

วารสารวิชาการ

วารสาร

JOURNAL OF LANGUAGE AND CULTURE

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2564

ISSN 2630-0168 (Print)

ISSN 2672-9458 (Electronic)

เครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรม

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2564

วิจิตรวรรณสาร

WIWITWANNASAN

Journal of Language and Culture

ISSN 2630-0168 (Print)

ISSN 2672-9458 (Electronic)

ผู้เขียนประจำฉบับ

อรรถัย ชันโท
วรวรรณ ศรียากัย
วรัญญา ยิ่งยงค์ศักดิ์
บุญยงค์ เกศเทศ
กาญจนาพร พงพพรหม
อรรถัย เพ็ญระ
ปาริฉัตร พงศ์ศรี
พิพัฒน์ ประเสริฐสังข์
เลอสันต์ ฤทธิชัยนธ์
ศรัญญา มณีทอง
มิ่งมนัสชน จังหาร
ปรัชญ์ วิสเพญ
นาฏอนงค์ พวงสมบัติ
กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์
จุฬาลักษณ์ อุทัยแสน
มีรันตี นาคสวัสดิ์
สุชาดา เจียพงษ์
ประวิทย์ หล่อเภา
จิรัฐพร ไทยงูเหลือม
ชวรินทร์ คำมาเขียว
จาร์วรรณ เบญจาทิกุล
กฤษฎา กันดิซล
ณฐ์ อังศุวิริยะ
ธีรรัตน์ ศรีช่วงโชติ
สมปอง มุลมณี

วिवิธวรรณสาร

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2564

เจ้าของ

เครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรม

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์พิเศษจันทน์ ทองประเสริฐ

ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ

ราชบัณฑิตยสภา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.ดวงมน จิตรจันทน์

ศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.บุญยงค์ เกศเทศ

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง

รองศาสตราจารย์สงบ บุญคล้าย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธานนท์

รองศาสตราจารย์ ดร.ศานติ ภักดีคำ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ นันทจันท

รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย

รองศาสตราจารย์สุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร คงศิริรัตน์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตะวันออก

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยนเรศวร

วិธีวรรณสาร

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2564

รองศาสตราจารย์กฤษฎา ศรีธรรมมา
รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร รักดีผาสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารียา หุตินทะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุกุล บุญยทัต
นางชมัยกร บางคมบาง
Dr.Nguyen Thi Thuy Chau
Dr.Chom Sonnang

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศิลปินแห่งชาติ
Vietnam National University
Royal Academy of Cambodia

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ รักษ์มณี
รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา จักรไชย
รองศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ ศรียาภัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกิจ จันตะเคียน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา เจียพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชดา ลาภใหญ่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรัชพร ไทยงูเหลือม
ดร.วิชุดา พรายงค์
ดร.สรพันธ์ นันตะภูมิ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยรังสิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

วิจิตรบรรณสาร

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2564

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญยเสนอ ตริวิเศษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายภาษาต่างประเทศ

ดร.สมศักดิ์ พันธุ์ศิริ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์จิรัฐธัญมกล ผลเจริญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ดร.พิสุทธิพงศ์ เอ็นดู

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

ประสานงาน

อาจารย์ยุพาวดี อาจหาญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์ทิพย์วัลย์ เหมรา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

พิสูจน์อักษร

อาจารย์อุภาวณัน นามศิริ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนทิภาพ ชาวรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สันติภาพ ชารัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์พิพัฒน์ ประเสริฐสังข์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์ปณิดา ทองบุญชม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์อรรณพ ธรรมรังษี

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ดร.อรวรรณ ฤทธิศรีธร

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์ประยุทธ์ จิตราข

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วิจิตรวิจารณ์สาร

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2564

ประสิทธิภาพเว็บไซต์

ดร. สันทรัพย์ ยืนยาว

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ศิลปกรรม-รูปเล่ม-ภาพประกอบ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาลิตา ผลประดับเพชร

ประชาสัมพันธ์

อาจารย์อุภาวรรณ นามศิริ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

WIWITWANNASAN

Vol.5 No.3 (September - December) 2021

Publisher

Network of Academics on Language and Culture

Editorial Consultant

Adjunct Prof. Chamnong Thongprasert
Prof. Dr. Pathom Hongsuwan

Fellow of The Royal Society
Mahasarakham University

Expert

Prof. Dr. Duangmon Chitchamnong

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Prof. Chuan Petkaew

Suratthani Rajabhat University

Hon. Prof. Dr. Boonyong Ketthet

Khonkaen University

Assoc. Prof. Dr. Natthaporn Panpothong

Chulalongkorn University

Assoc. Prof. Sagnop Boonkloi

Eastern Language Specialist

Assoc. Prof. Dr. Thanya Sangkhaphanthanon

Naresuan University

Assoc. Prof. Dr. Santi Phakdeekam

Srinakharinwirot University

Assoc. Prof. Dr. Wilaisak Kingkham

Kasetsart University

Assoc. Prof. Dr. Siriwan Nantachantoon

Kasetsart University

Assoc. Prof. Dr. Wilaiwan Khanittanan

Thammasat University

Assoc. Prof. Dr. Chalor Rodloy

Lampang Rajabhat University

Assoc. Prof. Sunee Leopenwong

Khon Kaen University

Assoc. Prof. Dr. Supaporn Kongsirirat

Naresuan University

WIWITWANNASAN

Vol.5 No.3 (September - December) 2021

Assoc. Prof. Krisada Sridhamma

Assoc. Prof. Dr. Somkiat Wattanapongsakul

Assoc. Prof. Dr. Siriporn Phakdeephassook

Asst. Prof. Areeya Hutinta

Asst. Prof. Sakun Bunyathat

Mrs. Chamaiporn Bangkombang

Dr. Nguyen Thi Thuy Chau

Dr. Chom Sonngang

Maha Sarakham Rajabhat
University

Sukhothai Thammathirat
Open University

Chulalongkorn University

Silpakorn University

Silpakorn University

National Artist

Vietnam National University

Royal Academy of Cambodia

Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Somkiat Rakmanee

Assoc. Prof. Dr. Chettha Chakchai

Assoc. Prof. Dr. Warawat Sriyabhaya

Asst. Prof. Prakrit Chantakhian

Asst. Prof. Dr. Kobkan Wisesram

Asst. Prof. Dr. Suchada Jiaphong

Kasetsart University

Rajabhat Maha Sarakham
University

Phayao University

Buriram Rajabhat University

Phetchabun Rajabhat
University

Pibulsongkram Rajabhat
University

WIWITWANNASAN

Vol.5 No.3 (September - December) 2021

Asst. Prof. Dr. Rachada Lapyai

Asst. Prof. Dr. Jiratthiporn Thainguluam

Dr. Wichuda Praiyong

Dr. Soraphan Nantaphum

Rangsit University

Nakhon Ratchasima Rajabhat
University

Dhonburi Rajabhat University

Rajamangala University of
Technology Isan Surin
Campus

Editor in Chief

Assoc. Prof. Dr. Bunsanoe Triwiset

Buriram Rajabhat University

Assistant Editor for Foreign Language

Dr. Somsak Phansiri

Chirattthankamol Phoncharoen

Dr. Pisutpong Endoo

Buriram Rajabhat University

Surindra Rajabhat University

Rajamangala University of
Technology Isan Surin
Campus

WIWITWANNASAN

Vol.5 No.3 (September - December) 2021

Coordinator

Yuphawadee Athan

Buriram Rajabhat University

Thippawan Hemmara

Buriram Rajabhat University

Proofreader

Uphawan Namhiran

Buriram Rajabhat University

Asst. Prof. Napat Chawnuam

Buriram Rajabhat University

Asst. Prof. Santiphap Charam

Buriram Rajabhat University

Phiphat Prasertsang

Buriram Rajabhat University

Panida Thongbunchom

Buriram Rajabhat University

Attapol Thummarungsee

Buriram Rajabhat University

Dr.Orawan Rithisrithorn

Buriram Rajabhat University

Prayut Jitrach

Buriram Rajabhat University

Web Editor

Dr. Sinsup Yuenyaw

Buriram Rajabhat University

Layout Editor

Asst. Prof. Palita Phonpradapphet

Public Relations Officer

Uphawan Namhiran

Buriram Rajabhat University

วชิรวรรณสาร

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2564

Office of Wiwitwannasan Journal of Language and Culture
568 Village No. 9, Samet Sub-District, Mueang Buriram, Buri Ram
Province 31000, Tel. 084-518-6262
Email Address: wiwitjournal@gmail.com
Subscribe and Submission of manuscript at
<https://www.tci-org/index.php/wiwitwannasan/article/view/192684>

ที่ทำการสำนักงานวารสารวชิรวรรณสาร

568 หมู่ที่ 9 ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000
โทรศัพท์: 084-518-6262
email address : wiwitjournal@gmail.com

สมัครสมาชิกและส่งบทความได้ที่เว็บไซต์
<https://www.tci-thaijo.org/index.php/wiwitwannasan/article/view/192684>

วิจิตรวรรณสาร

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2564

เกี่ยวกับวารสาร

วิจิตรวรรณสาร เป็นวารสารวิชาการที่เกิดจากความร่วมมือทางวิชาการของเครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมในหลายมหาวิทยาลัย เป็นวารสารราย 4 เดือน ตีพิมพ์ในสองภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับที่หนึ่ง ระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน ฉบับที่สอง ระหว่างเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และ ฉบับที่สาม ระหว่างเดือนกันยายน-ธันวาคม วิจิตรวรรณสารได้จัดทำเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบตีพิมพ์ และรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ต้นฉบับ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือที่เป็นองค์ความรู้ด้านภาษา วรรณคดี คติชนวิทยา ภาษาศาสตร์ การสอนภาษา และภาษาเพื่อการสื่อสาร บทความที่จะได้รับการพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสาร จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใด และบทความทุกเรื่องที่ได้รับพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารนี้ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คนในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับบทความ โดยเป็นการประเมินแบบอำพรางสองฝ่าย ต้นฉบับอาจได้รับการปรับปรุงและแก้ไขตามที่บรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสมควร ทั้งนี้ ข้อคิดเห็นใด ๆ ในบทความถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ อย่างไรก็ตาม ลิขสิทธิ์ในบทความที่ตีพิมพ์เป็นของวารสาร การพิมพ์ซ้ำบางส่วนหรือทั้งหมดของบทความจะต้องได้รับการอนุญาตจากบรรณาธิการวารสารเป็นลายลักษณ์อักษร

WIWITWANNASAN

Vol.5 No.3 (September - December) 2021

WIWITWANNASAN

Vol.5 No.3 (September - December) 2021

About Journal

Wiwitwannasan is an academic journal which originated from the academic cooperation of the Network of Academics on Language and Culture in many universities. It is a four monthly journal published in two languages: Thai and English. There are three issues each year, which are the first issue between January - April, the second issue between May - August and the third issue between September - December. **Wiwitwannasan** is prepared in two formats, which are the printed format and electronic format. The objective is to publish the manuscripts of the research article, academic article, and book review article, which are a body of knowledge in the field of language, literature, folklore, linguistics, teaching of language and language for communication. The articles to be published in the journal must be articles that have never been published in any other journals before, or are under consideration to be published in any other journals, and every article considered for publication in this journal has been evaluated by three experts in science related to articles by double blind method. The manuscript may be revised and edited as appropriate by the editors and experts. Any comments in the article are the views and responsibilities of the author of the article; however, the copyright is owned by the journal, and the reprint of all or part of an article must be approved by the editor of the journal in writing.

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2564

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2564

บทบรรณาธิการ

ฉบับลิบห้าเดินมาไกลมิใช่น้อย
อาจเคยท้อแต่มีถ้อยคอยเป็นอื่น
แม้เหนื่อยหนักพักนอนกลางค่อนคืน
ก็ยังตื่นเช้าพรั่งในรุ่งราง

เมื่อหลงรักถักทออักขร
ในเล่ห์ลึกละกอนการซ่อนสร้าง
ราวถูกด้อนเข้ามุดกหลุมพราง
จึงมีอาจไกลร้างห่างชีวิต

ยินดีต้อนรับกับหลากหลาย
การเสาะค้นสาธยายหมายลิขิต
บทวิเคราะห์วิจารณ์งานความคิด
ส่งเสริมให้วิวิธมีสุนทรีย์

มิมุ่งหวังสิ่งใดมากมายเผย
เพียงพื้นที่แผ่ภิเษยเอ่ยวิถี
วัฒนธรรมภาษาประเพณี
โบราณ คัมภีร์ คติชน

เพื่อศักดิ์ศรีคุณค่ามนุษย์
วิจิตรวรรณยืนยันยุทธพินิจอันผล
ท่ามกลางกระแสคลื่นกลืนกินคน
ทุจริตวิฤตชนทันสาธารณ

บุญยเสนอ ตริวิเศษ
บรรณาธิการ

WIWITWANNASAN

Vol.5 No.3 (September - December) 2021

Editorial Note

The fifteenth volume has come a long way
May have been discouraged, but we did not give up anyway
Even though being tired and got sleep at night
Still we waked up early in the morning

When we are falling in love with inventing letters
in a deep trick, in hidden construction
As if being driven into a corner and fell into a trap
We, therefore, cannot be far away from life

Welcoming to various enquiries
In searching and reciting for writing
Critical analysis of ideas
To encourage wiwit to have aesthetics

We are not expecting much to reveal
Just for the space to discuss in the way
culture, language, tradition
Palm leaf, scripture, folklore

For human value and dignity

Wiwitwannasan confirmed the tactic to prove the result

In the midst of a wave that devours people

Corruption, public crisis

Bunsanoe Triwiset

Editor in Chief

สารบัญ

วชิรวรรณสาร

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) 2564

การเชื่อมโยงความในเรื่องย่อบทละครโทรทัศน์ไทย

ประเภทประชานิยม พ.ศ. 2562

Reference as Cohesive Devices toward Popular

Thai Soap Opera Synopsis in 2019

อรัทัย ขันโท / วรวรรณ ศรียาภัย / วรัญญา ยิ่งยงค์ / บุญยงค์ เกศเทศ

Oratai Khanto / Warawat Sriyaphai / Warunya Yingyongsak /

Boonyong Ketthet

25

ความหลากหลายของมนุษย์วิถีใหม่: รสนิยมการปฏิบัติการทางเพศแบบเควียร์
ในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัย พ.ศ. 2553-2562

*Diversity in New Lifestyles: Queer Sexual Orientations and Behaviors
in Contemporary Thai Short Stories from 2010-2019*

กาญจนาพร พองพรหม / อรัทัย เพียยุระ

Kanjanaporn Phongphrom / Orathai Piayura

55

กลวิธีนำเสนออุปกิเลส 16 ในนวนิยายเรื่อง “กาฬปักข์” ของสไบเมือง

A strategy of presentation of ‘Upakilesa 16’ in Sabaimueang’s Kalapaksi
ปาริฉัตร พยุงศรี

Parichat Payungsri

89

การจัดระบบและอนุรักษ์คัมภีร์ใบลาน

117

โดยบูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในจังหวัดบุรีรัมย์

Systematization and Conservation of Palm Leaf Manuscripts

by Scientific Integration in Buri Ram Province

พิพัฒน์ ประเสริฐสังข์ / เลอสันต์ ฤทธิขันธุ์ / ศรัญญา มณีทอง

Phiphat Prasertsang / Lerson Ritthikhan / Saranya Maneethong

นิเวศสำนึกในวรรณกรรมเยาวชน เรื่องลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์

153

Ecological Conscience in Youth Literature Luk Yang Klang Huai

of Kamin Kamani

มิ่งมนัสชน จังหาร / ปรัชญ์ วิสเพ็ญ

Mingmanuschon Changham / Prat Weesaphen

การใช้ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมเป็นแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน

171

The Use of Morality in Literature as a Guideline to

Encourage Youth's Behavior

นาฏอนงค์ พวงสมบัติ / กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์

Nathanong Phuangsombat / Kobkan Wisesram

ศัพท์โบราณในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554

203

Archaic words in the Royal Institute Dictionary

Published in 2011

จุฬาลักษณ์ อุทัยแสน / มिरันตี นาคสวัสดิ์ / สุชาดา เจียพงษ์

Julalak Uthaisang / Mirantee Naksawat / Suchada Jiaphong

การศึกษาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

223

หน่วยการเรียนรู้ล้ำค่าเมืองปะคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

A Study of Critical Reading Ability on Unit Plan 'Valuable Pakham' of Grade 7 Students

ประวิทย์ หล่อเภา / จิรัฏฐิพร ไทยงูเหลือม

Prawit Lorpheree / Jiratthiporn Thainguluam

พระราม - พระยาพรหมจักร: พลวัตอุดมคติจากวรรณกรรมลายลักษณ์
อินเดีย-ไถยวน

239

*Phra Ram – Phraya Phrommachak: Ideological Dynamics from
Written Literature of India -Tai Yuan*

ชวรินทร์ คำมาเขียว / วรวรรณ์ ศรียาภัย / บุญยงค์ เกศเทศ /

จารุวรรณ เบญจาทิกุล

*Chawarin khammakhiao / Warawat Siyabhaya / Boonyong Ketthet /
Charuwan Benchathikul*

กลวิธีทางภาษาสู่การนำเสนอภาพแทนนักแสดงชายและนักแสดงหญิง
กรณีศึกษาเป็นประเด็นข่าวซุบซิบดารา

267

*Language Strategies for Representing Images of Actors and Actresses:
A Case Study of Celebrity Gossip*

กฤษฎา กันติชล / ณฐ อังศุวิริยะ

Kritsada Kantichon / Natha Angsuviyaya

การศึกษาดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน
อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

299

*The Study of the Ethnic Group's Music of Tha Khanun Sub-district
Municipality, Thong Pha Phum District in Kanchanaburi*

ธีรรัตน์ ศรีช่วงโชติ

Dheeraratn Srichuangchote

เรื่องเล่าประจำจังหวัดจันทบุรี: ความสัมพันธ์กับการสร้างพื้นที่เพื่อ
จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดจันทบุรี

337

*Local Narratives of Chanthaburi: The Relation of Space Construction for
Eco-Tourism Management in Chanthaburi*

สมปอง มุลมณี

Sompong Mulmanee

แนะนำผู้เขียน

359

การเชื่อมโยงตามโนเรื่องย่อบทละครโทรทัศน์ไทย

ประเภทประชานิยม พ.ศ. 2562*

Reference as Cohesive Devices toward Popular
Thai Soap Opera Synopsis in 2019*

อรทัย ขันโท¹ / วรวรรธน์ ศรียาภัย² / วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์³ / บุญยงค์ เกตเทศ⁴

Oratai Khanto¹ / Warawat Sriyaphai² / Warunya Yingyongsak³ / Boonyong Ketthet⁴

^{1,2,3}คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา 56000, ประเทศไทย

^{1,2,3}School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000, Thailand

⁴คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น 40002, ประเทศไทย

⁴Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002, Thailand

Corresponding author. Email: orataikhanto@gmail.com

Received: May 22, 2021

Revised: September 15, 2021

Accepted: December 15, 2021

Abstract

The purpose of this study is to examine the reference as cohesive devices toward the famous Thai soap opera in 2019, based on the concept of referencing by Somsong Burusphat (1994) and Worawat Sriyaphai (2020). The analyzed data were the plays from three of the most popular Thai soap operas of 2019: 1) Pu Bao Indy Yayee Inter (Mister Indy Honey Hipster), 2) Sarawat Yai (The Chief Inspector), and 3) Krongkam (The Karma Cage). The study revealed

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความหลากหลายของวัฒนธรรมภาษาในละครไทยโทรทัศน์”
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยพะเยา ของ นางสาวอรทัย ขันโท

that the reference cohesion can be analyzed into three characteristics: pronominal reference, demonstrative reference and comparative reference. Firstly, two types of pronominal reference were analyzed as: personal pronouns and nouns used as pronouns. The formers were the first person, the second person and the third person and the latter were: 1) proper name terms, 2) kinship terms, 3) title terms, 4) occupation terms, 5) alias terms, and 6) possessive terms. Secondly, the demonstrative reference was indicated by demonstrative adjectives such as this, that, these and those. Lastly, the comparative reference was found in similarity comparisons.

From this study, the researcher has gained an understanding of cohesion by referencing in the discourse, which is considered a technique for the creation of the television script and other types of writings. If cohesion is used in the communication process by referring to things in different ways, the narrative is supposed to be connected and related, generating literary beauty and making the television script a complete work. The reader of the play's synopsis or the viewer of the TV series can imagine the characters' characteristics and follow the content throughout the story.

Keywords: Reference Cohesion, Thai Soap Opera Synopsis, Popularity

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงถึงในบทละครโทรทัศน์ไทยประชาานิยม พ.ศ. 2562 โดยศึกษาตามแนวคิดเรื่องการอ้างอิงของสมทรง บุรุษพัฒน์ (1994) และแนวคิดของวรวรรณ ศรียาภัย (2020) ข้อมูลในการวิเคราะห์เป็นเรื่องย่อตัวบทละครโทรทัศน์ไทยที่ได้รับความนิยมในการรับชมมากที่สุดปี พ.ศ. 2562 จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ผู้ป่วยอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ลักษณะกลไกการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงถึงในบทละครไทยโทรทัศน์ ประชาานิยม พ.ศ. 2562 จำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ ประการแรก การอ้างอิงด้วยหน่วยนามและสรรพนาม คือ หน่วยบุรุษสรรพนาม ได้แก่ หน่วยบุรุษสรรพนามที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 และ

หน่วยนามที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนามพบ 6 ประเภท คือ 1) หน่วยเรียกชื่อเฉพาะ 2) หน่วยเรียกญาติ 3) หน่วยเรียกตำแหน่ง 4) หน่วยเรียกอาชีพ 5) หน่วยเรียกยานาม 6) หน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ ประการที่สอง การอ้างถึงเชิงบ่งชี้ พบการใช้รูปภาษาการบ่งชี้ด้วยคำวิเศษณ์ เช่น นี่, นั้น, โน่น, นี่, นั้น, นั่น และประการที่สามการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ พบลักษณะการเปรียบเทียบในแง่เปรียบเทียบความเหมือน

จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงในภาษาระดับข้อความ ซึ่งถือว่าเป็นเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานประพันธ์บทละครโทรทัศน์ และผลงานเขียนประเภทอื่นๆ เนื่องจากในกระบวนการสื่อสารหากมีการใช้กลวิธีการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงในลักษณะต่างๆ ย่อมทำให้เนื้อเรื่องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ก่อให้เกิดความงามทางวรรณศิลป์ทำให้เนื้อเรื่องบทละครโทรทัศน์เป็นผลงานที่สมบูรณ์ ผู้อ่านเรื่องย่อของบทละครหรือผู้ดูละครโทรทัศน์สามารถจินตนาการถึงลักษณะของตัวละครและติดตามเนื้อหาได้โดยตลอดทั้งเรื่อง

คำสำคัญ: การเชื่อมโยงความ, เรื่องย่อบทละครโทรทัศน์ไทย, ประชานิยม

บทนำ

ละครโทรทัศน์ในสังคมไทยมีพัฒนาจากละครรำ ละครร้อง ละครพูด ละครเพลง ละครวิทยุ ละครเวที จนเป็นละครโทรทัศน์ไทยซึ่งได้รับความนิยมในปัจจุบัน การที่ละครโทรทัศน์ไทยแต่ละเรื่องได้รับความนิยมมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญคือ บทละครโทรทัศน์ที่ดีสามารถให้แง่คิด ความสนุกสนาน และเพลิดเพลิน จนทำให้ละครถูกใจผู้ชม ดังนั้นบทละครโทรทัศน์จึงถือเป็นหัวใจของการแสดงละครแต่ละเรื่อง (Jirabovornwisut, 2011, p. 1)

ในแง่มุมของภาษา ถ้อยคำภาษาที่ใช้สื่อสารในละครโทรทัศน์เป็นภาษาสมมติ ใกล้เคียงกับภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตจริง บางครั้งถ้อยคำในบทละครกับถ้อยคำในชีวิตจริงมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ผู้พูดนำภาษาใน บทละครมาใช้ในชีวิตจริง หรือผู้ประพันธ์บทละครโทรทัศน์นำภาษาพูดในชีวิตจริงมาใช้เป็นบทสนทนาของตัวละครด้วย

องค์ประกอบทางภาษาในบทละครโทรทัศน์ทั้งบทบรรยายและบทสนทนาของตัวละครมีส่วนสำคัญทำให้เข้าใจความนึกคิดและเหตุการณ์ในเรื่อง องค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เนื้อเรื่องมีความต่อเนื่องเกี่ยวพันกัน จนเป็นเรื่องราวที่สื่อใจความได้

สมบูรณ คือ การเชื่อมโยงความ (cohesion) (Panupong, 2009, p. 117) เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์กันทางความหมายของข้อความตั้งแต่ 2 องค์ประกอบขึ้นไป โดย Panyametheekul (2003, p. 178) กล่าวว่า กลไกการเชื่อมโยงความให้สัมพันธ์กัน ประกอบด้วย การแทนที่ การละ การใช้คำเชื่อม การเชื่อมโยงคำ และดัชนีปริจเฉท และกลไกการเชื่อมโยงความที่สำคัญประการหนึ่งคือ การอ้างถึง (reference)

การอ้างถึงในบทละครโทรทัศน์ทำให้ตัวละครมีการสื่อสารกันอย่างเข้าใจ มีความสมบูรณในการดำเนินเรื่อง สามารถสื่อสารมายังผู้ชมได้เป็นอย่างดี ก่อให้เกิดอรรถรสแก่ผู้ชม จนทำให้ผู้ชมนิยมชมชอบในละครเรื่องนั้น ดังที่ Sriyaphai (2009, pp. 287-289) ได้กล่าวถึงการอ้างถึงเป็นกลไกการเชื่อมโยงความที่เกี่ยวข้องกับผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ผู้ที่กล่าวถึงและบริบท ซึ่งจะปรากฏอยู่ในข้อมูลภาษาประเภทต่าง ๆ ดังเช่น Ngampradit, (1997, p. 1) ได้ศึกษาการเชื่อมโยงความในการรายงานข่าวทางโทรทัศน์ โดยศึกษาข่าวอ่านกับข่าวสดแบบไม่มีบท พบว่า การเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงประกอบด้วยการใช้คำอ้างอิงถึงบุคคล คำเรียกญาติ คำบอกชื่อตำแหน่ง คำบอกชื่ออาชีพ และสมญานาม จากการเปรียบเทียบการใช้คำอ้างอิงประเภทต่าง ๆ ยังพบว่าข่าวอ่านมีการใช้คำอ้างอิงถึงบุคคลมากกว่าในข่าวสด และข่าวอ่านใช้คำอ้างอิงที่แสดงความยกย่องต่อผู้ถูกกล่าวถึงมากกว่าในข่าวสด สำหรับคำบอกตำแหน่งนั้นในข่าวสดใช้มากกว่าคำอ้างอิงทั้ง 2 ประเภทนี้พบว่าใช้มากกว่าคำเรียกญาติคำบอกชื่ออาชีพ และคำสมญานามรวมกันซึ่งคำ 3 ประเภทหลังนี้เป็นภาษาพูดและพบในข่าวสดมากกว่าข่าวอ่าน

ประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับการอ้างถึงยังพบมีการศึกษาในเรื่องเล่า ดังเช่น Maneekhao (1990, pp. 1) กล่าวถึงรูปภาษาที่ใช้อ้างอิงแสดงบทบาทในปริจเฉทเรื่องเล่าภาษาเมียน แบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ การอ้างถึงที่ไม่ปรากฏรูป และการอ้างถึงที่ปรากฏรูป รูปภาษาที่ใช้อ้างอิงแบ่งย่อยได้เป็น 3 ประเภท คือ รูปซ้ำ รูปแทน และรูปชี้ชัด การอ้างถึงที่ไม่ปรากฏรูปมีความถี่ของการใช้สูงสุด รองลงมาคือ รูปแทน และรูปชี้ชัด ทั้งนี้พบว่าเงื่อนไขการใช้รูปภาษาที่ใช้อ้างอิงแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ เงื่อนไขทางภาษาและเงื่อนไขเกี่ยวกับตัวแสดงเงื่อนไขทางภาษามี 3 ประเภท คือ เงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์ เงื่อนไขทางอรรถศาสตร์และเงื่อนไขทางปริจเฉท ส่วนเงื่อนไขเกี่ยวกับตัวแสดงมี 2 ประเภท คือ จำนวนตัวแสดง และระดับความสำคัญของตัวแสดง นอกจากนั้น ยังพบว่ารูปภาษาที่ใช้อ้างอิงแต่ละประเภทมีเงื่อนไขในการปรากฏต่างกัน ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติประจำของรูปอ้างอิง และเงื่อนไขในตำแหน่งที่รูปภาษาที่ใช้อ้างอิงปรากฏ จากผลงานวิจัยที่กล่าว

มาจึงแสดงให้เห็นว่ากลไกที่สำคัญในภาษาพูดที่ใช้ในการสื่อสารไม่ว่าจะปรากฏในรายการต่าง ๆ ในโทรทัศน์หรือภาษาพูดเรื่องเล่า ล้วนประกอบด้วยการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง การศึกษาวิเคราะห์การอ้างอิงในบทละครไทยโทรทัศน์นั้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ศึกษาศึกษาผู้วิจัยจึงมีความสนใจมุ่งศึกษาการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงในบทละครโทรทัศน์ไทยที่ได้รับความนิยมในการรับชมนั้นมีลักษณะการใช้การอ้างอิงอย่างไร จะก่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะการอ้างอิง รวมทั้งเป็นก่อให้เกิดความเข้าใจในการสื่อสาร อันจะเป็นประโยชน์ในระบบการสื่อสารมากยิ่งขึ้น ซึ่งงานวิจัยนี้จะช่วยเพิ่มเติมงานวิจัยที่ผ่านมาในด้านการศึกษาเนื้อหาซึ่งสัมพันธ์กับฉาก เนื้อหาและการเชื่อมโยงเรื่องในละครไทย โดยเฉพาะในส่วนในเรื่องย่อ ซึ่งจะต้องเขียนให้กระชับ น่าสนใจ เข้าใจง่าย และให้เกิดการต้องการติดตามเนื้อหาของเรื่อง ดังนั้นการเชื่อมโยงความจึงมีความสำคัญต่อการเขียนเรื่องย่อละครหรือเรื่องย่อในแต่ละตอน ในบทความนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงในเรื่องย่อบทละครโทรทัศน์ไทยประเภทประชาานิยม

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงในบทละครโทรทัศน์ไทยประชาานิยม พ.ศ. 2562

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง เพื่อเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงของ Burusphat (1994)
2. แนวคิดการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงของ Sriyaphai (2020)

Burusphat (1994, pp. 126-128) กล่าวถึงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงถึงเกิดขึ้นเมื่อมีหน่วยในภาษาที่ไม่สามารถตีความหมายได้จากตัวของมันเอง แต่ต้องอ้างอิงจากที่อื่น และการอ้างอิงจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำแนกได้ 3 ประเภทดังนี้

1. การอ้างอิงที่จำแนกตามบุรุษ (Personal reference) ได้แก่ การอ้างอิงบุรุษที่ 1 การอ้างอิงบุรุษที่ 2 และการอ้างอิงบุรุษที่ 3 ซึ่งรูปภาษาที่ใช้อ้างอิง ได้แก่ คำสรรพนาม และคำที่ทำหน้าที่เหมือนคำสรรพนาม ได้แก่ คำเครือญาติ ชื่อเฉพาะ ชื่อแสดงตำแหน่งหรือ

ฐานะ ชื่อแสดงอาชีพ และรูปศูนย์ (รูปภาษาที่ไม่ปรากฏในเรื่อง แต่ผู้อ่านหรือผู้ฟังสามารถตีความได้ว่าหมายถึงใคร)

2. การอ้างถึงเชิงบ่งชี้ (Demonstrative reference) การอ้างถึงประเภทนี้เป็น การตีความคำประเภทบ่งชี้ เช่น นี่ นั้น โน้น โนน ที่นี้ ที่นั่น ตอนนี่ ตอนนั้น โดยขึ้นอยู่กับ ข้อความที่นำมาข้างหน้า

3. การอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ (Comparative reference) การอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบจำเป็นต้องมีการอ้างถึงอีกสิ่งหนึ่งเพื่อเปรียบเทียบกัน จำแนกได้ 2 ลักษณะคือ การเปรียบเทียบทั่วไป เป็นการเปรียบเทียบในแง่รูปพรรณ ความคล้ายคลึงกัน ความแตกต่างกัน และการเปรียบเทียบเฉพาะเจาะจง เป็นการเปรียบเทียบในแง่จำนวนและคุณลักษณะ (Burusphat, 1994, pp. 126- 128)

Sriyaphai (2020, pp. 6-50, 6-58) กล่าวถึงการอ้างถึงในข้อความมีลักษณะ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การอ้างถึงด้วยหน่วยสรรพนาม หน่วยสรรพนามมิได้หมายถึงคำสรรพนาม เพียงอย่างเดียว ยังรวมถึงหน่วยนามซึ่งทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ในประโยคหรือข้อความ ลักษณะเดียวกับหน่วยสรรพนาม ซึ่งหน่วยดังกล่าวใช้แสดงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงในข้อความภาษาไทย จำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ หน่วยบุรุษสรรพนามทั้งบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 และหน่วยนามที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม หน่วยนามลักษณะนี้ เป็นได้ทั้งหน่วยนามเดี่ยว และหน่วยนามผสมกับกลุ่มคำ โดยสามารถจำแนกได้ 6 ลักษณะ ได้แก่ หน่วยเรียกชื่อเฉพาะ หน่วยเรียกญาติ หน่วยเรียกตำแหน่ง หน่วยเรียกอาชีพ หน่วยฉายานาม หน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ

2. การอ้างถึงเชิงบ่งชี้ เป็นการใช้คำบ่งชี้หรือคำชี้เฉพาะ คือ นี่ นี้ นั้น นั้น โน้น โนน นู่น และนั่น มาใช้เป็นหน่วยภาษาแสดงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง มี 2 ลักษณะ ได้แก่ หน่วยสรรพนามบ่งชี้ โดยคำบ่งชี้ทำหน้าที่เป็นหน่วยสรรพนาม และหน่วยวิเศษณ์บ่งชี้ ใช้คำบ่งชี้เป็นคำวิเศษณ์ ในหน่วยภาษาที่ใช้อ้างถึงหน่วยภาษาหลัก

3. การอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ เป็นการใช้รูปภาษาหนึ่งแสดงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงหน่วยภาษาหนึ่งซึ่งมีนัยทางความหมายในเชิงเปรียบเทียบ (Sriyaphai, 2020, pp. 6-50, 6-58)

กล่าวโดยสรุป การเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง เกิดขึ้นในระหว่างสถานการณ์การสื่อสารที่มีความหมายไม่ชัดเจนในตัวเอง จึงต้องอาศัยรูปภาษาหนึ่งซึ่งอาจเป็นรูปภาษาที่เคยปรากฏมาก่อนหรือตามหลังรูปภาษานั้นมาช่วยในการสื่อสาร เพื่อให้การสื่อสารมีความต่อเนื่อง โดยการอ้างอิงจำแนกได้ 3 ลักษณะคือ การอ้างอิงด้วยหน่วยนามและสรรพนาม การอ้างอิงเชิงบ่งชี้ และการอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบ

ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์การเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงในบทละครโทรทัศน์ไทย ดังนี้

อำนาจ ปักขาสุข ได้นำเสนอบทความเรื่อง การเชื่อมโยงความในนิทานเวตาล พระนิพนธ์แปลของพระราชนิพนธ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ โดยศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความในนิทานเวตาล พระนิพนธ์แปลของพระราชนิพนธ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ซึ่งแบ่งการเชื่อมโยงความออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง การซ้ำ การละ และการใช้คำเชื่อม ผลการศึกษาแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือ การเชื่อมโยงความที่ปรากฏในนิทานเรื่องเดียวกัน ซึ่งพบการเชื่อมโยงความทั้ง 4 ประเภท คือ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ การเชื่อมโยงความโดยการละ และการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม ส่วนที่สองคือ การเชื่อมโยงความระหว่างนิทานแต่ละเรื่อง ซึ่งพบการเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ (Paksasuk, 2010, pp. 21-53)

ปิยะพิมพ์ สมิติติก ได้เขียนรายงานวิจัยเรื่อง การเชื่อมโยงเนื้อหา “นวนิยาย” ในสื่อสิ่งพิมพ์และในสื่อละครโทรทัศน์ พบว่าลักษณะการเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างนวนิยายและละครโทรทัศน์ไทยเรื่องหลายสี่เพลงและยามเมื่อลมพัดหวน พบว่ามีการเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างนวนิยายและละครโทรทัศน์ คือการสร้างแนวคิดและภาพ การเล่าเรื่อง ตัวละครและการสร้างตัวละคร และรูปแบบโครงสร้างของนวนิยายและละครโทรทัศน์ สำหรับการเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างนวนิยายและละครโทรทัศน์สามารถแบ่งรูปแบบเป็นการเชื่อมโยงได้เป็นลักษณะดั้งเดิมที่เป็นจุดร่วมของนวนิยายและละครโทรทัศน์ (Invention/Variation) โดยมีปัจจัยที่มีผลต่อการเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างนวนิยายและสื่อละครโทรทัศน์ได้แก่ ธรรมชาติของสื่อ ระบบการสร้างดารา (Stardom) และความแตกต่างของประเภทรายการ (Genre) (Smitdilok, 1998, pp. 91 -93)

วรวรรณ ศรียาภัย ได้นำเสนอรายงานวิจัยเรื่อง **รูปภาษาที่ใช้อ้างอิงตัวแสดง บทบาทในวรรณคดีร้อยกรองของไทย** พบว่า ลักษณะกลไกทางภาษาที่อ้างอิงตัวแสดง บทบาทในวรรณคดีร้อยกรองของไทย จำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ 1) หน่วยสรรพนาม มี 3 ประเภท ได้แก่ สรรพนามบุรุษที่ 1, 2, 3 สรรพนามบ่งชี้, วิภาคสรรพนาม, 2) หน่วยนาม ที่ทำหน้าที่เหมือนสรรพนามมี 4 ชนิด คือ ชื่อเฉพาะ, ชื่อตำแหน่ง, หน่วยเรียกญาติ, หน่วย ฉายานาม รูปภาษาที่ใช้อ้างอิงตัวแสดงบทบาทตามระเบียบฉันทลักษณ์ โดยใช้ตามฉันท ลักษณะของร้อย, โคลง, ฉันท์, กาพย์, กลอน, รูปภาษาที่ใช้ตามฉันทลักษณ์แต่ละประเภท จะแตกต่างกันในเรื่องของสัมผัส, คำเอก, คำโท, คำครุ, คำลหุ, เสียงวรรณยุกต์ และรูป ภาษาที่ใช้อ้างอิงตัวแสดงบทบาทตามกระบวนแห่งความงามของบทร้อยกรองจำแนกได้ 7 ลักษณะ คือ รูปภาษาที่ใช้ตามลักษณะสัมผัสสระ, สัมผัสอักษร, เสียงวรรณยุกต์, คำตาย, การซ้ำคำ, คำสร้อย, การหลกคำ (Sriyaphai, 2009, pp. 287 - 292)

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1. เกณฑ์การคัดเลือกข้อมูล

การคัดเลือกข้อมูลบทละครโทรทัศน์ ผู้วิจัยได้รวบรวมบทละครโทรทัศน์ในละครโทรทัศน์ไทยเพื่อศึกษาการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงในเรื่องย่อบทละครโทรทัศน์ไทย ประชานิยม พ.ศ. 2562 โดยอาศัยหลักเกณฑ์ 2 ประการมาพิจารณา ดังนี้

1.1 เกณฑ์การคัดเลือกบทละครโทรทัศน์ไทย

ผู้วิจัยได้คัดเลือกละครในละครไทยโทรทัศน์จากช่องสถานีที่ได้รับความนิยมในการรับชมมากที่สุด คือ สถานีวิทยุไทยโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 3 และสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 เอชดี (ข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ปีพุทธศักราช 2560) ทั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกบทละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเวลาตั้งแต่ 20.00 -22.30 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้ชมรายการติดตามรับชมมากที่สุด โดยเลือกข้อมูลเป็นเรื่องย่อบทละครที่ได้รับความนิยมในการรับชมจากประชาชนมากที่สุดสามลำดับในปี 2562 ซึ่งเป็นละครที่เผยแพร่แล้ว จากผลการสำรวจความนิยมในการรับชมละครโทรทัศน์ (เรตติ้ง) ของเอ็นีลส์เนน (Nielsen, 2019)

1.2 เกณฑ์การคัดเลือกเนื้อหาจากบทละครโทรทัศน์ไทย

การคัดเลือกเนื้อหาจากบทละครโทรทัศน์ไทยที่ใช้เป็นตัวแทนของข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกข้อมูลแบบเจาะจง คือ เรื่องย่อละครไทยโทรทัศน์ที่มีการปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร โดยคัดเลือกข้อมูลทั้งบทบรรยายประกอบเรื่องและบทสนทนาจากตัวละครทุกตัวเป็นตัวแทนของข้อมูล ใช้วิธีการดาวน์โหลดเรื่องย่อบทละครแต่ละเรื่องมาจากเว็บไซต์ (<https://mgronline.com/drama/detail/9620000002798>) จากนั้นนำบทละครทั้งเรื่องมาวางในโปรแกรม Microsoft Word และกระทำการนำข้อมูลออกมาเพื่อใช้ในการวิเคราะห์

2. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

บทละครโทรทัศน์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ บทละครโทรทัศน์ไทยที่ได้รับความนิยมในการรับชม จำนวน 3 เรื่องได้แก่ ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และ กรงกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงถึงในเรื่องย่อบทละครโทรทัศน์ไทยโดยวิธีการอ่านบทละครโทรทัศน์ของละครทั้ง 3 เรื่อง จากนั้นบันทึกข้อมูลในประเด็นต่างๆ ลงในตารางแบบบันทึกข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 2.1 นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ลงในตารางแบบบันทึกข้อมูล

- 2.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิด การเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงของ

Burusphat (1994) และ Sriyaphai (2020)

3. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงถึงในบทละครโทรทัศน์ไทยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) แล้วจึงสรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากการศึกษา การเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงถึงในเรื่องย่อบทละครโทรทัศน์ไทย ประชานิยมใน พ.ศ. 2562 จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยิอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม พบกลไกการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง 3 ลักษณะ คือ การอ้างอิงด้วยหน่วยสรรพนามและนาม การอ้างอิงเชิงบ่งชี้ และการอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบมีรายละเอียดดังนี้

1. การอ้างอิงด้วยหน่วยสรรพนามและนาม

การสื่อสารในบทละครโทรทัศน์ มีองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เนื้อเรื่องมีความต่อเนื่องเกี่ยวพันกัน คือ การอ้างอิงด้วยหน่วยสรรพนามและนาม ซึ่งตัวละครในบทละครจะมีการใช้สรรพนามทั้งสรรพนามบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ดังนี้

1.1. หน่วยบุรุษสรรพนาม จากการศึกษา พบว่า มีลักษณะการใช้บุรุษสรรพนาม 3 ลักษณะ เพราะตัวละครในบทละครโทรทัศน์มีการสนทนาสื่อสารในบริบทต่างๆ เพื่อดำเนินเรื่อง จึงพบตัวละครที่ทำการสื่อสารประกอบด้วย หน่วยบุรุษสรรพนามที่ 1 หน่วยบุรุษสรรพนามที่ 2 หน่วยบุรุษสรรพนามที่ 3 ดังตาราง

ตารางที่ 1 การอ้างอิงด้วยหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ในเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยิอินเตอร์ สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม

ชื่อบทละคร	หน่วยบุรุษ สรรพนามที่ 1	หน่วยบุรุษ สรรพนามที่ 2	หน่วยบุรุษ สรรพนามที่ 3
ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยิอินเตอร์	เรา, เขา, ซิโล, ช้อย, กู, ฉั่น	แก, เรา, อ้าย, เธอ, หนู, คุณ, ท่าน, เจ้า, พวกเรา, มึง	คน, ผู้คน,เธอ, ตัวเอง, ตน, เขา, ผู้สาว, พวกมัน, ท่าน
สารวัตรใหญ่	ข้า, ดิฉัน, ผม, พวกเรา, อาตมา, ฉัน, หนู	มึง, เธอ, พวกเรา, หนู, คุณ, แม่, ลูก, เรา, ลื้อ, ท่าน, เฮีย	เธอ, ท่าน, มัน, พวกเขา, คุณ, เขา, แก, หญิงสาว
กรงกรรม	หนู, พี่, ผม, โยม, อาตมา, อ้าว, กู	แก, ม้า,พระ,โยมแม่, เจ้, มึง,พวกเรา, ลื้อ	เขา,เธอ,มัน,เขา,เจ้าหล่อน, ตัวเฮีย, ท่าน, พวกมัน

จากตารางข้างต้น พิจารณาการอ้างอิงด้วยหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ในเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยิอินเตอร์ สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างการอ้างอิงด้วยหน่วยสรพนามบุรุษที่ 1

ตัวอย่างการอ้างอิงด้วยหน่วยสรพนามบุรุษที่ 1 เรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์

“กราบบบบบ...” ทศพล₁ ถือไม้ค้ำไหวก้มหัวแทบติดเข้า

“สวัสดีครับพ่อแม่พี่น้องชาวตลาดบางกะปิทุกท่าน อย่าลืมนะครับ คำคินนี้เรา_{1.1} มีนัดกันกับงานฝังลูกนิมิตที่วัด...”

(Kunnawut, 2019, Episode 1)

จากตัวอย่างข้างต้น ทศพล₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษาเรา_{1.1} เป็นหน่วยสรพนามบุรุษที่ 1 แสดงการเชื่อมโยงความด้วยการอ้างอิง

ตัวอย่างการอ้างอิงด้วยหน่วยสรพนามบุรุษที่ 2

ตัวอย่างการอ้างอิงด้วยหน่วยสรพนามบุรุษที่ 2 เรื่องสารวัตรใหญ่

ก้านันหันไปส่งสัญญาณให้ลูกน้องลดปืน คัคณานต์₁ ไม่พอใจที่ก้านัน₁ หนีเอาตัวรอดกลับเข้าร้านพร้อมลูกน้อง นวคุณคนมากกว่าจึงเป็นต่อ เข้ามาปลดปืนจากมือคัคณานต์₁ ที่จำใจยอมเพราะยืนอยู่ท่ามกลางปืนนับสิบกระบอก

“ถ้ามึง_{1.1} ยังไม่ยอมตาย ก็กราบตีนขอโทษกูซะ แล้วกูจะไม่เอาเรื่อง”

(Detkunchon, 2019, Episode 3)

จากตัวอย่างข้างต้น คัคณานต์₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษามึง_{1.1} เป็นหน่วยสรพนามบุรุษที่ 2 แสดงการเชื่อมโยงความด้วยการอ้างอิง

ตัวอย่างการอ้างอิงด้วยหน่วยสรพนามบุรุษที่ 3

ตัวอย่างการอ้างอิงด้วยหน่วยสรพนามบุรุษที่ 3 เรื่องกรงกรรม

พอได้ยินวาทะของหญิงวัย 40 กว่าๆ_{1.1} หญิงสาวที่ยืนด้านหลังชายหนุ่มก็เบะปาก...เชิดหน้าที่แต่งแต้มสีสันสะดุดตาขึ้น...เมื่อเห็นกิริยาทำท่ายำนำจของตนอย่างโจ่งแจ้ง นางย้อย₁ ที่นั่งอยู่หลังโต๊ะบัญชีก็ผุดลุกขึ้น

(Tiangtam, 2019, Episode 1)

จากตัวอย่างข้างต้น นางย้อย¹ เป็นหน่วยภาษาหลักมีรูปภาษาหญิงวัย 40^{1.1} เป็นหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 3 แสดงการเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึง

จากการศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงด้วยหน่วยบุรุษสรรพนามในบทละครเรื่อง ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยิอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม พบลักษณะการใช้บุรุษสรรพนาม 3 ลักษณะ ได้แก่ การอ้างถึงด้วยหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ทั้งนี้พบลักษณะการอ้างถึงด้วยหน่วยบุรุษสรรพนามที่ 1 และบุรุษที่ 2 ของแต่ละเรื่องมีความแตกต่างกัน เนื่องจากความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมแต่ละภูมิภาคของตัวละครในเรื่อง ได้แก่ ตัวละครในเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยิอินเตอร์ อยู่ในภาคอีสาน การอ้างถึงด้วยหน่วยสรรพนามบุรุษที่ 1 และบุรุษที่ 2 จึงปรากฏคำว่า อ้าย, ข้อย เป็นภาษาไทยถิ่นภาคอีสาน ซึ่งไม่ปรากฏในเรื่องอื่นๆ และความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของคนไทยกับคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งปรากฏในเรื่องกรงกรรม จึงมีการใช้การอ้างถึงด้วยคำว่า อ้าว, ลื้อ, เฮีย เป็นต้น ดังนั้นความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมจึงทำให้การอ้างถึงด้วยหน่วยสรรพนามในบทละครแต่ละเรื่องมีความแตกต่างกัน

1.2 หน่วยนามที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม จากการศึกษาพบ 6 ลักษณะ คือ หน่วยเรียกชื่อเฉพาะ หน่วยเรียกญาติ หน่วยเรียกตำแหน่ง หน่วยเรียกอาชีพ หน่วยเรียกยานาม และหน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ โดยหน่วยเรียกชื่อเฉพาะ มีรายละเอียดดังตาราง

1.2.1 หน่วยเรียกชื่อเฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 หน่วยงานเรียกชื่อเฉพาะที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนามในเรื่อง ผู้ป่วยอินดี้ ยาหยีอินเทอร์เน็ต, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม

ชื่อตัวละคร	หน่วยงานวลีชื่อเฉพาะเดี่ยว	หน่วยงานวลีชื่อเฉพาะที่มีคำนำหน้า
ผู้ป่วยอินดี้ ยาหยีอินเทอร์เน็ต	ทศพล, ชโลธร, ธนภพ, ฉายมณี, นลินี, มูมู่, นวล, เสือ, ไช, สมจิตร, แก้วตา, สุชาติ	หมอภักชนนท์, ไอ้โหม่ง, บักเซียง, บักแสวง, พิโม, ผู้ใหญ่ปิ่น, คุณหมอบี้
สารวัตรใหญ่	เครียว, สำราญ, มัทนี, เจนี่, เจ้าจบ, ลินดา, พิทยาธร, ใหญ่, แอ๋ว, ก้องภพ	ลุงมานิต, กำนันฉลองโชค, ป้าสำอาง, สารวัตรวาริช, จำบุญเชิด, ดาบหมู
กรงกรรม	บุญปลูก, เรณู, ปฐม อัศวรุ่งเรือง กิจ, พิไล, ฮง, แซ่, อาแซ่, ประสงค์, ตง, กมล	นางย้อย, ตีใหญ่, พิไ้, ป้ามอน, นายหลักแซ่ แซ่แบ้, แจ็กแซ่, อาซา, นางลิ้ม, ไอ้ป้อม

จากตารางข้างต้น พิจารณาการอ้างถึงด้วยหน่วยงานเรียกชื่อเฉพาะในเรื่องผู้ป่วยอินดี้ ยาหยีอินเทอร์เน็ต, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างการอ้างถึงหน่วยเรียกชื่อเฉพาะเดี่ยว

ตัวอย่างการอ้างถึงด้วยหน่วยเรียกชื่อเฉพาะเรื่องผู้ป่วยอินดี้ ยาหยีอินเทอร์เน็ต

อีกมุมหนึ่งในกรุงเทพฯ เช่นกัน... **ชโลธร**₁ สาวไฮโซ สวยโฉบเฉี่ยว ทายาทคนเดียวของนักธุรกิจพันล้านที่ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตไปตั้งแต่เธออายุเพียง 8 ขวบ ธนภพกับฉายมณีเพื่อนสนิทของพ่อจึงเลี้ยงดูเธอแทนชโลธรถูกเลี้ยงมาอย่างตามใจทุกอย่าง

(Kunnawut, 2019, Episode 1)

จากตัวอย่างข้างต้น **ชโลธร** เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา **ชโลธร**₁ เป็นหน่วยเรียกชื่อเฉพาะแสดงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงชโลธร

ตัวอย่างการอ้างถึงหน่วยเรียกชื่อเฉพาะเดี่ยวที่มีคำนำหน้า

ตัวอย่างการอ้างถึงด้วยหน่วยเรียกชื่อเฉพาะเรื่องสารวัตรใหญ่

เวลาเดียวกันนั้น เบี้ยวกับปิ่นกำลังไปชมชู้ **ป้าสำอาง**_{1,1} กับลุงมานิตถึงบ้านโดยมีลูกน้องอีกหลายคนถือปืนกันหรรษา แต่ไม่ว่าพวกมันจะพุดยังใจลูกกับป้าก็ไม่ตกลงขายที่ดิน โดยเฉพาะลุงบอกว่าตายเป็นตาย

(Detkunchon, 2019, Episode 3)

จากตัวอย่างข้างต้น **ลำอาง** เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา **ป้าลำอาง**^{1.1} เป็นหน่วยเรียกชื่อเฉพาะที่มี คำนำหน้าแสดงการเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึง

1.2.2 หน่วยเรียกญาติ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 หน่วยนามเรียกญาติที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนามในเรื่อง ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยี อินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม

ชื่อตัวละคร	หน่วยนามวลีเรียกญาติเดี่ยว	หน่วยนามวลีเรียกญาติที่มีคำนำหน้า
ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยี อินเตอร์	พ่อ, ลูกสาว, พี่สาว, พี่, แม่, ป้า, ลุง, อา, พี่เลี้ยง, ผู้ใหญ่, ลูกชาย, ลูกหลาน, ปู่ย่า	อ๊พ่, บักผัว, คุณหนู, คุณพ่อ, คุณแม่, คุณป้า
สารวัตรใหญ่	เด็กชาย, พี่สาว, น้องชาย, มารดา, ลูก, พ่อ, สามี, ภรรยา, พ่อ, แม่, ลูก, ลูกเขย	คุณพ่อ, คุณแม่
กรงกรรม	พี่, เฮีย, แม่, ลูกชาย, เมีย, ลูก, ลูกสะใภ้, ลูกสาว, เตีย, อาม่า, ย่า, พ่อ, พี่ชาย, พี่สาว, แม่ใหญ่	นางแม่ผัว

จากตารางข้างต้น พิจารณาการอ้างถึงด้วยหน่วยนามเรียกญาติในเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างการอ้างถึงด้วยหน่วยเรียกญาติเดี่ยว

ตัวอย่างการอ้างถึงด้วยหน่วยเรียกญาติเรื่องกรงกรรม

หลังจากที่**ชายหนุ่ม**₁จ่ายค่ารถสามล้อ เขาสุดลมหายใจเข้าปอด ก่อนจะเดินนำหญิงสาวเข้าไปในร้าน

“**เฮีย**ใช้_{1.1} เอ่อ” บุญปลุกลูกจ้างสาววัย 16 ปีร้องทักด้วยสีหน้าเคลือบแคลงสงสัย

(Tiangtam, 2019, Episode 1)

จากตัวอย่างข้างต้น **ชายหนุ่ม₁** เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ **เฮียไ้_{1.1}** เป็นหน่วยเรียกญาติเดียวแสดงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง

ตัวอย่างการอ้างอิงด้วยหน่วยเรียกญาติเดียวที่มีคำนำหน้า

ตัวอย่างการอ้างอิงด้วยหน่วยเรียกญาติเรื่องผู้บ่าวอินดี ยาหยีอินเตอร์

“พ่อเจ้า...บักผัวโตแสบ...มันอยู่ไ้!!!” แม่ป๋องกวาดตาเพยชมตามองหาบักผัวตัวแสบ

(Kunnawut, 2019, Episode 1)

จากตัวอย่างข้างต้น **ชายหนุ่ม₁** เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ **เฮียไ้_{1.1}** เป็นหน่วยเรียกญาติเดียวที่มี คำนำหน้าแสดงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง

1.2.3 หน่วยเรียกตำแหน่ง มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4 หน่วยนามเรียกตำแหน่งที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนามในเรื่อง ผู้บ่าวอินดี ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม

ชื่อบทละคร	หน่วยเรียกตำแหน่งเดียว	หน่วยเรียกตำแหน่งที่มีส่วนขยาย	หน่วยเรียกตำแหน่งที่มีชื่อเฉพาะ	หน่วยเรียกตำแหน่งที่มีคำนำหน้า
ผู้บ่าวอินดี ยาหยีอินเตอร์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, ลูกน้อง, นายอำเภอ	ผู้คุมหน้าโหด	ผู้กองทศพล, ผู้ใหญ่ปิ่น	ท่านผู้การ, ท่านประการ
สารวัตรใหญ่	ผู้การ, ลูกน้อง, นายตำรวจ, ผู้กำกับ, ตำรวจ	ไม่ปรากฏ	พันตำรวจเอกมิตร, หมวดพิทยธร, จำบุญเขต	ท่านผู้การ, ท่านผู้กำกับ
กรงกรรม	เจ้าหน้าที่	ไม่ปรากฏ	พลทหารปฐม	

จากตาราง สามารถพิจารณาการอ้างอิงด้วยหน่วยนามเรียกตำแหน่งในเรื่อง ผู้บ่าวอินดี ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม ได้ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างการอ้างอิงด้วยหน่วยเรียกตำแหน่ง

ตัวอย่างการอ้างอิงด้วยหน่วยเรียกตำแหน่งเรื่องสารวัตรใหญ่

หมวดชาติเดินมากับพันตำรวจเอกมิตร₁ ร้องบอกว่า “ผู้กอง_{2.1} ครอบง...มาเยี่ยม” สองสามีภรรยายกมือไหว้พันตำรวจเอกมิตรหรือรองมิตรอย่างนอบน้อม “เราไม่ได้เจอกันตั้งนานเลยนะใหญ่₂” รองมิตร_{1.1} ทักทายและยิ้มให้ใหญ่ (Detkunchon, 2019, Episode 1)

จากตัวอย่างข้างต้น พันตำรวจเอกมิตร₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา รองมิตร_{1.1} เป็นหน่วยเรียกตำแหน่งแสดงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง ใหญ่₂ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา ผู้กอง_{2.1} เป็นหน่วยเรียกตำแหน่งแสดงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง

1.2.4 หน่วยเรียกอาชีพ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5 หน่วยงานเรียกอาชีพที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนามในเรื่อง ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยี อินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม

ชื่อตัวละคร	หน่วยเรียกอาชีพเดี่ยว	หน่วยเรียกอาชีพที่มีส่วนขยาย	หน่วยเรียกอาชีพที่มีชื่อเฉพาะ	หน่วยเรียกอาชีพที่มีคำนำหน้า
ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์	หมอลำ, แม่ค้า, พ่อค้า, ครู, คนขับรถ, ลูกค้า, ตำรวจ, สาวใช้, คนใช้, หมอ	ลูกน้องเก่า, ผู้จัดการโรงแรม	หมอรัชชานนท์, ผู้ กองทศพล, ผู้ใหญ่บ้าน	พี่หมอ, คุณหมอบี
สารวัตรใหญ่	ชาวบ้าน, สาวใช้, หมอ, ครู, ลูกค้า, ผู้สื่อข่าว	ไม่ปรากฏ	พันตำรวจตรีใหญ่, ร.ต.อ. กอบเกียรติ, สารวัตรวราวิช	กลุ่มตำรวจ
กรงกรรม	ลูกจ้าง, แขน, เถาแก๊ว, เน้ย, ข้าราชการ, ชวานา	ไม่ปรากฏ	อาจารย์ก้อน	ไม่ปรากฏ

จากตาราง สามารถพิจารณาการอ้างอิงด้วยหน่วยนามเรียกอาชีพในเรื่อง ผู้ป่วยอินดี ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม ได้ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างการอ้างอิงด้วยหน่วยเรียกอาชีพ

ตัวอย่างที่การอ้างอิงด้วยหน่วยเรียกอาชีพเรื่องกรงกรรม

ลูกชายทั้งสี่คนนี้แหละที่เปลี่ยนสถานะของนางย้อย¹ คนหนองนมวัว
ลูกสาวชานา^{1.1} ให้เป็นเจ้าแค้น^{1.2} ในปัจจุบัน

(Tiangtam, 2019, Episode 1)

จากตัวอย่างข้างต้น นางย้อย¹ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา ลูกสาวชานา^{1.1}
และเจ้าแค้น^{1.2} เป็นหน่วยเรียกอาชีพแสดงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง

1.2.5 หน่วยเรียกฉายานาม มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 6 หน่วยนามเรียกฉายานามที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนามในเรื่อง ผู้ป่วยอินดี ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม

ชื่อบทละคร	หน่วยเรียกฉายานามเชิง ยกย่อง	หน่วยเรียกฉายานามเชิงบริภาษ
ผู้ป่วยอินดี ยาหยีอินเตอร์	หนุ่มหล่อ, สาวแก่, แม่ม่าย, สาวซ่า, แม่คนงาม, สาวไซโฮ, สาวหน้าหวาน, หนุ่มลูกทุ่ง	ไอปากปลาแร่, ไอโจรกระจอก, ไอโจรหาร้อย, อีเหิง
สารวัตรใหญ่	ชายฉกรรจ์, วีรบุรุษ ดชด., หมวดหนุ่มรูปหล่อ, สารวัตร คนใหม่	ไอเด็กแวร, นักพนัน, ไอโจรปล้นรถ
กรงกรรม	เทพบุตร, อาตี๋หนุ่มหน้าหยก	กะหรี, ไอลูกเซงขวย, นังหมวย, อิตัวไรหัวใจ, นางมาร, หลิงคนชั่ว

จากตาราง สามารถพิจารณาการอ้างอิงด้วยหน่วยนามเรียกฉายานามในเรื่อง ผู้ป่วยอินดี ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม ได้ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างการอ้างอิงด้วยหน่วยเรียกฉายาเชิงยกย่อง

ตัวอย่างการอ้างอิงด้วยหน่วยเรียกฉายาเรื่องสารวัตรใหญ่

เพียงวันถัดมา...หนังสือพิมพ์พาดหัวข่าว “วีรบุรุษ ตชด.^{1.1} จับตาย
แก๊งค้ายาช่วยชีวิตคนทั้งหมู่บ้าน”

คำแพ่งรับรู้ข่าวนี้จากบุญศรีผู้เป็นมารดาที่ตกใจถึงกับทำแจกันในมือ
หล่นแตกกระจาย

“คุณใหญ่¹”

(Detkunchon, 2019, Episode 1)

จากตัวอย่างข้างต้น **คุณใหญ่¹** เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา **วีรบุรุษ ตชด.^{1.1}**
เป็นหน่วยเรียกฉายาเชิงยกย่องแสดงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง

ตัวอย่างการอ้างอิงด้วยหน่วยเรียกฉายาเชิงบริภาษ

ตัวอย่างการอ้างอิงด้วยหน่วยเรียกฉายาเรื่องกรงกรรม

“เรื่องอาไ้¹ คู่หมั้นของหนูพิไลนั่นแหละ...ฉันรีบมาจากชุมแสงเพราะ
ร้อนใจ กลัวทางนี้จะหาว่าฉันกับเฮีย สมรู้ร่วมคิดกับไอ้ลูกเฮงชวย^{1.1} นั้น”

(Tiangtam, 2019, Episode 3)

จากตัวอย่างข้างต้น **อาไ้¹** เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา **ไอ้ลูกเฮงชวย^{1.1}**
เป็นหน่วยภาษาเรียกฉายาเชิงบริภาษแสดงการเชื่อมโยงโดยการอ้างอิง

1.2.6 หน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 7 หน่วยนามแสดงความเป็นเจ้าของที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนามในเรื่อง ผู้ป่วยอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม

ชื่อบทละคร	หน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ
เรื่องผู้ป่วยอินดี้ ยาหยีอินเตอร์	คนไข้ของตน, ปู่ของปู่ช้อย, บ้านสวนในกรุงของตน, ทายาทคนเดียว ของนักธุรกิจ, ลูกสาวของชนพล, ชุดเพื่อนเจ้าสาวของหนู, พินัยกรรมของคุณสุชาติ
เรื่องสารวัตรใหญ่	ลูกสาววัยรุ่นของสารวัตรวาริช, หยาดเหงื่อของประชาชน, ความรู้ เดิมๆของคุณ, หน้าทีของผม, หน้าทีหลักในตำแหน่งของคุณ, ข้อเสนอของท่านรองมิตร
เรื่องกรงกรรม	แม่ของตน, แม่ของพี่, สัญชาตญาณของความเป็นแม่, ตีใหญ่ของนาง ย้อย, ผัวของหนู, แม่ของเขา, บ้านของเธอ, คนของฉัน, มัน, แม่ของมัน

จากตาราง สามารถพิจารณาการอ้างถึงด้วยหน่วยนามแสดงความเป็นเจ้าของในเรื่อง ผู้ป่วยอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม ได้ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างการอ้างถึงด้วยหน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ

ตัวอย่างการอ้างถึงด้วยหน่วยแสดงความเป็นเจ้าของเรื่องผู้ป่วยอินดี้ ยาหยีอินเตอร์

“แต่โคกอีเก้งเป็นแผ่นดินเกิดช้อย ปู่ของปู่ช้อย^{1.1} ที่เป็นนายฮ้อยพาชาวทัพควายอพยพหนีความแห้งแล้งมาตั้งบ้านเฮือนหมองนี้ มันเลยเป็นหน้าทีของช้อย^{1.2} ที่ต้องรักษาเอาไว้ให้ได้” ผู้ใหญ่₁ แหย่ทั้งที เข้าเผือกไปทั้งตัว

(Kunnawut, 2019, Episode 2)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ใหญ่₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาพ ปู่ของปู่ช้อย^{1.1} และหน้าทีของช้อย^{1.2} เป็นหน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ แสดงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง

จากการศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงด้วยหน่วยนามที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม จากการศึกษาคพบ 6 ลักษณะ คือ หน่วยเรียกชื่อเฉพาะ หน่วยเรียกญาติ หน่วยเรียกตำแหน่ง หน่วยเรียกอาชีพ หน่วยเรียกฉายานาม และหน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ กล่าวได้ว่า การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงด้วยหน่วยนามลักษณะต่าง ๆ ทำให้การสื่อสารของตัวละครในเรื่องมีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยลักษณะการอ้างถึงด้วยหน่วยนามเรียกชื่อเฉพาะ ทั้งสามเรื่องปรากฏมีการใช้การอ้างถึงด้วยหน่วยนามเรียกชื่อเฉพาะเดี่ยวและหน่วยนามเรียกชื่อเฉพาะเดี่ยวที่มีคำนำหน้า ซึ่งเป็นการนำเอาชื่อประจำตัวของบุคคลมาใช้แทนบุคคลนั้น การอ้างถึงด้วยหน่วยนามเรียกญาติพบลักษณะเป็นคำที่ใช้แทนชื่อบุคคลที่รู้จักคุ้นเคย โดยคำเรียกญาติในเรื่อง กรงกรรมจะแตกต่างจากเรื่องอื่นๆ เนื่องจากมีคำเรียกญาติที่แสดงถึงความแตกต่างระหว่างคนไทยเชื้อสายจีน เช่น เตี่ย, อาม่า เป็นต้น

ส่วนการอ้างถึงด้วยหน่วยเรียกตำแหน่งพบเป็นการนำเอาคำที่ใช้เรียกตำแหน่งที่บุคคลดำรงตำแหน่งอยู่มาใช้เรียกแทนบุคคลนั้น ๆ แทน โดยพบว่า ในเรื่องสารวัตรใหญ่ มีความถี่ในการใช้หน่วยเรียกชื่อตำแหน่งจำนวนมากกว่าบทละครเรื่องอื่น ๆ การอ้างถึงด้วยหน่วยเรียกอาชีพพบทั้งสามเรื่อง มีการใช้หน่วยเรียกอาชีพเดี่ยวมากที่สุด ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกอาชีพที่บุคคลประกอบโดยใช้แทนชื่อบุคคลนั้น การอ้างถึงด้วยหน่วยนามเรียกฉายานามพบมีการใช้หน่วยนามเรียกฉายานามเชิงยกย่องและบริภาษทั้งสามเรื่อง โดยพบว่าเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์มีความถี่การใช้หน่วยนามเรียกฉายาเชิงยกย่องและบริภาษมากกว่าเรื่องอื่นๆ และการอ้างถึงด้วยหน่วยนามแสดงความเป็นเจ้าของพบทั้งสามเรื่องมีการใช้หน่วยนามแสดงความเป็นเจ้าของ กล่าวโดยสรุป หน่วยนามที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนามปรากฏการใช้ทั้งสามเรื่อง โดยเงื่อนไขที่เป็นตัวกำหนดการใช้ให้แตกต่างกันคือ ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมและการประกอบอาชีพ ระดับความเป็นทางการในการสื่อสาร ซึ่งมีการใช้รูปภาษาไม่ซ้ำรูปภาษาเดิมซ้ำ ทำให้เกิดคำอ้างถึงที่หลากหลายคำ เพื่อช่วยอธิบายลักษณะคุณลักษณะและพฤติกรรมของตัวละครให้เห็นภาพมากยิ่งขึ้น

2. การอ้างถึงเชิงบ่งชี้ เป็นการใช้นำบ่งชี้หรือคำชี้เฉพาะ คือ นี่ นี่ นั้น โน่น โนน นู่น และนั่น มาใช้เป็นหน่วยภาษาแสดงการเชื่อมโยงความด้วยหน่วยวิเศษณ์บ่งชี้ ดังรายละเอียดดังนี้

2.1 หน่วยวิเศษณ์บ่งชี้ เป็นคำวิเศษณ์ในหน่วยภาษาที่ใช้อ้างถึงหน่วยภาษาหลัก ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 การอ้างถึงบ่งชี้ด้วยหน่วยวิเศษณ์บ่งชี้ในเรื่อง ผู้ป่วยอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม

ชื่อบทละคร	คำบ่งชี้ “นี่, นั้น, โน่น”	คำบ่งชี้ “นี่, นั้น, โน่น”
เรื่องผู้ป่วยอินดี้ ยาหยีอินเตอร์	คำคีนี่, กลิ่นแบบนี้, มือแลงนี่, ขนาดนั้น, คำพูดนั้น, รอยร้าว นั้น	เงินนี่, นายนี้, ที่นี้, เด็กนี้, บ้านี่, น้ำผิวนี่, คุณนั้น, รถนั้น, งามโน่น
เรื่องสารวัตรใหญ่	ตรงนี้, พร้อมกันนี้, หมู่บ้านนี้, ข่าวนี้, เหตุการณ์สุดระทึกนั้น, หลังจากนั้น	ที่นี้, หม่องนี้, ไ้หมอนี้, แหล่งผลิต ยาเสพติดนั้น, คลินิกนั้น, บักห่านั้น, อีนางนั้น
เรื่องกรงกรรม	แม่ผัวคนนี้, ร้านนี้, บ้านหลังนี้, คนเหล่านั้น, แม่ของเขานั้น, เวลา	อีนี, ที่นั้น, ที่นี้, บ้านในตรอกโน่น

จากตาราง สามารถพิจารณาการอ้างถึงบ่งชี้ด้วยหน่วยวิเศษณ์บ่งชี้ในเรื่อง ผู้ป่วยอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม ได้ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างการอ้างถึงเชิงบ่งชี้ “นี่”

ตัวอย่างการอ้างถึงเชิงบ่งชี้เรื่องสารวัตรใหญ่

จับตัวคนร้าย¹ ได้อย่างทันท่วงที และอีกคนที่ต้องขอบพระคุณเป็นอย่างสูงเลยก็คือท่านผู้การเอก ที่มาช่วยให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานจนสัมฤทธิ์ผลในครั้งนี้” ทรัพย์อนันต์อวยหัวหน้า

อเนกยิ้มบาง ๆ แอ็กทำข้างคนร้ายเพื่อให้สื่อมวลชนถ่ายรูป ทันใดนักข่าวสองสามคนตะโกนด้วยความโมโหคนร้ายและทำท่าจะเข้าไปกระทืบ กอบเกียรติต้องกันออกมา ขณะที่ใหญ่จับตามองแล้วส่งเสียงขึ้น

“คน^{1.1}นี้ ไม่ใช่คนร้ายหรอกครับ พวกคุณจับมาผิดตัวแล้ว”

(Detkunchon, 2019, Episode 1)

จากตัวอย่างข้างต้น **คนร้าย**₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา **คน**_{1,1} เป็นหน่วยวิเศษณ์ชี้แสดงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง

ตัวอย่างการอ้างถึงเชิงบ่งชี้ “นี่, นั้น, โน่น”

ตัวอย่างการอ้างถึงเชิงบ่งชี้เรื่องสารวัตรใหญ่

“ผมได้ยินว่าชื่อใหญ่ครับ พันตำรวจตรีใหญ่ เวโรจน์ ย้ายสังกัดมาจาก ตชด. คนที่เป็นข่าวเรื่องบุกทลาย**แหล่งผลิตยาเสพติด**₁ **นั้น**_{1,1}แหละครับ”

(Detkunchon, 2019, Episode 1)

จากตัวอย่างข้างต้น **แหล่งผลิตยาเสพติด**₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา **นั้น**_{1,1} เป็นหน่วยวิเศษณ์ชี้แสดงการเชื่อมโยงโดยการอ้างถึง

จากการศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงเชิงบ่งชี้ในบทละครเรื่อง ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม พบเป็นการอ้างถึงเชิงบ่งชี้ด้วยคำสรรพนาม เป็นการใช้สรรพนามชี้เฉพาะแสดงการอ้างถึง รูปภาษาที่ใช้ เช่น ที่นั้น ที่นี้ การอ้างถึงบ่งชี้ด้วยนามวลี ซึ่งเป็นการใช้นามวลีบ่งชี้หน่วยนามในเรื่องแสดงสิ่งของ เช่น นายนี้ แหล่งยาเสพติดนั้น แม่ของเขานั้น และการอ้างถึงบ่งชี้ด้วยคำวิเศษณ์เป็นการใช้คำวิเศษณ์เพื่อแสดงการอ้างถึงหน่วยนามที่เคยปรากฏในเรื่อง เช่น ขาวนี้เวลานี้ และยังเป็นรูปภาษาแสดงการอ้างถึงโดยบอกตำแหน่งของสิ่งต่างๆรวมถึงบุคคลตามระยะห่างระหว่างสถานที่หรือเวลา โดยขึ้นอยู่กับข้อความที่นำมาข้างหน้า ซึ่งทั้งสามเรื่องปรากฏมีการอ้างถึง ผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์และการอ้างถึงเพื่อบ่งชี้เหตุการณ์ด้วย

1.3 การอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ เป็นการใช้รูปภาษาหนึ่งแสดงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงหน่วยภาษาหนึ่ง ซึ่งมีนัยทางความหมายในเชิงเปรียบเทียบ อาจใช้รูปภาษาแสดงการเปรียบเทียบหลายรูป บางครั้งก็ใช้หน่วยภาษาสองหน่วยมาเปรียบเทียบกันโดยไม่มีการแสดงการเปรียบเทียบเลยก็ได้ (Sriyaphai, 2020, pp. 6-57) ดังตาราง

1.3.1 การอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบ จากการศึกษาพบลักษณะการการอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 การอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบในเรื่อง ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม

การอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบ				
ชื่อบทละคร	ราว	เป็น	เหมือน	อย่าง
ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์	ราวกับนางแบบ, เคารพนับถือ ราวกับญาติผู้ใหญ่, ทศพลราวกับสุนัข ก็ไม่ปาน	หึงตะพึดพะพึด เป็นหมาหวงก้าง, คุณได้เป็นหมา หัวเน่า	ห่วงใยเธอ เหมือนลูกแท้ ๆ, ภาพคุณจะ เหมือนติดคุก	อย่างมือ อาชีพ
กรงกรรม	ไม่ปรากฏ	กรวดเป็นเพชร, หากไม่ได้เป็น ทองแผ่นเดียวกัน	พวกเรากับพวก มันก็เหมือนหมา กับเครื่องบิน	ปากแดง อย่างกับกิน เลือดนกสด

จากตาราง สามารถพิจารณาการอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบในเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม ได้ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างการอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบ “ราว”

ตัวอย่างการอ้างอิงเปรียบเทียบเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์

วันนี้จะมีประชุมผู้ถือหุ้นทั้งหมดและเป็นการแนะนำชโลธรทายาทคน
เดียวของสุชาติและพรรณี **ชโลธร อุ่มมูมิ**ในชุดหรูเดินเข้าบริษัทมาราวกับนางแบบจาก
งานแฟชั่นวิก^{1.1} ท่ามกลางการต้อนรับอย่างนอบน้อมของพนักงานนับสิบรวมทั้งธนภพ ฉาย
มณี และณลินี

(Kunnawut, 2019, Episode 1)

จากตัวอย่าง **ชโลธร₁** เป็นรูปภาพหลัก มีรูปภาพ **นางแบบจากงานแฟชั่นวิก_{1.1}**
แสดงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบ

ตัวอย่างการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ “เป็น”

ตัวอย่างการอ้างถึงเปรียบเทียบเรื่องกรงกรรม

“ถ้าอย่างนั้น โยมแม่ก็ขอตัวไปทักภุชกก่อน...ส่วนเรื่องอนาคต ท่าน
 สึกแล้วก็ค่อยว่ากัน แต่ว่าท่านต้องระลึกไว้ด้วยว่า คนที่เห็นกรวด₁ เป็นเพชร_{1.1} วันหน้า
 มันจะต้องเสียใจ เสียตายซะเอง...โยมขอตัวก่อนนะ”

(Tiangtam, 2019, Episode 1)

จากตัวอย่าง คนที่เห็นกรวด₁ เป็นรูปภาษาหลัก มีรูปภาษา เพชร_{1.1} แสดง
 การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ

ตัวอย่างการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ “เหมือน”

ตัวอย่างการอ้างถึงเปรียบเทียบเรื่องสารวัตรใหญ่

ครูต่อมาภายในห้องสอบสวน อนาคตอยู่กับลูกน้องอีกคนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่
 พิมพ์คอมพิวเตอร์เพื่อบันทึกคำให้การกำลังเตรียมพร้อมรอการสอบพยาน ใหญ่เดินเข้ามา
 ยืนนิ่งในห้อง อนาคต₁ เพ่งเหมือนจะกินเลือดกินเนื้อ_{1.1} พุดขึ้นในทำนองเย้ยหยัน

“นั่งสิ จะยืนอยู่ทำไม” ใหญ่ลงนั่งอย่างสำรวมตามคำเชิญ แม้จะรู้ว่าอีก
 ฝ่ายไม่ค่อยชอบตน

(Detkunchon, 2019, Episode 1)

จากตัวอย่าง ใหญ่₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา กินเลือดกินเนื้อ_{1.1} แสดงการ
 เชื่อมโยงความโดย การอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ

ตัวอย่างการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ “อย่าง”

ตัวอย่างการอ้างถึงเปรียบเทียบเรื่องกรงกรรม

“ตะกอนอาจจะไม่เคย แต่ตอนนี้แกมีเมียเป็นกะหรีไปแล้ว...แกอาจ
 จะเห็นเมียกะหรีดีกว่าพ่อแม่พี่น้องก็ได้”

นางย้อยจงใจกด เรณูให้ต่ำต้อย...กดดันให้ลูกชายทิ้งผู้หญิงไร้ค่าเสีย...
เพราะถ้าไม่ได้แต่งงานกับพิไลตามที่ได้ตั้งใจไว้สะกัคนแรกของนางจะต้องดีกว่า **อีเรณู ปาก
แดง** อย่างกับกินเลือดนกสด_{1,1}

(Tiangtam, 2019, Episode 1)

จากตัวอย่าง **อีเรณู ปากแดง**₁ เป็นหน่วยภาษาหลัก มีรูปภาษา **กินเลือดนกสด**_{1,1} แสดงการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ

จากการศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบในบทละคร เรื่อง ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม พบลักษณะเป็นการอ้างถึง สิ่งหนึ่งเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งพบลักษณะเป็นการอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบในแง่ความ เหมือนทั้งสามเรื่อง รูปภาษาที่ใช้คือ ราว เป็น เหมือน อย่าง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงในเรื่องย่อบทละครโทรทัศน์ ไทยประชานิยม พ.ศ.2562 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงในบทละครโทรทัศน์ไทยประชานิยม พ.ศ. 2562 แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์คือการ อ้างถึง (reference) ผลการศึกษาพบ กลไกการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง 3 ลักษณะ คือ ประการแรก การอ้างถึงด้วยหน่วยนามและสรรพนาม รูปภาษาที่ใช้แสดงการอ้างถึงมี 3 ลักษณะ ได้แก่ หน่วยบุรุษสรรพนาม ประกอบด้วยหน่วยบุรุษสรรพนามที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 และหน่วยนามที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม มี 6 ประเภท คือ 1) หน่วยเรียกชื่อเฉพาะ พบว่ามีการใช้รูปภาษาหน่วยนามวลีชื่อเฉพาะเดี่ยว และหน่วยชื่อเฉพาะที่มีคำนำหน้า 2) หน่วยเรียกญาติ พบว่ามีการใช้รูปภาษาหน่วยเรียกญาติเดี่ยว และหน่วยนามวลีเรียกญาติที่มีคำนำหน้า 3) หน่วยเรียกตำแหน่ง พบว่ามีการใช้รูปภาษา 4 ลักษณะ คือ หน่วยเรียกตำแหน่งเดี่ยว หน่วยเรียกตำแหน่งที่มีส่วนขยาย หน่วยเรียกตำแหน่งที่มีชื่อเฉพาะ และหน่วยเรียกตำแหน่งที่มีคำนำหน้า 4) หน่วยเรียกอาชีพ พบว่ามีการใช้ภาษา 4 ลักษณะ คือ หน่วยเรียกอาชีพเดี่ยว หน่วยเรียกอาชีพที่มีส่วนขยาย หน่วยเรียกอาชีพ

ที่มีชื่อเฉพาะ และหน่วยเรียกอาชีพที่มีค่านำหน้า 5) หน่วยเรียกฉายานาม พบว่ามีการใช้รูปภาษา 2 ลักษณะ คือ หน่วยเรียกฉายาเชิงยกย่อง และหน่วยเรียกฉายานามเชิงบริภาษ 6) หน่วยแสดงความเป็นเจ้าของ ประการที่สอง การอ้างถึงเชิงบ่งชี้ มีการใช้รูปภาษาการบ่งชี้ด้วยคำสรรพนาม การบ่งชี้ด้วยคำนามวลี และการบ่งชี้ด้วยคำวิเศษณ์ เช่น นี่, นั้น, โน้น, นี้, นั้น เป็นต้น และประการที่สาม การอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ พบลักษณะการเปรียบเทียบในแง่เปรียบเทียบเหมือน

การศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงในเรื่องย่อบทละครโทรทัศน์ไทยประชาานิยม พ.ศ. 2562 ครั้งนี้ อาจเป็นข้อสรุปว่า ลักษณะการใช้การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงมีจำนวนมาก โดยเฉพาะการอ้างถึงด้วยหน่วยบุรุษสรรพนามที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ทั้งนี้เพราะบทละครโทรทัศน์ไทยที่ได้รับความนิยมในการรับชม มีการดำเนินเรื่องด้วยการใช้บทสนทนาของตัวละคร ผู้ประพันธ์จึงมีการเลือกใช้สรรพนามบุรุษต่าง ๆ แทนตัวละครที่ทำการสื่อสารในเนื้อเรื่อง เพื่อให้เนื้อเรื่องบทละครมีความน่าสนใจและการสนทนาดูเป็นธรรมชาติเช่นเดียวกับการสื่อสารในชีวิตจริง และยังเป็นการเลี่ยงการใช้ชื่อเฉพาะแทนในการสนทนาซ้ำ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาการเชื่อมโยงความในนิทานเวตาลพระนิพนธ์แปลของพระราชวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (Paksasuk, 2010, p. 51) ที่พบการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงด้วยสรรพนามประเภทบุรุษสรรพนามเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน เนื่องจากนิทานเวตาลพระนิพนธ์ของพระราชวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ มีการดำเนินเรื่องโดยใช้บทสนทนาจึงสอดคล้องกับการศึกษาในครั้งนี้

สำหรับรูปภาษาที่ใช้อ้างถึงตัวละครพบมีอ้างถึงตัวละครหลักคือตัวละครเอก และตัวละครรองที่หลากหลายมากกว่าตัวละครประกอบ ด้วยบทละครโทรทัศน์มีการดำเนินเรื่องและการสนทนาโดยใช้ตัวละครหลักเป็นส่วนใหญ่ จึงปรากฏรูปภาษาที่หลากหลายในการอ้างถึงในแต่ละฉากจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Sriyaphai, 2009, pp. 294-295) ในประเด็นการอ้างถึงโดยหน่วยสรรพนามและหน่วยนามประเภทต่างๆที่ใช้อ้างถึงตัวแสดงบทบาทในวรรณคดีร้อยกรองไทย ที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้การใช้รูปภาษาการอ้างถึงตัวละครแตกต่างกัน คือการจัดลำดับของตัวละคร โดยรูปภาษาที่ใช้อ้างถึงตัวเอกและตัวรองจะมีความหลากหลายมากกว่ารูปภาษาที่ใช้อ้างถึงตัวประกอบเพราะตัวละครตัวเอกมีการอ้างถึงมากกว่าจึงสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องนี้

ในแง่การวิเคราะห์ลักษณะความแตกต่างในการใช้หน่วยสรรพนามและหน่วยนามประเภทต่างๆ พบความแตกต่างในการใช้หน่วยนามที่ทำหน้าที่เหมือนหน่วยสรรพนาม กล่าว

คือ การใช้รูปภาพในหน่วยเรียกชื่อตำแหน่งของบทละครแต่ละเรื่อง พบว่า บทละครไทยโทรทัศน์เรื่องสารวัตรใหญ่มีความถี่ในการใช้หน่วยเรียกชื่อตำแหน่งจำนวนมากกว่าบทละครเรื่องอื่นๆ เนื่องด้วยตัวละครส่วนใหญ่ในเรื่องประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น ตำรวจ ทหาร และข้าราชการอื่น ๆ การปฏิสัมพันธ์สื่อสารระหว่างตัวละครเป็น การสื่อสารระดับทางการจึงมีการใช้หน่วยเรียกชื่อตำแหน่งเป็นจำนวนมาก ส่วนบทละครที่พบการใช้คำนามที่ทำหน้าที่เหมือนคำสรรพนามประเภทหน่วยเรียกตำแหน่งน้อยคือ บทละครเรื่องกรงกรรม อาจเนื่องมาจากเนื้อหาในบทละครเรื่องกรงกรรมเป็นการนำเสนอวิถีชีวิตของชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการค้าขาย การติดต่อกับหน่วยงานราชการในเนื้อเรื่องมีไม่มากนัก ลักษณะการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงในบทสนทนาส่วนใหญ่จึงเป็นคำเรียกญาติ คำเรียกชื่อเฉพาะบุคคลเป็นส่วนใหญ่

ประเด็นข้อค้นพบใหม่คือ นอกเหนือจากปัจจัยด้านการจัดลำดับของตัวละครที่ทำให้รูปภาพที่ใช้อ้างถึงมีความหลากหลายแล้ว ปัจจัยด้านความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม และความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติ ตลอดจนการนำเสนอโครงเรื่องและเนื้อเรื่องของละครแต่ละเรื่องก็เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดความหลากหลายและความแตกต่างของรูปภาพที่ใช้อ้างถึงในบทละครโทรทัศน์ไทย

References

- Dejkunjom, V. (2019, February 17). The chief inspector. Retrieved form <https://mgronline.com/drama/detail/9620000002798> (In Thai)
- Kunnawut, S. (2019, June 26). Mister Indy Honey Hipster. Retrieved form <https://mgronline.com/drama/detail/9620000057118> (In Thai)
- Tiangtam, N. (2019, April 30). The karma cage. Retrieved form <https://mgronline.com/drama/detail/9620000015257> (In Thai)

- Angsuviya, C. (2016). Referencing in King Rama VI's Book of Governing Principles. **Academic Journal of Humanities and Social Sciences Burapha University**, 24 (44), 195-217. Retrieved from <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/husojournal/article/view/55973> (In Thai)
- Burusphat, S. (1994). **Discourse Analysis**. Research Institute for Languages and Cultures of Asia Mahidol University, Bangkok.
- Jirabovornwisut, S. (2011). **Development and Aesthetic concept of Thai television-drama script** (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Maneekhao, K. (1990). **Reference for participants in mien narrative discourse** (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Nielsen. (2020,January 1). **10 famous dramas making the highest ratings in 2019**. Retrieved form <https://www.sanook.com/movie/93649/> (In Thai)
- Ngampradit, S. (1997). **Cohesion in television news reporting: scripted vs. non-scripted news** (Master's thesis). Thammasat University, Bangkok. (In Thai)
- Paksasuk, A (2010). Cohesion in Vetala Translated by H.H. Prince Bidyalongkarana. **The Journal of Vannavidas**, 10, 21-53. Retrieved from <https://doi.org/10.14456/vannavidas.2010.2> (In Thai)
- Panupong, W. (2009). **Thai language norms vol. 3 types of words, phrases, sentences and relativity**. Bangkok: Office of the Basic Education Commission.

- Panyametheekul, S. (2003). **Coherence of interactions in a Thai chatroom: interplay of cohesion, turn-allocation, and relevance** (Doctoral Desertation). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Smitdilok, P. (1998). **Intertextuality of novel between printed media and television soap opera** (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Sriyaphai, W. (2009). **Linguistic forms referring to participants in Thai poetic literature** (Doctoral dissertation). Mahasarakham University, Maha Sarakham. (In Thai)
- Sriyaphai, W. (2020). "Paragraphs and texts in Thai" in **characteristic of Thai Language**. Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi. (In Thai)

ตามหลากหลายของมนุษย์ที่ใหม่: รสนิยมการปฏิบัติทางเพศ แบบเดียร์ ในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัย พ.ศ. 2553-2562*

Diversity in New Lifestyles: Queer Sexual Orientations and Behaviors
in Contemporary Thai Short Stories from 2010-2019*

กาญจนาพร พงษ์พรหม¹ / อรทัย เพี้ยยุระ²

Kanjanaporn Phongphrom¹ / Orathai Piayura²

^{1,2} สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 40002 ประเทศไทย

^{1,2} Thai Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, 40002 Thailand.

Corresponding author. Email: p_kanjanaporn@kkumail.com

Received: August 22, 2021

Revised: November 30, 2021

Accepted: December 19, 2021

Abstract

This article aimed to study the different forms of Queer sexual orientations and behaviors which appeared in 30 contemporary Thai short stories published during 2010-2019. The stories were selected from 10 collections of short stories by different authors. Among the analyzed short stories, 6 types of unorthodox sexual behaviors were found, including: 1) those with young children, 2) those with animals; 3) those with body parts or objects; 4) those characterized by violence; 5) those with the same gender; and 6) those

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เรื่อง เพศวิถีแบบเดียร์ในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัย ปี พ.ศ. 2553-2562 โดยมี รศ.ดร.อรทัย เพี้ยยุระ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

practiced in a group. The study revealed contemporary literature's inclusion of diverse sexual orientations which deviated from social norms, exposed the concepts that render these orientations abnormal, and demonstrated a new perspective toward unorthodox sexual orientations which diverge from the mainstream.

Keywords: Sexual behavior, Queer, Contemporary Thai short stories

บทคัดย่อ

บทความเรื่องความหลากหลายของมนุษย์วิถีใหม่: รสนิยมการปฏิบัติทางเพศแบบควีร์ ในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัย พ.ศ. 2553-2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบรสนิยมการปฏิบัติทางเพศไม่เป็นไปตามขนบนิยมทางสังคม ในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัย พ.ศ. 2553-2562 จำนวน 30 เรื่อง จากรวมเรื่องสั้น 10 เล่ม ที่ต่างผู้เขียนกัน ผลการศึกษาพบว่าการปฏิบัติทางเพศแบบควีร์หรือการปฏิบัติทางเพศที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคม 6 แบบ ได้แก่ 1) การปฏิบัติทางเพศกับเด็กเล็ก 2) การปฏิบัติทางเพศกับสัตว์ 3) การปฏิบัติทางเพศโดยใช้ส่วนของร่างกายหรือวัตถุ 4) การปฏิบัติทางเพศด้วยความรุนแรง 5) การปฏิบัติทางเพศกับเพศเดียวกัน และ 6) การปฏิบัติทางเพศแบบหมู่ จากการศึกษานี้ทำให้เห็นรสนิยมทางเพศที่หลากหลาย แตกต่างไปจากบรรทัดฐานทางสังคมที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมร่วมสมัย เห็นแนวคิดที่มีอิทธิพลให้รสนิยมเหล่านี้ถูกมองว่าเป็นเรื่องผิดปกติ และเห็นมุมมองใหม่ต่อรสนิยมทางเพศที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคม แตกต่างจากแนวคิดกระแสหลัก

คำสำคัญ: การปฏิบัติทางเพศ, ควีร์, เรื่องสั้นไทยร่วมสมัย

บทนำ

ความปรารถนาทางเพศหรือกิจกรรมทางเพศเป็นพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิตตามวิถีทางธรรมชาติ โดยเฉพาะการปฏิบัติทางเพศ หรือกิจกรรมทางเพศของมนุษย์ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ค่านิยมของคนในแต่ละสังคมแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ซึ่งศิลปินหรือนักเขียนในประเทศไทยมีการนำเอาเรื่องเพศมาเป็นส่วนหนึ่งในงานศิลปะหลายแขนง เช่น จิตรกรรม วรรณคดี วรรณกรรมทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง นิทาน เรื่องเล่าทั้งแบบมุขปาฐะ และอมุขปาฐะ ฯลฯ Jaroenpol (2019) อธิบายความหมายของศิลปะอีโรติก (Erotic Art) ไว้ว่าเป็นการสร้างสรรคผลงานโดยมีเรื่องเพศเป็นพื้นฐาน ศิลปะอีโรติกสอดแทรกอยู่ในทุกสังคม ทุกชนชั้น ตามที่ศิลปินจะสร้างสรรค์ขึ้น จึงมีคุณค่าทั้งในเชิงวัฒนธรรมและเชิงประวัติศาสตร์ของแต่ละยุคสมัย

นักเขียนไทยได้นำเอาการปฏิบัติทางเพศมาเป็นส่วนหนึ่งในวรรณคดี เรียกว่า บทอัศเจรีย์หรือบทสรวาส โดยการให้ความเปรียบ การอุปมาอุปไมย ซึ่งนับว่าเป็นขนบอย่างหนึ่งในการแต่งวรรณคดี Piayura (2010) กล่าวว่า เนื่องจากทัศนคติของคนในสังคมไทยที่มองเรื่องเพศเป็นเรื่องสกปรก และน่าอาย นักเขียนไทยจึงไม่สามารถนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศได้อย่างโจ่งแจ้ง หรือเร้าอารมณ์มากนัก นักเขียนจึงต้องใส่ประเด็นทางเพศในรูปแบบของบทสรวาสหรือบทอัศเจรีย์ที่เป็นส่วนหนึ่งในวรรณคดีเท่านั้น

ในวรรณคดีและวรรณกรรมไทย ปรากฏการปฏิบัติทางเพศที่ขัดต่อบรรทัดฐานทางเพศของสังคมในหลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นการเสพสรวาสระหว่างตัวละครที่เป็นมนุษย์และอมมนุษย์หลายเรื่อง เช่น กากี รามเกียรติ์ พระอภัยมณี ฯลฯ การร่วมเพศระหว่างคนกับสัตว์ในเรื่องสั้นสัญชาติญาณมืดโดย อ.อุตากร นอกจากนี้ยังมีการร่วมเพศที่ขัดกับประเพณีและค่านิยมของคนในสังคม เช่น การร่วมเพศแบบสามคน (Threesome) ของพระลอและพระเพื่อน พระแพง ในวรรณคดีเรื่องลิลิตพระลอ การร่วมเพศระหว่างบรรพชิตและคฤหัสถ์ของนางพิมกับเงรแก้วในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน และการร่วมเพศระหว่างแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงของคุณบุญเลี้ยงกับจัน และระหว่างพี่น้องร่วมบิดาของคุณแก้วกับขจร ในวรรณกรรมเรื่องจันทรา โดย อุษณา เฟื่องธรรม ฯลฯ พฤติกรรมทางเพศดังกล่าวถือเป็นสิ่งที่ขัดต่อบรรทัดฐานที่สังคมให้การยอมรับ หรือค่านิยมทางเพศ (Sexual Value) ที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติ ซึ่งค่านิยมทางเพศสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามทัศนคติ มุมมองของผู้คนแต่ละสังคม ที่เป็นตัวกำหนดว่าสิ่งใดคือสิ่งที่ “ควรทำ” และ “ไม่ควรทำ” หรือ

สิ่งใดคือความ “ปกติ” และ “ไม่ปกติ” ดังที่ Simon (2003) กล่าวว่า แม้ว่าข้อเท็จจริงในชีวิตของมนุษย์จะยังเหมือนเดิม แต่การให้ความหมายต่อข้อเท็จจริงนั้น สามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอ เพราะบุคคลสามารถต่อเติมเสริมแต่งจินตนาการทางเพศจากความทรงจำของตัวเอง (Simon, 2003 as cited in Duangwiset, 2015, p.56) กล่าวคือ ปรากฏการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศที่เกิดขึ้นในสังคม สามารถมีคำอธิบายหรือมีการให้ความหมายที่แตกต่างกันได้เมื่อต่างช่วงเวลา

ปัจจุบันเรียกได้ว่าเป็นยุคหลังสมัยใหม่ (Post-modern) ซึ่ง Decharin (2012) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่สำคัญของคนในยุคหลังสมัยใหม่ไว้ว่า จะเน้นความไม่มีกฎเกณฑ์ เน้นความหลากหลายมากกว่าความเป็นเอกภาพ เน้นการสังเคราะห์ เพื่อให้เกิดความต่างมากกว่าความเหมือน และเน้นการมองหลายมิติมากกว่ามิติเดียว ความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยดังกล่าว ส่งผลให้ผู้คนในสังคมมีความเปลี่ยนแปลงทั้งวิถีชีวิต ความรู้ โลกทัศน์ ทศนคติเกี่ยวกับเรื่องเพศก็เป็นหนึ่งในความเปลี่ยนแปลงนั้น ปัจจุบันคนในสังคมจึงมองเรื่องเพศแตกต่างไปจากอดีต

แต่เดิม ผู้คนมีมุมมองเรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์ เป็นผลมาจากช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 จนถึงสมัยวิคตอเรีย จะใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) เข้ามาศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ (Mondimore, 1996, p.21) ในช่วงเวลาดังกล่าว วงวิชาการในโลกตะวันตกได้รับอิทธิพลความคิด และกระบวนทัศน์แบบวิทยาศาสตร์การแพทย์ (Medicalization) ซึ่งเข้าไปแทรกซึมการอธิบายปัญหาสังคมหลายเรื่อง เช่น การข่มขืน การคุมกำเนิด การสำเร็จความใคร่ ปัญหาโสเภณี และกามโรค ฯลฯ เป็นความพยายามที่จะควบคุมสังคม และสร้างศีลธรรมโดยใช้วิทยาศาสตร์มาเป็นมาตรฐานในการชีวิต (Greenberg, 1988, p.403; Garton, 2004, p.114) การอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศจึงมักจะถูกอธิบายโดยทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science) คำอธิบายดังกล่าวเรียกว่า “วิทยาศาสตร์แห่งเพศ” (Science of Sex) (Weeks, 2003, p.42) ส่งผลให้สิ่งที่แตกต่างไปจากนั้นกลายเป็นความผิดปกติ หรือวิปริต แต่ในปัจจุบันมีความเชื่อ และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศเปลี่ยนไป มองเรื่องเพศว่าเป็นอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Identity) ที่ไม่คงที่ สามารถเปลี่ยนแปลงได้

ปรากฏการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้ในแวดวงวิชาการ ได้คิดค้นทฤษฎีที่สามารถนำมาศึกษาเรื่องเพศที่มีมุมมองแตกต่างจากอดีต ซึ่งทฤษฎีที่ได้รับความนิยมคือทฤษฎีเควียร์

ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มุ่งวิพากษ์อัตลักษณ์ โดยเฉพาะเรื่องเพศภาวะและเพศวิถี รื้อสร้างแนวคิดวาทกรรม ที่ควบคุมผู้คน และเสาะหาสิ่งที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานหลักของสังคม การใช้แนวคิดควีร์จึงสามารถแสดงให้เห็นมุมมองต่อเรื่องเพศที่ต่างออกไปจากชนบหรือความปกติแบบเดิม ๆ ที่คุ้นเคย Jackson (2007) กล่าวว่า วิธีการที่นำเอาแนวคิดควีร์มาศึกษาวรรณกรรม เพื่อจะได้เห็นความผิดปกติที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรม เรียกว่า “Queering the Canon” นักวิชาการจึงนำทฤษฎีควีร์มาใช้ในการศึกษาสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์ ศิลปะ วรรณกรรม ฯลฯ เพื่ออธิบาย และวิพากษ์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเรื่องการปฏิบัติการทางเพศในเรื่องสั้นไทย โดยการใช้แนวคิดควีร์ ซึ่งอาจทำให้เห็นการปฏิบัติการทางเพศที่ปรากฏอยู่ในงานวรรณกรรมที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคม สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต และทัศนคติของคนในสังคมร่วมสมัยได้ นอกจากนั้นยังอาจจะสามารถเห็นมุมมองใหม่ในเรื่องเก่า และอาจนำไปสู่การทำความเข้าใจ ยอมรับความแตกต่างหลากหลายในด้านรสนิยมทางเพศ เปลี่ยนทัศนะที่มองเรื่องเพศเป็นเรื่องสกปรกที่จะต้องปกปิดความคิด ความต้องการของตนให้กลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่สามารถให้การยอมรับ ทำความเข้าใจ ต่อเรื่องเพศและความหลากหลาย เมื่อคนในสังคมเปิดกว้างทางความคิดมากขึ้น เคารพสิทธิเสรีภาพและรสนิยมของปัจเจกบุคคลมากยิ่งขึ้น อาจนำไปสู่การศึกษา พุดคุย สร้างความรู้ ความเข้าใจให้เกิดความปลอดภัยแก่บุคคลเหล่านี้ ทั้งในแง่ของวัฒนธรรม ค่านิยม และกฎหมาย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการนำเสนอรสนิยมการปฏิบัติการทางเพศที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคม ที่ปรากฏอยู่ในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัย พ.ศ. 2553-2562

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมในประเด็นต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องความหลากหลายของมนุษย์วิถีใหม่ รสนิยมการปฏิบัติทางเพศแบบเคียวรี่ ในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัย พ.ศ. 2553-2562 ในหลายประเด็น ได้แก่ การร่วมเพศในวรรณกรรมและวรรณคดีไทย ความหลากหลายของรสนิยมทางเพศในวรรณกรรม ความผิดปกติทางเพศ และประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดเคียวรี่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การร่วมเพศในวรรณกรรมและวรรณคดีไทย

การร่วมเพศที่ปรากฏในวรรณคดีไทยเรียกว่าบทศัจรรย์หรือบทสังวาส ซึ่งไม่ใช้การใช้คำพูดอธิบายการร่วมเพศอย่างตรงไปตรงมา แต่ใช้การอุปมาอุปไมย หรือความเปรียบในการพรรณนาที่ต้องใช้จินตนาการและการตีความ เนื่องจากไม่ได้แสดงความชัดเจนโจ่งแจ้งมากนัก เพราะคนไทยส่วนใหญ่มีมุมมองต่อเรื่องเพศว่าเป็นสิ่งสกปรกและน่าอาย ดังนั้นงานเขียนเกี่ยวกับเรื่องเพศหรือกิจกรรมทางเพศจึงหาได้ยาก จากทัศนคติเรื่องเพศที่เป็นไปในลักษณะดังกล่าว Piayura (2010) จึงได้กล่าวว่า นักเขียนไทยจึงไม่สามารถนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศได้อย่างโจ่งแจ้งหรือเร้าอารมณ์มากนัก นักเขียนจึงต้องใส่ประเด็นทางเพศในรูปแบบของ บทศัจรรย์ หรือบทสังวาส ที่เป็นส่วนหนึ่งในวรรณกรรมเท่านั้น ซึ่งรูปแบบเช่นนั้นได้รับการถ่ายทอดมาตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์

แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป พฤติกรรมทางเพศที่ปรากฏในวรรณกรรมก็มีความเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังที่ Srisuwan (2016) ได้ศึกษาเรื่อง “**เฉาะและในบ้านชนชั้นกลาง: พฤติกรรมร่วมเพศ ชนชั้นกลาง ชนชั้นล่าง และพื้นที่แห่งปรารถนากามารมณ์ในสังคมไทย ทศวรรษ 2490**” ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในด้านวรรณกรรมประเภทไปเลื้อยหรือ “หนังสือปกขาว” ที่เริ่มมีการบรรยายพฤติกรรมร่วมเพศที่โจ่งแจ้งและชัดเจนมากขึ้น และด้วยความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่คนชนชั้นกลางมีการศึกษาและมีบทบาททางสังคมมากขึ้นนั้น ทั้งตัวผู้เขียนและผู้อ่านก็เป็นชนชั้นกลาง เนื้อหาที่นำเสนอจึงเป็นวิถีชีวิตของชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง การใช้ภาษาจึงต้องตรงไปตรงมา และเข้าถึงง่าย ไม่เพียงแต่เป็นการนำเสนอความวิจิตรของภาษาดังวรรณคดีโบราณของชนชั้นสูงเท่านั้น

ความหลากหลายของรสนิยมทางเพศในวรรณกรรม

ปัจจุบันผู้คนมีทัศนคติต่อเรื่องเพศเปลี่ยนไป คนในสังคมกล้าที่จะพูดคุยเรื่องเพศ และมีการยอมรับความแตกต่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น การพูดคุยเรื่องเพศมีอยู่อย่างเปิดเผยในสื่อสาธารณะ เช่น รายการ “หึง-เหลา-เป่า-ตัว” เผยแพร่ผ่าน Facebook และ You Tube โดยมี น้าเน็ก หรือนายเกตุเสพย์สวัสดิ์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา เป็นผู้ดำเนินรายการ และมีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศมาให้คำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาทางเพศแก่ผู้ที่โทรมาปรึกษาในรายการ ซึ่งแต่ละคลิปมียอดผู้ชมใน You Tube หลักแสนการรับชม

นอกจากนี้ ในแวดวงวิชาการ ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับรสนิยมทางเพศของผู้คนในสังคม ในหลายมิติ โดยเฉพาะเรื่องเพศที่ไม่เป็นไปตามชนบ หรือกระแสหลักในสังคม เช่น Pitaksantayothin et al. (2015) ได้ศึกษาเรื่อง **BDSM : กามารมณ์ภายใต้อำนาจและความเจ็บปวด** โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำเสนอ รสนิยมทางเพศแบบ BDSM ซึ่งมาจากคำว่า ความเป็นทาส หรือสถานะที่ถูกพันธนาการ (Bondage), การลงโทษ (Discipline), การปกครอง (Dominance) และการยอมจำนน (Submission), การมีความสุขจากการทำให้ผู้อื่นเจ็บปวด (Sadism) และการมีความสุขจากการถูกผู้อื่นทำให้เจ็บปวด (Masochism) ในมุมมองที่เป็นวิชาการ สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรสนิยมดังกล่าว เพื่อให้เกิดมุมมองต่อ BDSM ในภาพลักษณ์แบบใหม่ และแสดงให้เห็นว่าสังคมตะวันตก การศึกษาด้านจิตวิทยาและสื่อต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่ม BDSM ได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นรสนิยมทางเพศเฉพาะกลุ่ม หรือเป็นเพศวิถีทางเลือก ซึ่งต่างจากประเทศไทยที่ยังมองว่า BDSM เป็นความวิปริตทางเพศและความผิดปกติทางจิต

Wongwet et al. (2020) ได้ศึกษาเรื่อง **เพศวิถีของตัวละครในนวนิยายหลากหลายความนิยมทางเพศรส** โดยใช้แนวคิดเพศวิถี และแนวคิดเรื่องการประกอบสร้างทางสังคมในการศึกษา พบว่าเพศวิถีของตัวละครมี 3 รูปแบบ คือ ตัวละครรักเพศเดียวกัน ตัวละครรักสองเพศ และตัวละครไร้เพศ โดยมีการประกอบสร้างเพศวิถีผ่านทัศนคติและการเลือกใช้ชีวิต นอกจากนี้ Srisuwan (2017) ได้ศึกษาเรื่อง จาก ‘สัญชาตญาณมืด’ ถึง ‘คนในนิทาน’ การร่วมเพศของคนกับหมาในวรรณกรรมไทย เป็นการนำเสนอความสัมพันธ์เชิงกามารมณ์ระหว่างคนกับสัตว์ การศึกษาทั้งหมดที่กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นว่าการศึกษเกี่ยวกับเรื่องเพศสามารถศึกษาได้หลากหลายมุมมอง นอกจากนี้การศึกษในปัจจุบันยังสะท้อนให้เห็นถึงทัศนะเกี่ยวกับเรื่องเพศ ความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมของผู้คนในแต่ละสังคมแต่ละยุคสมัยอีกด้วย

ความผิดปกติทางเพศ

Areepak (1981) ให้ความหมายความผิดปกติทางเพศไว้ว่า หมายถึง ความแปรปรวนของการประพฤติปฏิบัติทางเพศ รวมถึงมีอาการความรู้สึก หรือทำที่ต่อการร่วมเพศที่ผิดไปจากคนปกติจะพึงมี

ในทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ด้านจิตเวชศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา ตำราที่มีชื่อว่า “Diagnostic and Statistical Manual for Mental Disorder : DSM-IV-TR” ได้จัดกลุ่มผู้ที่มีอาการของโรคกามวิปริตที่เรียกว่า “Paraphilia” ซึ่งเป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก หมายถึงความชื่นชอบในสิ่งที่ผิดปกติ การวินิจฉัยโรคความผิดปกติทางเพศหรือกามวิปริต มักจะถือว่าพฤติกรรมทางเพศที่ต่างไปจากคนทั่วไปกระทำกัน

อย่างไรก็ดี พฤติกรรมทางเพศใดที่จะเป็นความผิดปกติทางเพศนั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของสังคมนั้นด้วย เช่นเดียวกันกับพฤติกรรมแบบใดจะถูกจัดเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายในเรื่องเพศก็ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ในสังคมนั้น ๆ (Areepak, 1981, p.141) ดังนั้น นิยามความปกติหรือผิดปกติทางเพศ จึงขึ้นอยู่กับแต่ละสังคม แต่ละวัฒนธรรม และสามารถมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยได้

Ellis (1958) ได้ใช้หลักเกณฑ์ 3 ประการ ในการวินิจฉัยพฤติกรรมร่วมเพศว่าเป็นความปกติ คือ 1) การกระทำนั้นไม่เป็นอันตรายต่ออีกฝ่าย 2) อีกฝ่ายสามารถรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองได้ ยินยอมให้กระทำได้โดยปราศจากการถูกบังคับ และ 3) กระทำในที่สาธารณะ ไกลจากการรู้เห็นของผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมทางเพศชนิดที่ตนกระทำ

ความผิดปกติทางเพศ หรือกามวิปริต สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ผู้ที่ประพฤติไม่สอดคล้องกับเพศของตน เป็นต้นว่า กลุ่มรักร่วมเพศ (Homosexuality) พวกลักเพศ (Transvestism) และกลุ่มที่มีความต้องการเปลี่ยนเพศ (Transsexualism) 2) ผู้ที่ผิดปกติในการเลือกคู่ร่วมเพศ เช่น เลือกวัตถุ ส่วนของร่างกาย หรือบุคคลที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ รักร่วมเพศ (Homosexuality) การมีความต้องการทางเพศกับเด็ก (Pedophilia) การมีเพศสัมพันธ์กับสัตว์ (Bestiality) การมีความต้องการทางเพศกับคนสูงอายุ (Gerontophilia) การมีความต้องการทางเพศกับศพ (Necrophilia) การมีความสุขทางเพศกับส่วนของร่างกายหรือวัตถุ (Fetishism) การร่วมประเวณีกันในระหว่างเครือญาติ

(Incest) 3) ผู้ที่ผิดปกติในวิธีปฏิบัติทางเพศ ได้แก่ การมีความสุขทางเพศจากการทำให้ผู้อื่นเจ็บปวด (Sadism) การมีความสุขทางเพศจากการได้รับความเจ็บปวด (Masochism) การชอบอวดอวัยวะเพศ (Exhibitionism) การเป็นนักถ้ามอง (Voyeurism) การร่วมเพศทางทวารหนัก (sodomy) และการชอบถูไถอวัยวะของตนกับเพศตรงข้าม (Frottage) 4) ผู้ที่ผิดปกติในปริมาณและความรุนแรงของความต้องการทางเพศ ได้แก่ การมีความต้องการทางเพศสูง (Hypersexuality) การสำส่อนทางเพศ (Promiscuity) และการข่มขืน (Areepak, 1981, pp.380-381)

แนวคิดเควียร์

เควียร์ (Queer) หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่ประหลาด ผิดแผกไปจากปกติ หรือเบี่ยงเบนไปจากกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และไม่เป็นไปตามกระแสหลัก เควียร์จึงเป็นอัตลักษณ์ที่ตรงข้ามกับสิ่งที่สังคมยึดถือเป็นบรรทัดฐาน (Halperin, 1995, p. 62, as cited in Paibulkulsiri, 2018, p.11) และ Pragatwutisarn (2010) ได้อธิบายคำว่าเควียร์เพิ่มเติมว่า เควียร์ไม่ได้จำกัดเพียงกลุ่มคนรักร่วมเพศ แต่ยังรวมไปถึงคนกลุ่มอื่นที่มีรูปแบบชีวิตแตกต่างไปจากชนบของสังคม เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้มีเชื้อเอชไอวี ฯลฯ แต่ไม่ปฏิเสธว่ากลุ่มคนรักร่วมเพศมีอิทธิพลต่อเควียร์ศึกษา ซึ่งนักทฤษฎีทั้งหลายมุ่งวิพากษ์ชนบของรักต่างเพศที่สังคมนำมาแบ่งแยกความเป็น “ปกติ” และความ “ผิดปกติ” ของผู้คน

Duangwises (2015) กล่าวว่า แนวคิดเควียร์ เป็นกระแสความคิดแบบหลังสมัยใหม่ (Post-modernism) แนวคิดหลังโครงสร้างนิยม (Post-structuralism) และการรื้อสร้าง (Deconstructionism) เป็นการตั้งคำถาม เพื่อชี้ให้เห็นว่าการสร้างความจริงต่อเรื่องเพศจากอดีตที่ผ่านมา พยายามแบ่งแยกและกีดกันจนทำให้เกิดคู่ตรงข้ามระหว่าง “เพศปกติ” (Normative) และ “เพศผิดปกติ” (Deviance) (Voss, 2005, p.52) แนวคิดเควียร์มุ่งท้าทายทฤษฎีกระแสหลักที่อธิบายเรื่องเพศโดยเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ (Seidman, 1997, p.93) และตั้งคำถามต่อวิธีคิดในการจัดประเภทเพศสภาพและเพศวิถีที่มีจุดเริ่มต้นจากความรู้ทางการแพทย์และเพศศึกษาในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นการจัดระเบียบกฎเกณฑ์เรื่องเพศในลักษณะที่เป็นรูปธรรม

ทฤษฎีควีรียร์ (Queer Theory) จึงเป็นแนวคิดเชิงวิพากษ์ที่มีความหลากหลายและสนใจประเด็นเรื่องเพศ เช่น การตีความวรรณกรรม ภาพยนตร์ ดนตรี และวัฒนธรรม เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และความสัมพันธ์เชิงสังคม การวิพากษ์บรรทัดฐานทางเพศและกฎเกณฑ์ของเพศภาวะและเพศวิถี รวมทั้งศึกษาพฤติกรรมทางเพศที่ทำลายศีลธรรม และกฎเกณฑ์ทางสังคม (Sparco, 1999, p.4, as cited in Paibulkulsiri, 2018, p.114)

แวดวงวิชาการในประเทศไทย ได้มีการนำเอาแนวคิดควีรียร์มาศึกษาในหลายด้าน เช่น Pragatwutisarn (2010) ได้ศึกษาเรื่อง *นาครเขมม กับภาวะสูงวัยในมุมมองควีรียร์* ผลการศึกษาพบว่า การนำเอาทฤษฎีควีรียร์มาใช้ในการศึกษาเรื่องอายุและความสูงวัยที่ปรากฏในนวนิยายขนาดสั้นของคอรูนุช เรื่อง นาครเขมม เผยให้เห็นอุดมการณ์ของสังคมทุนนิยมที่ยึดถือรักต่างเพศที่มากำหนดความหมายของความสูงวัย และความพยายามของตัวละครที่ถูกสังคมนิยามว่าเป็นเสมือน “ของเก่า” ในการรื้อถอนความหมายทางลบที่สังคมนิยามให้แก่ผู้สูงวัย การนำทฤษฎีควีรียร์มาศึกษาเรื่องความสูงวัยในนาครเขมม ยังชี้ให้เห็นว่าเพศเชื่อมโยงกับเรื่องอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรณรงค์เรียกร้องของกลุ่มผู้สูงวัยในนวนิยายขนาดสั้นเรื่องนี้ที่คล้ายคลึงกับการรณรงค์เรียกร้องของกลุ่มเกย์และเลสเบียน

Asa (2019) ได้ศึกษาเรื่อง “**ครอบครัวควีรียร์: พหุอัตลักษณ์ ความสัมพันธ์และยุทธศาสตร์ ครอบครัวเลสเบียนชนชั้นแรงงาน**” พบว่า การประกอบสร้างครอบครัวเลสเบียน ที่ทับซ้อนกับการมีอยู่ของครอบครัวรักต่างเพศ ผ่านการใช้เวลาและใช้ชีวิตประจำวันร่วมกันอย่างต่อเนื่องระหว่างสมาชิก ครอบครัวทั้งสองภายในชุมชน เป็นการแสดงให้เห็นถึงการเกิดขึ้นของโครงสร้างครอบครัวและเครือญาติแบบใหม่ ในฐานะครอบครัวเชิงจินตนาการ ที่ปฏิเสธความเชื่อมโยงทางกฎหมายและสายเลือด อันเรียกว่าครอบครัวควีรียร์ และเครือญาติแบบควีรียร์ ผ่านปฏิบัติการความสัมพันธ์แบบควีรียร์ ที่ทำลายกับบรรทัดฐานครอบครัวแบบเดิมในสังคม โดยการเกิดขึ้นของโครงสร้างครอบครัวดังกล่าวเป็นยุทธศาสตร์การเอาชีวิตรอดจากความขาดแคลนทางเศรษฐกิจและสังคมแบบหนึ่ง ที่ทำหน้าที่ช่วยเติมเต็มอารมณ์ความรู้สึกทางจิตใจ เพิ่มโอกาส และความคาดหวังต่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีในสังคม ที่จะส่งผลให้สมาชิกครอบครัวทั้งสองสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างไม่ยากลำบาก

การศึกษาดังกล่าวทำให้เห็นรูปแบบของการศึกษาโดยใช้แนวคิดควีรียร์ที่หลากหลายประเด็น และเห็นมุมมองใหม่ ๆ ของประเด็นและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน

สังคม และทฤษฎีเคียร์ไม่เพียงแต่จะใช้ศึกษาในเรื่องเพศเท่านั้น แต่สามารถนำไปศึกษาเรื่องราวหรือผู้คนที่มีความชีวิตที่ต่างไปจาก “ความปกติ” ตามบรรทัดฐานทางสังคม เช่น ผู้พิการ คนชรา เป็นต้น

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความหลากหลายของมนุษย์วิถีใหม่: รสนิยมการปฏิบัติการทางเพศแบบเคียร์ในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัย พ.ศ. 2553-2562 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้วิธีการศึกษาจากตัวบท (Text Analysis) ที่เป็นวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น เขียนโดยนักเขียนไทย และตีพิมพ์เผยแพร่ปี พ.ศ. 2553-2562 จำนวน 30 เรื่อง ที่ปรากฏการปฏิบัติการทางเพศที่แปลกไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคม จากรวมเรื่องสั้นจำนวน 10 เล่ม ที่ต่างผู้เขียนกัน

1. คัดเลือกเรื่องสั้นจำนวน 10 เล่ม ที่เขียนโดยนักเขียนไทย และตีพิมพ์เผยแพร่ปี พ.ศ. 2553-2562 ที่ต่างผู้เขียนกัน มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก ความสัมพันธ์ ความอึดอัด คับข้องใจ และความรู้สึกละแวกต่อสังคมของตัวละคร เนื่องจากเรื่องสั้นที่มีลักษณะดังกล่าว มักจะนำเสนอให้เห็นวิถีชีวิตที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคม

2. คัดเลือกและรวบรวมตัวบทเรื่องสั้น จำนวน 30 เรื่อง ที่ปรากฏเพศวิถีที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคม จากรวมเรื่องสั้นทั้ง 10 เล่ม

3. อ่านตัวบท (Text) เรื่องสั้นทั้ง 30 เรื่อง แล้ววิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอ รสนิยมการปฏิบัติการทางเพศแบบเคียร์ ว่ามีลักษณะใดบ้าง

4. สรุปและอภิปรายผลการศึกษา โดยสรุปแบบการพรรณานาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษารสนิยมการปฏิบัติการทางเพศในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัย ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2562 จำนวน 30 เรื่อง จากนักเขียน 14 คน พบการนำเสนอการปฏิบัติการทางเพศแบบเคียร์ หรือการร่วมเพศที่ต่างไปจากบรรทัดฐานทางสังคม 6 รูปแบบ ซึ่งเป็นลักษณะการปฏิบัติการทางเพศที่ถูกมองว่าไม่ปกติ (Abnormal) ทั้งไม่ปกติจาก

แนวคิดทางจิตวิทยา แนวคิดตามประเพณี วัฒนธรรม และค่านิยมของสังคม ดังนี้

1. รสนิยมการปฏิบัติการทางเพศกับเด็กเล็ก

การมีความต้องการทางเพศกับเด็กเล็ก หมายถึงการที่ผู้ใหญ่มีความสุขทางเพศจากการมีความสัมพันธ์ทางเพศกับเด็ก เป็นได้ทั้งเพศเดียวกันและเพศตรงข้ามที่ยังไม่ถึงวัยหนุ่มสาวหรือวัยเจริญพันธุ์ ซึ่งรสนิยมทางเพศเช่นนี้ จะพบมากในเพศชายเรียกว่าโรคโคร์เด็ก (Pedophilia) ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมทางเพศที่ผิดปกติ หรือเรียกว่าโรคความวิปริต (Sexual Deviations) นอกจากนี้ยังถือเป็นพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายร้ายแรง เพราะนอกจากจะเป็นการล่วงละเมิดทางเพศแล้ว ยังเป็นการล่วงละเมิดทางเพศผู้เยาว์อีกด้วย

โรคโคร์เด็ก (Pedophilia) อาจเกิดจากการมีความรู้สึกที่ตนเองไร้ความสามารถที่จะร่วมเพศกับผู้หญิงที่โตแล้ว หรือมีปมด้อยอื่น ๆ เกี่ยวกับความเป็นชายของตน เกิดจากความรู้สึกขมขื่น หรือแค้นเพศหญิงที่ซ่อนอยู่ในระดับจิตไร้สำนึก และอาจเกิดจากความสัมพันธ์กับบิดามารดาที่ไม่ดี จึงไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้ โดยเฉพาะเพศตรงข้าม จึงหันมาสนใจเด็กเล็กแทน เพราะมีความน่ากลัวน้อยกว่าผู้ใหญ่ทั้งทางกายภาพ (Physical) และอำนาจ (Power) ในการต่อรอง

จากการศึกษาพบการปฏิบัติการทางเพศแบบเคียวร์ ที่มีความต้องการทางเพศกับเด็กเล็กปรากฏอยู่ในเรื่องสั้นชื่อ “ฤดูกาลระหว่างเรา” เป็นเรื่องราวของชายหนุ่มที่แต่งงานกับแม่ม่ายลูกติด แต่เหตุผลที่แท้จริงคือชายผู้นี้หลงรักเด็กหญิงห้าขวบผู้เป็นลูก เขามีความรู้สึกทางเพศกับเด็กเล็ก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ขัดทั้งต่อขนบของสังคม และถูกมองว่ารสนิยมของเขาเป็นสิ่งที่วิปริต แม้ว่าเขาจะไม่เคยล่วงเกินเด็กหญิง มีเพียงการสำเร็จความใคร่ในจินตนาการเท่านั้น ดังตัวอย่าง

“เป็นไปตามที่ใครต่อใครคาดหมาย โนรีไปจากคุณในเวลาไม่นาน
นัก สองปีครึ่งหลังจากที่พวกคุณแต่งงานกัน สองปีครึ่งอันแสนสุขสงบ สอง
ปีครึ่งที่คุณยืนอยู่บนผาของความมั่นคงในฐานะครอบครัว และความรักซ่อน
เร้นของคุณกับเด็กหญิงอายุห้าขวบ”

(Lertwiwatwongsa, 2013, p.76)

จากตัวบทข้างต้น ข้อความที่กล่าวว่า “ความรักซ่อนเร้นของคุณกับเด็กหญิงอายุห้าขวบ” แสดงให้เห็นว่าตัวละครพ่อเลี้ยง ที่ใช้สรรพนามแทนว่า “คุณ” นั้น มีรสนิยมชื่นชอบเด็กเล็ก ซึ่งเป็นเด็กที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และมีอายุเพียง 5 ขวบ ซึ่งยังไม่ถึงวัยเจริญพันธุ์ พ่อเลี้ยงจึงถือว่ามี ความผิดปกติทางจิต เป็นโรคโคร์เด็ก (Pedophilia) ที่จัดอยู่ในกลุ่มโรคกามวิปริต

จากการศึกษา นอกจากจะพบการมีความต้องการทางเพศกับเด็กเล็กต่างเพศ ยังพบการมีความต้องการทางเพศกับเด็กเพศเดียวกัน จากเรื่องสั้นที่มีชื่อว่า “อมนุษย์” จากตัวบท เป็นบทสนทนาระหว่างศิระผู้เป็นพี่ และราชันผู้เป็นน้อง ซึ่งราชันเป็นเพื่อนสนิทเพียงคนเดียวของยาซิน เด็กชายผู้ซึ่งมีปัญหา ด้านพัฒนาการทางสมอง ยาซินถูกล่วงละเมิดทางเพศกระทำชำเราและถูกฆ่าปิดปากกลายเป็นศพในดงหล้าริมแม่น้ำ สุดท้ายเรื่องถูกเฉลยว่าผู้กระทำคือรองเจ้าอาวาส และครูบดินทร์ที่สอนในโรงเรียนของยาซินเอง รวมถึงมีผู้ใหญ่ อีกหลายคน ที่มีรสนิยมรักร่วมเพศได้ร่วมกันกระทำการดังกล่าว ซึ่งเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นบน ภูมิในวัดที่ยาซินที่อาศัยอยู่ ดังตัวอย่าง

“ข่มขืนเด็กผู้ชายปัญญาอ่อนมันดีตรงไหน” ราชันถาม
คนร้ายเป็นคนชอบร่วมเพศกับเด็กผู้ชายนะ เป็นคนที่แปลกจากคนอื่น
เด็กผู้ชายมีเยอะเยอะ ทำไมต้องเป็นยาซิน
มันง่ายไง การทำร้ายยาซินซึ่งปัญญาอ่อนนะ ง่ายกว่าเด็กผู้ชายทั่ว ๆ ไป”
ศิระตอบไปตามจริง แล้วก็เสียใจกับคำพูดของตัวเอง

(Ngaowjan, 2017, pp.86-87)

จากตัวบทที่ยกมาข้างต้น ข้อความที่กล่าวว่า “ข่มขืนเด็กผู้ชาย” แสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนร้ายมีรสนิยมทางเพศ หรือมีอารมณ์ทางเพศกับเด็กเล็ก และจากข้อความที่กล่าวว่า “มันง่ายไง การทำร้ายยาซินซึ่งปัญญาอ่อนนะ ง่ายกว่าเด็กผู้ชายทั่ว ๆ ไป” แสดงให้เห็นว่าคนร้ายเลือกเหยื่อเป็นเด็กที่มีความผิดปกติด้านพัฒนาการทางสมอง ไม่มีผู้ปกครองคอยดูแล และช่วยเหลือตัวเองได้น้อย ทำให้คนร้ายสามารถลงมือได้ง่าย ซึ่งตรงกับกราวินิจฉัยปัจจัยที่ก่อให้เกิดความผิดปกติทางจิต หรือโรคกามวิปริต ชนิดที่มีความสุขทางเพศกับเด็กเล็ก หรือโรคโคร์เด็ก (Pedophilia) ที่ Chuenmanat (1975) กล่าวว่าโรคโคร์เด็กเกิดจากการที่บุคคลนั้นรู้สึกว่าเขาไม่มีความสามารถ หรือไม่มีความมั่นใจมากพอที่จะคบหากับคนรุ่นราวคราวเดียวกัน ไม่มีความมั่นใจที่จะแสดงอารมณ์ปรารถนา กับ

คนที่เป็นวัยผู้ใหญ่ ความต้องการทางเพศที่มีอยู่จึงถูกเบี่ยงเบนไปหาเด็กเล็กที่ยังไร้เดียงสา สามารถหลอกได้ง่าย เห็นว่าเด็กเล็กเป็นสิ่งที่ปลอดภัยต่อการระบายอารมณ์ทางเพศ

2. รสนิยมการปฏิบัติการทางเพศกับสัตว์

การมีรสนิยมชอบร่วมเพศกับสัตว์หรืออาการกระสันสัตว์ (Zoophilia) เป็นความพอใจที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์กับสัตว์ ซึ่งอาจเป็นการร่วมเพศด้วยองคชาตและช่องคลอด หรือทางทวารหนักก็ได้ รวมทั้งการมีความสุขทางเพศจากการถูกสัตว์ที่ถูกฝึกไว้สำหรับการนี้ เลีย หรือถูไถอวัยวะเพศของตน

สาเหตุของการมีรสนิยมเช่นนี้ เชื่อว่าเกิดจากการกลัวความล้มเหลวในการร่วมเพศกับเพศตรงข้าม หรือเพื่อหลีกเลี่ยงความตึงเครียดจากการร่วมเพศกับผู้หญิง บางคนอาจเป็นการแสดงออกถึงความก้าวร้าว การดูถูกเพศหญิง โดยเป็นการเปรียบผู้หญิงเป็นสัตว์หรือแสดงออกว่าเลือกมีเพศสัมพันธ์กับสัตว์แทนที่จะเลือกมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิง นอกจากนี้มันอาจจะเป็นผลมาจากการขาดคู่นอนในการร่วมเพศ หรือเป็นความต้องการความแปลกใหม่

จากการศึกษาพบการปฏิบัติการทางเพศแบบเคียวรี่ ที่มีการปฏิบัติการทางเพศกับสัตว์ปรากฏอยู่ในเรื่องสั้นที่มีชื่อว่า “Doggy Style” เป็นเรื่องของธเนศ ชายหนุ่มผู้หนึ่งที่ได้นำสุนัขจรจัดกลับมาที่ห้องพัก และมีเพศสัมพันธ์กับสุนัข ซึ่งพฤติกรรมของธเนศถือว่าเป็นสิ่งที่ขัดกับความเป็นปกติหลักที่ผู้คนเข้าใจว่าการร่วมเพศแบบปกติจะต้องเป็นมนุษย์เหมือนกัน และต่างเพศกัน ดังนั้นการร่วมเพศของธเนศกับไอ้จอร์จจึงเป็นพฤติกรรมทางเพศที่ผิดปกติ ดังตัวอย่าง

ธเนศလာร่างของไอ้จอร์จเข้ามาในบ้าน ก่อนผูกเชือกติดกับหัวเตียง จำฝูงหนุ่มซึ่งลื่นๆร้อนอบอวลใจ ตัวเต็มไปด้วยบาดแผลจากคมกรวดตามถนน แทะขาดอากาศหายใจเพราะเงื่อนรัดแน่น จึงไม่อาจหาญสู้ได้อีก มันเงยหน้าขึ้นเห็นธเนศอดกางเกง ควักจ้าวโลกซึ่งตั้งชูชันแสดงอำนาจเหนือหมาตัวจ้อย

“ไหนๆก็มาเหมือนหมา ก็เอาหมาเป็นเมียแม่งเลยแล้วกัน”

(Wansuk, 2018)

จากตัวบทที่ยกมานั้น ข้อความที่กล่าวว่า “เอาหมาเป็นเมีย” แสดงให้เห็นว่า ธนศต้องการจะมีเพศสัมพันธ์กับสุนัขที่ชื่อจอร์ช ทำให้จอร์ชที่เป็นสุนัขกลายเป็น “เมีย” ของธนศ และจากข้อความที่กล่าวว่า “ไอ้จอร์ช” แสดงให้เห็นว่า จอร์ชเป็นสุนัขตัวผู้ ดังนั้นการร่วมเพศระหว่างจอร์ชและธนศ จึงเป็นการร่วมเพศทางทวารหนักของจอร์ช ซึ่งตรงกับคำอธิบายของ Areepak (1981) ระบุว่า ความพอใจทางเพศของบางคนที่มีเพศสัมพันธ์กับสัตว์ จะเป็นการร่วมเพศด้วยองคาตและช่องคลอดตามปกติ หรือร่วมเพศทางทวารหนักก็ได้

การสมสู่กับสัตว์เพศผู้หรือเพศเมียเป็นพฤติกรรมทางเพศที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ในบางยุคเชื่อว่าการร่วมประเวณีกับสัตว์จะทำให้ได้รับอำนาจวิเศษ แต่บางยุคมองว่าเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ ปัจจุบันคนในสังคมไม่ยอมรับพฤติกรรมทางเพศดังกล่าว และถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ ทั้งยังมีกฎหมายคุ้มครอง ถ้าหากผู้ใดฝ่าฝืน หรือทำการทารุณกรรมสัตว์ด้วยการมีเพศสัมพันธ์ ตามพรบ.คุ้มครองสัตว์ มาตรา 3, 20 และ 31 จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการร่วมเพศกับสัตว์เป็นสิ่งที่คนในสังคมไม่ให้การยอมรับ ทั้งในแง่ของค่านิยม วัฒนธรรมทางเพศ และในทางกฎหมาย

3. รสนิยมการปฏิบัติการทางเพศโดยใช้ส่วนของร่างกาย หรือวัตถุ

Areepak (1981) กล่าวว่า การมีความสุขทางเพศกับส่วนของร่างกาย หรือวัตถุ จัดเป็นความผิดปกติทางเพศชนิดหนึ่งซึ่งสิ่งที่เป็นความต้องการทางเพศของคนที่นั่นอาจเป็นวัตถุ เช่น ชุดชั้นใน รองเท้า หรือส่วนของร่างกาย เช่น มือ หู เต้านม ต้นขา เท้า ฯลฯ แทนที่จะเป็นคนที่สิ่งเหล่านี้จะให้ความสุขโดยการจับ จ้องมอง หรือช่วยในการสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง

สาเหตุอาจเกิดเพราะวัตถุหรือส่วนของร่างกายเหล่านั้นได้ถูกจัดเป็นเงื่อนไขกับเรื่องเพศหรือความรักตั้งแต่วัยเด็ก โดยอาจอยู่ร่วมกับความตื่นเต้นทางเพศ หรือกับความรักของคนที่มีความหมายต่อเขา เช่น แม่หรือครูอยู่เสมอ แต่ในผู้ที่ป่วยโรค จะมีความรู้สึกนี้รุนแรงมาก เนื่องจากเมื่อโตขึ้น นิสัยนี้อาจถูกเสริมแรงอีกจากการที่ตนไม่สามารถมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้ เลยหันไปหาวัตถุหรือส่วนของร่างกายแทนตัวบุคคล จากการศึกษาพบการปฏิบัติการทางเพศแบบเคียวรีโดยใช้ส่วนของร่างกายปรากฏในเรื่องสั้นชื่อ “เหยียบย่ำข้าพเจ้าจนกว่าจะเสร็จสมเกิดที่รัก” เป็นการร่วมเพศระหว่างลูกค้าชื่อฉานิก และ

เจ้าของร้านรองเท้าซึ่งแทนตัวเองว่าข้าพเจ้าเป็นผู้เล่าเรื่อง ตัวละครเจ้าของร้านรองเท้ามีรสนิยมชื่นชอบการร่วมเพศกับเท้า ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมทางเพศที่ถือว่าผิดปกติ ดังตัวบทต่อไปนี้

“เรารู้ว่าเซ็กซ์และรักของเราช่างวิปริต
แต่มีแค่เท้าของเขาเท่านั้น...เพียงเท้าของเขาเท่านั้น ที่ได้รับอนุญาตให้ทำ
พิธีกรรมวิปริตบนร่างกายของข้าพเจ้า

มานิกษยัสสะโปกใส่ถุงมือของตัวเองให้ข้าพเจ้าได้รับชม เท้าของ
เขาวกกลับมาหาความเป็นชายของข้าพเจ้า และทำให้ข้าพเจ้าคำรามด้วย
การถอกเปิดหนังหุ้มองคชาตของข้าพเจ้าด้วยนิ้วเท้า จากนั้นเขาก็คำราม
ตอบพร้อมขำเราตัวเองด้วยนิ้วมืออีกข้าง การร่วมรักของเราวิปลาสเช่นนั้น
เอง”

(Chonlakorn, 2018)

จากตัวบทข้างต้น เป็นการร่วมเพศระหว่างลูกค้าชื่อมานิก และเจ้าของร้านรองเท้า ซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่อง โดยแทนตัวเองว่าข้าพเจ้า ตัวละครเจ้าของร้านรองเท้ามีรสนิยมชื่นชอบการร่วมเพศกับเท้า คือสามารถมีความตื่นตัวทางเพศกับเท้า ถึงจุดสุดยอดโดยใช้อวัยวะเพศสัมผัสกับเท้าของคู่ร่วมเพศ ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมทางเพศที่ถือว่าผิดปกติ และจากข้อความที่กล่าวว่า “พิธีกรรมวิปริต” และ “การร่วมรักของเราวิปลาสเช่นนั้นเอง” ยังแสดงให้เห็นว่า แม้แต่ตัวละครเองยังมองว่ารสนิยมของตัวเองนั้นเป็นความวิปริต

สาเหตุของรสนิยมทางเพศของตัวละคร อาจเกิดจากประสบการณ์ทางเพศครั้งแรกกับคนที่เขารัก หรือเป็นคนที่มีความหมายต่อเขา ดังตัวบทที่กล่าวว่า

“ขณะนั้น ข้าพเจ้านั่งคุกเข่าอยู่บนพื้น โดยไม่มีเสื้อผ้าแม้แต่ชิ้นเดียว
บนตัว ละกำลังครุ่นคิดถึง ‘เขา’ เจ้าของเท้าคู่แรกที่เหยียบคักคักครีความ
เป็นชายของข้าพเจ้าเข้าไปอย่างล่ำฟองใจ และเป็น ‘เขา’ คนเดียวกัน ที่
เปลี่ยนความคิดหมิ่นต่อเท้าของข้าพเจ้าให้กลายเป็นความหลงใหล
คลั่งไคล้จนยากจะถอนตัว

ข้าพเจ้าพบเขาสัณยั้งเรียนมหาวิทยาลัยอยู่ที่เยอรมัน หนุ่มฝรั่งรูป
สวย เจ้าของใบหน้างามผยองจับตาข้าพเจ้าได้ตั้งแต่นั้นภาพ ดวงตาสีฟ้าเจิด

เจ้าสะกดข้าพเจ้าอยู่หมัดจนร้อ่านก้าวข้ามกำแพงกันไปเสพลสมกับเขาโดยไม่
คิดหน้าคิดหลังทั้งยังสอนให้ข้าพเจ้าไม่ใช่ของต่ำที่มีหน้าที่เพียงยืนอยู่บน
พื้นและพาเราไปในที่ซึ่งเราปรารถนา แท้เป็นอวัยวะประหลาด ที่มอบความ
ทุกข์ทรมานเพรศรสได้ไม่รู้จบ”

(Chonlakorn, 2018)

จากตัวบทข้างต้น จากข้อความที่กล่าวว่า “เป็น ‘เขา’ คนเดียวกัน ที่
เปลี่ยนความคิดยามหมิ่นต่อเท้าของข้าพเจ้าให้กลายเป็นความหลงใหลคลั่งไคล้นยาจะ
ถอนตัว” จะเห็นได้ว่า เขาผู้นั้นเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของเจ้าของร้านรองเท้า
อย่างยิ่ง และเป็นผู้ที่ชักชวน หรือเปิดประสบการณ์ทางเพศให้แก่เจ้าของร้านรองเท้า ให้ได้
รู้จักกับการปฏิบัติทางเพศด้วยเท้า ซึ่งสอดคล้องกับสาเหตุของพฤติกรรมที่มีความสุข
ทางเพศกับส่วนของร่างกาย หรือวัตถุ ดังที่ Areepak (1981) อธิบายไว้ว่า สาเหตุของการ
มีรสนิยมการปฏิบัติทางเพศโดยใช้ส่วนของร่างกาย หรือวัตถุ อาจเกิดขึ้นเนื่องจากวัตถุ
หรือส่วนของร่างกายเหล่านั้นได้ถูกจัดเป็นเงื่อนไขกับเรื่องเพศหรือความรักตั้งแต่วัยเด็ก โดย
อาจอยู่ร่วมกับความตื่นเต้นทางเพศ หรือกับความรักของคนที่มีความหมายต่อเขา

นอกจากนี้ยังพบการปฏิบัติทางเพศโดยใช้วัตถุปรากฏในเรื่องสั้นที่มีชื่อ
ว่า “บรรณารักษ์หนุ่มมีนิสัยที่แปลก เขาชอบสำเร็จความใคร่ด้วยหนังสือ” เป็นเรื่องราว
เกี่ยวกับบรรณารักษ์หนุ่มที่มีพฤติกรรมชอบสำเร็จความใคร่ด้วยหนังสือในห้องสมุด บริเวณ
เคาน์เตอร์ยืม-คืนหนังสือที่เขาประจำอยู่ โดยในเนื้อเรื่องได้อธิบายว่าบรรณารักษ์ผู้นี้ไม่มี
อารมณ์ทางเพศกับทั้งเพศชายและเพศหญิง เขามีอารมณ์ทางเพศกับเฉพาะหนังสือเท่านั้น
และหากเล่มใดมีการจัดวางรูปแบบที่แปลกใหม่ สู่ถึงการแหวกขนบของการเขียนมากเท่าใด
จะยิ่งทำให้เขามีอารมณ์ทางเพศมากเป็นพิเศษ ดังตัวบทต่อไปนี้

“ในท่าก้มโค้งนั้นเขาจะเอามือข้างหนึ่งจับหนังสือให้กางออก ส่วน
อีกข้างคว่ำหมอบไปที่จ้าวโลก กดส่วนปลายของมันทิ้งขยายและดันออกจาก
หนังสือเห็นเป็นสีชมพูเรื่อ ๆ ลงไปจรดกระดาก่อนที่จะขยับฝ่ามือขึ้น
ลง ๆ ซ้ำ ๆ ช่วงเวลานี้เขาต้องระวังเสียงหายใจ ๆ ของเขาไม่ให้ดังจนเกิน
ไป แม้ว่าสิ่งที่เขากำลังทำอยู่นั้นกำลังพาเขาไต่บันไดสวรรค์อย่างไม่อาจหา
สิ่งอื่นใดเทียบ ไม่นานก่อนที่จะเขาจะถึงจุดสุดยอดและปล่อยน้ำเมือกสีขาว
ชุ่มพุ่งออกมาบนหน้ากระดาก”

(Montian, 2018)

จากตัวบทข้างต้น ข้อความที่กล่าวว่า “ในท่าก้มโค้งนั้น เขาจะเอามือข้างหนึ่งจับหนังสือให้กางออก ส่วนอีกข้างคว่ำหมอบไปที่จ้าวโลก กดส่วนปลายของม้นที่ขยายและดันออกจากหนังสือเห็นเป็นสีชมพูเรื่อย ๆ” แสดงให้เห็นว่าตัวละครกำลังสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเองโดยการใช้หนังสือ ซึ่งเป็นวัตถุที่ไม่ได้มีไว้เพื่อการสำเร็จความใคร่ และในเนื้อเรื่องได้อธิบายว่าบรรณารักษ์ผู้นี้ไม่มีอารมณ์ทางเพศกับทั้งเพศชายและเพศหญิง เขามีอารมณ์ทางเพศกับเฉพาะหนังสือเท่านั้น และหากเล่มใดมีการจัดวางรูปแบบที่แปลกใหม่สื่อถึงการแหวกขนบของการเขียนมากเท่าใด จะยิ่งทำให้เขามีอารมณ์ทางเพศมากเป็นพิเศษ

พฤติกรรมของบรรณารักษ์หนุ่ม ตรงกับพฤติกรรมที่ Areepak (1981) ได้อธิบายไว้ว่า การมีความสุขทางเพศกับส่วนของร่างกาย หรือวัตถุ จัดเป็นความผิดปกติทางเพศชนิดหนึ่งซึ่งสิ่งที่เป็นความต้องการทางเพศของคนผู้นั้นอาจเป็นวัตถุ แทนที่จะเป็นคน สิ่งเหล่านี้จะมีความสุขโดยการจับ จ้องมอง หรือช่วยในการสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง ซึ่งตัวละครบรรณารักษ์ใช้หนังสือใช้ในการสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง

จากพฤติกรรมดังกล่าว ตัวละครบรรณารักษ์ผู้นี้เป็นพฤติกรรมทางเพศที่ผิดปกติ หากยึดตามหน้าที่ “สัณฐานวิทยา” (Morphological Issues) ที่มองว่าอวัยวะต่าง ๆ มีหน้าที่เฉพาะ เช่น มือทำหน้าที่หยิบจับ เท้าทำหน้าที่ทรงตัว เป็นต้น ดังนั้นการร่วมเพศแบบปกติ ต้องเป็นการร่วมเพศโดยอวัยวะเพศเท่านั้น เนื่องจากอวัยวะเพศเป็นอวัยวะที่ทำหน้าที่สืบพันธุ์ และยังขัดต่อค่านิยมทางเพศในความเข้าใจของคนทั่วไป ที่คิดว่าการทำกิจกรรมทางเพศแบบปกติ คือต้องกระทำในที่โรฐาน หรือพื้นที่ส่วนบุคคล ที่มีขีดเนื่องจากมีความผิดทางกฎหมาย ดังที่มีข้อบังคับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 388 “ผู้ใดกระทำการอันควรขายหน้าต่อธารกำนัล โดยเปลือย หรือเปิดเผยร่างกาย หรือกระทำการลามกอย่างอื่น ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท” ตัวบทกฎหมายข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการกระทำใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศในที่สาธารณะเป็นสิ่งที่ขัดต่อบรรทัดฐานทางเพศที่คนในสังคมยึดถือ

4. รสนิยมการปฏิบัติทางเพศด้วยความรุนแรง

รสนิยมทางเพศที่ชื่นชอบความรุนแรงหรือ BDSM (Bondage and Discipline, Dominance and Submission, Sadism and Masochism) เป็นตัวย่อของ 5 คำ ประกอบด้วย ความเป็นทาส หรือสภาวะที่ถูกพันธนาการ (Bondage), การลงโทษ (Discipline), การปกครอง (Dominance) และการยอมจำนน (Submission), การมีความ

สุขจากการทำให้ผู้อื่นเจ็บปวด (Sadism) และการมีความสุขจากการถูกผู้อื่นทำให้เจ็บปวด (Masochism) ในทางจิตวิทยา ผู้ที่กระทำอันตรายต่อผู้อื่น และชื่นชอบความเจ็บปวดถือว่าเป็นความผิดปกติทางจิต

การมีความสุขทางเพศจากการทำให้คู่ร่วมเพศเจ็บปวด (Sadism) ไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย หรือจิตใจ แสดงออกโดยการเขี่ยน กัด หยิก หรือพุดตูด ข่มขู่ ซึ่งสาเหตุอาจเกิดจากการรู้สึกถึงเรื่องเพศ จึงทำให้คู่ร่วมเพศเจ็บปวดเป็นการลงโทษที่ทำสิ่งน่าละอาย หรือเกิดจากความกลัวในระดับของจิตไร้สำนึก จึงแสดงความก้าวร้าว เพื่อให้รู้สึกชนะ

จากการศึกษาพบการปฏิบัติการทางเพศแบบเคียวี่ร์ ที่มีรสนิยมชอบความรุนแรงปรากฏอยู่ในเรื่องสั้นชื่อว่า “จินตนาการในเจตภพ” ตัวละครมีพฤติกรรมลักษณะที่มีความสุขทางเพศจากการทำให้คู่ร่วมเพศเจ็บปวด (Sadism) BDSM โดยเขาใช้สายเคเบิลไทมาเป็นอุปกรณ์เสริมในการร่วมเพศ เป็นการสร้างอรรถรส ที่ฝ่ายผู้กระทำใช้ เพื่อกระทำให้ฝ่ายผู้ถูกกระทำรู้สึกเจ็บปวด เพราะเขารู้สึกเบื่อหน่ายการร่วมเพศแบบปกติทั่วไป จึงต้องการความแปลกใหม่ในกิจกรรมทางเพศของเขา ซึ่งการร่วมเพศแบบปกติที่คนทั่วไปเข้าใจนั้น จะต้องไม่กระทำความรุนแรงหรือกระทำสิ่งที่เป็นอันตรายต่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ดังตัวอย่าง

อยู่กับเคเบิลไทเป็นเพื่อนกัน แต่คราวนั้น ว่าง ๆ ทุจะแอบ
ลักมารถันนั้นนี่เล่นสักสองสามเส้น พฤติการณ์หยุดไปสมัยยกเข้าวัยรุ่น และ
กลับมาอีกตอนอายุได้สามสิบ ตอนนั้นถูกลองแดกผู้ชายหุ่นกำยำล่ำสัน
แบบมนุษย์ประเภทเข้ายิมเป็นประจำ เขาเป็นเทรนเนอร์เองละ เรามี
เซ็กส์กันจนเบื่อ ค่ะหนึ่งกูนั่งคิดว่าควรมีอะไรมาซุสเซ็กส์ให้เผ็ดชานบ้าง
แล้วบางอย่างก็ตลใจกูให้นึกถึงเคเบิลไทเพื่อนยาก

(Secret Author, 2018)

จากตัวบทข้างต้น ข้อความที่กล่าวว่า “กูนั่งคิดว่าควรมีอะไรมาซุสเซ็กส์ให้เผ็ดชานบ้าง แล้วบางอย่างก็ตลใจกูให้นึกถึงเคเบิลไท” จะเห็นได้ว่าตัวละครฝ่ายผู้กระทำใช้สายเคเบิลไทมัดคู่ร่วมเพศ เพื่อกระทำให้ฝ่ายผู้ถูกกระทำรู้สึกเจ็บปวด และจากข้อความที่กล่าวว่า “เรามีเซ็กส์กันจนเบื่อ ค่ะหนึ่งกูนั่งคิดว่าควรมีอะไรมาซุสเซ็กส์ให้เผ็ดชานบ้าง” แสดงให้เห็นว่า เขาเริ่มเบื่อหน่ายในกิจกรรมทางเพศ จึงได้คิดค้นเพื่อหาวิธีการสร้างอรรถรส ในกิจกรรมทางเพศกับคู่ร่วมเพศของเขา และจากข้อความที่กล่าวว่า “พฤติการณ์หยุดไปสมัย

กูเข้าวัยรุ่น และกลับมาอีกตอนกูอายุได้สามสิบ” แสดงให้เห็นว่าตัวละครมีพฤติกรรมชาติสม์ตั้งแต่ช่วงวัยรุ่น ซึ่งมีความใกล้เคียงกับสาเหตุของพฤติกรรมชาติสม์ที่ Chuenmanat (1975) กล่าวไว้ว่า เกิดจากประสบการณ์วัยเด็ก หรือวัยรุ่น ที่เคยบังเอิญเกิดความตื่นเต้นทางเพศขึ้นมาหลังจากได้รับความเจ็บปวดในสถานการณ์ต่าง ๆ บางรายสะสมพฤติกรรมชาติสม์ขึ้นจนเป็นนิสัยส่วนตัวจากความรู้สึกตื่นตัวทางเพศเมื่ออ่านเรื่องราวเกี่ยวกับการฆ่าอย่างโหดร้ายทารุณจากหนังสือหรือมีประสบการณ์สร้างความเจ็บปวดให้กับสัตว์หรือผู้อื่น สิ่งเหล่านี้ค่อย ๆ เรา่ออารมณ์ให้ตื่นเต้นยิ่งขึ้น จนในที่สุดกลายเป็นความตื่นเต้น เรา่ออารมณ์ทางเพศโดยไม่รู้ตัว

นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบการปฏิบัติการทางเพศแบบเคียวรี่ ที่รสนิยมชอบถูกกระทำความรุนแรงปรากฏอยู่ในเรื่องสั้นชื่อ **“หมอนและการโคจรของความลับ”** เป็นบทสนทนาขณะที่ตัวละครหญิงกำลังปฏิบัติการทางเพศกับชายคู่ของเธอ ซึ่งเขาสนองความต้องการทางเพศให้เธอได้มากกว่าสามีของเธอ เห็นได้จากการพูดคุยอย่างตรงไปตรงมาขณะที่ทั้งสองกำลังปฏิบัติการทางเพศ ดังตัวบทต่อไปนี้

“ชอบอะไรอีก”

“ชอบให้ทำแรง ๆ ”

(Penin, 2018, p.159)

จากบทสนทนาข้างต้น ข้อความที่กล่าวว่า “ชอบให้ทำแรง ๆ” แสดงให้เห็นว่า ตัวละครมีความชื่นชอบที่จะเป็นฝ่ายถูกกระทำด้วยความรุนแรงระหว่างการร่วมเพศ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว มีคำเรียกว่า มาโซคิสม์ (Masochism) หรือ เป็นผู้ที่ความสุขทางเพศจากการได้รับความเจ็บปวด ซึ่งความรุนแรงนั้นเป็นสิ่งที่สังคมไม่ให้การยอมรับ หรือไม่ได้มองว่าเป็นพฤติกรรมปกติที่ควรกระทำ เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตก เป็นแนวคิดแบบสมัยใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติต่อกันอย่างผู้เจริญ หรือมีความศิวิไลซ์ ความรุนแรงจึงสื่อถึงความไม่เจริญ ป่าเถื่อน โดยเฉพาะในการร่วมเพศ ซึ่งมีอีกแนวคิดหนึ่งที่เกี่ยวข้องคือ แนวคิดโรแมนติค (Romanticism) ที่การร่วมเพศต้องเกิดจากความรัก ความนุ่มนวล

ผู้ที่มีความสุขทางเพศจากการได้รับความเจ็บปวด (Masochism) พบได้บ่อยกว่า Sadism ซึ่งอาจเป็นผลมาจากสังคมและศาสนาไม่สนับสนุนการทำร้ายผู้อื่น แต่ความต้องการของผู้ที่มีรสนิยมเช่นนี้ไม่ใช่ความเจ็บปวดแบบธรรมดาทั่วไป แต่ต้องเป็นความเจ็บปวดที่ได้มีการวางแผนเอาไว้แล้ว ซึ่งสาเหตุเกิดจากความรู้สึกเร้าถึงเรื่องเพศ จึงใช้ความ

เจ็บปวดลงโทษตัวเองเพื่อลบเลือนความรู้สึกผิดที่มีความต้องการทางเพศ หรือเกิดจากความกลัวว่าจะถูกทอดทิ้ง จึงยอมถูกรังแกเพื่อเอาใจคู่ของตน

5. รสนิยมการปฏิบัติทางเพศกับเพศเดียวกัน

การร่วมเพศกับเพศเดียวกันมักเกิดจากการมีรสนิยมทางเพศแบบรักร่วมเพศ (Homosexual) หมายถึง การชื่นชอบเพศเดียวกัน เกิดขึ้นได้กับทั้งเพศหญิงและเพศชาย คู่ชาย-ชาย เรียกว่าเกย์ (Gay) ส่วนคู่หญิง-หญิงเรียกว่า เลสเบียน (Lesbian) Areepak (1981) กล่าวว่า สาเหตุของการมีรสนิยมแบบรักร่วมเพศเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย เช่น การเลี้ยงดูของบิดามารดา ผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมภายนอก แรงกดดันจากบุคคลรอบข้างที่มีผลต่อพัฒนาการด้านอารมณ์ หรืออาจเกิดจากความชื่นชอบส่วนบุคคล

จากการศึกษาพบการปฏิบัติทางเพศแบบเคียวี่รสนิยมการปฏิบัติทางเพศกับเพศเดียวกันในเรื่องสั้น มีชื่อว่า “ราวเวลาไม่มีอิทธิพลพอจะพรากสิ่งนี้ไป” เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเด็กหนุ่มสองคน ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านกัน พวกเขาจะแอบไปมีเพศสัมพันธ์กันในวันที่ครอบครัวของทั้งสองฝ่ายมารับประทานอาหารร่วมกัน ดังตัวอย่าง

“อือ” พี่เขาส่งเสียงอีก

มือของผมไต่ขึ้นไปจนถึงต้นขาด้านใน แรงดึงดูดประหลาดทำให้ผมเคลื่อนไปหามัน ราวกับเป็นหลักยึด สิ่งที่อยู่ตรงนั้นไม่ได้ใหญ่ไปกว่าข้อมือของเด็กอย่างเจ็ดขวบแบบผม

(Kaweernutn, 2019, pp.179-180)

เหมือนผมและพี่หลุยส์สร้างโลกใบใหม่ของเราขึ้นมาใต้ผ้าห่มนุ่มผืนใหญ่ในห้อง ๆ นั้น โลกที่ไม่มีใครล่วงรู้เราทั้งคู่กำลังทำสิ่งใด

(Kaweernutn, 2019, p.182)

จากตัวบทข้างต้น ข้อความที่กล่าวว่า “อือ พี่เขาส่งเสียงอีก” และ “มือของผมไต่ขึ้นไปจนถึงต้นขาด้านใน” แสดงให้เห็นว่าตัวละครทั้งสองกำลังมีกิจกรรมทางเพศ และข้อความที่กล่าวว่า “ผมและพี่หลุยส์” แสดงให้เห็นว่าเป็นกิจกรรมทางเพศของบุคคลเพศเดียวกัน ซึ่งเป็นเพศชายทั้งสองคนตามหลักชีววิทยา (Biology) เกี่ยวกับร่างกาย (Physical)

ในทางการแพทย์รสนิยมแบบรักร่วมเพศถือว่ามีคามผิดปกติ คือการมีพฤติกรรมไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิด ซึ่งแนวคิดนี้มีพื้นฐานมาจากการมองเรื่องเพศแบบกระบวนทัศน์แบบวิทยาศาสตร์การแพทย์ (Medicalization) โดยฐานคิดแบบทวินิยมแยกขั้ว (Binary) ว่าเพศมีเพียงชายหญิง และแนวคิดที่มองว่าการมีความสัมพันธ์ทางเพศนั้นเป็นไปเพื่อการสืบพันธุ์ จึงควรเป็นความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเท่านั้น ส่งผลให้ผู้มีพฤติกรรมหรือมีรสนิยมต่างออกไปกลายเป็นความผิดปกติ อีกทั้งการแพร่ระบาดของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์หรือโรคเอดส์ (HIV) ในกลุ่มคนรักร่วมเพศชาย ทำให้คนบางกลุ่มมีทัศนคติต่อผู้มีรสนิยมรักร่วมเพศในแง่ลบ คิดว่าเป็นสาเหตุของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ภาวลักษณะของผู้ที่มีรสนิยมรักร่วมเพศจึงเป็นไปในทางลบ และกลายเป็นคนชายขอบในสังคม

6. รสนิยมการปฏิบัติการทางเพศแบบหมู่

การปฏิบัติการทางเพศแบบหมู่ (Orgy) คือการมีผู้ร่วมปฏิบัติการมากกว่า 2 คนขึ้นไป ซึ่งจะมีกี่คนก็ได้ และจะเป็นเพศใดก็ได้ตามรสนิยมทางเพศของบุคคล และลักษณะการปฏิบัติการทางเพศ จะมีชื่อเรียกแยกย่อยลงไปอีก เช่น การปฏิบัติการทางเพศห้องเดียวกัน (Aka soft swapping) หมายถึงคู่รักมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเพศในห้องเดียวกัน แต่แยกกันเป็นคู่โดยไม่มีการแลกเปลี่ยนคู่นอนกัน การปฏิบัติการทางเพศแบบสามคน (Threesome) บางครั้งเป็นเพียงกิจกรรมทางเพศเท่านั้น และบางครั้งมีไปจนถึงการมีความรู้สึกรักใคร่ (Romanticism) และคบหาอยู่ด้วยกันแบบสามคน

จากการศึกษาพบการปฏิบัติการทางเพศแบบควีร์ ที่มีรสนิยมการปฏิบัติการทางเพศแบบหมู่ในเรื่องสั้น ชื่อ “**ความแปลกหน้า**” ตัวละครมีการปฏิบัติการทางเพศแบบ 3 คน (Threesome) เพราะเกิดจากความเบื่อหน่ายการทำกิจกรรม และเพิ่มจำนวนผู้ร่วมปฏิบัติการทางเพศขึ้นเรื่อย ๆ ดังตัวอย่าง

วันหนึ่ง คุณบอกว่าวันนี้มีสองคนนะ

ชายแปลกหน้าสองคนเดินเข้ามาในห้อง คุณถามว่า “คนไหนรักคนไหนรับ”

เมื่อคนหนึ่งได้บอกคำตอบ เติงเตยสองเตยที่แยกกันอยู่ แล้วก็ถูกรองพื้นที่เตยของผมกับชายที่เป็นรัก เติงเตยของคุณกับชายที่เป็นรับ มันตื้นตันกว่าก่อนหน้านี้ ตื้นตันกว่าเช็ชแบบสามคน สำหรับผมนับเป็นเช็ชที่ไม่แย

จากตัวบทข้างต้น ข้อความที่กล่าวว่า “วันหนึ่ง คุณบอกว่าวันนี้มีสองคนนะ” และ “ตื่นเต้นกว่าเช็กซ์แบบสามคน สำหรับผมนับเป็นเช็กซ์ที่ไม่แย่” แสดงให้เห็นว่าตัวละครมีการปฏิบัติการทางเพศแบบหมู่ เนื่องจากเกิดความเบื่อหน่ายการทำกิจกรรม และพวกเขาเพิ่มจำนวนผู้ร่วมปฏิบัติการทางเพศขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อสร้างความตื่นเต้นในกิจกรรมทางเพศ

การร่วมเพศแบบหมู่ (Orgy) เป็นรสนิยมทางเพศอย่างหนึ่งที่เป็นไปเพื่อต้องการความตื่นเต้น การมองว่ารสนิยมการร่วมเพศแบบหมู่เป็นความผิดปกตินั้นเป็นผลมาจากแนวคิดแบบผัวเดียวเมียเดียว (Monogamy) และมองเรื่องเพศเป็นเรื่องน่าอายและสกปรก จึงควรเป็นเรื่องส่วนตัวที่จะกระทำกับคู่ของตน หรือภายใต้สถาบันการแต่งงานเท่านั้น นอกจากนั้นยังเกี่ยวกับการพยายามควบคุมพฤติกรรมทางเพศของรัฐด้านสาธารณสุข ที่มีความกังวลเกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ต่าง ๆ ดังที่ Areepak (1981) กล่าวว่า แม้หญิงชายทั้งหลายจะสนใจเข้าร่วมเพศสัมพันธ์หมู่ แต่การกระทำเช่นนี้มักก่อให้เกิดปัญหาสำคัญคือการแพร่กระจายโรค เมื่อคนเหล่านี้ไปร่วมเพศหมู่กับคนกลุ่มอื่นก็จะทำให้โรคแพร่ขยายออกไป และเมื่อบางคนเห็นคู่ของตนร่วมเพศกับคนอื่นอย่างมีความสุขต่อหน้าต่อตา อาจเกิดความหึงหวงและมีปัญหาต่อความสัมพันธ์

ปัจจุบันรสนิยมเช่นนี้ไม่ถูกระบุว่าเป็นความวิปริตทางเพศที่ต้องได้รับการรักษา เพียงแต่เป็นสิ่งที่ขัดจากขนบของการร่วมเพศแบบธรรมดาทั่วไปเท่านั้น และขัดต่ออุดมคติ “ผัวเดียวเมียเดียว” ที่คนในสังคมยึดถือ เนื่องจากคิดว่าจะนำมาซึ่งความหึงหวง การนอกใจ ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาด้านความสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังขัดต่อแนวคิดแบบสมัยใหม่ (Modernism) หรือความเป็น “ผู้ดี” “ผู้เจริญ” ที่เรื่องเพศนั้นเป็นเรื่องน่ากระดากอาย ที่ควรทำในพื้นที่ส่วนตัว กับคู่ของตนเท่านั้น การมีรสนิยมเช่นนี้จึงสามารถทำได้ หากมีการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และความยินยอมพร้อมใจของคู่รักของตน

อภิปรายและสรุปผล

ผลการศึกษารูปแบบรสนิยมการปฏิบัติทางเพศแบบควีร์ ในเรื่องสั้นไทยร่วมสมัย พ.ศ. 2553-2562 จำนวน 30 เรื่อง จากรวมเรื่องสั้น 10 เล่มที่ต่างผู้เขียนกัน ผลการศึกษาพบว่า มีการปฏิบัติทางเพศแบบควีร์ 6 แบบ คือ 1) การปฏิบัติทางเพศกับเด็กเล็ก 2) การปฏิบัติทางเพศกับสัตว์ 3) การปฏิบัติทางเพศโดยใช้ส่วนของร่างกายหรือวัตถุ 4) การปฏิบัติทางเพศด้วยความรุนแรง 5) การปฏิบัติทางเพศกับเพศเดียวกัน และ 6) การปฏิบัติทางเพศแบบหมู่

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่าปัจจุบันมีการนำเสนอรสนิยมในการร่วมเพศในวรรณกรรมที่บรรยายแบบชัดเจนโจ่งแจ้ง มีความหลากหลาย และเรียกได้ว่าเป็นขบถต่อบรรทัดฐานหลักของสังคมปรากฏขึ้นจำนวนมาก ซึ่งการศึกษาวรรณกรรมในประเด็นเกี่ยวกับรสนิยมการร่วมเพศ แสดงให้เห็นว่ารสนิยมการร่วมเพศที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมและถูกมองว่าเป็นความผิดปกติหรือวิปริตนั้น มีพื้นฐานการมองเรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์ การแพทย์ ที่มีเกณฑ์วัดเรื่องเพศภายใต้ภายใต้ทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science) หรือทางจิตวิทยา จึงทำให้สิ่งที่ไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่อธิบายไว้ กลายเป็นความผิดปกติ นอกจากนี้ เกณฑ์ที่นำมาเป็นบรรทัดฐานทางเพศว่าพฤติกรรมแบบใดปกติ และไม่ปกติ ยังเกิดจากอิทธิพลของศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ด้วย

รสนิยมการปฏิบัติทางเพศกับเด็กเล็ก เป็นสิ่งที่ถูกมองว่าขัดต่อบรรทัดฐานทางสังคมเป็นอย่างมาก มีความผิดทั้งทางกฎหมายและศีลธรรม เพราะนอกจากเรื่องของสิทธิเด็กที่มีกฎหมายคุ้มครอง เนื่องจากเด็กยังถือเป็นผู้เยาว์ที่ยังไม่สามารถเข้าใจ ตัดสินใจ ไม่สามารถปฏิเสธหรือยินยอมได้อย่างมีวิจารณญาณนัก ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 277 วรรค 1 กล่าวว่า **“ผู้ใดกระทำความผิดที่เกี่ยวกับเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีซึ่งมิใช่ภริยาหรือสามีของตน โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษ...”** จะเห็นได้ว่ากฎหมายให้อำนาจบิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล มิใช่ตัวผู้เยาว์ อีกประการหนึ่งคือ สังคมเชื่อว่าเด็กคือความบริสุทธิ์ ไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับเรื่องเพศที่เป็นเรื่องของผู้ใหญ่และเป็นเรื่องสกปรก อีกทั้งในมุมมองทางศาสนามองเรื่องกามารมณ์เป็นเรื่องของกิเลสตัณหา และรสนิยมเช่นนี้อาจนำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศหรือข่มขืนกระทำชำเรา จึงถือว่าเป็นพฤติกรรมที่อันตราย ดังที่มีข่าวอาชญากรรมกระทำชำเราชายต้นตามหน้าสื่อสิ่งพิมพ์ อย่างไรก็ดี ยังเกิดการตั้งคำถามเกี่ยวกับความเป็นเด็กและความบริสุทธิ์อันเชื่อมโยงกับบุคลิกภาพทางเพศ Wongyannava

(2008) กล่าวว่า ด้วยเหตุว่าเด็กนั้นไม่มีความต้องการทางเพศจึงเป็นผู้ “บริสุทธิ์” แต่ถ้าหากมีความต้องการทางเพศแล้วจะกลายเป็น “ไม่บริสุทธิ์” หรือไม่? หรือถ้าหากเยาวชนที่ถึงวัยเจริญพันธุ์ หรือเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะทางเพศแล้วแสดงว่าไม่บริสุทธิ์อย่างนั้นหรือ? เช่นนั้นแล้วความบริสุทธิ์นั้นขึ้นอยู่กับสิ่งใด หรือจริง ๆ แล้วการให้ความหมายต่อความบริสุทธิ์นั้นไม่คงที่ แต่ขึ้นอยู่กับความเชื่อ และวัฒนธรรมของแต่ละสังคม ว่าวัยใดคือวัยที่มีวุฒิภาวะทางเพศ และมีความเหมาะสมที่สามารถมีเพศสัมพันธ์ได้

ในส่วนของการสนิยมการปฏิบัติทางเพศกับสัตว์ ปรากฏขึ้นในสังคมมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน มีเรื่องเล่าทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร Srisuwan (2018) กล่าวว่า ในวรรณกรรมไทยตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน พบการนำเสนอการร่วมเพศระหว่างคนและสัตว์หลายครั้ง โดยเฉพาะสุนัข เริ่มตั้งแต่ทศวรรษ 2490 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุคนี้เป็นยุคที่เฟื่องฟูของงานเขียนเกี่ยวกับเรื่องเพศและกามารมณ์ อาจเพราะภาวะสงคราม จึงเป็นเหตุให้ผู้คนนำเอาเรื่องเพศเป็นเครื่องระบายความตึงเครียด และมีบางแนวคิดที่อธิบายว่าสงครามได้ทำลายศีลธรรมของผู้คนให้เสื่อมลง จึงปรากฏพฤติกรรมทางเพศด้านมืดที่แสดงออกมาในรูปแบบของเรื่องอ่านเล่นเชิงวาบหวิน หรือที่เรียกว่า “เรื่องโป๊ ๆ เปลือย ๆ” ทั้งบนดินและใต้ดิน

บางประเทศ เช่น อินเดีย ออสเตรเลีย มีสถานที่ให้บริการ “ช่องสัตว์” มีการแต่งงานกับสัตว์ และมีฝึกสัตว์เพื่อสนองความต้องการทางเพศของมนุษย์ แต่เนื่องจากสัตว์ไม่สามารถแสดงความยินยอมได้ การกระทำดังกล่าวจึงเข้าข่ายการทรมานหรือทารุณกรรมสัตว์ ซึ่งต่อมาได้มีกฎหมายคุ้มครองสัตว์ถ้าหากผู้ใดฝ่าฝืน หรือทำการทารุณกรรมสัตว์ด้วยการมีเพศสัมพันธ์ ตามพรบ.คุ้มครองสัตว์ มาตรา 3, 20 และ 31 จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เมื่อไม่สามารถกระทำเช่นนี้ได้เนื่องจากผิดกฎหมาย สิ่งเหล่านี้จึงค่อย ๆ หายไป จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงยังมีข้อถกเถียงตามมาว่า หากเป็นสัตว์ที่ถูกเลี้ยงไว้เพื่อบำบัดความต้องการทางเพศโดยเฉพาะ จะเทียบได้กับสัตว์ที่ถูกเลี้ยงไว้เพื่อจัดแสดงในสวนสัตว์หรือไม่? ถ้าเช่นนั้น เหตุใดการเลี้ยงสัตว์เพื่อจัดแสดงจึงไม่ถือเป็นความผิด และไม่ได้มีสถานะเท่ากับการเลี้ยงไว้เพื่อบำบัดกามารมณ์ของมนุษย์ ในเมื่อทั้งสองอย่างนั้นเป็นไปเพื่อความเพลิดเพลินของมนุษย์เช่นเดียวกัน หรือเพียงเพราะว่าเรื่องทางเพศเป็นเรื่องที่ถูกมองว่าสกปรก จึงถูกจัดให้เป็นเรื่องใต้ดิน ไม่สามารถยอมรับได้

ด้านรสนิยมการปฏิบัติการทางเพศโดยใช้ส่วนของร่างกายหรือวัตถุ ถูกจัดให้เป็นความผิดปกติทางเพศอย่างหนึ่งในทางจิตวิทยา Areepak (1981) กล่าวว่า สาเหตุของพฤติกรรมดังกล่าว เกิดจากการที่ไม่สามารถมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้ จึงหันไปหาวัตถุ หรือส่วนของร่างกายแทนบุคคล แต่ยังมีการศึกษาพบว่ามีคนบางกลุ่มที่เข้าใจต่อความรู้สึกมาก ซึ่งสามารถเกิดความรู้สึกทางเพศเมื่อถูกกระตุ้นที่เท้า โดยการให้ผู้อื่นสัมผัสหรือกระทำเช่นนั้นให้ผู้อื่น ความรู้สึกจี้จี้ที่เท้าอาจเกิดพร้อมกับการมีความสุขสุดยอด อย่างไรก็ตามคนทั่วไปสามารถมีความชอบการปฏิบัติการทางเพศโดยใช้ส่วนของร่างกายหรือวัตถุได้เช่นเดียวกัน แต่ไม่ถึงขั้นสามารถทดแทนคู่ร่วมเพศได้ดังเช่นผู้ที่ถูกวินิจฉัยว่าเป็นโรคกามวิปริต

อย่างไรก็ตามหากมองผ่านแนวคิดสุขนิยม (Hedonism) แบบอัตนิยมที่เน้นความสุขของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ อาจมองได้ว่าการสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเองหรือสิ่งใด ๆ เป็นการแสวงหาความสุขที่มนุษย์สามารถกระทำได้ และหากมองผ่านแนวคิดเสรีนิยม (liberalism) John Locke (มปป) มองว่าอิสรภาพของปัจเจกบุคคลเป็นภาวะธรรมชาติของมนุษย์ที่ผู้ปกครองไม่อาจพรากไปได้ การปฏิบัติการทางเพศโดยใช้ส่วนของร่างกายหรือวัตถุนั้น ถือได้ว่าเป็นอิสรภาพและรสนิยมส่วนบุคคล อีกทั้งยังไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตัวเองและผู้อื่น ในทางตรงกันข้าม คุณค่าทางจริยธรรมนั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์เป็นผู้กำหนดขึ้น ไม่ตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมและกาลเวลาได้

ส่วนรสนิยมการปฏิบัติการทางเพศด้วยความรุนแรง ในอดีตรสนิยมเช่นนี้สังคมไม่ให้การยอมรับ เนื่องจากมองว่าเป็นความรุนแรง ป่าเถื่อน และจากอิทธิพลด้านศาสนา ที่มองว่าการทำร้ายผู้อื่นเป็นบาป อีกทั้งยังเป็นอิทธิพลจากแนวคิดแบบโรแมนติก ที่มองว่ากิจกรรมทางเพศเป็นเรื่องของความรัก ความนุ่มนวล ไม่ใช่ความก้าวร้าวรุนแรง นอกจากนั้นยังเป็นผลมาจาก แนวคิดสมัยใหม่ (Modernism) ที่วัฒนธรรมเป็นตัวควบคุมเรื่องเพศที่เคยเป็นเรื่องของธรรมชาติ ให้กลายเป็นเรื่องของความเป็นอารยธรรม หรือความศิวิไลซ์ และในทางจิตวิทยายังมองว่าผู้มีรสนิยมเช่นนี้มีความผิดปกติทางเพศหรือกามวิปริต

ปัจจุบันคนในสังคมยอมรับการมีรสนิยมที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะในโลกตะวันตกได้มีการสร้างความเข้าใจใหม่โดยการศึกษาด้านจิตวิทยาและสื่อต่าง ๆ เกิดจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้มีรสนิยมทางเพศแบบ BDSM ในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมย่อย (Sub-culture) หรือรสนิยมเฉพาะกลุ่ม และเริ่มมีการรวมกลุ่มของผู้ที่มีรสนิยมทางเพศแบบ

BDSM ในหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย คนที่มีรสนิยมแบบเดียวกันมาพบปะสังสรรค์ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด สร้างให้รู้ความเข้าใจให้เกิดความปลอดภัยในกิจกรรมทางเพศแบบ BDSM นอกจากนั้นยังมีร้านขายอุปกรณ์สำหรับผู้รสนิยมทางเพศแบบ BDSM และรสนิยม BDSM ได้ปรากฏในสื่อต่าง ๆ อย่างเปิดเผย เช่น นวนิยายเรื่อง *fifty shades of grey* โดย E.L. James ซึ่งมียอดขายเกินกว่า 80,000,000 เล่มทั่วโลก และภายหลังเมื่อนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ก็ได้รับความนิยมเช่นเดียวกัน ส่งผลให้คนในสังคมรับรู้ถึงการมีอยู่ของกลุ่มคนที่มีรสนิยมเช่นนี้ และมีความเข้าใจว่าไม่ใช่ความวิปริตทางเพศ เพียงแต่ไม่ใช่รูปแบบการร่วมเพศแบบธรรมดาทั่วไป (Ordinary) เท่านั้น เป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้หากอยู่ภายใต้ความปลอดภัย และการยินยอมพร้อมใจของทุกฝ่าย

สำหรับรสนิยมการปฏิบัติการทางเพศกับเพศเดียวกัน (Homosexual) ในทางการแพทย์ยุคแรกถือว่ามีความผิดปกติ คือการมีพฤติกรรมไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิด ซึ่งแนวคิดนี้มีพื้นฐานมาจากการมองเรื่องเพศแบบกระบวนทัศน์แบบวิทยาศาสตร์การแพทย์ (Medicalization) โดยฐานคิดแบบทวิลักษณ์ (Binary) ว่าเพศของมนุษย์มีสองเพศคือชายกับหญิง และการมีความสัมพันธ์ทางเพศนั้นเป็นไปเพื่อการสืบพันธุ์ จึงควรเป็นความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเท่านั้น ส่งผลให้ผู้มีพฤติกรรมหรือมีรสนิยมต่างออกไปกลายเป็นความผิดปกติ ทั้งที่จริงแล้วรสนิยมทางเพศเป็นเพียงอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่สามารถเลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงได้ และแนวคิดเคร่งครัดเรื่องเพศที่มีอิทธิพลมาจากศาสนาไม่ได้รับการยอมรับอีกต่อไป และในทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้มองว่าการรักร่วมเพศเป็นความผิดปกติทางจิต เริ่มตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 โดยเฉพาะปี ค.ศ. 1973 ในงานประชุมใหญ่เมืองซานฟรานซิสโก สหรัฐอเมริกา เกิดการเผชิญหน้ากันอย่างดุเดือดของเหล่าจิตแพทย์ จนทำให้กลุ่มคนรักร่วมเพศไม่ใช่บุคคลที่ถูกมองว่าผิดปกติอีกต่อไป

รสนิยมการปฏิบัติการทางเพศแบบหมู่ คือกิจกรรมทางเพศที่มีผู้ร่วมปฏิบัติการมากกว่าสองคน และสามารถเป็นเพศใดก็ได้ การร่วมเพศแบบหมู่เป็นการสร้างอรรถรสในกิจกรรมทางเพศ เพื่อหลีกเลี่ยงจากความเบื่อหน่ายในกิจกรรมทางเพศกับคู่ของตน การมองว่ารสนิยมการร่วมเพศแบบหมู่เป็นความผิดปกตินั้นเป็นผลมาจากแนวคิดแบบผัวเดียวเมียเดียว (Monogamy) และการมองเรื่องเพศเป็นเรื่องน่าอายและสกปรก จึงควรเป็นเรื่องส่วนตัวที่จะกระทำกับคู่ของตน หรือภายใต้สถาบันการแต่งงานเท่านั้น และกระทำในสถานที่ที่มิดชิด ไม่ให้ใครเห็น นอกจากนั้นยังเกี่ยวกับการพยายามควบคุมพฤติกรรม

ทางเพศของรัฐด้านสาธารณสุข ที่มีความกังวลเกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ต่าง ๆ ดังนั้นรสนิยมเช่นนี้ไม่ถือเป็นความวิปริตทางเพศที่ต้องได้รับการรักษา เพียงแต่เป็นสิ่งที่ขัดจากขนบของการร่วมเพศแบบธรรมดาทั่วไป แต่อาจจะต้องให้ความสำคัญกับความยินยอมพร้อมใจของผู้ร่วมปฏิบัติการทางเพศทุกฝ่าย สถานที่ที่เหมาะสม และการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

สิ่งที่ทำให้พฤติกรรมทางเพศที่กล่าวมานั้นเป็นความผิดปกติ (Abnormal) และวิปริต เกิดจากการสร้างบรรทัดฐานทางเพศที่ก่อตัวขึ้นในช่วงรัชกาลที่ 5 ซึ่งประเทศไทยได้รับเอาแนวคิดแบบสมัยใหม่ (Modernism) จากชาติตะวันตกผ่านระบอบอาณานิคมเข้ามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เพื่อให้ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีความเจริญทัดเทียมกับอารยประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านสิทธิมนุษยชน เช่น การเลิกทาส ด้านกฎหมาย ด้านการให้การศึกษาแก่ประชาชน ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านวัฒนธรรม ไม่จำเป็นว่าการแต่งกายมิดชิด ค่านิยมทางเพศ หรือบรรทัดฐานทางเพศ

ด้านกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องเพศ ปี พ.ศ. 2411 ได้มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการกระทำชำเราผิดธรรมดา ขึ้นครั้งแรกในสยาม โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการให้ประกาศใช้พระราชกำหนดลักษณะข่มขืนล่วงประเวณี ร.ศ. 118 กำหนดโทษผู้ข่มขืนกระทำชำเราหญิงอันมิใช่ภรรยาตน และผู้กระทำชำเราผิดธรรมดาโลกีย์ มีโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีลงมา กฎหมายดังกล่าวเป็นการนำเอากฎหมาย Sodomy Lew ของสหราชอาณาจักรมาใช้ในประเทศไทย ซึ่งคำว่า “Sodomy” มาจากคำว่า “Sodom” เป็นชื่อเมืองที่ถูกพระเจ้าซาปเพราะเป็นคนบาป ในที่นี้หมายถึง การมีกิจกรรมทางเพศที่ทำลายกฎเกณฑ์และศีลธรรมทางคริสต์ศาสนา เช่น การมีเพศสัมพันธ์ทางทวาร มีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน มีเพศสัมพันธ์กับสัตว์ รวมถึงการมีเพศสัมพันธ์ทางปากและการสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง ต่อมาในปี พ.ศ. 2499 คณะกรรมการร่างประมวลกฎหมายจึงมีมติให้ยกเลิกความผิดฐานนี้ และได้ประกาศใช้กฎหมาย ร.ศ.127 ความผิดฐานผู้กระทำชำเราผิดธรรมดาโลกีย์ ถูกเปลี่ยนชื่อเป็น กระทำชำเราผิดธรรมดามนุษย์ และได้มีการลดหย่อนโทษให้เบาลง เหลือโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนถึง 3 ปี ปรับตั้งแต่ 50 บาทถึง 500 บาท (Aiemkong, 2010, p.55)

ในอดีตเรื่องเพศในประเทศไทยของประชาชนทั่วไปแม้ไม่ใช่เรื่องที่ต้องเปิดเผย แต่ก็ไม่ได้เป็นเรื่องที่ต้องปกปิดมากนัก ดังที่มีหลักฐานเป็นจิตรกรรมฝาผนังตามโบสถ์วิหาร

ต่าง ๆ เช่น จิตรกรรมเชิงสังวาสในอุโบสถวัดบางยี่ขัน และภาพจิตรกรรมเชิงสังวาสที่วัดคงคาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งวัดบางยี่ขัน สร้างในสมัยรัชกาลที่ 3 มีร่องรอยว่าอาจเก่าแก่มากตั้งแต่สมัยธนบุรีหรืออาจไปถึงสมัยอยุธยา ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของผู้คนในอดีตได้

นอกจากนี้ ความเจริญ หรือความเป็นผู้ดีตะวันตก ยังเป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลควบคุมการแสดงออกทางเพศ และพฤติกรรมทางเพศ ให้กลายเป็นเรื่องน่าอาย ต้องปกปิด ฮัฟเฟอร์ (2010) อธิบายไว้ว่า ความกำหนดคือสิ่งที่ดำรงอยู่อย่างหลบ ๆ ซ่อน ๆ และคลุมเครือ เป็นอารมณ์ความปรารถนาที่ถูกปกปิดภายใต้คุณค่าทางศีลธรรมที่ซับซ้อน กระฎุมพี (Bourgeois) สร้างขึ้น ซึ่งชนชั้นกระฎุมพีในประเทศไทยคือชนชั้นในระบอบศักดินา เป็นชนชั้นที่มีโอกาสทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ เป็นกลุ่มคนที่อยู่ดีกินดี และมีอำนาจ คนกลุ่มนี้จึงจำเป็นที่จะต้องมีวิธีที่จะธำรงรักษาเกียรติ และอำนาจของตนไว้เพื่อที่จะให้ตนเองเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับ ถูกยกย่องเชิดชูในสังคม ระบบคุณค่าที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่ปรากฏในวัฒนธรรมกระฎุมพี คือ “สมบัติผู้ดี” โดยเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี หรือ ม.ร.ว.เปีย มาลากุล ได้แต่งหนังสือเรื่อง “สมบัติผู้ดี” ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2455 ซึ่งต่อมาถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่เป็นแบบเรียน โดยหลักปฏิบัติของความเป็น “ผู้ดี” จะให้ความสำคัญกับเรื่อง “กาลเทศะ” ซึ่งหมายถึงบุคคลจะต้องควบคุมร่างกาย การพูด ความคิดของตนให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ ในประเด็นเกี่ยวกับเรื่องเพศ มีหลักปฏิบัติที่สร้างบรรทัดฐานความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง มีการควบคุมร่างกาย เช่น ไม่แต่งตัวในที่แจ้งหรือที่ที่มีคนเห็น ไม่ควรนำสิ่งที่ทำในที่ลับมาทำในที่แจ้ง เพราะการแสดงออกทางร่างกายเหล่านี้ ถือเป็นเรื่อง “อูจาดลามก” ทั้งยังมีการควบคุมการพูด เช่น ไม่พูดสิ่งที่ควรปกปิดในที่สาธารณะ ไม่ทำสิ่งที่น่าอับอายหรือน่ากระดากในที่สาธารณะ ซึ่งคำว่า “สิ่งที่ควรปกปิด” “สิ่งน่าอับอาย” และ “น่ากระดาก” ในที่นี้หมายความว่าพฤติกรรมทางเพศด้วย ซึ่งการควบคุมร่างกายข้างต้น มีผลโดยตรงต่อการแสดงอารมณ์และพฤติกรรมทางเพศ เพราะสิ่งเหล่านี้กลายเป็นสิ่งที่น่าอาย ต้องปกปิดซ่อนเร้น อาจกล่าวได้ว่า หนังสือสมบัติผู้ดี พยายามนำระเบียบทางศีลธรรมมาควบคุมร่างกายคำพูด และความคิดเพื่อที่จะทำให้เรื่องกามารมณ์หายไปจากพื้นที่สาธารณะ ซึ่งเป็นศีลธรรมทางเพศของ “ผู้ดี” โดยมีชนชั้นกระฎุมพีเป็นผู้วางกฎระเบียบ สมบัติผู้ดีจึงเป็นสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกับกามราคะ เมื่อกิจกรรมทางเพศกลายเป็นสิ่งที่บ่อนทำลายการเป็น “ผู้ดี” ดังนั้น การควบคุมให้ตนเองอยู่ในสมบัติผู้ดี จึงเท่ากับควบคุมเซ็กซ์และกามารมณ์ (Duangwiset, 2017,

pp. 48-51) ในอดีตสมบัติผู้ดีจะถือปฏิบัติกันในชนชั้นสูงหรือศักดินา แต่เมื่อประชากรไทยได้รับการศึกษามากขึ้น แนวคิดดังกล่าวที่อยู่แบบเรียนจึงถูกปลูกฝังอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะชนชั้นกลางที่ได้รับการศึกษา

นอกจากนั้น ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับเพศที่มีอิทธิพลจากคริสต์ศาสนา ซึ่งไทยรับเข้ามาจากชาติตะวันตก เป็นแนวคิดที่มองว่ากิจกรรมทางเพศเป็นไปเพื่อการสืบพันธุ์ หรือให้กำเนิดบุตรเท่านั้น Wongyannava (2008) กล่าวว่า กรอบความคิดแบบคริสเตียนที่พยายามทำให้ทุกอย่างมีความเป็น “สากล” นั้น ดำเนินไปพร้อม ๆ กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเมือง เช่น ระบอบอาณานิคม เรื่องเพศก็เป็นหนึ่งในนั้น เมื่อเรื่องเพศที่เคยเป็นเรื่องธรรมชาติถูกทำให้กลายเป็นเรื่องเฉพาะจากวัฒนธรรม จึงมีกรอบควบคุมพฤติกรรมทางเพศตามที่องค์กรทางสังคมและรัฐต้องการจะให้เป็น เรื่องเพศจึงดำเนินไปเพื่อทวนกระแสธรรมชาติของร่างกาย โดยผ่านกลไกของรัฐประชาชาติ

ในยุคปัจจุบันผู้คนไม่ได้ยึดติดอยู่กับความเป็นสากล หรือการเป็นเอกภาพกับนานาประเทศเช่นนั้น แต่ดำเนินไปในทิศทางตรงกันข้าม คือให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจก ซึ่งเป็นผลจากแนวคิดแบบยุคหลังสมัยใหม่ (Post -Modern) เราจึงเห็นความพยายามที่จะแหวกชนบโดยการแสดงออกผ่านงานศิลปะแขนงต่าง ๆ และโดยเฉพาะแนวคิดควีร์ ได้รื้อกรอบคิดทางวัฒนธรรมแบบเก่าที่มองเรื่องเพศแบบตายตัวให้เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล อีกทั้งยังมีความเลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และจากเรื่องเพศที่เคยเป็นเรื่องน่าอาย เปลี่ยนให้กลายเป็นเรื่องที่สามารถเรียนรู้ ทำความเข้าใจด้วยการยอมรับความแตกต่างหลากหลาย

ความเปลี่ยนแปลงทางมโนทัศน์ของคนในสังคม จึงมีผลอย่างยิ่งต่อทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเพศ เมื่อสังคมมีการพัฒนา มีการเปลี่ยนแปลงทางแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ ไม่ติดกับกรอบการมองเรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว มีคำอธิบายจากหลายแนวคิด เช่น แนวคิดควีร์ (Queer) แนวคิดเสรีนิยม (liberalism) สุขนิยม (Hedonism) จะส่งผลให้ผู้คนมีความรู้ ความเข้าใจ มีมุมมองเกี่ยวกับเรื่องเพศที่เปลี่ยนไป รสนิยมทางเพศหรือแม้แต่วรรณกรรมในการปฏิบัติทางเพศที่แตกต่างไม่ควรเป็นเรื่องที่ผิด ดังที่ Wongyannava (2008) กล่าวว่า กิจกรรมทางเพศไม่ได้เป็นไปเพื่อการสืบพันธุ์เท่านั้น หากแต่เกี่ยวข้องกับความเพลิดเพลินและความสนุกสนาน เป็นเรื่องของปฏิกิริยาตอบสนองระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และยังสามารถขยายไปยังส่วนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่มนุษย์ได้อีกด้วย พฤติกรรมทางเพศที่

แตกต่างจึงไม่ใช่ความผิดปกติ หรือวิปริตเสมอไป เป็นสิทธิส่วนบุคคลที่พึงกระทำได้ หากอยู่ภายใต้การยินยอมพร้อมใจ และความปลอดภัยของทุกฝ่าย

ข้อเสนอแนะ

ควรใช้แนวคิดเครือข่ายศึกษาเพศวิถีหลากหลายประเด็น ครอบคลุมเกี่ยวกับเรื่องเพศให้หลากหลายมิติมากยิ่งขึ้น และควรศึกษาจากนวนิยายในช่วงเวลาที่ต่างกัน เพื่อให้เห็นพัฒนาการของตัวละคร และวิถีการคิดของผู้ประพันธ์

References

- Areepak, S. (1981). **Psychiatric disorder**. Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
- Asa, A. (2019). **Queer family: Identities, familial relations and strategies of working-class lesbian family** (Master's thesis). Thammasat University, Bangkok. (In Thai)
- Charoenphol, N. (2020). Erotic art porn or indecent Meet the need or feeling. **Journal of fine arts research and applied arts**, 7 (2), 250-285. (In Thai)
- Chuenmanat, O. (1975). **Psychological understanding of psychosis, neurosis, and sexual dysfunction**. Bangkok: Thailand Production DB. (In Thai)

- Duangwises, N. (2015, June 15). **Review of Methods of Knowledge Creation/Facts about Sex**. CNN. <https://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/articles/2>. (In Thai)
- Duangwises, N. (2017). **Sex in the maze**. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization). (In Thai)
- Kaweerutn. (2019). **Tangerine- Empty, Wasted, Tamed, & Bruised**. Bangkok: P.S.. (In Thai)
- khongphianthum, C. (2011). Erotic Metaphors in Khmer Literature: Influence of Thai literature on Khmer literature. **Journal of the Faculty of Arts Silpakorn University**, 33 (1), 81-104. (In Thai)
- Lertwiwatwongsa, W. (2013). **Shattered Utopia**: Porcupine Books. (In Thai)
- Marmor, J. (1971). “Normal” and “deviant” sexual behavior. **JAMA: Journal of the American Medical Association**, 217 (2), 165–170.
- Ngaowjan (2017). **Reminiscences of Affection**. Bangkok: Praew Publishing. (In Thai)
- Orathai Piayura. (2010). Strength, Dominance and Sexualities: The Presentation of Masculinities in Thai Erotic Literature. **Journal of Humanities and Social Sciences**, 27 (3), 34-49. (In Thai)
- Paibulkulsiri, k. (2018). Queering Translation: A comparative Study of Oscar Wilde’s *The Picture of Dorian Gray* and its Two Thai Translations by Aw Sanitwong and Kittiwon Simtrakarn. **Journal of Translation and Interpretation**, 3 (1), 109-110. (In Thai)
- Pankhlam, P. (2013). Haunting Love: Queer Love and Globalization in Contemporary Thai Novels. **Journal of Letters**, 42 (1): 137-185. (In Thai)

- Penin. (2018). **Sea with Little-to-Moderate Sobs**. Bangkok: P.S. (In Thai)
- Pitaksantayothin, J., Sangjaleansub, k., Onwipa, P. (2015). BDSM: Eroticism under Power and Pain. **Humanities and Social Sciences Review**, 3 (2), 19-39. (In Thai)
- Pragatwutisarn, C. (2010). Queering old age in used people. **Let Dignity Rights: Literature and Human Rights Studies**. Bangkok. (In Thai)
- Saowanit, V. (2018). **Pedophilic offenders and the scope of criminal liability: A comparative study** (Master's thesis). Thammasat University, Bangkok. (In Thai)
- Srisuwan, A. (2018, August 23). From 'Dark Instinct' to 'Fable Man' **Bestiality between Human and Dog in Thai Literature**. CNN. <https://rb.gy/i1cwbh>
- Wongwet, S., Ketthet, B., Pakdeekum, S. (2020). Sexualities of The Characters in YAOI Novels. **Wiwitwannasan**, 4 (2), 27-58. (In Thai)
- Wongyannava, T. (2008). **Sex: From Nature to Morality to Aesthetics**. Bangkok: Matichon Book. (In Thai)

กลวิธีนำเสนออุปกิเลส 16 ในนวนิยายเรื่อง “กาฬปักษี” ของสไบเมือง

A strategy of presentation of ‘Upakilesa 16’ in Sabaimueang’s Kalapaksi

ปาริฉัตร พยุงศรี / Parichat Payungsri

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี 12110, ประเทศไทย
*Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi,
Pathum Thani 12110, Thailand*

Email: parichat_p@rmutt.ac.th

Received: August 22, 2021

Revised: December 14, 2021

Accepted: December 19, 2021

Abstract

The objective of this research was to study the strategy of presenting Upkilesa 16 in Sabai Mueang’s novel Kalapaksi. It was found that Sabai Mueang had a strategy to present the *Upakilesa* 16 through the concepts of the novel components such as theme and plot that presented the roles and behaviors of characters with Upakilesa 16 through dialogue, scenes and atmosphere of second half Buddhist Era and the art of language use and composition, that applied a nomenclature in naming titles and characters and presenting the essence of the Upakilesa 16 through the condemned words. The four types of comparisons were found in use: simile, metaphor, comparison of one being superior to the other and comparing by implicit analogy. There were

3 types of sentiment, namely furious, terrific, disgusting, which appeared to have a stylistic use of rhetorical descriptions in conveying the essence of Upakilesa 16.

Keywords: Strategy of Presentation, Upakilesa, Sabai Mueang

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนออุปกิเลส 16 ในนวนิยายเรื่อง กาลปเกศ ของสไบเมือง พบว่า สไบเมืองมีกลวิธีนำเสนออุปกิเลส 16 ผ่านแนวคิดองค์ประกอบนวนิยาย มีแก่นเรื่องและโครงเรื่องที่นำเสนอเสนอบทบาทและพฤติกรรมของตัวละครที่มีอุปกิเลส 16 ผ่านบทสนทนา ฉากและบรรยายกาศสมัยถึงพุทธกาล และมีแนวคิดศิลปะการใช้ภาษาและการประพันธ์คือ การใช้นามบัญญัติในการตั้งชื่อเรื่องและตัวละครเอกนำเสนอสารัตถะอุปกิเลส 16 ผ่านถ้อยคำบริภาษ การใช้ความเปรียบ 4 ประเภทคือ ความเปรียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง ความเปรียบสิ่งหนึ่งว่าเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ความเปรียบสิ่งหนึ่งว่าเหนือกว่าอีกสิ่งหนึ่ง และเปรียบเทียบโดยใช้สำนวนเปรียบโดยนัย ปรากฏรสวรรณคดี 3 ชนิดคือ เราทรส ภยานกรส และพิภตรส ซึ่งปรากฏการใช้บรรยายโวหารอย่างมีชั้นเชิงในการถ่ายทอดสารัตถะของอุปกิเลส 16

คำสำคัญ: กลวิธีนำเสนอ, อุปกิเลส, สไบเมือง

บทนำ

การใช้ถ้อยคำที่สละสลวยมีความไพเราะเพราะพริ้งนั้น ถือว่าเป็นศิลปะการใช้ภาษา เพื่อสร้างสรรค์ขึ้นมาทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตาม การใช้ถ้อยคำจึงเป็นศิลปะหรือกลวิธีที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในวงวรรณกรรมไทยนักเขียนนวนิยายได้พยายามสร้างงานเขียนของตนอย่างเต็มความสามารถ มองโลกในแง่มุมต่างๆ ที่กว้างและสร้างสรรค์มองเห็นปัญหาจากครอบครัวออกไปสู่ปัญหาสังคม ทั้งยังมีวิธีการนำเสนอ โครงเรื่อง แนวคิด ตัวละคร บทสนทนา ฉาก การใช้ภาษา และอุดมการณ์ ที่ทำให้งานเขียนของนักเขียนคนนั้นแปลกแตกต่างกันออกไป ตามความถนัดของนักเขียนแต่ละคน

สไบเมือง คืออีกหนึ่งนามปากกาของ สุกัญญา ชลสิทธิ์ เจ้าของนามปากกาที่รู้จักกันทั่วไปว่า กฤษณา อโศกสิน นามปากกาสไบเมืองใช้ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2534 เพื่อเขียนนวนิยายเรื่อง **เสียงแห่งมัจฉิมยาม** ได้ตีพิมพ์ในนิตยสารสกุลไทยด้วยเค้าโครงเรื่องและลีลาทางวรรณศิลป์แบบจินตนิยายยุคพุทธกาล หลังจากนั้นก็มีวรรณกรรมแนวเดียวกันโดยใช้นามปากกาเดิม ได้แก่ **ความมืดแห่งคูหาทอง** และ **ลายแทงในถ้ำแก้ว** ใน พ.ศ. 2535 และ 2542 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2547–2548 ได้เขียนเรื่อง **มายาในวารี** และ **ไพร่ในเมรัย** ปรากฏตามลำดับ (Payungsri, 2019, p. 1)

นวนิยายทั้งห้าเล่มที่ได้กล่าวไปนั้น สไบเมือง นำสืลหามาเป็นแกนในการดำเนินเรื่อง ซึ่งได้รับความนิยมจากผู้อ่านและนำไปศึกษาวิจัย สไบเมืองจึงเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์วรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาอีกชุดหนึ่งที่ต่างออกมาจากสืลหา โดยยังคงนำความประทับใจและแรงบันดาลใจที่ได้รับจากการอ่านพระนิพนธ์ล้ำค่า เรื่อง **พระปฐมสมโพธิกถา** ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส และ **พระธัมมปทีฏฐานกถาแปลภาคต่างๆ** โดยนวนิยายภาพปกซีเล่มนี้ใช้รูปแบบเดียวกับจินตนิยายยุคพุทธกาล ทั้งบรรยากาศ ยุคสมัย ผู้คน เครื่องแต่งกาย ตลอดจนการใช้ภาษาแต่นำอุปกิเลส 16 มาเป็นแกนหลักในการดำเนินเรื่อง โดยสไบเมือง เขียนภาพปกซีเพื่อตีพิมพ์เป็นตอนๆ ในนิตยสารสกุลไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2550 จากนั้นจึงรวมเล่มตีพิมพ์เป็นนวนิยายฉบับเต็ม เมื่อ พ.ศ. 2550 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี บริษัท อักษรโสภณ จำกัด ซึ่งเป็นวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาเล่มล่าสุดของสไบเมือง

ผู้ศึกษามีสมมติฐานว่า การประพันธ์นวนิยายเรื่อง ภาพปกซี ของสไบเมืองนั้นมีขึ้นเชิงในการเล่าเรื่องที่มีการสร้างสรรค์ลีลาภาษาอย่างงดงามที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาในรูปแบบนวนิยายที่ให้ความเพลิดเพลินและให้ความรู้ความคิดทางพุทธธรรมที่มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่งในการนำมาประพจน์ปฏิบัติตนเพื่อชีวิตที่ดีงาม ทำให้ผู้อ่านได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่สร้างสรรค์ ได้รับความรู้ทางลีลาการเขียนนวนิยายอิงพุทธศาสนา ตลอดจนอรรถรสทางวรรณกรรม

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะวิเคราะห์วรรณกรรมของสไบเมือง ในด้านกลวิธีการนำเสนอที่ใช้ภาษาเพื่ออธิบายอุปกิเลส 16 ที่ปรากฏในนวนิยาย ซึ่งสไบเมืองได้ใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ประพันธ์เรื่องที่มีการสอดแทรกหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาลในยุคที่พระพุทธเจ้ากำลังเผยแผ่คำสอนอันนำไปสู่ภาวะการบรรลุธรรมเพื่อการหลุดพ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาทฤษฎีการนำเสนออุปกิเลส 16 ในนวนิยายเรื่อง กาฬปักษี ของสไบเมือง

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์เอกสาร แล้วนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยมีระเบียบวิธีการศึกษาดังนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
 - 1.1 แนวคิดอุปกิเลส 16
 - 1.2 แนวคิดองค์ประกอบวรรณกรรม
 - 1.3 แนวคิดศิลปะการใช้ภาษาและการประพันธ์
2. อ่านทำความเข้าใจนวนิยายเรื่อง กาฬปักษี ของสไบเมืองอย่างละเอียด
3. วิเคราะห์ทฤษฎีการนำเสนออุปกิเลส 16 ในรูปนวนิยายของสไบเมือง
4. สรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทราบทฤษฎีนำเสนออุปกิเลส 16 ในนวนิยายเรื่อง กาฬปักษี ของสไบเมือง
2. เป็นแนวทางสำหรับการศึกษานวนิยายอิงพระพุทธศาสนาในปัจจุบันเชื่อมโยงกับทฤษฎีทางวรรณศิลป์

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

1. แนวคิดอุปกิเลส 16

อุปกิเลส 16 คือ โทษภัยที่ทำให้เศร้าหมองทั้ง 16 ประการ ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (Payutto, 2016. pp. 265-266) ให้ความหมายไว้ว่า อุปกิเลส 16 หรือ จิตตอุปกิเลส 16 หมายถึง ธรรมเครื่องเศร้าหมอง สิ่งที่ทำให้จิตขุ่นมัว รับคุณธรรมได้ยาก ดุจผ้าเปื้อนสกปรก ย้อมไม่ได้ดี ได้แก่ 1. อภิชฌาวิสมโลภะ คือ คิดเพ่งเล็งอยากได้

โลกไม่สมควร, โลกกล้า จ้องจะเอา ไม่เลือกควรไม่ควร 2. โทสะ คือ การคิดประทุษร้าย
 เขา 3. โกรธ คือความโกรธ 4. อุปนาหะ คือความผูกโกรธ 5. มกฺขะ คือความลบหลู่คุณ
 ท่าน, ความหูลู่ความดีของผู้อื่น, การลบหลู่ปิดซ่อนคุณค่าความดีของผู้อื่น 6. ปลาสะ คือ
 ความดีเสมอ, ยกตัวเทียมท่าน, เอาตัวขึ้นตั้งขวางไว้ ไม่ยอมยกให้ใครดีกว่าตน 7. อีสสา
 คือความริษยา 8. มัจฉริยะ คือความตระหนี่ 9. มายา คือมารยา 10. สาถะยะ คือความ
 โอ้อวดหลอกเขา, หลอกด้วยคำโอ้อวด 11. ถัมมะ คือความหัดดี, กระด้าง 12. สारัมถะ
 คือความแข่งดี, ไม่ยอมลดละ มุ่งแต่จะเอาชนะกัน 13. มานะ คือความถือตัว, ทะนงตัว
 14. อติมานะ คือความถือตัวว่ายิ่งกว่าเขา, ดูหมิ่นเขา 15. มหะ คือความมัวเมา 16. ปมาทะ
 คือความประมาท, ละเลย, เลินเล่อ

2. แนวคิดองค์ประกอบนวนิยาย

2.1 แก่นเรื่องและโครงเรื่อง

แก่นเรื่องและโครงเรื่องของนวนิยายเป็นองค์ประกอบที่มีสาระสำคัญ
 แฝงอยู่ในเหตุการณ์ การกระทำ และคำพูดของตัวละคร สาระสำคัญนี้มีความเป็นหนึ่ง
 เดียวกันตลอดเรื่อง ควบคุมการดำเนินเรื่องและมีความหมายแก่เรื่องนั้นๆ เป็นส่วนที่ผู้เขียน
 แสดงความคิดและความเข้าใจของตนเกี่ยวกับชีวิตและพฤติกรรมของมนุษย์ (Kosolwat,
 1982, p. 65) โดยโครงเรื่องจะเป็นการเรียงลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ในเรื่องเพื่อสื่อสารแก่น
 เรื่องไปยังผู้อ่านได้ โครงเรื่องเป็นแนวทางในการดำเนินเรื่องไปสู่จุดจบตามที่ผู้เขียนวางไว้
 อย่างราบรื่น (Mantasut, 1982, p. 96)

2.2 ตัวละคร

ตัวละคร คือองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินเรื่อง ที่ผู้เขียนสร้างสรรค์
 ให้มีชีวิต ความคิด อารมณ์ บุคลิกลักษณะและบทบาทที่แตกต่างกันออกไป ทำให้ผู้อ่านเห็น
 รูปแบบของมนุษย์หลากหลายลักษณะไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรม บุคลิกภาพ ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่าน
 เข้าใจชีวิตและผู้คนรอบข้างได้มากขึ้น (Jaroenjitrkam, 2012, p. 51)

2.3 บทสนทนา

บทสนทนา คือการพูดโต้ตอบของตัวละครในเรื่อง เป็นองค์ประกอบ
 สำคัญที่ทำให้ผู้อ่านคาดเดาเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น บทสนทนาจำเป็นต้องสอดคล้องกับ

ยุคสมัยที่ปรากฏในเรื่อง สะท้อนให้เห็นทัศนคติของตัวละครที่สัมพันธ์กับตัวเรื่องด้วย (Jaroenjitrkam, 2012, p. 60)

2.4 ฉากและบรรยากาศ

ฉากและบรรยากาศ เป็นอีกองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านทราบว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ฉากที่แสดงถึงบรรยากาศภายในเรื่องต้องคำนึงถึง รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส ซึ่งผู้ประพันธ์ต้องรังสรรค์ออกมาให้ผู้อ่านเห็นภาพ เข้าใจ และสื่อความหมายได้ชัดเจน (Satawethin, 1975, p. 55) ฉากที่ปรากฏในนวนิยายมีหลายประเภท (Sangkhaphanthanon, 1995, pp. 112-113; Jaroenjitrkam, 2012, p. 58) ได้แก่ ฉากที่เป็นธรรมชาติ ฉากที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ ฉากที่เป็นช่วงเวลาหรือยุคสมัย และฉากที่เป็นสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรม

3. แนวคิดศิลปะการใช้ภาษาและการประพันธ์

3.1 การใช้นามบัญญัติ

ชื่อเป็นคำที่ใช้เรียกสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในโลก การตั้งชื่อประกอบด้วยคำการตั้งชื่อเป็นเอกลักษณ์ในการใช้ภาษาที่แสดงถึงรูปแบบการใช้ภาษาของสังคมนั้น ผู้ที่รู้ภาษา คือคนที่รู้ว่าชื่อนั้นบ่งบอกไปถึงสิ่งของอะไรที่อยู่ในโลก (Rattanakul, 2001, pp. 28-32)

3.2 การใช้ถ้อยคำบริภาษ

บริภาษ หมายถึง การกล่าวติเตียน กล่าวโทษ คำว่า บทบริภาษไม่จำเป็นต้องเป็นคำต่อว่าที่หยาบคายเท่านั้น แต่รวมถึงการใช้ถ้อยคำที่มีการพรรณนาเปรียบเทียบของต่ำๆ ให้กระทบผู้ที่ถูกว่ากล่าว โดยผู้กล่าวมุ่งหวังให้ผู้ถูกว่ากล่าวประสบความอัปโชคเคราะห์ร้าย หรือเพื่อให้เกิดความเจ็บแค้น (Thamwaja, 2006, p. 48)

3.3 การใช้ความเปรียบ

ความเปรียบ คือ การสื่อความหมายของคำ การถ่ายทอดความคิดของผู้แต่ง โดยนำเอาสิ่งหนึ่ง เรื่องหนึ่งมาเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นเพื่อสร้างความเข้าใจ หรือสร้างความรู้สึกประทับใจให้แก่ผู้อ่าน ความเปรียบมี 4 ประเภทคือ ความเปรียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง ความเปรียบสิ่งหนึ่งว่าเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ความเปรียบสิ่งหนึ่งว่าเหนือกว่าอีกสิ่งหนึ่ง

และเปรียบเทียบโดยใช้สำนวนเปรียบเทียบ (Arunwech, 1983, p. 16)

3.4 รสวรรณคดี

รสวรรณคดี คือ การจำแนกตามแนวทางการศึกษาวรรณคดีสันสกฤต ซึ่งประกอบไปด้วย รสทั้ง 9 รส คือ ศฤงคารรส รสแห่งความซาบซึ้งในความรัก หาสยรส รสแห่งความสนุกสนานร่าเริง กรณารส รสแห่งความสงสารที่เกิดจากอารมณ์ที่ตอบสนองต่อภาวะทุกข์โศกเมื่อเห็นความทุกข์ของผู้อื่น เราทรส เป็นรสแห่งความแค้นเคือง ความโกรธเคือง เกิดจากอารมณ์ที่ตอบสนองต่อภาวะโกรธอันเกิดจากสาเหตุต่างๆ วีรรส เป็นรสแห่งความชื่นชมในความกล้าหาญ กล้าพูด กล้าทำมีความมุ่งมั่นในการแสดงออก เกิดจากอารมณ์ที่ตอบสนองต่อสภาวะมุ่งมั่นในการต่อสู้ ภัยานกรส เป็นรสแห่งความเกรงกลัว เกิดจากอารมณ์ตอบสนองต่อสภาวะน่ากลัว พิกัตรส เป็นรสแห่งความขัง ความน่ารังเกียจ ความเบื่อระอา น่าขยะแขยง อัทฤตรส เป็นรสแห่งความประหลาด อัศจรรย์ใจ เกิดจากอารมณ์ที่ตอบสนองต่อความน่าพิศวง ศานตรส เป็นรสแห่งความสงบ มีความรู้สึกไม่ทุกข์ ไม่สุข ไม่เกลียด ไม่ริษยา (Chakrachai, 2016, pp. 363-374)

3.5 โวหารการประพันธ์

โวหารการประพันธ์ คือ ชั้นเชิงการใช้สำนวนภาษาในการประพันธ์ เพื่อให้เกิดความไพเราะสละสลวยของถ้อยคำ สื่ออารมณ์ได้อย่างประณีตลึกซึ้ง จำแนกได้ 5 ประเภท ได้แก่ บรรยายโวหาร เป็นชั้นเชิงการบอกเล่า แจ่ม แฉลง อธิบาย อภิปราย เรื่องราวต่างๆ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้ความเข้าใจเป็นสำคัญ พรรณนาโวหาร เป็นการเขียนอย่างถ้อยล้นละเอียดยลล่อ ราฟิงราฟันถึงความรู้สึก อารมณ์ ให้ผู้อ่านจินตนาการเป็นภาพ เทศนาโวหาร เป็นการอธิบายความหมายให้มีเจตนาเพื่ออบรมสั่งสอน ตักเตือน แนะนำให้ผู้ฟังเห็นจริง เชื่อถือ และปฏิบัติตาม สาธกโวหาร เป็นชั้นเชิงในการยกเรื่องราวมาเป็นตัวอย่างประกอบมักใช้กับโวหารชนิดอื่นๆ และอุปมาโวหาร เป็นชั้นเชิงการเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านจินตนาการเห็นเป็นภาพและเข้าใจได้อย่างแจ่มแจ้ง (Chakrachai, 2016, pp. 18-19)

ผลการศึกษา

กลวิธีนำเสนออุปกิเลส 16 ในนวนิยายเรื่องภาพปักซี ของสไบเมือง ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์คือ ตัวบทนวนิยายเรื่อง ภาพปักซี ของสไบเมือง ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี พ.ศ. 2550 จากการศึกษาพบว่า สไบเมืองมีกลวิธีนำเสนออุปกิเลส 16 ผ่านกลวิธีด้านองค์ประกอบนวนิยาย และกลวิธีด้านศิลปะการใช้ภาษาและการประพันธ์

1. กลวิธีด้านองค์ประกอบนวนิยาย

นวนิยายคือเรื่องแต่งขึ้นที่เลียนแบบชีวิตจริงให้มากที่สุด โดยใช้กลวิธีถ่ายทอดตามสไตล์ของผู้เขียนให้ผู้อ่านพิจารณาได้ว่า เป็นเรื่องสมมติ แม้จะแต่งเรื่องเกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีชีวิตอยู่จริง “ภาพปักซี” เป็นนวนิยายอิงพระพุทธศาสนาเล่มล่าสุดของสไบเมือง ที่มีกลวิธีด้านองค์ประกอบนวนิยายอย่างเด่นชัด 4 ประการ ได้แก่ แก่นเรื่องและโครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศ กล่าวรายละเอียด ดังนี้

1.1 แก่นเรื่องและโครงเรื่อง

แก่นเรื่องของนวนิยายเป็นองค์ประกอบที่มีสาระสำคัญแฝงอยู่ในเหตุการณ์ การกระทำ และคำพูดของตัวละคร สาระสำคัญนี้มีความเป็นหนึ่งเดียวกันตลอดเรื่อง ควบคุมการดำเนินเรื่องและมีความหมายแก่เรื่องนั้นๆ เป็นส่วนที่ผู้เขียนแสดงความคิดและความเข้าใจของตนเกี่ยวกับชีวิตและพฤติกรรมของมนุษย์

แก่นเรื่องภาพปักซี คือ โทษภัยและความเศร้าหมอง 16 ประการที่ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า อุปกิเลส 16 ภาพปักซีจึงเป็นนวนิยายที่สไบเมือง “ตั้งใจนำอุปกิเลส 16 อันเป็นเครื่องนำพาให้เกิดโทษและความเศร้าหมอง 16 ประการของคนผู้หนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่าโทษภัยทั้ง 16 นั้น อาจกระจายตัวอยู่ในแต่ละบุคคล คนละเล็กคนละน้อย หรืออาจกระจุกอยู่ภายในใจของใครคนใดคนหนึ่งที่เราๆ ท่านๆ อาจได้ผ่านตาผ่านหู แต่ไม่ทันรู้ ไม่ทันคิดว่าใครคนนั้นเต็มเปียบด้วยอุปกิเลส 16 ก็เป็นไปได้” (Sabaimueang, 2007, p. 4) ซึ่งตัวละครเอกในเรื่องนี้เป็นผู้มียุภกิเลส 16 อยู่ในตัวตนอย่างครบถ้วน ดังที่สไบเมืองกล่าวเสริมว่า “เนื่องด้วยทั้ง โลภะ โทสะ โภคะ และอุปนหะแล้วแยกย่อยออกไปอีกหลายข้อ นั้น อาจเกิดแก่บุคคลทั่วไป ไม่เลือกรวยจนสูงต่ำ แต่สำหรับเรื่องนี้ ข้าพเจ้าไม่แยก เพราะ

เป็นไปได้ที่บางบุคคลจะอัดแน่นด้วยกิเลสหนาแน่นกำจัด” (Sabaimueang, 2007, p. 4) จึงเป็นต้นเค้าของเรื่องให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ตามมา

ในด้านโครงเรื่องนั้น สไบเมืองลำดับเรื่องเรียงเหตุการณ์ต่างๆ ในเรื่องเพื่อสื่อสารแก่นเรื่องไปยังผู้อ่านได้ โครงเรื่องเป็นแนวทางในการดำเนินเรื่องไปสู่จุดจบตามที่คุณเขียนวางไว้อย่างราบรื่น (Mantasut, 1982, p. 96) โครงเรื่องภาพปกชี เป็นนวนิยายที่ดำเนินเรื่องโดยมีจุดมุ่งหมายในการนำเสนออยู่ที่การได้เข้าเฝ้าฟังธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยโครงเรื่องนี้สไบเมืองนำเสนอผ่านตัวละคร บทสนทนา ฉาก บรรยากาศ ภาพพจน์และโวหารการประพันธ์ “คือวิธีการที่คุณเขียนนำส่วนของข้อธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาจัดการ ‘ปรุง’ ใหม่ ให้ได้รสชาติแปลกออกไปจากเนื้อแท้แห่งคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยต้องผูกเรื่องขึ้นมาเสมือนเป็นคำพังเพย พร้อมทั้งสอดใส่กระบวนการวรรณศิลป์เข้าไว้ ครั้นแล้วจึงดำเนินเรื่องไปตามบทบาทของตัวละครอันมีกิเลสมนุษย์ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมทั้งดีงามและเลวร้ายเป็นเครื่องนำทาง พาเรื่องราวของบุคคลที่ผูกขึ้น ไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางอันเป็นเป้าประสงค์ ส่วนใหญ่มุ่งตรงคำเดียว เฉพาะที่เกี่ยวกับข้อธรรมที่หยิบยกมานำเสนอเท่านั้น” (Sabaimueang, 2007, p. 4)

ภาพปกชีเปิดเรื่องด้วยการบรรยายฉาก เหตุการณ์ และบทสนทนาของตัวละคร ดึงข้อความต่อไปนี้

“นาคพลาเหลือบแลไปสบตากับอาจารย์ปริสสะทันทีที่เตมาสกล่าวจบ

“หวังว่าท่านคงมีขบใจไฉ่บ่วนี้มากกว่าข้าพเจ้าจนถึงแก่มอบของที่ระลึกอย่างวิเศษให้มัน แตมิให้ข้าพเจ้าดอกหนา”

บุรุษวัยกว่าห้าสิบ หนวดแลเครยาวลงมาจรดหว่างอก เหลือบมองหน้าสบันานคพลาสงบนิ่ง หากมีตอบว่ากระไรในสิ่งสมควรตอบ โดยฐานะอาจารย์นั้นย่อมต้องมีวาจาชอบทุกกาละ มีควรลูเกโทสะใด ๆ เนื่องด้วยมีว่าวรรณกะษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ต่างกันยถือเขาเป็นปูชนียจารย์ชั้นผู้ใหญ่ โดดเด่นกว่าผู้ใดในนครคันธาระอันอุดมด้วยนักปราชญ์ราชบัณฑิตแห่งนี้..”

(Sabaimueang, 2007, p. 7)

ฉากดังกล่าวเป็นเหตุการณ์เปิดเรื่องสำคัญที่ทำให้เห็นบุคลิกของตัวละครสำคัญของเรื่องสามตัวคือ นาคพลา ปุริสะ และเตมาส และทำให้เห็นพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัวด้วย ฉากดังกล่าวสะท้อนให้เห็นบุคลิกของเตมาสผู้ “อัสสา” คือความอิจฉาริษยาอยู่ในใจด้วยเกรงว่าอาจารย์จะรักศิษย์ผู้อื่นมากกว่าตนและศิษย์ผู้นั้นยังเป็นบ่าวของตนอีกด้วย ความอิจฉาริษยานั้นเป็นกิเลสข้อหนึ่งของอุปกิเลส 16

สำหรับการดำเนินเรื่องนั้น เป็นการดำเนินเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ในเรื่องที่มีความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ หรือ สัตว์ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร มักเกิดจากความแตกต่างด้านความรู้สึกรู้คิด ความนึกคิดที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออุปกิเลส 16 ที่แทรกอยู่ในตัวละคร ในกาพย์ปักษีตัวละครเตมาส คือ ตัวละครที่มีความขัดแย้งกับตัวละครทุกตัวในเรื่อง ดังข้อความต่อไปนี้

“ศิษย์ที่ถือว่าแตกฉานในการเรียนอย่างยอดเยี่ยมลำดับหนึ่งคือ นาคพลา แต่ปุริสะก็มักเวทนามาณพสกุลแพศย์ผู้เป็นบริวารของเตมาส บุตรชายคนเดียวของโจโลเศรษฐีใหญ่อยู่เนืองนิตย์ เนื่องด้วยฐานะแลจิตใจต่างกัน

“ถ้าข้าพเจ้าไม่พามันมา ฤจักได้เอยหน้าจากปลักตม”

ปุริสะยังเฉยอยู่ มิว่าอะไร หากในใจนั้นรู้ดี เตมาสริษยาบริวาร นอกจากวิทยาการจะเหนือกว่า ก็ยังเพียรรับใช้อาจารย์ คำมิดติ๊กตื้นปานใด จักอยู่เคียงใกล้คอยท่า...”

(Sabaimueang, 2007, p. 8)

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างเตมาสที่ “อัสสา” ริษยาบริวารของตนเองอย่างนาคพลาที่ได้รับความสนใจจากอาจารย์ เพราะเป็นคนที่มีความขยันขันแข็งและความพากเพียรไม่ว่านาคพลาจะทำสิ่งใด เตมาสจะมีอุปกิเลสข้อ “อติมานะ” คือความถือตัวว่ายิ่งกว่าเขา ดูหมิ่นเขา กดขี่ข่มเหงนาคพลาในฐานะนายตลอดเวลา

นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ หรือ สัตว์ และขัดแย้งกับมนุษย์ด้วยกันเองในเรื่องกาพย์ปักษี “กาฬา” กาสัตว์ขนาดใหญ่คือตัวละครหนึ่งที่มีความขัดแย้งกับเตมาสตลอดทั้งเรื่อง ดังข้อความต่อไปนี้

“เตมาสกำลังดักข้าวยาคุเข้าปาก กลับต้องซังกัหยุด ผุดลุกขึ้นอย่างโกรธเกรี้ยว... วิ่งออกไปยังระเียง ซะโงกหน้าดำอึง

“ไอน์กฉิบหาย มึงจะร้องหาอันใด”

นกไต่ยดั่งนั้น ก็ยังส่งเสียงแหลมยาว แลบินลงมาโฉบเฉี่ยวอยู่ตรงหน้ากลาเลย
ไปที่ลาน แล้ววกกลับเข้ามา วิ่งหลบเข้าในเรือนพลางด่ามิขาดปาก

“ไอน์กฉิบหาย...”

...

จันทิกาโอบอุ้มนกใหญ่ร่าวมารดาอุ้มบุตรในอุทร นางซ่อนหัวของมันไว้ มันก็เกย
หัวกับแขนของนาง จนเตมาสขวางตาพินมิได้ วิ่งรี้งจากเรือนพร้อมไม้ไผ่นยาว เตรียมฟาด
เจ้านกใหญ่

แต่กาพาก็โฉบจากวงแขนจันทิกา ตรงเข้าหาเตมาส บุตรเศรษฐีจึงเหวี่ยงไม้ไปมา
หวังพิฆาตสัตว์ปีกให้วายวางจงได้

“มึงต้องตายบัดนี้ ไอ่ไฉ่จกานสารเลว”

(Sabaimueang, 2007, p. 18)

ความขัดแย้งที่ปรากฏระหว่างเตมาสกับกานานั้นแสดงให้เห็นว่า เตมาสมี “โกรธะ”
คือความโกรธ มี “อุปนาหะ” คือความผูกโกรธที่ไม่สามารถปล่อยวางได้ อีกทั้งยังอุดมไป
ด้วย “โทสะ” คือการคิดประทุษร้ายผู้อื่น กิเลสอันอุดมของเตมาสนั้นยังสร้างความขัดแย้ง
ให้เกิดขึ้นกับนางจันทิกาก็ด้วย เนื่องจากนางดูแลกาพารักษาหนึ่งกับลูกน้อย แต่เตมาสผู้มีความ
อิจฉาริษยาและโกรธเกรี้ยวทุกสิ่งจึงเกิดความขัดแย้งกับตัวละครอื่นไปทั่ว เพียงเพราะ
ไม่ถูกใจตน จึงเป็นความขัดแย้งทั้งกับสัตว์และมนุษย์ด้วยกันเอง

เมื่อกล่าวถึงการปิดเรื่อง กาพปักษี นำเสนอจุดจบของตัวละครซึ่งเป็นบทสรุป
เหตุการณ์ดำเนินมาตลอดและการกระทำต่างๆ ที่ตัวละครได้รับ เป็นเรื่องแบบสุขนากกรรม
ที่ตัวละครร้ายของเรื่องเกิดพุทธิปัญญาเปลี่ยนแปลงความคิดและการกระทำของตนเองจน
ทำให้ตัวละครอื่นมีความสุขและยินดีในความเปลี่ยนแปลงนั้น ดังข้อความต่อไปนี้

“เดินทางมาครานี้ นอกจากจะพาศิษย์ไปถวายอภิวาทพระศาสดา แลสดับพระ
ธรรมเทศนาสักพักใหญ่ เพื่อให้ศิษย์ใหม่ได้ตระหนัก ศาสนมุนีพุทธเจ้ามีตัวตนทรงจุดประทีป
แห่งความหลุดพ้นขึ้นมา ส่องสว่างไปทั่วโลกแลจักรวาล ก็ยังจักตามดูอาการของเตมาสาว
คลายอาฆาตลงฤาไม่ แลยอมไปนมัสการพระพุทธองค์ฤาไม่

ครั้งนั่งลงข้างกายบุตรเศรษฐี เตมาสจึงยกมือกระทำอัญชลีอาจารย์
เสียดกาศดังแหลมยาวผ่านมา

“ข้าแต่อาจารย์...ข้าแต่อาจารย์...ท่านมาราปาฏิหาริย์หนอแล ข้าพเจ้าดีใจ
แท้จริง” น้ำตาวิ่งพรูสปรายตาเตมาส “ข้าพเจ้าสาหัสทั้งกายและใจ...”

“จงรำลึกถึงกรรมเก่าแลใหม่ของเจ้า” อาจารย์ปรีสะกล่าวพลางหันไปทางภิกษุ
มีอายุ “จริงฤาไม่เจ้าข้า...บุคคลทำกรรมใดมิว่าดีชั่ว ย่อมได้รับผลจากกรรมนั้น...”

“จริงดังท่านว่า” ภิกษุมีอายุเจริญภาวนา แผ่เมตตาทุกลมหายใจ หวังให้ชายนี้หลุด
พ้นจากปลักตม ดำรงชีพอย่างสมควร

“ข้าพเจ้าหวนคิดทุกโมงยามหนอแล จึงมีความทุกข์ล้นพ้น”

“บัดนี้ เจ้าคงรู้แล้วกรรมังว่า เมื่อเจ้าถูกปล้นเป็นฉันทใด ถูกทำร้ายจนเจ็บปาง
ตายเป็นไฉน”

เจ้าชายจันตา ปูลั่นแลโหลาเลื้อยสบตากันแลกัน อาจารย์มาช่วยทันการที่
เดียวหนอ

“ฉะนั้น ข้าจึงขอให้เจ้าไปเฝ้าพระศาสดา ถ้าเจ้าได้สดับพระธรรมเทศนาของ
พระองค์ จักได้ดำรงตนยืนนานแลเชื่อในสงสารของมนุษย์ หยุดก่อกกรรมทำชั่วผู้อื่น”

เตมาสได้ฟังก็ร้องไห้ใหญ่ แต่ใจก็ชื่นขึ้นมาก

“ข้าพเจ้าขอรับปากอาจารย์บัดนี้ ข้าพเจ้าจักไปเฝ้ามหาหมื่นพุทธเจ้า”

เพียงจบคำเท่านั้น เสียดกาศก็แหลมยาวดังกังวาน หมูปีกขาแห่งขุนเขา
พร้อมใจกันร้องระเบ็งเซ็งแซ่ราวแห่กันมา ทัวทั้งท้องฟ้าครามิดคำ

นาคพลาพลางกระทำอัญชลีอาจารย์ปรีสะ...ได้ยืนนางผู้หนึ่งถัดเข้าไปพึมพำว่า

“กาฬายินดีที่นายท่านไม่ต้อตึง คงจักถึงกุศลในมิช้า”

ภิกษุมีอายุทวีความอึดอัดใจเมื่อคิดถึงภัยแห่งสังสารวัฏ

พระศาสดาตรัสไว้แม่นานเพียงใดก็จริงแท้แลถ้วนทั่ว

‘ก็กรรมชั่วอันบุคคลทำแล้ว ยังไม่ไ้ผล เหมือนน่านน้ำที่รืดในขณะนั้นยังไม่แปร
ไป บาปกรรมย่อมตามเผาคนพาล เหมือนไฟอันเถ้ากลบไ้ฉนั้น’

(Sabaimueang, 2007, pp. 139-140)

จากการปิดเรื่องข้างต้นเห็นได้ว่า เมื่อเตมาสตระหนักคิดได้ เป็นคลี่คลายปัญหา
ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในตัวละครที่ทำให้ตัวละครอื่นๆ ในเรื่องพลอยยินดีและมีความสุขในความ

เปลี่ยนแปลงนั้น ทำให้ผู้อ่านรู้สึกสมหวังและซาบซึ้งกับตอนจบของเรื่อง เพราะอุปกิเลสที่อยู่ในตัวเทมาสนั้นได้คลายลงจนยอมไปเข้าเฝ้าสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว

1.2 ตัวละคร

ตัวละครคือองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินเรื่องที่ผู้เขียนสร้างสรรค์ให้มีชีวิต ความคิด อารมณ์ บุคลิกลักษณะและบทบาทที่แตกต่างกันออกไป ตัวละครในเรื่องภาพปักษีมีบุคลิกลักษณะหลายด้าน มีความคล้ายคลึงกับสภาพชีวิตจริงของมนุษย์ ตัวละครเอกฝ่ายดีมีบุคลิกลักษณะน่าชื่นชม ตัวละครเอกฝ่ายร้ายบุคลิกลักษณะเป็นผู้หยาบคาย น่ารังเกียจ (Chakrachai, 2016, pp. 252) ได้แก่ เทมาส โจร เป็นตัวละครที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับตัวละครเอกฝ่ายดี เป็นปฏิปักษ์ สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้น ในนวนิยายเรื่องภาพปักษี เทมาส บุตรเศรษฐี นายของนาคพลา คือ ตัวละครเอกฝ่ายร้ายที่เป็นปฏิปักษ์กับนาคพลา จากเหตุการณ์ที่ปรากฏในเรื่อง เทมาสเป็นศิษย์ที่อาจารย์บุริสะเอือมระอา โง่เขลา ไม่ยั้งดีในธรรม ไม่ต้องการเข้าเฝ้าพระศาสดา หมายถึงในตัวจิตกา เป็นตัวละครฝั่งอธรรมที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในเรื่องด้วยไม่เชื่อในคุณงามความดีและกรรมดีต่าง ๆ แตกต่างจากนาคพลา เทมาสจึงเป็นตัวละครที่สะท้อนด้านมืดในจิตใจของมนุษย์ และเป็นตัวละครสำคัญที่มี “อุปกิเลส 16” หรือความเศร้าหมองทั้ง 16 ประการตามที่ผู้เขียนถ่ายทอดไว้

1.3 บทสนทนา

บทสนทนานับว่ามีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่เป็นตัวละครมากที่สุด เพราะตัวละครใช้บทสนทนาสื่อสารความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ทัศนคติของตัวละคร มีส่วนสำคัญในการช่วยดำเนินเรื่องให้มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้อ่านไม่เบื่อหน่าย และช่วยเข้าใจบุคลิกลักษณะนิสัยของตัวละคร ความรู้สึกตลอดจนทัศนคติของตัวละครแต่ละตัว (Payungsri, 2011, pp. 144) บทสนทนาช่วยให้การสื่อสารของตัวละครสมจริง ดำเนินเรื่องแทนการบรรยายของผู้เขียน ทำให้วิธีการนำเสนอน่าสนใจและติดตามเหตุการณ์ที่จะเกิดต่อไปในอนาคต ภาพปักษีมีบทสนทนาที่หลากหลายตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในเรื่อง ได้แก่

ก) บทสนทนาที่มีลักษณะสมจริง คือ ใช้ภาษาพูดสร้างสรรค์เป็นบทสนทนาที่มีความสมจริงเหมือนการพูดคุยตามปกติ มีการเว้นจังหวะความคิดและการพูดให้คู่สนทนาโต้ตอบกัน ในบทสนทณาระหว่างเทมาสและจิตกาเป็นจังหวะการสนทนาที่คู่สนทนาได้คิดและตัดสินใจก่อนจะเอ่ยคำตอบของตนออกมา ซึ่งคำถามของเทมาสนั้นแสดงให้เห็น

“โกรธะ” และ “อุปมาหะ” ที่เตมามีต่อกกาหาอย่างไม่ลดละ แต่ยังคงเต็มไปด้วย “โทสะ” ที่ต้องการจะฆ่ากาหาเสียให้ได้ ดังข้อความต่อไปนี้

“แล้วถ้ามันตามเจ้าไปถึงบ้านข้า จักให้ฆ่ามันตาไม่”

“ข้าแต่นาย..ได้โปรดเถิดเจ้าค่ะ...อย่าฆ่ามันเสียเลย ถ้ามันใคร่ตามไป ให้มันตามไปได้หรือถ้าไม่เจ้าค่ะ มันรู้ภาษามนุษย์เป็นอย่างดี ท่านมีสิ่งใดใช้มันก็ได้” นางวิงวอน พลาทกรกระทำอัญชลี “ขอชีวิตมันไว้เถิดเจ้าค่ะ”

(Sabaimueang, 2007, p. 13)

ข) บทสนทนาเพื่อบอกลักษณะและอุปนิสัยของตัวละคร สะท้อนความคิดและตัวตนของตัวละครนั้น ๆ ผ่านบทสนทนา ทำให้ผู้อ่านทราบถึงลักษณะนิสัยของตัวละครได้อย่างชัดเจน เช่นอุปนิสัยขอเตมาสที่สะท้อนตัวตนออกมาทางการสนทนา แสดงให้เห็นความหยาบคาย เจ้าอารมณ์ ไม่สามารถควบคุมอารมณ์และการแสดงออกของตนเองได้ แม้แต่เพื่อนที่เรียนร่วมสำนักเดียวกันอย่างเจ้าชายจัตตา โทลา และบุลีนยังเอือมระอาในลักษณะนิสัยของเตมาส เพราะบุตรเศรษฐีผู้นี้มี “ถ่มมะ” คือความหัวดี และกระด้าง อีกทั้งยังมี “อติมานะ” คือถือว่าตนเองดีเหนือกว่าผู้อื่นจึงดูหมิ่นผู้อื่น แม้นางจันทิกาจะเป็นหญิงสาวที่ตนเองซื่อมาจากป่าของนาง แต่ความเป็นมนุษย์ของทุกคนนั้นย่อมเท่ากัน ดังข้อความต่อไปนี้

“ดูกร เตมาส” เจ้าชายจัตตาคุกเข่าลง โทลาจึงเข้าจับแขนทั้งสองข้างของสหาย ปลอดภัยว่า

“ถ้าเจ้ามีอยู่หนึ่ง ฉันทนก็ไรรยามิได้...เตมาสหยุดสักกิ่งลมหายใจหอบแล้วอย่าเอาแต่ไวยวาย...”

“ไอ้นกฉิบ...” ชายเจ้าโทสะเพียรอ้าปากด่า

“เตมาส” เจ้าชายจัตตาส่งเสียง “ถ้าเจ้ามีสงบค่า ข้าจักจับเจ้าโยนน้ำเตียนนี้”

...

จันทิกาคุกเข่าลง กระทำอัญชลีแทบปลายเท้าเตมาส

“ข้าแต่นางผู้เจริญ...ข้าพเจ้าขออน้อมรับความบังเอิญนี้ไว้ด้วยใจสุจริต เนื่องด้วยข้าพเจ้ามิเคยคิดว่านกตัวนี้จะร้าย มันมิเคยทำอันตรายผู้ใดมาก่อน นอกจากครั้งเดียวที่ป่าเขื่อนข้าพเจ้า...”

“มันเป็นผัวมึงตา จึงเจ็บร้อนแทนปานนี้” เตมาสแผดเสียงทั้งหลับตา

“เตมาส” ปลื้มตวาดลั่น “เจ้ามีควรเป็นพาล ศิษย์อาจารย์ปุริสะกล่าวคำเช่นนี้ได้
อย่างไร...หา...คัมภีร์พระเวฬุหามกล่าวคำอัปมงคลหนอแล ปากจกพาเจ้าแพภัยตน”
(Sabaimueang, 2007, pp. 30-31)

ค) บทสนทนาเพื่อเสนอข้อคิดและคติธรรม เป็นบทสนทนาที่พบมากที่สุดในเรื่อง
ภาพปักษี โดยการสอดแทรกไว้ในบทสนทนา โดยอาจเป็นความตั้งใจของสไบเมืองที่ต้องการ
ให้ผู้อ่านนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตจึงสอดแทรกข้อคิดและคติธรรมไว้ในนวนิยายอย่าง
แยบยลผ่านบทสนทนา ดังข้อความต่อไปนี้

“มึงต้องตายบัดนี้ ไฉนจึงฉวนสารแล้ว”

“เตมาส” เสียงอาจารย์ตวาดดังจากระเบียง “เตมาส...เจ้าจวงวามไม่แลสงบใจของ
เจ้าให้ดี เจ้าจกฆ่าปักษีมิได้ อย่าก่อเวรแก่ผู้ไม่มีเวรด้วยเจ้า”

(Sabaimueang, 2007, p. 19)

บทสนทนาข้างต้นนี้เตมาสยังคงแสดง “โทสะ” ที่แข็งกล้าของตน จึงทำให้อาจารย์
ปุริสะต้องเตือนสติไม่ให้เตมาสก่อเวรกรรมเพิ่มขึ้นอีก บทสนทนาดังกล่าวนอกจากจะสอน
ตัวละครอย่างเตมาสแล้ว ยังสอนผู้อ่านให้ละเวรกรรมด้วย

ง) บทสนทนาเพื่อดำเนินเรื่อง เป็นบทสนทนาเพื่อใช้ดำเนินเรื่องให้ผู้อ่านทราบว่า
เนื้อเรื่องจะดำเนินไปในทิศทางใด ในภาพปักษีนี้ บทสนทนานี้ปรากฏบทสนทนาที่น่าเสนอ
สารัตถะอุปกิเลสของเตมาสอย่างเด่นชัด และอุปกิเลสนี้เองที่จะเป็นเครื่องทำให้เตมาสเศร้า
หมองและเบียดบังความเจริญของตน ดังข้อความต่อไปนี้

“ข้ามิหวังว่ามนุษย์บางผู้รู้จรรยา” ภิกษุก็มีอายุกล่าวเรียบๆ ผู้ทรงศีลต้องเพียบ
พร้อมความสามัคคี มิหลวมตัวให้กิเลส แม้บางผู้จักอวดพิเศษเช่นไร ก็จำใจต้องสงบ “แม้เคย
เห็นมาแล้วว่า บางผู้มีราคะ แต่ปราศจากโทสะ บางผู้มีโทสะแต่ไร้โลภะ แลบางผู้มีโทสะแต่
ไม่มีโมหะ ฤาหมิ่นน้อยกว่า...แต่คนผู้ที่ข้าเห็นอยู่ต่อหน้า อุดมด้วยราคะ โทสะ และโมหะยิ่งนัก
แม้ยังมีรู้ว่ามีโลภะมากเท่าใด”

เจ้าชายแลปลื้มก็ได้แต่ยิ้มในหน้า มิใคร่ซ้ำเติมสหาย

“แลที่เห็นชัดหนอแล ฟังได้แก่ ‘อัมภะ’ คือความดีอันมิพึงใคร่” ภิกษุมีอายุ
สาธยาย “ด้วยนึกว่าตนใหญ่ยิ่ง”

(Sabaimueang, 2007, p. 46)

1.4 ฉากและบรรยากาศ

ฉากและบรรยากาศ หมายถึง สถานที่และเวลาที่เกิดเหตุการณ์ตามเนื้อเรื่อง ฉากมีส่วนช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจบรรยากาศของเรื่อง ฉากที่ปรากฏในกาพย์ปักษี เป็นฉากและบรรยากาศสมัยพุทธกาลแสดงให้เห็นบรรยากาศของความรุ่งเรืองของกาลสมัยอินเดียโบราณ ฉากของเรื่องนี้แม้ไม่ได้ระบุว่าเป็นเมืองใด แต่ตามพุทธประวัติจะเห็นว่า พระพุทธศาสนา จะหยั่งรากลึกที่กรุงราชคฤห์ แห่งแคว้นมคธ หรือเมืองปาฏลิบุตร (รัฐพิหารในปัจจุบัน) ซึ่งอยู่ทางภาคตะวันออกของอินเดีย ดังฉากและบรรยากาศของเมือง ‘ตักกศิลา’ สถานศึกษาของตัวละครที่สอดคล้องกับเมือง ‘ตักกศิลา’ เป็นชื่อนครหลวงของแคว้นคันธาระแห่งอินเดีย เป็นราชธานีที่รุ่งเรืองด้านศิลปวิทยาการในสมัยพุทธกาล ดังข้อความต่อไปนี้

“...ตักกศิลาอันเป็นดินแดนที่กระหนาบด้วยแม่น้ำสองสาย คือสินธุกับเชลัมนี้ทอดไปสู่ตะวันออกอันมีหมู่บ้านปาฏลิคามเป็นปลายทาง อีกเส้นหนึ่งพาไปถึงตะวันตกแลสายสุดท้ายไปแคว้นกัมมิระที่อยู่เหนือขึ้นไป ทั้งสามเส้นทางเปรียบประดุจเส้นโลหิตใหญ่ อันหล่อเลี้ยงตักกศิลาให้อยืนยงคงกระพัน รุ่งโรจน์สง่างาม เป็นชุมทรัพย์สูงค่ามหาศาลด้วยศิลปวิทยาการแลพาณิชยโด่งดังไปทั่วชมพูทวีป”

(Sabaimueang, 2007, pp. 31-32)

ฉากและบรรยากาศข้างต้นแสดงให้เห็นเส้นทางการเดินทางและความรุ่งเรืองของ “ตักกศิลา” ในสมัยพุทธกาล ความก้าวหน้าของสถานศึกษาและการค้าอันโด่งดังสมัยอินเดียโบราณ เป็นเมืองที่พร้อมด้วยศิลปวิทยานานัปการ ผู้สำเร็จสรรพวิทยาจากที่แห่งนี้มักเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ แม้จะจบการศึกษาจากที่เดียวกันแต่อุปนิสัยที่มีอยู่ใญ่ย่อมทำให้ตัวละครแสดงพฤติกรรมและบทบาทแตกต่างกัน ฉากและบรรยากาศจึงมีความสำคัญในการนำเสนอแก่นเรื่องและโครงเรื่องให้มีความสมบูรณ์และน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

2. กลวิธีด้านศิลปะการใช้ภาษา

ศิลปะการใช้ภาษา เป็นองค์ประกอบสำคัญในการเขียนนวนิยายที่ผู้เขียนถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอย่างมีศิลปะ ไพเราะ สละสลวย นักเขียนแต่ละคนล้วนแล้วแต่มีอัตลักษณ์ในการนำเสนอภาษาในรูปแบบของตน นวนิยาย “กาพย์ปักษี” ของสไปเมืองก็เช่นกัน มีกลวิธีด้านศิลปะการใช้ภาษาที่น่าสนใจ 5 ประการ ได้แก่ การใช้นามบัญญัติ การใช้ถ้อยคำบริภาษ

การใช้ความเปรียบ รสวรรณคดี และโวหารการประพันธ์ รายละเอียดดังนี้

2.1 การใช้นามบัญญัติ

ชื่อเป็นคำที่ใช้เรียกสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในโลก การตั้งชื่อประกอบด้วยคำการตั้งชื่อเป็นเอกลักษณ์ในการใช้ภาษาที่แสดงถึงรูปแบบการใช้ภาษาของสังคมนั้น ผู้ที่รู้ภาษาคือคนที่รู้ว่าชื่อนั้นบ่งบอกไปถึงสิ่งของอะไรที่มีอยู่ในโลก (Rattanakul, 2001, pp. 28-32) จากการศึกษา “กลวิธีนำเสนออุปกิเลส 16 ในนวนิยายเรื่อง “กาฬปักษี” ของสไบเมือง” พบการใช้ นามบัญญัติ 2 ประการ คือ นามบัญญัติในการตั้งชื่อเรื่อง และนามบัญญัติในการตั้งชื่อตัวละครที่นำเสนอสารัตถะอุปกิเลส 16 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 การใช้นามบัญญัติในการตั้งชื่อเรื่อง

ชื่อเรื่องถือเป็นหัวใจสำคัญของงานวรรณกรรม เนื่องจากเป็นข้อความแรกที่ผู้อ่านมองเห็น เป็นการสร้างความรู้สึกให้กระทบใจผู้อ่านและติดตามเนื้อหาต่อไป (Rodloy, 2001, p. 30) เมื่อนำแนวคิดดังกล่าวมาศึกษาเรื่อง “กาฬปักษี” ในด้านการตั้งชื่อเรื่องพบว่า “กาฬปักษี” เป็นคำสมาสที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต

กาฬ- มาจากภาษาบาลี เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง ดำ

ปักษี มาจากภาษาสันสกฤต เป็นคำนาม หมายถึง นก

“กาฬปักษี” จึงเป็นการตั้งชื่อตามตัวละครเอกของเรื่อง คือ นกสีดำที่ทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมของตัวละครฝ่ายร้าย คือ เฒ่าส ตลอดเรื่อง ดังที่ Rungrat (2003, p. 78) กล่าวถึงการตั้งชื่อนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน หรือ สไบเมือง ไว้ว่า “คุณสุกัญญา มีความประณีตพิถีพิถันตั้งแต่แรกเริ่ม เห็นได้จากการตั้งชื่อเรื่องของเธอก็ มักปรากฏในลักษณะ ภาพพจน์ในหลายรูปแบบ บางครั้งก็ให้ความรู้สึกยิ่งใหญ่อลังการราวกับว่าออกจะเกินไปกว่าสิ่งที่เป็นอย่างจริง แต่ก็กินใจลึกซึ้งนัก”

“กาฬปักษี” ความหมายของนกสีดำ ซึ่งเป็นตั้งชื่อเรื่องเชิงสัญลักษณ์ที่สะท้อนให้ถึงความชั่วร้าย ความเลวทราม และความมืดมน เปรียบดังกาสีดำและผู้ที่มีอุปกิเลส 16 หนาแน่นอยู่ในตนเอง การตั้งชื่อเรื่องเชิงสัญลักษณ์นี้เป็นการตั้งชื่อตามเนื้อหาสำคัญของเรื่อง ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจและต้องการติดตามเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นต่อไป

2.1.2 การใช้นามบัญญัติในการตั้งชื่อตัวละคร

“เตมาส” คือตัวละครเอกของเรื่อง “กาฬปักษี” ผู้มีอุดมไปด้วยอุปกิเลส 16 ครบถ้วนทุกข้อ บทบาทและพฤติกรรมของเตมาส คือ ภาพสะท้อนที่ชัดเจนในการนำเสนอสารัตถะอุปกิเลส 16 ของสไบเมือง ชื่อตัวละครที่นำเสนอสารัตถะอุปกิเลส 16 โดยตรงมีเพียงตัวละครเดียวคือ เตมาส

เต แปลว่า สาม

มาส แปลว่า เดือน

ชื่อเตมาส จึงแปลว่า สามเดือน

ผู้ศึกษาอนุมานว่า การตั้งชื่อเตมาสนั้น มีความสอดคล้องกับระยะเวลาที่เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ในเรื่อง โดยเป็นเหตุการณ์หลังจากบรรดาศิษย์ร่วมอาจารย์ของเตมาสสำเร็จการศึกษาจากดักกศิลาแล้วเตรียมตัวเดินทางกลับบ้านเมืองของตน

ชื่อเตมาสนี้ผู้เขียนจงใจใช้ภาษาบาลีแทนที่จะใช้คำว่า ไตรของสันสกฤต ดังนั้น 3 เดือนน่าจะอิงกับทางพระพุทธศาสนา อาจจะมีหมายถึงออกพรรษา เพราะระหว่างเข้าพรรษาเป็นช่วงที่พุทธบัญญัติกำหนดให้พระภิกษุจำพรรษาอยู่ที่วัดไม่เดินทางไปไหน การจำพรรษาเป็นระยะเวลาที่พระภิกษุได้ศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ และหลังจากออกพรรษาแล้ว พระภิกษุก็จะออกเดินทางจาริกไปที่ต่าง ๆ ได้ ซึ่งก็สอดคล้องกับการที่เตมาสศึกษาสำเร็จและจะแยกย้ายกลับบ้าน

2.2 การใช้ถ้อยคำบริภาษ

การใช้ถ้อยคำบริภาษ บริภาษ หมายถึง การกล่าวติเตียน กล่าวโทษ คำว่า บทบริภาษไม่จำเป็นต้องเป็นคำต่อว่าที่หยาบคายเท่านั้น แต่รวมถึงการใช้ถ้อยคำที่มีการพรรณนาเปรียบเทียบของต่ำๆ ให้กระทบผู้ที่ถูกกล่าว โดยผู้กล่าวมุ่งหวังให้ผู้ถูกกล่าวประสบความอัปโชคเคราะห์ร้าย หรือเพื่อให้เกิดความเจ็บแค้น (Thamwaja, 2006, p. 48)

ถ้อยคำบริภาษที่ปรากฏในกาฬปักษี มักเป็นคำที่เตมาสใช้กับกาฬ จันทิกา หรือแม้แต่ตนตาผู้เป็นเจ้าของบ้านกลางป่าให้พัวพันระหว่างเดินทาง เช่นคำว่า ฉิบหาย จัญไร ไอ้สมณะโหล้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ไอ้นกฉิบหาย มึงจะร้องหาอันใด”

“ไอน์กฉิบหาย...”

(Sabaimueang, 2007, p. 18)

นอกจากนี้ยังมีการบริภาษของเตมาสต่อจันทิกาเมื่อนางแสดงท่าทางปกป้องนงกาฬด้วย ดังตัวอย่าง

“มันเป็นผัวมึงฤา จึงเจ็บร้อนแทนปานนี้” เตมาสแผดเสียงทั้งลัษต

(Sabaimueang, 2007, p. 31)

คำบริภาษของเตมาสเกิดขึ้นตลอดเวลาจนเพื่อนร่วมอาจารย์อย่างปุลินต้องตวาดห้ามปราม “เจ้าสมควรเป็นพาล ศิษย์อาจารย์บุริสะกล่าวคำเช่นนี้ได้อย่างไร...หา...คัมภีร์พระเวทห้ามกล่าวคำอับมงคลหอนแล ปากจักพาเจ้าแพ้ยศตน” (Sabaimuang, 2007, p. 31) เป็นต้น

การใช้คำบริภาษของเตมาส แสดงให้เห็นความหยาบคายของเตมาสอันเกิดจาก “มานะ” ที่ทะนงตนว่าเหนือกว่าผู้อื่น และมี “อติมานะ” ที่ถือว่าตนเองถือตัวว่ายิ่งกว่าผู้อื่น โดยไม่พิจารณาถึงกาลเทศะและความถูกต้องเหมาะสมใดๆ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะเตมาสเป็นผู้มีอุปกิเลสอยู่ภายในตนเอง

2.3 การใช้ความเปรียบ

ความเปรียบคือศิลปะการเขียนที่ผู้เขียนถ่ายทอดความคิดเพื่อให้ผู้อ่านใช้จินตนาการและประสบการณ์ของตนเอง ความเปรียบที่นำเสนอสารัตถะอุปกิเลส 16 นั้น ปรากฏความเปรียบ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

ความเปรียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำเปรียบต่างๆ เป็นคำเชื่อม เช่น ดัง ดุจ กล เล่ห์ ประดุจ ประหนึ่ง เหมือน คล้าย คือ เท่า เพียง ถนัด ละม้าย แม้น เช่น เฉก ราว รวากับ เทียม ดังข้อความต่อไปนี้

“จันทิกาสุตสะทกสะท้านจนทั้งกายสั่นเทา หากก็เฝ้าแต่เหมงมอง แสงนวลผ่องจากดวงจันทร์กระทบปีกดำกางกระพือ ดูเลื่อมพรายดุจนิลมหิมา ประหนึ่งจะถลาลงแล้ว จิกติ ฉีกร่างผู้ที่ยืนอยู่นี้เป็นชิ้นๆ”

(Sabaimueang, 2007, p. 12)

ข้อความข้างต้นใช้คำ “จุ” และ “ประหนึ่ง” เพื่อเปรียบเทียบชนของกาฬาคือ คำหลักเงาเหมือนนิลขนาดใหญ่สีดำนั้นเปรียบได้กับความดำมืดของผู้มีอุปกิเลส 16 นอกจากนี้กาฬายังมีปีกดำใหญ่โตเหมือนพร้อมจะถลาลงสู่พื้นดินเพื่อจิกตีเหยื่อของตน ซึ่งกาฬนกยักษ์สีดำตัวนี้คือ เปรียบเสมือนผู้ควบคุมพฤติกรรมของเตมาส เมื่อใดที่เตมาส แสดงอุปกิเลสข้อใดข้อหนึ่งขึ้นมา กาฬจะโผล่มาจิกตีทำร้ายเตมาสทันทีที่เสมือนควบคุม อุปกิเลสที่ปรากฏ

ความเปรียบสิ่งหนึ่งว่าเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ว่ามีคุณสมบัติร่วมหรือเช่นเดียวกับอีก สิ่งหนึ่ง การใช้คำเปรียบ เป็น คือ เทา ราวกับ หรือ ไม่มีคำเปรียบเทียบ เช่น เปรียบเทียบ คำพูดจากที่ออกจากปากเตมาสเหมือนสิ่งที่สกปรกน่าเหม็น แม้ไม่มีคำเปรียบเทียบแต่ทำให้ ผู้อ่านเข้าใจได้ว่า “ปาก” ของเตมาสนั้น สกปรกเหมือนขยะหรือสิ่งปฏิกูล ดังข้อความต่อไปนี้

“เจ้าคงต้องหยุดเปิดปากสกปรกมิให้ส่งกลิ่นเสียแล้วละ” ภิกษุหนุ่มรูปหนึ่งเอ่ย ขึ้น เมื่อเห็นร่างอันใหญ่หนาของเตมาสถูกกลุ่มรุมด้วยฝูงนก บ้างก็จิกที่หน้าผากที่กุกหู... และจะเลื่อนมาจิกแผลที่ปากอันเพิ่งทุเลา...

(Sabaimueang, 2007, p. 79)

“ปาก” เป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย แทนความนึกคิดของผู้เป็นเจ้าของร่างกาย เป็นการให้ความเปรียบแบบนามนัยโดยนำลักษณะบางส่วนของสิ่งหนึ่งมากล่าวให้หมายถึง ส่วนทั้งหมด ส่วนคำว่า “สกปรก” เป็นถ้อยคำอุปลักษณะเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งให้เป็นอีกหนึ่งในข้อความนี้ “ปากสกปรก” จึงหมายถึง คนผู้นั้นสกปรกด้วย ซึ่งสไปเมืองเปรียบเทียบคำ บริภาษที่ออกจาก “ปาก” เตมาสว่าเป็นสิ่งสกปรกน่าเหม็น ซึ่งมากจากการที่เตมาสเป็นผู้มี “โศระ” “อุปนาหะ” “โทสะ” “มานะ” และ “อติมานะ” ทำให้กาฬและนกบริวารพร้อม จิกตีเมื่อเตมาสกล่าวคำใดๆ ออกมา ทางเดียวที่จะหยุดการกระทำของนกได้ มีเพียงเตมาส ต้องควบคุมอุปกิเลสให้ได้เท่านั้น

ความเปรียบสิ่งหนึ่งว่าเหนือกว่าอีกสิ่งหนึ่ง ความเปรียบที่ปรากฏตอนนี้นางจันทิกาเปรียบเทียบนกกาฬว่าดีกว่าคนที่ชอบทำร้ายคนดี ซึ่งนางหมายถึงเตมาสผู้มี กิเลสหนานั่นเอง โดยเฉพาะมี “มานะ” ว่าตนดีกว่าคนอื่น ผู้มี “สารัมมะ” ว่าตนเองดี กว่าผู้อื่น จึงไม่สามารถทนได้ เมื่อได้ยินนางจันทิกาเปรียบเทียบ “กาฬ” ว่าดีว่า “มนุษย์ บางผู้ที่ทำร้ายคนดี” ดังข้อความต่อไปนี้

“ดูกรนาง เจ้าเลี่ยมมันมาอย่างไรจึงรู้ภาษาปานนี้ มันดีกว่าคนบางผู้อีกหนอแล”

“ข้าแต่ท่านผู้เจริญ มันก็มีดีมีร้ายเหมือนกัน เพียงแต่มันดีเมื่อควรดี ร้ายเมื่อควรร้ายเท่านั้นเจ้าค่ะ” จันทิกาตอบคำ “อาจผิดแผกจากมนุษย์บ้างผู้ที่ทำร้ายคนดี”

(Sabaimueang, 2007, p. 37)

ความเปรียบเทียบโดยใช้สำนวนเปรียบเทียบ เป็นความเปรียบเทียบที่ให้ผู้อ่านตีความตามความหมายที่แฝงอยู่ ดังความเปรียบเทียบนางจันทิกาที่ตนซื้อเข้ามาในราคาสามร้อยกหาปณะว่าเป็นเพียงแค่ “กรวดทราย” เปรียบเทียบว่านางนั้นไม่มีราคาไม่มีคุณค่าเท่าเงินที่ตนจ่ายไป สะท้อนให้เห็น “มัจฉริยะ” และ “อติมานะ” ของเทมาสได้อย่างชัดเจนดังข้อความต่อไปนี้

“กุเสียทรัพย์ไปสามร้อยเที่ยวฤา แท้ๆ แล้วก็ได้นางกรวดทรายมากำมือหนึ่ง” บุตรเศรษฐีรำพึงรำพันกับโกลาผู้พี่ที่มาเคียงกัน

(Sabaimueang, 2007, p. 38)

ความเปรียบเทียบทั้ง 4 ประการ เป็นการเลือกใช้คำเพื่อนำเสนอสารัตถะอุปกิเลส 16 ในรูปแบบการเปรียบเทียบที่แตกต่างกันออกไป แสดงให้เห็นความสามารถในการเลือกสรรถ้อยคำของผู้เขียนที่สอดแทรกลีลาภาษาเฉพาะตัวให้ผู้อ่านรับรู้รสนิยมในการนำเสนอที่แตกต่างกันออกไป

2.4 รสวรรณคดี

รสวรรณคดีจำแนกตามแนวทางการศึกษาวรรณคดีสันสกฤต ที่ปรากฏในเรื่องภาพปักษี อันเป็นการนำเสนออุปกิเลส 16 มีสามรส คือ **เราทรส** เป็นรสแห่งความแค้นเคือง ความโกรธเคือง **ภยานกรส** เป็นรสแห่งความเกรงกลัว เกิดจากอารมณ์ตอบสนองต่อภวามน่ากลัว และ **พิภตรส** เป็นรสแห่งความชิง ความน่ารังเกียจ ความเปื้อนระอา น่าขยะแขยง ที่มาจากบทบาทและพฤติกรรมของเทมาส ตัวละครเอกที่เต็มไปด้วยกิเลสนานาประการ

2.4.1 เราทรส เป็นรสแห่งความแค้นเคือง โกรธแค้น อันเกิดจาก โทษที่อยู่ภายในใจของเทมาส ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แทบยังมีพันล้นคำ เมาสก็ยังเกิดโทสะกล้าจนแทบจะนั่งอยู่กับที่มิได้ พลันชี้หน้าภิกษุอีกครา บริภาษลั่น

“ไอสมณะโหล่น”

(Sabaimueang, 2007, pp. 44-45)

ซึ่งทำให้เจ้าของบ้านอย่างเนตาเกิดความโกรธแค้นและตอบโต้กลับไปที่เมาสเช่นกัน ด้วย “เนตามีอาจสะกดกลั่นไว้ได้...ดั่งตรงมาตึงแขนเมาสลากจากภายใน โยนออกไปภายนอกด้วยกำลังมัดกล้ามอันโตใหญ่ของตน “มึงจงไปให้พ้นเรือนกู” (Sabaimueang, 2007, pp. 44-45)

2.4.2 ภัยนกรส เป็นรสแห่งความเกรงกลัว เกิดจากอารมณ์ตอบสนองต่อภาวะน่ากลัว เมาสผู้เต็มไปด้วยอุปกิเลสมีความเกรงกลัวต่อนกกาฬเพียงเท่านั้น หลังจากแสดงอหังการไปหลายครั้ง จะถูกกาฬทำร้ายทุกครั้ง ครั้นนี้แม้เมาสหมายจะอาศัยโจรป่าฆ่ากาฬให้ตายด้วยเพราะยังมี “โทสะ” ในใจ แต่เมื่อกาฬปรากฏตัว เมาสก็ยิ่งหวาดกลัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ยังมีพันขาดคำ เสียงสูงต่ำลงลูกคอตระยยะเป็นจิ้งหะเบายาว ครั้นแล้วจึงแหลมลิกราวหวีดร้องก้องฟ้า ตามมาด้วยเสียงกระพือปีกที่บัพจนเมาสวิ่งเข้ามา จับแขนบุตรชานาไว้นั่น เหนือเต็มหน้าเต็มกาย สันไทรราวยอดไม้ต้องลมแรง”

(Sabaimueang, 2007, p. 128)

2.4.3 พิกัตรส เป็นรสแห่งความขัง ความน่ารังเกียจ ความเบื่อระอา น่าขยะแขยง อันเป็นรสที่เกิดจากพฤติกรรมของเมาสที่ไม่สามารถควบคุมอุปกิเลสของตนเองได้ จึงแสดง “ถัมมะ” คือความหัวดี้อ กระด้างต่อผู้อื่น อีกทั้งยังมีมานะ อติมานอย่างแรงกล้า และมีมักขะอย่างแรงกล้าในการลบหลู่ความดีของนาคพลาบัวร์บิผู้ใช้ผู้ภักดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“มึงใครให้กูบริโภคนิดก็หามา มิต้องเช่าซื้อ” เมาสมิวายโทสะ จำเพาะเจ้าชายกับบุลินก็มีใส่ใจใต้ถลมอาการ ก็เหือดดาลยิ่งนัก ลงนั่งฟังโคนต้นรังใหญ่อันแผ่สาขาร่มครึ้มข้างลาน พลงบัญชา “มึงไปนำผ้ามาปูให้กูนอน แลจุดไฟไว้ กูมิชอบนอนในเรือนไอ้ฉิบหายนั้น...”

เสียงของเตมาสดังพอจะลอดเข้าไปถึงผู้อยู่ภายใน
 เนตาก็ก้าวออกมา ชี้น้ำ
 “ถ้ามีใครนอนในเรือนกู ก็มิดองนอนที่ได้รับไม้บนลานนี้”

(Sabaimueang, 2007, pp. 44-45)

เตมาส คือตัวละครที่เต็มไปด้วยอุปกิเลส 16 บทบาท พฤติกรรมของเตมาส จึงแสดงความแค้นเคือง โกรธ เกรี้ยวกราด อึดอัดคับข้องใจรูปแบบต่างๆ ที่ทำให้บุคคลที่อยู่รายรอบเกิดความรู้สึกรังเกียจ เบื่อระอา และขยแหยง ครั้นเมื่อเตมาสแสดงความชั่วร้ายของตนเองมากขึ้น จึงถูกนกกาพาและนกบรืวารุมจิกตี เตมาสจึงได้เกิดความกลัวเกรงออกมา จึงปรากฏวรรณคดีดังกล่าว

2.5 โวหารการประพันธ์

โวหารการประพันธ์คือการเล่าเรื่องอย่างมีชั้นเชิง เป็นกลวิธีในการใช้ภาษาที่ช่วยให้ผู้อ่านเพลิดเพลินไปกับความหมายของแต่ละถ้อยคำได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โวหารนั้นหมายถึงถ้อยคำสำนวน ชั้นเชิงการประพันธ์ การเรียบเรียงข้อความให้สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง โวหารที่ปรากฏในการนำเสนอสารัตถะอุปกิเลส 16 ที่ปรากฏคือ บรรยายโวหาร

บรรยายโวหาร ที่ใช้อธิบายเรื่องราวต่างๆ ตามลำดับเหตุการณ์ หรือ ใช้อธิบายเล่าเรื่อง ประสบการณ์ ความรู้ ความคิด หรือ ทศนคติต่างๆ เป็นโวหารที่ใช้ภาษาเรียบง่าย ไม่อธิบายรายละเอียดมากเกินไป เป็นโวหารพื้นฐานของงานเขียน บรรยายโวหารของสไบเมื่อนำเสนออุปกิเลสที่อยู่ในตัวเตมาส ดังข้อความต่อไปนี้

“ภิกขุมีอายุมองเตมาสอย่างเวทนา พลังรำพึงในธรรม...บิดามารดาชายคนนี้คงตามใจบุตรทุกกาลละ จึงอุ้มด้วย ‘โทะสะ’ อันเป็นอาการที่พลุ่งขึ้นมาก่อน เมื่อระงับมิได้ จึงเกิด ‘โทสะ’ ที่ยังความเดือดร้อนมาสู่ กลายเป็นผู้ประทุษร้ายใจตนเอง โดยมียาเกรงผู้ใด แม้โทะสะจางหายก็ยังมี ‘อุปนาหะ’ คือความผูกโกรธฝังไว้ ก่อให้เกิด ‘มกขะ’ คือลบหลู่คุณท่านที่ทำแล้วแก้ตน มีหน้าซ้ำบางคราที่อาจถึงแก่ ‘ปสาหะ’ ตีเสมอ ยกตนขึ้นเทียมท่าน ถ้ามีทั้ง ‘มายา’ คือ เจ้าเล่ห์ลวงผู้อื่นให้ผิดพลาด ก็คงน่ารังเกียจยิ่งนัก

(Sabaimueang, 2007, p. 53)

บรรยายโวหารเป็นโวหารที่ผู้เขียนใช้นำเสนอสารัตถะของอุปกิเลส 16 ผ่านตัวละครต่างๆ ที่ช่วยขยายความบุคลิกลักษณะของเทมาส ผู้เขียนลำดับเหตุการณ์อย่างเป็นขั้นตอน ใช้ภาษาเรียบง่าย แต่ถ่ายทอดความรู้สึกของตัวละครได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้อ่านเข้าใจบุคลิกลักษณะของบุคคลที่อุดมไปด้วยอุปกิเลส 16 ได้อีกด้วย

จากตัวอย่างทั้งหมดข้างต้นที่ยกมานั้นสะท้อนให้เห็นความสามารถในการเลือกสรรถ้อยคำ สื่อให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญในการนำเสนอสารัตถะของอุปกิเลส 16 ในนวนิยาย เรื่อง กาฬปักษี ของสไบเมืองได้เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นภาพได้อย่างชัดเจนและเพลิดเพลินไปกับลีลาภาษา

สรุปผล

นวนิยายเรื่อง “กาฬปักษี” ของสไบเมือง เป็นวรรณกรรมอิงพระพุทธศาสนาที่มีคุณค่าอีกเรื่องหนึ่ง เป็นนวนิยายที่นำเสนอสารัตถะของอุปกิเลส 16 หรือ กิเลสที่ทำให้เกิดความเศร้าหมองผ่านแนวคิดองค์ประกอบนวนิยาย นำเสนออุปกิเลส 16 ผ่านแก่นเรื่องเรื่องเดียวตลอดทั้งเรื่อง ควบคุมการดำเนินเรื่องที่สะท้อนโทษภัยจากกิเลสที่ทำให้เศร้าหมองสอดคล้องกับแนวคิดของ Kosolwat (1987, p. 65) ที่กล่าวว่าแก่นเรื่องเป็นสาระสำคัญที่จะต้องดำเนินเนื้อหาไปตลอดเรื่อง และมีโครงเรื่องที่สนับสนุนแก่นเรื่องนั้นอย่างราบรื่นสอดคล้องกับแนวคิดของ Mantasut (1982, p. 96) โดยมี “เทมาส” เป็นตัวละครสำคัญที่แสดงให้เห็นโทษภัยของผู้ที่มีอุปกิเลสในตนเอง พฤติกรรมต่างๆ ของตัวละครทำให้ผู้อ่านเข้าใจชีวิตและผู้คนรอบข้างได้มากขึ้น โดยมีบทสนทนาที่สอดคล้องกับยุคสมัยที่ปรากฏในเรื่อง สะท้อนให้เห็นทัศนคติของตัวละครที่สัมพันธ์กับตัวเรื่องด้วย (Jaroenjitrkam, 2012, pp. 51, 60) อีกทั้งมีฉากและบรรยากาศสมัยพุทธกาลที่ทำให้ผู้อ่านทราบว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ซึ่งสไบเมืองถ่ายทอดออกมาให้ผู้อ่านเห็นภาพ เข้าใจ และสื่อความหมายได้ชัดเจน (Satawethin, 1975, p. 55)

ด้านแนวคิดศิลปะการใช้ภาษาและการประพันธ์ “กาฬปักษี” ใช้นามบัญญัติในการตั้งชื่อเรื่องและชื่อตัวละครประกอบด้วยคำการตั้งชื่อเป็นเอกลักษณ์ (Rattanakul, 2001, pp. 28-32) บ่งบอกถึงกาสิโนขนาดใหญ่อันเป็นสัญลักษณ์ของกิเลสที่ครอบงำเทมาสอยู่เป็นใช้นามบัญญัติที่ช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องมากยิ่งขึ้น การใช้ถ้อยคำบริภาษ บริภาษ มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความแตกต่างของตัวละครปกติกับตัวละครที่มีอุปกิเลส 16 ได้อย่างชัดเจน

เพราะการใช้คำบริภาษมาจากเตมาสผู้มีความคับข้องใจจึงใช้ถ้อยคำหยาบคาย รวมถึงการใช้ถ้อยคำที่มีการพรรณนาเปรียบเทียบของต่ำๆ ให้กระทบผู้ที่ถูกกล่าวหา โดยมุ่งหวังให้ผู้ถูกกล่าวหาประสบความอัปโชคเคราะห์ร้าย หรือเพื่อให้เกิดความเจ็บแค้นด้วย (Thamwaja, 2006, p. 48)

เมื่อพิจารณาด้านการใช้ความเปรียบ “กาฬปักษี” มีการเลือกสรรถ้อยคำภาษาเปรียบเทียบกับเห็นเป็นภาพชัดเจนจากตัวละครที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอสารัตถะอุปกิเลส 16 สอดคล้องกับแนวคิดของ Arunwesh (1983, p. 16) สำหรับรสรพรรณคดีนั้น ปรากฏรสรพรรณคดีที่สะท้อนความโกรธแค้น เกรี้ยวกราด ความรังเกียจ ความรู้สึกเบียดเบียน ขยะแขยง และความกลัว (Chakrachai, 2016, pp. 363-374) อันเป็นผลมาจากการแสดงพฤติกรรมของตัวละครที่ไม่สามารถควบคุมอุปกิเลสของตนได้ เป็นรสรพรรณดีที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของเหตุการณ์ในเรื่องมากยิ่งขึ้น และมีบรรยายโวหารเป็นโวหารการประพันธ์บอกเล่าเหตุการณ์อย่างเป็นลำดับชี้ให้เห็นความเศร้าหมองที่เกิดจากมีอุปกิเลส 16 ทำให้ผู้อ่านจินตนาการเห็นเป็นภาพและเข้าใจได้อย่างแจ่มแจ้ง (Chakrachai, 2016, pp. 18-19) จึงกล่าวได้ว่า “กาฬปักษี” เป็นนวนิยายอิงพระพุทธรศาสนาอีกเรื่องหนึ่งที่มีกลวิธีด้านองค์ประกอบนวนิยาย และกลวิธีด้านศิลปะการใช้ภาษาและการประพันธ์ที่น่าสนใจและน่าติดตาม

References

- Arunwech, Y. (1983). **The analogy of the plays in the royal performances in the reign of King Rama II** (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Chakrachai, C. (2016). **Literary Creation of Women Writers in Buddhist Novels**. (Doctoral dissertation). University of Phayao, Phayao. (In Thai)

- Jaroenjitkam, P. (2012). **Principles of writing literary criticism** (2nd ed.). Bangkok: Thammasat University. (In Thai)
- Kosolwat. S. (1987). **Literature, principles and methods**. Chiangmai. Chiang Mai University. (In Thai)
- Mantasut, S. (1982). **Current Thai literature**. Bangkok: Odeon Store. (In Thai)
- Payungsri, P. (2011). **Language that presents the concept of Buddhism of Sabai Mueang** (Master's thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)
- Payungsri, P. (2019). **Strategies for using language to explain the essence and culture that appear in Sabai Mueang's novels**. Pathumthani. Rajamangala University of Technology Thanyaburi. (In Thai)
- Phra Dhammapitaka). (2016). **Buddhist dictionary** (34th ed.). Bangkok: Dhammasapha. (In Thai)
- Rattanakul, S. (2001). **Semantics**. Nakhon Pathom: Mahidol University. (In Thai).
- Rodloy, C. (2001). **Writing Nonfiction** (2nd ed.). Bangkok: Kasetsart University. (In Thai)
- Rungrat, P. (2003). **Carved in fragrant wood, Krisna Asokesin**. Bangkok: Na Petch Press. (In Thai)
- Sabaimueang. (2007). **Kanpaksi**. [The Black Bird]. Bangkok: Puendee Press. (In Thai)
- Sangkaphanthanon, T. (1995). **Literary Criticism**. Bangkok: Kledthai. (In Thai)

Satawethin, C. (1975). **The Art of Composing** (2nd ed.). Bangkok:
Aksorncharoenthat. (In Thai)

Thamwaja, W. (2006). Steppe : Phrases and expressions that reflect Thai
social values. **Liberal Arts Journal**, 1 (2), 48-56.

การจัดระบบและอนุรักษ์คัมภีร์ใบลาน
โดยบูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในจังหวัดบุรีรัมย์*
Systematization and Conservation of Palm Leaf Manuscripts
by Scientific Integration in Buri Ram Province*

พิพัฒน์ ประเสริฐสังข์¹ / เลอสันต์ ฤทธิขันธุ์² / ศรีัญญา มณีทอง³
Phiphat Prasertsang¹ / Lerson Ritthikhan² / Saranya Maneethong³

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์ 31000, ประเทศไทย

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์ 31000, ประเทศไทย

³ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์ 31000, ประเทศไทย

²Faculty of Humanities and Social Science, Buriram Rajabhat University, Buri Ram 30000, Thailand

Faculty of Education, Buriram Rajabhat University, Buri Ram 30000, Thailand

Faculty of Science, Buriram Rajabhat University, Buri Ram 30000, Thailand

Corresponding author. Email: phiphat.pr@bru.ac.th

Received: September 28, 2021

Revised: November 30, 2021

Accepted: December 21, 2021

Abstract

This research aimed to conserve and systematize the palm leaf manuscript in five depositories in Buri Ram Province. The conservation of the Palm leaf manuscript was done according to the following academic principles: 1) collect all palm leaf manuscript in a temple or surveyed place and examination of the preliminary palm leaf manuscript to be surveyed.

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “โครงการปริวรรต จัดระบบ และอนุรักษ์เอกสารใบลานตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลสืบค้นออนไลน์และสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้านเอกสารโบราณในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์” ได้รับทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว)

2) separate the complete bundle of the Palm manuscript from the broken Palm leaf manuscript. 3) arranging the missing palm leaf manuscript by rearranging all leaves of the palm leaf manuscript to find out the original palm leaf manuscript. 4) conserving the palm leaf manuscript by using integrating scientific knowledge to clean the palm leaf manuscript. 5) recording the information of the palm leaf manuscript to make known the number and title of the existing document, including other information such as name of the document, name of the scribe, category, condition, age, number of folio and colophon. 6) wrapping and binding the palm leaf the protect from dust and insects that make damage to palm leaf manuscript and 7) summarizing the list of the palm leaf manuscript.

Keywords : Conservation, Systematization of ancient documents, Palm leaf manuscripts, Buri Ram Province

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระบบ และอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานในจังหวัดบุรีรัมย์ แสดงให้เห็นถึงกระบวนการจัดระบบแยกหมวดหมู่ของคัมภีร์ใบลานและบูรณาการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานตามหลักวิชาการดังต่อไปนี้ 1) รวบรวมคัมภีร์ใบลานทั้งหมดในวัดหรือสถานที่ที่ทำการสำรวจ ตรวจสอบคัมภีร์ใบลานเบื้องต้นที่ต้องสำรวจ 2) แยกคัมภีร์ใบลานในมัดที่ครบชุดไว้ต่างหากจากคัมภีร์ใบลานที่แตกผุ 3) นำคัมภีร์ใบลานที่ไม่ครบชุดนั้นมาจัดเรียงไว้เพื่อหาผูกที่เป็นชุดเดียวกัน โดยนำเอาคัมภีร์ใบลานทั้งหมดมาเรียงกันเพื่อเทียบเคียงหาคัมภีร์ใบลานชุดเดียวกัน 4) อนุรักษ์ ทำความสะอาดโดยบูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 5) บันทึกข้อมูลลงทะเบียนคัมภีร์ใบลาน ทำให้ทราบจำนวนและชื่อเรื่องของเอกสารที่มีอยู่ ส่วนข้อมูลอื่นๆ ก็จะบอกถึงชื่อเอกสาร ชื่อผู้จาร หมวดหมู่ สภาพ อายุ จำนวนหน้าลาน ข้อความท้ายใบลาน 6) การห่อผ้าและมัดคัมภีร์ใบลาน เพื่อป้องกันฝุ่นละอองและแมลงต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่คัมภีร์ใบลาน 7) สรุปบัญชีรายชื่อของคัมภีร์ใบลานที่ได้จัดระบบ

คำสำคัญ : อนุรักษ์ จัดระบบเอกสารโบราณ คัมภีร์ใบลาน จังหวัดบุรีรัมย์

กล่าวโดยในสารประโยชน์ หนังสือก๊อมนั้นเป็นจุดตั้งคลังความรู้และภูมิปัญญาอันหลากหลายที่ชาวบ้านได้ช่วยกันสร้างไว้เพื่อเป็นเครื่องมือการดำรงชีวิตตามโครงสร้างและหน้าที่ทางสังคมหมู่บ้าน เช่น ความเชื่อ จารีต ประเพณี การรักษาโรค การปกครอง และเศรษฐกิจ หนังสือเหล่านี้ได้รับการเก็บรักษา และนำไปใช้สืบทอดมา แต่ปัจจุบันจึงเป็นหนังสือสำคัญของคอนอีสานที่มีส่วนในการบันทึก และปลูกฝังทัศนคติของปราชญ์ชาวบ้านไว้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันสภาพสังคมและผู้คนเปลี่ยนไปทำให้คัมภีร์ใบลานและการสืบทอดตัวอักษรโบราณขาดช่วง ผู้คนให้ความสำคัญแก่คัมภีร์ใบลานน้อยลง เนื่องจากมองเป็นเพียงเศษใบไม้เก่า ๆ ที่เขียนตัวอักษรอ่านยากไม่รู้เรื่องไว้เท่านั้น จึงมีผลให้ใบลานซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งทางวิชาการถูกปล่อยทิ้งให้เป็นเพียงของเก่า เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้คัมภีร์ใบลานไม่ได้รับความนิยมและไม่ได้รับการสืบทอดเหมือนในอดีตที่ผ่านมา ก็เนื่องมาจากระบบการศึกษาของประเทศไทยที่ต้องมีการรวมศูนย์โดยการจัดตั้งโรงเรียนตามแบบของรัฐ ทำให้วัดจากที่เคยเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้โดยมีสื่อการเรียนรู้คือคัมภีร์ใบลานถูกลดบทบาทลงและเลือนหายไปตามกาลเวลา

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมากระแสการตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นได้กลับมาอีกครั้งโดยสถาบันการศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับอุดมศึกษา ตื่นตัวในการอนุรักษ์ใบลานโดยการค้นคว้ารวบรวม จัดหมวดหมู่ทำบัญชี ปกิวิธวิเคราะห์ หักฉีก แตกย่อย แต่ยังไม่มากและต่อเนื่องเท่าที่ควร เนื่องจากข้อจำกัดทางบุคลากรขาดแคลนผู้มีความสามารถในการอ่าน ปกิวิธคัมภีร์ใบลาน ส่งผลทำให้นักวิชาการและผู้สนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่ต้องการศึกษาขาดแหล่งข้อมูลในการสืบค้นอย่างเป็นระบบ เนื่องจากข้อมูลกระจัดกระจาย และบางส่วนสูญหายไป ถึงแม้จะมีการขึ้นทะเบียนไว้บ้างก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้านที่เป็นเจ้าของไม่สามารถอ่านได้และไม่เห็นความสำคัญของเอกสารใบลาน ตลอดจนคนรุ่นหลังไม่ได้รับการปลูกฝังและตระหนักถึงอย่างถูกต้องเกี่ยวกับคุณค่าการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

นอกจากกระบวนการอนุรักษ์สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมโดยการจัดระบบแบ่งหมวดหมู่เอกสารใบลานแล้ว กระบวนการขั้นตอนที่สำคัญอีกประการซึ่งจะต้องทำควบคู่กันไปเพื่อที่จะสามารถอนุรักษ์และยืดอายุของคัมภีร์ใบลานก็คือ การอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยอาศัยความรู้ทางเคมี นำสารเคมีบางชนิดมาช่วยยืดอายุของคัมภีร์ใบลานไม่ให้ผุพังง่าย หรือป้องกันไม่ให้หมึกที่ใช้ในการจารึกนั้นลอบอกง่าย เนื่องจากเอกสารใบลานเคยผ่านการใช้งานมาเป็นเวลานาน การชำรุดทรุดโทรมจึงปรากฏขึ้น

ในลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น ไบโกลานขาดหาย ผุพัง กรอบเปราะ ฉีกขาด มีร่องรอยของแมลงกัดกินและมีเชื้อรา สีของไบโกลานเปลี่ยนไปจากเดิม เป็นต้น ส่วนคัมภีร์ไบโกลานที่ยังมีสภาพดีอยู่ก็มักมีแนวโน้มที่จะชำรุดเสื่อมสภาพลงทุกขณะ หากมีการเก็บรักษาหรือใช้งานไม่ถูกต้อง ความชำรุดดังกล่าวอาจเกิดจากตัวคัมภีร์ไบโกลานเองหรือถูกยับยั้งใช้สอย การเก็บไม่ถูกวิธี หรือจากสัตว์และแมลง ตลอดจนอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมอันเกิดตามธรรมชาติ เนื่องจากไบโกลานเป็นอินทรีย์วัตถุที่ไม่คงทนต่อสภาพแวดล้อม เกิดการเปลี่ยนแปลงชำรุดเสียหายได้ง่าย ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นคัมภีร์ไบโกลานจึงต้องการการดูแลรักษาด้วยวิธีการที่เหมาะสมถูกต้องตามหลักวิชาการ ในบทความนี้จะนำเสนอให้เห็นถึงกระบวนการในการอนุรักษ์คัมภีร์ไบโกลานโดยการจัดระบบแยกหมวดหมู่ของคัมภีร์ไบโกลานในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 5 แหล่ง

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงหมวดหมู่และองค์ความรู้ที่อยู่ในคัมภีร์ไบโกลาน
2. ทำให้เกิดกระบวนการอนุรักษ์คัมภีร์ไบโกลานด้วยกระบวนการทาง

วิทยาศาสตร์ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อจัดระบบคัมภีร์ไบโกลานในจังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่ออนุรักษ์คัมภีร์ไบโกลานโดยบูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ใน

จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

จัดระบบและอนุรักษ์คัมภีร์ไบโกลานด้วยการบูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 5 แหล่ง ได้แก่

1. วัดอิสานทะเลเม่นชัย บ้านทะเลเม่นชัย อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
2. วัดแจ้งตลาดโพธิ์ บ้านตลาดโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
3. วัดมณีจันทร์ บ้านมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
4. วัดบ้านโคกเหล็ก บ้านโคกเหล็ก อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์
5. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนที่ 1 สำรวจคัมภีร์ใบลาน

ลงพื้นที่สำรวจคัมภีร์ใบลานที่เก็บรักษาไว้ตามวัดหรือสถานที่ต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นการสำรวจเบื้องต้นว่าเอกสารใบลานนั้นปรากฏอยู่ที่ใดบ้าง และมีสภาพเป็นอย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อคณะวิจัยในการวิเคราะห์ข้อมูลตัดสินใจก่อนที่จะลงพื้นที่จัดระบบต่อไป

2. ขั้นตอนที่ 2 จัดระบบและอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานโดยบูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2.1 จัดระบบคัมภีร์ใบลาน

คณะวิจัยได้เลือกพื้นที่ในการจัดระบบ โดยการแยกหมวดหมู่ บ่งบอกชื่อเรื่องว่าสถานที่ที่ลงไปจัดระบบนั้นมีคัมภีร์ใบลานเรื่องใดบ้าง อยู่ในหมวดหมู่ใด และจำนวนใบลานในแต่ละสถานที่ ซึ่งบริบทของคัมภีร์ใบลานที่ถูกลดบทบาทและทิ้งร้างมานานทำให้ตัวคัมภีร์ใบลานนั้นเกิดการแตกผุกร่อนจัดกระจายออกจากมัดเดิมที่เคยอยู่ ตลอดจนกาลเวลาก็เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลให้คัมภีร์ใบลานเกิดการชำรุดเสียหาย โดยคัดเลือกวัดหรือสถานที่ที่มีใบลานมากพอให้จำแนกเป็นหมวดหมู่ได้อย่างน้อย 5 สถานที่(ตามที่ระบุไว้ในขอบเขตด้านพื้นที่) ในพื้นที่ จังหวัดบุรีรัมย์

2.2 การอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

การอนุรักษ์ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คือ การที่จะรักษา หยุดยั้งปัญหาที่เกิดการชำรุด และแก้ไขสิ่งที่ชำรุดที่เกิดขึ้นกับเอกสารใบลานให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้มากที่สุด โดยบูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน

3. ขั้นตอนที่ 3 เรียบเรียงข้อมูล/จัดทำรูปเล่มวิจัย

นำข้อมูลที่ได้จากการจัดระบบมาเรียบเรียงว่าแต่ละวัดมีเอกสารโบราณเรื่องอะไรบ้าง จำนวนที่ปรากฏมีกี่มด กี่ผูก ลักษณะโบราณเป็นอย่างไร อยู่ในหมวดใด ใช้ตัวอักษรโบราณชนิดใดในการบันทึกข้อมูล ฯลฯ ตลอดจนนำข้อมูลมาจัดทำเป็นเล่มรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย

ในบทความนี้คณะผู้วิจัยจะนำเสนอให้เห็นถึงกระบวนการอนุรักษ์สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมโดยการจัดระบบแบ่งหมวดหมู่เอกสารโบราณ ขั้นตอนที่สำคัญอีกประการที่จะต้องทำควบคู่กันไปเพื่อที่จะสามารถอนุรักษ์และยืดอายุของคัมภีร์โบราณก็คือ การอนุรักษ์คัมภีร์โบราณ เนื่องจากเอกสารโบราณเคยผ่านการใช้งานมาเป็นเวลานาน การชำรุดทรุดโทรมจึงปรากฏขึ้นในลักษณะที่แตกต่างกัน และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมอันเกิดตามธรรมชาติ ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น คัมภีร์โบราณจึงต้องการการดูแลรักษาด้วยวิธีการที่เหมาะสมถูกต้องตามหลักวิชาการและนำเสนอองค์ความรู้เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ในมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งจะเป็นแนวทางในการอนุรักษ์คัมภีร์โบราณอย่างยั่งยืนดังต่อไปนี้ ผลการวิจัยมีดังนี้

การอนุรักษ์และจัดระบบเอกสารโบราณประเภทคัมภีร์โบราณในจังหวัดบุรีรัมย์

1. การจัดระบบคัมภีร์โบราณในจังหวัดบุรีรัมย์

สถานภาพคัมภีร์โบราณที่มีอยู่ตามวัดต่าง ๆ ส่วนมากจะไม่ได้จัดให้เป็นระเบียบหรือเป็นหมวดหมู่ อันเนื่องมาจากคัมภีร์โบราณถูกลดบทบาทและทิ้งร้างมานาน บางผูกแยกออกจากกับ หรือ มัด บางผูกตัวโบราณแยกออกจากกัน เพราะสายสนองที่ใช้ร้อยโบราณขาดหรือหมดอายุการใช้งาน ตลอดจนกาลเวลาก็เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลให้คัมภีร์โบราณเกิดการชำรุดเสียหาย ในการเลือกอนุรักษ์สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมคัมภีร์โบราณโดยการจัดระบบและแบ่งหมวดหมู่ มีกระบวนการขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 คณะวิจัยได้รวบรวมคัมภีร์ใบลานทั้งหมดในวัดหรือสถานที่ที่ทำการสำรวจ จำนวน 5 สถานที่ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในขอบเขตการวิจัย เพื่อตรวจสอบคัมภีร์ใบลานเบื้องต้น คณะวิจัยใช้ข้อมูลเบื้องต้นนี้วางแผนในการดำเนินงานให้เหมาะสมว่าจะต้องใช้ระยะเวลาและบุคลากรเท่าใด

ภาพที่ 1

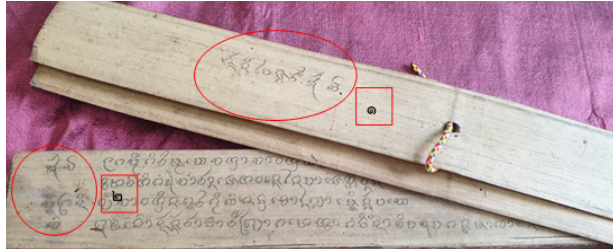

ภาพที่ 2

ภาพที่ 1 – 2 การรวบรวมคัมภีร์ใบลาน

ที่มา: Phiphat Prasertsang et al. (2019)

ขั้นตอนที่ 2 แยกคัมภีร์ใบลานในมัดที่ครบชุดไว้ต่างหากจากคัมภีร์ใบลานอื่น ๆ ที่แตกผูก หรือชำรุด ใบลานที่แตกผูกหรือชำรุดแยกไว้รอการอนุรักษ์ (ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อที่ 2 ต่อไป) ขั้นตอนนี้ต้องอาศัยบุคลากรผู้ที่สามารถอ่านอักษรโบราณได้ เนื่องจากการจะดูว่ามัดนั้นครบถ้วนหรือไม่ สามารถดูได้จากการตรวจสอบลำดับผูกว่าเรียงลำดับครบหรือไม่ เช่น ผูกที่ 1 ผูกที่ 2 ผูกที่ 3 ฯลฯ ตามขนบธรรมเนียมการจากคัมภีร์ใบลานจะบ่งบอกลำดับผูกไว้ที่ใบปกหน้า และด้านซ้ายของใบลานใบที่ 2 รองจากใบปกหน้า แล้วตรวจสอบว่าคัมภีร์ใบลานผูกสุดท้ายนั้นจบหรือไม่โดยดูได้จากข้อความการจารคัมภีร์ใบลานในหน้าสุดท้าย

ภาพที่ 3 ตัวอย่างใบปกหน้าคัมภีร์ใบลาน

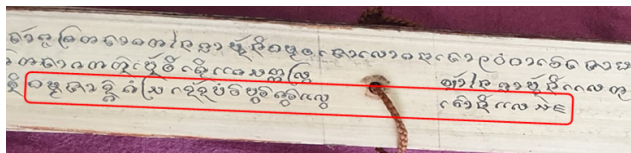
ที่มา: Phiphat Prasertsang et al. (2019)

อธิบายภาพประกอบที่ 3

หมายเลข 1 ใบปกหน้าใบลาน ตามขนบธรรมเนียมในการจาร (จารึก) ใบลานจะมีใบปกหน้าเป็นหน้าแรกของผูกนั้น ๆ เพื่อเป็นการบ่งบอกลำดับผูก และเป็นการปกป้องตัวอักษรในใบลานไม่ให้เกิดความเสียหาย ในกรณีนี้จะเป็นประโยชน์กับคณะวิจัยเพื่อดูลำดับผูก ข้อความที่วงไว้ในใบลานอ่านได้ว่า “อันนี้ใบซ้อนผูก 3”

หมายเลข 2 ใบลานใบที่ 2 รองจากใบปกหน้าใบลานจะบ่งบอกลำดับผูกพร้อมชื่อเรื่องไว้ที่ด้านซ้ายของใบลาน ในกรณีที่ใบปกหน้าใบลานหลุดหรือฉีกขาดใบลานใบที่ 2 จะเป็นตัวบ่งบอกลำดับผูกได้อีกทาง ข้อความที่วงไว้ในใบลานอ่านได้ว่า “ผูก 3 สองกะดีแล (ฉลองกุฎิ)”

ขั้นตอนต่อมาหลังจากตรวจสอบว่าใบลานมีการเรียงลำดับผูกครบถ้วนไม่ตกหล่น เช่น ผูกที่ 1 ผูกที่ 2 ผูกที่ 3 ฯลฯ แล้วตรวจสอบว่าคัมภีร์ใบลานผูกสุดท้ายนั้นจบหรือไม่โดยดูได้จากข้อความการจารคัมภีร์ใบลานในหน้าสุดท้าย

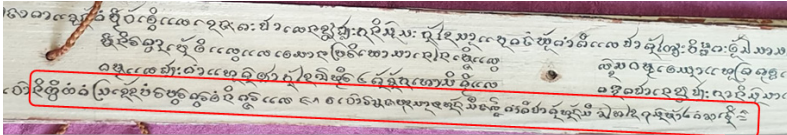

ภาพที่ 4 ตัวอย่างการจบความการจารคัมภีร์ใบลานในหน้าสุดท้าย

ที่มา: Phiphat Prasertsang et al. (2019)

อธิบายภาพประกอบที่ 4

เป็นขั้นตอนการตรวจสอบว่าคัมภีร์ไบเบิลในหน้าสุดท้ายนั้นจบหรือไม่ โดยนำข้อความการจารคัมภีร์ไบเบิลในหน้าสุดท้ายมาเป็นข้อมูลประกอบ ข้อความในคัมภีร์ไบเบิลอ่านว่า “ธรรมชาติก็เสด็จบรรจบแล้วเท่านั้นแล”

ภาพที่ 5 ตัวอย่างการจบความการจารคัมภีร์ไบเบิลในหน้าสุดท้าย

ที่มา: Phiphat Prasertsang et al. (2019)

อธิบายภาพประกอบที่ 5

ข้อความในคัมภีร์ไบเบิลอ่านว่า “นิติติง ก็เสด็จบรรจบจนท่อนีก่อนแล เจ้าราชบุตรสร้างหนังสือลงผ้าพันหนังสือ ขอให้ได้กุศลมาก ๆ ก็ข้าเทอญ”

จากข้อมูลข้างต้นเป็นธรรมเนียมการจบเรื่องจะมีข้อความบอก เมื่ออ่านแล้วก็เป็นที่ทราบกันดีว่าจบตอนในผูกนั้น ๆ หรือจบในเรื่องนั้น นอกจากบอกว่าจบเรื่อง “บรรจบจนท่อนีก่อนแล” อีกชนบทหนึ่งที่นิยมกันหลังจากการจารเสร็จสิ้นก็คือการกล่าวถึงตนเอง หรือผู้ที่จ้างวานในการสร้างคัมภีร์ไบเบิลเพื่อให้ได้รับอานิสงส์ในการจารคัมภีร์ไบเบิล ตลอดจนการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับพ่อแม่ ญาติสนิท ที่ล่วงลับไปแล้วให้ได้รับอานิสงส์ในครั้งนี้ด้วย

	ขออุทิศโกศลให้	มารดาพ่อแม่	
ให้ได้	เกิดขึ้นฟ้า	เมืองแก้วตั้งประสงค์	
แม่เถิง	สัพพัตว์	เชื้อธรรณิกโลก	
ให้เถิง	สุขทั่วหน้า	สมดังปรารถนา	แต่ถือน
	ครูอุปัชฌาย์พร้อม	บารมีผาแผ่	
ขอให้	ได้เกิดเมืองสวรรค์	เฮืองสร้างอยู่วิมาน	หันถือน

ที่มา: Phra Ariyanuwat Khemacari (1976)

จากข้างต้นคือบทตั้งความปรารถนา หรือประณามบทที่อยู่ท้ายคัมภีร์ เป็นชนบทที่มีการเขียนและแต่งคัมภีร์ขึ้นอรรถกถาเป็นต้นมา การตั้งความปรารถนาไว้เช่นนี้ เพราะถือว่าการจารคัมภีร์คือพิธีกรรมสืบต่อศาสนาที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นเมื่อจารคัมภีร์จบแล้ว ต้องตั้งความปรารถนาถึงผลบุญและอานิสงส์จากการจารคัมภีร์ให้กับพ่อแม่ ตนเอง หรือญาติพี่น้อง

Prasertsang (2014, p.106) กล่าวว่า ขนบการจารใบลานในคติความเชื่อของคนอีสานในอดีตนั้น มีความเชื่อเรื่องการสร้างหนังสือใบลานซึ่งได้อานิสงส์ผลบุญเป็นอย่างมาก และความเชื่อนั้นได้ปรากฏเป็นคำพูดของคนในอดีตที่ว่า การสร้างหนังสือใบลานหนึ่งตัวอักษรนั้นเท่ากับการสร้างพระพุทธรูป 1 องค์ สิ่งเหล่านี้จึงมีอิทธิพลต่อความเชื่อของผู้คนในยุคต่อ ๆ มา ทั้งนี้ความเชื่อในการสร้างหนังสือใบลานต้องอาศัยผู้ที่มีองค์ความรู้ในการอ่าน การจารอักขรธรรมอีสาน หรือว่าอักษรไทยน้อย รวมไปถึงอักขรขอม ถึงจะสามารถสร้างหนังสือใบลานได้ ผู้ที่ไม่มีองค์ความรู้ด้านนี้จึงต้องอาศัยการจ้างวานผู้ที่สามารถจารได้ มาสร้างหนังสือใบลานเพื่อถวายไว้ที่วัดโดยจะเป็นเจ้าภาพในการสร้างหนังสือ โดยให้ผู้จารนั้นกล่าวถึงชื่อผู้ที่จ้างวานลงไปในหนังสือใบลานในแผ่นสุดท้ายของเรื่องนั้น ๆ โดยข้อความนั้นจะกล่าวถึงตนเองเพื่อให้ได้รับอานิสงส์ผลบุญในภายภาคหน้า รวมไปถึงบางครั้งยังปรากฏการอุทิศส่วนกุศลให้พ่อแม่พี่น้องที่ล่วงลับไปแล้วอีกด้วย การนิยมจ้างจารคัมภีร์หรือสร้างหนังสือผูกคือการสร้างกุศล ด้วยแนวคิดนี้จึงมีผลต่อการสืบทอดขนบธรรมเนียมการจ้างจารคัมภีร์ใบลานและเกิดการกระจายตัวของคัมภีร์ในอดีตที่ผ่านมา

ข้อความข้างต้นเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของคณะวิจัยว่าใบลานที่พบมัตนั้นครบถ้วนหรือไม่ ถ้าพิจารณาลำดับผูกเรียงครบแล้ว เช่น ผูกที่ 1 ผูกที่ 2 ผูกที่ 3 ฯลฯ แต่ถ้าเรียงไม่ครบตามลำดับให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่ครบชุด แล้วค่อยหาใบลานในกองที่แตกผูก (ซึ่งอยู่ในขั้นตอนต่อไป) มาเทียบหา

ขั้นต่อมาในกรณีทีลำดับผูกเรียงกันครบ ให้พิจารณาเนื้อหาและข้อความในหน้าสุดท้ายประกอบกัน จากตัวอย่างคำอธิบายภาพที่ 4-5 ในข้อความข้างต้น ถ้าปรากฏในหน้าสุดท้ายของผูกสุดท้าย และอ่านเนื้อหาในเรื่องอย่างคร่าว ๆ ว่าจบหรือไม่ ก็จะเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจและสันนิษฐานได้ว่าใบลานที่จัดระบบนั้นครบชุด

ขั้นตอนที่ 3 นำคัมภีร์ใบลานที่ไม่ครบชุดทั้งหมดนั้นมาจัดเรียงไว้ เพื่อหาผู้ที่ เป็นชุดเดียวกัน โดยนำเอาคัมภีร์ใบลานทั้งหมดมาเรียงกันตามขั้นตอน ดังนี้

3.1) เรียงตามความยาวของคัมภีร์ใบลาน เพื่อจำแนกกลุ่มตามความ ยาว เนื่องจากคัมภีร์ใบลานที่นำมาจารจะมีขนาดความยาวที่ต่างกัน ในขั้นตอนนี้เป็นการ จำแนกในเบื้องต้นที่ยังไม่ละเอียด ซึ่งยังไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าเป็นชุดเดียวกัน หรือไม่ เพราะในบางครั้งก็เจอกรณีที่คัมภีร์ใบลานก็มีขนาดความกว้าง และความยาวใกล้เคียงกัน แต่ไม่ใช่เรื่องในชุดเดียวกัน เพื่อให้การคัดแยกจำแนกกลุ่มละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้นจึง ต้องตรวจสอบในกระบวนการขั้นตอนต่อไป ก็คือการแยกชุดสี หรือที่เรียกว่าฉบับใบลาน ตรงสันคัมภีร์ใบลาน

ภาพที่ 6 วัดขนาดความยาวคัมภีร์ใบลานเพื่อจำแนกกลุ่ม

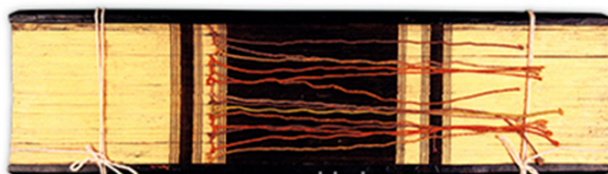
ที่มา: Phiphat Prasertsang et al. (2019)

3.2) จำแนกคัมภีร์ใบลานตามลักษณะของเอกสารใบลาน ตั้งสัน คัมภีร์ใบลานทั้งหมดขึ้น เพื่อแยกชุดสีและลวดลายที่ปรากฏตรงสันคัมภีร์ใบลาน ถ้าคัมภีร์ ใบลานอยู่ในเรื่องเดียวกันในม้วนนั้น ลักษณะสีตรงสันคัมภีร์ใบลานจะมีสีเหมือนกัน ในการ จำแนกตามลักษณะดังกล่าวสามารถจัดหมวดหมู่คัมภีร์ใบลานได้เป็นอย่างดีและบ่งชี้ได้ว่า คัมภีร์ใบลานเป็นฉบับเดียวกันหรือไม่ ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 7 คัมภีร์ใบลานฉบับล่องชาด

ที่มา: Yoo Nai Boon Magazine (2014)

ภาพที่ 8 คัมภีร์ใบลานฉบับล่องรัก

ที่มา: Yoo Nai Boon Magazine (2014)

Weeraprachak และ Unnatharawarangkun (1984, p.10) กล่าวว่า เอกสารใบลานหรือคัมภีร์ใบลานที่พบทั่วไปนั้น เมื่อพิจารณาริมขอบของเอกสารใบลาน นอกเหนือจากคัมภีร์ใบลานที่ราชสำนักสร้างหรือที่เรียกว่า “ฉบับหลวง” แล้วจะมีฉบับลักษณะหรือที่เรียกว่า “ฉบับ” แตกต่างกันไปตามความศรัทธาของผู้สร้าง และประเภทของเรื่องที่บันทึกไว้โดยปกติไม่ว่าจะเป็นฉบับราชกรูร หรือฉบับเชลยศักดิ์ ในภาคกลางจะมีเพียง 5 ฉบับเท่านั้น คือ ฉบับลานดิบ ฉบับรักทึบ ฉบับล่องรัก ฉบับล่องชาด และฉบับทองทึบ

ในการอนุรักษ์และจัดระบบเอกสารโบราณประเภทคัมภีร์ใบลานในจังหวัดบุรีรัมย์ครั้งนี้พบลักษณะฉบับใบลานฉบับ ดังนี้

ตารางที่ 1 ลักษณะฉบับคัมภีร์ไบเบิล

ลำดับ	ลักษณะฉบับไบเบิล	คำอธิบาย
1.	ฉบับลอกชาด	คัมภีร์ไบเบิลที่ลงพื้นตรงสันเป็นสีแดงด้วยชาด แล้วคาดสลับด้วยสีทองจากทองคำเปลว
2.	ฉบับลอกรัก	คัมภีร์ไบเบิลที่ลงพื้นตรงสันเป็นสีดำด้วยรัก แล้วคาดสลับด้วยสีทองจากทองคำเปลว
3.	ฉบับทองทึบ	คัมภีร์ไบเบิลที่ลงพื้นตรงสันด้วยสีทองจากทองคำเปลวเพียงอย่างเดียว ไม่คาดด้วยรักหรือชาด
4.	ฉบับชาดทึบ	คัมภีร์ไบเบิลที่ลงพื้นตรงสันด้วยสีแดงจากชาด เพียงอย่างเดียว
5.	ฉบับรักทึบ	คัมภีร์ไบเบิลที่ลงพื้นตรงสันเป็นสีดำจากรักเพียงอย่างเดียว
6.	ฉบับลานดิบ	เอกสารไบเบิลที่ไม่ได้ลงพื้นตรงสันด้วยสีใดเลย ยังคงสภาพสีของลานเช่นเดิม
7.	ฉบับรักชาด	คัมภีร์ไบเบิลที่ลงพื้นตรงสันเป็นสีแดงด้วยชาด แล้วคาดสลับด้วยสีดำจากรัก
8.	ฉบับลอกรักชาด	คัมภีร์ไบเบิลที่ลงพื้นตรงสันเป็นสีแดงด้วยชาด คาดสลับด้วยสีดำจากรัก แล้วคาดสลับด้วยสีทองจากทองคำเปลวตรงส่วนปลายทั้งสองข้าง

3.3) ตรวจนับจำนวนผูกและเนื้อหาในคัมภีร์ไบเบิลว่าครบหรือไม่ มีทั้งหมดกี่ผูก หากมีครบก็ห่อหรือมัดไว้ชั่วคราว และนำไปจัดอยู่ในกลุ่มที่ครบชุดแล้วเตรียมที่จะลงทะเบียน จากนั้นก็แยกคัมภีร์ไบเบิลที่ไม่เข้าชุดกันเก็บไว้เป็นอีกส่วนหนึ่งโดยเฉพาะแล้วจัดเป็นหมวดรวมหลายหมวด ส่วนไบเบิลที่แตกผูกไม่ครบชุดซึ่งไม่สามารถระบุชื่อและรวมชุดได้ก็จัดเป็นหมวดไบเบิลแตกผูกต่อไป

ขั้นตอนที่ 4) การอนุรักษ์ทำความสะอาดคัมภีร์ใบลานโดยการบูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (จะกล่าวโดยละเอียดในหัวข้อที่ 2 การอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานต่อไป)

ขั้นตอนที่ 5) บันทึกข้อมูลลงทะเบียนคัมภีร์ใบลาน และเขียนใบปะหน้า

การบันทึกข้อมูลจากคัมภีร์ใบลานในการสำรวจแต่ละครั้ง หากบันทึกรายละเอียดมากเท่าใดก็จะมีประโยชน์ต่อผู้สำรวจและผู้สนใจศึกษาค้นคว้ามากเท่านั้น เพราะการทำทะเบียน จะทำให้ทราบจำนวนและชื่อเรื่องของเอกสารที่มีอยู่ ส่วนข้อมูลอื่น ๆ ก็จะถูกบอกถึงชื่อเอกสาร ชื่อผู้จาร หมวดหมู่ สภาพ อายุ จำนวนหน้าลาน ข้อความท้ายใบลาน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้สนใจที่จะศึกษา

Rawarin (2011, pp.61–62) กล่าวว่า การลงทะเบียนคัมภีร์ใบลานเป็นงานหนึ่งที่มีความยุ่งยากซับซ้อนมากพอสมควร ด้วยปัจจัยเฉพาะของคัมภีร์ใบลาน ซึ่งนอกจากจะมีรูปลักษณะความประณีต สภาพที่แตกต่างกันแล้ว ยังมีปัจจัยเรื่องอักษร ภาษา และเนื้อหาสาระ โดยเฉพาะด้าน เนื้อหาสาระเป็นอุปสรรคในการแยกหมวดหมู่เป็นอย่างมาก ทำให้วิธีการลงทะเบียนคัมภีร์ใบลานมีขั้นตอนในการดำเนินงานที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะทางค่อนข้างมาก ซึ่งต้องทำความเข้าใจกับบัตรข้อมูลที่จะกรอกด้วย

ในการสำรวจใบลาน ผู้สำรวจต้องกำหนดเครื่องมือ หรือ แบบสำรวจ ขึ้นอยู่กับคณะสำรวจจะเรียกชื่อว่าอย่างไร เช่น “แบบบันทึกข้อมูลเอกสารโบราณ” ของสถาบันวิจัยสังคม, “บัตรข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา” ของโครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม, “แบบสำรวจคัมภีร์ใบลานและพับสา” ของกลุ่มใบลาน อาคารเรือนเดิม เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ชื่อแบบสำรวจว่า “แบบกรอกข้อมูลเอกสารโบราณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์” ซึ่งได้ปรับปรุงแบบมาจากแบบสำรวจข้อมูลเอกสารใบลานของกลุ่มงานเอกสารโบราณ สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดังภาพที่ 9

แบบกรอกข้อมูลเอกสารโบราณ

จังหวัด _____ บุรีรัมย์ _____ ชื่อสถานที่ _____ วัดตลาดโพธิ์ _____ ตำบล _____ อำเภอ _____ ลำปลายมาศ _____

ชื่อเรื่อง _____

- หมวด () ๐๑ พระวินัย () ๐๘ โอวาทคำสอน () ๑๕ กฎหมาย
 () ๐๒ พระสูตรตันตปิฎก () ๐๙ ประเพณีพิธีกรรม () ๑๖ ตำราอักษรศาสตร์
 () ๐๓ พระอภิธรรม () ๑๐ ธรรมทั่วไป () ๑๗ กวีนิพนธ์ร้อยกรอง
 () ๐๔ คัมภีร์ภาษาบาลี () ๑๑ นิยายธรรม () ๑๘ ตำราโหราศาสตร์
 () ๐๕ บทสวดมนต์ () ๑๒ นิยายนิทานพื้นบ้าน () ๑๙ ตำรายา
 () ๐๖ อาณิสสส์ /ฉลอง () ๑๓ ตำนานพุทธศาสนา () ๒๐ รวบรวมหลายหมวด
 () ๐๗ ขาดก () ๑๔ ตำนานเมือง/ราชวงศ์ () ๒๑ อื่นๆ _____

อักษร () ไทย () ธรรมอีสาน () ไทยน้อย () ขอม () อื่นๆ _____

ภาษา () ไทย () ไทยอีสาน/ลาว () บาลี () อื่นๆ _____

ลักษณะเอกสาร () ใบลานยาว () ใบลานสั้น () สมุดข่อย () อื่นๆ _____

จาร/บันทึก เมื่อ () จ.ศ. _____ () พ.ศ. _____ () ไม่ปรากฏ

จำนวนผูก/เล่ม ที่พบ _____ ผูก/เล่ม

ลักษณะชุด () ครบชุด () ไม่ครบชุด () ไม่ปรากฏ () ต่างชุด

สภาพเอกสาร () ดีมาก () ดี () ชำรุดเล็กน้อย () ชำรุดมาก

การซ่อมแซม () ซ่อมสายสนอง () ซ่อมตัวใบลานหรือสมุดข่อย () ไม่ได้ซ่อม

() ใส่ไม้ประกับ () ห่อผ้าใหม่ () ทำความสะอาด () อื่นๆ _____

ถ่ายไมโครฟิล์ม () ไม่ถ่าย () ถ่ายเมื่อวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

หมายเหตุ _____ วันที่ _____ เดือน _____ ปี _____ ที่สำรวจ

ชื่อผู้สำรวจ (๑) _____ (๒) _____

ภาพที่ 9 แบบกรอกข้อมูลเอกสารโบราณ

ที่มา: Phiphat Prasertsang et al. (2019)

หลังจากกรอกข้อมูลทะเบียนคัมภีร์ใบลานเสร็จเรียบร้อยแล้วตามแบบฟอร์มในภาพที่ 9 ทางคณะวิจัยจะได้ข้อมูลค่อนข้างละเอียดและเป็นฐานข้อมูลสำหรับผู้สนใจศึกษาต่อไป หลังจากการกรอกข้อมูลแล้วเสร็จผู้วิจัยได้นำข้อมูลบางส่วนเหล่านั้นมาเขียนใบปะหน้าคัมภีร์ใบลานเพื่อให้ทราบว่าคัมภีร์ใบลานเรื่องนั้นอยู่ในหมวดอะไร มีทั้งหมดกี่ผูก ลักษณะชุด ไม่ตรงกับธรรมดาหรือแกะสลักลาย ตลอดจนภาษาและตัวอักษรที่ใช้จารในคัมภีร์ใบลานนั้นคืออักษรโบราณชนิดใด จากข้อมูลเบื้องต้นของใบปะหน้านั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาคัมภีร์ใบลานว่ามัตนั้นคือเรื่องอะไร หมวดไหน อักษรชนิดใด โดยที่ไม่ต้องแกะผ้าห่อคัมภีร์ใบลานให้เสียเวลา ใบปะหน้านั้นถ้าย้อนกลับไปในวัฒนธรรมการจารคัมภีร์ใบลานในยุครุ่งเรืองที่มีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีอยู่ก็เปรียบเสมือน ไม้ ปี่ หรือ ไม้ ฎีกา ที่บอกชื่อเรื่องนั่นเอง ไม้ปี่ หรือ ไม้ฎีกา นั้นทำมาจาก ทองเหลือง งา ผ้า หนัง และ ไม้ไผ่

หมวด..... จำนวนผูก.....

ชื่อเรื่อง.....

ลักษณะชุด.....

ไม่ตรงกับ.....

ตัวอักษร.....

ภาพที่ 10 ตัวอย่างใบปะหน้าคัมภีร์ใบลาน

ภาพที่ 11 ตัวอย่างไม้ปี่ หรือไม้ฎีกา

ที่มา: Phiphat Prasertsang et al. (2019)

ขั้นตอนที่ 6) การห่อผ้าและมัดคัมภีร์ใบลาน (จะกล่าวโดยละเอียดในหัวข้อที่ 2 การอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานต่อไป)

ขั้นตอนที่ 7) สรุบบัญชีรายชื่อของคัมภีร์ใบลานที่ได้จัดระบบ เป็นการสรุปจากแบบกรอกข้อมูลในขั้นตอนที่ 5 เพื่อให้วัดหรือสถานที่ที่ไปจัดระบบคัมภีร์ใบลานเก็บไว้ 1 ชุด และทีมวิจัยเก็บไว้อีก 1 ชุด ในเอกสารสรุบบัญชีรายชื่อคัมภีร์ใบลานจะประกอบไปด้วย ชื่อเรื่อง หมวดหมู่ ลักษณะตัวอักษร จำนวนผูก ลักษณะเอกสาร และสภาพใบลาน

ตารางที่ 2 ตัวอย่างตารางสรุปบัญชีรายชื่อคัมภีร์ใบลาน

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หมวด	ตัวอักษร	จำนวน ผูก	ลักษณะ เอกสาร	ลักษณะชุด/ สภาพ
1	ปถิมกะพระวินัย	01 พระวินัย	ธรรมอีสาน	5	ใบลานยาว	ต่างชุด/ดีมาก
2	ศิริมานันท์สูตร	02 พระ สุดตันตปิฎก	ธรรมอีสาน	7	ใบลานยาว	ไม่ครบชุด/ ดีมาก
3	ปถิมกะมูล นิพพาน	02 พระ สุดตันตปิฎก	ธรรมอีสาน	9	ใบลานยาว	ต่างชุด/ดี

ในการจัดระบบคัมภีร์ใบลานในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 5 แหล่ง ปรากฏตัวอักษรที่ใช้ร่วมกันคือ อักษรโบราณอีสาน มีทั้งสิ้น 3 ตัวอักษร ได้แก่ อักษรธรรมอีสาน อักษรขอมไทย และอักษรไทยน้อย มีหลายหมวดหมู่ทั้งคติโลกและคติธรรม ลักษณะใบลานยาวปรากฏมากกว่าใบลานสั้น คัมภีร์ใบลานทั้งหมดมี 1,073 ผูก จัดระบบแยกหมวดหมู่ได้ 16 หมวดหมู่ ดังนี้ 1) หมวดพระวินัย 2) หมวดพระสุตตันตปิฎก 3) หมวดพระอภิธรรม 4) หมวดคัมภีร์ภาษาบาลี 5) หมวดชาดก 6) หมวดนิยายธรรม 7) หมวดนิยายนิทานพื้นบ้าน 8) หมวดตำนานพุทธศาสนา 9) หมวดตำรายา 10) หมวดโหราศาสตร์ 11) หมวดโอวาทคำสอน 12) หมวดอาณิสยสงฆ์/ฉลอง 13) หมวดบทสวดมนต์ 14) ปถิมกะบทสวดมนต์ 15) หมวดธรรมทั่วไป 16) หมวดรวมหลายหมวด สามารถสรุปตามสถานที่ที่จัดระบบคัมภีร์ใบลานได้ดังต่อไปนี้

1. สรุปการจัดระบบคัมภีร์ใบลานในสำนักศิลปะ และวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

จำนวนจำนวนคัมภีร์ใบลานมีทั้งหมด 203 ผูก ประกอบด้วย ใบลานยาวจำนวน 199 ผูก ใบลานสั้นจำนวน 4 ผูก โดยจำแนกลักษณะตัวอักษรที่ใช้ในการจารึกได้ 3 ประเภทคือ อักษรธรรมอีสาน อักษรขอมไทย อักษรไทยน้อย (อักษรลาวเดิม) นอกจากนี้ยังสามารถจำแนกตามเรื่องราวที่มีการจารึกไว้ซึ่งแบ่งออกเป็น 10 หมวด ดังต่อไปนี้

- 1) หมวดพระวินัย มี 1 เรื่อง ได้แก่ ปถิมกะพระวินัย
- 2) หมวดพระสุตตันตปิฎก มี 3 เรื่อง ได้แก่

- (1) ศิริमानันตสูตร
- (2) ปกิณกะพระสูตร
- (3) ปกิณกะมูลนิพพาน
- 3) หมวดพระอภิธรรม มี 2 เรื่อง ได้แก่
 - (1) พระอภิธรรม 7 คัมภีร์
 - (2) ปกิณกะพระอภิธรรม
- 4) หมวดคัมภีร์ภาษาบาลี มี 2 เรื่อง ได้แก่
 - (1) มุลกัจจายน์
 - (2) ปกิณกะภาษาบาลี
- 5) หมวดชาดก มี 2 เรื่อง ได้แก่
 - (1) มโหสถ
 - (2) ปกิณกะพระเวสสันดร
- 6) หมวดนินายธรรม มี 1 เรื่อง ได้แก่ ปกิณกะนินายธรรม
- 7) หมวดนินายนิทานพื้นบ้าน มี 6 เรื่อง ได้แก่
 - (1) การะเกด
 - (2) สิ้นไซ
 - (3) สุริวงศ์
 - (4) บัวละพันระ
 - (5) มหาวงศ์แดงอ่อน
 - (6) ปกิณกะนิทานพื้นบ้าน
- 8) หมวดตำนานพุทธศาสนา มี 4 เรื่อง ได้แก่
 - (1) อรัญคธาตุ
 - (2) สังฆอมธาตุ
 - (3) พระเจ้าใช้ชาติ
 - (4) ปกิณกะตำนานพุทธศาสนา
- 9) หมวดเวทศาสตร์ มี 1 เรื่อง ได้แก่ ตำรายา
- 10) หมวดโหราศาสตร์ มี 1 เรื่อง ได้แก่ โหราศาสตร์
- 11) หมวดรวมหลายหมวด มี 1 เรื่อง ได้แก่ ปกิณกะรวมหลายหมวด

2. สรุปการจัดระบบคัมภีร์ใบลานในวัดมณีจันทร์ ตำบลมะเฟือง
อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

จำนวนคัมภีร์ใบลานยาวมีทั้งหมด 428 ผูก โดยสามารถจำแนกลักษณะตัวอักษรได้ 3 ประเภท คือ อักษรธรรมอีสาน อักษรขอมไทย และอักษรไทยน้อย (อักษรลาวเดิม) จากใบลานทั้งหมดนี้สามารถแบ่งเป็นหมวดหมู่ได้ 11 หมวด ดังต่อไปนี้

- 1) หมวดพระสูตรตันตปิฎก มี 3 เรื่อง ได้แก่
 - (1) มุลนิพพาน
 - (2) ปกิณกะพระสูตร
 - (3) ปกิณกะมุลนิพพาน
- 2) หมวดพระอภิธรรม มี 3 เรื่อง ได้แก่
 - (1) พระอภิธรรม 7 คัมภีร์
 - (2) ปกิณกะพระอภิธรรม
 - (3) สัตตปัปภวนิกาย
- 3) หมวดคัมภีร์ภาษาบาลีมี 1 เรื่อง ได้แก่ มุลกัจจายน์
- 4) หมวดบทสวดมนต์ มี 2 เรื่อง ได้แก่
 - (1) ปกิณกะบทสวดมนต์
 - (2) สวดมนต์กลาง/สวดมนต์น้อย
- 5) หมวดอานิสงส์/ฉลอง มี 2 เรื่อง ได้แก่
 - (1) ฉลองทาน/ฉลองพระไตรปิฎก
 - (2) ปกิณกะอานิสงส์/ฉลอง
- 6) หมวดชาตก มี 3 เรื่อง ได้แก่
 - (1) พระเวสสันดร
 - (2) ปกิณกะพระเวสสันดร
 - (3) วิทูรบัณฑิต
- 7) หมวดโอวาทคำสอน มี 1 เรื่อง ได้แก่ ลุงสอนหลาน
- 8) หมวดธรรมทั่วไป มี 1 เรื่อง ได้แก่ พระนิโรจน์อริยสัจ
- 9) หมวดนิยายธรรม มี 2 เรื่อง ได้แก่
 - (1) แปดหมื่นสี่พันชั้น
 - (2) ปกิณกะ-นิยายธรรม

10) หมวดนิยานิทานพื้นบ้าน มี 5 เรื่อง ได้แก่

- (1) จันทฆาต
- (2) พระยาสุรสาช
- (3) วังสมาลินี
- (4) โสวัตร
- (5) ปกิณกะนิยานิทานพื้นบ้าน

11) หมวดตำนานพุทธศาสนา มี 3 เรื่อง ได้แก่

- (1) พระเจ้าเลียบโลก
- (2) สังฆอมธาตุ
- (3) ปกิณกะตำนานพุทธศาสนา

12) หมวดรวมหลายหมวด มี 1 เรื่อง ได้แก่ ปกิณกะรวมหลายหมวด

3. สรุปการจัดระบบคัมภีร์ใบลานในวัดอิสานพะเยาชัย อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

จำนวนเอกสารใบลานยาวมีทั้งหมด 144 ผูก โดยสามารถจำแนกลักษณะตัวอักษรได้ 2 ประเภท คือ อักษรธรรมอีสาน และอักษรขอมไทย จากใบลานทั้งหมดนี้สามารถแบ่งเป็นหมวดหมู่ได้ 9 หมวด ดังต่อไปนี้

1) หมวดชาดก มี 2 เรื่อง ได้แก่

- (1) เรื่องปกิณกะพระเวสสันดร
- (2) เรื่องพระเวสสันดร

2) หมวดพระอภิธรรม มี 1 เรื่อง ได้แก่ (1) เรื่องพระอภิธรรม 7 คัมภีร์

3) หมวดนิยานิทานพื้นบ้าน มี 4 เรื่อง ได้แก่

(1) เรื่องปกิณกะนิทานพื้นบ้าน (เสียวสวาด 2 ผูก ลำพระอินทร์ 1 ผูก แม่ไก่ 1 ผูก สุวรรณสังข์ 1 ผูก ธาตุสะกั้ง 1 ผูก เตปทุมมา 3 ผูก)

- (2) เรื่องสุวรรณจักรกumar
- (3) เรื่องสุพรมโมกขา
- (4) เรื่องจันทฆาต

4) หมวดอาณิสยส์ฉลอง มี 1 เรื่อง ได้แก่

(1) เรื่องปภิกกะอาณิสยส์ฉลอง (ฉลองหนังสือ 1 ผูก ฉลองเจดีย์ทราย 1 ผูก ฉลองเทียน 1 ผูก ฉลองทุ่ง 1 ผูก ฉลองปึก 1 ผูก ฉลองตุ๊ก 4 ผูก สรรพทาน 4 ผูก)

5) หมวดนิยายธรรม มี 1 เรื่อง ได้แก่

(1) เรื่องปภิกกะนิยายธรรม (พระธรรม 3 ไตร 6 ผูก ปัญญาบารมี หลวง 3 ผูก พระเจ้าแทนน้านแม่ 1 ผูก ชมพูบดี 1 ผูก)

6) หมวดคัมภีร์ภาษาบาลี มี 1 เรื่อง ได้แก่ (1) เรื่องคัพพสนธิ, ตัสสิ

7) หมวดบทสวดมนต์ มี 1 เรื่อง ได้แก่

(1) เรื่องปภิกกะบทสวด (อุณหสวไสย 10 ผูก ปัญญาบารมี 2 ผูก ปาฏิโมกข์ 1 ผูก บทสวด 1 ผูก)

8) หมวดพระสูตรตันตปิฎก มี 1 เรื่อง ได้แก่

(1) เรื่องปภิกกะพระสูตรตันตปิฎก (อาการวัตตสูตร 1 ผูก มูลนิพพาน 2 ผูก เทวทูตสูตร 5 ผูก สารการวิชาสูตร 1 ผูก)

9) หมวดตำนานพุทธศาสนา มี 1 เรื่อง ได้แก่

(1) เรื่องปภิกกะตำนานพุทธศาสนา (สังฆอมธาตุ 6 ผูก ปฐมสมโพธิ 2 ผูก ไตรโลกวินิจฉัย 1 ผูก มหาธาตุ 1 ผูก)

4. สรุปการจัดระบบคัมภีร์ใบลานในวัดแจ้งตลาดโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

จำนวนเอกสารใบลานยาวมีทั้งหมด 298 ผูก และใบลานสั้น 12 ผูก โดยสามารถจำแนกลักษณะตัวอักษรได้ 2 ประเภท คือ อักษรธรรมอีสาน และอักษรขอมไทย โดยภาษาที่ใช้เป็นภาษาอีสานและภาษาเขมรถิ่น จากใบลานทั้งหมดนี้สามารถแบ่งเป็นหมวดหมู่ได้ 8 หมวด ดังต่อไปนี้

1) หมวดพระอภิธรรม มี 1 เรื่อง ได้แก่

(1) ปภิกกะพระอภิธรรม 7 คัมภีร์ อักษรขอม ไทยจำนวน 84 ผูก

(2) ปภิกกะพระอภิธรรม 7 คัมภีร์ อักษรธรรมอีสาน 28 ผูก

2) หมวดคัมภีร์ภาษาบาลีมี 5 เรื่อง ได้แก่

(1) มูลกัจจายน์

(2) พระธรรมบท

- (3) ปฐมสมโพธิ
- (4) ปกิณกะมูลกัจจายน์
- (5) ปกิณกะคัมภีร์ภาษาบาลี (ธรรมบท 3 ผูก, อนุโลม 2 ผูก) อักษร
ขอมไทย จำนวน 5 ผูก

3) หมวดอานิสงส์/ฉลอง มี 5 เรื่อง ได้แก่

- (1) ฉลองพระไตรปิฎก
- (2) ฉลองกฐิน
- (3) ฉลองเวสสันดร
- (4) ฉลองฉาปนกิจ
- (5) สรรพทาน

4) หมวดชาดก มี 3 เรื่อง ได้แก่

- (1) พระเวสสันดร
- (2) พระมัลลย์
- (3) สุวรรณสาม

5) หมวดธรรมทั่วไป มี 1 เรื่อง ได้แก่ (1) สังฆมณฑล

6) หมวดนิยายธรรม มี 1 เรื่อง ได้แก่ (1) ธรรม 3 ไตร

- 7) หมวดปกิณกะรวมหลายหมวด มี 24 เรื่อง ได้แก่ (1) สมันตะ (2) นิพพานสูตร (3) มูล-นิพพาน (4) ทุกขสังคจ (5) พระยาธรรมเอกราช (6) ธาตุห้วง (7) เตปทุมมา (8) พิมพา (9) นาคเสน (10) สาลากวิริยสูตร (11) พระธรรมนันทชาติ (12) โลกศาสนา (13) ธรรมดาสนโลก (14) อานิสงส์พระไตรปิฎก (15) อานิสงส์ (16) ไตรปิฎก (17) พระวิมารณา (18) ทุกขอริยสังคจ (19) นิทานราชมานพ (20) ปฐมสมันตะ (21) เวสสันดรชาดก (22) พระตติยสังคยานา (23) พระมัลลย์ (24) อนาคตวงศ์

8) ปกิณกะบทสวดมนต์ มี 3 เรื่อง ได้แก่

- (1) อุณหิสวไชย
- (2) วิสุทธินิยา
- (3) ปัญญาบารมี

5. สรุปรการจัดระบบคัมภีร์ใบลานในวัดโคกเหล็ก อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

จำนวนเอกสารใบลานยาวมีทั้งหมด 104 ผูก โดยสามารถจำแนกลักษณะตัวอักษรได้ 2 ประเภท คือ อักษรไทย และอักษรขอมไทย/ขอมบาลี โดยภาษาที่ใช้เป็นภาษาไทยและภาษาเขมรถิ่น จากใบลานทั้งหมดนี้สามารถแบ่งเป็นหมวดหมู่ได้ 5 หมวด ดังต่อไปนี้

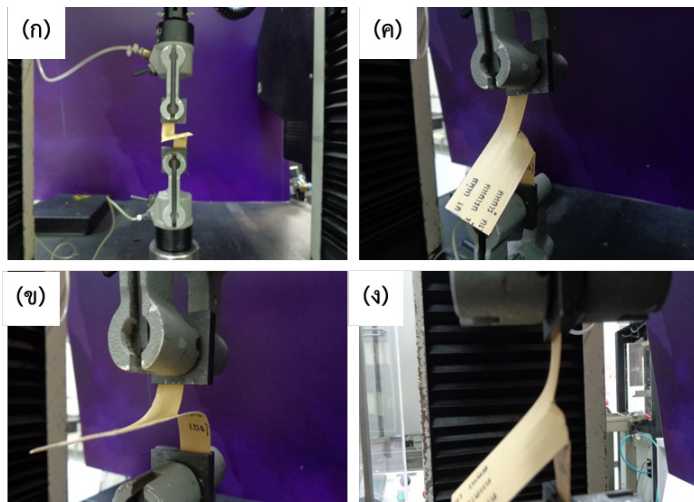
- 1) หมวดพระสุตันตปิฎก มี 1 เรื่อง ได้แก่ ปกิณกะพระสุตันตปิฎก
 - 2) หมวดพระอภิธรรมมี 1 เรื่อง ได้แก่
 - 2.1) ปกิณกะพระอภิธรรม 7 คัมภีร์ ได้แก่
 - (1) พระธาตุกถา
 - (2) พระยมก
 - (3) พระมหาปิฎฐาน
 - (4) พระบุคคัลบัญญัติ
 - (5) พระวิภังค์
 - (6) พระกถาวัตร
 - 3) หมวดธรรมทั่วไป มี 1 เรื่อง ได้แก่ พระไตรปิฎกเทศนา อักษรไทย 23 ผูก
 - 4) หมวดชาตก มี 2 เรื่อง ได้แก่
 - (1) พระเวสสันดร อักษรธรรมอีสาน อักษรไทย จำนวน 6 ผูก
 - (2) ปกิณกะพระเวสสันดรชาตก อักษรขอม จำนวน 9 ผูก
- (1. เวสสันดร 2. พระมาลัย 3. ทศพร 4. คาถาพัน 5. กุมาร 6. จุลพน)
- 5) หมวดปกิณกะรวมหลายหมวด มี 8 เรื่อง อักษรขอม ได้แก่
 - (1) ฉลองปิฎก
 - (2) ฉลองปฏิมากร
 - (3) อานิสส์ผ้าป่า
 - (4) ตำนานพระพุทธบาท
 - (5) ฉลองศัพท์าน
 - (6) นิพพานสูตร
 - (7) ปฐมสังคายนา
 - (8) พระไตรลักษณ์

2. การอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานโดยบูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ในการอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานในครั้งนี้ได้ดำเนินงานโดยการบูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อการป้องกัน หรือหลีกเลี่ยงจากปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการชำรุดเสื่อมสภาพ เพื่อคงคัมภีร์ใบลานให้อยู่ในสภาพเดิมให้มากที่สุด โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 การอนุรักษ์ทำความสะอาดคัมภีร์ใบลานโดยการบูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

การอนุรักษ์ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นการปฏิบัติการอนุรักษ์ (Conservation Treatment) คือ การที่จะรักษา หยุดยั้งปัญหาที่ทำให้เกิดการชำรุด และแก้ไขสิ่งชำรุดที่เกิดขึ้นกับเอกสารใบลานให้กลับคืนสู่สภาพเดิม โดยสภาพและปัญหาที่เกิดขึ้นกับใบลานจะเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติและองค์ประกอบทางเคมีของใบลานด้วย ซึ่งองค์ประกอบทางเคมีของใบลานเป็นวัสดุที่ประกอบด้วยเซลลูโลส จากการศึกษาทางวิทยาศาสตร์พบว่า ใบลานที่อยู่ในวงศ์ *Corypha umbraculifera* ที่นำมาใช้ทำเอกสารใบลาน มีแอลฟาเซลลูโลส (α -cellulose) 41 - 49 % และลิกนิน ประมาณ 28 - 43 % นอกจากนี้ยังมีสารประเภทเอสเทอร์ (ester) ของกรดไขมันที่มีจำนวนอะตอมของคาร์บอนระหว่าง 16 - 24 อะตอม กับแอลกอฮอล์ที่มีจำนวนอะตอมสูงกว่า 16 อะตอม สารประกอบนี้คือ น้ำมันธรรมชาติ (natural oil) ที่มีอยู่ในใบลานจะทำให้ใบลานมีคุณสมบัติที่อ่อนตัว บิดงอได้โดยไม่แตก นอกจากนี้ยังเป็นตัวที่รักษาใบลานให้อยู่ในสภาพที่คงทนอีกด้วยและป้องกันน้ำซึมได้ สำหรับผลการทดสอบความคงทนต่อการฉีกขาดของใบลานแสดงดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 การทดสอบความคงทนต่อการฉีกขาดของใบลาน

ที่มา: Phiphat Prasertsang et al. (2019)

จากภาพที่ 12 ได้นำใบลานที่แตกผุจนตัดให้ได้ขนาด กว้าง 1 นิ้ว ยาว 3 นิ้ว แล้วกรีดให้เป็นรอยฉีกตรงกึ่งกลางของความกว้าง ลึกเข้าไป 1 นิ้ว จากนั้นนำเข้าเครื่องทดสอบความคงทนต่อการฉีกขาดดังแสดงในภาพที่ 11 (ก) โดยใช้ความเร็วของเครื่องมือในการทดสอบ 50 มิลลิเมตรต่อนาที ผลการทดสอบพบว่า ใบลานไม่สามารถฉีกตามรอยฉีกที่ได้กรีดไว้เบื้องต้นไปจนถึงปลายสุดได้ เกิดการฉีกขาดเป็นแนวขวางดังแสดงในภาพที่ 11 (ง) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโครงสร้างของใบลานที่ถูกเก็บมานานทำให้เกิดการเสียหายตามธรรมชาติคือ ความเหนียว ความยืดหยุ่น และการบิดงอ นั้นหายไป จึงทำให้เกิดการเปราะฉีกขาด และแตกหักได้ง่าย สำหรับการทำให้ใบลานคืนสภาพที่มีความเหนียวและทนต่อการบิดงอเดิมนั้นไม่สามารถทำได้ เหมือนกับการทำใบไม้แห้งให้กลับมาเป็นใบไม้สดคงเป็นไปไม่ได้ยาก ดังนั้นทางคณะผู้วิจัยจึงได้อนุรักษ์เอกสารใบลานโดยการชะลอการเสื่อมสภาพตามกาลเวลาของใบลาน โดยการทดสอบความเป็นกรดของใบลานเพราะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ใบลานเปราะ ซึ่งผลการทดสอบพบว่าใบลานส่วนใหญ่นั้นมีสภาพเป็นกลางและมีบางฉบับที่มีความเป็นกรดเล็กน้อย โดยเมื่อเช็คทำความสะอาดและทดสอบความเป็นกรดอีกครั้ง พบว่าความเป็นกรดนั้นหายไป ซึ่งในขั้นตอนการเช็คทำความสะอาดจะเช็ดด้วยแอลกอฮอล์ความ

เข้มข้น 50% เป็นการเช็ดทำความสะอาดคราบสกปรก รอยเปื้อนต่างๆ เมื่อเช็ดทำความสะอาดสะอาดเรียบร้อยแล้วรอให้แอลกอฮอล์ระเหยแห้งหมด ก็ทำการเช็ดด้วยน้ำมันยูคาลิปตัสเป็นขั้นตอนสุดท้าย เพื่อคืนความยืดหยุ่นหรือความเหนียวของใบลานให้กลับมาบ้าง และยังช่วยป้องกันไม่ให้สัตว์หรือแมลงกัดกินใบลานให้เกิดความเสียหายได้

2.2 การเปลี่ยนสายสนอง

สายสนอง คือ เชือกที่ร้อยคัมภีร์ใบลานเข้าด้วยกันเป็นผูก อาจใช้เชือกป่าน ปอ หรือเส้นไหม บางครั้งผู้หญิงที่มีศรัทธามากก็นำเส้นผมตนเองมาร้อยถักทำเป็นเส้นเพื่อร้อยคัมภีร์ใบลาน โดยทั่วไปจะร้อยรู้ด้านซ้ายของคัมภีร์ใบลาน คัมภีร์ใบลานแต่ละผูกจะมีเชือกร้อยใบลานแต่ละแผ่นเข้าด้วยกันเป็นผูก เรียกว่า สายสนอง ในการลงพื้นที่วิจัยครั้งนี้ได้ทำการอนุรักษ์โดยการทำการเปลี่ยนสายสนองในกรณีที่สายเดิมนั้นชำรุด เพื่อป้องกันคัมภีร์ใบลานแตกผูก เนื่องจากคัมภีร์ใบลานถูกจัดเก็บไว้เป็นเวลานาน ทำให้สายสนองนั้นชำรุดเสียหายค่อนข้างมาก

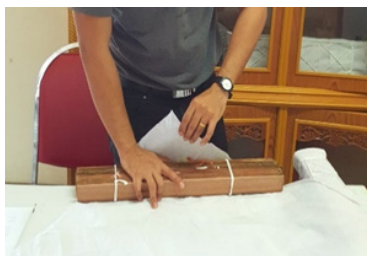
ภาพที่ 13 สายสนองร้อยใบลาน

ที่มา: Phiphat Prasertsang et al. (2019)

2.3 การห่อผ้าเสริมไม้ประกับและมัดคัมภีร์โบราณ

การห่อผ้าเสริมไม้ประกับและมัดคัมภีร์โบราณเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการอนุรักษ์ เป็นการป้องกัน (Prevention) ที่มุ่งเน้น หยุดยั้ง หรือชะลอการชำรุดเสื่อมสภาพที่จะเกิดขึ้น ไม้ประกับเป็นไม้ที่ใช้ประกบด้านบนและด้านล่างของคัมภีร์โบราณ เพื่อให้คัมภีร์โบราณอยู่ในสภาพที่ไม่บิดงอ ไม่ฉีกขาดได้โดยง่าย การห่อผ้าเสริมไม้ประกับและมัดคัมภีร์โบราณเป็นการป้องกันหรือหลีกเลี่ยงจากปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการชำรุดเสื่อมสภาพ เช่น การบิดงอ ความชื้น ฝุ่นละออง แมลง สัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น

การห่อผ้าเสริมไม้ประกับและมัดคัมภีร์โบราณมีขั้นตอน คือ ถ้าคัมภีร์โบราณมัดใดไม่มีไม้ประกับ ก็เสริมไม้ประกับเพื่อความคงทนแข็งแรงไม่บิดงอ ถ้าผ้าห่อคัมภีร์โบราณผืนเดิมยังใช้ได้ ให้นำไปปิดฝุ่นทำความสะอาดเบื้องต้น แล้วนำมาห่อเป็นชั้นแรก ต่อจากนั้นก็เอาผ้าด้ายดิบห่อทับอีกชั้นหนึ่ง ในอดีตนั้นผู้ที่สร้างคัมภีร์โบราณถ้ามีศรัทธาในพุทธศาสนา มากก็จะถวายผ้าไหม มัดหมี่ สวดลายต่าง ๆ ตามศรัทธาผู้สร้างมาห่อคัมภีร์โบราณ การห่อผ้าอาจเริ่มต้นที่มุมผ้าหรือกึ่งกลางตรงริมผ้าก็ได้ แล้วม้วนไปเรื่อย ๆ พอได้ระยะหนึ่งก็เก็บมุมผ้าให้เรียบร้อย แล้วม้วนต่อไป

ภาพที่ 14 การห่อคัมภีร์โบราณ

ภาพที่ 15 การมัดผ้าโดยมีใบปะหน้ากำกับไว้

ที่มา: Phiphat Prasertsang et al. (2019)

หลังจากม้วนจนหมดผ้าแล้วก็เอาใบปะหน้ามาร้อยเชือกแล้วก็มัดคัมภีร์โบราณเป็นเปลาะ ๆ 3 - 6 เปลาะ ตามแต่ขนาดความยาวของโบราณ ซึ่งส่วนมากจะทำเปลาะเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสจึงจะสวย ซึ่งการมัดแบบโบราณมักจะมัดแบบ “ตรีสิงเห” คือการดัดครั้งเดียวสามารถแก้มัดได้ด้านหนึ่ง ดึงอีกครั้งหนึ่งสามารถแก้มัดได้อีกข้างหนึ่ง เมื่อมัดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ถ้ามีไม้หรือไม้ไผ่กาก็ให้เสียบไว้ด้านหน้ามัดคัมภีร์นั้น โดยผูกเชือกติดไว้กับเชือกมัดคัมภีร์เป็นการเสริมสันกระบวนกรห่อและมัดคัมภีร์โบราณ

ภาพที่ 16 คัมภีร์ใบลานหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการอนุรักษ์

ที่มา: Phiphat Prasertsang et al. (2019)

หลักการสำคัญในการปฏิบัติการอนุรักษ์สรุปได้ดังนี้

1. ตรวจสอบชนิดของเอกสารโบราณที่จะทำการอนุรักษ์ โดยตรวจสอบลักษณะของวัสดุ คุณสมบัติทางเคมี และความไวต่อสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีวิทยาศาสตร์
2. ตรวจสอบปัญหา โดยการตรวจสอบลักษณะการชำรุดให้แน่ชัดว่ามาจากสาเหตุใด เกิดมากหรือน้อยเพียงใด
3. ตรวจสอบแนวทางและหยุดยั้งปัญหา เป็นการอนุรักษ์จัดปัญหาและแก้ไขตามลักษณะที่เกิดขึ้น โดยบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์ให้เหมาะสม (Conservation Treatment)
4. เก็บรักษาในสภาพที่เหมาะสม หลังจากการดำเนินงานอนุรักษ์แล้ว ต้องหาทางป้องกันเหตุ (Prevention) ที่จะเกิดและทำให้คัมภีร์ใบลานชำรุดเสียหายอีก เช่น การห่อคัมภีร์ใบลานป้องกันฝุ่นละอองจากมูลสัตว์และแมลงซึ่งมีคุณสมบัติเป็นกรด การทาน้ำมันยูคาลิปตัสเพิ่มความชุ่มชื้นและกลั่นไล่สัตว์และแมลงได้

สรุปและอภิปรายผล

ในบทความนี้จะนำเสนอให้เห็นถึงกระบวนการอนุรักษ์จัดระบบคัมภีร์ใบลาน โดยการบูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีขั้นตอนดังนี้

1. การจัดระบบคัมภีร์ใบลานในจังหวัดบุรีรัมย์

ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมคัมภีร์ใบลานทั้งหมดในวัดหรือสถานที่ที่ทำการสำรวจ ตรวจสอบคัมภีร์ใบลานเบื้องต้นที่ต้องสำรวจ เพื่อวางแผนในการดำเนินงานให้เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 แยกคัมภีร์ใบลานในมัดที่ครบชุดไว้ต่างหากจากคัมภีร์ใบลานอื่น ๆ ที่แตกผูก ในขั้นตอนนี้ต้องอาศัยบุคคลากรผู้ที่สามารถอ่านอักษรโบราณได้ เนื่องจากการจะดูว่ามัดนั้นครบถ้วนหรือไม่ สามารถดูได้จากการตรวจสอบลำดับผูกว่าเรียงลำดับครบหรือไม่

ขั้นตอนที่ 3 นำคัมภีร์ใบลานที่ไม่ครบชุดนั้นมาจัดเรียงไว้ เพื่อหาผูกที่เป็นชุดเดียวกัน โดยนำเอาคัมภีร์ใบลานทั้งหมดมาเรียงกัน ตามขั้นตอน ดังนี้

3.1) เรียงตามความยาวของคัมภีร์ใบลานเพื่อจำแนกกลุ่มตามความยาว ในขั้นตอนนี้เป็นการจำแนกในเบื้องต้นที่ยังไม่ละเอียด ซึ่งยังไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าเป็นผูกเดียวกันหรือไม่

3.2) จำแนกคัมภีร์ใบลานตามลักษณะของเอกสารใบลาน ตั้งสันคัมภีร์ใบลานทั้งหมดขึ้น เพื่อแยกชุดสีและลวดลายที่ปรากฏตรงสันคัมภีร์ใบลาน ถ้าคัมภีร์ใบลานอยู่ในเรื่องเดียวกันในมัดนั้น ลักษณะสีตรงสันคัมภีร์ใบลานจะมีสีเหมือนกัน ในการจำแนกตามลักษณะดังกล่าวสามารถจัดหมวดหมู่คัมภีร์ใบลานได้เป็นอย่างดีและบ่งชี้ได้ว่าคัมภีร์ใบลานเป็นฉบับเดียวกันหรือไม่

ขั้นตอนที่ 4) การอนุรักษ์ ทำความสะอาดโดยการบูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ขั้นตอนที่ 5) บันทึกข้อมูลลงทะเบียนคัมภีร์ใบลาน การบันทึกข้อมูลจากคัมภีร์ใบลานในการสำรวจแต่ละครั้ง หากบันทึกรายละเอียดมากเท่าใดก็จะมีประโยชน์ต่อเจ้าของผู้สำรวจและผู้สนใจศึกษาค้นคว้ามากเท่านั้น เพราะการทำทะเบียน จะทำให้ทราบจำนวนและชื่อเรื่องของเอกสารที่มีอยู่ ส่วนข้อมูลอื่น ๆ ก็จะไปบอกถึงชื่อเอกสาร ชื่อผู้จารหมวดหมู่ สภาพ อายุ จำนวนหน้าลาน ข้อความท้ายใบลาน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้สนใจที่จะศึกษา

ขั้นตอนที่ 6) การทอผ้าและมัดคัมภีร์โบราณ

ขั้นตอนที่ 7) สรุบบัญชีรายชื่อของคัมภีร์โบราณที่ได้จัดระบบ เพื่อให้วัดหรือสถานที่ที่ไปจัดระบบคัมภีร์โบราณเก็บไว้ ในเอกสารสรุบบัญชีรายชื่อคัมภีร์โบราณจะประกอบไปด้วย ชื่อเรื่อง หมวดหมู่ ลักษณะตัวอักษร จำนวนผูก ลักษณะเอกสาร และสภาพโบราณ

2. การอนุรักษ์ทำความสะอาดคัมภีร์โบราณโดยการบูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คือ การที่จะรักษา หยุดยั้งปัญหาที่ทำให้เกิดการชำรุด และแก้ไขสิ่งที่ชำรุดที่เกิดขึ้นกับเอกสารโบราณให้กลับคืนสู่สภาพเดิม โดยตรวจดูลักษณะของวัสดุ คุณสมบัติทางเคมี และความไวต่อสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีวิทยาศาสตร์ ตรวจสอบหาสาเหตุให้แน่ชัดว่ามาจากสาเหตุใดเกิดมากหรือน้อยเพียงใดเพื่อการอนุรักษ์จัดปัญหาและแก้ไขตามลักษณะที่เกิดขึ้น โดยบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์ให้เหมาะสม (Conservation Treatment) ตลอดจนเก็บรักษาในสภาพที่เหมาะสม หลังจากการดำเนินงานอนุรักษ์แล้วต้องหาทางป้องกันเหตุ (Prevention) ที่จะเกิดและทำให้คัมภีร์โบราณชำรุดเสียหายอีกได้

จากการลงพื้นที่พบว่า คัมภีร์โบราณทั้งหมดมี 1,073 ผูก สามารถจัดระบบแยกหมวดหมู่ได้ 16 หมวดหมู่ ดังนี้ 1) หมวดพระวินัย 2) หมวดพระสูตรตันตปิฎก 3) หมวดพระอภิธรรม 4) หมวดคัมภีร์ภาษาบาลี 5) หมวดชาดก 6) หมวดนินยชาธรรม 7) หมวดนินยานิทานพื้นบ้าน 8) หมวดตำนานพุทธศาสนา 9) หมวดตำรายา 10) หมวดโหราศาสตร์ 11) หมวดโอวาทคำสอน 12) หมวดอานิสงส์/ฉลอง 13) หมวดบทสวดมนต์ 14) ปกิณกะบทสวดมนต์ 15) หมวดธรรมทั่วไป 16) หมวดรวมหลายหมวด คัมภีร์โบราณส่วนใหญ่ยังถูกจัดเก็บไม่ถูกวิธีและไม่ได้รับการดูแล บางแหล่งคัมภีร์โบราณแตกผุกร่อนจัดกระจาย ไม่มีผ้าห่อป้องกันฝุ่น ไม่มีไม้ประกับป้องกันการบิดงอและที่จัดเก็บ คัมภีร์โบราณบางผูกชำรุดขาดหาย ฝุ่นผง กรอบเปราะ ฉีกขาด มีร่องรอยของแมลงกัดกินและมีเชื้อรา อีกทั้งยังมีกาน้ำคัมภีร์โบราณไปเผาเป็นมวลสารเพื่อทำเป็นวัตถุมงคล ส่วนคัมภีร์โบราณที่ยังมีสภาพดีอยู่ก็มักมีแนวโน้มที่จะชำรุดเสื่อมสภาพลงทุกขณะ เพราะการเก็บรักษาหรือใช้งานไม่ถูกต้อง

คณะวิจัยจึงได้เห็นถึงสภาพปัญหาดังกล่าว ประกอบกับบุคลากรที่ทำงานด้านนี้ยังขาดแคลน จึงได้ลงพื้นที่ดำเนินงานอนุรักษ์และจัดระบบคัมภีร์ใบลานตามหลักวิชา โดยบูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งทำให้งานวิจัยนี้มีความแตกต่างจากการอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานในอดีตที่ผ่านมา จากการศึกษาพบว่า คัมภีร์ใบลานส่วนใหญ่ที่มีสภาพดีนั้นให้ผลการทดสอบมีฤทธิ์เป็นกลาง และมีบางส่วนที่มีฤทธิ์เป็นกรดเล็กน้อย โดยเมื่อเช็ดทำความสะอาดด้วยเอทานอลความเข้มข้น 50% ความเป็นกรดนั้นหายไป หรือบางส่วนที่เช็ดทำความสะอาดแล้วยังมีความเป็นกรดอยู่ก็จะทำการเช็ดด้วยแมกนีเซียมไฮดรอกไซด์ที่ละลายในเมทิลแอลกอฮอล์ หลังจากนั้นเช็ดทำความสะอาดคราบสกปรกและทำลายเชื้อโรคที่อาจจะแฝงตัวอยู่กับใบลานที่ถูกเก็บมานานับ 100 ปี แล้ว เมื่อใบลานแห้งทำการเขี่ยรอบสุดท้ายด้วยน้ำมันยูคาลิปตัส เพื่อป้องกันแมลงกัดกิน เชื้อรา และยังช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นหรือความเหนียวให้กับเอกสารใบลานได้ด้วย หลังจากนั้นเมื่อใบลานแห้งทำการห่อด้วยผ้าด้ายดิบและไม้ประกบกับประกบทั้งสองข้างเพื่อไม่ให้ใบลานบิดงอและป้องกันการแตกหัก จากนั้นก็เก็บตามสถานที่ที่ทางวัดเคยเก็บไว้และทำป้ายชื่อติดทุกผูก เพื่อความสะดวกในการค้นหาต่อไป สำหรับอุปสรรคที่พบในระหว่างการทำงานด้านการอนุรักษ์เอกสารใบลานนั้นคือ เอกสารใบลานที่พบตามสถานที่ต่าง ๆ มีบางส่วนที่ไม่สามารถทำการอนุรักษ์ได้เนื่องจากมีการแตกหัก เปราะกรอบ มีร่องรอยแมลงกัดกิน ฉีกขาด จนไม่สามารถทำอะไร ๆ ได้ ซึ่งทางคณะผู้วิจัยทำได้เพียง รวบรวมและแยกออกจากผู้อื่น ๆ จัดเก็บตามสถานที่และทำป้ายชื่อติดแสดงให้เห็นว่าเป็นเอกสารใบลานที่ชำรุดและแตกหัก จากผลการดำเนินงาน เป็นการบูรณาการงานร่วมกันทั้งทางมนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้ผลการดำเนินงานที่มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปริวรรต จัดระบบ และอนุรักษ์เอกสารใบลานตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์นั้นยังไม่ปรากฏข้อมูลเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับ Wana-udon (2014) กล่าวว่า สำหรับการอนุรักษ์เอกสารโบราณในภาคอีสานนั้น ยังไม่มีหน่วยงานใดที่สามารถทำได้ครบทั้ง 2 ขั้นตอน กล่าวคือ ทั้งการป้องกันและการปฏิบัติการอนุรักษ์ ส่วนมากจะอยู่ในระดับการป้องกัน ทำได้เพียง เก็บรวบรวม ทำความสะอาดปิดฝุ่น ถ้าเป็นคัมภีร์ใบลานก็ยังมีเปลี่ยนสายสนอง เปลี่ยนเชือกมัดและห่อผ้าใหม่ หรืออย่างมาก็ใช้แอลกอฮอล์เช็ดทำความสะอาด ส่วนกระบวนการปฏิบัติการอนุรักษ์ กลุ่มหรือบุคคลที่ทำมีไม่มาก เพราะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเท่าที่ปรากฏมีที่สำนักหอสมุดแห่งชาติ และสำนัก

หอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในภาคตะวันออกเฉียงมีกลุ่มงานอนุรักษ์เอกสารโบราณ สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นกลุ่มงานที่ทำงานด้านนี้โดยตรง

ส่วนมากงานวิจัยเอกสารโบราณจะเน้นไปที่การศึกษาตัวบทที่บิรบรรดถอดแปลไว้แล้วเช่น Chawanakorn (2009) การศึกษาถอดแปลตำรายาวัตท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นวัดสำคัญแห่งหนึ่งที่มีบทบาทในการสืบสานและอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานไว้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน Kunchuai (1989) ได้ทำการศึกษาตำรายาพื้นบ้านจากสมุดข่อย จากวัดบึง อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งวัตถุประสงค์ของการศึกษารั้งนี้เพื่อศึกษาภาษา วิธีการเขียน คติความเชื่อเรื่องการเกิดโรค และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ที่ปรากฏในตำรายาพื้นบ้านที่บันทึกไว้ในสมุดข่อย จำนวน 12 ฉบับ นอกจากนี้ยังศึกษาโลกทัศน์ของชาวบ้านบึงที่เคยได้รับการรักษาโรคด้วยยาสมุนไพรที่สอดคล้องกับตำรายาพื้นบ้านที่ศึกษา

สำหรับการอนุรักษ์เอกสารโบราณตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์นั้นพบรายงานเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการอนุรักษ์เอกสารโบราณโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับ Kullaphanthada (2018) ซึ่งได้รายงานเกี่ยวกับลักษณะและองค์ประกอบทางเคมีของใบลาน ขั้นตอนการเตรียมและจารใบลาน การอนุรักษ์เอกสารประเภทใบลานแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์เอกสารประเภทใบลานโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์สาเหตุที่ทำให้เกิดการชำรุดเสื่อมสภาพกับเอกสารโบราณและแนวทางป้องกัน สอดคล้องกับ Office of National Library of Thailand (2008) กล่าวถึง ความรู้ด้านการซ่อมอนุรักษ์คัมภีร์ใบลาน เพื่อใช้เป็นแนวทางและคู่มือในการปฏิบัติงานซ่อมอนุรักษ์คัมภีร์ใบลาน ซึ่งประกอบด้วย การอนุรักษ์คัมภีร์ใบลาน การอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานด้วยวิธีการซ่อม ขั้นตอนและการปฏิบัติงานซ่อมคัมภีร์ใบลาน สำหรับรายงานเกี่ยวกับการลงพื้นที่อนุรักษ์เอกสารโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ตามวัดต่าง ๆ นั้นยังไม่พบรายงาน เนื่องจากว่าการอนุรักษ์ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์นั้นต้องใช้อุปกรณ์ สารเคมี และขั้นตอนการอนุรักษ์ที่ยุ่ยากพอสมควร เพราะเป็นงานที่ละเอียดอ่อนและจำเป็นต้องอาศัยกำลังคนในการซ่อมบำรุง อนุรักษ์ และผู้ที่มีความรู้ทางด้านเคมีในการลงพื้นที่ด้วย

สำหรับรายงานด้านการอนุรักษ์เอกสารโบราณในต่างประเทศนั้นมีหลากหลายและทันสมัยเป็นอย่างยิ่ง เช่น Suryawanshi (2000) การอนุรักษ์ต้นฉบับเอกสารโบราณที่จารึกบนเปลือกไม้เบิร์ช ด้วยการทำความสะอาด การขจัดความเป็นกรด การเปลี่ยนสี และการซีดจางของหมึก พร้อมแนวทางในการแก้ปัญหา Chopra (2003) การเก็บรักษา

ต้นฉบับเก่าที่หายากและเปราะบาง ด้วยเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้สามารถรักษาข้อมูลด้านเอกสารโบราณไว้ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากประเทศอินเดียยังใช้วิธีการเก็บแบบดั้งเดิมและขาดการดูแลรักษา Sequeira, Casanova and Cabrita, (2006) การศึกษาประสิทธิภาพของสารละลายนาโน ด้วยวิธีการ de-acidification โดยใช้อนุภาคนาโนของ Ca(OH)_2 ในสารละลายไอโซโพรพานอล เปรียบเทียบกับสารละลาย Ca(OH)_2 ในการป้องกันไม่ให้สีหมึกนั้นเลือนหายตามกาลเวลา

References

- Chawanakorn, C. (2009). **Ancient medicine document**. Maha Sarakham: Mahasarakham University Press. (in Thai)
- Chopra, H. S. (2003). **Digitization of archival records and manuscripts: Problems and solutions**. In 24th All India Conference of IASLIC: Knowledge Management in Special Libraries in Digital Environment, 15-18 December 2003, (pp. 215-218). Kolkata: IASLIC.
- Digital Tipitaka (DTP). (2014). The Palm Leaf Manuscript on citizen's participation in heritage of Religion and Thai nation. **Yoo Nai Boon Magazine**, **136**. Retrieved from http://www.kalyanamitra.org/en/uniboon_detail.php?page=1936 (in Thai)
- Kullaphanthada, C. (2018). **Conservation of palm leaf documents**. Retrieved from <http://www.lib2.ubu.ac.th/localinformation/?p=1377>.
- Kunchuai, P. (1989). **Language and beliefs in folk books from Bing Temple, Chokchai District, Nakhon Ratchasima Province** (Master's thesis). Mahasarakham University, Mahasarakham. (in Thai)

Nathalang, E. (2001). **Isan wisdom** (2nd ed.). Bangkok : Amarin. (In Thai)

Office of National Library of Thailand. (2008). **Knowledge of repairing and conserving ancient books**. Bangkok : Office of National Library of Thailand, Fine Arts Department, Ministry of Culture.

Prasertsang, P. (2014). **Characteristics of Presentation and Reflection on Sociol-culture in the Isan local Jataka literature of Phra Ariyanuwat Khemacari** (Master's thesis). Mahasarakham University, Mahasarakham. (in Thai)

Phra Ariyanuwat. (1976). Edited text of Subrahma Mekkha. Mahasarakham: Conservation Center for Literature in the Northeast of Wat Mahachai. (in Thai)

Punnothok, T. (1997). **Ancient Isan scripts: Paleography of Tham and Thai Noi**. Bangkok : Siam Press Management. (in Thai)

Rawarin, N. (2011). Palm leaf Manuscript: Conservation for use and Important documents in language Identity and restoration of local wisdom. In **Conservation, Restoration, Integration** (pp.61- 62). Mahasarakham: Aphichat Printing. (in Thai)

Sequeira, S., Casanova, C. & Cabrita, E.J. (2006). De-acidification of paper using dispersion of Ca(OH)_2 nanoparticles in isopropanol: Study of efficiency. **Journal of Cultural Heritage**, 7, 264-272.

Suryawanshi, D.G. (2000). An ancient writing material: Birch-bark and its need of conservation. **Restaurator**, 21, 1-8.

Thamwat, J. (1994). **Local literature: Isan-Lan Chang**. Maha Sarakham: Mahasarakham University Press. (in Thai)

Wanna-udon, S. (2014). **Textbook of Tham Isan Script** (Rev. ed.).

Maha Sarakham : Aphichat Printing. (in Thai)

Weeraprachak, K. & Unnatharawarangkun, W. (1984). **Royal edition of Palm leaf manuscript in the Rattanakosin period**. Bangkok:

National Library of Thailand, Fine Arts Department. (in Thai)

นิเวศสำนึกในวรรณกรรมเยาวชน เรื่องลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์

Ecological Conscience in Youth Literature Luk Yang Klang Huai
of Kamin Kamani

มิ่งมนัสชน จังหาร¹ / ปรัชญ์ วีสเพ็ญ²

Mingmanuschon Changharn¹ / Prat Weesaphen²

^{1,2}สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,
มหาสารคาม 44000, ประเทศไทย

^{1,2}Thai for Communication, Faculty of Humanities and Social Sciences
Rajabhat Maha Sarakham University,
Maha Sarakham 44000, Thailand

Corresponding author Email: mingmanuschon.j@rmu.ac.th

Received: May 31, 2021

Revised: August 19, 2021

Accepted: December 15, 2021

Abstract

The purpose of this research was to study ecological conscience in the youth literature, Luk Yang Klang Huai of Kamin Kamani using the conceptual framework of ecological conscience. The results found that, the youth literature Kamani presented the nature and environment in traditional ecological conscience. The characteristics were found as follows: 1. the interdependence of human and nature 2. the presentation of human living in harmony with nature with knowledge and understanding

3. the realization of the environmental destruction, environmental problems, the arrival of technologies, and the cooperation to solve the problems. The Youth Literature Kamani presented ecological conscience by referring to the relationship of human and nature, human being close to and being a part of nature, and the interdependence of human and nature.

Keywords: Ecological Conscience, Youth Literature , Luk Yang Klang Huai, Kamin Kamani

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานิเวศสำนึกในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง ลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์ โดยใช้กรอบแนวคิดนิเวศสำนึก ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมเยาวชนเรื่องลูกยางกลางห้วย นำเสนอสำนึกธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลักษณะจิตสำนึกเชิงนิเวศแนวดั้งเดิม โดยพบลักษณะดังนี้ 1. การเกื้อกูลและการพึ่งพาธรรมชาติ นำเสนอสำนึกของมนุษย์กับธรรมชาติที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน 2. ความรู้ ความเข้าใจ และการเป็นส่วนหนึ่งในธรรมชาติ นำเสนอสำนึกในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติด้วยความรู้และความเข้าใจ 3. สำนึกและตระหนักถึงปัญหาในการทำลายสิ่งแวดล้อม นำเสนอสำนึกปัญหาสิ่งแวดล้อม การเข้ามาของเทคโนโลยี และการร่วมมือกันแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น วรรณกรรมเยาวชนเรื่องลูกยางกลางห้วย นำเสนอนิเวศสำนึก ในลักษณะซึ่งความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และพึ่งพาอาศัยกันและกัน

คำสำคัญ: นิเวศสำนึก วรรณกรรมเยาวชน ลูกยางกลางห้วย คามิน คมนีย์

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นปัญหาใหญ่ที่ได้รับการพูดถึงและส่งผลกระทบต่อผู้คนทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของการทำลายธรรมชาติ มลภาวะในอากาศ โลกร้อน เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดมาจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ การละเลยหรือไม่เห็นความสำคัญของธรรมชาติ หรือการปลูกฝังจิตสำนึกให้กับประชาชน ทั้งนี้ การสื่อสารเรื่องราวของสิ่งแวดล้อมนั้นต้องอาศัยเครื่องมือที่เข้าถึงประชาชนโดยอาศัยสื่อหรือเครื่องมือในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วรรณกรรม ซึ่งถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีส่วนช่วยปลูกฝังสำนึกด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านกระบวนการอ่าน ในอดีตงานวรรณกรรมหลายเรื่องได้ทำหน้าที่สื่อแนวคิดและอุดมการณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมให้กับผู้อ่าน นำเสนอภาพของธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และปลูกจิตสำนึกว่ามนุษย์นั้นเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ สามารถเกื้อกูล พึ่งพิง และอาศัยอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติได้

Sangkaphanthanon (2013, pp. 32-33) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในงานวรรณกรรมว่า การขยายขอบเขตการศึกษาบทบาทของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในงานวรรณกรรม ได้รับแรงกระตุ้นมาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก การเกิดวิกฤตสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ ประการที่สอง การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติจากกระบวนทัศน์แบบลดส่วนหรือแบบกลไก (Reductionist/ Mechanistic) คือ การมองโลกหรือธรรมชาติในฐานะเครื่องจักรกลชนิดหนึ่งที่ไม่มีชีวิต และเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถเข้าไปจัดการควบคุมเพื่อนำมาปรับใช้ความต้องการของมนุษย์มาสู่กระบวนทัศน์แบบองค์รวม (Holistic) ที่เชื่อว่าทุก ๆ สิ่งในโลกทั้งรูปธรรมและนามธรรมล้วนดำรงอยู่ร่วมกันอย่างหลากหลาย และมีความเชื่อมโยงผสมผสานกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของกันและกันอย่างแยกไม่ได้ โลกจึงมิได้เป็นเพียงวัตถุที่รับรู้ได้โดยมนุษย์เท่านั้น หากยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ซับซ้อนอีกมากมายเกินการรับรู้ของมนุษย์ กระบวนทัศน์นี้จึงเชื่อว่า มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มีชีวิตอยู่ได้กฎเกณฑ์ของธรรมชาติและมีสภาวะแบบเดียวกับธรรมชาติ ซึ่งเป็นที่มาของแนวการศึกษาวรรณกรรมตามทฤษฎีใหม่ที่เรียกว่า Ecocriticism

การศึกษาวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศ (Ecocriticism) ของทางฝั่งตะวันตกนั้น เริ่มปรากฏขึ้นในช่วงทศวรรษ 1960-1970 ที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติ เป็นการศึกษางานเขียนภายใต้แนวคิดเชิงนิเวศวิทยาที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ (Thiensawangchai, 2017, p. 277) เซอร์ลิส กลีออตเฟลต์

ผู้ริเริ่มความสนใจการศึกษาธรรมชาติในงานวรรณกรรมได้เริ่มต้นให้ความหมายและคำนิยามของวรรณกรรมวิจารณ์แนวนี้ไว้อย่างกว้าง ๆ ว่าเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Glottfelty, 2015, p. xviii, as cited in Thiensawangchai, 2017, p. 278) โดยในการศึกษาวรรณกรรมวิจารณ์แนวนี้เวทสำนักอาจศึกษาวรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยใช้องค์ความรู้อื่นร่วมด้วย หรืออาจเป็นการพิจารณาการนำเสนอแนวคิดเชิงนิเวศและความสัมพันธ์ของธรรมชาติกับมนุษย์ในงานวรรณกรรมต่าง ๆ ที่ลดทอนความสำคัญของโลกธรรมชาติ (Slovic, 2000, p. 160, as cited in Thiensawangchai, 2017, p. 278)

วรรณกรรมวิจารณ์แนวนี้จึงเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมและสิ่งแวดล้อม เป็นแนวคิดและทฤษฎีที่ให้ความสนใจศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในวรรณกรรม โดยใช้ฐานความรู้ด้านนิเวศวิทยา (Ecology) และแนวคิดสิ่งแวดล้อมนิยม (Environmentalism) มาเป็นพื้นฐานในการศึกษา และถือเป็นวาทกรรมชนิดหนึ่งที่สร้างความหมายและสร้างความรู้ใหม่ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในวรรณคดี และนอกจากนั้น วรรณกรรมวิจารณ์แนวนี้เวทสำนักยังเป็นแนวทางการศึกษาซึ่งมุ่งไปที่การพิจารณาบทบาทของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สอดแทรกอยู่ในวัฒนธรรม ทฤษฎีนี้พยายามตรวจสอบโน้ตศน์เกี่ยวกับธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ การให้ความสำคัญแก่บทบาทของธรรมชาติในวรรณกรรม ตลอดจนการศึกษากลวิธีการนำเสนอธรรมชาติในวรรณกรรม รวมทั้งการใช้สุนทรียศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษา การใช้ธรรมชาติมาสร้างความเปรียบเปรย รวมไปถึงพิจารณาแนวคิดที่ผู้แต่งนำเสนอ การศึกษาวรรณกรรมภายใต้แนวคิดนี้เวทสำนักจึงเป็นการศึกษาเพื่อเชื่อมโยงมนุษย์เข้ากับธรรมชาติ (Sangkaphanthanon, 2013, pp. 44-45)

นวนิยายเรื่อง “ลูกยางกลางห้วย” ของ คมจิน คมนีย์ เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่เล่าถึงเรื่องราวของเด็กบ้านป่าภาคใต้ของไทยในอดีต ที่สนุกจากการเที่ยวเล่นตามธรรมชาติ เรียนรู้และเติบโตอย่างคนรู้จักใช้ชีวิต โดยนำเสนอผ่าน “จ้อย” ตัวละครเด็กที่ทำอะไรก็ผิดพลาด ไม่คล่องแคล่วเหมือนเด็กชาวป่าคนอื่น ๆ มีแค่เพียงผลการเรียนที่ถือว่าเรียนดี นอกจากนั้นยังเสนอภาพความเจริญของเมืองที่รุกคืบเข้ามา สร้างความเปลี่ยนแปลงแก่หมู่บ้านช้า ๆ จนน่าห่วงใจ วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้สะท้อนภาพทางแยกชีวิตของเด็กน้อยในบ้านป่า และได้รางวัลดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น (บันเทิงคดี) ในการประกวดหนังสือดีเด่น ปี 2556 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ประเภทวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เซเวนบุ๊กอวอร์ด ปี 2556 และคณะกรรมการนานาชาติด้านหนังสือเด็กและเยาวชน (The International Board on Books for Young People: IBBY) ประกาศให้ เป็นหนึ่งในรายชื่อหนังสือเกียรติยศ (Honour Book List) ประจำปี 2014

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ลูกยางกลางห้วย เป็นวรรณกรรมเยาวชนของไทยเรื่องหนึ่งที่มีคุณค่าทั้งทางด้านเนื้อหา คุณค่าด้านวรรณศิลป์ รวมไปถึงมีเนื้อหาสาระด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงได้เห็นถึงความสำคัญในการที่จะศึกษาวิเคราะห์งานวรรณกรรมเยาวชนเรื่องดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงนิเวศสำนักในวรรณกรรมเยาวชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการอ่านและศึกษาวรรณกรรม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่กำลังเรียนรู้และที่กำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต รวมถึงการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในการดูแลรักษาธรรมชาติต่อไป

ทบทวนวรรณกรรม

Punnothok (1984, p. 123) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมเยาวชนว่า เป็นวรรณกรรมหรือหนังสือที่แต่งขึ้นเพื่อให้เยาวชนอ่าน เน้นให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และมีเนื้อหาที่เหมาะสมแก่ความอยากรู้และความรู้สึกรักใคร่ของเยาวชนแต่ละวัย และ Meekhanmark (1994, preface) ได้บอกถึงประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมเยาวชนว่า วรรณกรรมสำหรับเด็กเป็นเครื่องมือสื่อสารอันทรงประสิทธิภาพ ในการอบรมสั่งสอนถ่ายทอดศิลปวิทยาการต่าง ๆ ช่วยปลูกปลอบอารมณ์ ปลูกฝังแนวคิดจิตสำนึกที่ชอบธรรมของสังคมให้แก่เยาวชนผู้เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญสูงสุดแห่งมวลมนุษยชาติ วรรณกรรมเยาวชนเป็นเสมือนภาพจำลองที่เด็กเรียนรู้วิถีแก้ปัญหาชีวิต เรียนรู้ความจริงในโลกรอบ ๆ ตัว เกิดประสบการณ์กว้างขวาง และเจริญก้าวหน้าในการค้นหาความหมายต่าง ๆ ของชีวิต ที่สำคัญคือ เยาวชนได้สนุก และวรรณกรรมจะช่วยให้เรียนรู้วิธีตัดสินใจว่าควรทำอะไรที่สังคมยอมรับ แม้วรรณกรรมเยาวชนจะมีคุณค่าและประโยชน์ รวมถึงเป็นวรรณกรรมประเภทที่เข้าถึงผู้คนได้ทุกช่วงวัย ทว่าการหยิบตัวบทวรรณกรรมเยาวชนเพื่อมาวิเคราะห์หรือศึกษาเชิงนิเวศนั้น พบว่ายังมีผู้ศึกษาไม่มากนัก โดย Visate (2011) ได้ศึกษาวรรณกรรมเยาวชนชุดเซ็นจูรี ของปีแอร์โดเมนิโก บัคคาลาริโอ : วรรณกรรมแนวแฟนตาซีกับนิเวศสำนัก โดยมุ่งศึกษาการใช้ลักษณะของแฟนตาซีในการนำเสนอนิเวศสำนัก โดยพบลักษณะแฟนตาซี

3 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นการนำเสนอตัวละครเอก ลักษณะที่สองเป็นการนำเสนอวัตถุวิเศษ ลักษณะที่สามเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องดาวหางล้างโลก และพบการเน้นแนวคิดนิเวศน์สำนึกในนวนิยายชุดนี้ ด้วยการนำเสนอความสัมพันธ์ที่สมดุลระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และมนุษย์กับธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เน้นรูปแบบของความสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร โดยผ่านการนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกกับตัวละครเอกด้วยกัน และตัวละครเอกกับตัวละครผู้ช่วยเหลือ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ นั้นเน้นทำที่ที่อ่อนน้อมของมนุษย์ต่อธรรมชาติ มิใช่การควบคุมหรือเอาชนะธรรมชาติ และ Wirawan (2019) ศึกษาเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “บ้านชายทุ่ง” พบแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติ 2 ลักษณะ คือ 1) หากมนุษย์รู้จักเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากธรรมชาติอย่างตระหนักในคุณค่า ธรรมชาติก็จะให้คุณแก่มนุษย์อย่างอ่อนโยน และ 2) หากมนุษย์เรียนรู้ที่จะอยู่กับธรรมชาติอย่างเข้าใจ มนุษย์ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข แนวคิดทั้ง 2 ประการนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดจิตสำนึกเชิงนิเวศแนวดั้งเดิม ที่เห็นว่าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยหลักในการผลิตทางสังคม ผู้คนในอดีตรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ สรรพสิ่งในธรรมชาติจึงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกัน ในส่วนของการศึกษาวรรณกรรมในนวนิเวศสำนึกนั้น Thatsakorn and Sorthip (2018) ได้ศึกษา สำนึกนิเวศลุ่มแม่น้ำโขงในนวนิยายสายน้ำและชายชรา : เรื่องเล่าจากคอนผีหลง ตามแนวคิดทฤษฎีนิเวศวิทยาแนวลึกของอาร์เน แนนส์ พบว่า นวนิยายสายน้ำและชายชรา : เรื่องเล่าจากคอนผีหลง ปรากฏสำนึกนิเวศ 2 ประการสำคัญ ได้แก่ 1) สำนึกนิเวศที่เป็นภัยต่อธรรมชาติ คือ มนุษย์เป็นนายเหนือธรรมชาติ และการพัฒนาสู่ความเจริญก้าวหน้า ทั้งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมไปถึงด้านเศรษฐกิจและสังคม และ 2) สำนึกนิเวศที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ คือ การมองเห็นคุณค่าของชีวิตและสรรพสิ่งทั้งหลาย และการประจักษ์แจ้งตัวตนที่แท้จริง เป็นกระบวนการค้นพบองค์รวมมองเห็นตนเองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ และมุ่งอนุรักษ์ธรรมชาติมากกว่าการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ หลังจากนั้น Satarn และ Nillawanapha (2020) ได้ศึกษา วาทกรรมนิเวศสำนึกในรวมเรื่องสั้นลาร่วมสมัยเรื่อง “วิญญาณผะอื้น” พบว่าทกรรมเชิงนิเวศทั้งหมดสี่วาทกรรม ได้แก่ 1) วาทกรรมนิเวศสำนึกในมิติกฎหมายเกี่ยวกับป่าสะท้อนให้เห็นกฎหมายคุ้มครองสัตว์ป่า และต้นไม้เพื่อควบคุมการทำลายธรรมชาติ วาทกรรมดังกล่าวส่งผลให้มนุษย์เกรงกลัวต่อกฎหมายไม่กล้ากระทำความผิด 2) วาทกรรมนิเวศสำนึกในมิตการต่อต้านระบอบทุนนิยมเป็นวาทกรรมที่ต่อต้านความคิดที่มองว่า

ธรรมชาติ คือสินค้าที่สามารถนำไปแลกเปลี่ยน ซื้อขาย พร้อมทั้งชี้ทางให้ผู้อ่านได้เห็นผลกระทบของการทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติอันนำมาสู่จิตสำนึกเชิงนิเวศ 3) วาทกรรมนิเวศสำนึกในมิติธรรมชาติคือความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นวาทกรรมที่เชื่อว่าสัตว์ป่าและต้นไม้ เป็นสิ่งที่ควรเคารพ สามารถคุ้มครองมนุษย์ให้ปลอดภัย แนวคิดดังกล่าวส่งผลให้มนุษย์รู้จักเกรงกลัวและไม่กล้าเบียดเบียนธรรมชาติ 4) วาทกรรมนิเวศสำนึกในมิติมนุษย์ คือผู้ทำลายธรรมชาติเป็นแนวคิดที่ทำให้สัตว์มีความรู้สึกเหมือนมนุษย์ดังนั้นมนุษย์จึงไม่ควรเบียดเบียนธรรมชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษานิเวศสำนึกในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์

วิธีการวิจัย

ในการศึกษาสำนึกเชิงนิเวศในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์ มีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

- 1.1 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับแนวทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับกรอบคิดนิเวศสำนึก
- 1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรมในประเด็นที่เกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 1.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์สำนึกเชิงนิเวศในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์ โดยใช้กรอบแนวคิดนิเวศสำนึก

3. ขั้นนำเสนอผลการศึกษา

- 3.1 นำเสนอผลการศึกษานิเวศสำนึกเชิงนิเวศในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์
- 3.2 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ลูกยางกลางห้วย เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่เล่าถึงชีวิตของจ้อยที่อาศัยในหมู่บ้าน ในภาคใต้ จ้อยเป็นเด็กผู้ชายที่ทำอะไรมักผิดพลาด แตกต่างจากเพื่อน ๆ ที่อยู่ในวัยเดียวกัน สิ่งที่จ้อยทำได้คือการเรียน จ้อยจึงพยายามเรียนรู้วิถีชีวิตในบ้านป่าที่อาศัยอยู่ เพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่ในหมู่บ้านได้อย่างมีความสุขและความเข้าใจ วรรณกรรมเรื่องนี้จึงนำเสนอภาพวิถีชีวิตของผู้คนในหมู่บ้านที่แวดล้อมไปด้วยธรรมชาติ โดยเฉพาะจิตสำนึกของตัวละครที่มีต่อธรรมชาติที่ถูกการถ่ายทอดออกมา ซึ่งการศึกษานี้เวทสำนึกในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง ลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์ จะได้นำเสนอดังต่อไปนี้

1. การเกื้อกูลและการพึ่งพาธรรมชาติ

ธรรมชาติและมนุษย์มีความสัมพันธ์ต่อกัน มนุษย์พึ่งพาอาศัยทรัพยากรที่อยู่ในธรรมชาติในการดำรงชีวิต ในขณะเดียวกัน ธรรมชาติก็พร้อมที่จะเกื้อกูลและดูแลมนุษย์ โดยภาพของการเกื้อกูลและการพึ่งพาธรรมชาติที่เห็นได้ชัดในเรื่องคือบริเวณห้วยหลังบ้าน เพราะชาวบ้านใช้บริเวณห้วยหลังบ้านเป็นพื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีในธรรมชาติ ทั้งการอุปโภคบริโภค นอกจากนั้นห้วยหลังบ้านยังมีพืชพันธุ์ให้ชาวบ้านใช้ปรุงประกอบอาหาร ชาวบ้านจึงตระหนักรู้ถึงประโยชน์ คุณค่า และความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่บริเวณห้วย รวมถึงการสำนึกว่าพื้นที่แห่งนี้เป็นส่วนรวมที่ต้องช่วยกันปกป้องรักษา มนุษย์ต้องพึ่งพาธรรมชาติ ดังที่ได้บรรยายถึงห้วยหลังบ้านว่า

ทางลงห้วยหลังบ้านลาดชันแต่เดิน
สะดวกเพราะคนบ้านอื่นก็มาใช้บ่อยครั้ง
ทั้งอาบน้ำ ชักเสื้อผ้า หาบน้ำกลับไปใส่ตุ่ม
สำหรับดื่ม เฉพาะยามฝนตกเท่านั้นที่ทาง
อาจลื่น ใครไม่ระวังมักไถลล้มกันจ้าเอ้า เอา
ง่าย ๆ ห้วยหลังบ้านมีแอ่งหินกว้าง น้ำลึกสุด
แค่ยอดดอกจ้อย มีโขดหินใหญ่สี่เหลี่ยมเพราะ
คลุมด้วยมอสและเฟิร์น แลวนั้นยังอุดมไป
ด้วยผักกูด มีลานหินสำหรับซักเสื้อผ้า บาง
ส่วนใช้เป็นที่ลับมีดกรีดยาง

จะเห็นได้ว่า พื้นที่นั้นย่อมสัมพันธ์กับวิถีชีวิต การตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่นำไปสู่จิตสำนึกร่วมที่ชาวบ้านมีต่อพื้นที่แห่งนั้น ชาวบ้านรับรู้ร่วมกันว่า ควรดูแลและรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นไว้อย่างไร เพื่อให้ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ ไม่เปลี่ยนแปลงไป และเมื่อกล่าวถึงทรัพยากรอาหาร ที่เป็นทรัพยากรสำคัญและจำเป็นสำหรับมนุษย์ จ้อยและพรสนทนาถึงพืชผักสวนครัวที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องปรุงประกอบอาหาร ซึ่งสามารถหาได้จากรอบบ้าน “ตะไคร้ ขมิ้น กระชาย พริกไทยอ่อน มะเขือ มะเขือพวง ใบมะกรูด หวาเอารอบบ้านได้ทั้งนั้นนี่ แต่เอ...นายจำได้หมดใช่ไหมจ้อย” พรหันมาทางจ้อย ทำปากขมุบขมิบเหมือนท่อง (Kamani, 2012, p. 31) ข้อความนี้ทำให้เห็นว่า ความอุดมสมบูรณ์ของพืชผักที่สามารถหาได้ง่ายตามธรรมชาตินี้ได้เกื้อกูลและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวบ้าน รวมไปถึงมิติทางด้านเศรษฐกิจที่ชาวบ้านไม่ต้องซื้อหา เช่นเดียวกับตอนที่แม่ชวนจ้อยออกไปเก็บเห็ด ซึ่งจะเห็นถึงความหลากหลายและความอุดมสมบูรณ์ในธรรมชาติ

“ดูดี ๆ ลีลูก ชาว ๆ ข้างนอนหรือได้
นอนนะ เห็ดแครงทั้งนั้น” แม่ดึงเห็ดแครง
ออกมาจากนอนเป็นขยุ้ม “เอาไปแกงเผ็ด
กับกุ้ง อร่อยอย่าบอกใคร”

“ตรงนี้ก็มิเห็ดหูหนู” จ้อยร้องขึ้น ดึง
เห็ดสีน้ำตาลคล้าย ๆ วั่นให้หลุดจากอีกนอน
หนึ่งก่อนบรรจุใส่ห่อผ้าขาวม้า แม้ว่าเอาไป
ผัดหรือไม่ก็ใส่แกงเลียง จิ๋วชอบความกรุบ
กรอบของมันมาก

แม่พูดสอนจวงว่าอาหารในป่าตาม
หน้าดินมีเหลือเฟือ เฉพาะเห็ดก็หลากหลาย
ชนิด บางวันเจอเห็ดโคนก็นับว่าโชคดี เพราะ
รสชาติมันหวานอร่อยเป็นพิเศษ หน่อไม้
หรือบอนชนิดต่าง ๆ ก็หาได้ไม่ยากเช่นกัน

(Kamani, 2012, p. 37)

การเกื้อกูลและการพึ่งพาธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นในมิติเชิงพื้นที่ ความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ผักสวนครัวหรือเห็ดชนิดต่าง ๆ ต่างทำให้ชาวบ้านสามารถดำเนินชีวิตบนปัจจัยพื้นฐาน ตัวละครได้ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ แม้ในมุมหนึ่ง ดูเหมือนว่ามนุษย์นั้นใช้สอยและฉวยประโยชน์จากธรรมชาติ ทว่าเมื่อมองให้ลึกไปถึงเท่าที่ พฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้านและตัวละครในเรื่อง จะเห็นได้ถึงสำนึกที่มีต่อธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นจ้อย เพื่อน และสมาชิกในครอบครัว ที่ชอบคุณธรรมชาติ และอยากปกป้องรักษาพื้นที่อุดมสมบูรณ์ไว้ ดังจะเห็นสำนึกที่มีต่อธรรมชาติได้ชัดจากความคิดที่จ้อยแสดงออกมา

จ๊วเคยพูดหลังกลับจากทานพอว่า ถ้าห้วยตัน
จ๊วมีแร่เบาเขาศูนย์บ้างก็คงจะดี เขาชวนจ้อยเดินหาก่อน
หินลูกกลม ๆ รี ๆ หวังว่าจะเป็นแร่ลูกพลัดขึ้นมาบ้าง แต่
จ้อยไม่เอาด้วย เพราะเขานึกกลัวขึ้นมา หากพบแร่ลูกพลัด
จริง ๆ ต่อไปห้วยตันจ๊วจะถูกใครต่อใครแห่มาค้นมาขุด
พรรณไม้จะถูกย่ำยีจนปับน สายน้ำจะขุ่นหมองสกปรก
ในไม่ช้า เขาคงทนไม่ได้หากป่าเชิงเขาและห้วยแห่งนี้ถูก
ทำลายไปเพื่อแลกกับความร่ำรวยของผู้คน

(Kamani, 2012, pp. 104-105)

2. ความรู้ ความเข้าใจ และการเป็นส่วนหนึ่งในธรรมชาติ

การมองเห็นตัวเองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับธรรมชาติ ส่วนหนึ่งเกิดมาจากความรู้ ความเข้าใจ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ประเด็นนี้ วรรณกรรมเยาวชนลูกยางกลางห้วยได้เสนอภาพของความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติผ่านความเข้าใจในลักษณะเฉพาะของสัตว์ เช่น ธรรมชาติของงู เช่น “เฮ้ย งูปล้องทอง” พรร้องขึ้น จ้อยตกใจถอยกรูดจนชนพรเซเกือบล้มคว่ำ พรปิดไฟฉายทันที เขาตะโกนขึ้นซ้ำ ๆ “จ้อย ดับตะเกียง ๆ งูนี้มันชอบแสงไฟ” (Kamani, 2012, p. 59) การเลือกเก็บลูกขนุน เช่น “เคาะดูอีกที เอาลูกที่เสียงดังปोक ๆ แบบรู้สึกว่ายข้างในกลวง ๆ” แกร์ร้องบอก “ลูกนี้เสียงตึก ๆ แน่น ๆ ส่วนลูกนี้เสียงต่า ๆ เหมือนมีโพรงข้างใน” จ้อยตะโกนลงมาจากด้านบน “เอาลูกเสียงต่า ทั้งลงมาเลย” (Kamani, 2012, p. 144) การเข้าใจถึงธรรมชาติของสัตว์และลักษณะของผลไม้ ถือเป็นความรู้ความเข้าใจขั้นพื้นฐานที่ต้องอาศัยการสังเกต

และเรียนรู้ผ่านการบอกเล่าและประสบการณ์ แต่ส่วนที่ละเอียดและมีมิติที่ลึกซึ้งคือสำนึกที่มีระดับความสัมพันธ์กับสรรพสิ่ง ซึ่งปรากฏให้จากพฤติกรรมที่แม่ “คุกเข่า” ลงบนก้อนหิน และ “ก้มหน้า” ตม้น้ำจากต้นน้ำ เป็นท่าที่อ่อนโยนต่อผืนน้ำซึ่งหล่อเลี้ยงชีวิต และเมื่อจ้อยเห็นแม่ทำเช่นนั้น เขาก็ทำตามแม่

“นี่ใจต้นน้ำ” แม่พูดแล้วคุกเข่าลงบน
ก้อนหิน ก้มหน้าลงตม้น้ำจากตรงนั้น “ชื่นใจ
ที่สุด ลองดูสิ”

“มีน้ำปุด ๆ ผุดจากกันบ่อด้วย” จ้อย
ร้อง เขาเพิ่งสังเกตเห็น

เขาทำตามแม่ ใครว่าน้ำที่ไหน ๆ ก็
เหมือนกัน จ้อยขอเถียงสุดชีวิต เขาตม้น้ำ
จากห้วยหลังบ้านซึ่งรสชาติดีกว่าน้ำจาก
ก๊อกในโรงเรียนเป็นไหน ๆ แต่เขาก็ไม่เคย
ลิ้มรสน้ำที่ไหนจะอร่อยเท่าต้นน้ำแห่งนี้ เขา
วกน้ำขึ้นลูบหน้าลูบหัวด้วยความรู้สึกสุดซึ้ง
มีชีวิตชีวาเป็นที่สุด

(Kamani, 2012, pp. 27-28)

ดูเหมือนว่า “จ้อย” กับ “สายน้ำ” จะเชื่อมโยงสัมพันธ์และเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน สายน้ำยึดโยงจ้อยเข้ากับธรรมชาติ หล่อหลอมกลมกลืน ทำให้รู้สึกผูกพัน และบางขณะจ้อยเปรียบตัวเองเป็นดังสายน้ำ ขณะที่จ้อยกำลังสนุกสนานเล่นกับผองเพื่อนในแม่น้ำตาปี จ้อยเห็นบรรดาสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ปนเปื้อนลอยมาตามลำน้ำ พลันนั้นเขารู้สึกเศร้าหมองและคิดไปถึงความรู้สึกของสายน้ำเช่นกัน

คงเพราะความรู้สึกถึงมิตรภาพกับ
เพื่อน ๆ นั้นละ ที่ทำให้จ้อยเล่นสนุกใน
แม่น้ำตาปีแสนสนุกปรกได้ หากแต่บางครั้ง
เมื่อแช่น้ำอยู่ใต้สะพานตามลำพัง เขาก็อด

เศร้าใจไม่ได้ แค่วัยประวิกุลไหลเฉียดตัว
ไปเขายังผงะ แล้วแม่น้ำตาปีเล่า จะรู้สึก
อย่างไร เมื่อต้องรองรับสิ่งโสโครกนานา
ทุกวันโดยไม่อาจเลี่ยงหลบ บางทีเจ้าปลา
สวายก็เออะ ถ้าพวกมันมีทางเลือกที่ดีกว่า
ก็คงไม่ตอดกินสิ่งขับถ่ายจากมนุษย์มั่งง่าย
หรอก

(Kamani, 2012, p. 96)

ความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ เป็นกระบวนการทัศน์ของนิเวศวิทยาเชิงลึก (Deep ecology) ที่มุ่งเน้นกระบวนการเปลี่ยนแปลงการมองโลกและชีวิตโดยตระหนักว่า มนุษย์เป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ และมองธรรมชาติมีค่าในตัวเอง มนุษย์กับธรรมชาติมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก มนุษย์ไม่ควรไปรุกรานและทำลายธรรมชาติ อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน เช่นเดียวกับที่จ้อยรู้สึกว่ามันเป็นแม่น้ำ

3. สำนักและตระหนักถึงปัญหาในการทำลายสิ่งแวดล้อม

ยุคสมัยเปลี่ยนแปลง หมู่บ้านในชนบทก็หลีกเลี่ยงไม่พ้นกระแสบริโภคนิยม การเข้ามาของเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร รวมไปถึงสิ่งปลูกสร้างที่จะเกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน การพัฒนามาพร้อมกับความเปลี่ยนแปลง ในมิติหนึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คน ไม่เว้นแม้แต่บ้านป่าในวรรณกรรมเรื่องลูกยางกลางห้วยที่ “รถแทรกเตอร์” ซึ่งเป็นเครื่องจักรในระบบก่อสร้างได้เข้ามาในหมู่บ้านและ “โค่นถากบรรดาพฤษภไพรใหญ่ น้อยแบบถอนรากถอนโคน” เหตุการณ์สร้างความหวาดหวั่น ลำบากใจ และอัดอัดให้กับจ้อย รถแทรกเตอร์เปรียบเหมือนศัตรูที่มาพรางสิ่งที่จ้อยรัก จ้อยมองว่าแม่น้ำ ต้นไม้ ธรรมชาติ ที่อยู่รอบตัวมีชีวิตจิตใจ จ้อยจึงรู้สึกเจ็บปวด เมื่อเห็นต้นไม้พยายามยึดเกาะหน้าดินเอาไว้ ทั้งนี้การเลือกใช้คำของผู้เขียนได้นำเสนอความโหดร้ายที่มนุษย์กระทำกับธรรมชาติ ไม่ว่าจะการ “โค่นถาก” หรือ “ถอนรากถอนโคน” ซึ่งให้ความหมายของการทำลายให้สิ้นซากไปทั้งหมด ส่งผลกระทบต่อจิตใจต่อความรู้สึกของตัวละครและผู้อ่าน ในขณะที่ภาพของเครื่องจักรก็ทำงานอย่างแข็งขันด้วยเรี่ยวแรงกำลังมหาศาล เพิ่มความเศร้าและเจ็บปวดให้กับตัวละครที่รักและหวงแหนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หลังเลิกเรียน พรกับจ้อยพบกันแล้ว
เฝ้าดูรถแทรกเตอร์กับรถดักทำงาน เร็วแรง
มหาศาลของมันทำให้ช่วง 50 เมตรแรกของ
ทางดินสีขาวเล็ก ๆ จากโรงเรียนที่ทั้งสองใช้
เดินกลับบ้านอันตรธานหายไปแทบจะใน
พริบตา ใช้แต่รอยทางเดินเท่านั้น แม้แต่เนิน
ดินก็ถูกตัดเฉือนออกไปอย่างง่ายดาย คมมีด
ยักษ์ยังดันไปโค่นถากบรรดาพุ่มไม้ใหญ่
น้อยแบบถอนรากถอนโคน ต้นไม้บางต้น
ยังเกาะติดหน้าดินไว้ได้แบบจวนเจียน เห็น
รากแก้วรากฝอยห้อยกระร่อนกระแร่งไพล่ออกมา
มาก จ้อยได้กลิ่นฉุยไฉยมาของดินแดงที่ถูก
รถแทรกเตอร์พลิกพื้น

(Kamani, 2012, p. 90)

จ้อยมองว่าธรรมชาติมีชีวิต เพราะฉะนั้น “กลิ่นฉุยไฉยมาของดินแดงที่ถูกรถ
แทรกเตอร์พลิกพื้น” จึงไม่ได้มีความหมายโดยตรงว่าคือกลิ่นของดิน และเมื่อเปรียบต้นไม้อัน
เป็นชีวิตของมนุษย์แล้ว “รากแก้วรากฝอยห้อยกระร่อนกระแร่งไพล่ออกมา” ก็คือความ
บกพร่องพิการ หรืออาการไม่สมประกอบของร่างกาย นอกจากรถแทรกเตอร์ที่ได้หยิบยก
มาแล้ว “สะพาน” ก็ปรากฏในเรื่อง ซึ่งถือเป็นสิ่งปลูกสร้างสัญลักษณ์ของการพัฒนา
เชื่อมโยงผู้คนเข้าหากัน สะพานก่อให้เกิดความสะดวกสบาย ทว่าในอีกแง่หนึ่ง สิ่งปลูกสร้าง
ก็มักมาเปลี่ยนแปลงพื้นที่ สภาพแวดล้อม รวมไปถึงวิถีชีวิตที่ผู้คนคุ้นเคย เช่น หมู่บ้านของ
จ้อยที่กำลังมีการสร้างสะพาน บพชนทนระหว่างจ้อยกับพร ทำให้เห็นสำนึกในปัญหาสิ่ง
แวดล้อมที่จะเกิดขึ้น เพราะสะพานที่กำลังจะสร้างต้องถมห้วยปิดทางน้ำไหล และยังเห็นได้
อย่างชัดเจนว่า จ้อยมองว่าธรรมชาตินั้นมีชีวิต “ห้วยก็มีชีวิต จะเป็นอย่างไรถ้าไม่มีลำรางให้
ไหล” การไหลของน้ำเป็นวิถีชีวิต เป็นธรรมชาติ เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของแม่น้ำ เช่นเดียวกับ
ที่มนุษย์ต้องหายใจ

“เขาทำอะไรนะ” จ้อยถามพร
 “เห็นว่าจะทำสะพานข้ามห้วย” พร
 ตอบ เขารู้มาจากคนขับรถก่อนแล้ว
 “ก่อนอื่นต้องถมห้วยสักพักใหญ่ ให้
 รถแทรกเตอร์ได้แล่นไปทำงานฝังโน้นต่อ”
 “แล้วน้ำห้วยจะไหลไปไหนล่ะ มัน
 ไม่มีทางไปแล้ว” จ้อยพูดขึ้นลอย ๆ อดคิด
 ไม่ได้ว่าห้วยก็มีชีวิต จะเป็นอย่างไรถ้าไม่มี
 ลำรางให้ไหล

(Kamani, 2012, pp. 90-91)

นอกจากเรื่องของการพัฒนาที่นำความเปลี่ยนแปลงมาในหมู่บ้าน ปัญหาอย่างหนึ่งที่จ้อยตระหนักและเป็นห่วงก็คือ ปัญหาขยะ “หาคทรายสีขาวริมแม่น้ำยั่วให้จ้อยเดินลงไปไต่สะพาน เขานึกเสียดายว่า ถ้าไม่มีกองขยะอยู่ทั่วบริเวณ ชายหาดก็คงสวยงามน่าเดินเล่นยิ่งกว่านี้” (Kamani, 2012, p. 94) ซึ่งปัญหานี้ทำให้จ้อยครุ่นคิด ตระหนัก และสร้างสำนึกรักสิ่งแวดล้อมทำให้ลุกขึ้นมาดูแลรักษาปกป้องธรรมชาติด้วยตัวเอง

จ้อยมายังห้วยต้นจั่วบ่อยขึ้น ๆ ความจริงเขากระตือรือร้นกระทั่งเคยมาที่นี่โดยลำพัง ราวจะลืมไปว่าตัวเองเป็นคนขี้กลัว เขาเริ่มมีพฤติกรรมแบบที่จ้องทำกับห้วยหลังบ้านก่อนนั้น จัดเก็บขยะจำพวกของสบู่อหรือแชมพูซึ่งคนทั้งขณะมาอาบน้ำที่นี่ เขาถึงกับใช้ปากสมุดเขียนคำว่า

‘ห้ามทิ้งขยะลงห้วย’

เอาไปแขวนกับกิ่งไม้ชายน้ำ

จวงจะรู้สึกหงวแฮนลำห้วยเหมือนกับจ้อยหรือเปล่าไม่มีใครรู้ แต่จ้อยก็ขอบคุณพี่สาวที่ช่วยให้เขารู้สึกได้ทำอะไรบ้างเพื่อห้วยที่เขารัก

(Kamani, 2012, p. 105)

การลงมือทำลงมือปฏิบัติ ด้วยความรักและห่วงหาอาทรไม่เรียกร้อง พร่ำบอก หรือเสียใจหากมีใครไม่ปฏิบัติตาม สิ่งเหล่านี้คือสำนึกส่วนบุคคลที่จ้อยตระหนักรู้วันนี้จ้อยได้ทำเพื่อบ้านเกิด อาจเห็นผลหรือไม่เห็นผล จ้อยก็ไม่สามารถบอกได้ แต่เมื่อได้ลงมือทำ จ้อยรู้สึกสบายใจ เพราะเขาสำนึกว่าตัวเองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับธรรมชาติ

สรุปและอภิปรายผล

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์ นำเสนอสำนึกธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลักษณะจิตสำนึกเชิงนิเวศแนวดั้งเดิม ที่มนุษย์รู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และพึ่งพาอาศัยกันและกัน โดยพบลักษณะดังนี้

1. การเกื้อกูลและการพึ่งพาธรรมชาติ นำเสนอสำนึกของมนุษย์กับธรรมชาติที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน
2. ความรู้ ความเข้าใจ และการเป็นส่วนหนึ่งในธรรมชาติ นำเสนอสำนึกในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติด้วยความรู้และความเข้าใจ
3. สำนึกและตระหนักถึงปัญหาในการทำลายสิ่งแวดล้อม นำเสนอสำนึกปัญหาสิ่งแวดล้อม การเข้ามาของเทคโนโลยี และการร่วมมือกันแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น

แนวคิดจิตสำนึกเชิงนิเวศแนวดั้งเดิม คือแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงมนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ซึ่งวรรณกรรมเรื่องลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์ ได้นำเสนอผ่านตัวละครในเรื่อง ถือเป็นการมองเห็นคุณค่าของชีวิตและสรรพสิ่งทั้งหลาย ดังที่ Thatsakorn และ Sorthip (2018) ที่ได้ศึกษาสำนึกนิเวศลุ่มแม่น้ำโขง ในนวนิยายสายน้ำและชายชรา : เรื่องเล่าจากคอนผีหลง และกล่าวถึงการมองเห็นคุณค่าของชีวิตและสรรพสิ่งทั้งหลายว่าเป็นสำนึกระดับความสัมพันธ์กับสรรพสิ่ง (self realization) มนุษย์รับรู้และเข้าใจความสัมพันธ์ของตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ยอมรับคุณค่าของสรรพสิ่งว่าทุกสิ่งมีค่าตัวเองและต่างก็มีความสัมพันธ์กันไม่สามารถแยกจากกันได้ รับรู้ว่าตนเองอยู่ร่วมกับผู้อื่น หรืออยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ เอาใจเขามาใส่ใจเราได้ว่ามีความรู้สึกเข้าใจในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับรับรู้และเข้าใจในตนเอง สอดคล้องกับ Sangkhaphanthanon (2013) ที่กล่าวถึงกระบวนการทัศนจิตสำนึกเชิงนิเวศแนวดั้งเดิมว่า ในระบบคิดของผู้คนในชุมชนบุพกาลที่ยังคงมีชีวิตพึ่งพาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะปัจจัยหลักในการผลิตทางสังคม เป็นระบบความคิดที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันและ

กันอย่างกลมกลืนสอดคล้อง หากส่วนใดส่วนหนึ่งสูญเสียความสมดุลไป ส่วนอื่นก็พลอยได้รับผลกระทบตามไปด้วย

การศึกษาวรรณกรรมกรรมเยาวชนลูกยางกลางห้วย ของ คามิน คมนีย์ จึงเสนอสำนึกที่มีต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านตัวละคร มองเห็นตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ดังที่ Intongpan (2553) ได้กล่าวว่า การมองเห็นตนเองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ คือการประจักษ์แจ้งถึงตัวตนที่แท้จริงของสรรพสิ่งความรู้สึกนึกคิดที่หวังประโยชน์จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะลดน้อยลง และเปลี่ยนไปเป็นความหวงแหนและต้องการอนุรักษ์หรือปกป้องธรรมชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ อาร์เน แนสส์ (Arne Naess, 1973) ว่า การหวงคืนสู่ความเป็นหนึ่งเดียวกับชาตินั้นนับได้ว่าเป็นเป้าหมายในระดับจิตวิญญาณที่เป็นหัวใจสำคัญของการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม การสร้างสำนึกและตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสิ่งที่เราตระหนัก เพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ รวมไปถึงร่วมมือร่วมใจกันปกป้องดูแลพื้นที่ธรรมชาติ เช่นเดียวกับพฤติกรรมของจ้อยและตัวละครในวรรณกรรมเรื่องลูกยางกลางห้วย

References

- Arne Naess. (1973). The Shallow and the Deep; Long-Range Ecology Movement. **Inquiry**. 16, 95-100.
- Glotfelty, C. (2015). Literary studies in an age of environmental crisis. In K. Hiltner (Ed.), **Ecocriticism: The Essential reader**. (pp. 120-130). New York: Routledge.
- Intongpan, P. (2010). A Comparative Study in Ecology of Buddhist Philosophy and Deep Ecology through Arne Naess' Perspective. **Manutsayasad Wichakan Journal**, 17(2), 71-88.
- Kamani, K. (2012). **Luk Yang Klang Huai**. Bangkok: Satapornbooks. (In Thai)
- Meekhanmark, S. (1994). **Review children's literature**. Bangkok: Department of Education Technology Faculty Education Srinakharinwirot University. (In Thai)
- Punnothok, T. (1984). **Guidelines for current literature studies**. Bangkok: Thai Wattana Panit. (In Thai)
- Sangkaphanthanon, T. (2013). **Ecocriticism in Thai literature**. Bangkok: Nakorn. (In Thai)
- Satarn, P. and Nillawanapha, R. (2020). Ecological Discourses in Contemporary Lao Short Stories "VINYAN SA - EUHN". **Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology**, 5 (8), 297-315. (In Thai)
- Slovic, S. (2000). Ecocriticism: Containing multitudes, practicing doctrine. In L. Coupe, & J. Bate (Eds.), **The Green studies reader: From romanticism to ecocriticism**. (pp. 160-162). London: Routledge.

- Thatsakorn, Y. & Sorthip, M. (2018). Ecological Conscience the Mekong River in novel. **Humanities & Social Sciences**, 35 (3), 90-113. (In Thai)
- Thiensawangchai, S. (2017). Suanlangban: Healing of Nature with Technology as the Villain. **Manutsayasat Wichakan Journal**, 24 (1), 274-301. (In Thai)
- Visate, S. (2011). **Pierdomenico baccalario's juvenile novel century : fantasy and ecological conscience** (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Wirawan, W. (2019). Nature as a Theme in the Young Adult Fiction, Baan Chai Thung. **Journal of Humanities and Social Sciences**, 11 (1), 83-108.

การใช้ข้อคิดที่ได้จากการณกรรมเป็นแนวทางส่งเสริม พฤติกรรมของเยาวชน

The Use of Morality in Literature as a Guideline to
Encourage Youth's Behavior

นาฏอนงค์ พวงสมบัติ¹ / กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์²
Nathanong Phuangsombat¹ / Kobkan Wisesram²

^{1,2}สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเพชรบูรณ์ เพชรบูรณ์ 67000, ประเทศไทย

^{1,2}Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchabun Rajabhat University, Phetchabun 67000, Thailand

Email address: Nathanong.phu@pcru.ac.th, Hellokobkanwi@gmail.com

Received: May 28, 2021

Revised: September 19, 2021

Accepted: December 15, 2021

Abstract

This researcher paper aims to 1) analyze morals in literature from award-winning books from the Office of the Basic Education Commission, and 2) create and disseminate the guidelines for encouraging youth's behavior. This research used mixed method, content analysis, qualitative and quantitative methodology. The methods for data collection were documentary analysis, questionnaires asking opinions of youths on behaviors that should be encouraged, evaluation of the guideline for encouraging youth's behavior and deep interview. Quantitative data was analyzed using statistic methods including frequency, mean and standard deviation. The research found that

1. The concepts that appear in the literature are as follows: 1) ideas of life 2) ideas about self-development and 3) Ideas about love. 2. Guidelines for promoting youth behavior consisting of C - A - L - M has the following meanings; C refers to Considerate, A refers to Attempt, L refers to Learning and M refers to Morality

Keywords: Morality in Literature, Youth's Behavior

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่น จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) 2) สร้างและเผยแพร่แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์เนื้อหา การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ การรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร การใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรส่งเสริม และประเมินแนวทางเพื่อใช้ส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน และการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูล เชิงปริมาณโดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. ข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยาย มีดังนี้ 1) ข้อคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต 2) ข้อคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง 3) ข้อคิดเกี่ยวกับความรัก 2. แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน ประกอบด้วย C-A-L-M มีความหมายดังนี้ C (Considerate) หมายถึง การมีวิจารณ์ญาณ A (Attempt) หมายถึง ความอดสาหะ L (Learning) หมายถึง การเรียนรู้ M (Morality) หมายถึง ศีลธรรม

คำสำคัญ : ข้อคิดในวรรณกรรม, พฤติกรรมเยาวชน

บทนำ

วรรณกรรมเป็นงานเขียนประเภทหนึ่งที่เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมของเยาวชน รวมถึงการเรียนรู้เนื้อหาและพฤติกรรมของตัวละครในหลากหลายแง่มุม ทั้งในด้านความคิด ความรู้สึก และการประพฤติการปฏิบัติตน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการแสดงออกของเยาวชนในทางใดทางหนึ่ง หากเยาวชนรู้เท่าทันเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี

การพัฒนาคุณภาพและทักษะชีวิตสามารถพัฒนาได้ตั้งแต่วัยเด็กเนื่องด้วยเป็นช่วงเวลาที่สมองมีการเติบโตอย่างรวดเร็วที่สุด และเป็นช่วงเวลาที่มนุษย์พร้อมจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากที่สุด (Thammabhaworn, 2001, p.15) วิธีการหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพและทักษะชีวิตของเยาวชน คือ การเรียนรู้ทางปัญญาสังคม แนวคิดดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นจาก การสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบในสภาพแวดล้อม วรรณกรรมประเภทนวนิยายจัดเป็นงานเขียนประเภทหนึ่งที่จำลองสภาพสังคมวิถีชีวิต และวัฒนธรรมอันเป็น “ประสบการณ์เทียม” ให้แก่ผู้อ่าน เนื้อหาในวรรณกรรม จึงเป็นเครื่องมือ ในการสะท้อนภาพสังคมในทุกด้านผ่านการแสดงพฤติกรรมของตัวละครที่แฝงด้วยข้อคิด หรือแง่คิดให้ผู้อ่านได้คิด คติเตือนใจ แสดงค่านิยม และแนวประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคม (Chanwiwattana, 2007, p.2) ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Jankham (2014, p.17) ให้ความเห็นไว้ว่า “วรรณกรรมเป็นการแสดงโลกแห่งรูปธรรมเป็นสิ่งที่ผู้อ่านสามารถมองเห็น หรือสัมผัสได้ เช่น การแสดงกิริยาอาการต่าง ๆ ตั้งแต่การแต่งตัว กิน เดิน นั่ง ร้องเพลง เป็นต้น แต่อีกด้านหนึ่งของชีวิตมนุษย์จะเป็นโลกของสัญชาตญาณความเข้าใจ ความนึกคิด ที่มีต่ออาการกิริยาพฤติกรรมและการแสดงออกของมนุษย์ด้วยกันมนุษย์แสดงออกและทำความเข้าใจอาการ กิริยา พฤติกรรม และข้อคิดที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อเรื่องของวรรณกรรมประเภทหนึ่งย่อมมีความสำคัญที่จะทำให้อ่านเกิดความรู้ ความคิด และความประเทืองปัญญาแก่ผู้อ่าน”

นอกจากวรรณกรรมจะสอนให้เยาวชนรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่นและมีความรู้ความเข้าใจสภาพสังคม การนำวรรณกรรมสำหรับเยาวชนมาใช้เป็นสื่อเพื่อให้เยาวชนในสังคมได้ศึกษาเรียนรู้จึงเป็นการเตรียมความพร้อมให้เป็นคนที่มีศักยภาพทางด้านวิชาการและด้านจิตใจ พร้อมทั้งเรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิเคราะห์ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลการ

ประกวดหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นหนังสือดี มีคุณค่า มีสารประโยชน์มาสร้างแนวทางการเสริมสร้างพฤติกรรมของเยาวชนให้เป็นไปตามแบบอย่างตามที่สังคม และประเทศชาติต้องการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ปีพ.ศ. 2560 – 2561
2. เพื่อสร้างและเผยแพร่แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน

การทบทวนวรรณกรรม

วรรณกรรม คืองานเขียนที่สะท้อนภาพพฤติกรรมของคนในสังคมในขณะนั้น วรรณกรรมเรื่องหนึ่ง ๆ อาจจะมีคติหรือแง่คิดอย่างหนึ่งแทรกไว้ อาจจะเป็นเนื้อเรื่องหรือเป็นคติคำสอนระหว่างบรรทัด วรรณกรรมเป็นศิลปกรรมที่บันทึกชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ทั้งในด้านสังคมการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ ศาสนา และมักแฝงปรัชญาการดำเนินชีวิตง่าย ๆ อยู่เสมอ

ปรัชญาหรือข้อคิดในการดำเนินชีวิต คือ ทักษะ แนวคิด หรือคติเตือนใจที่ผู้เขียนแสดงไว้ในงานเขียนผ่านพฤติกรรมของตัวละคร บทสนทนา หรือการบรรยายเรื่อง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่แสดงให้เห็นคุณค่าของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม Thepsrimueang (2017, p.15) กล่าวถึงวรรณกรรมว่ามีคุณค่าทั้งในระดับปัจเจกบุคคลหรือระดับบุคคล คือ ผู้อ่านวรรณกรรมจะได้รับทั้งความรู้และความบันเทิง และแง่คิดมุมมองต่าง ๆ ของชีวิตในขณะเดียวกันวรรณกรรมยังให้คุณค่ามากขึ้นในระดับสังคมโดยกันเป็นเครื่องมือหรือเป็นสื่อสะท้อนภาพและมโนทัศน์สังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จากข้อคิดเห็นดังกล่าวที่ชี้ให้เห็นว่าคุณค่าของวรรณกรรมคือการให้ข้อคิดคติเตือนใจแก่ผู้อ่านผ่านพฤติกรรมและสถานการณ์ที่ปรากฏในวรรณกรรม เมื่ออ่านวรรณกรรมผู้อ่านได้เรียนรู้ว่า พฤติกรรมของคน ๆ หนึ่งย่อมเกี่ยวโยงไปถึงคนอื่น ๆ และอาจมีผลต่อภาพรวมในการแสดงพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ดังนั้นวรรณกรรมที่ดีจึงต้อง

มีส่วนให้ความสำนึกของสังคม หรือโน้ตชนร่วมของสังคม โดยเสนอข้อคิดต่อผู้อ่านโดยรวม เป็นการปลูกฝังทัศนคติต่อสังคมแก่ผู้อ่าน ส่งเสริมให้ผู้อ่านเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม และมีโน้ตชนร่วมกับสังคม เช่น ประพฤติตามกฎเกณฑ์ของสังคม อันได้แก่ ศีลธรรม จารีต ขนบธรรมเนียมต่าง ๆ มีแนวคิดร่วมในการพัฒนาสังคมไปสู่สิ่งที่ดีกว่าเสนอแนะ เร่งรื้อมนโนคติของปัจเจกบุคคลให้พยายามปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาสังคมอย่างไม่หยุด (Punnothok, 1994, pp.10-11) กล่าวได้ว่าข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรม คือ ต้นแบบในการแสดงพฤติกรรมของคนในสังคม

การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์มีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่หล่อหลอมบุคคล โดยมีขั้นตอนและ กระบวนการเกิดพฤติกรรม 3 กระบวนการ คือ กระบวนการรับรู้ (Perception) กระบวนการเรียนรู้ (Cognition) และกระบวนการเกิดพฤติกรรมในสภาพแวดล้อม (Spatial Behavior) (Horayanggoon, 1992, pp.7-9) นักจิตวิทยา กลุ่มพฤติกรรมนิยมมีความเชื่อว่าพฤติกรรมส่วนใหญ่ของคนเรา นั้นเกิดจากการเรียนรู้วิธีการสร้างพฤติกรรมอย่างหนึ่ง คือการเรียนรู้ผ่านตัวแบบเป็นการเรียนรู้ที่บุคคลสังเกตจากพฤติกรรมของตัวแบบ ซึ่งอาจเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ครู ผู้ปกครองหรือแม้แต่เพื่อน ๆ ก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมบางอย่างแล้วได้รับการเสริมแรง แนวโน้มที่จะลอกเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบนี้จะมีสูงในขณะเดียวกันถ้าตัวแบบแสดงพฤติกรรมบางอย่างแล้วได้รับการลงโทษจะเห็นได้ว่า บุคคลจะไม่เลียนแบบพฤติกรรมนั้น หลักการเรียนรู้โดยผ่านตัวแบบนี้ได้นำมาใช้กันอย่างมากมายในสังคมของเรา ดังจะเห็นได้จากในรายการโทรทัศน์ที่มีการจัดรายการเราไม่ทำผิดกฎจราจร ตาวิเศษ การป้องกันเอดส์ การเลิกสูบบุหรี่ เป็นต้น

จากแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนได้หากมีต้นแบบที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเยาวชนได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมที่ได้รับการพัฒนาต้นแบบมาจากวรรณกรรมที่มีสารประโยชน์ ได้แก่ วรรณกรรมที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งสามารถนำข้อคิดที่ได้มาเป็นตัวแบบ ในการสร้างแนวทางการเสริมสร้างพฤติกรรมของเยาวชนให้เป็นไปตามแบบอย่างตามที่สังคม และประเทศชาติต้องการ

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิเคราะห์เนื้อหา การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การวิเคราะห์ข้อคิด

การวิเคราะห์ข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2560 – 2561 ได้แก่ นวนิยายเรื่องพุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของ แมวกุหลาบดำ กรงกรรม กระหนกนที และมานะชีวิต ดำเนินการโดยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด จากนั้นวิเคราะห์ข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมแล้วนำข้อคิดที่ได้ทั้งหมดไปสร้างเครื่องมือตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา รวมจำนวน 3 คน โดยคัดเลือกจากผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือดาร์ตตำแหน่งอย่างน้อยผู้ช่วยศาสตราจารย์ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจะเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.50 - 1.00 มาสร้างเป็นแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็น ซึ่งมีวิธีการดำเนินการดังนี้

1.1 จัดทำแบบสำรวจรายการ (Check List)

1.2 ผู้วิจัยส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ชัดเจน ด้านเนื้อหาซึ่งจะเป็นข้อมูลที่ใช้สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของเยาวชนและนำมาพิจารณาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง โดยใช้ดัชนีค่าความสอดคล้อง (IOC) จากนั้นนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญมาแปลงเป็นคะแนน ดังนี้

มีความเห็นว่า	สอดคล้อง	กำหนดเป็น	+1
มีความเห็นว่า	ไม่แน่ใจ	กำหนดเป็น	0
มีความเห็นว่า	ไม่สอดคล้อง	กำหนดเป็น	-1

จากนั้นนำมาแทนค่าในสูตรหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency) ข้อคำถาม แต่ละข้อจากสูตร

$$IOC = \sum R/N$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	หมายถึง	คะแนนความคิดเห็น
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เมื่อวิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง (IOC) แล้ว ข้อคำถามใดมีผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 – 1.00 ขึ้นไป แสดงว่าเป็นข้อคำถามที่สามารถนำมาสร้างแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรส่งเสริมของเยาวชน

2. ขอบเขตการวิจัย

2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่น ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2561 ได้แก่ นวนิยายเรื่องพุทธศักราชอสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ กรงกรรม กระหนกนที และมานชีวิท

2.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 – 6 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 40 สหวิทยาเขตหล่มสัก จำนวน 2,835 คน (จากข้อมูลจำนวนนักเรียน ณ วันที่ 25 ตุลาคม 2562 ที่โรงเรียนเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ต)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 สหวิทยาเขตหล่มสัก จำนวน 352 คน ได้จากการคำนวณตามสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) (Lumpai, 2006, p.81) โดยได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามพฤติกรรมที่พึงประสงค์สำหรับเยาวชน

การสร้างแบบสอบถามพฤติกรรมที่พึงประสงค์สำหรับเยาวชนมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

- 1) ศึกษาข้อคิดที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- 2) เขียนนิยามปฏิบัติการ
- 3) สร้างแบบสอบถามตามนิยามปฏิบัติการ
- 4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง เียงเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
- 5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจทั้งฉบับ โดยใช้ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (Srisa-ard, 2002) โดยใช้สูตรคำนวณ ดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ α	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
K	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) การเก็บรวบรวมข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมที่ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อคิดจากวรรณกรรม ประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ปีพ.ศ. 2560 - 2561 ได้แก่ นวนิยายเรื่อง

พุทธศักราชสอดคล้องกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ กรงกรรม กระหนกนที และ ม่านชีวิต

2) การเก็บรวบรวมความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และนำมาพิจารณาว่าบทบาทของตัวละครข้อคิดข้อใดที่สมควรนำมาสร้างแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน

3) การกำหนดร่างแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน โดยนำข้อมูลมาจากการทดสอบถาม ความคิดเห็นข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดร่างแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน

4) การตรวจสอบและยืนยันรูปแบบ ดำเนินการโดยใช้แบบประเมินเพื่อสอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับพฤติกรรมเยาวชน ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการสื่อสาร เป็นผู้ประเมินแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนและประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชนและยืนยันแนวทางโดยใช้แบบสอบถาม

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการใช้ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมเป็นแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน สรุปผลการวิจัยได้ตามลำดับดังนี้

1. ข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ปีพ.ศ. 2560 – 2561 พบข้อคิดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ข้อคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย

1) ความสำคัญของความกตัญญู

ความกตัญญูเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในสังคมมนุษย์ต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งอื่นทั้งด้านกายภาพ และด้านจิตใจ การดำรงอยู่ได้เพราะได้รับอุปการะเลี้ยงดูจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งบิดามารดา ครูอาจารย์ ญาติพี่น้อง และผู้มีพระคุณ จากการศึกษาข้อคิดเกี่ยวกับแสดงความกตัญญูที่ปรากฏที่ได้รับรางวัลจากสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ปีพ.ศ. 2560 - 2561 พบว่ามนุษย์ควรแสดงความกตัญญูด้วยการเชื่อฟัง ปฏิบัติตนตามคำสอนของบิดามารดา และควรตอบแทนพระคุณเมื่อมีโอกาส เช่น นวนิยายเรื่อง กรงกรรม แสดงข้อคิดที่ใช้ให้เห็นความสำคัญของความกตัญญู ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

วรรณเห็นว่าเรณูนั้นยังไม่พร้อมที่จะส่งเสียเรวัตเพราะกิจการขนมแห้งเพิ่งตั้งต้นใหม่ หญิงสาวจึงรับอาสาช่วยเหลือค่าเล่าเรียนเองทั้งหมด เรณูจำเป็นต้องยอมรับน้ำใจนั้นแต่ถึงอย่างไร เรณูก็ต้องเอ่ยคำว่า

“พี่เกรงใจแก่จัง เปลี่ยนเป็นหีบยืมก่อนได้ไหม”

“ไม่ได้ ไม่ให้ยืม แล้วพี่จะต้องเกรงใจหนูทำไม ถ้าไอ้ปอกมันไม่ได้เรียนชีวิตของมันจะเป็นอย่างไร”

“ก็ช่วยเหลืองานทำขนมในร้านไป ตอนนี้น้ำมันก็ดีขึ้นมากแล้วเพราะเสียเขาก็ขยายตลาดไปได้เยอะแล้ว”

“ความขยันหมั่นเพียรกับแรงมุ่งมั่นนั้นอาจจะดีสำหรับพี่ สำหรับพวกเราในช่วงเวลาหนึ่ง แต่ปัจจุบันมันไม่ใช่แล้ว การศึกษาเท่านั้นจะช่วยให้ทุกอย่างไปได้เร็วขึ้น หนูจะกัดฟันตัดผ้า เย็บผ้า ปักผ้า สกรีนผ้า ขายผ้า ส่งมันเรียนต่อเอง”

“นายอำเภอท่านจะว่าได้”

“บนที่ว่าการอำเภอท่านเป็นใหญ่แต่ในร้านหนูใหญ่ที่สุดพี่” ว่าแล้ววรรณาก็หัวเราะแล้วบอกว่า “ไม่ใช่อย่างนั้นหรอก ท่านรู้ว่าถ้าไม่มีพี่ณ อีวรรณาคณนี้ ก็จะไม่ได้อะไรอย่างทุกวันนี้หรอก เพราะฉะนั้นให้ปอกมันรับน้ำใจจากหนูเถอะนะ วันหน้ามันได้ดิบได้ดี มีศุภาบรราดาคดีดีขึ้นมา พี่ ๆ น้อง ๆ อาจจะได้อาศัยมันบ้างก็ได้ และที่สำคัญขอให้หนูได้ตอบแทนบุญคุณของพี่เถอะนะ ชีวิตนี้ถ้าหนูไม่ได้พี่ช่วยไว้ในวันนั้น วันนี้ชีวิตของหนูจะเป็นอย่างไรหนูก็นึกไม่ออก และอย่างไรไอ้ปอกมันก็เหมือนน้องหนู ลูกของหนู พี่อย่าลืมนะว่าหนูเลี้ยงมันมาตั้งแต่แบเบาะเหมือนกัน

(Julamanee, 2017, p.828)

ข้อความข้างต้นแสดงข้อคิดด้านการแสดงความกตัญญูผ่านตัวละครวรรณด้วยการช่วยเหลือผู้มีพระคุณตามกำลังและโอกาส คือ การส่งเสียให้ลูกของเรณูให้ได้ศึกษาเล่าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย วรรณกรรมที่ได้รับรางวัลจะเน้นเรื่องการให้ความสำคัญกับการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณและเน้นถึง การตอบแทนตามกำลังและโอกาสที่มีด้วย

2) ความสำคัญของความอดสาเห

ความอดสาเห พยายาม ความกระตือรือร้น และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปได้ตามเป้าหมาย และประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ จากการศึกษาวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลปรากฏข้อคิดเกี่ยวกับความอดสาเห เพียรพยายามในการดำเนินชีวิต ดังปรากฏพฤติกรรมในตัวละคร นางย้อยที่พยายามสร้างตัวเองจากการเปิดร้านค้าและมุ่งมั่นทำงานอย่างหนักเพื่อครอบครัว ความว่า

หลังคลอดลูกคนที่สอง จากที่ต้องอยู่บ้านหลังโรงสีที่ตลาดหับกฤษ ช่วยเลี้ยงหมู เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ นางลิมก็ให้นายหลักให้ แซ่แบ้ และนางชกเพ้ง แซ่จิ้ง ซึ่งเป็นพ่อแม่ของเจ็กเซ้ง รับนางย้อยเข้ามาช่วยค้าขายอยู่ที่ร้านโชห่วยในตลาดปากน้ำโพ

ที่นั่น แม้จะเหนื่อยยากลำบากกาย ลำบากใจ ยิ่งกว่าตอนเลี้ยงหมูอยู่ที่หับกฤษแต่ที่นั่นก็ทำให้นางย้อยเรียนรู้วิธีการค้าขายอย่างมืออาชีพ กระทั่งนางย้อยคลอดลูกคนที่สี่ หลังจากนางลิมถึงแก่กรรมไปแล้ว นายหลักก็ให้ให้ทุนรองบุตรชายคนเล็กพาครอบครัวย้ายขยมาเปิดร้านโชห่วยอยู่ที่ตลาดชุมแสง

ที่นีนางเป็นเจ้าของเต็มตัว นางจึงทุ่มเทแรงกาย เพ้นสติปัญญาที่มีทำทุกวิถีทางที่ทำให้การค้าเจริญรุ่งเรือง ทรัพย์สินเพิ่มพูน โดยนางตั้งใจไว้ว่า ในบรรดาลูกสะใภ้ของนายหลักให้และนางชกเพ้งนั้น นางจะต้องขึ้นชื่อว่าเป็นคนเก่งที่สุด แม้ว่านางจะเป็นคนไทยแท้ก็ตามที

(Julamanee, 2017, pp.17-18)

ความอดทน และอดสาเหของนางย้อยที่ปรากฏในวรรณกรรมชี้ให้ผู้่านเห็นว่า ความอดทนพยายามทำสิ่งต่าง ๆ จะส่งผลให้สำเร็จตามเป้าหมาย แม้จะมีอุปสรรคแต่เมื่อมีความพยายาม และความมุ่งมั่น จะสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จได้ อีกทั้งยังชี้ให้เห็นว่าความอดทนและพยายามที่แสดงออกผ่านพฤติกรรมของตัวละครจะทำให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง

3) ความสำคัญของการแสดงออกอย่างเหมาะสมทั้งการกระทำและคำพูด

การแสดงออกอย่างเหมาะสมทั้งการกระทำและคำพูดเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับการดำเนินชีวิต เพราะการแสดงออกอย่างเหมาะสมจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติของบุคคลที่ติดต่อหรือสนทนาด้วย ดังเช่นในวรรณกรรมเรื่อง กรงกรรม เรณูเป็นตัวละครที่รู้จักแสดงออกทางคำพูด และการกระทำต่อบุคคลที่ตนเองสื่อสารด้วยอย่างเหมาะสม ดังข้อความที่ว่า

ตอนแรกเลยเรณูตั้งใจจะเดินกลับบ้านไปเตรียมเครื่องสัปดาห์ไป รอท่าปฐมแต่พอเห็นร้านกวยเตี๋ยวและสีก้นน้ำยัม ๆ ของคนที่คงจะได้ยินได้เห็นเหตุการณ์เมื่อครู่หรือเมื่อวานนี้เรณูจึงเชิดหน้าขึ้น บ่นหน่ว่าไม่สะทกสะท้านสายตาใครทั้งนั้นแล้วเดินเข้าไปทรุดตัวนั่งลงพร้อมกับสั่งเส้นใหญ่ต้มยำ พออาเฮียเจ้าของร้านเอาชามกวยเตี๋ยวมาวาง เรณูก็เริ่มผูกมิตรด้วยการชวนคุย

“เฮียใช้บอกว่า ร้านนี้อร่อยที่สุดที่ชุมแสง”

“อาใช้ ก็พูดเกินไป”

เรณูใช้ช้อนตักน้ำซุปขึ้นชิมแล้วพูดขึ้นว่า “อร่อยจริง ๆ เฮีย เป็นบุญปากของฉันจริง ๆ ที่ได้กินของอร่อยแบบนี้”

หลังจากกินกวยเตี๋ยวหมดชาม เรณูก็เดินไปซื้อข้าวเม่าทอดไปกินที่บ้านที่แม่ค้า เป็นผู้หญิงไทยอายุคร่าวน้ำดูท่าจะปากย่นปากยาวได้ที่ “จริงหรือเปล่าอีหนูที่เขวากันว่าเอ็งมาจากตาคลี”

“มาจากตาคลีจริง ๆ จ๊ะ น้ำ แต่ฉันไม่ได้เป็นกระหรืออยู่ที่นั่นหรอกนะ บ้านฉันอยู่แค่ตำบลเกรียงไกร บึงบอระเพ็ดนี่เอง ฉันไปช่วยงานญาติ ๆ ฉันทำงานครัวอยู่ในบาร์ แล้วก็เจอกับเฮียใช้ที่นั่น ทีนี้แม่ผัวของฉันพอรู้ว่าฉันมาจากตาคลี ก็เหม่าว่าฉันต้องเป็นอีดัว ฉันจะอธิบายให้ใครฟังได้ทั้งตลาดละ เพราะแกเลียดังขนาดนั้น เฮียใช้เขารู้ดีว่าอะไรเป็นอะไร ถ้าฉันซัดซัดถึงเพียงนั้น เขาจะเอาฉันทำเมียออกหน้าออกตาพาเข้าบ้านมารี แล้วฉันกำลังอ้อมท้องลูกเขาด้วยเขาก็ต้องรับผิดชอบ ฉันเองจะผิดก็ตรงที่ใจง่ายไม่ได้ตกแต่งเสียก่อน ทีนี้เขาจะว่าอะไรก็ได้ ไซ้ใหม่ น้ำ ฉันตากหน้าสู่สายตาคนเพราะฉันกำลังจะเป็นแม่คน ฉันลืดอกทนต์เพื่ออนาคตของลูกฉัน ถ้าไม่อดทนลูกก็จะไม่มีพ่อ ไซ้ใหม่ น้ำ”

“มันก็จริงของเอ็ง”

“อย่างไร น้ำก็ช่วยแก้ข่าวให้ฉันบ้างนะ วันหน้าฉันได้ดิบได้ดีอยู่ที่ชุมแสงจะไม่ลืมบุญคุณครั้งนี้ของน้ำเลยจ๊ะ”

“ให้มันจริงเถอะ”

“จริงสิจ๊ะ นี่ฉันกำลังมองหาทำเลเปิดร้านขายของอยู่ เห็นเขาเปิดร้านขายผ้าขายของกัน เห็นแล้วอยากทำบ้าง คือทุนรอนฉันก็พอมีอยู่นะ ช่องทางหาของมาขายฉันก็พอรู้”

ช่วงที่เรณูพูดคุยยาวนานงแม่ค้าขายข้าวเฒ่าทอดก็พิจารณาเสื้อผ้าทองหยองเครื่องประดับตัว และกิริยาท่าทางของหญิงสาวไปด้วย เรณูอาจจะแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสืตูดแต่แต่งหน้าจัดเกินคนทั่วไป แต่ผิวพรรณกิริยาท่าทางนั้นไม่ได้ตอบไปในทางเป็นหญิงคนชั่วร้ายสกุลเลยสักนิด คำพูดคำจาหรือกิริยาคือเป็นธรรมชาติ

(Julamanee, 2017, pp.36 - 37)

จากข้อความข้างต้นแสดงข้อคิดให้แก่ผู้อ่านว่า หากเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมจะส่งผลให้การสื่อสารแต่ละครั้งเกิดประสิทธิผลที่ดี เช่น ถ้อยคำของเรณูที่ใช้สื่อสารกับตัวละครอื่น ๆ สร้างให้ผู้ฟังเกิดความเอ็นดู พึงใจ และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือชี้ให้เห็นว่าบุคคลควรแสดงออกทางคำพูดอย่างเหมาะสมเพื่อให้การดำเนินชีวิตราบรื่นและมีผู้พร้อมให้ความช่วยเหลืออยู่เสมอ

ในทางกลับกันในวรรณกรรมเรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวดำ แสดงข้อคิดเกี่ยวกับการพูดและการกระทำในต่อหนึ่งว่า หากผู้พูดไม่รู้จักระมัดระวังคำพูดหรือการแสดงออกทางกรกระทำอาจส่งผลเสียต่อตนเอง ดังเช่นข้อความตอนที่ยกบรรยายพฤติกรรมของเจริดศรี ความว่า

ไม่มีใครรู้ว่าทำไมแกถึงไม่รักลูกคนนี้ นอกจากว่าเจริดศรี มีนิสัยใจร้อน เจ้าแสบแสนอน ชอบแสดงอารมณ์ ไม่สงบถ้อยประหยัดคำ และวิพากษ์ปากกับใจตรงกันอันคมกริบของเธอยิ่งทิ่มแทงใจคำคนฟังเอาได้อย่างเจ็บแสบ แต่เรื่องนี้เสียปากคอเราะร้ายนี้ ครั้งหนึ่งทวดเส้งมเองเป็นคนเปิดเผยว่า เป็นกรรมพันธุ์ ส่งต่อทางสายเลือดลงมาจากแม่ของแม่ของแก...หญิงโบราณร่างยักษ์เหมือนนักรบศึกดาบรพที่ตายไปนานตั้งแต่ก่อนเจริดศรีจะเกิด ผู้มีทักษะเป็นเลิศในการผรุสวาท หยาบคายถึงขั้นเรียกใครต่อใครด้วยคำอื้อ คำไอ้ ที่มีอวัยวะเพศประดับสำทับนำหน้าชื่อ สืมตาตีนนอนตอนเช้าไม่ทันสัฟนักไล่ล่าคนก่อนทุกอย่าง แล้วยังด่าะได้โดยไม่มีฝอยมีมูล ไม่รู้เหน็ดรู้เหนื่อย ไม่รู้เหนื่อรู้ได้ไม่รู้เวลาลำเวลาไปได้ทั้งวันกระทั่งปิดตาลับลงอีกครั้งในตอนค่ำ

แต่ครั้งเวลาผ่านไปยายทวดเสียมก็กลับลืมพันธกรรมปากกรรไกร นั้นไปสิ้น รวมทั้งยังลืมนึกว่าตัวแกเองนั้นก็ได้พันธกรรมอัจฉริยะทางภาษาศาสตร์นั้นมาไม่น้อย ซึ่งแสดงออกผ่านนิสัยชอบตั้งสมณนามให้กับผู้คนมากมาย เย้ยหยันแล้วยังมีมิติซ้อนทับหลายชั้น ครั้งหนึ่งยังเคยถึงกับเปลือยเรียก เจริศศรีด้วยสมณนามจนเจ็บจำฝังใจจนวันตายว่า อีเจ็ด หมาเปือ ซึ่งทันทีที่ได้ยิน...ลูกสาวก็ตอบโต้ด้วย การกระทุ้มกระแทนจานชาม กำลังเก็บใส่ตู้ลงกับพื้นจนแหลกลั่นไม่เหลือชิ้นดี และนานหลายปีทีเดียวที่ครอบครัวยังจดจำเย็นวันนั้นได้ด้วย ทั้งบ้านต้องเวียนชามผลัดกันกิน เพราะไม่มีภาชนะเหลือใส่อาหารเพื่อให้ได้ร่วมโต๊ะกันพร้อมหน้า

(Nitiprapha, 2016, pp.137-138)

จากข้อความนี้ชี้ให้เห็นว่าหากไม่ระมัดระวังคำพูดและการกระทำ และแสดงออก อย่างเหมาะสมจะไม่เป็นที่พึงใจแม้แต่คนในครอบครัวเดียวกัน อาจส่งผลให้คนในครอบครัวไม่รักและไม่ให้ความช่วยเหลือ เป็นการเน้นย้ำว่าบุคคลควรแสดงออกอย่างเหมาะสม ทั้งการกระทำและคำพูดเพื่อดำรงตน อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

1.2 ข้อคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย

1) การปรับตัว

การปรับตัว คือ การเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่าง ๆ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิต วรรณกรรมที่ได้รับรางวัลปรากฏข้อคิดที่เกี่ยวกับการปรับตัว ทัศนคติ และการใช้ชีวิตให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในวรรณกรรมเรื่อง กระหนกนที เพลินตาหญิงสาวที่ย้อนเวลากลับไปสู่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ต้องปรับตัวในเรื่องการใช้ชีวิตเพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมที่แตกต่างได้ดังข้อความที่กล่าวว่า

“จุลศักราชนี้ เอ้อ.....ตรงกับปีพุทธศักราชอะไรนะคะ.....คุณ”

เขาเดาเอาเองว่าสตรีผู้นี้อาจเป็นชาววัง เขาคุ่นเคยคำเรียกขาน คุณ เฉพาะสาวชาววัง ไม่ใช่สาวชาวบ้านทั่วไป หากเป็นเช่นนั้นชุดแต่งกายที่เธอนั่งอยู่ก็อาจจะ เป็นชุดแบบชาววิลาศลักษณ์ชาติใดสัญชาติหนึ่งอาจนิยมใช้เฉพาะในหมู่พนักงาน

“ตรงกับพุทธศักราชสองพันสามร้อยเจ็ดสิบเก้าจ๊ะ”
 ชายหนุ่มบอกไป สีน้ําเรียบเฉยหากแวตพริ้มพรายในดวงตาก็
 เหมือนจะยิ้มให้
 เพลินตา ยืนเกาะพนักเก้าอี้ไม้ตัวหนึ่งที่อยู่ใกล้ ๆ พยายามทบทวน
 ลำดับเวลาในใจ
 นี่ฉันฝันไปหรือเปล่า ฉันเดินทางย้อนเวลามาอยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์
 อย่างนั้นหรือ
 ฉันกำลังอยู่ในแผ่นดินพระบาทพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
 หัวแผ่นดินทองที่อบร่ำด้วยกลิ่นอายของการทำนุบำรุงบรรดาอารามสถาน.....แน่หรือ
 แผ่นดินสยามครั้งรุ่งเรืองทางการค้าแม้บางช่วงเวลาต้องออกจากระงม
 ศักยภาพอาณาจักรข้างเคียง

(Maneeikul, 2017, p.43)

การที่ตัวละครเอกต้องข้ามเวลาไปและใช้ชีวิตตามวัฒนธรรมที่มีความแตกต่าง และไม่คุ้นเคย ส่งผลให้เกิดกระบวนการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ ความตอนหนึ่งที่กล่าวถึงการปรับตัวในการใช้ชีวิตของเพลินตาว่า

กว่าจะผ่านมือนี้ เพลินตาในภาคแม่เพลิน ต้องฝึกเบิบบ้างอยู่นาน
 เด็กจิตรเห็นท่าทางแก่กรรมของคนที่มาอยู่ด้วยถึงกับหัวร่อท้องคัด
 ท้องแข็ง ดูทีหรือ.....เมื่อดข้าวรุ่งออกจากนี้เร็ว ข้างบางเมื่อดติดปากติดเส้นผม นางจันเอ็ด
 ลูกแต่ก็อดยิ้มหัวไปด้วยไม่ได้ หยิบช้อนสังกะสีสำหรับตักน้ำแกงให้แม่เพลินใช้ แต่แม่เพลิน
 ยืนย่นจะขอฝึกฝนวิธีกินเหมือนอย่างคนอื่น
 “แบบนี้ แบบนี้ พี่เพลิน”
 เด็กจิตรแสดงท่าทางส่งข้าวเข้าปากอย่างขำขันนานๆ ปลาย่าง
 คำน้อย ๆ ตามติด แม่เพลินเรียนรู้ไม่นานก็พอกินได้คล่องขึ้นน้ำแกงต้มมาผากสีเหลืองขมิ้น
 ชดคล่องคอดีเหลือเกิน
 นางจันตั้งท่าจะคตข้าวเดิมให้อีก แต่แม่เพลินรีบบอกว่าอิมเธอเอา
 นี้นุ่มไปในขันน้ำใบโต ลอยเปลือกมะนาวตามที่จิตรทำให้ดูเป็นตัวอย่าง
 จิตรส่งผ้าเช็ดมือให้ คนรับกล่าวขอบใจ
 “ฉันเกรงใจพี่ทั้งสองจังเลย จิตรด้วย”

แม่เพลินพูดด้วยน้ำเสียงใส เจ้าน้านยิ้มน้อยๆ
หญิงสาวก้มมองตัวเองในชุดผ้าแถบกับโจงแล้วส่งยิ้มให้นางจันทร์
ผู้เป็นธรรมาจารย์และแต่งตัวให้

(Maneeukul, 2017, pp.46-47)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปของเพลินตา เมื่อต้องไปอยู่ในสถานที่ใหม่การตั้งรับกับการเปลี่ยนแปลงโดยการปรับตัวให้เข้ากับบริบทแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตให้อยู่ต่อไปได้อย่างปกติสุข

2) การเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลพัฒนาตนเองไปได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด วิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุด คือการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง คือ ประสบการณ์ที่บุคคลได้พบหรือสัมผัสด้วยตนเอง การที่บุคคลได้รับรู้ถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวและเกิดกระบวนการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ เกิดทักษะต่าง ๆ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังเช่นในวรรณกรรมเรื่อง กระหนกนที ตัวละครเอกที่ย้อนเวลาไปในอดีตสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม พร้อมกับได้เรียนรู้ศิลปวิทยาการในสมัยนั้น ดังข้อความที่กล่าวว่า

แม่เพลินรับคำเชิญจากหมอและภรรยาให้แวะไปเรียนเสมอ
มาถึงตอนนี้ แม่เพลินต้องจัดแบ่งตารางเวลาอย่างรอบคอบไม่ให้ เสีย
งานทุกฝ่าย

ครึ่งวันเช้า สอนหนังสือและดูแลงานออกแบบจัดรูปเล่มสิ่งพิมพ์ของวัด
ครึ่งบ่าย ไปฝึกงานเขียนรูปหอไตรวัดระฆัง
เย็นไปเป็นล่ามที่โอสถศาลาหมอประจักษ์...
ค่ำ.....ออกแบบลายรดน้ำตู้พระธรรมวัดใหม่ยายแพง
บรรดากิจกรรมทั้งหลายแม่เพลินบอกตัวเองว่างานเขียนรูปเป็นสิ่ง

เธอรักที่สุด

พระรามลักษณร่ำมล้ำ	หอกกลาง
กถาแห่งไตรภูมิทาง	ที่ซ้าย
เทวญร่วมชุมปาง	หอนั่ง สีขาว
ปวงช่างเขียนปาดป้าย	แต่งแต้มรูปผนัง

แม่เพลินจดบันทึกขั้นตอนและกรรมวิธีการเขียนรูปผนังไม่อย่าง
ละเอียด.....เธอเฝ้าสังเกตเมื่อเหล่าช่างเขียนนำเปลือกเม็ดมะขามที่พองอยู่จากการคั่วเม็ด
จนสุก แขน้ำทิ้งไว้หนึ่งคืนมาทารองพื้นผนังไม้จนทั่ว แล้วจึงลงสุมกรองพื้น

ครูเนื่องอธิบายให้หญิงสาวฟังว่าสมุทน์จะทำจากกาวเม็ดมะขามผสม
ดินสอพอง โดยใช้กาวกระฉินเป็นตัวช่วยสมาน หญิงสาวจดตามคำบอกไม่มีตกหล่น

(Maneekul, 2017, p.145)

จากข้อความนี้จะเห็นได้ว่าตัวละครแม่เพลินเรียนรู้วิทยาการในสภาพ
แวดล้อมที่ตนเองอยู่และยังแสดงให้เห็นวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ได้ฝึกปฏิบัติ
นอกจากนี้ในวรรณกรรมเรื่องนี้ยังแสดงให้เห็นการเรียนรู้วิถีการหนึ่ง คือ การเรียนรู้โดย
การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อพัฒนาตนเอง ดังข้อความที่กล่าวว่า

แม่เพลินชื่นชมครูช่างทุกท่านด้วยใจศรัทธา ถึงตอนนี้หลวงสอง
ท่านเปลี่ยนท่าทีจากเคยกันมาน้ำอปรางทางเขียนของกันและกัน เมื่อได้เรียนรู้จากแม่
เพลินว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางของคนหลากหลายย่อมนำมาต่อยอดและพัฒนา
งานของตนได้ดีกว่าหลวงชั้นครูจึงเริ่มเลิกระดมเนียมกันมาน้ำของตัวเองไปตั้งแต่นั้น

(Maneekul, 2017, p.179)

จากการแสดงข้อคิดข้างต้นชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้หลายวิธี ไม่จำกัด
เฉพาะการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเท่านั้น ขึ้นอยู่กับบุคคลจะสามารถเรียนรู้สภาพ
แวดล้อมรอบตัวได้มากน้อยเพียงใด หากเรียนรู้ได้มากและสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนิน
ชีวิตจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ดียิ่งขึ้น

3) การเปลี่ยนแปลงตนเอง

การเปลี่ยนแปลงตนเองเกิดจากการเรียนรู้ รับรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และมีความต้องการพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้น ดังข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง ม่านชีวิต ชี้ให้เห็นความต้องการในการเปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นบุคคลที่ดีขึ้น เสียไป ตัวละครที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมจนได้รับโทษ และเมื่อพ้นโทษจึงต้องการเปลี่ยนแปลงตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังเช่น ข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ม้า อาปา อา แจ้และคุณด้วย” เสียไป บ๊วยปากไปทางอลัน โจว
 “ฉันมาคิด ๆ ดู ฉันเบื่อจะเป็นคนเลวแล้ว ว่าจะลองหันมาเป็นคนดีดู
 ลักตั้ง อีกอย่าง ฉันจะเป็นพ่อคนแล้วด้วย มันต้องมีความรับผิดชอบว่าไหม”
 ฉันแทบไม่เชื่อหูตัวเอง
 “ทุกคนไม่ต้องช่วยฉันก็ได้แต่คอยดูก็แล้วกัน เวลาคือคำตอบของทุก
 สิ่ง” เสียไปประกาศก้อง
 “อาแจ้กลับไปทำงานเถอะ เดี่ยวฉันพาอาปากกับหม้าม้ากลับบ้านเอง”
 เสียไปบอกพี่สาว
 “จะดีหรือ” เสี่ยวถงแย้ง
 “ถ้าเรื่องแค่นี้ฉันทำไม่ได้ แล้วจะเอาปัญญาที่ไหนไปเลี้ยงลูกเลี้ยง
 เมียล่ะ”

อะไรกัน นี่จะเป็นคนดีแค่ชั่วพลิกฝ่ามือนะหรือจะเป็นไปได้ได้อย่างไร
 กันจนบัดนี้ ฉันก็ยังไม่เชื่อคำพูดของเสียไปอยู่ดี เสียไปงู้มือเสี่ยวถงไปส่งที่รถ...

ในที่สุดโชคก็เข้าข้าง ไม่รู้จะเรียกว่าโชคดีหรือเปล่าเพราะหน้าที่ของ
 เสียไป คือ พนักงานล้างห้องน้ำ เป็นพนักงานฝึกหัดอยู่ในชั้นทดลองงาน ได้เงินเดือนห้า
 พันดอลลาร์ฮ่องกง ถ้าทำงานดี ตรงต่อเวลาและมีความรับผิดชอบเขาจะเพิ่มเงินให้อีกและ
 บรรจุเป็นพนักงานประจำ

คิด ๆ ไปฉันก็สะท้อนใจนัก เมื่อก่อนเมื่อยึดอาชีพล้างส้วม พอมีลูก
 ลูกก็มายึดอาชีพนี้เหมือนกันอีก ถึงอย่างไรฉันก็ไม่วางใจว่าคนอย่างเสียไป จะทำได้และ
 ไม่รู้ด้วยว่าฉันจะเป็นอย่างนี้ไปเพื่ออะไรทั้ง ๆ ที่มีทางเลือกอื่นอีกเยอะแยะหรือมันมีแผนบ้า
 อะไรอีกฉันได้แต่หัวงง

ข้อความข้างต้นแสดงความพยายามเปลี่ยนแปลงตนเองของเสียวิไพบีที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องมานชีวิตชี้ให้เห็นว่าเมื่อทำสิ่งที่ผิดพลาดหรือประพฤติมิชอบทุกคนสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้นได้ ดังเช่นตัวละครที่พยายามเปลี่ยนแปลงตนเองโดยการเริ่มสมัครงาน ตำแหน่งพนักงานขัดห้องน้ำ แม้จะเป็นงานที่ต่ำต้อยในสายตาผู้อื่น แต่เป็นงานที่สุจริตและเป็นการแสดงพฤติกรรมที่ดีชี้ให้เห็นความพยายามปรับเปลี่ยนตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองเป็นกระบวนการสำคัญที่เกิดขึ้นภายในบุคคลที่พร้อมจะพัฒนาตนเองให้เป็นทรัพยากรที่สำคัญของสังคม

1.3 ข้อคิดเกี่ยวกับความรัก

ข้อคิดเกี่ยวกับความรักปรากฏหลายรูปแบบทั้งความรักระหว่างบุคคลในครอบครัวและความรักแบบหนุ่มสาว ความรักและความผูกพันระหว่างเพื่อน เป็นต้น ความรักที่เกิดขึ้นมาอาจมีทั้งสมหวังและผิดหวังแล้วแต่เป็นข้อคิด และสร้างแรงกระตุ้นให้ผู้อ่านได้ทั้งสิ้น จากการศึกษาข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สามารถแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1) ความรักและสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลในครอบครัว

ความรักและสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลในครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในชีวิต หากเยาวชนได้รับความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่จากบุคคลในครอบครัว ย่อมทำให้เกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิต ดังที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง กรงกรรม เมื่อพี่ชายคนโตของครอบครัวประสบอุบัติเหตุ พี่น้องพร้อมใจช่วยกันดูแล ให้การรักษาอย่างดี ความว่า

อุบัติเหตุรถชนประสานงากับรถเก๋งที่แข่งรถบรรทุกมาบนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 ช่วงอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำให้ปฐมได้รับบาดเจ็บสาหัส เจ้าหน้าที่นำเขาเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลของรัฐซึ่งอยู่ใกล้ที่สุดหลังจากตรวจค้นนามบัตรในกระเป๋าทางโรงพยาบาลก็แจ้งไปทางบริษัทที่เขาทำงานอยู่

พอลคนในบริษัทรู้เรื่องก็โทรมาที่บ้าน แต่วันนั้นนอร์พรณีไม่อยู่บ้าน มีเพียงคนรับใช้ที่รู้เบอร์โทรศัพท์ของกมลจากสมุดบันทึกหมายเลขโทรศัพท์ที่วางอยู่บนโต๊ะพอลกลทราบข่าวเขาก็รีบขับรถจากนครสวรรค์ไปดูอาการของพี่ชายทันที แต่ถึงกระนั้นเขาก็ยังมีใจแหวะบอกกับเรณูที่พายุหะศิริ เพราะรู้ว่าในเวลาหน้าลัวหน้าขานแบบนี้กำลังใจจาก

คนที่รักกัน และหากจะต้องจากกัน คนที่รักกันได้ดูใจกัน และเห็นใจกันเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด พอรู้เรื่องเรณูก็รีบเก็บผ้าใส่กระเป๋ามาใส่ใจข้าวของที่ทำค้างอยู่ หญิงสาวบัญชาการให้ลูกจ้างช่วยทำขนมตามใบสั่งและฝากลูก ๆ ที่ไปโรงเรียนกันหมดไว้กับคนงานอีกที

พอไปถึงโรงพยาบาลก็ทราบข่าวจากหมอว่าปฐมมีอาการเป็นตายเท่ากัน และทางที่จะช่วยไว้ได้คือ ให้ย้ายไปรักษาตัวในโรงพยาบาลเอกชนย่านสะพานควาย ซึ่งเปิดให้บริการได้ไม่นาน เพราะที่นั่นมีเครื่องมือเครื่องมือทันสมัย ได้ยินดังนั้นกมลก็คำนวณค่ารักษาพยาบาลเพื่อยื้อชีวิตของปฐมซึ่งเป็นเงินมากโขอยู่ในใจ

เพียงอึดใจ เขาก็ตัดสินใจในทันที

ช่วงนั้นกมลกับประสงศวิ่ง่วน เพราะไหนจะงานศพแม่ แม้จะไม่ได้เป็นไปอย่างฉุกฉลุกรุก เพราะแม่ได้เก็บเงินสำหรับจัดงานและได้พูดเรื่องพิธีกรรมไว้บ้างแล้ว แต่เงินค่ารักษาพยาบาลของปฐมที่อยู่ ทางกรุงเทพ ฯ นั้นก็หนักพอดู

ทางเดียวที่สองพี่น้องจะทำเพื่อดวงวิญญาณของแม่ได้ ก็คือนำที่ดินเข้าจำนองไว้กับญาติข้างเตี้ย นำเงินสดไปสำรองไว้ใช้จ่ายทางนั้น จากบ้านที่อยู่ดีมีความสุข มีผลกำไรเข้ามาให้ใช้นับไม่ถ้วน กลับสับสนไปด้วยความร้อน เพราะมีเงินไหลออกจำนวนมากด้วยเรื่องที่ไม่คาดคิด

วันสวดพระอภิธรรมวันสุดท้ายพิไลมาพ้อกับสมดี ซึ่งเป็นสามีนคใหม่ทั้งสองคนอยู่กินกันโดยไม่มีการจัดงานใหญ่โตให้แขกหรือไปร่วมแสดงความยินดี หลังจากพิไลรู้ว่าตั้งท้อง

พอพิไลทราบเรื่องเงินค่ารักษาตัวของปฐม พิไลก็ถามเหมือนกับที่คนส่วนใหญ่รู้และต้องเอ่ยถามว่า “แล้วทางเมียเขาไม่ช่วยเหลืออะไรเลยรี”

กมลกับประสงศมองหน้ากัน แล้วก็บอกว่า “เขาบอกว่าดูท่าแล้วคงไม่รอดรักษาไปก็คงตาย หรือถ้าฟื้นขึ้นมาก็คงกลับมาได้ไม่เหมือนเดิม เขาเลยปฏิเสธความช่วยเหลือเรื่องเงิน”

“เมียมันพูดอย่างนั้นจริง ๆ รี จิตใจมันทำด้วยอะไร” พิไลกัดฟันกรอด

จิตใจของอรรพณีทำด้วยอะไรไม่มีใครทราบได้ แต่กมลที่พอรู้เรื่องราวหองระแหรระหว่างพี่ชายกับพี่สะใภ้สะสมมาอย่างยาวนาน ก็พอทราบดีว่าคนเราเมื่อหมดรักกันไปแล้วแถมยังไม่รักใหม่ซ้อนเร้นไว้อีก ย่อมดีใจ พอใจที่จะเห็นคนรักเก่ามีอันเป็นไปเสีย แต่เขาก็ไม่ได้พูดจาให้ร้ายขยายความคำพูดของอรรพณี จนหญิงสาวต้องถูกญาติพี่น้อง

ของเขารุมแข่งชักหักกระดูกให้มีเรื่องเข้ามาให้ต้องปวดหัวอีก เพราะคำพูดของอรพรรณนี้นั้นมันแสบไปถึงทรวง

“อย่าให้เห็นคนที่กำลังจะตายต้องมาขายคนที่ยังต้องมีชีวิตอยู่เลย แล้วอีกอย่างหนูกับพี่เขาไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันด้วย และตั้งแต่เขามาอยู่กับหนูก็ไม่ได้ทำประโยชน์อะไรไว้ให้ เงินกินอยู่ในบ้าน ที่ซุกหัวนอนรวมถึงรถที่พังยับไปก็ของของหนูทั้งนั้น สำหรับเขากับหนู เห็นจะพอกันที ใครอยากให้เขาอยู่ ก็รับผิดชอบเองละกัน” อรพรรณได้กล่าวไว้อย่างคนใจดำ แล้วไม่กลับมาสนใจใดเรื่องราวของโรงพยาบาลอีก

เมื่ออรพรรณโยนภาระอันหนักอึ้งมาให้พวกเขา พวกเขาจึงต้องหันหน้าเข้าปรึกษากัน เพราะยังปฐมมนอนอยู่โรงพยาบาลนานเท่าไร ค่าใช้จ่ายก็มากขึ้นเท่านั้น และคนที่รับภาระนั้นก็องหน่ากันครั้งแล้วครั้งเล่า

...

“เอาใจดี เฮีย” กมลเร่งเร้าเอาคำตอบถั่วลันเตาให้ถอดสายยาง หรือย้ายโรงพยาบาลเพราะไม่มีเงินค่ารักษาเมื่อใดปฐมต้องตายอย่างแน่ ๆ

“ให้หมอรักษาต่อไป หมดเท่าไรก็ให้มันหมดไป เรื่องเงิน เฮียคิดว่าเราสองคนยังไม่ตายก็คงมีปัญหาหากันใหม่ได้ ลื้อคิดอะไร นี่เสียงของประสงค์ชัดถ้อยชัดคำ

“ถ้าอย่างนั้น.....ว่าอย่างไรก็ว่าตามกัน” หลังจากรู้ว่าสองพี่น้องยังไม่ยอมสิ้นหวังและทำลายความหวังที่ยังมีอยู่ครึ่งหนึ่ง เรณูที่เฝ้าอาการอยู่หน้าห้องฉุกเฉินตั้งแต่วันแรก ๆ ก็ซาบซึ้งใจจนน้ำตาไหลออกมา

และเรณูก็เชื่อมั่นใจว่า หมอจะต้องช่วยปฐมให้กลับมาเหมือนเดิมจนได้ และถ้าเขาจะกลับมาได้ไม่เท่าเดิม เรณูก็สัญญากับตัวเองว่าจะต้องดูแลเขาต่อไปจนกว่าเขาจะสิ้นลมหายใจไปเช่นกัน

(Julamane, 2017, pp.823-826)

จากข้อความนี้ชี้ให้เห็นการช่วยเหลือดูแลกันในยามทุกข์ยากและยามป่วยไข้ของคนในครอบครัว เป็นการแสดงความรักและความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ย้ำให้เห็นว่าสิ่งสำคัญที่สุดคือการได้รับความรักและความเอาใจใส่จากคนในครอบครัวจะสามารถทำให้บุคคลหนึ่งดำรงชีวิตต่อไปได้

2) ความรักในวัยหนุ่มสาว

ความรัก เป็นอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับความเสนาหาและความผูกพันระหว่างบุคคลในช่วงวัยรุ่นความรักมักมีอิทธิพลเหนือเหตุผล อีกทั้งยังเป็นแรงผลักดันในการแสดงพฤติกรรมทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ข้อคิดด้านความรักในวัยหนุ่มสาวที่ปรากฏในวรรณกรรม คือ ความรักที่เป็นแรงผลักดันในการพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้น ดังเช่นตัวละครเรณูที่ใช้ความรักที่เป็นแรงผลักดันให้ตนเองมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังข้อความที่ว่า

เรณูนั่งคิดตาม ก่อนจะเปลี่ยนคำถาม “พี่ไม่เคยตกหลุมรักใครเลยหรือ”

“ถึงกูจะเป็นหญิงคนชั่ว แต่กูก็มีหัวใจ”

“แล้วพี่มาว่าฉันทำไม”

“กูก็แค่อยากให้มีมึงเตรียมตัวเตรียมใจมึงไว้ มึงจะได้ไม่เจ็บ อีตัวอย่างพวกเราจะมีรักเมื่อไหร่ก็เจ็บเมื่อนั้น”

เรณูไม่ยอมเจ็บ ไม่ยอมจน ไม่อยากมีชีวิตอยู่ที่นี้ไปจนแก่ตาย เรณูอยากไปให้พ้น ๆ จากชีวิตที่เต็มไปด้วยความโลภโลภไปมีชีวิตใหม่มีครอบครัวที่สมบูรณ์เหมือนผู้หญิงทั่ว ๆ ไป

(Julamanee, 2017, p.25)

ข้อความนี้ชี้ให้เห็นว่าความรักมักจะใช้เป็นแรงผลักดัน และแรงบันดาลใจให้มนุษย์พัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น ความรักฉันทนหนุ่มสาวที่เป็นการส่งเสริมและเกื้อกูลกันและกันผ่านระยะเวลาที่เหมาะสมผ่านกระบวนการคิด และไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล ผลจะเป็นความรักที่สมหวังและยั่งยืน

2. แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน

แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนได้มาจากพฤติกรรมที่แสดงข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลการประกวดหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2560 – 2561 จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และหาคำดัชนีความสอดคล้องเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงและนำไปให้กลุ่มทดลองที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างได้ทำแบบสอบถามเพื่อหาความเชื่อมั่น

จากนั้นนำแบบสอบถามไปสำรวจความคิดเห็นกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 สหวิทยาเขตหล่มสัก จำนวน 352 คน เพื่อสำรวจความเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรส่งเสริมของเยาวชน มีผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผลการสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมของเยาวชนที่ควรส่งเสริม

ลำดับ	พฤติกรรมของเยาวชนที่ควรส่งเสริม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
1	ครอบครัวคือสถาบันที่มีความสำคัญมากที่สุด	4.58	0.67
2	เราไม่ควรใช้ความรุนแรงกับคนในครอบครัวทั้งการแสดงออกทางพฤติกรรมและการแสดงออกทางคำพูด	4.48	0.85
3	ความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์	4.70	0.66
4	มนุษย์ควรมีความอ่อนน้อมถ่อมตน	4.41	0.75
5	การรับฟังคำตักเตือนจากผู้อื่นจะมีผลให้พัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้	4.37	0.76
6	การ “ให้อภัย” ทำให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข	4.38	0.79
7	คนเราสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้นได้	4.43	0.74
8	มนุษย์ควรมีความอดทนและทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด	4.44	0.72
9	การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต	4.44	4.71
10	มนุษย์สามารถผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ได้ หากได้รับกำลังใจจากบุคคลในครอบครัว	4.35	0.81
11	บุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตจะทำให้ผู้อื่นเกิดความไว้วางใจ	4.52	0.72
12	ความพยายามในการเรียน/การทำงานจะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	4.46	0.75

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	พฤติกรรมของเยาวชนที่ควรส่งเสริม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
13	“โอกาส” คือสิ่งที่ทุกคนควรได้รับ	4.38	0.87
14	หากมนุษย์มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อผู้อื่นจะเป็นผลดีต่อการดำเนินชีวิต	4.32	0.82
15	มนุษย์ควรมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม	4.40	0.87
16	เมื่อเกิดปัญหา/ข้อผิดพลาด คนเรามักจะกล่าวโทษ ผู้อื่นก่อนเสมอ	3.37	1.26
17	เมื่อเกิดปัญหา/ข้อผิดพลาดควรพิจารณาสาเหตุ และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา	4.29	0.80
18	มนุษย์ควรนำข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นกับตนเองมาเป็น บทเรียนสำหรับการดำเนินชีวิตต่อไป	4.40	0.79
19	“คำพูดที่ดี” ก่อให้เกิดความสบายใจแก่ผู้ฟัง	4.40	0.79
20	คนเราอยากได้รับความรักและความไว้วางใจจาก คนรอบข้าง	4.44	0.74
21	“เวลา” เป็นเครื่องพิสูจน์สิ่งต่าง ๆ ในชีวิต เช่น ความดี ความชั่ว	4.35	0.87
22	“ความเข้าใจ” จะช่วยให้มนุษย์เกิดความเห็นอก เห็นใจกันมากขึ้น	4.39	0.77
23	การแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เป็นสิ่งสำคัญในการ ดำเนินชีวิต	4.42	0.75
24	“ชีวิตคนเราไม่แน่นอน” จึงควรทำสิ่งดี ๆ ให้แก่กัน อยู่เสมอ	4.42	0.78
25	ทุกคนอยากเป็นที่ยอมรับของคนในครอบครัว และ คนรอบข้าง	4.40	0.70
26	“การเรียนรู้” มีความจำเป็นมากที่สุดเมื่อต้องอยู่ใน สภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่	4.44	0.77
27	คนเราสามารถทำอะไรตามความต้องการของ ตนเองได้ หากไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน	4.32	0.83

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	พฤติกรรมของเยาวชนที่ควรส่งเสริม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
28	เราควร “ฟังหูไว้หู” ไม่ควรหลงเชื่อสิ่งที่เห็นหรือสิ่งที่ได้ยินโดยขาดการพิจารณาและไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน	4.45	0.76
29	ความขยันขันแข็งจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในชีวิต	4.52	0.76
30	คนเราสามารถสร้างความมั่นคงได้ด้วยตนเอง	4.54	0.77

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากผลที่ได้จากแบบสอบถามมาสร้างแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชน โดยจัดกลุ่มข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยายและนำมาสร้างร่างแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน จากนั้นจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและยืนยันแนวทาง ผลการยืนยันแนวทางที่จะใช้ส่งเสริมพฤติกรรมให้เป็นไปในทิศทางที่สังคมต้องการประกอบด้วย C - A - L - M มีความหมายดังนี้

C (Considerate) หมายถึง การมีวิจารณญาณ ต้องส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักคิดมีวิจารณญาณ วิเคราะห์แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

A (Attempt) หมายถึง ความอดสาหัส ต้องส่งเสริมให้เยาวชนมีความอดสาหัส มีความพยายาม

L (Learning) หมายถึง การเรียนรู้ ต้องส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้

M (Morality) หมายถึง ศีลธรรม ต้องส่งเสริมให้เยาวชนประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี

การดำเนินการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนตามแนวทาง “รู้จักคิด-มีจิตอดสาหัส-พร้อมจะเรียนรู้ - ดำรงตนอยู่ในศีลธรรม” ไม่สามารถเลือกปฏิบัติวิธีใดวิธีหนึ่งได้ ทุกด้านต้องมีส่วนเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กัน เพื่อให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมสามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างปกติสุขและเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของชาติ โดยเริ่มจากการเปิดใจเรียนรู้ หมั่นพัฒนาตนเอง มีความพร้อมในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ อยู่เสมอ ให้เยาวชนตระหนักถึงการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ มีวิจารณญาณในการดำเนินชีวิต การคิดและการตัดสินใจ รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ เมื่อเยาวชนมีวิจารณญาณแล้วสิ่ง

ที่ควรมีคู่กัน คือ การมีศีลธรรม ฉะนั้นการส่งเสริมให้เยาวชนมีวิจารณญาณ รู้คิด มีความรับผิดชอบต่อสิ่งต่าง ๆ มีความอดสาหะ มีความพยายามเรียนรู้และกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง ประกอบการใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิตจะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนอยู่ได้อย่างปกติสุขและมีคุณลักษณะตามที่สังคมพึงประสงค์

แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนสามารถอธิบายเป็นลำดับได้ดังนี้

1. ต้องส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักคิด มีวิจารณญาณ วิเคราะห์แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ การส่งเสริมให้เยาวชนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ การรู้จักใช้ความคิดพิจารณา วิเคราะห์สังเคราะห์ และประเมินผลเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือข้อขัดแย้งโดยอาศัยความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการปฏิบัติด้วยความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักการและเหตุผล มีความสามารถในการตัดสินใจ รู้ว่าสิ่งใดควรทำและไม่ควรทำ รวมทั้งต้องส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ดังนั้นต้องส่งเสริมให้เยาวชนเป็นผู้ที่มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมี เหตุผล ไม่ยึดความคิดเห็นของตนเองเป็นหลัก ก่อนตัดสินใจอย่างใดต้องมีข้อมูลหลักฐานเพียงพอ และสามารถเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองได้ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีเหตุผล ไม่ใช้อคติหรืออารมณ์ของตนเองเป็นสำคัญ หากเยาวชนในสังคมเป็นผู้มีวิจารณญาณแล้ว จะส่งผลดีต่อการพัฒนาของสังคม และประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน

2. ต้องส่งเสริมให้เยาวชนมีความอดสาหะ มีความพยายาม

การส่งเสริมให้เยาวชนมีความอดสาหะ พยายามและความกระตือรือร้น จำเป็นต้องมีการเสริมสร้างและปลูกฝังให้เยาวชนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ให้รอบด้าน ทั้งความมุ่งมั่น อดสาหะ ความเพียรพยายามในการทำกิจกรรมการงาน หรือสิ่งที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค บุคคลที่มีความมุ่งมั่นบากบั่นจะสามารถนำพาตนเองให้ไปถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ ดังนั้น การส่งเสริมให้เยาวชนมีความมุ่งมั่น และความพยายามหลายฝ่ายจะต้องร่วมมือกัน โดยจะต้องร่วมกันกระตุ้นให้เยาวชนเกิดการตั้งเป้าหมายและผลักดันให้ดำเนินการตามเป้าหมายได้สำเร็จโดยตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชนสามารถดำรงตนได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงและจะได้เติบโตขึ้นเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

3. ต้องส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้

การเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เยาวชนควรได้รับการส่งเสริม การได้รับความรู้เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เกิดทักษะในด้านต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม อันเป็นผลจากการสังเกตพิจารณา ไตร่ตรอง แก้ปัญหาทั้งปวงและไม่ชี้ชัดว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปในทางที่สังคมยอมรับเท่านั้น การเรียนรู้เป็นการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม โดยต้องชี้ให้เยาวชนเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นการเรียนรู้ต้องเนื่องมาจากประสบการณ์ หรือการฝึกหัด พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นควรจะต้องมีความคงทนถาวรเหมาะสมแก่เหตุ เมื่อพฤติกรรมดั้งเดิมเปลี่ยนไปสู่พฤติกรรมที่มุ่งหวัง

4. ต้องส่งเสริมให้เยาวชนประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี

การส่งเสริมให้เยาวชนประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีมีส่วนช่วยให้เยาวชนประพฤติตนอยู่ในทำนอง คลองธรรม รู้ข้อควรปฏิบัติตนให้ถูกต้องและเหมาะสม มีในแนวทางการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่ในความดี ความงาม และความถูกต้อง ต้องส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักการเยะเยะสิ่งถูกผิดได้ พร้อมกับต้องชี้ให้เห็นว่าหากเยาวชนประพฤติตนไม่เหมาะสมแล้วจะส่งผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต การส่งเสริมให้เยาวชนประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีตามทุกภาคส่วนต้องร่วมในการชี้แนะแนวทางให้เยาวชน

อภิปรายผล

ข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นแห่งชาติ ปรากฏข้อคิดที่หลากหลายแล้วแต่เป็นข้อคิดที่สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของเยาวชนที่สามารถนำไปเป็นต้นแบบให้เยาวชนสามารถปฏิบัติตามได้และข้อคิดที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไม่ควรนำไปเป็นแบบอย่าง โดยผู้เขียนได้แสดงข้อคิดผ่านการแสดงออกทางพฤติกรรมของตัวละคร การแสดงข้อคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นคุณค่าของวรรณกรรมที่แสดงข้อคิดสำคัญของเรื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอดแทรกคุณธรรมที่ถ่ายทอดไปสู่ผู้อ่าน คุณธรรม คุณงามความดี ความควรกระทำ และความถูกต้อง ที่ได้สะสมไว้ในความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจของบุคคล และเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติในทิศทางที่

ถูกต้องและดีงาม เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปในปัจจุบัน ดังที่ Chotidumrong (2003, p.95) ได้กล่าวถึงแบบอย่างที่ดีและไม่ดีที่ผู้แต่งแสดงไว้ในวรรณกรรมแต่ละเรื่อง จะช่วยให้เยาวชนสามารถแยกแยะคุณลักษณะที่สังคมพึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งรู้จักเลือกเลียนแบบเฉพาะพฤติกรรมที่ดีต่อไป นอกจากนี้เรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้แต่งจำลองขึ้นมาจากชีวิตจริง ก็อาจช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เข้าใจสภาพความเป็นจริงในสังคม และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมได้ยิ่งขึ้น หากเยาวชนได้รับการปลูกฝังพฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยการอ่านวรรณกรรมเป็นการเพิ่มอาหารสมองที่มีคุณค่าและนับเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า

การส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนอีกทางหนึ่ง คือ การปฏิบัติตามแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนที่ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลหรือได้รับการยกย่องว่ามีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อเยาวชน จากการสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรส่งเสริมจะเห็นได้ว่าข้อคิดที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลนั้นล้วนแล้วแต่เป็นข้อคิดที่เยาวชนเล็งเห็นว่ามีค่าและควรส่งเสริมให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น จากผลการสำรวจพฤติกรรมของเยาวชนที่ควรส่งเสริม ประเด็นที่เยาวชนมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ การให้ความสำคัญในแสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้ที่มีพระคุณและบุคคลในครอบครัว และการส่งเสริมลักษณะนิสัยคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่เป็นความดีงาม เช่น ความมีวินัย ความขยัน ซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบ การส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าวควรเริ่มจากสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันพื้นฐานสำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นในการหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคคล ทั้งในด้านความคิด การแสดงออก รวมถึงแนวทางการดำเนินชีวิต หากเยาวชนนำข้อคิดที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาตนเองแล้วจะมีส่วนช่วยส่งเสริมพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีขึ้นและอาจนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมที่จะนำไปสู่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชน ดังที่ Laikitpanit (2009, p.17) ที่กล่าวถึง การพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนจันทบุรีวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ไว้ว่าการพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต้องพัฒนาทักษะในด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการเรียนรู้ให้สมดุลกัน และคำนึงถึงหลักพัฒนาการของแต่ละวัย ความเป็นไทย ความรู้เท่าทันโลก รวมถึงการแก้ไขจุดอ่อนของสังคมไทยด้วย

การส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนสามารถทำได้หลายวิธีและต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง Bunjerdphatthanakul (Personal communication, July 21, 2019) เสนอความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนตามแนว C-A-L-M หรือ แนวทาง “รู้จักคิด – มีจิตอุตสาหกรรม- พร้อมจะเรียนรู้ - ดำรงตนอยู่ในศีลธรรม” ไว้ว่า สถาบันการศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาควรจะต้องจัดกิจกรรมการอบรม อบรม จัดกิจกรรมสอดแทรกความรู้ต่าง ๆ ลงในกระบวนการเรียนการสอน ปลูกฝังจิตสำนึกในด้านต่าง ๆ กระตุ้นให้เยาวชนเกิดการรู้คิด มีวิจารณญาณ มีความมุ่งมั่นอดทน พยายามเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคม รวมทั้งประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบจารีตของสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง และควรเป็นการดำเนินกิจกรรมที่เน้นการสนับสนุน การสนใจ การส่งเสริม การสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านแนวคิด ดังที่ Udom, et al. (2016, p.229) กล่าวว่า การพัฒนาเยาวชนอาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงกรอบแนวคิดของเยาวชน ซึ่งมีปัจจัยแวดล้อมที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง และพึงระลึกว่าเยาวชนไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่ต้องเป็นกระบวนการสร้างความสมดุล ขั้วเคลื่อนไหวระหว่างรูปแบบ เป้าหมายทิศทางการเปลี่ยนแปลงและผลลัพธ์ที่คาดหวังด้วยวิธีการส่งเสริมจากสมาชิกภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม จะเป็นผู้ช่วยชี้แนะแนวทางเพื่อผลักดันและชักจูงใจให้การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในด้านการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

การให้ความสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมเยาวชนตามแนว C-A-L-M เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนที่จะช่วยให้เยาวชนพร้อมเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงตามจุดมุ่งหมายของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ในรูปแบบของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ โดยเน้นย้ำถึงคุณลักษณะที่สำคัญของคนไทย 4.0 คือ เยาวชนไทยจะต้องเป็นผู้เรียนรู้ สร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายว่า เยาวชนจะต้องขึ้นนำ การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความรอบรู้ มีทักษะ การจัดการความสามารถในการปรับตัวยืดหยุ่น รู้ทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาสุขภาวะคุณภาพชีวิตและอาชีพ ตลอดจนเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งมีจิตอาสากล้าหาญทางจริยธรรมเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นร่วมสร้างสังคมที่ยั่งยืน

References

- Chanwiwattana, N. (2007). **A Study of contents and concepts of fiction for children published in A.D. 2004** (Master's thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)
- Chotidumrong, R. (2003). **A Study of language usage technique and moral implantation appearing in Thai award fiction of children during 2525-2545** (Master's thesis). Dhonburi Rajabhat University, Bangkok. (In Thai)
- Horrayangoon, W. (1992). **Human behavior and Environment** (3rded). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Jankham, P. (2014). **Shot-story : Critical and reading**. (2nded.) Bangkok: Sathaphornbooks. (In Thai)
- Julamanee. (2017). **Kamma Cage**. Bangkok : Sangdao. (In Thai)
- Leekhajon, T. (2017). **Friendship**. Bangkok : Nanmeebooks. (In Thai)
- Laikitpanit, N. (2009). **Trends of developing requalification of Janjawa Wittayakom's students, Chiang Rai Educational Service Area Office 3** (Independent Study). Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai. (In Thai)
- Lumpai, W. (2006). **Research Techniques in Social Science**. (2nd ed.) Bangkok : Kasetsart University Press. (In Thai)
- Nitirapha, V. (2016). **Descendant of the century and the memory of the memory of the black rose-cat**. Bangkok : Matichon. (In Thai)
- Maneeikul, Y. (2017). **Kanok Nathi**. Bangkok: Na-Baan Wannakam. (In Thai)

- Punnothok, T. (1994). **Introduction of Contemporary Literature**. Bangkok : Thaiwattanaphanit. (In Thai)
- Srisa-at, B. (2002). **Basic research** (7thed.). Bangkok : Suwiryasan. (In Thai)
- Thammabhaworn, N. (2001). **Developing Thinking Skills of early childhood**. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Thepsrimueang, J. (2017). **Contemporary Thai Literature**. Udon Thani : Faculty of Humanities and Social Sciences, UdonThani Rajabhat University. (In Thai)
- Udom, J., Sachdev, H., Phaiboonrattananon, N. & Butchiwan, P., (2016). **Social Key Institutions And The Linkage of Youth Development**. **Phranakhon Rajabhat Research Journal (Humanities and Social Sciences)**, 11 (2), 227-237. (In Thai).

ศัพท์โบราณในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554

Archaic words in the Royal Institute Dictionary

Published in 2011

จุฬาลักษณ์ อุทัยแสน¹ / มिरันตี นาคสวัสดิ์² / สุชาดา เจียพงษ์³
Julalak Uthaisang¹ / Mirantee Naksawat² / Suchada Jiaphong³

¹⁻³ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
พิษณุโลก 65000, ประเทศไทย

¹⁻³ Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Society, Pibulsongkram Rajabhat University
Phitsanulok 65000, Thailand

Corresponding author. Email: suchada.3009@gmail.com

Received: March 9, 2021

Revised: May 20, 2021

Accepted: August 26, 2021

Abstract

This article aims to analyze and classify the meaning of archaic words and their social and cultural background. The target archaic words are published in Royal Institute dictionary of the edition 2011. The study found 1,183 archaic words divided into 13 types of meaning classification. The meaning of action was mostly found at 42.94 percent. The next was the meaning of naming at 10.40 percent, the meaning of position at 6.64 percent, the meaning of living thing and place at 3.80 percent, the meaning of royal family name at 2.60 percent, the meaning of plant at 1.35 percent, the meaning of occupation at 1.09, the meaning of body at 0.77 percent, the meaning of food at 0.68, the meaning of music at 0.42 percent and the meaning of color at 0.33, respectively. Whereas the analysis of social and

cultural background revealed that there were 7 categories supporting word meanings: the respect for King as Divine king, Thai social inequality, tradition and rituals, hygiene and sanitation, education and being government officers, lifestyle and Thai currency.

Keywords: Royal Institute Dictionary Archaic Words

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์จำแนกประเภทความหมายของศัพท์โบราณ และวิเคราะห์สังคมวัฒนธรรมที่สะท้อนจากการใช้ศัพท์โบราณ ศึกษาคำศัพท์โบราณจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ผลการศึกษาพบคำศัพท์โบราณ จำนวน 1,183 คำ สามารถจำแนกประเภทความหมายได้ 13 ประเภท ได้แก่ ประเภทความหมายเกี่ยวกับกิริยา/อาการ พบเป็นศัพท์โบราณมากที่สุด ร้อยละ 42.94 รองลงมา ได้แก่ ประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกทั่วไป ร้อยละ 25.18 รองลงมา ได้แก่ ประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกสิ่งของ ร้อยละ 10.40 ประเภทความหมายเกี่ยวกับตำแหน่ง ร้อยละ 6.64 ประเภทความหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต และประเภทความหมายเกี่ยวกับสถานที่ ร้อยละ 3.80 ประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกพระมหากษัตริย์/เทพ ร้อยละ 2.60 ประเภทความหมายเกี่ยวกับพืช ร้อยละ 1.35 ประเภทความหมายเกี่ยวกับอาชีพ ร้อยละ 1.09 ประเภทความหมายเกี่ยวกับร่างกาย ร้อยละ 0.77 ประเภทความหมายเกี่ยวกับอาหาร ร้อยละ 0.68 ประเภทความหมายเกี่ยวกับดนตรี ร้อยละ 0.42 และประเภทความหมายเกี่ยวกับสี น้อยที่สุดร้อยละ 0.33 ส่วนการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมแบ่งได้ 7 ด้าน ได้แก่ การนับถือพระมหากษัตริย์เป็นสมมุติเทพ ความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม ประเพณีพิธีกรรม สุขอนามัย การศึกษา และการรับราชการไทย การดำเนินวิถีชีวิต และอัตราเงินไทย

คำสำคัญ: พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ศัพท์โบราณ

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันของมนุษย์ ที่ทำให้มนุษย์สามารถสื่อสารกันแล้วทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ภาษายังสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของคนในสังคมแต่ละสมัย คนในแต่ละสังคมก็จะมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป ผู้วิจัยสังเกตว่าในพจนานุกรมไทย ยังมีคำศัพท์ที่ไม่ใช้แล้วในปัจจุบัน หรือเรียกว่าศัพท์โบราณ ทั้งนี้เป็นคำที่มีมาตั้งแต่เก่าก่อนเป็นคำที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันระหว่างมนุษย์ในอดีต เมื่อพิจารณาความหมายของคำศัพท์โบราณ จะพบว่าความหมายสะท้อนสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย สะท้อนให้เห็นว่าในยุคปัจจุบันสื่อมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของคนในสังคมมากขึ้น ทำให้วัฒนธรรมทางภาษานั้นเปลี่ยนแปลงไป คำศัพท์โบราณบางคำได้เลิกใช้ไปแล้ว ศัพท์โบราณบางคำนำกลับมาใช้ในงานประพันธ์ นอกจากนี้สภาพสังคมในปัจจุบันมีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีจึงทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงศัพท์ในแต่ละช่วงสมัย และเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคมวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์มีการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ และปรับปรุงของเดิมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาศัพท์โบราณที่ปรากฏในพจนานุกรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การจำแนกประเภทความหมายของคำศัพท์โบราณตลอดจนวิเคราะห์สังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากการใช้คำศัพท์โบราณในแต่ละประเภท

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) วิเคราะห์การจำแนกประเภทความหมายของคำศัพท์โบราณจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554
- 2) วิเคราะห์สังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากการใช้คำศัพท์โบราณในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นเตรียมการ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำในพจนานุกรม

2. การรวบรวมจัดเก็บข้อมูลคำศัพท์โบราณจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบศัพท์โบราณ จำนวนทั้งหมด 1,183 คำ

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน โดยการจำแนกประเภทความหมาย ตามแนวคิดการจำแนกประเภททางความหมาย (Semantic Catagories) ของไนดา (Nida, 1975, p.174)

จัดเรียงข้อมูลตามลำดับประเภท

2. วิเคราะห์สังคมวัฒนธรรมของศัพท์แต่ละประเภท

ขั้นสรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ประกอบตารางและคำร้อยละ

2. เขียนนำเสนอในรูปแบบเล่มรายงานการวิจัยจำนวน 5 บท

ผลการวิจัย

การจำแนกประเภทความหมายของศัพท์โบราณ

จากการรวบรวมศัพท์โบราณจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 พบจำนวน 1,183 คำสามารถการจำแนกประเภทความหมายของศัพท์โบราณ 13 ประเภท ดังตาราง

ตารางที่ 1 ร้อยละของการจำแนกประเภทความหมายของศัพท์โบราณ

ประเภทความหมาย	จำนวนศัพท์โบราณ	ร้อยละ
กิริยา/อาการ	508	42.94
คำเรียกทั่วไป	298	25.18
สิ่งของ	123	10.40
ตำแหน่ง	79	6.64
สิ่งมีชีวิต	45	3.80
สถานที่	45	3.80
คำเรียกพระมหากษัตริย์/เทพ	30	2.60
พืช	16	1.35
อาชีพ	13	1.09
ร่างกาย	9	0.77
อาหาร	8	0.68
ดนตรี	5	0.42
สี	4	0.33
รวม 13 ประเภท	1183	100

จากตารางสามารถสรุปได้ว่า คำเรียกกิริยาอาการพบเป็นศัพท์โบราณมากที่สุด ร้อยละ 41.67 รองลงมาได้แก่ คำเรียกทั่วไป ร้อยละ 24.00 รองลงมาได้แก่ คำเรียกสิ่งของ ตำแหน่ง สิ่งมีชีวิต สถานที่ คำเรียกพระมหากษัตริย์/เทพ อื่นๆ พืช อาชีพ ร่างกาย อาหาร ดนตรี และ สี น้อยที่สุดร้อยละ 0.33 ดังตัวอย่างคำศัพท์โบราณในตารางต่อไปนี้

1. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับการกระทำ/อาการ
พบจำนวน 493 คำ ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 2 ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับการกระทำ/อาการ

ลำดับที่	คำศัพท์	ความหมาย
1.	กฎ	ก.จัดไว้เป็นหลักฐาน (น.3)
2.	ค้อนตึง	ก.ทักท้วงแสดงความไม่เห็นด้วย (น.247)
3.	ซัดน้ำ	ก.สาดน้ำในพิธีแต่งงานบ่าวสาว (น.398)
4.	ตั้งแต่ง	ก.ยกขึ้น, สถาปนา (น.483)
5.	เล่นเพลงยาว	ก. ลอบมีจดหมายรักต่อกัน (น.1078)

2. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกทั่วไป พบจำนวน 284 คำ ดัง
ตัวอย่าง

ตารางที่ 3 ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกทั่วไป

ลำดับที่	คำศัพท์	ความหมาย
1.	กลางทาสี	น.เรียกหญิงที่มีทุกข์ยาก ชายช่วยไถ่มาเลี้ยงเป็นเมีย (น.79)
2.	กลางนอก	น.เรียกหญิงที่ขายสู่ขอมาเลี้ยงเป็นอนุภรรยา (น.79)
3.	กลางเมือง	น.เรียกหญิงที่บิดามารดายินยอมยกให้เป็นภรรยาชาย (น.80)
4.	หยั่วเมือง	ว.คำเรียกพระสนมเอกครั้งโบราณ แม่หยั่วเมือง, หยั่วเมือง ก็ว่า (น.1308)
5.	ออเจ้า	ส.คำใช้แทนชื่อผู้ที่เราพูดด้วย, เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 (น.1384)

2. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกพระมหากษัตริย์/เทพ
พบจำนวน 30 คำ

ตารางที่ 4 ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกพระมหากษัตริย์/เทพ

ลำดับที่	คำศัพท์	ความหมาย
1.	กษัตริ	น.พระเจ้าแผ่นดิน, เจ้านาย (น.86)
2.	กัมลาสน์	น.กมลასน์ (ผู้มีดอกบัวเป็นที่นั่ง คือพระพรหมณ์) (น.125)
3.	กัมเลศ	น.กมลเศ (พระนารายณ์) (น.125)
4.	กรุง	น.กรุง (กษัตริย์) (น.137)
5.	ผีเสื้อเมือง	น.พระเชื้อเมือง, เทวดารักษาบ้านเมือง (น.783)

4. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับดนตรี พบจำนวน 5 คำ ได้แก่

ตารางที่ 5 ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับดนตรี

ลำดับที่	คำศัพท์	ความหมาย
1.	ทรอ	น.ขอ (น.543)
2.	ทะเทียด	น.กลองของแขกแบบหนึ่ง มี 2 หน้า (น.555)
3.	พิณพาทย์เครื่องคู่	น.ปีพาทย์เครื่องคู่ (น.834)
4.	พิณพาทย์เครื่องห้า	น.ปีพาทย์เครื่องห้า (น.834)
5.	พิณพาทย์เครื่องใหญ่	น.ปีพาทย์เครื่องใหญ่ (น.834)

5. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับตำแหน่ง พบจำนวน 79 คำ ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 6 ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับตำแหน่ง

ลำดับที่	คำศัพท์	ความหมาย
1.	จุมพล	น.จอมพล, นายทัพ, ผู้ใหญ่กว่าพล (น.330)
2.	เจ้ากรม	น.หัวหน้ากรมราชการทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน (น.334)
3.	เจ้าครอก	น.เจ้าโดยกำเนิดหรือที่สถาปนาขึ้น (น.335)
4.	เจ้าจำนวน	น.เจ้าหน้าที่เก็บภาษีอากร (น.335)
5.	บาดแดง	น.คนเดินหมาย, คำนำข่าวสาร, ผู้สื่อข่าว, นักการ, พนักงานตามคน, ตำแหน่งราชการในสำนัก (น.668)

6. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับพืช พบจำนวน 16 คำ ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 7 ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับพืช

ลำดับที่	คำศัพท์	ความหมาย
1.	กระทิง	น.ชื่อไม้ต้นชนิดหนึ่ง รากมียางเมือก เชื่อว่าใช้เป็นยาอุดพิษฝี (น.43)
2.	گرامพลู	น.กานพลู (น.67)
3.	กรูด 1	น.มะกรูด (น.71)
4.	มะลิน	น.ต้นกระบก (น.894)
5.	มักกะลีผล	น.ชื่อต้นไม้ในนิยาย ว่ามีอยู่ที่ป่าหิมพานต์ ออกผลเป็นรูปหญิงสาวงดงามห้อยเป็นระย้า ผลเมื่อครบ 7 วันก็เน่า, นารีผล ก็เรียก (น.895)

7. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับร่างกาย พบจำนวน 9 คำ ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 8 ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับร่างกาย

ลำดับที่	คำ	ความหมาย
1.	กระจอก 2	น.เล็บ (น.22)
2.	กระซัง 3	น.น้ำปัสสาวะแห่งทารก, น้ำคร่ำ (น.27)
3.	กระบอกหัว	น.กะโหลกหัว (น.46)
4.	กะซัง	น.น้ำปัสสาวะแห่งทารก, น้ำคร่ำ (น.91)
5.	ดอกคิ้ว	น.นมผู้หญิง, ผู้หญิง (น.423)

8. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับสถานที่ พบจำนวน 45 คำ ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 9 ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับสถานที่

ลำดับที่	คำ	ความหมาย
1.	กระชาเดิม	น.ร้านหรือเรือที่ขายเครื่องหอมต่าง ๆ มีแป้งและน้ำหอม เป็นต้น (น.28)
2.	กระสินธุ	น.แม่น้ำ (น.58)
3.	กะดี	น.ที่อยู่ของนักบวช (น.91)
4.	เกษตร	น.แดน (น.146)
5.	สนม	น.เขตพระราชฐานซึ่งเป็นที่กักผู้มียศฐานันดรศักดิ์แห่งราชวงศ์หรือข้าทูลละอองธุลีพระบาทชั้นผู้ใหญ่โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของพวกสนม (น.1161)

8. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ พบจำนวน 123 คำ
ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 10 ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ

ลำดับที่	คำ	ความหมาย
1.	กงเวียน	น.เครื่องมือสำหรับเขียนวงกลม ส่วนโค้งของวงกลม หรือกระยะ ทำด้วยโลหะ มี 2 ขา ปลายข้างหนึ่งแหลม ปลายอีกข้างหนึ่งมีดินสอดเป็นต้น(น.2)
2.	กรนนเข้า	น.กระเข้า (น.11)
3.	กรรแสง 2	น.ผ้า, ผ้าสไบ (น.17)
4.	โกปินา	น.ผ้าปิดของลับ (น.158)
5.	ตระกรวย	น.ภาชนะสายด้วยดอก ตาต่างๆ คล้ายตาชะลอม ทรงกระบอกปากกลม ก้นมน (น. 470)

9. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต พบจำนวน 45 คำ
ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 11 ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต

ลำดับที่	คำ	ความหมาย
1.	กระไตร	น.ชื่อเหี่ยวชนิดหนึ่ง (น.39)
2.	กระทาชาย	น.คนผู้ขาย, กระโทขาย (น.42)
3.	กราว 1	น.ตะพานน้ำ (น.67)
4.	เคา	น.โค (น.274)
5.	เอือน	น.พยาธิในท้องชนิดหนึ่ง เช่น ลางคาบมีตีมี่เอือนในท้องนั้น (ไตรภูมิ) (น.1438)

10. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับสี จำนวน 4 คำ ได้แก่

ตารางที่ 12 ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับสี

ลำดับที่	คำ	ความหมาย
1.	กระวิน 2	ว.สีน้ำตาล (น.56)
2.	กรัก	ว.สีแดงคล้ำอย่างสีหมากแห้ง (น.64)
3.	ดาดำ	ว.ดำล้วน (น.429)
4.	เศวตร	น.สีขาว (น.1,148)

11. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับอาหาร พบจำนวน 8 คำ ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 13 ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับอาหาร

ลำดับที่	คำ	ความหมาย
1.	ขีระ	น.น้ำนม (น.177)
2.	ชันทสกร	น.น้ำตาลกรวด, เครื่องยาไทยอย่างหนึ่งคล้ายน้ำตาลกรวด, น้ำตาลชนิดหนึ่งเชื่อกันว่าเกิดที่ใบบัว(น.182)
3.	เขษียร	น.เกษียร, น้ำนม (น.208)
4.	ไข่มุข	น.ไข่มุกเขย (น.219)
5.	ซุบซุ	น.ชื่อของหวานชนิดหนึ่งคล้ายลอยแก้ว (น.385)

12. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับอาชีพ พบจำนวน 13 คำ ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 14 ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับอาชีพ

ลำดับที่	คำ	ความหมาย
1.	กัปตัน	น.กัปตัน, นายเรือ ; หัวหน้าหมู่ชน (น.9)
2.	กรรมกร 2	น.ผู้ใช้ (น.16)
3.	ช่างไฟ	น.ผู้มีหน้าที่ใส่ฟันเป็นเชื้อเพลิงที่จะต้มหม้อน้ำ ทำให้เกิดไอน้ำสำหรับขับเคลื่อนในเครื่องจักรไอน้ำ, ช่างติดตั้ง, ควบคุม, หรือแก้ไขไฟฟ้า (น.373)
4.	ตันหน	น.ค่านำทาง (น.454)
5.	ทนายความ	น.ผู้พากย์หนังใหญ่ (น.540)

สังคมวัฒนธรรมที่สะท้อนจากการใช้คำศัพท์โบราณ

การใช้คำศัพท์โบราณจากการจำแนกประเภทความหมายของคำศัพท์โบราณที่พบ เมื่อพิจารณาแล้วสามารถสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมได้ 7 ด้าน ดังนี้ การนับถือพระมหากษัตริย์เป็นสมมุติเทพ ความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม ประเพณีพิธีกรรม สุขอนามัย การศึกษา และการรับราชการไทย การดำเนินวิถีชีวิต และอัตราเงินไทย

1. การนับถือพระมหากษัตริย์เป็นสมมุติเทพ

คำศัพท์โบราณมีหลายคำที่สะท้อนความเคารพนับถือพระมหากษัตริย์เป็นสมมุติเทพ “กัมเลศ” หมายถึง พระนารายณ์ “โกษีย์” หมายถึง โกลี๋ย พระอินทร์ “ขนิณาสพ” หมายถึง พระชินาสพ, พระอรหันต์ “ขุนแผน” หมายถึง พรหมธาดา, พระพรหมผู้สร้าง “เทพดา” หมายถึง เทวดา “ไวภูณฐ์” หมายถึง พระนารายณ์ที่แบ่งภาคลงมา “พระเชื้อเมือง” หมายถึง พระเสื้อเมือง, เทวดาที่รักษาบ้านเมือง “ขุนหลวง” หมายถึง คำเรียกพระเจ้าแผ่นดิน เป็นต้น

2. ความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม

ในอดีตคนในสังคมจะให้ความสำคัญกับเพศชายเป็นหัวหน้าครอบครัว “พ่อครัว” หมายถึง หัวหน้าครอบครัว ผู้หญิงจะเป็นข้างเท้าหลังมีหน้าที่ดูแลสามี อาหารการกิน หากครอบครัวใดไม่มีเงินใช้จะมี การกู้ยืมเงินจากผู้ที่มีฐานะทางสังคมดีกว่า และในยามจำเป็นพ่อครัวจะตัดสินใจนำลูกเมียหรือคนรับใช้ไปเป็นตัวแทน “ชั้ดดอก” หมายถึง ส่งลูกเมียหรือข้าคนรับใช้แทนส่งดอกเบี้ย “ค้าเงิน” หมายถึง ค้าประกันเงินกู้ ซึ่งยังสะท้อนให้เห็นความไม่เท่าเทียมระหว่างหญิงและชาย และสถานะภาพของคนต่างชนชั้นกัน จะเห็นได้ว่าผู้ชายจะทำงานนอกบ้านรับราชการ คนที่มีเงินถือเป็นบุคคลสำคัญ “นายเงิน” หมายถึง ผู้เป็นเจ้าของเงินรับซื้อทาสหรือช่วยไถ่ทาสเอามาใช้ คนที่เกิดในฐานะทาสจะเป็นบุคคลชั้นต่ำ “ครอก” หมายถึง บุตรที่เกิดจากมารดาที่ขายตัวเป็นทาสที่ขายขาดค่า รวมทั้งทาสเชลย ทาสมรดก ทาสช่วยมาเมื่อทุกข์ยาก เรียกว่า ลูกครอก “ข้อมือขาว” หมายถึง คนที่ไม่ได้สักข้อมือขึ้นทะเบียนสังกัดเป็นไพร่หลวง ไพร่สม “เชลยศักดิ์” หมายถึง ผู้ที่อยู่นอกทำเนียบนอกทะเบียน “น้ำเงิน” หมายถึง เรียกทาสที่ขายตัวแก่นายเงิน หรือที่นายเงินไถ่

คำตัวมาเรียกว่า ทาสน้ำเงิน “หาเงิน” หมายถึง ไปขายตัวเป็นทาส ซึ่งคำศัพท์เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคมสมัยโบราณ

นอกจากนี้ผู้ชายยังสามารถมีภรรยาหลายคนได้ “เอกภริยา” หมายถึง เมียหลวง “กลางเมือง” หมายถึง เรียกหญิงที่บิดามารดายินยอมยกให้เป็นภรรยาชาย “กลางนอก” หมายถึง หญิงที่ชายสู่ขอมาเลี้ยงเป็นอนุภรรยา “กลางทาสี” หมายถึง เรียกหญิงที่มีทุกข์ยาก ชายช่วยไถ่มาเลี้ยงเป็นเมีย “ท่านผู้หญิง” หมายถึง คำนำหน้าชื่อสตรีที่เป็นภรรยาเอกของเจ้าพระยาและเป็นผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องยศท่านผู้หญิง “นักสนม” หมายถึง ภรรยาที่เป็นสามัญชนของพระมหากษัตริย์ซึ่งไม่ใช่เจ้าจอม เจ้าจอมมารดาหรือพระภรรยาเจ้า “นางเมือง” หมายถึง มเหสี, พระชายา “นางร้องไห้” หมายถึง ผู้หญิงที่มีฐานะเป็นเจ้าจอม เจ้าจอมมารดาในพระมหากษัตริย์ที่สวรรคตได้รับการจัดมรดกให้หน้าพระบรมโกศซึ่งทรงพระบรมศพเป็นการอาลัย “แม่หยั่วเมือง” หมายถึง คำเรียกพระสนมเอกในครั้งโบราณ “อัครชายา” หมายถึง ตำแหน่งมเหสีรอง เรียกว่า พระอัครชายา

การสักเพื่อบอกหน้าที่หรือฐานะทางสังคม “สักหมายหมู่” หมายถึง การบอกสังกัด, การสักเลกหรือคนที่ต้องการขึ้นทะเบียนเป็นไพร่หลวงหรือไพร่สมให้รู้ว่าอยู่ในหมู่ใด กรมใด เพื่อใช้ในราชการและไม่ให้ไพร่อยู่อย่างไรสังกัด เช่น ไพร่หลวงทั้งปวงซึ่งมีสักหมายหมู่มานั้นแล้ว (สามดวง), หมายประกาศเรื่องปลอมสักหมายหมู่ (ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4), สักเข้าหมู่ กี่ว่า

3. ประเพณีพิธีกรรม

ประเพณีพิธีกรรมโบราณ ได้แก่

การเกิด มีพิธี “เบิกพระโอรส” หมายถึง พิธีป้อนน้ำโดยใช้ช้อนทองคำตักน้ำบริสุทธิ์ป้อนพระราชโอรส หรือพระราชธิดาเป็นครั้งแรกในพิธีสมโภช 3 วัน พิธีสมโภชขึ้นพระอู่ “ช้างลูกหลวง” หมายถึง การขับกล่อมพระราชโอรสพระราชธิดาในพระราชพิธีสมโภชขึ้นพระอู่

การสมรส “ซัดน้ำ” หมายถึง สาดน้ำในพิธีแต่งงานบ่าวสาว “หลบฝาก” หมายถึง ประเพณีที่ชายเข้าไปอาศัยรับใช้การงานให้กับหญิง

การตาย “สังสาร” หมายถึง พิธีกรรมเกี่ยวกับการปลงศพ

นอกจากนี้ยังมี “หล่อน้ำ” หมายถึง เอน้ำไปข้างไว้ในภาชนะเพื่อใช้ในพระราชพิธีมูรธาภิเษก เป็นต้น “อินทราภิเษก” หมายถึง การที่พระเจ้าแผ่นดินทำพิธีราชาภิเษกอีกครั้งหนึ่งเมื่อปราบพระเจ้าแผ่นดินอื่นให้อยู่ในอำนาจได้มากเพื่อยกพระองค์ขึ้นเป็นใหญ่เหนือพระเจ้าแผ่นดินทั้งหลาย มีพิธีโล้ชิงช้ามีศัพท์โบราณคำว่า “ชมรม” หมายถึง โรงที่ปักพระยาอินชิ่งช้าในพิธีโล้ชิงช้า “ซัดทราย” หมายถึง สาดทรายที่คัวจวนร้อนหลงมาจากกำแพงให้ถูกข้าศึก, สาดทรายที่ปลูกเสกแล้วไปรอบ ๆ บริเวณเพื่อให้เป็นสิริมงคล พิธีประเพณีเหล่านี้ล้วนเป็นพิธีโบราณที่หาดูได้ยาก

4. สุขอนามัย

คนไทยในสมัยโบราณให้ความสำคัญกับสุขภาพอนามัย รักสะอาด คนไทยไม่มียาสีฟันสำหรับทำความสะอาดฟัน “ซี่” หมายถึง ยาย้อมฟัน ทำจากกะลามะพร้าวเผาไฟแล้วบดให้ละเอียด ใช้สีเพื่อให้ฟันดำเป็นมัน ซึ่งค่านิยมของคนโบราณเชื่อว่าฟันดำเป็นมันถือว่าฟันสวยแข็งแรง นอกจากนี้สุขอนามัยเรื่องการขับถ่ายปรากฏคำว่า “หีบชัก” หมายถึง หีบไม่รูปทรงสี่เหลี่ยม ภายในมีที่ตั้งโถอุจจาระด้านหลังเปิดได้เพื่อชักโถออกทำความสะอาด ตอนบนเป็นที่นั่ง มีร่องเจาะตรงกับปากโถตอนล่าง เหตุที่ต้องมีหีบชักเนื่องจากคนสมัยโบราณจะสร้างห้องน้ำทางจากตัวบ้าน ยามกลางคืนจะไม่ออกจากบ้านจึงมี “หีบชัก” ไว้ขับถ่ายบนบ้าน เมื่อตายก็จะนำศพใส่ในโลง “เข้าไม้” หมายถึง เอาศพใส่หีบหรือโลง

การเจ็บป่วยและการรักษาโรคด้วยสมุนไพร “ออกไขหัว” หมายถึง อาการที่ใช้หัวผุดขึ้นมา, เป็นไขหัว “บาดทะยัก” หมายถึง ชื่อโรคคลมชนิดหนึ่งมักกำเริบขึ้นเป็นครั้งคราว มีอาการหงุดหงิดจิตฟุ้งซ่าน “หลามยา” หมายถึงเอาสมุนไพรมีใบไม้สด เป็นต้นใส่กระบอกล้อมไฟแล้วเผาไฟให้สุก “ไขกำเดา” หมายถึง ไขชนิดหนึ่งที่เกิดจากหวัด “ไขสันนิบาต” หมายถึง ไขที่มีอาการสั่นทึ่มชักกระตุกและเพ้อ “ไขหัว” หมายถึง ไขทรพิษ, ฝีดาษ “ดอกบุก” หมายถึง ชื่อโรคมะเร็งชนิดหนึ่ง “ออกฝี, ออกฝีดาษ” หมายถึง ออกไขหัว

5. การศึกษาและการรับราชการไทย

ผู้ที่ได้รับการศึกษาสมัยโบราณจะเป็นชายโดยส่วนใหญ่ ศึกษาเล่าเรียนจากพระ “ลายสือ” หมายถึง ตัวหนังสือ เมื่อมีความรู้แล้วจะรับราชการ ชายที่รับราชการถือว่าประสบความสำเร็จเป็นผู้นำครอบครัวได้ ปัจจุบันระบบราชการไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยโบราณ ดังปรากฏคำว่า “จตุสมดร์” หมายถึง การจัดระเบียบราชการฝ่ายพลเรือน ส่วนกลางประกอบด้วยกรมใหญ่ 4 กรม คือ กรมเมือง กรมวัง กรมคลัง กรมนา มีจตุสมดร์

เสนาบดีเป็นผู้บังคับบัญชา แต่ละกรม นอกจากนี้นัยศตำแหน่งในสมัยโบราณก็แตกต่างกัน ปัจจุบัน เช่นคำว่า “ข้าพระ” หมายถึง คนที่พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานแต่งตั้ง เพื่อรักษา วัดและปฏิบัติพระสงฆ์, ผู้ที่มุลนายยกให้เพื่อรักษาวัดและปฏิบัติสงฆ์ “ข้าหลวง” หมายถึง คนที่ถวายตัวเป็นข้าของพระมหากษัตริย์หรือเจ้านาย “ขุนนาง” หมายถึง ลูกขุน,ข้าราชการฝ่ายทหารและพลเรือน แบ่งเป็นข้าราชการ ชั้นผู้ใหญ่มีศักดินาตั้งแต่ 400 ขึ้นไป “ขุนศาล” หมายถึงข้าราชการฝ่ายยุติธรรมตำแหน่งปลัดนั่งศาลหรือราชปลัดนั่งศาลต่างๆในราชธานี “ขุนโรง” หมายถึง ข้าราชการฝ่ายยุติธรรมผู้เป็นหัวหน้าในศาลหัวเมืองต่างๆ “ขุนหมื่น” หมายถึง ข้าราชการผู้น้อยชั้นประทวนซึ่งเสนาบดีแต่งตั้งให้เป็นขุนบ้างเป็นหมื่นบ้าง มีศักดินาดำกว่า 400 “ขุนบาล” หมายถึง บุคคลที่ได้รับอนุญาตผูกอากรที่เป็นรายได้จากการพนันประเภทหวยเพื่อส่งรายได้ให้แก่รัฐ “ขุนพัฒน” หมายถึง บุคคลที่ได้รับอนุญาตผูกขาดอากรการพนัน เพื่อส่งรายได้ให้แก่รัฐ “ขุนนาง” ลูกขุน, ข้าราชการฝ่ายทหารและพลเรือนแบ่งเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มีศักดินาตั้งแต่ 400 ขึ้นไป “ขุนการ, ขุนกาล” หมายถึง เจ้าหน้าที่จดคำฟ้อง “เจ้าคุณ” หมายถึง บรรดาศักดิ์ฝ่ายในที่ทรงแต่งตั้ง “พ่อเรือน” หมายถึง พลเรือน “พลตระเวน” พลตำรวจนครบาลผู้ตรวจตราเหตุการณ์ “มหาดเล็ก รายงาน” หมายถึง มหาดเล็กซึ่งมีหน้าที่รายงานการสร้างวัดหรือคนเจ็บป่วย เป็นต้น “มหาอุปราช” หมายถึง ตำแหน่งรัชทายาทที่สืบราชสมบัติของพระมหากษัตริย์ “ยกกระบัตร” หมายถึง ตำแหน่งข้าราชการสังกัดกระทรวงวัง มีหน้าที่ออกไปประจำอยู่ตามหัวเมืองเพื่อสอดส่องอรรถคดี, ตำแหน่งเจ้าพนักงานเกี่ยวกับอรรถคดี ตรงกับพนักงานอัยการ “ราชบุรุษ” หมายถึง ตำแหน่งราชการชั้นต้นต่ำกว่าสัญญาบัตร “รัฐมนตรี” หมายถึง ที่ปรึกษาาราชการบ้านเมืองในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ “สมุหนายก” หมายถึง ตำแหน่งราชการชั้น อัครมหาเสนาบดีฝ่ายพลเรือน ดูแลรับผิดชอบและเป็นประธานที่ประชุมเสนาบดีฝ่ายพลเรือน รวมทั้งการปกครองและการยุติธรรมในหัวเมืองฝ่ายเหนือ “สมุหพระกลาโหม” หมายถึง ตำแหน่งข้าราชการชั้นอัครมหาเสนาบดีฝ่ายทหารดูแลรับผิดชอบและเป็นประธานที่ประชุมเสนาบดีฝ่ายทหาร รวมทั้งการปกครองและการยุติธรรมในหัวเมืองปักษ์ใต้ “เสนา” หมายถึง ข้าราชการฝ่ายทหาร “เสนาบดี” หมายถึง แม่ทัพ “อมาตย์” หมายถึง ลูกขุน, ขุนนาง, ข้าราชการฝ่ายพลเรือน “อุปฮาด” หมายถึง ตำแหน่งรองจากเจ้าเมืองในภาคอีสาน สมัยต้นรัตนโกสินทร์ เช่น พระยาเก่าได้ตั้งให้ท้าวแก้ว ผู้น้องชายเป็นอุปฮาดอยู่บ้านหนึ่งต่างหาก, ตำแหน่งเจ้าชั้นสูงรองจากตำแหน่งเจ้านคร ในภาคเหนือ เรียกว่า พระยาอุปราช หรือ เจ้าอุปราช แต่ชาวไทยในภาคเหนือออกเสียงเป็นอุปฮาด

6. การดำเนินวิถีชีวิต

ด้านอาหารการกิน ที่นำมาจากวัตถุดิบในท้องถิ่นการหาปลา “ซูกันร้วโซมาน” หมายถึง เครื่องมือชนิดหนึ่งใช้จับปลา ลักษณะเป็นลวดตาข่ายยาว “ตระกรวย” หมายถึง ภาชนะสานด้วยตอก ตาต่างๆคล้ายตาชะลอมปากกระบอกกลม ก้นมน นอกจากนี้ยังได้ รับวัฒนธรรมจากต่างประเทศ เช่น แป้งญวน หมายถึงแป้งข้าวเจ้า ไข่ญี่ปุ่น หมายถึง ไข่ ลูกเขย ซึ่งได้รับวัฒนธรรมจากชาวญวน และชาวญี่ปุ่น การประกอบอาหารอย่างหนึ่งที่เป็นศัพทโบราณ ได้แก่คำว่า หลาม “หลามยา” หมายถึง เอาสมุนไพรมาต้มเป็นต้น ใส่กระบอกไม้ไผ่แล้วเผาให้สุก ปัจจุบันเหลือคำว่า ข้าวหลาม หมายถึง เอาข้าวเหนียวและ กะทิใส่กระบอกไม้ไผ่แล้วเผาไฟให้สุก

ด้านการเดินทางคมนาคม ปรากฏใช้ทางน้ำ โดยจะปรากฏคำว่า “ตลาดท้องน้ำ” หมายถึง ตลาดน้ำ “ถอยเรือ” หมายถึง นำเรือหลวงมาเทียบท่าเพื่อรับเจ้านาย “เรือไฟ” หมายถึง เรือโดยสารที่ใช้ฟันเป็นต้น เป็นเชื้อเพลิงในการขับเคลื่อน มีขนาดเล็กกว่าเรือกลไฟ นิยมใช้เล่นในแม่น้ำลำคลอง “เรือเมล์” หมายถึง เรือรับส่งผู้โดยสารประจำทาง สะท้อนให้เห็นว่าวิถีชีวิตของคนในสมัยโบราณใช้แม่น้ำในการเดินทางเป็นสำคัญ

ด้านการลงโทษคนในสังคม ในอดีตมีการลงโทษคนในสังคมแบบเขียนดี เช่นคำว่า “คว่ำหลัง” หมายถึง จับคว่ำเพื่อเขียนดี “ถอดเล็บ” หมายถึง ดึงเล็บมือออก เป็นวิธีการลงโทษในสมัยโบราณแบบหนึ่งซึ่งในปัจจุบันไม่ลงโทษด้วยการทำร้ายร่างกาย “สำเร็จโทษ” หมายถึง ลงโทษเจ้านายให้สิ้นชีวิต “ปรับไหม” หมายถึง ให้ผู้กระทำผิดหรือกระทำความผิดชำระเงินค่าสินไหมทดแทนหรือค่าปรับ “ริบราชบาตร” “ริบราชบาทว์” หมายถึง การยึดทรัพย์สินสมบัติข้าทาสบริวารทั้งหมดในครอบครองของผู้ต้องโทษ ถูกริบให้ตกเป็นของหลวง “ว่าความ” หมายถึง ชำระความ “ไหม” หมายถึง การลงโทษปรับหรือจ่ายค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย

ด้านการจีบสาว จะจีบกันโดยเขียนจดหมาย “เล่นเพลงยาว” หมายถึง การลอบมีจดหมายรักต่อคนรัก

ค่านิยมทรงผม “ผมทรงมหาดไทย” หมายถึง ทรงผมผู้ชายที่โกนรอบศีรษะแต่ไว้ยาวตรงกลางกระหม่อมแล้วหวีต่างเรือนผมตามแต่ละเห็นงาม, ผมหลักแจว ก็ว่า “ซิงเกล” หมายถึง ชื่อทรงผมผู้หญิงที่ซอยผมด้านหลังไล่ระดับกันลงมาถึงต้นคอ เรียกว่า ผมซิงเกล

ค่านิยมมีลูกหลายคน “อ้าย” เรียกลูกชายคนที่ 1 ว่า ลูกอ้าย คู่กับลูกหญิงคนที่ 1 ว่า ลูกเอื้อย “เอื้อย” หมายถึง หญิง, เรียกลูกสาวคนที่ 1 ว่า ลูกเอื้อย “ใส” หมายถึง

เรียกผู้ชายคนที่ 4 “จั่ว, จั่ว” หมายถึง ลูกชายคนที่ 5 “ลก” หมายถึง เรียกลูกชายคนที่ 6 ว่า ลก, คู่กับลูกหญิงคนที่ 6 ว่า ออก “เอก” หมายถึง เรียกลูกหญิงคนที่ 7 ว่า ลูกเอา, คู่กับลูกชายคนที่ 7 ว่า ลูกเจ็ด “เจา” หมายถึง เรียกลูกชายคนที่ 9 ว่าลูกเจา, คู่กับ ลูกหญิงคนที่ 9 ว่า ลูกเอา “เอา” หมายถึง เรียกลูกหญิงคนที่ 9 ว่า ลูกเอา, คู่กับลูกชายคนที่ 9 ว่า ลูกเจา “นิ่ง, นิ่ง” หมายถึง เรียกลูกชายคนที่ 11

ค่านิยมทองและเงิน การให้รางวัลนियมทองคำและเงิน “สุริยภูมิ” หมายถึง เรียกทองที่พระมหากษัตริย์พระราชทานแก่ไพร่ผู้ทำนุสรียุพราคาได้ถูกต้อง ว่า ทองสุริยภูมิ เช่น เมื่อสุริยพราคาได้ทองสุริยภูมิคนแลบาทด้วยกัน “จันทรภูมิ” หมายถึง เรียกเงินที่พระมหากษัตริย์พระราชทานแก่ไพร่ผู้ทำนุจรุพราคาได้ถูกต้อง

7. อัตราเงินไทย

“เงินพดด้วง” หมายถึง เงินที่ทำเป็นก้อนลักษณะคล้ายตัวด้วงอมิตราจักรและตราประจำรัชกาล มีขนาด น้ำหนักและราคาต่างกัน ใช้เป็นเงินตราในการแลกเปลี่ยน “เงินแป” หมายถึง เงินเหรียญมีลักษณะแบบกลมที่ออกมาใช้เป็นเงินตราในสมัยรัชกาลที่ 4 ทำด้วยเงินมีราคาเป็นตำลึง บาท สลึง เฟื้อง ไพ “เงินน้ำห่านน้ำหก” หมายถึง เงินเนื้อไม่บริสุทธิ์ ถ้าเป็นเงินบริสุทธิ์ราคาบาทละ 6 บาท แต่ถ้ามีทองแดงหรือโลหะอื่นปนอยู่ราคาดลดลงเหลือบาทละ 5 บาท “เงินตาย” หมายถึง เงินที่ทางราชการประกาศยกเลิก, เงินพดด้วงซึ่งทางราชการประกาศยกเลิกภายหลังที่มีการใช้เงินเหรียญและธนบัตร “เงินแดง” หมายถึง เงินปลอม คำศัพท์เหล่านี้เลิกใช้เนื่องจากประเทศไทยเป็นมาใช้เงินเหรียญและธนบัตรแล้ว

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบคำศัพท์โบราณจำนวน 1,183 คำ สามารถจำแนกประเภทความหมายได้ 13 ประเภท ได้แก่ ประเภทความหมายเกี่ยวกับกิริยา/อาการ พบเป็นศัพท์โบราณมากที่สุด ร้อยละ 42.94 รองลงมาได้แก่ ประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกทั่วไป ร้อยละ 25.18 รองลงมาได้แก่ ประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกสิ่งของ ร้อยละ 10.40 ประเภทความหมายเกี่ยวกับตำแหน่ง ร้อยละ 6.64 ประเภทความหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต และประเภทความหมายเกี่ยวกับสถานที่ ร้อยละ 3.80 ประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียก

พระมหากษัตริย์/เทพ ร้อยละ 2.60 ประเภทความหมายเกี่ยวกับพืช ร้อยละ 1.35 ประเภทความหมายเกี่ยวกับอาชีพ ร้อยละ 1.09 ประเภทความหมายเกี่ยวกับร่างกาย ร้อยละ 0.77 ประเภทความหมายเกี่ยวกับอาหาร ร้อยละ 0.68 ประเภทความหมายเกี่ยวกับดนตรี ร้อยละ 0.42 และประเภทความหมายเกี่ยวกับสี น้อยที่สุดร้อยละ 0.33 ส่วนการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมแบ่งได้ 7 ด้าน ได้แก่ การนับถือพระมหากษัตริย์เป็นสมมุติเทพ ความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม ประเพณีพิธีกรรม สุขอนามัย การศึกษา และการบริหารราชการไทย การดำเนินวิถีชีวิต และอัตราเงินไทย

สามารถอภิปรายผลได้ว่าศัพท์โบราณ ราชบัณฑิตยสถานเรียกว่าเป็น “ศัพท์โบราณ” (โบ) ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงคำไม่ใช้แล้วในปัจจุบัน เนื่องจากบางคำปรากฏใช้ในปัจจุบัน บางคำปรากฏใช้ในงานประพันธ์ต่างๆบางคำไม่ปรากฏใช้แล้วในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าศัพท์โบราณไม่ได้หมายถึงศัพท์ที่ไม่ใช้แล้ว แต่หมายถึง คำโบราณที่มีมาแต่ดั้งเดิมในอดีต เมื่อพิจารณาผลการวิจัยจากการศึกษาคำศัพท์ในพจนานุกรม ได้แก่ Sengyee (2014) ได้วิจัยคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ฉบับราชบัณฑิตยสถาน วิเคราะห์สังคมวัฒนธรรมที่สะท้อนจากการศึกษาคำศัพท์พบว่าสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในช่วงระยะเวลาที่จัดเก็บคำศัพท์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ นอกจากนี้ Jaikhlam (2006) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์และความหมายของภาษาบาลีสันสกฤต ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 และ พ.ศ.2542 ทั้งนี้ได้พบการเปลี่ยนแปลงของรูปคำและการใช้คำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ในเรื่องของรูปคำที่ปรากฏเป็นศัพท์โบราณบางรูปคำเขียนแบบโบราณ เช่น ศัพท์โบราณเขียนว่า “คะโน” ศัพท์ปัจจุบันเขียน ข้างใน “เข้าหมั้น” ศัพท์ปัจจุบันเขียน ขมิ้น “ก้านัด” ปัจจุบันเขียน กำหนด “อืหรอบ” ศัพท์ปัจจุบันเขียน ยุโรป เป็นต้น

นอกจากนี้ Jiaphong, Phongsree, & Phungsak (2018) ได้ศึกษาวัฒนธรรมภาษาจากคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้จำแนกประเภทคำใหม่ที่สะท้อนสังคมวัฒนธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ศัพท์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกัน กล่าวคือ พจนานุกรมคำศัพท์ใหม่ปรากฏคำศัพท์ใหม่เกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการกระทำมากที่สุด ในทำนองเดียวกันคำศัพท์โบราณผลการวิจัยปรากฏศัพท์โบราณเกี่ยวกับกิริยาอาการมากที่สุดเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าคำศัพท์เกี่ยวกับกิริยาอาการของมนุษย์ในอดีตและปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์ด้วยกัน

References

- Sengyee, P. (2014). **A study of the new word in royal institute dictionary of new words.** (Master's thesis). Silapakorn University, Nakhonpathom. (In Thai)
- Jaikhlam, S. (2006). **Pali -Sanskrit words and meanings in the Dictionary of the Royal Institute of Thailand 1982 and 1999.** (Master's thesis). Naresuan University, Phitsanulok. (In Thai)
- Jiaphong, S., Phongsree, P., & Phungsak, R. (2018). **A Study foreign loanwords in new word dictionary of The Royal Institute.** National Academic Conference, Naresuan University. 2018. P.717-727. (In Thai)
- Royal Institute. (2013). **Dictionary of the Royal Institute of Thailand 2011.** Bangkok : Royal Academy. (In Thai)
- Nida, A. (1975). **A Componential Analysis of Meaning.** Mouton : The Hague.

การศึกษาตามสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ลำคำเมืองปะด้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

A Study of Critical Reading Ability on Unit Plan
'Valuable Pakham' of Grade 7 Students

ประวิทย์ หล่อเกรี¹ / จิรฐิพร ไทยงุลเลียม²
Prawit Lorpheree¹ / Jiratthiporn Thainguliam²

^{1,2} สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000, ประเทศไทย

^{1,2} Thai Language Department, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University,
Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

Corresponding author. Email: prawit.neung111@gmail.com

Received: September 8, 2021

Revised: November 29, 2021

Accepted: December 21, 2021

Abstract

The objective of this study was to compare critical reading ability before and after learning in Valuable Pakham unit plan of grade 7 students. Samples were 32 grade 7 students at Bankhokmaidaeng huakrasang school, Pakham district, Buri Ram province, in the first semester of the academic year 2021. The sample group was selected by purposive sampling. The research Instruments comprised 1) four lesson plans which took 12 hours in total in Valuable Pakham unit plan, suitable at the highest level. The data were analyzed by using basic statistic methods including mean, standard deviation, and t-test for

dependent samples. The results of the research were as follows: the critical reading ability score of the grade 7 student in Valuable Pakham unit plan was significantly higher than the score before attending learning activities at .05 level

Keywords : critical reading, critical reading ability

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณระหว่าง ก่อนเรียนกับหลังเรียนหน่วยการเรียนรู้ ล้ำค่าเมืองปะคำ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคกไม้แดงหัวกระสัง อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 32 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ล้ำค่าเมืองปะคำ จำนวน 4 แผน รวมเวลา 12 ชั่วโมง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบทีที่ไม่เป็นอิสระจากกัน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ล้ำค่าเมืองปะคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ, ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

บทนำ

สังคมยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน มีเทคโนโลยีการสื่อสารสนเทศที่ทันสมัย ซึ่งต้องใช้ความคิด วิเคราะห์ ไตร่ตรองและตัดสินใจเลือกรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะ การอ่านขั้นสูงที่ผู้อ่านต้องมีทักษะการอ่าน การคิดอย่างมีเหตุผล ส่งผลต่อการพัฒนาสติปัญญา ช่วยให้เข้าใจถึงสิ่งที่นำเสนอและนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจะสามารถเข้าถึงแนวคิดสำคัญของเรื่อง เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการสื่อสาร รวมทั้งได้ฝึกฝนการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ฝึกคิดอย่างมีเหตุผลถึงสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอ

นอกจากนี้ ทักษะ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนวิชาอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี (Sangkaew, and Buasomboon, 2020, p. 64)

ด้วยเหตุนี้ ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นทักษะที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องฝึกฝนให้นักเรียน Rattanamung และ Makjui (2017, p. 196) กล่าวว่า หากขาดการฝึกฝนทักษะ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณจะส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะในการดำรงชีวิต เพราะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จะช่วยให้นักเรียนรู้จักทำความเข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าและตัดสินใจได้อย่างสมเหตุสมผล แม้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจะให้ความสำคัญกับการสอนอ่าน โดยเฉพาะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ แต่นักเรียนยังคงมีปัญหาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน ซึ่งครอบคลุมถึงเรื่องการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Programme for International Student Assessment : PISA) ผลการประเมินการอ่านล่าสุดในปี 2018 (PISA 2018) แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่านอยู่ในระดับต่ำมาก (Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2021, pp. 104106-) ซึ่ง Netawong (2017, p. 22) กล่าวว่า จากสถานการณ์การอ่านของเด็กไทยดังกล่าวข้างต้นจำเป็นต้องมีการส่งเสริมด้านการอ่านเพื่อให้เกิดนิสัยของบุคคลให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีนิสัย ใฝ่เรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

จากรายงาน The results of the school self-assessment Ban Khok Mai Daeng Hua Krasang School Under the Buriram Primary Educational Service Area Office, 3 (2019, p. 7) พบว่า การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านโดยอิงจากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562 ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ค่าเฉลี่ยสาระที่ 1 การอ่าน ระดับโรงเรียนเท่ากับ 45.83 ในขณะที่ค่าเฉลี่ยระดับประเทศเท่ากับ 48.65 ซึ่งจะเห็นว่าค่าเฉลี่ยระดับโรงเรียนต่ำกว่าประเทศ

Sonthithai (2007, p. 113) กล่าวว่า การที่นักเรียนขาดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มีสาเหตุมาจากการเกิดความสับสนในเนื้อหาที่อ่าน การแก้ปัญหาต้องมุ่งเน้นไปที่การฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถทางการใช้ภาษาที่ดี กล่าวคือ รู้จักเลือกใช้คำ ประโยค การใช้ภาษา ในการเขียนสื่อสารเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้อง และนักเรียนสามารถศึกษาและฝึกฝนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องเปลี่ยนจาก “ความรู้” ไปสู่ “ทักษะ” เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงและเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Panich, 2020) ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ครูจะต้องเร่งฝึกฝนนักเรียนให้เกิดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อให้นักเรียนมีความเพียงพอที่จะสามารถต่อยอดสู่การเรียนรู้ที่สูงขึ้น (Chaonam, and Namhira, 2019, p. 84)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะนำประวัติศาสตร์และความสำคัญของอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวมารวบรวมและเรียบเรียงเพื่อสร้างเป็นหน่วยการเรียนรู้ “ล้ำค่าเมืองปะคำ” สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นชั้นเริ่มต้นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านโคกไม้แดงหัวกระสังเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณให้นักเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

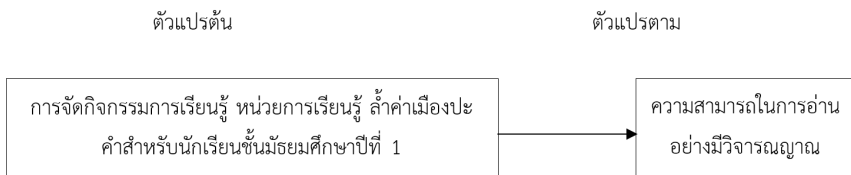
วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนหน่วยการเรียนรู้ ล้ำค่าเมืองปะคำ

สมมติฐานในการวิจัย

ความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ ล้ำค่าเมืองปะคำของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง (Pre-experimental design) มีกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวและมีการวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียน (One group pretest-posttest design)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคกไม้แดงหัวกระสัง อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 32 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หน่วยการเรียนรู้ ลำคำเมืองปะคำ จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง โดยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 และ 2 เรื่อง คำขวัญเมืองปะคำ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 และ 4 เรื่อง ตำนาน วัดโพธิ์ย้อย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานอำเภอบะคำจากหนังสืออำเภอบะคำ (Anuragwongsa, 2013) ศึกษาที่มาของคำขวัญอำเภอบะคำ ปูชนียสถานที่สำคัญของอำเภอบะคำ สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านแล้วจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาร้อยเรียงเป็นบทประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11 พร้อมทั้งวาดภาพประกอบ

จากนั้นจึงออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ล้ำค่าเมืองปะคำ และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ หลังจากที่ได้รับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา รวมถึงรวบรวมข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้าน ประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับความน่าสนใจของหน่วยการเรียนรู้ ความสอดคล้องระหว่างหน่วยการเรียนรู้กับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ ความน่าสนใจของกิจกรรมการเรียนรู้ ความน่าสนใจของเนื้อหา ความน่าสนใจของสื่อความเหมาะสมของเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00) ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดไปทดลองใช้สอนกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลปะคำ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2563 พบว่า นักเรียนสนใจในเนื้อหาและภาพวาดในหนังสือที่ผู้วิจัยแต่งขึ้นทั้ง 2 เล่ม ได้แก่ เล่มที่ 1 เรื่อง คำขวัญเมืองปะคำ (ดังรูปภาพที่ 1) และเล่มที่ 2 เรื่อง ตำนานวัดโพธิ์ย้อย (ดังรูปภาพที่ 2) เนื่องจากมีความแปลกใหม่ สีสันสวยงาม ตัวอักษรอ่านง่าย ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมาก นักเรียนชื่นชอบเนื้อหาที่ปรากฏในภาพยนตร์ 11 และสามารถใช้นั่งสือเป็นสื่อการเรียนรู้เพื่อฝึกฝนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้เป็นอย่างดี รวมถึง เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมดี

ภาพที่ 1 ตัวอย่างหนังสือ เล่มที่ 1 เรื่อง คำขวัญเมืองปะคำ

ภาพที่ 2 ตัวอย่างหนังสือ เล่มที่ 2 เรื่อง ตำนานวัดโพธิ์ชัย

2. แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยดำเนินการดังนี้ ผู้วิจัยออกแบบพิมพ์เขียวข้อสอบจำแนกตามจุดประสงค์การเรียนรู้ 6 ข้อ รวมสร้างข้อคำถามทั้งหมด 40 ข้อ หลังจากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ หลังจากปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่า ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.331.00- ซึ่งเป็นข้อสอบที่ใช้ได้ทั้งหมดจำนวน 37 ข้อ โดยตัดข้อ 1317 , และ 32ทิ้ง เพราะ ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

จากนั้นผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลปะคำ อำเภอบัวชุม จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า มีข้อสอบที่มีค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ต้องมีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.80-0.20 และต้องมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จำนวน 37 ข้อ ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามจัดเป็นแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณฉบับสมบูรณ์ ซึ่งครอบคลุมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมดจำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.250.69- ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.250.75- และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .980

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนเรียนเพื่อวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายคำชี้แจง และตอบข้อซักถามจนนักเรียนทุกคนเข้าใจตรงกันก่อนเริ่มลงมือทำ โดยใช้เวลา 60 นาที

2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง ดังนี้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง คำขวัญเมืองปะคำ (1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง คำขวัญเมืองปะคำ (2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ตำนานวัดโพธิ์ย้อย (1) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ตำนานวัดโพธิ์ย้อย (2)

3. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียนเพื่อวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นแบบวัดฉบับเดียวกันกับก่อนเรียน โดยผู้วิจัยได้ทบทวนคำชี้แจง และตอบข้อซักถามจนนักเรียนเข้าใจตรงกันก่อนเริ่มลงมือทำใช้เวลา 60 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ คำขวัญเมืองปะคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบทีที่ไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

ผลคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ล้าค่า เมืองปะคำ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ล้าค่า เมืองปะคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน

คะแนน	n	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนทดสอบ	32	13.25	2.65	20.853*
หลังทดสอบ	32	23.25	3.12	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ล้าค่าเมืองปะคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 13.25 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ย 23.25 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน เมื่อทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบทีที่ไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for dependent samples) พบว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ล้าค่าเมืองปะคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ล้าค่าเมืองปะคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ที่ผ่าน การประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญจากนั้นนำไปทดลองใช้และปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มตัวอย่างจึงนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมการอ่านผ่านกระบวนการกลุ่มและรายบุคคลเพื่อฝึกฝนให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานทางการใช้ภาษา การคิดทบทวน

ไตร่ตรองสิ่งที่ได้จากการอ่าน รวมถึงการตอบคำถามโดยเน้นการให้เหตุผลและเน้นการสร้างประสบการณ์การอ่านที่ดี ทำให้นักเรียน มีประสบการณ์ทางการใช้ภาษาในเบื้องต้นอย่างเพียงพอจนเกิดความมั่นใจในการอ่านของตนเองก่อนที่จะฝึกฝนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นกลุ่ม เป็นคู่และเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Warathon (2012, pp. 4749-) ที่ว่า ผู้ที่จะสามารถอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่ดี ต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) มีความรู้ทางภาษาดี 2) สามารถคิดอย่างมีเหตุผล 3) มีประสบการณ์การอ่าน ด้วยเหตุนี้ จึงอาจเป็นเหตุผลที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้เพื่อการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ นั่นเอง

สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ลำคำเมืองปะคำ มีจุดเด่น คือ นอกจากการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนแล้วยังมุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือระหว่างนักเรียนกับเพื่อน นักเรียนกับครู ทั้งนี้เนื่องจากในการเรียนรู้หรือพัฒนาความสามารถที่จำเป็นในวิชาหลัก เพื่อนและครูมีบทบาทสำคัญในส่งเสริมที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยครูจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ส่งเสริมการเรียนรู้ ช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ฝึกฝนและพัฒนาตนเอง ในขณะที่เพื่อนจะช่วยให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการเรียนรู้เพราะอุ่นใจที่มีเพื่อนคอยให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำอยู่เคียงข้างตลอดเวลา มีการทำงานร่วมกันอย่างสนุกสนาน เป็นกันเองทำให้ไม่เกิดความเครียดการเรียนรู้จากเพื่อน มิตรภาพที่ได้จากเพื่อนทำให้ไม่มีความกดดันในการเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกดีต่อการเรียน (Boonta et al., 2020, p. 94) จึงส่งผลให้ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Seesukkaew (2008) ที่ศึกษาวิจัยและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง กันตังศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 81.91 ซึ่งผ่านเกณฑ์ในระดับดีมากและผลความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ซึ่งผ่านเกณฑ์ ในระดับสูง สอดคล้องกับ Kongchuay (2009) ที่ศึกษาวิจัยและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การแกะรูปตัวตลกหนังตะลุง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบางแก้ว อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 83.05 อยู่ในระดับดีมาก และค่าเฉลี่ยทักษะ การปฏิบัติงาน เท่ากับ 2.45 อยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับ Klaisombat (2010) ที่ศึกษาวิจัยและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่องการเพาะเห็ดนางฟ้า สำหรับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน พะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนอยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ย 80.46 สอดคล้องกับ Uttho (2010) ที่ศึกษาวิจัยและพัฒนาหน่วย การเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองห้างพิทยา ผลการศึกษาพบว่า มีนักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 82.86 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับ Phopruek (2011) ที่ศึกษาวิจัยและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่อง ท้องถิ่นคลองแม่ลาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอ่างทองพัฒนา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ลำคำเมืองปะคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ Rattanamong (2016) ที่ศึกษาวิจัยและพัฒนาความสามารถ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราชินีบูรณะที่เรียนโดยวิธีสอนแบบ SQ4R ผลการศึกษาพบว่า หลังจากที่นักเรียนเรียนโดยวิธีสอนแบบ SQ4R แล้ว มีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Chookhom และ Ruamsuk (2019) ที่ศึกษาวิจัยและพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ5R ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ5R สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึง สอดคล้องกับ Chamraspoom และ Phiasiri (2020) ที่ศึกษาวิจัยและพัฒนาความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ย 25.55 คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 85.15 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 87.88 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ Manprasong และ Makjui (2014) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีวิทยาศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วย

วิธีวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

กล่าวโดยสรุป จากการวิจัยในครั้งนี้จะเห็นได้ว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนสามารถพัฒนาได้โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของอำเภอ คำขวัญของอำเภอ สถานที่สำคัญ ปูชนียสถาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรากฏชาวบ้าน ซึ่งเป็นสิ่งใกล้ตัวมารวบรวมและเรียบเรียงเป็นกาพย์ยานี 11 ให้มีความแปลกใหม่และน่าสนใจ ดังที่ Isarapreeda และ Thibittim (2016, p. 37) กล่าวว่า สื่อการเรียนรู้ในวิชาภาษาไทยที่ตื้นเขินยังมีเพียงหนังสือเรียนอย่างเดียวทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้น่าเบื่อและไม่มีความสร้างสรรค์ ซึ่งส่งผลทำให้นักเรียนได้รับองค์ความรู้ที่สำคัญไม่สมบูรณ์ จากนั้นนำมาออกแบบเป็นหน่วยการเรียนรู้แล้วประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนที่จะนำไปทดลองใช้นำร่องด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนที่เคยเรียนกาพย์ยานี 11 มาแล้ว ปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ก่อนที่จะนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพราะกิจกรรมการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ทางภาษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ดังที่ Udomsilp และ Ruengrong (2020, p. 97) กล่าวว่า การจัดกิจกรรม การเรียนรู้มีส่วนสำคัญที่จะช่วยสร้างความสนใจและสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรเตรียมความพร้อมในการอ่านเพื่อฝึกฝนให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานทางการใช้ภาษา การคิดทบทวน ไตร่ตรองสิ่งที่ได้จากการอ่าน รวมถึง การตอบคำถามโดยเน้นการให้เหตุผล โดยครูจะต้องเน้นการจัดกิจกรรมที่ช่วยสร้างประสบการณ์การอ่านที่ดี ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์ทางการใช้ภาษาเบื้องต้นอย่างเพียงพอ ตลอดจนเกิดความมั่นใจในการอ่านก่อนที่จะเริ่มฝึกฝนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในลำดับต่อไป

2. ควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ช่วยเหลือและเรียนรู้ร่วมกันอย่างอิสระในขณะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งเป็นกลุ่ม เป็นคู่และเป็นรายบุคคล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ในระดับชั้นอื่น ๆ โดยใช้หน่วยการเรียนรู้ล้าค่าเมืองปะคำเป็นต้นแบบ

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำหน่วยการเรียนรู้ล้าค่าเมืองปะคำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น สาระการเรียนรู้สังคมศึกษาและวัฒนธรรม

3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำหน่วยการเรียนรู้ล้าค่าเมืองปะคำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาในด้านอื่น ๆ เช่น การอ่านเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การอ่านเพื่อส่งเสริมการคิดสังเคราะห์ การอ่านเพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ การอ่านเพื่อส่งเสริมการให้เหตุผล การอ่านจับใจความสำคัญ เป็นต้น

References

- Anuragwongsa, S. (2013). **Pakham District**. Buri Ram : Rewat Printing. (In Thai)
- Ban Khok Mai Daeng Hua Krasang School. (2019). **The self-assessment results of theof Ban Khok Mai Daeng Hua Krasang school, A.D. 2019**. Buri Ram: Ban Khok Mai Daeng Hua Krasang School. (In Thai)
- Boonta, T., Juithong, S.,& Jaroontham,O. (2020). A study of factors affecting the depth of mathematical knowledge of Junior High School Students. **Research and Development Institute Journal Bansomdetchaopraya Rajabhat University, 5** (2), 8598-. (In Thai)
- Chamraspoom, R. & Phiasiri, S. (2020). **Developing critical reading abilities of grade 11 students by using SQ4R learning activities together with mind mapping techniques**. 21st National Graduate Research Conference, Khon Kaen University. (In Thai)
- Chaonam, N. & Namhiran, U. (2019). Creating exercises to enhance reading skills and critical thinking: A case studies of Ban Don Yai School and Lam Plai Mat Kindergarten School Buri Ram Province. **Wiwitwannasan. Journal of Language and Culture, 3**(3), 897-1. (In Thai)
- Chookhom, U. & Ruamsuk, S. (2019). **Developing critical reading competence of grade 10 students by learning management by SQ5R teaching method**. **Journal of Social Science Research, 10** (1), 303317-. (In Thai)
- Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2018). **Results of PISA Assessment 2018, reading, mathematics and science**. Bangkok : Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (In Thai)

- Isarapreeda,w. & Thiptim, D. (2016). Finding learning achievement through interaction lessons in Thai language skills for career for high vocational certificate students. **Research and Development Institute Journal Bansomdetchaopraya Rajabhat University**, 1 (2), 3448-. (In Thai)
- Klaisombat, P. (2010). **Development of integrated local unit plan on cultivation of fairy mushrooms in the subject areas of career and technology for grade 8 students, Taphong Subdistrict, Hat Yai District** (Master's thesis). Thaksin University, Songkhla. (In Thai)
- Kongchuay, P. (2009). **Development of a local unit plan on the carving of shadow puppet clowns on the subject area of art for students in grade 6, Bang Kaeo District, Phatthalung Province** (Master's thesis). Thaksin University, Songkhla. (In Thai)
- Manprasong, C. & Makjui, A. (2014). A study of critical reading achievement of grade 7 students in learning management in a scientific way. **Academic Journal Veridian E-Journal**, 7 (2), 216226-. (In Thai)
- Netawong,T. (2017). From reading culture to digital learning culture. **Research and Development Institute Journal Bansomdetchaopraya Rajabhat University**, 2 (1), 2233-. (In Thai)
- Panich, P. (2020). **The way of learning in the 21st century**. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=Pr_bG72nBpk. (In Thai)
- Phopruek, R. (2011). **Development of Integrated unit plan on Mae Lai Canal Locality for Grade 3 Students** (Master's thesis). Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kamphaeng Phet.

- Rattanamong, S. (2016). **The development of a local unit plan on carving shadow puppet crowns on the subject area of art for grade 6 students, Bang Kaeo District, Phatthalung Province** (Master's thesis). Silpakorn University, Nakhon pathom. (In Thai)
- Rattanamong, S. & Makjui, A. (2017). The development of critical ability of grade 9 students studying by SQ4R teaching method. **Academic Journal of Pacific Institute of Management Science**, 3 (2), 194203-. (In Thai)
- Sangkaew, T. & Buasomboon, B. (2020). Developing a literature teaching model with ACDEA to strengthen critical reading skills of Thai student teachers. **Journal of Human Society Review (MSU)**, 22 (2), 6274-. (In Thai)
- Seesukkaew, K. (2008). **Development of a local learning unit on Kantang Studies for grade 7 students, Kantang District, Trang Province** (Master's thesis). Thaksin University, Songkhla. (In Thai)
- Sonthithai, P. (2007). **Thai language 1**. Bangkok: Odeon Store. (In Thai)
- Udomsil, P., Ruangrong, A. (2020). Conditions of Thai language teaching and learning activities of Chinese students, department of Thai language undergraduate in a university in Yunnan province, People's Republic of China. **Research and Development Institute Journal Bansomdetcha-opraya Rajabhat University**, 5 (1), 95110-. (In Thai)
- Uttho, S. (2010). Development of a local unit plan on Thai art and culture and traditions by using learning resources in the community for grade 10 students (Master's thesis). Khon Kaen University, Khon kaen. (In Thai)
- Warathon, W. (2012). **Effective reading**. Bangkok: Faculty of Art, Chulalongkorn University.

พระราม - พระยาพรหมจักร: พลวัตอุดมคติจากการรณกรรม ลายลักษณ์อินเดีย-ไถยวน*

Phra Ram – Phraya Phrommachak: Ideological Dynamics from
Written Literature of India -Tai Yuan *

ชวรินทร์ คำมาเขียว¹/วรวรรณ ศรียาภัย²/บุญยงค์ เกศเทศ³/จารุวรรณ เบนจาทิกุล⁴
Chawarin Khammakhiao¹/Warawat Siyabhaya²/Boonyong Keththet³/
Charuwan Benchathikul⁴

^{1,2,4}คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา 56000, ประเทศไทย

^{1,2,4}School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000, Thailand

³คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น 40002, ประเทศไทย

³Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002, Thailand

Corresponding author. Email: chawarin5academic@gmail.com

Received: May 31, 2021

Revised: August 21, 2021

Accepted: August 26, 2021

Abstract

This article has essential objectives to study the background of Ramayana and Phrommachak in Indian and Tai Yuan literature and the ideological dynamics of Phra Ram and Phraya Phrommachak characters. The study results revealed that the Valmiki version of the Ramayana originated from the narrative of a person regarded as a hero in ancient India until it evolved into an important literary figure in Brahmanism. As for Phrommachak,

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง พลวัต “พระราม” ในวรรณกรรมนิทานลายลักษณ์อินเดียและกลุ่มชาติพันธุ์ไท หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยพะเยา

a source from the Ramayana version of Phra Buddha Yod Fa Chulalok (the Great Phrommachak version) has been cut to adapt the story to the Buddhist ideas, social values, and culture of the Tai Yuan ethnic group. It also made me aware that in Indian society and the society of the Tai Yuan ethnic group in ancient times, religious ideas were used as an essential tool for norms and discipline social behavior. As for the study of the ideal, the dynamic of the Phra Ram and Phraya Phrommachak characters, has results of the study revealed that the key factors contributing to the perfect dynamic of the Phra Ram characters towards becoming Phraya Phrommachak are due to the following essential conditions: Buddhist concept the social and cultural values of the Tai Yuan ethnic group. The main dynamic of which was the transition from “Avatar” to “Bodhisattva” and changing roles “Guardian deity” had become “a person who pursued charisma” according to Buddhist concepts. The process of change that occurs was the dynamic of the Phra Ram and Ramayana characters that appeared in the culture of the Tai Yuan ethnic group.

Keywords: Phra Ram, Phraya Phrommachak, Ideological dynamics

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ภูมิหลังของวรรณกรรมเรื่องรามายณะ ฉบับอินเดีย และเรื่องพรหมจักรฉบับไทยยวน เพื่อนำไปสู่การศึกษาพลวัตอุดมคติของตัวละครพระรามและพระยาพรหมจักร วิธีดำเนินการศึกษาเริ่มจากเก็บข้อมูลการประกอบสร้างเนื้อหาตัวบทและตัวละครเอก พระรามกับพระยาพรหมจักร แล้วจึงวิเคราะห์พลวัตอุดมคติของตัวละครตามแนวคิดการสร้างตัวละคร พลวัต และสัญญาวิทยา จากการศึกษาพบว่า เรื่องรามายณะมาจากเรื่องเล่าของวีรบุรุษในอินเดียยุคโบราณ ส่วนพรหมจักรมีที่มาจากรามเกียรติ์ฉบับพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พลวัตอุดมคติของตัวละครพระรามและพระยาพรหมจักรเกิดจากแนวคิดพุทธศาสนา ค่านิยมทางสังคม และวัฒนธรรม

ของคนไทยวน ส่งผลให้ตัวละครพระยาพรหมจักรเปลี่ยนสถานะจากรายณ์อวตารเป็นพระโพธิสัตว์ และเปลี่ยนบทบาทจากวีรบุรุษปราบอธรรม มาเป็นวีรบุรุษบำเพ็ญทานบารมี ทั้งตัวละครพระรามและพระยาพรหมจักรต่างได้รับการยกย่องให้เป็นบุคคลในอุดมคติ

คำสำคัญ : พระราม พระยาพรหมจักร พลวัตทางอุดมคติ

บทนำ

วรรณกรรมพระราม มีถิ่นกำเนิดอยู่ในชมพูทวีปหรือประเทศอินเดีย เนื้อหาเป็นเรื่องราวของพระนารายณ์เทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่องค์หนึ่งในศาสนาพราหมณ์ที่อวตารลงมาเป็นมนุษย์ชื่อว่า “ราม” หรือ “พระราม” เพื่อปราบฝ่ายอธรรมในโลกมนุษย์ ทว่าบทบาทหน้าที่และความสำคัญของวรรณกรรมพระรามมิได้จบอยู่เพียงแค่การเล่าเรื่องราวของพระนารายณ์ที่อวตารมาเป็นพระรามเพื่อปราบยักษ์พาลเท่านั้น แต่วรรณกรรมพระรามยังทำหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ สรรเสริญและหล่อหลอมอุปนิสัยของชนชาวฮินดูให้รู้จัก “เชิดชู” และ “รักดี” ต่อวีรบุรุษของตนซึ่งก็คือพระรามกอบกับเนื้อหาของเรื่องที่เต็มไปด้วยอรรถรสทั้ง บูล้างผลาญ แพนตาซี ติราม่า อารมณ์ขัน และปรัชญาในการดำเนินชีวิตจึงทำให้วรรณกรรมพระรามได้รับความนิยมและผลิตซ้ำหลายต่อหลายครั้งจนแพร่หลายไปทั่วทั้งชมพูทวีปรวมถึงดินแดนต่าง ๆ และก็ดูเหมือนว่าในทุกที่ที่เดินทางไปถึงนั้นวรรณกรรมพระรามจะได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจนกลายสถานะเป็นวรรณกรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ ไปโดยปริยาย

พรหมจักร คือ ผลผลิตหนึ่งในการเดินทางมาของวรรณกรรมพระรามสู่ดินแดนล้านนาซึ่งเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน ความน่าสนใจอยู่ที่ตัวละครเอกของเรื่องคือ “พระราม” ได้ถูกปรับเปลี่ยนสถานะภาพจาก “นารายณ์อวตาร” ตามแนวคิดของศาสนาพราหมณ์มาเป็น “พระโพธิสัตว์” ตามแนวคิดทางพุทธศาสนา ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวถือเป็น “พลวัตอุดมคติ” อย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นกับตัวละครพระรามในชื่อพระยาพรหมจักร และจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้เอง จึงนำมาสู่คำถามของผู้วิจัยที่ว่าพลวัตอุดมคติของตัวละครพระรามมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างไร รวมไปถึงสถานะและบทบาทใหม่ของตัวละครพระรามในชื่อพระยาพรหมจักรมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับมิติทางสังคมและวัฒนธรรมของคนไทยวนอย่างไร และจากคำถามที่เกิดขึ้นจึงนำมาสู่กระบวนการศึกษา

วิเคราะห์จนถึงขั้นของการได้รับคำตอบ ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าจากคำตอบที่ได้รับจะทำให้เราได้เรียนรู้และเข้าใจถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวละครพระรามและพระยาพรหมจักรได้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกันก็ทำให้เราเข้าถึงความเป็นตัวตนของชาวไทยวนที่ถูกประกอบสร้างผ่านเนื้อหาและพฤติกรรมของตัวละครพระยาพรหมจักร

ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการจัดแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศึกษาวรรณกรรมพระรามเรื่องรามายณะและรามเกียรติ์ จำนวน 3 เรื่องโดยเริ่มจากการศึกษาผลงานของ สมพร สิงห์โต เรื่อง **ความสัมพันธ์ระหว่างรามายณะของวาลมิกิ และรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1** จากผลการศึกษาของสมพรแสดงให้เห็นว่ารามายณะเป็นวรรณกรรมที่มีความสำคัญกับชาวฮินดูเป็นอย่างมากทั้งความสำคัญในแง่ประวัติศาสตร์คือ การเป็นอิทธิพล ที่หมายถึงเรื่องราวของวีรบุรุษ ความสำคัญในแง่ของวรรณคดีคือ การเป็นมหากาพย์ที่มีความไพเราะ และความสำคัญในแง่ของศาสนา คือ การเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ ในแง่ความสัมพันธ์กับรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 สมพรพบว่าสาระสำคัญที่ปรากฏในรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 มีความสอดคล้องกับรามายณะแม้ว่ารามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 จะมีการดัดแปลงแต่งเติมเนื้อหาให้เข้ากับบริบทของสังคมไทยก็ตาม (Singto, 1977) งานวิจัยเรื่องที่ 2 ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา คือ ผลงานวิจัยของ พรณี กัมมสุทธิ เรื่อง **บทบาทความเป็นผู้นำของพระรามในรามเกียรติ์** ผลการศึกษาของพรณีชี้ให้เห็นว่าพระรามมีลักษณะของผู้นำที่ยิ่งใหญ่ตามทฤษฎีมหาบุรุษซึ่งเป็นลักษณะที่พิเศษเหนือกว่าบุคคลทั่วไปเรียกว่าผู้มีบุญญาธิการ นอกจากนี้ในการสร้างภาวะความเป็นผู้นำของพระรามนั้นอาศัยอำนาจ 2 ประเภท คืออำนาจตามธรรมเนียมประเพณีและอำนาจบาปมีเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมอำนาจการปกครองให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อฟังและเต็มใจในการปฏิบัติงาน (Kammassut, 2001) ส่วนงานวิจัยเรื่องที่ 3 ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา คือ ผลงานของ วิภาวี โชติมณี เรื่อง **การวิเคราะห์วีรรสในรามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2** จากผลการศึกษาวิภาวีพบว่ารามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 นั้น วีรสด้านธรรมวีระหรือความมุ่งมั่นในการต่อสู้มีความโดดเด่นมากที่สุด รองลงมาคือวีรสด้านธรรมวีระหรือความมุ่งมั่นในการทำหน้าที่ ส่วนวีรรสที่ไม่ปรากฏอยู่เลยคือทานวีระหรือความมุ่งมั่นในการเสียสละ (Chotmani, 2000)

กลุ่มที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวรรณกรรมเรื่อง พรหมจักร จำนวน 2 เรื่อง เริ่มด้วยการศึกษาผลงานของ ประคอง กระแสชัย เรื่อง **วรรณกรรมลานนาไทยเรื่องพรหมจักร : การศึกษาเชิงวิเคราะห์** จากผลการศึกษาประคองพบว่าอักษรและอักขระวิธีที่ใช้ในการบันทึกพรหมจักรได้แบบอย่างมาจากตัวอักษรและอักขระวิธีแบบมอญหรือญวน ส่วนเนื้อหาของเรื่องพบว่าได้เค้าโครงเรื่องมาจากรามเกียรติ์โดยผู้แต่งนำมาดัดแปลงแก้ไขให้เป็นชาดกเพื่อใช้อบรมสั่งสอนผู้อ่านผู้ฟังให้ตั้งมั่นในคุณธรรม (Krasaechai, 1986) ส่วนงานวิจัยเรื่องที่ 2 ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาคือ ผลงานของวุฒินันท์ ชัยศรี เรื่อง **พรหมจักร : การศึกษารามเกียรติ์ฉบับล้านนาในฐานะวรรณคดีชาดก** จากผลการศึกษาวุฒินันท์พบว่า พรหมจักรมีรูปแบบการประพันธ์คล้ายคลึงกับอรรถกถาชาดกและปัญญาชาดกกล่าวคือ มีปัจจุบันวัตถุ อดีตวัตถุ และสมมุติฐาน ส่วนลักษณะสำคัญที่ปรากฏในเรื่องคือ การแทรกความเชื่อเรื่องบุญกรรม ทำให้เนื้อเรื่องดำเนินไปภายใต้กฎแห่งกรรม อันถือเป็นแนวคิดสำคัญเพื่อใช้สั่งสอนผู้ฟังและผู้อ่านให้ตั้งมั่นในศีลธรรม (Chaisi, 2011)

กลุ่มที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบสร้างตัวละครในวรรณกรรมพระราชมัจฉาจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่เรื่องงานวิจัยของ ศิวตล วราเอกศิริ เรื่อง **อัตลักษณ์ของนางสีดาในรามเกียรติ์ฉบับต่าง ๆ ของไทย** จากการศึกษาของศิวตลพบว่าคุณสมบัติที่กำหนดความเป็นนางสีดาในรามเกียรติ์ฉบับต่าง ๆ ของไทยมีทั้งหมด 7 ประการ ได้แก่ 1. ภูมิหลัง 2. ซาติกำเนิด 3. ลักษณะภายนอก 4. ลักษณะพิเศษ 5. ช่วงชีวิต 6. พฤติกรรมและการแสดงออก และ 7.การเป็นคู่บุญของบุรุษเพศ คุณสมบัติต่าง ๆ เหล่านี้ซึ่งเมื่อประกอบกันเข้าแล้วจะหมายถึงนางสีดาในรามเกียรติ์ (Waraeksiri, 2016) งานเรื่องที่ 2 ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาคือ งานวิจัยของพัชลินจ์ จินนูน เรื่อง **การวิเคราะห์หนุมานในรามเกียรติ์ฉบับต่าง ๆ** โดยในงานวิจัยเรื่องนี้ พัทธลินจ์ ได้ทำการศึกษาหนุมานซึ่งถือเป็นตัวละครสำคัญตัวหนึ่งในวรรณกรรมพระราชมัจฉา โดยเปรียบเทียบหนุมานในรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 กับรามเกียรติ์สำนวนท้องถิ่นต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่ารามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 มีวัตถุประสงค์ที่จะสอนเรื่องการเป็นข้าราชการที่ดี โดยยกวิมุ้งสร้างหนุมานให้เป็นตัวละครที่สมจริงและอยู่ในอุดมคติ ส่วนรามเกียรติ์ฉบับท้องถิ่นส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันคือ ฉบับล้านนาและฉบับอีสานมุ่งเพื่อใช้ในการสอนศาสนา ฉบับภาคตะวันตกและฉบับภาคใต้มุ่งเพื่อความบันเทิงขณะเดียวกันลักษณะสำคัญของหนุมานที่ปรากฏในรามเกียรติ์ทุกเรื่องคือ การเป็นทหารที่มีความจงรักภักดีและมีความสามารถทางการรบซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดของผู้ที่มีสถานะทหาร (Cinnun, 2004)

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ได้มาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์พลวัตอุดมคติของตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักรรวมถึงที่มาและพลวัตด้านเนื้อหาของรามายณะและพรหมจักรตามลำดับ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิหลังของรามายณะและพรหมจักร
2. เพื่อศึกษาพลวัตอุดมคติของตัวละครพระรามและตัวละครพระยา

พรหมจักร

ขอบเขตการวิจัย

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้คัดเลือกวรรณกรรมพระรามจำนวน 2 เรื่อง เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ ได้แก่

1.1 มหาकाพย์รามายณะของวาลมิกิ ฉบับแปลเป็นภาษาไทยโดยศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. กุสุมา รักขมณี และคณะ ปี 2554

1.2 พรหมจักร ฉบับปริวรรตโดย สิงฆะ วรรณสัย ต้นฉบับภาษาไทยวน (ล้านนา) วัดขี้เหล็ก ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

2. แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดเพื่อเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเรื่องการสร้างตัวละคร (Characterization)
- 2.2 แนวคิดเรื่องพลวัต (Dynamic)
- 2.3 แนวคิดเรื่องสัญลักษณ์วิทยา (Semiology)

3. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการวิจัย ดังนี้

- 3.1 รวบรวมข้อมูลจากรามายณะฉบับวาลมิกิและพรหมจักร
- 3.2 วิเคราะห์ข้อมูลการประกอบสร้างเนื้อหาตัวบทของรามายณะ

ฉบับวาลมิกิและพรหมจักรเพื่อนำไปสู่การศึกษาพลวัตอุดมคติของตัวละครพระรามและพระยาพรหมจักร

3.3 นำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

3.4 สรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. รู้และเข้าใจภูมิหลังของรามายณะและพรหมจักร
2. รู้และเข้าใจลักษณะสังคมอินเดียและลักษณะสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน
3. เข้าใจกระบวนการเกิดพลวัตอุดมคติของตัวละครพระรามและตัวละคร

พระยาพรหมจักร

ผลการศึกษา

ภูมิหลังรามายณะและพรหมจักร

เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ละเอียดผู้วิจัยจึงแบ่งการศึกษาภูมิหลังของรามายณะและพรหมจักรออกเป็น 2 ประเด็น คือ การศึกษาภูมิหลังด้านเนื้อหา และการศึกษาภูมิหลังด้านการประพันธ์ ดังนี้

รามายณะ : ภูมิหลังด้านเนื้อหา

รามายณะของวาลมิกิถือเป็นมหากาพย์สำคัญของอินเดียที่ได้รับการยกย่องและเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายคู่กับมหากาพย์มหาภารตะ โดยชื่อเรื่องมีความหมายว่า “เรื่องราวของพระราม” สันนิษฐานว่าแต่งขึ้นในช่วง 300-500 ปีก่อนคริสตกาลเชื่อว่ามีต้นกำเนิดจากเรื่องเล่าของชนเผ่าอารยันในประเทศอินเดีย และเป็นการเล่าสืบต่อกันมาอย่างยาวนานในลักษณะของ “อักษาน” ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่ใช้สำหรับการร้องเล่นคล้ายเสภาของไทย ส่วนที่มาของเนื้อหานั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานอรรถาธิบายไว้ว่า รามายณะจัดเป็นหนังสือประเภท “อิติहाส” ซึ่งเป็นหนังสือที่แสดงตำนานวีรบุรุษคือ กษัตริย์นักรบต่อมาได้มีการเล่าเรื่องกันไปทำให้เรื่องมีความวิจิตรพิสดารมากขึ้นจนบุรุษนั้นกลายเป็นเผ่าพงศ์เทวดาไป (Mongkutklaochaoyuhua, 1941, p. 996) เช่นเดียวกับพระวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากรที่ได้ประทานข้อคิดเห็นว่า วรรณกรรมพระราม

น่าจะเป็นเรื่องชีวิตจริงของชาวอินเดียคนหนึ่งในอดีตซึ่งเป็นวีรบุรุษที่มีความเที่ยงธรรมจนมี
คนศรัทธาเลื่อมใสและได้เล่าสืบต่อกันมา (Prince Phithayalappharuethiyakon, 1963,
p. 12)

นอกจากนี้นักวิชาการรุ่นหลังอย่าง นาวัน วรรณเวช ยังอธิบายถึงที่มาและ
พัฒนาการของรามายณะไว้อย่างน่าสนใจโดยอ้างอิงหลักฐานจากเนื้อหาในพาลกัณฑ์
สรรคแรก ในรามายณะที่กล่าวถึงตอนที่ฤๅษีวาลมิกิถามฤๅษีนารทะว่า วีรบุรุษผู้ทรงธรรมซึ่ง
เปรียบดุษุบุคคลอุดมคตินั้นคือใคร แล้วฤๅษีนารทะก็เล่าเรื่องพระรามให้ฟังอย่างย่อ และใน
อุตตรกัณฑ์ ตอนที่ “กุศี-ลวะ” สองพี่น้องศิษย์พระฤๅษีวาลมิกิได้ไปขับขานเรื่องรามายณะ
ในพิพิธศวเมธอันเป็นเหตุให้นางสีดาได้กลับมาพบพระรามอีกครั้งและพระแม่ธรณีเสด็จมา
รับนางกลับสู่พื้นดินดังเดิม ซึ่งนาวันได้ให้คำอธิบายว่าการที่ฤๅษีวาลมิกิได้ทราบเรื่องพระราม
จากฤๅษีนารทะและการเล่าเรื่องรามายณะเฉพาะพระพักตร์ของพระรามนั้นจะมีเค้าความจริง
ทางประวัติศาสตร์หรือไม่นั้นไม่สามารถทราบได้ แต่สิ่งที่สามารถอนุมานได้ก็คือการขับลำนำ
เล่าเรื่องพระรามและรามายณะแบบมุขปาฐะน่าจะมียุ่ก่อนที่จะมาเป็นลายลักษณ์อักษร
ซึ่งฤๅษีวาลมิกิอาจได้ยินเรื่องมาแล้วจึงนำมาผูกเรื่องร้อยกรองขับลำนำและสอนศิษย์ต่อมา
ก็เป็นได้ (Wanwet, 2015)

จากรายละเอียดข้างต้นแสดงให้เห็นว่าจุดเริ่มต้นของรามายณะนั้นมีที่มาจากเรื่อง
เล่าที่มุ่งสวดหรือสรรเสริญวีรบุรุษที่น่าจะมีสถานะเป็นเพียงแค่ “ปुरुชนธรรมดา” ต่อมา
เนื้อหาของเรื่องได้มีพัฒนาการขึ้นตามลำดับจนยกสถานะจากเรื่องเล่าของปुरुชนธรรมดามา
เป็น “วรรณกรรมศักดิ์สิทธิ์” ด้วยวิธีการร้อยเรียงอย่างมีแบบแผนพร้อมกับแทรกแนวคิด
ทางศาสนาพราหมณ์ลงไปจนปुरुชนธรรมดากลายสถานะมาเป็นเทพเจ้าผู้ใหญ่ รามาย
ณะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 7 กัณฑ์ แต่ละกัณฑ์มีการแบ่งเป็นสรรคซึ่งมีจำนวนมากน้อยแตก
ต่างกันเนื้อเรื่องแต่ละกัณฑ์มีดังนี้

พาลกัณฑ์ กล่าวถึงการกำเนิดพระรามจนถึงการอภิเษกกับนางสีดา

อโยธยากัณฑ์ กล่าวถึงนางไภยเกียให้ท้าวทศรถเนรเทศพระรามให้ออกไปอยู่
ในป่า

อารณยกัณฑ์ กล่าวถึงพระราม พระลักษมณ์ และนางสีดาเดินทางจนถึงตอนที่
ราวณะลักพาตัวนางสีดา

กิชินทากัณฑ์ กล่าวถึงพระรามผูกมิตรกับ สุครีพวานร เจ้าเมือง กิชินทาเพื่อ
ขอให้ช่วยออกตามหานางสีดา

สุนทรกัณฑ์ กล่าวถึงหนุมานไปตามนางสีดาที่กรุงลงกาและเผากรุงลงกา

ยุทธกัณฑ์ กล่าวถึงการทำสงครามระหว่างพระรามกับราavanaจนพระรามได้นางสีดากลับคืน

อุตรกัณฑ์ เป็นเรื่องปกิณกะเกี่ยวกับการกำเนิดตัวละครการเนรเทศนางสีดากำเนิดโอรสของพระราม จนถึงนางสีดาคืนสู่พระแม่ธรณีและพระรามเสด็จคืนสู่วิญญูภาพ

ในโลกอินเดียโบราณรามายณะจัดเป็นวรรณกรรมที่มีบทบาทสำคัญทั้งในฐานะวรรณกรรมทางศาสนาและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับทางการเมือง ในฐานะของวรรณกรรมทางศาสนา ดังที่ผู้วิจัยได้เคยกล่าวมาแล้วว่ารามายณะมีพัฒนาการมาจากเรื่องเล่าของวีรบุรุษคนหนึ่งในอินเดียที่มีสถานะเป็นเพียงปฤชนธรรมดา ฉะนั้นการมีพัฒนาการจนถึงขั้นของการได้รับยกย่องให้เป็นมหากาพย์ที่ยิ่งใหญ่จึงไม่น่าจะใช้เหตุบังเอิญแต่เป็นความตั้งใจของฤชาวลมิกที่ต้องการใช้รามายณะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสถาปนาความยิ่งใหญ่ให้แก่พระนารายณ์มหาเทพผู้ยิ่งใหญ่ตามความเชื่อของชนชาวฮินดู ขณะเดียวกันฤชาวลมิกก็ต้องการให้พระรามในสถานะของเทพอวตารเป็นผู้วางรากฐานความดีงามทั้งปวงตามหลักศาสนาพราหมณ์ด้วยเช่นกัน

ตามหลักคิดของศาสนาพราหมณ์เชื่อว่าเมื่อใดที่ใดในโลกเกิดทรยุค พระนารายณ์ซึ่งบรรทมอยู่ ณ เกษียรสมุทรจะตื่นขึ้นพร้อมกับทำหน้าที่สำคัญของตนคือ กำจัดทรยุคนั้นให้สิ้นไปด้วยการ “อวตาร” ซึ่งหมายถึงการแบ่งภาคมาเกิด การอวตารของพระนารายณ์มีมากแต่ที่นิยมและเป็นที่รู้จักทั่วไปมีเพียง 10 ปาง โดยแบ่งตามยุค ได้แก่

ภฤตยค ประกอบด้วย

ปางที่ 1 มัตสยวตาร อวตารเป็น ปลา เพื่อช่วยให้มนุษย์และสัตว์พ้นจากน้ำท่วมโลก

ปางที่ 2 ฐรมาวตาร อวตารเป็น เต่า เพื่อช่วยเทวดาและอสุรกวณเกษียรสมุทร

ปางที่ 3 วราหาวตาร อวตารเป็น หมูป่า เพื่อปราบอสูรนามว่า หิริณยาคษะ ที่ลักเอาแผ่นธรณีไปม้วนเห็บไว้ข้างกาย

ปางที่ 4 นรสิงหาวตาร อวตารเป็น นรสิงห์ เพื่อปราบอสูรนามว่า หิริณยคิปู

ไตรดา युค ประกอบด้วย

ปางที่ 5 วามนาวตาร อวตารเป็น **พรหมณ์เตี้ย** เพื่อปราบอสูรนามว่าพาลี

ปางที่ 6 ปรศุรามาวตาร อวตารเป็น **พรหมณ์** ผู้ใช้ขวานเพชรเป็นอาวุธเพื่อปราบพระเจ้าอรชุนกษัตริย์ผู้ปราศจากคุณธรรม

ทวารายุค ประกอบด้วย

ปางที่ 7 รามาวตาร หรือ รามจันทรวตาร อวตารเป็น **พระราม** เพื่อปราบอสูรชื่อธรวณะ

ปางที่ 8 กฤษณาวตาร อวตารเป็น **พระกฤษณะ** เพื่อปราบเหล่าคนชั่วที่อยู่ในโลกนอกจากนั้นยังเป็นผู้บรมสั่งสอนพระอรชุนในด้านธรรมะต่าง ๆ

และกลียุค ประกอบด้วย

ปางที่ 9 พุทธาวตาร อวตารเป็น **พระพุทธเจ้า**

ปางที่ 10 กัลกยาวตาร หรือ กัลกียาวตาร อวตารเป็นบุรุษชื่อ **กัลป์ลี** ชีมาขามิดาวิเศษเพื่อปราบคนชั่ว (Nakbuppha, 1999, pp. 37- 43)

ในการอวตารทั้ง 10 ปาง ปางที่เจ็ดคือ “รามาวตาร” เป็นปางที่ได้รับความนิยมและแพร่หลายมากที่สุด ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้รามาวตารได้รับความนิยมนั้นคาดว่า เป็นผลมาจากการประกอบสร้างรายละเอียดของเนื้อหาที่สามารถตอบโจทย์ผู้ได้ยินได้ฟังทุกช่วงวัยและทุกชนชั้น

ในฐานะของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเมืองนั้นในทัศนะของผู้วิจัยคิดว่าเป็นผลมาจากการที่กวีประกอบสร้างให้พระนารายณ์อวตารมาอยู่ในสถานะของกษัตริย์ผู้ก่อปรไปด้วยคุณสมบัติที่เพียบพร้อมคือ เป็นนักปกครองที่ดีและเป็นนักรบผู้มีความสามารถ ซึ่งการประกอบสร้างตัวละครพระรามในลักษณะดังกล่าวได้กลายมาเป็นเครื่องมือสำคัญในสร้างสิทธิธรรมทางการเมืองและบรรทัดฐานให้แก่ชนชั้นปกครองในเวลาต่อมา

รามาณะ : ภูมิหลังด้านการประพันธ์

นอกจากพัฒนาการด้านเนื้อหาแล้วรามาณะยังมีพัฒนาการด้านรูปแบบและการประพันธ์กล่าวคือ เริ่มจากการเป็นเพียงวรรณกรรม “มุขปาฐะ” ที่เล่าสืบทอดกันฟังแบบปากต่อปากจนพัฒนามาเป็นวรรณกรรม “ลายลักษณ์” ที่บันทึกด้วยตัวอักษร โดยในช่วงเวลาของการเป็นวรรณกรรมที่เล่าสืบทอดกันแบบปากต่อกันนี้เองที่ทำให้เนื้อหาของเรื่องมีความหลากหลายและพิสดารมากขึ้นตามลำดับ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าช่วงเวลาของการเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะคือ ช่วงเวลาที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการด้านเนื้อหาของวรรณกรรมพระราชมเป็นอย่างมากจนนำมาสู่การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในที่สุด ซึ่งข้อดีของการเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์อักษรก็คือ สามารถเก็บรายละเอียดของเรื่องได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ไม่ผิดเพี้ยนหรือสูญหาย

ในสถานะของวรรณกรรมลายลักษณ์รามาณะฉบับวาลมิกิได้รับการจดบันทึกด้วยตัวอักษรสันสกฤตโดยแต่งเป็นคำประพันธ์ที่มีชื่อว่า “โคลก” ซึ่งเป็นฉันทลักษณ์หนึ่งต้นกำเนิดของโคลกสันนิฐานว่าเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยพระเวทราว 4,000 ปีก่อนเพราะปรากฏหลักฐานถ้อยคำประเภทฉันทอยู่ในคัมภีร์ฤคเวทกระทั่ง 2,000 ปีหลังจากยุคพระเวทซึ่งเป็นยุคมหากาพย์ ฉันทที่ได้รับการพัฒนารูปแบบขึ้นมาใหม่กลายเป็น “โคลก” โดยมีฉันทลักษณ์คือ บทหนึ่งมี 4 วรรค, วรรคละ 8 คำ แต่มีการกำหนดเสียง ครุ-ลหุ แบบฉันทให้โดยให้ ครุ-ลหุ ของบาทที่ 3 เหมือนกับบาทที่ 1 และให้บาทที่ 4 ล้อกับบาทที่ 2 ดังนี้

ตัวอย่าง

ปาทพทุโธ'กษรสมะ..... ตนตุรีลยสมนวิตะ โศการตุลย
 ปรวฤตุโต เม... ศุโลโก ภาตุ นานุยถา ฯ

(Valmiki, 1.2.18)

นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าที่มาของโคลกว่าเกิดจากความ “เศร้าโศกเสียใจ” ของฤชีวลมิกิได้พบเห็นนกตัวหนึ่งถูกนายพรานสังหารในขณะที่มันกำลังพลอดรักอยู่กับคู่ของมัน ฤชีวลมิกิเห็นแล้วก็เกิดความเศร้าใจจึงเปล่งโคลกออกมาโดยมีเนื้อหาทำนายพรานเป็นร้อยกรอง แล้วตั้งชื่อร้อยกรองชนิดนี้ว่า “โคลก” เพราะเป็นร้อยกรองที่เกิดขึ้นจากความเศร้าโศกเสียใจ อนึ่งขนบนิยมของคนอินเดียถือว่าเป็นรามาณะเป็นมหากาพย์เรื่องแรกใน

วรรณกรรมอินเดีย กวีผู้ประพันธ์จึงได้รับการยกย่องให้เป็น “อาทิกวี” ซึ่งหมายถึง “กวีคนแรก” ขณะเดียวกันรามายณะก็ได้รับการยกย่องให้เป็น “อาทิกาพย์” ซึ่งหมายถึง “กาพย์ชิ้นแรก” ด้วยเช่นกัน

พรหมจักร : ภูมิหลังด้านเนื้อหา

พรหมจักรที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาเป็นฉบับของวัดชีเหล็ก ต.บ้านกลาง อ. เมือง จ.ลำพูน ต้นฉบับเป็นใบลานจารด้วยตัวอักษรธรรมล้านนาจำนวน 10 ผูก อยู่ในสภาพดีมีเนื้อหาครบตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ระบุว่าจารในปี จ.ศ. 1227 ตรงกับ พ.ศ. 2408 โดย อริยภิกขุ และ สามเณรกาสิโล เป็นผู้จาร บรรจงถ่ายถอดเป็นตัวอักษรไทยโดย อาจารย์สิงหะวรรณสัย นักวิชาการท้องถิ่นด้านภาษาและวรรณกรรมล้านนา จัดพิมพ์โดย ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในส่วนที่มาของเรื่องนั้นอาจารย์สิงหะ วรรณสัย ได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่าน่าจะได้นำเค้าโครงเรื่องมาจากรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 เพราะเมื่อนำเนื้อหาของพรหมจักรมาพิจารณาร่วมกับรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 ก็พบว่ามีความคล้ายคลึงกันหลายตอน อาทิ ตอนที่พระยาพรหมจักรยกธนู พระยาพรหมจักรตามกวาง พระยาวิโรหาลักนางสีดา พระยาพรหมจักรได้วานรคือพระยากาวินทราชเป็นพันธมิตร การจองถนน พระยาพรหมจักรได้พิเภกเป็นที่ปรึกษา รวมถึงการทำสงครามระหว่างฝ่ายพระยาพรหมจักรกับฝ่ายยักษ์ เป็นต้น (Wansai, 1979, p. 1) สำหรับเหตุผลที่ทำให้พรหมจักรมีเนื้อหาลำบากคล้ายคลึงกับรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 นั้น ในทัศนะของผู้วิจัยเชื่อว่าน่าจะมาจากการที่กวีมีโอกาสได้รับรู้เรื่องราวของรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 จนเกิดความประทับใจ จึงนำมาสู่การนำเค้าโครงเป็นโครงเรื่องหลักของพรหมจักรในเวลาต่อมา จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าพรหมจักรแม้จะไม่ได้มีที่มาจากรามายณะโดยตรงแต่ทว่ามีการมีที่มาจากรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 ก็สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของรามายณะในวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยและไทยวนได้เป็นอย่างดี โดยพรหมจักรได้ถูกปรับเปลี่ยนจากรามเกียรติ์เรื่องรามาวตารมาเป็นวรรณกรรมชาดกด้วยวิธีการ ดังนี้

วิธีที่หนึ่งจัดแบ่งเนื้อหาของเรื่องตามแบบอย่างวรรณกรรมชาดก ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจุบันวัตถุ คือ ที่มาของการเล่าเรื่องในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า ในพรหมจักรได้กล่าวถึงเนื้อหาปัจจุบันวัตถุไว้ว่า บรรดาพระสงฆ์ได้สนทนากันเรื่องที่พระเวทัทกระทำให้โลกทุพบาทเมื่อพระพุทธเจ้าได้สดับเรื่องราวที่พระสาวกสนทนากันด้วยทิพยโสตก็

ทรงปรารถนาจะแสดงธรรมจึงเสด็จออกมายังที่ชุมนุมสงฆ์ และเมื่อบรรดาพระสงฆ์กราบทูลถึงหัวข้อที่สนทนากันพระพุทธเจ้าก็ทรงกล่าวขึ้นว่า แม้ในอดีตชาติพระเวทที่ตกได้เคยกระทำให้ติดยาพิษแก่พระองค์มาแล้ว จนพระสาวกรูปหนึ่งกราบทูลอาราธนาให้แสดงธรรมพระพุทธเจ้าจึงทรงเริ่มเล่าถึงชาดกเรื่องพรหมจักร

ส่วนที่ 2 อดีตวัตถุ คือ เรื่องในอดีตของพระพุทธเจ้าที่ทรงบำเพ็ญบารมีในพระชาติต่าง ๆ ในพรหมจักร เมื่อพระสาวกทูลอาราธนาแล้วพระพุทธเจ้าก็ทรงเริ่มเล่าถึงเรื่องราวในอดีตชาติ โดยเริ่มที่เรื่องราวของพระยาวิโรหาราชาบิดาของวิโรหาราชมารจากนั้นจึงเล่าเรื่องราวทั้งหมดอย่างละเอียดจนจบเรื่อง

ส่วนที่ 3 สโมธาน หรือ ประชุมชาดก คือ การแสดงความสัมพันธ์ของบุคคลในอดีตที่เชื่อมโยงกับในสมัยพุทธกาล ในพรหมจักรเมื่อพระพุทธเจ้าทรงเล่าเรื่องราวทั้งหมดจบแล้วก็ทรงเล่าต่อว่าใครเกิดมาเป็นอะไรและมีความสัมพันธ์กันอย่างไรในชาติปัจจุบัน

วิธีที่สอง ปรับเปลี่ยนเนื้อหา สถานะ และบทบาทของตัวละครให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะตัวละครเอกคือ พระยาพรหมจักรที่ถูกเปลี่ยนสถานะและบทบาทจากนารายณ์อวตารผู้มีหน้าที่ปราบอธรรมมาเป็นพระโพธิสัตว์ผู้มุ่งบำเพ็ญทานบารมี โดยพรหมจักรแบ่งเนื้อหาออกเป็น 10 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เริ่มต้นด้วยการปรารภเรื่อง จากนั้นกล่าวถึงการกำเนิดของวิโรหาราช (ทศกัณฐ์) พระยาวิโรหาราชเที่ยวเมืองสวรรค์ พระยาวิโรหาราชเข้าหานางสุธรรมา กำนินรัตน์สีดา (นางสีดา) จนถึงตอนที่พระยาวิโรหาราชส่งลอยแพนางรัตนสีดา

ตอนที่ 2 กล่าวถึงการกำเนิดพระยาพรหมจักร (พระราม) และรัมมจักร (พระลักษณ์) จนถึงตอนที่พระยาพรหมจักรและรัมมจักรศึกษาวิชาการที่ตักศิลา

ตอนที่ 3 กล่าวถึงการราชาภิเษกพระยาพรหมจักรและพระยารัมมจักร พระยาพรหมจักรออกตามหาคู่บุญ นายพรานตามกวางทองพบนางรัตนสีดา พระยาร้อยเอ็ดหัวเมืองลงยกศร จนถึงตอนที่พระยาพรหมจักรรบกับยักษ์พร้อมกับได้แก้วทิพพจักขุ

ตอนที่ 4 กล่าวถึงตอนพระยาพรหมจักรยกศรได้นางรัตนสีดา พระยาวิโรหาราชลักตัวนางรัตนสีดา พระยาวิโรหาราชนำนางรัตนสีดามาไว้ในกรุงลงกา จนถึงตอนที่พระยาพรหมจักรออกตามหานางรัตนสีดา

ตอนที่ 5 กล่าวถึงตอนพระยาพรหมจักรพบครุฑ พระยาพรหมจักรได้พระยากาวินทราช (สุกรีพ) และหอรมาน (หนูมาน) เป็นพันธมิตรลูกควาย (ทรพี) ชำพ่อ พระยากาสี (พาลี) ปราบลูกควาย พระยากาวินทราชขึ้นครองราชย์ จนถึงตอนที่พระยาพรหมจักรส่งสารไปยังเมืองพารานสีขอความช่วยเหลือ

ตอนที่ 6 กล่าวถึงตอนหอรมานจองถนน พระยาวิโรหาราชได้พญานาคเป็นพันธมิตร หอรมานสืบข่าวนางรัตนสีดา หอรมานเผากรุงลงกาศึกลงกาครั้งที่ 1 จนถึงตอนที่พระยาพรหมจักรได้ตัวนันทอุปราชเป็นเชลย

ตอนที่ 7 กล่าวถึงตอนทำศึกลงกาครั้งที่สองพญานาคลักตัวพระยาพรหมจักรไปเมืองบาดาล ทำศึกลงกาครั้งที่สามพระยาพรหมจักรโดนลูกศรพระยาวิโรหาราช นันทอุปราชบอกวิธีเอาชนะพระยาวิโรหาราช ทำศึกลงกาครั้งที่สี่ จนถึงตอนที่ พระยาวิโรหาราชตาย

ตอนที่ 8 กล่าวถึงการอภิเษกพระยาพรหมจักรและนางรัตนสีดา นางรัตนสีดาว่าดรูปพระยาวิโรหาราช จนถึงตอนที่นางรัตนสีดาถูกขับออกจากเมือง

ตอนที่ 9 กล่าวถึงตอนพระยาพรหมจักรรับนางรัตนสีดากลับเมือง จนถึงตอนที่พระยาพรหมจักรได้รับการราชาภิเษกให้เป็นพระจักรพรรดิราชและได้นางแก้วจากอุตรกรูทวีปมาเป็นมเหสีฝ่ายซ้าย

และ**ตอนที่ 10** ตอนสุดท้ายกล่าวถึงการบำเพ็ญบารมีของพระจักรพรรดิราชว่าได้บำเพ็ญบารมีสืบต่อเนื่องเป็นเวลาช้านานจนมีเทวบุตรมาจุติในครรภ์ของนางแก้วอุตรกรูทวีปประสูติเป็นราชธิดาชื่อ “สุวณณพิมพาकुมาลี” จากนั้นเนื้อหากล่าวต่อเนื่องเรื่องการบำเพ็ญทานบารมีของพระยาจักรพรรดิราชจนสิ้นอายุขัยและได้ไปเกิดบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ จากนั้นพระพุทธรูปองค์จึงประชุมชาดก

พรหมจักร : ภูมิหลังด้านการประพันธ์

พรหมจักรนับวัดซีเหล็กมีการแต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทร้อยแก้วบางตอนมีการยกคาถาบาลีมาตั้งแล้วจึงมีการแปลความเกี่ยวกับรูปแบบการประพันธ์ อาจารย์สิงหะวรรณสัย ได้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่า ต้นฉบับเดิมของพรหมจักรน่าจะมีการแต่งเป็นภาษาบาลี ต่อมาจึงมีคนนำมาแปลเป็นภาษาสันสกฤต โดยวิธีการคือ ยกคาถาบาลีขึ้นมามาตั้งแล้วจึงแปลความ (Wansai, 1979, p. 1) ดังนี้

ตัวอย่าง

“...นโม ตสสตุฏฐา อิทธิ สตุถา สวตถิโย อุบนิสสาย เขตวนเน วิห
รณโต เทวทตฺต อารพภ กเถสิฯ สารโว พังคฺราสํปฺปฺริสสํทังทลลย สตุถา
อันว่า สัพพัญญูพระพุทธเจ้าแห่งเราเมื่อยังอยู่สำราญในป่าเขตวนาราม ก็
อาศรัยเชิงเมืองสวตถิ หื้อเป็นที่โคจรคาม แล้วก็ปรารภซึ่งเทวทตฺตเถร
หื้อเป็นเหตุแก่พระธัมมเทสนา อันอาจารย์เจ้าหากเขวดกตหมายด้วย
อาทิ บาทตันคาถาว่า “ ภพฺพ เท สธมฺมา วรณฺณนาเทติ.. ” นี่แล...”

(Wansai,1979, p. 1)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าในตอนต้นของประโยคมีการยกคาถาบาลีมาตั้งจาก
นั้นจึงเป็นการแปลความเป็นภาษาที่เข้าใจง่ายโดยต้นฉบับโบราณเป็นการแปลความด้วยตัว
อักษรล้านนาแต่ตัวอย่างที่ผู้วิจัยยกมาเป็นข้อความที่มีการปริวรรตเป็นตัวอักษรภาษาไทย
เรียบร้อยแล้ว นอกจากนั้นยังพบรูปแบบของการยกคาถาบาลีมาแทรกในตัวบทในลักษณะ
บทเจรจาของตัวละคร ดังนี้

ตัวอย่าง

เมื่อนั้น พระยาอินทาทิราชเจ้าก็ถามว่า “กุโธ อาคโตสิ อิ
เทวคฺตฺวํ ขุขราชา หุตฺวา อุทาทุ ราชา มนุสฺสราชนโต กิณฺณาวาคโต-ต”
ดังนี้ โก มาริสาตุราท่านผู้เป็นท้าวพระยาท่านมาแต่ที่ใดชา ท่านเป็นยักข
ราชอันฤชา รู้ว่าท่านเป็นมนุสสชาติเมืองคนอันชาฤาท่านมารอดมาเถิง
ในเมืองฟ้าที่นี้อันเป็นที่อยู่แห่งเรา ด้วยเหตุการณ์ดังฐานั้นชา

(Wansai,1979, p. 9)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าการตั้งคำถามของพระอินทร์มีลักษณะเป็นคาถา
บาลีจากนั้นจึงแปลความให้เข้าใจง่ายในตอนท้าย นอกจากรูปแบบการประพันธ์ที่เป็นโวหาร
ร้อยแก้วแล้วเนื้อหาบางช่วงของพรหมจักรฉบับวัดชี้เหล็กยังพบรูปแบบการประพันธ์ที่มี
สัมผัสคล้ายร้อย ดังนี้

ตัวอย่าง

“...ป่าไม้และสลอกห้อยราวเขา ไปตราบต่อเข้าถึงคำ ก็
พรา้เขานอนในป่าใหญ่ใน เมื่อนั้นสองหน่อไธ้ ก็ชวนกันตื่นเมื่อหน้า คัน
เถิงรุ่งแจ้งสายฟ้า พระอาทิตย์ขึ้นมา ราชบุตรดาทั้งสองก็วิ่งไปเข้าป่า
ทันที...”

(Wansai,1979, p. 80)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าการส่งสัมผัสพยางค์สุดท้ายของวรรคแรกไปสู่พยางค์ที่ 3 4 หรือ 5 ของวรรคถัดไปซึ่งการส่งสัมผัสดังกล่าวมีลักษณะคล้ายกับร้อยยาวหรือร้อยโบราณ และเมื่อนำรูปแบบคำประพันธ์ของพรหมจักรฉบับวัดชีเหล็กมาเปรียบเทียบกับรูปแบบคำประพันธ์ของนิทานชาดกที่ปรากฏในพระไตรปิฎกหรือนิบาตชาดกและนิทานชาดกในชุดปัญญาสาตกซึ่งเป็นชาดกนอกนิบาตก็พบว่ารูปแบบคำประพันธ์ของพรหมจักรฉบับวัดชีเหล็กมีลักษณะเช่นเดียวกับนิทานชาดกทั้ง 2 กลุ่ม คือ มีลักษณะ โวหารร้อยแก้วแทรกด้วยคาถาบาลีและร้อยยาว ซึ่งการที่พรหมจักรมีรูปแบบคำประพันธ์ที่เหมือนกันกับนิทานชาดกในพระไตรปิฎกและนิทานชาดกในชุดปัญญาสาตกน่าจะมาจากการที่กวีได้เคยสัมผัสกับนิทานชาดกทั้ง 2 กลุ่มมาก่อนจึงได้นำรูปแบบคำประพันธ์ดังกล่าวมาเป็นแบบอย่างในการแต่งพรหมจักร ขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงความพยายามของกวีที่ต้องการให้พรหมจักรอยู่ในสถานะของวรรณกรรม “ศักดิ์สิทธิ์” และได้รับการยอมรับในสถานะของวรรณกรรม “ชาดก” อย่างสมบูรณ์โดยอาศัย “ชนบ” ในการประพันธ์มาเป็นเครื่องมือในการประกอบสร้างสถานะดังกล่าว นอกจากนั้นยังแสดงให้เห็นว่ากวีผู้ประกอบสร้างพรหมจักรเป็นผู้มีความรู้ในภาษาบาลีและร้อยโบราณอย่างแตกฉานด้วยเช่นกัน

พลวัตของรามายณะสู่พรหมจักรจากวรรณกรรมอินเดียสู่วรรณกรรมไทยวน

นอกจากจะได้รับความนิยมในอินเดียแล้ววรรณกรรมพระรามยังได้รับความนิยมในดินแดนต่าง ๆ แม้ว่าในเวลาต่อมารายละเอียดของเรื่องจะถูกปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในดินแดนนั้น ๆ ก็ตาม แต่ทว่าก็กลืนอายุของวรรณกรรมพระรามก็ยังบอวลอยู่ในตัวบทของวรรณกรรมที่ถูกประกอบสร้างขึ้นใหม่เสมอสำหรับเหตุผลสำคัญที่ทำให้วรรณกรรมพระรามแพร่กระจายไปในดินแดนต่าง ๆ นั้นเชื่อว่ามีมาจากการพยายามที่จะเผยแผ่แนวคิดศาสนาพราหมณ์ และสถาปนาความเป็นอินเดียใน

แวนแคว้นที่ไกลออกไปในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปรากฏหลักฐานการแพร่กระจายของวรรณกรรมพระรามในหลายพื้นที่ โดยอาศัยช่องทางที่สำคัญ คือ การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคนอินเดียกับผู้คนในท้องถิ่น โดยคนอินเดียที่เดินทางมายังภูมิภาคนี้ได้มาพร้อมกับสำนึกอยู่ในเรื่องราวของวรรณกรรมพระรามและก่อดนตรีที่จะบอกเล่าเรื่องราวของวีรบุรุษที่ตนยกย่องให้แก่บุคคลที่ตนได้พบปะเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นได้รับรู้ในเรื่องราวของรามเช่นเดียวกับตน

โดยวรรณกรรมพระรามเมื่อเข้ามาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ได้แพร่กระจายทั่วไปในหลายพื้นที่และหลายกลุ่มชาติพันธุ์รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณตอนเหนือของประเทศไทย ซึ่งวรรณกรรมพระรามที่รับมานั้นได้ถูกแปรสภาพให้เป็นวรรณกรรมพุทธศาสนาในชื่อ พรหมจักร แต่ทว่าในความเป็นพรหมจักรก็ยังคงกลิ่นอายของวรรณกรรมพระรามไว้ในรูปแบบของโครงเรื่องหลัก โดยพรหมจักรได้ถูกตั้งข้อสันนิษฐานว่าน่าจะมีการนำเค้าโครงเรื่องมาจากรามเกียรติ์ฉบับพระพุทธรูปยอตาจุฬาโลกมหาราชหรือที่รู้จักทั่วไปในชื่อรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 เพราะมีเนื้อหาที่คล้ายกันหลายตอนตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในการศึกษาภูมิหลังของเรื่อง ซึ่งการที่กวีเลือกที่จะนำเค้าโครงเรื่องของรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 มาเป็นต้นแบบในการประกอบสร้างพรหมจักรนั้นในทัศนะของผู้วิจัยคิดว่าเป็นผลมาจากการที่กวีมีโอกาสดำรงและศึกษาเรื่องราวของรามเกียรติ์ฉบับดังกล่าวจากช่องทางใดช่องทางหนึ่งมาก่อนอย่างละเอียดจนเกิดเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างพรหมจักรในเวลาต่อมา

สำหรับที่มาของรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 นั้นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ๑ ทรงเริ่มพระราชนิพนธ์เมื่อปี พ.ศ. 2340 เป็นสมุดไทยความยาว 102 เล่ม มีต้นเค้ามาจาก “มหากาพย์รามายณะ” ของวาลมิกิ และวรรณกรรมพระรามอีกหลายเรื่อง รามายณะของอินเดียตอนใต้คือรามายณะของทมิฬและรามายณะของเบงกาลี หนุมานนาฏกะ ทิเกยัตตศรียัม วิษณะปุราณะ และรามายณะสันสกฤตฉบับองคินาย เป็นต้น สำหรับเหตุผลสำคัญที่ทำให้รัชกาลที่ 1 ทรงพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ขึ้นมาใหม่ให้มีความสมบูรณ์นั้นถ้าพิจารณาจากวัตถุประสงค์ในรายตอนต้นเรื่องและโครงตอนท้ายเรื่องที่ว่า

“...ถนอมถนอมประดับไสต ประโยชน์ฉลองเฉลิม เจริญจหาทิพย์
ประสาธ ประกาศศอกอ้าว องค์บพิตรพระเจ้าช้างเผือกผู้ครอง
เมือง ฯ ”

(King Rama I, Vol. 1, p.2)

จบ เรื่องราเมศล้าง	อสุรพงศ์
บ พิตรธรรมมิก	ทรง แต่งไว้
ริ ร่ำพร่ำประสงค์	สมโภช พระนา
บุรณ บำเรอรอยให้	อ่านร้องรำเกษม

(King Rama I, Vol. 4, p.760)

ก็จะทราบว่าเหตุที่ทรงพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ขึ้นมาใหม่ให้มีความสมบูรณ์นั้น มาจากเหตุผลสำคัญคือ เพื่อต้องการที่จะเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์ตามราชประเพณี รวมถึงเพื่อใช้สำหรับเป็นมหรสพบันเทิงแก่ประชาชน แต่อีกหนึ่งประเด็นสำคัญที่น่าจะได้กล่าวถึงก็คือพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ๑ ต้องการให้รามเกียรติ์เป็นเครื่องมือในการสร้าง “สิทธิธรรม” และ “ความชอบธรรม” ในการปกครองอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดให้แก่พระองค์และพระราชวงศ์จักรี เหตุผลสำคัญเพราะในช่วงรัชสมัยของพระองค์ถือเป็นยุคแห่งการ “เริ่มต้นใหม่” ของทั้ง “ราชธานี” และ “พระราชวงศ์จักรี” แน่แน่นอนว่าการเร่งสร้างฐานอำนาจให้แก่พระองค์และพระราชวงศ์ใหม่จึงถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างเร่งด่วน ดังนั้นการนำพระองค์และพระราชวงศ์จักรีไปผูกโยงกับแนวคิดเรื่อง “บุญญาธิการ” และการ “อวดตาร” ของพระนารายณ์เพื่อปราบทุกข์เข็ญในโลกมนุษย์ตามแบบฉบับที่เคยปฏิบัติกันมาจึงดูจะเป็นช่องทางลัดที่ดีที่สุด

รามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 ได้รับการชำระอีกครั้งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยชำระเสร็จสิ้นสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2408 ทั้งนี้ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีเรื่อยมาจนถึง ปี พ.ศ. 2408 เป็นช่วงเวลาที่ล้านนาตกอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของสยามในฐานะประเทศราช ซึ่งในทัศนะของผู้วิจัยคิดว่า การที่ล้านนาต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลสยามนี้เองคือ เหตุผลสำคัญที่ราชสำนักล้านนาจะมีการเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์กับราชสำนักสยาม ซึ่งการเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันนี้เองที่ทำให้ราชสำนักล้านนามีโอกาสรับเอาวิถีคิด ระเบียบแบบแผน ตลอดจนจารีตประเพณีต่าง ๆ จากราชสำนักสยามและจากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นไปได้ว่าราชสำนักล้านนามีโอกาสรับรู้เรื่องราวของรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 ตามวิเทศบายของราชสำนักสยามที่ต้องการให้รามเกียรติ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างฐานอำนาจและสิทธิธรรมในการปกครองให้แก่ตนเอง และเมื่อราชสำนักล้านนารับเอารามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 เข้ามาในวัฒนธรรมของตนแล้วก็น่าจะมีการเผยแพร่ทั่วไปจนเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายถึงขั้นนำไปสู่การเป็นแรง

บันดาลใจให้กวีในการประกอบสร้างวรรณกรรมเรื่องใหม่ซึ่งก็คือพรหมจักร สำหรับคำถามที่ว่าเหตุใดกวีจึงเลือกที่จะประกอบสร้างพรหมจักรให้อยู่ในสถานะของ “ชาตก” ทั้งที่มีความยุ่งยากมากกว่าที่จะประกอบสร้างให้อยู่ในสถานะของวรรณกรรมร้องเล่นทั่วไปนั้น ในทัศนะของผู้วิจัยคิดว่ามีที่มาจากเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ

เหตุผลที่ 1 กวีอยู่ในสถานะของพระภิกษุหรือผู้ที่เคยบวชเรียนมาก่อน ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพรหมจักรอย่างละเอียดก็พบว่าแม้จะมีที่มาจากวรรณกรรมทางโลกและมีสถานะเป็นเพียงชาตกนอกนิบาต แต่พรหมจักรก็ได้ถูกประกอบสร้างขึ้นตามแบบอย่างของ “นิบาตชาตก” ทุกประการทั้งในด้านรูปแบบ เนื้อหา รวมไปถึงการใช้ภาษาและคำประพันธ์ ซึ่งการที่พรหมจักรได้รับการประกอบสร้างอย่างถูกต้องตามขนบของนิทานชาตกนั้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ากวีต้องเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ในนิทานชาตกเป็นอย่างมาก ขณะเดียวกันก็เป็นผู้มีความรู้ในภาษาบาลีและอักษรศาสตร์อย่างแตกฉาน ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่ากวีผู้ประกอบสร้างพรหมจักรจะเป็นพระภิกษุหรือผู้ที่เคยบวชเรียนมาก่อน สำหรับเหตุผลสำคัญที่ทำให้พระภิกษุหรือผู้ที่เคยบวชเรียนมีความรู้ในภาษาบาลีและอักษรศาสตร์อย่างแตกฉานนั้นเป็นผลมาจากการที่ในอดีตวัดถือเป็นแหล่งสรรพวิชาความรู้ที่สำคัญ จากเหตุผลดังกล่าวการบวชจึงมิใช่เรื่องของประเพณีปฏิบัติแต่เพียงอย่างเดียวหากแต่การบวชยังถือเป็นช่องทางของชายไทยและชายชาวล้านนาที่นับถือพุทธศาสนาและเป็นผู้ที่ใฝ่เรียนจะใช้ช่วงเวลาดังกล่าวศึกษาหาความรู้

เหตุผลที่ 2 ถวายเป็นพุทธบูชาและธรรมทาน ในอดีตการรณาคัมภีร์รวมไปถึงนิทานชาตกเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาและเพื่อเป็นธรรมทานนั้นถือเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในล้านนา ดังปรากฏหลักฐานว่าพระสงฆ์ในล้านนาที่มีความรู้แตกฉานในพระไตรปิฎกและภาษาบาลีได้รณาคัมภีร์สำคัญไว้จำนวนมาก อาทิ พระสิริมังคลาจารย์ที่รณาคัมภีร์นาตักตสรูปอภิธัมมสังคณี วชิรสารัตถสังคหะ และชินกาลมาลีปกรณ์ พระโพธิ์รังสีที่รณาคัมภีร์ตำนานจามเทวีวงศ์ และสิทธิคนิทาน หรือปัญญาสชาตกที่มีหลักฐานว่าพระเถระชาวเชียงใหม่เป็นผู้รณาคัมภีร์โดยดัดแปลงจากตำนานและนิทานพื้นบ้าน ซึ่งนอกเหนือจากรายานามที่ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างมาข้างต้นยังมีพระสงฆ์และนักปราชญ์ในล้านนาอีกจำนวนมากที่รณาคัมภีร์และนิทานชาตกที่มีความสำคัญไว้ในพุทธศาสนา ฉะนั้นการที่กวีเลือกที่จะประกอบสร้างพรหมจักรให้เป็นวรรณกรรมชาตกจึงน่าจะมาจากความตั้งใจของ

กวีที่จะถวายพรหมจักรไว้เป็นพุทธานุชาและเพื่อเป็นธรรมทานตามขนบนิยมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ขณะเดียวกันผู้วิจัยยังพบว่าแนวคิดในการรจนาคัมภีร์และนิทานชาดกเพื่อถวายเป็นพุทธานุชาและธรรมทานนั้นยังถูกผูกโยงเข้ากับแนวคิดเรื่อง “อานิสสงส์” ซึ่งถือเป็นกุศโลบายสำคัญที่ใช้ในการจูงใจให้พุทธศาสนิกชนได้เห็นถึงผลลัพธ์ในการประกอบกุศลกรรมและเห็นถึงโทษของการประกอบอกุศลกรรม ดังความในตอนท้ายเรื่องของพรหมจักรได้มีการกล่าวถึงอานิสสงส์ไว้ดังนี้

“...แม้ว่าผู้ใดได้สร้าง (ชาตกะ) เรื่องนี้ด้วยตนก็ดี จ้าน
ท่านเขียนก็ดี ได้เทศนาและได้ฟังก็ดียังธมมอันนี้แล้วปราธนาเอา
ด้วยประการอันใด ก็จักสมฤทธิ์สู่ประการ ต่อทำถึงนิพพานหา
ทุกข์บ่อได้ชะแล...”

(Wansai,1979, p.169)

ในส่วนของการประกอบสร้างเนื้อหานี้ผู้วิจัยพบว่ากวีได้มีปรับเปลี่ยนเนื้อหาของให้พรหมจักรมีความเหมาะสมกับการมีสถานะเป็นวรรณกรรมหรือนิทานชาดกกล่าวคือมีการนำความเชื่อเรื่อง “บุญ” และ “กรรม” มาเป็นแนวคิดหลักในการดำเนินเรื่อง ดังนั้นปมปัญหา ความขัดแย้ง หรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวละครจึงถูกกำหนดด้วยกรรมตามแนวคิดที่ว่า ผู้ใดกระทำความผิดไว้มิได้รับผลตอบแทน และผลดังกล่าวก็คือวิบากกรรมหรืออุปสรรคความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในเรื่อง โดยความเชื่อเรื่องบุญกรรมได้ถูกเน้นย้ำผ่านนิทานแสดงบุญกรรม ซึ่งหมายถึง นิทานที่แสดงให้เห็นถึงกรรมในชาติปางก่อน ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่านิทานแสดงบุญกรรมได้ถูกแทรกไว้ในเนื้อหาของเรื่องโดยตลอด โดยมีลักษณะเป็นนิทานสั้น ๆ บอกเล่าถึงเหตุการณ์ที่ตัวละครนั้น ๆ ได้เคยกระทำในชาติปางก่อนอันเป็นเหตุให้เกิดปมปัญหา ความขัดแย้ง รวมถึงอุปสรรคต่าง ๆ ที่ตัวละครแต่ละตัวต้องตามมาแก้ไขในชาติปัจจุบัน นิทานบุญกรรมที่ปรากฏในพรหมจักรมีจำนวน 8 เรื่อง ดังนี้

1. เหตุที่นางรัตนสีดาถูกลอยแพ
2. เหตุที่พระยาพรหมจักรต้องพลัดพรากจากนางรัตนสีดา
3. เหตุที่เมียของพระยาภินทรราชเป็นลิง
4. เหตุที่พระยานาคเป็นสหายพระยาวิโรหาราช
5. เหตุที่พระยาพรหมจักรถูกธนูยิงที่พระบาท

6. เหตุที่พระยาพรหมจักรถูกพญานาคจับขังไว้ในถ้ำ
7. เหตุที่พระยาวิโรหราชมีเครื่องทิพย์และมีฤทธิ์มาก
- และ 8. เหตุที่พระยาพรหมจักรได้ทิพย์สมบัติจากพระอินทร์และได้เป็นพระจักรพรรดิราช

จากนิทานบุพกรรมทั้ง 8 เรื่องจะเห็นได้ว่าแม้พรหมจักรจะมีการผูกปมความขัดแย้งหลักเช่นเดียวกับรามายณะและรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 นั่นก็คือ การทำสงครามระหว่างพระยาวิโรหราช (ราวณะ, ทศกัณฐ์) และพระยาพรหมจักร (พระราม) เพื่อแย่งชิงตัวนางรันทน์สีดา (สีดา) แต่ความเชื่อเรื่องบุญกรรมก็ยังถือเป็นสิ่งสำคัญที่กระตุ้นใจที่จะเพิ่มเติมลงไปในเรื่องของเรื่อง ซึ่งนิทานบุพกรรมทั้ง 8 เรื่อง ได้ถูกจัดลำดับให้สอดคล้องกับการดำเนินของพรหมจักรตั้งแต่ต้นจนจบ โดยนิทานบุพกรรมแต่ละเรื่องจะทำหน้าที่อธิบายถึงสาเหตุที่ตัวละครแต่ละตัวต้องรับผลของกรรมชั่วและกรรมดีอย่างละเอียด อาทิ การอธิบายถึงสาเหตุที่นางรันทน์สีดาถูกลอยแพ โดยเล่าว่าเหตุที่ทำให้นางรันทน์สีดาต้องถูกลอยแพนั้นเกิดจากการที่ชาตที่แล่นนางได้เคยจับแมวใส่กรงแล้วนำไปลอยน้ำ หรือการอธิบายถึงสาเหตุที่พระยาพรหมจักรต้องพลัดพรากจากนางรันทน์สีดาว่าเกิดจากเมื่อครั้งอดีตชาติพระโพธิสัตว์ (พระยาพรหมจักร) เกิดเป็นชวานาได้เคยจับนกคุ้มตัวเมียตัวหนึ่งเพื่อจะนำไปเป็นอาหารเมื่อนกคุ้มตัวผู้ที่บินไปหาอาหารกลับมาไม่พบกับนกคุ้มภรรยาของตนก็ร้องไห้คร่ำครวญเสียใจ แต่ในท้ายที่สุดพระโพธิสัตว์ก็ได้ปล่อยนกคุ้มตัวเมียนั้นให้กลับไปหานกคุ้มตัวผู้และครอบครอง ซึ่งอุกฤษฏ์กรรมที่ทั้งสองได้กระทำในชาติปางก่อนเป็นเหตุให้ทั้งพระยาพรหมจักรและนางรันทน์สีดาต้องพบกับวิบากกรรมอย่างแสนสาหัส นั่นก็คือ การถูกลอยแพและพบกับความพลัดพราก ซึ่งจากรายละเอียดที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและอธิบายมาในข้างต้น จะเห็นอย่างชัดเจนว่าพรหมจักรได้ถูกประกอบสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องอันสืบเนื่องของการประกอบกรรมดีและกรรมชั่ว โดยตัวละครทุกตัวรวมถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในเรื่องได้ถูกกำหนดให้เป็นภาพแทนของแนวคิดทางพุทธศาสนา

ในขณะที่เดียวกันจากรายละเอียดที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาตั้งแต่ต้นก็แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าพรหมจักรคือผลผลิตหนึ่งที่เกิดจากการแพร่กระจายของวรรณกรรมพระรามและวัฒนธรรมอินเดียสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สู่ดินแดนที่ราบลุ่มตอนกลางของประเทศไทยจนถึงดินแดนล้านนาตามลำดับ โดยการแพร่กระจายดังกล่าวมาสู่กระบวนการรวบรวมทางความคิดและวัฒนธรรมมีผลให้วรรณกรรมพระรามที่รับเข้ามานั้น

เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ เปลี่ยนสถานะจากวรรณกรรมในศาสนาพราหมณ์มาเป็นวรรณกรรมในพุทธศาสนาอย่างแนบเนียนและสมบูรณ์ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นถือเป็นพลวัต (dynamic) ของวรรณกรรมพระราชนิพนธ์ที่เดินทางเข้ามาในวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน โดยพลวัตที่เกิดขึ้นถือเป็นภาพแทนของความพยายามที่จะทำให้วรรณกรรมต่างถิ่นที่รับเข้ามานั้นมีคุณค่าต่อคนในท้องถิ่นให้มากที่สุดซึ่งในที่นี้ก็คือกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนล้านนา

พลวัตทางอุดมคติของตัวละครพระรามสู่ตัวละครพระยาพรหมจักร

จากจุดเริ่มต้นของตัวละคร “พระราม” ที่มีสถานะเป็นเพียงวีรบุรุษในเรื่องเล่ามุขปาฐะจนกลายเป็นนารายณ์อวตารในศาสนาพราหมณ์และพระโพธิสัตว์ในศาสนาพุทธนั้นถือเป็นพัฒนาการของตัวละครพระรามที่ปรากฏควบคู่ไปกับพัฒนาการของเนื้อหาที่ถูกประกอบสร้างขึ้นใหม่หลายต่อหลายครั้งภายใต้บริบททางสังคม วัฒนธรรม และช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบตลอดจนถึงกลวิธีในการประกอบสร้างตัวละครพระรามและตัวละครพรหมจักรก็พบว่า การประกอบสร้างตัวละครทั้งสองถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขสำคัญ คือ กรอบแนวคิดทางศาสนา ค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมของดินแดนหรือท้องถิ่นที่เป็นต้นกำเนิดตัวของละครทั้งสอง จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้วิธีคิด ทักษะคติ บุคลิกลักษณะตลอดจนพฤติกรรมการแสดงออกของตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักรมีความเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกรอบแนวคิดทางศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธขณะเดียวกันก็ทำให้ตัวละครพระรามและตัวละครพรหมจักรมีความโดดเด่นเฉพาะตัว

โดยคุณลักษณะสำคัญของตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักรที่มีความโดดเด่นจนกลายเป็นคุณลักษณะเฉพาะของตัวละครทั้งสองก็คือการมีสถานะเป็น “นารายณ์อวตาร” ตามกรอบแนวคิดทางศาสนาพราหมณ์และมีสถานะเป็น “พระโพธิสัตว์” ตามกรอบแนวคิดทางพุทธศาสนา ซึ่งการมีสถานะที่แตกต่างกันนี้เองที่ส่งผลให้วิธีคิด ทักษะคติ บุคลิกลักษณะรวมถึงบทบาทหน้าที่ของตัวละครพระรามและตัวละครพรหมจักรมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนกล่าวคือ ตามหลักคิดของศาสนาพราหมณ์เชื่อว่ามีเทพเจ้าสูงสุดที่อวตารแยกร่างออกมาเป็นสามองค์เรียกว่า “ตรีมูรติ” โดยแต่ละองค์มีบทบาทหน้าที่สำคัญคือ พระพรหมผู้สร้าง พระศิวะผู้ทำลาย และพระวิษณุหรือนายกผู้ปกป้องคุ้มครอง และบทบาทหน้าที่ของพระนารายณ์ตามกรอบแนวคิดทางศาสนาพราหมณ์นี้เองที่เป็นเงื่อนไข

สำคัญให้ตัวละครพระรามรับบทเป็น “ผู้ปราบอธรรม” เห็นได้จากการที่ตัวละครพระรามทำหน้าที่กำจัด (ฆ่า) ตัวละครที่มีความมีความประพฤติชั่วร้ายกระทำผิดศีลธรรม โดยเฉพาะการสังหารราวณะ (ทศกัณฐ์) ซึ่งบทบาทของตัวละครพระรามในการทำหน้าที่เป็นผู้ปราบอธรรมยังปรากฏในนิทานพระรามอีกหลายเรื่องรวมถึงรามเกียรติ์ของไทย

ส่วนตัวละครพระยาพรหมจักรที่ถูกประกอบสร้างให้อยู่ในสถานะของ “พระโพธิสัตว์” ตามกรอบแนวคิดทางพุทธศาสนานั้นพบว่ามีผลให้บทบาทของตัวละครพระยาพรหมจักรเปลี่ยนจาก “ผู้ปราบอธรรม” มาเป็น “ผู้บำเพ็ญทานบารมี” โดยบทบาทของพระยาพรหมจักรในการเป็นผู้มุ่งบำเพ็ญทานบารมีเห็นได้ชัดเจนจากการเลี้ยงที่จะให้ตัวละครพระยาพรหมจักรต้องรับบทเป็นผู้สังหารตัวละครที่มีความประพฤติชั่วร้ายแม้แต่การลงมือสังหารพระยาวิโรหาราช (ทศกัณฐ์) ก็ถูกเปลี่ยนให้เป็นหน้าที่ของพระยารัชมจักร (พระลักษมณ์) ในขณะที่บทบาทของกษัตริย์ผู้มีจริยวัตรอันงดงามและมุ่งมั่นในการบำเพ็ญทานบารมีกลับได้รับการเน้นย้ำตลอดทั้งเรื่องโดยเฉพาะในตอนท้ายเรื่องที่กล่าวว่าพระยาพรหมจักรให้ตั้งศาลาโรงทานไว้ 6 หลังพร้อมกับให้นำข้าวของเงินทองที่ได้จากต้นกล้วยพลูกล้วยและชุมเงินชุมทองที่พระอินทร์เนรมิตให้มาเป็นทานให้แก่บรรดาพราหมณ์และคนทั้งหลายทุกวันมิได้ขาดจนอายุได้พันปีก็จุติจากโลกมนุษย์ไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

จากการละเอียดที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการมี “สถานะ” ที่แตกต่างกันคือเหตุผลสำคัญที่ทำให้ “บทบาทหน้าที่” ของตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักรมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยทั้งหมดเป็นผลมาจากการที่ตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักรถูกประกอบสร้างขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดทางศาสนามานิยมทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่ทว่าเมื่อนำบทบาทในการเป็นผู้ปราบอธรรมและการเป็นผู้บำเพ็ญทานบารมีที่ปรากฏมาวิเคราะห์ตามทฤษฎีในวรรณคดีสันสกฤตก็จะพบว่าไม่เฉพาะแต่ตัวละครพระรามเท่านั้นที่ได้รับการยกย่องให้อยู่ในฐานะวีรบุรุษ (รณวีระ) หากแต่ตัวละครพระยาพรหมจักรก็ได้รับการยกย่องให้อยู่ในฐานะของวีรบุรุษเช่นกัน เพราะทฤษฎีวรรณคดีสันสกฤตนั้น “วีรล” ที่หมายถึง รสแห่งความมุ่งมั่นกล้าหาญนั้นแบ่งได้เป็น 3 อย่างคือ กล้ารบ เรียกว่า “รณวีระ” กล้าประพฤติธรรมหรือปฏิบัติหน้าที่เรียกว่า “ธรรมวีระ” และกล้าให้เรียกว่า “ทานวีระ” (Raksamani, 1991, pp. 129-130) จากเหตุผลดังกล่าวการบำเพ็ญทานบารมีของตัวละครพระยาพรหมจักรจึงเทียบได้กับการได้รับการยกย่องสรรเสริญให้เป็น วีรบุรุษ (ทานวีระ) เช่นเดียวกับตัวละครพระราม

นอกจากจะได้รับการประกอบสร้างและยกย่องให้เป็นวีรบุรุษแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักรยังถูกประกอบสร้างและยกย่องให้อยู่ในสถานะของ “บุคคลในอุดมคติ” (Myth) อีกสถานะหนึ่ง โดยคุณลักษณะของบุคคลในอุดมคติที่ปรากฏในตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักรเกิดจากการประกอบสร้างบุคลิกภาพ 2 ส่วนร่วมกันคือ การประกอบสร้างบุคลิกภาพภายใน (Internal Personality) และการประกอบสร้างบุคลิกภาพภายนอก (External Personality) ภายใต้กรอบแนวคิด (Concept) เดียวกันคือ ให้ตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักรเป็นบุคคลที่มี “จิตใจ” และ “ความประพฤติที่ดีงาม” ขณะเดียวกันก็เป็นผู้ที่ “มากด้วยความสามารถ” โดยการประกอบสร้างบุคลิกภาพภายในได้ออกแบบให้ตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักรมีคุณลักษณะพิเศษและคุณสมบัติสำคัญที่เหมือนกันคือ เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี มีเมตตา มีจิตใจอ่อนโยน และมีคุณธรรม เป็นต้น ส่วนการประกอบสร้างบุคลิกภาพภายนอกก็ได้ออกแบบให้ ตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักรมีคุณลักษณะพิเศษและคุณสมบัติสำคัญที่เหมือนกันคือ เป็นผู้ที่มีความประพฤติดีสง่างาม กล้าหาญ ขณะเดียวกันก็มีความสุขสบายเรียบร้อยอ่อนโยน หรือแม้กระทั่งออกแบบให้เป็นผู้มีคุณสมบัติในการเป็นผู้นำที่ดี เป็นบุตรที่ดี เป็นบิดาที่ดี เป็นพี่ชายที่ดี จนถึงเป็นการสามีและคนรักที่ดี เป็นต้น ซึ่งคุณลักษณะพิเศษและคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นนี้ได้ทำให้ตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักรอยู่ในสถานะบุคคลในอุดมคติของชนชาวอินโดนีเซียคนไทยวนในพุทธศตวรรษที่ 25 อย่างสมบูรณ์ โดยผู้วิจัยเชื่อว่าการประกอบสร้างให้ตัวละครพระยาพรหมจักรมีสถานะเป็นบุคคลในอุดมคตินั้นเป็นผลมาจากการรับเอาแบบอย่างในการประกอบสร้างตัวละครพระรามให้เป็นบุคคลในอุดมคติในรามายณะและรามเกียรติ์ ดังนั้นการดำรงสถานะบุคคลในอุดมคติจึงถือเป็นคุณลักษณะสำคัญร่วมกันอีกอย่างหนึ่งของตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักรนอกเหนือจากการเป็นวีรบุรุษ ซึ่งคุณลักษณะสำคัญที่ถูกประกอบสร้างขึ้นร่วมกันนี้เปรียบได้กับภาพแทนทางความคิด ความมุ่งหวัง ของผู้คนทั้งสองสังคมที่มีต่อตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักร โดยที่ตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักรได้ถูกคาดหวังให้เป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้กลายเป็นสังคมในอุดมคติตามหลักความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมทางสังคมของตน

จากรายละเอียดที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการเดินทางของตัวละครพระรามจากอินเดียสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จนถึงดินแดนล้านนาซึ่งเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนนั้น ตัวละครพระรามได้ถูกประกอบสร้างขึ้นใหม่ภายใต้กรอบแนวคิดทางพุทธศาสนา ค่านิยมทางสังคม และวัฒนธรรมดั้งเดิมในท้องถิ่นมีผลให้ “สถานะ” และ “บทบาท” ของตัวละครพระยาพรหมจักรมีการเปลี่ยนแปลงไปจากตัวละครพระรามรามายณะอย่างชัดเจน แต่ทว่าก็ยังมิคุณลักษณะสำคัญบางประการที่ทั้งตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักรยังคงไว้ร่วมกันนั่นก็คือการมีสถานะเป็น “วีรบุรุษ” และ “บุคคลในอุดมคติ” ซึ่งปรากฏการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นนี้ถือเป็นพลวัต (Dynamic) ของตัวละครพระรามสู่การเป็นตัวละครพระยาพรหมจักร โดยพลวัตที่เกิดขึ้นถือเป็นภาพแทนทางความคิดและความมุ่งหวังของคนไทยวนที่มีต่อตัวละครพระยาพรหมจักรในการทำหน้าที่ขับเคลื่อนสังคมของตนให้กลายเป็นสังคมในอุดมคติขณะเดียวกันตัวละครพระยาพรหมจักรก็เปรียบได้กับสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สื่อให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของชาวไทยวน

บทสรุป

จากผลการศึกษาทำให้รู้ว่ารามายณะฉบับวาลมิกิมีที่มาจากเรื่องเล่าของบุคคลที่ได้รับการยกย่องให้เป็นวีรบุรุษในโลกอินเดียโบราณและมีจุดเริ่มต้นจากการเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะจนพัฒนาเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ โดยฤๅษีวาลมิกิได้ประกอบสร้างเนื้อหาของเรื่องขึ้นใหม่ภายใต้กรอบแนวคิดทางศาสนาพราหมณ์ ส่วนการศึกษาพรหมจักรนั้นจากผลการศึกษาทำให้รู้ว่พรหมจักรมีที่มาจากรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1 เห็นได้จากการมีโครงเรื่องหลักและเนื้อหาของเรื่องที่คล้ายคลึงกันหลายตอน จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้พรหมจักรปรากฏกล้านายของวรรณกรรมพระราม (รามายณะฉบับวาลมิกิและรามเกียรติ์ฉบับ ร.1) ขณะเดียวกันก็ทำให้รู้ว่สังคมอินเดียและสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนในสมัยโบราณนั้นแนวคิดทางศาสนาได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างบรรทัดฐานและขัดเกลาพฤติกรรมทางสังคม ทั้งนี้เพื่อให้สังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันดำเนินไปสู่การเป็นสังคมในอุดมคติ

ส่วนความเข้าใจในกระบวนการเกิดพลวัตอุดมคติของตัวละครพระรามสู่การเป็นตัวละครพระยาพรหมจักรนั้น จากผลการศึกษาทำให้รู้ว่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดพลวัต

ดังกล่าวคือ แนวคิดทางศาสนา ค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน โดยพลวัตที่เกิดขึ้นนำมาสู่การเปลี่ยนสถานะของตัวละครพระยาพรหมจักรคือ เปลี่ยนจาก “นารายณ์อวตาร” มาเป็น “พระโพธิสัตว์” มีผลให้บทบาทของตัวละครพระยาพรหมจักร เปลี่ยนจากผู้ “ปราบอธรรม” มาเป็นผู้ “มุ่งบำเพ็ญทานบารมี” แต่เมื่อนำบทบาทของการเป็นผู้ปราบอธรรมและผู้บำเพ็ญทานบารมีมาวิเคราะห์ตามแนวทางของทฤษฎีรสนิเวศวรรณคดีสันสกฤตก็พบว่าทั้งตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักรต่างก็ได้รับการยกย่องให้อยู่ในสถานะของ “วีรบุรุษ” ทั้งคู่ ขณะเดียวกันผู้วิจัยก็ยังพบว่านอกจากจะได้รับการยกย่องให้อยู่ในสถานะของวีรบุรุษแล้วตัวละครพระรามและตัวละครพระยาพรหมจักรยังได้รับการยกย่องให้เป็น “บุคคลในอุดมคติ” ด้วยวิธีการคือ ประกอบสร้างบุคลิกภาพภายในและบุคลิกภาพภายนอก โดยออกแบบให้ตัวละครพระยาพรหมจักรมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับตัวละครพระรามคือ เป็นคน “ดี” ขณะเดียวกันก็เป็นผู้ที่ “มากด้วยความสามารถ” ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวละครพระยาพรหมจักรถือเป็นพลวัต (Dynamic) ของตัวละครพระรามที่เดินทางเข้ามาในดินแดนที่เป็นที่ตั้งของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน ส่งผลให้ตัวละครพระรามที่เข้ามานั้นมีพัฒนาการไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ขณะเดียวกันตัวละครพระรามที่มีพัฒนาการมาเป็นตัวละครพระยาพรหมจักรก็ยังทำหน้าที่ของการเป็นภาพแทนทางความคิดและความมุ่งหวังของกวีที่มีต่อผู้คนรวมไปถึงสังคมของตน โดยมุ่งหวังที่จะให้ตัวละครพระยาพรหมจักรเป็นตัวจักรและฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนผู้คนและสังคมปัจจุบันให้กลายสถานะไปเป็นบุคคลและสังคมในอุดมคติ

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพลวัตอุดมคติของเนื้อหาและตัวละครพระรามในรามายณะกับวรรณกรรมพระรามเรื่องอื่น ๆ ที่ปรากฏในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

References

- Chaisi, W. (2011). **Phrom Chak : A study of the Lanna version of Ramakian as Jataka literature** (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Chinnun, P. (2004). **Analysis of Hanuman in Ramayana editions** (Master's thesis). Thaksin University, Songkhla. (In Thai)
- Chotmani, P. (2000). **Analysis of the heroes in the Ramayana, the royal writings of the reign of King Rama II** (Master's thesis). Thaksin University, Songkhla. (In Thai)
- Kammasut, P. (2001). **The leadership role of Rama in the Ramayana** (Master's thesis). Ramkhamhaeng University, Bangkok. (In Thai)
- King Rama I. (1997). **Ramayana drama. 4 volumes**. Bangkok: Sinlapa Bannakhan. (In Thai)
- King Rama VI. (1941). **Source of Ramakian**. Phranakhon: Phrachan Publisher. (In Thai)
- Krasaechai, P. (1981). **Literature of Lanna Thai started Brahmachak : an analytical study**. (Master's thesis). Silpakorn University, Nakhon Pathom. (In Thai)
- Laosunthon, N. (2005). Rama Jataka : the transformation from original literature to literature identity. **Royal academy** 30, (4), 1012-1020. (In Thai)
- Nakbuppha, K. (1999). **Fundamentals of reading Thai literature**. Bangkok: Ton O, Grammy. (In Thai)

- Na Thalang, S. (2002). **Tai people in fairy tales**. Bangkok: Matichon.
(In Thai)
- Nunsuk, P. (1981). **The influence of the epic Ramayana in Southeast Asia**. Bangkok. Office of the National Culture committee. (In Thai)
- Prince Phithayalappharuethiyakon. (1963). **The universe of knowledge**.
Phra nakhon: Thai Samphan. (In Thai)
- Prince Phithayalappharuethiyakon. (1970). **Rama story**. Phra nakhon:
Phrachan Publisher. (In Thai)
- Raksamani, K. (2012). **Valmiki's epic Ramayana, Thai version**. Bangkok:
Silpakorn University. (In Thai)
- Wansai, S. [Pariwat]. (1979). **Jataka outside Nibat Phrom Chak :
Ramayana idioms in Lanna Thai language**. Bangkok: Mitnara
Kanphim Publisher. (In Thai)
- Wanwet, N. (2015). The first translation of Valmiki's Ramayana in the history
of Thai literature. **Journal of Humanities and Social Sciences**,
266-276. (In Thai)
- Wara-eksiri, S. (2016). **The identity of Sita in various editions of the
Ramayana** (Master's thesis). Silpakorn University, Nakhon Pathom.
(In Thai)
- Wongkasikon, C. (1986). **Analysis of the Ramayana drama in writings of
King Rama I the Great according to the principle of drama**
(Master's thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)

กลวิธีทางภาษาสู่การนำเสนอภาพแทนนักแสดงชายและนักแสดงหญิง กรณีศึกษาเป็นประเด็นข่าวซุบซิบดารา*

Language Strategies for Representing Images of Actors
and Actresses: A Case Study of Celebrity Gossip*

กฤษฎา กันติชล¹ / ณฐ อังสุวิริยะ²
Kritsada Kantichon¹ / Natha Angsuwiriya²

^{1,2}คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา 90110, ประเทศไทย

^{1,2}Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Songkla 90110, Thailand

Corresponding author. Email: kritsada020840@gmail.com

Received: June 10, 2021

Revised: August 19, 2021

Accepted: December 15, 2021

Abstract

This research has the objectives to study the language strategies from online headlines for representing images of actors and actresses. The data analyzed were primary and secondary headlines from entertainment news sources collected through the website News.kapook.com, 114 articles in total. The findings revealed three language strategies as follows:

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในรายวิชา 896-524 ภาษาไทยกับอุดมการณ์เพศสภาพ หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

1) *Vocabulary strategies*: It was found the use of words for calling actors and actresses that reflected the image of the beauty faces but bad habits actors and the image of actresses represented the beauty of their body shapes and faces. The use of verbs represented both positive and negative images of actors, but represented only negative images of actresses. 2) *Sentence structure strategies*: It was found the use of interrogative sentences that identified the purpose of representing different images of actors and actresses. The sentences represented causes and effects by depicting images of actors with bad behaviors and representing images of actresses involving in the important role, selfless motherhood. 3) *Metaphor strategies*: It was found that these *strategies* could reflect images of actors and actresses in various appearances such as objects, foods, and wildlife. From the study of language strategies, the images of actors were humans with violence, coquetry and lust. Meanwhile, they were family-loving and amiable with good personalities as well. The images of actresses were reflected as humans with selflessness and motherhood. At the same time, they also had nightlife behaviors, coquetry and disrespect. There was a found common point of the same visualization and definition between actors and actresses, which were desire and lust.

Keywords: language strategies, images, actors, actresses

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาจากพาดหัวข่าวต่อการนำเสนอภาพตัวแทนของนักแสดงชายและนักแสดงหญิง วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นพาดหัวข่าวหลักและพาดหัวข่าวรองจากแหล่งข่าวบันเทิง โดยรวบรวมข้อมูลผ่านเว็บไซต์ News.kapook.com จำนวน 114 ตัวบท ผลการศึกษาพบ กลวิธีทางภาษา 3 กลวิธี ได้แก่ *กลวิธีการใช้คำศัพท์* พบว่าการใช้คำเรียกของนักแสดงชายและนักแสดงหญิง สะท้อนให้เห็นภาพของนักแสดงชายให้มีบุคลิกษณ์ที่ตีแต่นิสัยแย่ ภาพของนักแสดงหญิงนำเสนอให้สัมพันธ์กับความ

งามของรูปร่างและหน้าตา ส่วนการใช้คำกริยานำเสนอภาพของนักแสดงชายทั้งด้านบวกและด้านลบ ส่วนนักแสดงหญิงถูกนำเสนอด้านลบเพียงด้านเดียว *กลวิธีโครงสร้างประโยค* พบว่าการใช้ประโยคคำถามแสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายของการนำเสนอภาพของนักแสดงชายและหญิงที่แตกต่างกัน ส่วนการใช้ประโยคแสดงเหตุและผลโดยนำเสนอภาพนักแสดงชายมีพฤติกรรมที่ไม่ดี และนำเสนอภาพนักแสดงหญิงที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่อันสำคัญ คือ ความเป็นแม่ที่ยอมเสียสละ และ*กลวิธีอุปลักษณ์* พบว่าสะท้อนภาพนักแสดงชายและหญิงในลักษณะต่าง ๆ เช่น วัตถุสิ่งของ อาหาร และสัตว์ป่า จากการศึกษากลวิธีทางภาษาพบว่าภาพแทนของนักแสดงชายที่เป็นมนุษย์ ชอบใช้ความรุนแรง เจ้าชู้ มีความปรารถนาทางเพศ ขณะเดียวกันก็เป็นคนที่รักครอบครัว อัจฉริยะดี บุคลิกภาพดี ส่วนภาพของนักแสดงหญิงสะท้อนให้เห็นถึงผู้ที่เสียสละ ความเป็นแม่ ขณะเดียวกันก็มีพฤติกรรมเที่ยวกลางคืน เจ้าชู้ ไม่รักษานวลสงวนตัว โดยพบจุดร่วมต่อการมองภาพและการให้ความหมายระหว่างนักแสดงชายและนักแสดงหญิงที่เหมือนกันคือ ความปรารถนาและระคะทางเพศ

คำสำคัญ กลวิธีทางภาษา ภาพแทน นักแสดงชาย นักแสดงหญิง

บทนำ

นักแสดงเป็นผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดและการดำเนินชีวิตค่อนข้างมากสำหรับประชาชนในสังคม โดยเฉพาะผู้ติดตามผลงาน บทบาทของนักแสดงมีอิทธิพลทางความคิดของผู้คนในสังคม นักแสดงจึงอาจเป็น ‘ตัวแทน’ กลุ่มคนในสังคมได้ผ่านประเด็นปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้น เช่น เพศสภาพ การทำงาน หรือการวางตัว เมื่อปัญหาเกิดขึ้นกับนักแสดงชายและนักแสดงหญิง ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความคิด มุมมอง ทศนคติของคนในสังคมผ่าน ‘ภาษา’ อันเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยสะท้อนความคิดของคนในสังคมได้ จึงกล่าวได้ว่า ภาพลักษณ์ของนักแสดงชายและนักแสดงหญิงมีอิทธิพลต่อผู้คนในสังคม ขณะเดียวกันพฤติกรรมหรือประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักแสดงชายและนักแสดงหญิง อาจสะท้อนให้เห็นถึงมุมมอง ความคิด ทศนคติและการสร้างความเข้าใจอย่างแท้จริงของคนในสังคมผ่านภาพแทนหรือภาพตัวแทนที่มีต่อนักแสดงชายและนักแสดงหญิงที่มีถูกกล่าวถึงควบคู่ไปกับข่าวบันเทิงทั้งในด้านดีและไม่ดี เพราะนักแสดงถือเป็นบุคคลสาธารณะ การดำเนินชีวิตหรือการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ย่อมได้รับความสนใจใคร่รู้ของประชาชนทั่วไป (Geadiya, 2009,

p. 46) ผ่านสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะ ชาว อินเป็นเครื่องมือการประชาสัมพันธ์ที่สำคัญ สำหรับการสื่อสารมวลชนเป็นอย่างมาก (Kirkkiat & Panadda, 1989, as cited in Phaasukthaworn, 1996) โดยเฉพาะชาวที่เผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจาก หนังสือพิมพ์ออนไลน์และสื่อมวลชนต่าง ๆ ได้พยายามและมีการปรับตัวการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารให้ปรากฏผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากยิ่งขึ้น อันเกิดจากการพัฒนาเครือข่าย อินเทอร์เน็ตที่สามารถสร้างความสะดวกสบายให้กับผู้ใช้งานทุกคนให้สามารถเข้าถึงข้อมูล ต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดาย และยังสามารถนำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์ใช้เพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ดังกล่าวได้อย่างสะดวก (Saengin, 2020)

ทำให้พาดหัวข่าวจากสื่อออนไลน์มีความสะดวก รวดเร็ว กระชับ และสามารถ เผยแพร่ข้อมูลข่าวเหล่านั้นต่อออกไปได้ ซึ่งแตกต่างจากสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทอื่นที่เป็นรูปแบบการสื่อสารทางเดียวผู้อ่านหรือผู้รับสารไม่สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวเหล่านั้นให้ผู้คนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับประชาชนใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่พาดหัว ข่าวออนไลน์จึงอาจมีการใช้ภาษาอันนำไปสู่การประกอบสร้างภาพแทนของนักแสดงชาย และนักแสดงหญิงผ่านตัวภาษาที่นำเสนอผ่านสำนักข่าวออนไลน์ ดังตัวอย่าง การใช้คำเรียก ลักษณะของนักแสดงชาย

(1) อู๊ปส์ ! เม้าท์แรง พระเอกซูปดาร์หน้าใส ดั้งแล้วเห็นแกตัว จนคนสนิท พา กันเทไครอะ ?!

(celebrity gossip, 2020)

(2) งานเข้าแบบไม่รู้เนื้อรู้ตัวเลยทีเดียวนะ สำหรับพระเอกหนุ่มสุดหล่อ ป๊อง ณ วัฒน์ ที่จู่ ๆ ก็โดนโยงเป็นคนในข่าวอักษะย่อของเพจดังที่ออกมาแฉ พระเอกสุดเฟรนด์ลี่ คนหนึ่ง ที่พาสาว นักศึกษาวัยละอ่อนไปทัวร์บ้าน

(celebrity gossip, 2020)

การใช้คำเรียกแสดงลักษณะของนักแสดงชายที่ตกเป็นข่าวหรือเป็นผู้ถูกกล่าวหา เช่นคำว่า ซูปดาร์หน้าใส เป็นลักษณะของใบหน้าพระเอกที่ขาวใส หรืออาจหมายถึงพระเอกหนุ่มอายุน้อย ซึ่งตกเป็นข่าวด้านลบเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่เห็นแก่ตัว หรือคำว่า พระเอกหนุ่มสุดหล่อ ถูกนำเสนอที่เชื่อมโยงกับประเด็นผู้สาวที่ผิดศีลธรรมทางสังคมในฐานะการดำรงตนเป็นบุคคลสาธารณะที่ควรเอาเป็นแบบอย่างของประชาชน ทำให้ภาพของนัก

แสดงชายหนุ่มดูดีหน้าตาหล่อเหลา ซึ่งเป็นถึงระดับพระเอกละครโทรทัศน์มีภาพลักษณ์ที่
เสื่อมเสีย และจากตัวอย่างพบคำว่า สุดเฟรนด์ลี่ เป็นคำแสดงลักษณะนิสัยของนักแสดง
ชายคนดังกล่าว คำว่า เฟรนด์ลี่ เป็นคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ หมายถึง ความเป็นมิตรหรือ
เป็นกันเอง ด้วยลักษณะนิสัยดังกล่าวจึงเป็นที่มากรณีข่าวของนักแสดงคนดังกล่าวได้พา
นักศึกษาวัยละอ่อนไปทัวร์บ้าน

การวิเคราะห์ภาษาจากตัวอย่างแสดงถึงภาพของนักแสดงชายที่ดูดี หล่อ
หน้าใส ซึ่งเป็นลักษณะของนักแสดงชายทั่วไปของสังคม แต่ยังพบอีกว่านักแสดงชายที่มี
ลักษณะดูดีดังกล่าวมักมีนิสัยที่ไม่ดี ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวบนเท
กรณีสื่อโซเชียลมีเดีย อาจมีสะท้อนภาพของนักแสดงชายในมิติอื่น ๆ รวมถึงการนำเสนอ
ภาพของนักแสดงหญิงด้วย จากการวิเคราะห์ดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาษาจากพาดหัว
ข่าวกรณีนักแสดงตกเป็นข่าวซุบซิบ โดยวิเคราะห์ภาพแทนทั้งนักแสดงชายและนักแสดง
หญิง เพื่อสะท้อนถึงภาพแทนของนักแสดงชายและนักแสดงหญิงโดยใช้แนวคิดกลวิธีทาง
ภาษาและภาพแทนมาใช้ในการวิเคราะห์

บททวนวรรณกรรม

ทฤษฎีวาทกรรมเริ่มมาจากแนวคิดเชิงวิพากษ์ของฟูโก Foucault ได้
เสนอทฤษฎีวาทกรรมที่เน้นการศึกษาไปทางสังคมโดยเฉพาะกระบวนการทางสังคม ขณะ
เดียวกันภาษาก็สามารถสร้างวาทกรรมที่สัมพันธ์กับสังคมได้ เพราะภาษาเป็นผลผลิตจาก
การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่ง Fairclough (1997, as cited in Srisan, 2018) ได้นำทฤษฎี
วาทกรรมของฟูโกมาประยุกต์ใช้วิเคราะห์วาทกรรมด้านภาษา เพราะเห็นว่าการวิเคราะห์
วาทกรรมแนววิพากษ์เป็นทั้งทฤษฎีและวิธีวิทยาของภาคปฏิบัติทางสังคมที่กระทำผ่าน
ภาษา การใช้ภาษาจึงเป็นจุดสำคัญในฐานะที่เป็นวาทกรรมเชื่อมโยง และตกอยู่ภายใต้
อิทธิพลโครงสร้างทางสังคม

แนวคิดของแฟร์คลอฟได้ให้ความสำคัญกับตัวบทที่จำเป็นสำหรับการ
วิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ โดยนำเสนอกรอบการวิเคราะห์วาทกรรมไว้ 3 มิติ ได้แก่ ตัวบท
(Text) ภาคปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse Practice) และภาคปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม
(Socio-Cultural Practice) ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ระหว่างภาษากับสังคม ตัวภาษาหรือตัวบทจึงมีความสำคัญที่ต้องพิจารณาเป็นสิ่งแรก เพราะแฟร์คลัฟ เห็นว่าตัวบทมีลักษณะเป็นชุดของตัวเลือก กล่าวคือ ตัวบทเลือกรูปภาษาหนึ่งจากชุดตัวเลือกทางภาษาที่อยู่ในระดับต่างกัน เช่น ระดับคำศัพท์ ระดับโครงสร้าง เป็นต้น (Phanphothong, 2013).

อย่างไรก็ตาม นอกจากแฟร์คลัฟที่ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ตัวบทแล้ว ฟาน ไคก์ Van Dijk, (1997, as cited in Angkapanichkit, 2017, p. 179) กล่าวถึงความหมายของการศึกษาวิเคราะห์ภาษาในตัวบทเพราะภาษาที่มนุษย์ใช้สื่อสารในตัวบทมีเจตนาและอำนาจในเชิงความคิดบางอย่างที่แฝงอยู่ ซึ่งการตีความหรือการอธิบายถึงความคิดบางอย่างที่แฝงอยู่ในการใช้ภาษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เข้าใจการสื่อความหมายที่อยู่ในข้อความ ดังนั้นการอธิบายลักษณะภาษาที่ใช้นำเสนอข้อความจึงเป็นการอธิบายในเชิงการใช้ที่มีวัตถุประสงค์บางประการแฝงอยู่ เรียกว่ากลวิธีทางภาษา (Linguistic Strategies) ซึ่งการศึกษาดังกล่าวช่วยให้ตีความภาษาเพื่อแสดงให้เห็นถึงภาพแทนของนักแสดงชายและนักแสดงหญิงที่ประกอบสร้างภาพจากการใช้ภาษาผ่านพาดหัวข่าว เพราะภาษาถือเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่ง ดังที่ Hall (1977, p. 8) ได้อธิบายไว้ว่า ภาษาทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการสื่อสัญญาณหรือสัญลักษณ์ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร เสียงต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดมุมมอง ความคิด ทศนคติ และความรู้สึกของผู้คนในวัฒนธรรมหนึ่งหรือในสังคมหนึ่ง ภาษาจึงเป็นหนึ่งในกระบวนการสำคัญ ทำหน้าที่เสนอภาพแทนหรือภาพตัวแทนต่าง ๆ ตามมุมมองหรือแนวคิดของผู้คนในสังคมนั้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาจากพาดหัวข่าวต่อการนำเสนอภาพตัวแทนของนักแสดงชายและนักแสดงหญิง

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยคัดเลือกพาดหัวข่าวออนไลน์ทั้งพาดหัวข่าวหลักและพาดหัวข่าวรองเกี่ยวกับข่าวซุบซิบดาราในปี 2020

เก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ พาดหัวข่าวออนไลน์ทั้งพาดหัวข่าวหลักและพาดหัวข่าวรองผ่านเว็บไซต์ข่าว News.kapook.com ซึ่งเป็นเว็บไซต์ข่าวบันเทิงโดยเฉพาะ โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกข่าวจากการมีผู้ติดตามไม่ต่ำกว่า 30,000 คน และคัดเลือกข้อมูลข่าว โดยเก็บเฉพาะพาดหัวข่าวที่เป็นข่าวซุบซิบทั้งพาดหัวข่าวหลักและพาดหัวข่าวรองทั้งสิ้น 114 ข้อมูลข่าว

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์พาดหัวข่าวออนไลน์เกี่ยวกับการนำเสนอข่าวซุบซิบดารา โดยใช้กรอบแนวคิดการวิเคราะห์ ตัวบท คือ กลวิธีทางภาษา (Linguistic Strategies) เพื่อแสดงให้เห็นถึงกลวิธีการใช้ภาษาจากพาดหัวข่าวออนไลน์ และการศึกษาภาพแทน (Representation) ที่ภาษานำเสนอภาพแทนของนักแสดงชายและนักแสดงหญิงที่ตกเป็นข่าว

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาจากพาดหัวข่าวเกี่ยวกับนักแสดงชายและนักแสดงหญิงที่ตกเป็นกรณีข่าวซุบซิบ สามารถสะท้อนภาพแทนความเป็นชายและหญิงจากกลวิธีทางภาษา ทั้งยังสะท้อนความคิดของผู้ผลิตข้อความข่าวผ่านพาดหัวข่าว ซึ่งส่งผลต่อผู้รับสารโดยตรง ดังกลวิธีทางภาษาที่สำคัญ ทั้งหมด 3 กลวิธี ดังนี้

1. กลวิธีในการเลือกใช้คำศัพท์

Angkapanichkit (2017, p. 180) กล่าวว่า กลวิธีทางภาษาเกี่ยวข้องกับการเลือกใช้คำศัพท์ เพื่อสื่อแทนความคิดหรือประสบการณ์ของผู้ส่งสาร เป็นการแสดงความคิดและสื่อแทนความคิดของผู้ส่งสาร ดังที่ แฟร์เคลาฟ Fairclough (1997, as cited in Angkapanichkit, 2017, p. 180) ชี้ให้เห็นว่า การเลือกใช้คำศัพท์ของผู้เขียนในฐานะผู้ผลิตตัวบทสามารถแปรไปตามปัจจัยหรือกระบวนการทางสังคมวัฒนธรรม โดยการใช้นำคำศัพท์ที่แตกต่างกันของผู้เขียนขึ้นอยู่กับประสบการณ์การหล่อหลอมจากสังคมของตนเองที่สร้างหรือเรียกภาษาที่แตกต่างกัน จากตัวบทพาดหัวข่าวซุบซิบดาราพบกลวิธีทางศัพท์ ดังนี้

1.1 การใช้คำเรียกลักษณะนักแสดงชายและนักแสดงหญิง

การใช้คำเรียกลักษณะนักแสดงชายและนักแสดงหญิง หมายถึง การใช้คำแสดงลักษณะของนักแสดงชายและนักแสดงหญิงที่ปรากฏเป็นข่าวซุบซิบที่สำนักข่าวใช้ภาษาเพื่อสะท้อนถึงลักษณะของนักแสดงที่ตกเป็นข่าว สรุปการใช้คำเรียกลักษณะและสามารถวิเคราะห์โดยแยกการใช้คำเรียกได้เป็น 2 รูปแบบตามเพศที่ถูกเรียกได้ดังนี้

1.1.1 การใช้คำเรียกแสดงลักษณะนักแสดงชาย *หล่อมักนิสัยไม่ดี*

ผู้วิจัยวิเคราะห์การใช้คำศัพท์จากพาดหัวข่าวให้เห็นถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของนักแสดงชายที่ตกเป็นข่าวซุบซิบ โดยมักพบการใช้คำที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะความเป็นเพศชาย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 3

ใครกันนะ ? ดารานุ่มหล่อสุดเท่ เจอสาวเทร่ว เพราะปากเป็นเหตุ
(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 4

เมาท์แซ่บ ! พระเอกร่างหมี ไปหาแฟนต่างชาติไม่ได้ แอบกินสาวไทย
เพราะโควิด 19 มีข่าวเมาท์แซ่บ ๆ

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 5

จับตา.. พระเอกยิ้มสวย มูฟออนไว เพิ่งกลับไปฟอลโลแฟนเก่า แต่มี
สาวใหม่แล้ว อยากรู้จริง!?

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 6

เมาท์แซ่ด ! ดารานุ่มขาวโปิ๊ะ เทแฟนซะนี้ หันไปกิ๊กกับหนุ่มหน้าใส
ใครกันเอ่ย

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 7

ແຂ່ງແບ່ງ !! ປຣິສນາໃຣເຢ່ຍ.. ພຣະເອກໝູ່ໝູ່ ເຮັບຮ້ອຍ ແຕ່ຍິນຈກ
 ພອຍກລາງຫ້າງ

(celebrity gossip, 2020)

การใช้คำศัพท์แสดงลักษณะของนักแสดงชายที่ตกเป็นข่าวหรือเป็นผู้ถูกกล่าวหา เช่นคำว่า *ซุบถั่วหน้าใส* เป็นลักษณะของใบหน้าพระเอกที่ขาวใส หรืออาจหมายถึงพระเอกหนุ่มที่อายุน้อย ซึ่งตกเป็นข่าวด้านลบเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่เห็นแก่ตัว เป็นลักษณะนิสัยที่ไม่ดี หรือคำว่า *หล่อสุดเท่* ซึ่งถูกนำเสนอด้านลบคือ ปากที่ไม่ดี พูดไม่ดี หรืออาจพูดจาหยาบค้าย และคำว่า *สุดเฟรนด์ลี่* คำว่าเฟรนด์ลี่ หมายถึง ออหยาศยั แต่ออหยาศยัดังกล่าวถูกนำเสนอในเชิงลบ เป็นการใช้คำเรียกที่บ่งบอกว่าเป็นนักแสดงชายที่อาจกล่าวโยงไปถึงลักษณะทางกายภาพหรืออุปนิสัย เพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้รับสารเกิดปฏิกิริยาสัมพันธ์กับเนื้อหาข่าว

การศึกษารายการดังกล่าวแสดงภาพของนักแสดงชายที่สะท้อนถึงความเป็นชายที่มีชีวิตที่สนุกไปกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยแสดงถึงภาพของนักแสดงชายที่ต้องดูดี วาจาดี รักพวกพ้อง ซึ่งถือเป็นลักษณะของนักแสดงชายที่สะท้อนความเป็นชายตามแบบสังคมทั่วไปที่ผู้ชายส่วนใหญ่มักเป็นหรือปฏิบัติกัน แต่ความดูดีจะมีนิสัยที่แยแ่บแฝงอยู่

1.1.2 การใช้คำเรียกลักษณะนักแสดงหญิง ต้องหน้าตาดี

ແຂ່ງແບ່ງ

ผู้วิจัยวิเคราะห์การใช้คำศัพท์จากพาดหัวข่าวให้เห็นถึงความคิดเกี่ยวกับลักษณะของนักแสดงหญิงที่ตกเป็นข่าวซุบซิบ โดยมักพบการใช้คำที่สัมพันธ์กับความงามในเรือนร่างของผู้หญิงที่ดูลักษณะภายนอกเป็นสำคัญ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 8

ໃຣເຢ່ຍ.. ? ເມາທ່າຣາສາວໝູ່ເປ້ ເຈວພິຂາວາວາ ຫາຜູ້ຂາຍໃນ
 ສຕ້ອກຫຍາຍເຮັບ !

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 9

นางเอกรั้วเล็กเพ็งเล็กแพน หยั่งเชิงคบไฮโซ ปล่อยรูปเช็กกระแสนี้ใคร
กันนี้ !

(celebrity gossip,2020)

ตัวอย่างที่ 10

ลือหึ่ง ! นางร้ายหุ่นแซ่บ เก่งเดินสายเที่ยวผับทองหล่อ ล่าเหยื่อ
ไฮโซ หลังรายได้หด

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 11

เม้าท์แรง พระเอกดัง แอบพานางเอกหน้าสวยไปแช่บนคอนโด
อัครยอร์กี่มา

(celebrity gossip, 2020)

การใช้คำศัพท์แสดงลักษณะของนักแสดงหญิงที่ตกเป็นข่าวซุบซิบ พบคำว่า *หน้าเป๊ะ* ซึ่งเป็นคำที่แสดงถึงลักษณะใบหน้าของนักแสดงหญิงที่ตกเป็นข่าว ซึ่งสันนิษฐานได้ยากว่าผู้ส่งสารพยายามสื่อความหมายในทิศทางใด เพราะหน้าเป๊ะ อาจหมายถึงการแต่งหน้าที่พอเหมาะพอดีหรือใบหน้าที่สวยงามและดูสมบูรณ์แบบ หรือคำว่า *ร่ำเล็ก* ซึ่งเป็นศัพท์ที่ใช้แสดงลักษณะทางกายภาพของมนุษย์ แสดงให้เห็นว่าศัพท์ที่ผู้ส่งสารใช้เรียกนักแสดงหญิงที่ตกเป็นข่าวมักผูกโยงกับลักษณะทางกายภาพพื้นฐานของนักแสดงที่ *ผอมเล็ก* การศึกษาภาษาชี้ให้เห็นถึงภาพแทนลักษณะของนักแสดงหญิงที่ผูกโยงกับความงามในเรือนร่างตามแบบแผนสตรีไทยที่จะต้องมี ร่างที่เล็ก หุ่นสวย โดยเฉพาะใบหน้าจะต้องมีความงามป็นจุดเด่น ทำให้ภาพแทนลักษณะของนักแสดงหญิงต้องเป็นไปตามแบบแผนหรือบรรทัดฐานทางสังคมเช่นกัน

การใช้คำศัพท์แสดงลักษณะของนักแสดงชายและนักแสดงหญิง สะท้อนให้เห็นภาพของนักแสดงชายที่รักสนุกกับการใช้ชีวิตที่กำลังดำเนินไปในลักษณะของผู้ชายทั่วไป อีกทั้งภาษานำเสนอภาพของนักแสดงชายให้มีรูปลักษณ์ที่ดีวาจาดีเป็นคุณสมบัติของผู้ชายไทยแต่เนิ่นสั้ยแยะ ส่วนภาพของนักแสดงหญิงได้นำเสนอให้สัมพันธ์กับความงามตามลักษณะของ

รูปร่างและหน้าตาเป็นส่วนสำคัญมากกว่าสถานภาพทางสังคม ซึ่งเป็นกรอบบรรทัดฐานทางสังคมไทยที่มองและตัดสินผู้หญิงที่ลักษณะภายนอกมากกว่าความสามารถทั่วไป

1.2 การใช้คำกริยา

คำกริยาเป็นกลวิธีทางภาษาหนึ่งที่ใช้ศึกษาเพื่อแสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายที่สะท้อนจากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การกระทำ ความคิด ความรู้สึก ดังที่ Angkapanichkit (2017, p. 191) อธิบายว่า คำกริยาเป็นคำที่ใช้แสดงเหตุการณ์ การกระทำต่าง ๆ ซึ่งการวิเคราะห์การใช้คำกริยาไม่เพียงแต่พิจารณาที่รูปคำกริยาเท่านั้น แต่รวมถึงคำที่สัมพันธ์กับคำกริยาด้วย เช่น คำนาม คำขยาย เพราะมีส่วนในการสื่อความหมายเกี่ยวกับเหตุการณ์และสื่อที่กล่าวถึง เช่น การกระทำหรือพฤติกรรมของนักแสดงที่ตกเป็นข่าวซุบซิบ ซึ่งเป็นการกระทำหรือพฤติกรรมในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก ผู้วิจัยได้จำแนกการใช้คำกริยาและอธิบายจำแนกตามเพศไว้ดังนี้

1.2.1 การใช้คำกริยาแสดงการกระทำของนักแสดงชาย

การศึกษาการใช้คำกริยาที่พบจากการนำเสนอข่าวซุบซิบดารา พบว่ามีการใช้คำกริยาที่แสดงการกระทำของนักแสดงชาย สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การใช้คำกริยาที่แสดงการกระทำด้านดี และการใช้คำกริยาแสดงการกระทำที่ไม่ดีของนักแสดงชาย

1) การใช้คำกริยาแสดงการกระทำที่ดีของนักแสดง

ชาย คือการดูแลและซื่อสัตย์ต่อครอบครัว

ผู้วิจัยวิเคราะห์การใช้คำกริยาเกี่ยวกับการกระทำด้านดีของนักแสดงชาย ซึ่งเป็นการกระทำที่ทำให้ภาพของนักแสดงชายที่ตกเป็นข่าวกลายเป็น ‘ชายดี’ ตรงตามลักษณะที่สังคมทั่วไปยกย่องและยอมรับ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 12

...ดาราชายผิวเข้ม ที่ทำงานหนักเพื่อลูก รับทั้งงานแสดงและพิธีกร
เลยไม่ค่อยได้ทำที่บ้าน เมียสาวเลยแอบไปกิ๊กกับผู้ชายในออฟฟิศ
จนคนรู้จักกันทั่ว...

(celebrity gossip,2020)

ตัวอย่างที่ 13

...นักแสดงบันเทิงคนดังได้ออกมาเปิดเผยเรื่องราวของพระเอกหนุ่มคนหนึ่ง พุดจาไฟเราะ สุภาพเรียบร้อย แถมเป็นกันเอง กับวีรกรรมสุดฉาวกลางห้าง

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 14

...งานนี้ฝ่ายพระเอกต้องรีบไปสารภาพกับภรรยาเลยว่ามีการฉ้อฉลเลิฟซีน แต่นักแสดงสาวเล่นนอกบทเลิฟซีน...

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 15

..พร้อมเม้าท์แซบเพิ่มเติมว่า “เขามีเมียไม่ได้แต่งงานกัน เมียปล่อยท้องลูก 2 คน และดารารายคนนี้เป็นคนคุยเก่ง พุดดี ยิ่งกับแฟนคลับหรือคนทำงาน คุยดีมาก แถมเขาเคยคบดาราสาวที่เล่นด้วยกันอีกด้วย” แต่มาโป๊ะแตก เพราะดาราสาวจับได้ว่ามีเมียแล้ว

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างพาดหัวข่าวใช้คำกริยาแสดงการกระทำที่ดีของนักแสดงชาย พบว่าคำส่วนใหญ่มีผูกโยงกับหน้าที่พื้นฐานของผู้ชาย คือการหาเลี้ยงครอบครัว เช่นคำว่า ทำงานหนักเพื่อลูก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความดีของนักแสดงชายคนหนึ่งที่มีครอบครัวโดยที่ภรรยาไปมีผู้ชายอื่นเนื่องจากสามีของตนเอง (นักแสดงหนุ่ม) ไม่มีเวลาให้ เพราะสามีทำงานเพื่อหาเงินมาเลี้ยงดูครอบครัว หรือคำว่า รีบไปสารภาพ เป็นคำกริยาแสดงการกระทำที่ซื่อสัตย์ ทำให้ภาพของนักแสดงที่ตกเป็นข่าวเป็นคนดีและมีศีลธรรม ไม่ปิดบังสิ่งใด ในทางกลับกัน การกระทำของนักแสดงชายดังกล่าวทำให้ภาพของนักแสดงหญิงที่ตกเป็นข่าวกลายเป็นภาพเสนอในเชิงลบที่มุ่งปรารภเรื่องราวระเค เป็นผู้หญิงที่ประพฤติดีไปจากศีลธรรมทางสังคมอย่างรุนแรง

2) การใช้คำกริยาแสดงการกระทำที่ไม่ดีของนักแสดงชาย คือการนอกใจและมักใช้ความรุนแรง

ผู้วิจัยวิเคราะห์การใช้คำกริยาเกี่ยวกับการกระทำด้านที่ไม่ดีของนักแสดงชาย ซึ่งเป็นการกระทำที่ตกเป็นข่าว การกระทำที่ไม่ดีของนักแสดงชายมักเป็นพฤติกรรมที่ใช้ความรุนแรง กามารมณ์ ความเจ้าชู้ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 16

เมาทแตก ไฮโซหนุ่มหล่อคนดัง เกือบโดนเตะออกจากคอนโด เมาอละวาด จนเจ้าของห้องไม่ทน

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 17

แรงส์ ! ไฮโซหนุ่มควงดาราสาวขยันเข้าผับ ปาแก้ว ใส่หน้าเพื่อนสาว – ขวดตีซ้ำเลือดอาบ !?

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 18

จับตา.. พระเอกยืมสวย มูฟออนไฉ่เพ็งกลับไปฟอลโหลแพนเก่า แต่ควงสาวใหม่แล้วอยากรู้จริง!?

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 19

ใครเอ่ย.. พระเอกเพ็งประกาศเลิกแพน มูฟออนไฉ่ แอบกิ๊กสาวใสในกองละคร

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างพาดหัวข่าวพบการใช้คำกริยาในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเสนอภาพของนักแสดงที่ตกเป็นกรณีข่าว พบคำว่า แอบ เป็นคำกริยาแสดงพฤติกรรมที่ผิดต่อกฎหมายและศีลธรรม เพราะเป็นการกระทำที่กระทำโดยมิให้ผู้คนพบเห็นและต้องปฏิบัติในที่ลับ ซึ่งการกระทำที่นักแสดงกระทำอยู่นั้นถือเป็นสิ่งที่ผิดต่อกฎหมายและศีลธรรมด้วย คำว่า อละวาด เป็นคำกริยาแสดงการกระทำที่พูดเสียงดังด้วยอารมณ์ที่ฉุนเฉียว เสียงดัง สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นในสังคม

การศึกษาการใช้คำกริยาแสดงการกระทำของนักแสดงชายพบว่ามีการนำเสนอการกระทำ 2 ด้าน ได้แก่ การกระทำของนักแสดงชายที่ดี สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้ชายโดยเฉพาะในฐานะผู้นำครอบครัว เช่น การทำงานหนัก การเข้าสังคม หรือความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของนักแสดงชายที่ดี การกระทำดังกล่าวเป็นตัวอย่างการกระทำที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่าง ส่วนการกระทำที่ไม่ดีของนักแสดงชายมักสัมพันธ์อยู่กับอารมณ์พื้นฐานของผู้ชาย เช่น การใช้ความรุนแรง กามารมณ์ ความเจ้าชู้ ซึ่งเป็นลักษณะพฤติกรรมที่ขัดต่อศีลธรรมและความนิยมผู้ชายในสังคมไทย

1.2.2 การใช้คำกริยาแสดงการกระทำของนักแสดงหญิง

การศึกษาการใช้คำกริยาที่พบจากการนำเสนอข่าวซุบซิบดารา พบว่ามีการใช้คำกริยาที่แสดงการกระทำของนักแสดงหญิง ซึ่งแตกต่างจากการนำเสนอของนักแสดงชาย เนื่องจากพบว่าการนำเสนอข่าวพบการใช้ภาษาโดยเฉพาะการใช้คำกริยาแสดงการกระทำของนักแสดงหญิงเพียงด้านเดียว ได้แก่ การใช้คำกริยาแสดงการกระทำที่ไม่ดีของนักแสดงหญิง สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) การใช้คำกริยาแสดงการกระทำที่ไม่ดีของนักแสดงหญิง คือการไม่รักษานวลสงวนตัว

ผู้วิจัยวิเคราะห์การใช้คำกริยาเกี่ยวกับการกระทำของนักแสดงหญิง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี ผิดศีลธรรมและบรรทัดฐานของสังคมไทย เช่น การเที่ยวสถานบันเทิง การแสดงความสัมพันธ์และความปรารถนาต่อเพศตรงกันข้าม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 20

เมาทแซ่ด ! ดาราสาวแซ่บ เลิฟซีนนอกบท จูบนิ้วพระเอกขาวโอโม่
จนฝ่ายชายผวา

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 21

เมาทแซ่บจ๋า นางร้าย ชอบล่าเหยื่อวงไอโซ หวังจับผู้ชายรวย เพื่อน
เอื่อมจนเลิกคบ – งานหุดหาย

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 22

ลือหึ่ง ! นางร้ายหุ่นแช่บ เก่งเดินสายเที่ยวผับทองหล่อ
ล่าเหยื่อไฮโซ หลังรายได้หด

(celebrity gossip,2020)

ตัวอย่างพบการใช้คำกริยาแสดงการกระทำของนักแสดงหญิงที่ผิดศีลธรรมไปจากบรรทัดฐานทางสังคม จากตัวอย่างพบคำว่า จูบนัว เที่ยวผับ หรือ หวังจับ ซึ่งเป็นการใช้คำกริยาที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมและผิดบรรทัดฐานของสังคมที่ว่า “ผู้หญิงต้องรักนวลสงวนตัว” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภาพของนักแสดงหญิงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมไม่ต่างจากหญิงขายบริการตามหลักศีลธรรมของสังคมไทย การศึกษาการใช้คำกริยาแสดงการกระทำชี้ให้เห็นถึงภาพแทนของนักแสดงชายและนักแสดงหญิงไว้อย่างน่าสนใจ โดยพบว่าภาพของนักแสดงชายถูกนำเสนอ 2 มิติ คือ ด้านบวกและด้านลบ การนำเสนอภาพแทนด้านบวกของนักแสดงชายให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวด้วยการทำงาน ความซื่อสัตย์ต่อครอบครัว การทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัวที่ดี และเป็นบุคคลที่รักใคร่ต่อสังคม ส่วนการนำเสนอภาพแทนด้านลบของนักแสดงชายให้เป็นเพศที่ชอบใช้ความรุนแรง มีราคะและความปรารถนาทางเพศ เป็นต้น อย่างไรก็ตามเป็นที่สังเกตว่าพาดหัวข่าวหรือข่าวขุบขิบดาราได้นำเสนอภาพของนักแสดงหญิงด้านเดียว และเป็นการนำเสนอในด้านลบ โดยให้ภาพนักแสดงหญิงเป็นเพศที่ปรารถนาทางเพศ และผูกโยงกับความผิดทางศีลธรรมบรรทัดฐานของสังคมไทย

2. กลวิธีโครงสร้างประโยค

2.1 การใช้ประโยคคำถาม

การใช้ประโยคคำถาม หมายถึง การตั้งคำถามของพาดหัวข่าวต่อกรณีนักแสดงที่ตกเป็นข่าวขุบขิบ พบว่าการตั้งคำถามข่าวกรณีข่าวขุบขิบดารามีความแตกต่างกันระหว่างประเด็นของนักแสดงชายกับนักแสดงหญิง ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกการใช้ประโยคคำถามที่พบจากพาดหัวข่าวโดยแบ่งประโยคคำถามระหว่างนักแสดงชายและนักแสดงหญิง รวมถึงการวิเคราะห์หาคำสำคัญจากการใช้ประโยคคำถาม ดังนี้

2.1.1 การใช้ประโยคคำถามต่อข่าวที่นักแสดงชายตก เป็นประเด็นข่าว

ผู้วิจัยวิเคราะห์พาดหัวข่าวพบการใช้ประโยคคำถามที่นักแสดงชายตกเป็นข่าวซุบซิบ การตั้งประโยคคำถามส่วนใหญ่เน้นการถาม ‘ใคร’ เพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้รับสารสนใจข่าวโดยเฉพาะตัวบุคคล ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 23

ใครกันนะ ? ดาราหนุ่มหล่อ เจอสาวเทร่ว เพราะปากเป็นเหตุ
(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 24

อุ๊ปส์ ! เมาทแรง พระเอกซุบถาร์หน้าใส ดังแล้วเห็นแก่ตัว จนคนสนิท
พากันเท ใครอะ ?!
(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 25 เพจดังเมาท ใครเอ่ย !? พระเอกหนุ่ม เอาจริงตามจีบ
คู่จิ้น แต่ยังไม่สลัดหญิงเก่า

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 26

จับตา.. พระเอกยิ้มสวย มูฟออนไว เพิ่งกลับไปฟอลโหลแพนเก่า
แต่ควงสาวใหม่แล้ว อยากรู้จริง!

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 27

เมาทแซ่ด ! ดาราหนุ่มขาวโเบ้ เทแพนชะนี หันไปกิ๊กกับหนุ่มหน้าใส
ใครกันจ๊ะ

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 28

ข่าวแซบ !! ปริศนาใครเอ่ย.. พระเอกหนุ่มหล่อ เรียบร้อย
แต่ยืนจกหยอกกลางห้าง

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างนักแสดงชายตกเป็นข่าวซุบซิบ พบคำว่า ใครกันนะ ? หรือ ใครอะ ? คำสำคัญในการตั้งคำถามคือ ‘ใคร’ เพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านอยากทราบแค่ตัวบุคคลเท่านั้น โดยไม่สนใจหรือละความสนใจจากปัญหาให้ผู้อ่านหรือผู้รับสารสนใจประเด็นบุคคลแทน ผู้วิจัยสังเกตว่าการตั้งคำถามบุคคลเป็นการกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้อ่านหรือผู้รับสารถึงพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นพฤติกรรมของใคร นักแสดงชายคนใดที่ตกเป็นประเด็นข่าว นอกจากจะกระตุ้นให้ผู้อ่านหรือผู้รับสารเกิดความสนใจแล้ว ยังเป็นการนำเสนอข่าวให้ผู้อ่านหรือผู้รับสารสนใจไปที่ตัวบุคคลมากกว่ารายละเอียดของข่าวด้วย การนำเสนอข่าวโดยกระตุ้นความน่าสนใจของข่าวไปที่ตัวบุคคลนี้ จึงทำให้ข่าวของนักแสดงชายได้รับความสนใจจากผู้อ่านหรือผู้รับสารมาก

2.1.2 การใช้ประโยคคำถามต่อข่าวที่นักแสดงหญิงตกเป็นประเด็นข่าว

ผู้วิจัยวิเคราะห์พาดหัวข่าวพบการใช้ประโยคคำถามที่นักแสดงหญิงตกเป็นข่าวซุบซิบ การตั้งประโยคคำถามส่วนใหญ่เน้นการถาม เพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้รับสารสนใจในรายละเอียดของข่าว ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 29

อะไรยังไง?... โพสต์แฉดาราหญิงตื่นไว ขับรถชนมอเตอร์ไซด์

ไม่มาเยี่ยม-ไม่มีขอโทษ !?

(celebrity gossip,2020)

ตัวอย่างที่ 30

ใครเอ่ยไม่น่าเชื่อ...? เมทดาราสาวหน้าเป๊ะ เจอพิษข่าวฉาวทำ

ผู้ชายในสต็อกหายเรียบ !

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 31

....และกลายเป็นที่จับตาดูว่าเธอจะมีแฟนใหม่เป็นไอซ์เหมือน

พระเอกคนอื่น ๆ หรือไม่

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 32

ทำไมใครกัน !? นักร้องซูเปอร์สตาร์สาวตกอับ ค่ายไม่ต่อสัญญา

ไม่ปล่อยลิขสิทธิ์เพลง

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 33

เอะยังเง... คู่รักแบรนด์เนมเป็นเหตุ ช่วงนี้ร้อนกัน เลิกจริงหรือสร้าง

กระแส !?

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างการตั้งคำถามของนักแสดงหญิงที่ตกเป็นข่าว พบว่าคำว่า อะไรยังเง... จากการใช้คำเป็นการตั้งคำถามโน้มน้าวให้ผู้อ่านหรือผู้รับสารทราบเกี่ยวกับปัญหาข่าวทั้งหมด เช่น ตัวบุคคล สาเหตุ พฤติกรรม และข้อเท็จจริงต่าง ๆ เป็นที่สังเกตว่าผู้เขียนข่าวหรือผู้นำเสนอข่าวได้ตั้งคำถามและนำเสนอข่าวไว้แตกต่างไปจากข่าวของนักแสดงชายเล็กน้อย โดยส่วนใหญ่มักให้ความสำคัญกับรายละเอียดของเหตุการณ์ทั้งหมด เช่น ประเด็นปัญหา ตัวผู้กระทำ รวมไปถึงผลลัพธ์ของปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้เรื่องมีลักษณะซับซ้อนกว่าของนักแสดงชาย ทำให้ความสนใจของผู้อ่านหรือผู้รับสารต่อข่าวนักแสดงหญิงถูกนำเสนอหรือสนใจน้อยกว่านักแสดงชาย

2.2 การใช้ประโยคแสดงเหตุและผล

การใช้ประโยคแสดงเหตุและผล หมายถึง การแสดงเหตุของปัญหาที่นักแสดงตกเป็นข่าวซุบซิบจนนำไปสู่ผลของปัญหาที่ปรากฏ ผู้วิจัยสามารถอธิบายและวิเคราะห์การใช้ประโยคแสดงเหตุและผลถึงภาพแทนของนักแสดงชายและนักแสดงหญิงที่ตกเป็นข่าวดังนี้

2.2.1 ลักษณะนิสัยและความเจ้าชู้ของนักแสดงชาย สาเหตุ

ให้ความรักฟั่งลง

ผู้วิจัยวิเคราะห์พาดหัวข่าวพบการใช้ประโยคแสดงเหตุและผลที่นักแสดงชายตกเป็นข่าวซุบซิบ การใช้ประโยคแสดงเหตุและผลมีการเรียบเรียงอยู่ 2 ลักษณะคือ จากผลนำมาสู่การอธิบายเหตุ และจากเหตุไปสู่การอธิบายผลของปัญหาดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 34

....อุปสรรค ทำให้รักทางไกลต้องพังลง เหตุเพราะไปหาแฟนสาว
ชาวต่างชาติที่ต่างประเทศไม่ได้ ตอนนั้นก็เลยแอบกินกับสาวไทยแทนไปก่อน

(celebrity gossip, 2020)

จากตัวอย่างแสดงถึงประเด็นของปัญหาคือ ความรักพังลง (เลิก) ระหว่างชายกับแฟนสาว ซึ่งสาเหตุเพราะ นักแสดงชายแอบไปมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่น เป็นผลทำให้ต้องเลิกกับแฟนสาวที่มีความสัมพันธ์ด้วย

จากตัวอย่างพาดหัวข่าวใช้การตั้งประโยคแสดงเหตุผลเพื่อนำเสนอกรณีข่าวที่สามารถเชื่อมโยงให้เห็นถึงภาพของนักแสดงชายที่ตกเป็นข่าว จากตัวอย่างที่ 34 พบการใช้ประโยคแสดงสาเหตุที่นักแสดงชายได้ประพฤติดื้อต่อศีลธรรม คือการร่วมหลับนอนกับผู้หญิงที่ไม่ใช่คนรักหรือภรรยาโดยที่นักแสดงชายคนดังกล่าวมีคนรักอยู่แล้วและทำให้ความรักของนักแสดงชายคนดังกล่าวต้องยุติลง โดยปรากฏประโยคแสดงสาเหตุเพราะไปหาแฟนสาวชาวต่างชาติที่ต่างประเทศไม่ได้ จึง แอบกินกับสาวไทยแทนไปก่อน เลยเป็นผลกระทบตามคือ ความรักต้องพังลง

ตัวอย่างที่ 35

ดาราหนุ่มหล่อ เจอสาวเทร่ว เพราะปากเป็นเหตุ

(celebrity gossip, 2020)

จากตัวอย่างแสดงถึงประเด็นของปัญหาคือ ผู้หญิงเลิกสนใจนักแสดงชายสาเหตุเพราะนักแสดงชายมีกิริยาและวาจาไม่สุภาพ เป็นผลทำให้ผู้หญิงที่ชื่นชอบเลิกสนใจนักแสดงชาย

การใช้ภาษาจากพาดหัวข่าวแสดงให้เห็นถึงนักแสดงชายที่ผู้หญิงเลิกให้ความสนใจเนื่องจาก นักแสดงชายมีพฤติกรรมการใช้วาจาหรือคำพูดที่ไม่ดี หรืออาจพูดในสิ่งที่ผู้หญิงทั่วไปมองว่าไม่สมควรสำหรับความประพฤติที่นักแสดงชายเป็นอยู่

การใช้ประโยคแสดงเหตุผลสามารถสะท้อนให้เห็นถึงภาพที่ถูกนำเสนอจากตัวอย่างนำเสนอภาพนักแสดงชายเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้วาจาหรือคำพูดที่ไม่ใช่ลักษณะการพูดของผู้ชายทั่วไป และยึดติดกับบราคะ ขาดอารมณ์หรือกิจกรรมทางเพศไม่ได้

ทำให้ภาพของนักแสดงชายถูกนำเสนอให้เป็นเพศที่ไม่มั่นคงในความรัก รักสนุก เจ้าชู้และมีวาทารุนแรง เป็นผลทำให้ชีวิตต้องประสบกับความล้มเหลว

2.2.2 ความเป็นแม่ คือสาเหตุที่ต้องสละและลดการ

ทำงานลง

ผู้วิจัยวิเคราะห์ภาพท้าวข่าวพบการใช้ประโยคแสดงเหตุและผลที่นักแสดงหญิงตกเป็นข่าวซุบซิบ ซึ่งสะท้อนถึงภาพของความเป็นหญิง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 36

.....คุณแม่เลี้ยงเดี่ยว ที่ตอนนี้จะเปลี่ยนเป็น “คุณแม่ลูกสอง” เพราะคนลือว่ากำลังตั้งท้อง ใกล้คลอดแล้ว มีข่าวระบุว่า คุณแม่เลี้ยงเดี่ยวคนนี้ ขอถอนตัวจากงานแสดงที่รับไว้เมื่อต้นปีที่ผ่านมา....

(celebrity gossip, 2020)

จากตัวอย่างแสดงถึงประเด็นของปัญหาคือ นักแสดงหญิงต้องพักงานเป็นระยะเวลานานสาเหตุเพราะนักแสดงหญิงตั้งครรภ์ เป็นผลทำให้นักแสดงหญิงต้องหยุดการทำงานต่าง ๆ

ตัวอย่างที่ 36 ซึ่งเป็นกรณีข่าวนักแสดงสาวขอถอนตัวจากงานแสดงที่รับไว้ ทำให้กลายเป็นกระแสข่าวและเป็นที่สนใจของผู้คนในสังคม โดยข่าวได้ใช้ประโยคแสดงสาเหตุโดยปรากฏประโยคแสดงสาเหตุ เพราะคนลือว่ากำลังตั้งท้อง ใกล้คลอดแล้ว จึงเป็นผลทำให้นักแสดงสาวไม่สามารถทำงานได้ สะท้อนภาพของนักแสดงหญิงที่ถูกโยงกับภาระหน้าที่พื้นฐานและสำคัญของผู้หญิงคือ ไม่พ้นความเป็นแม่

การศึกษากลวิธีโครงสร้างประโยค พบการใช้ประโยค 2 ประเภท ได้แก่ การใช้ประโยคคำถามของนักแสดงชายและนักแสดงหญิงที่ตกเป็นข่าวซุบซิบ และการใช้ประโยคแสดงเหตุและผลของนักแสดงชายและหญิงที่ตกเป็นข่าวซุบซิบ พบว่าการใช้ประโยคคำถามแสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายของการนำเสนอข่าว กรณีข่าวของนักแสดงชาย ผู้เขียนข่าวจะใช้คำถามมุ่งไปที่ตัวบุคคลทำให้ผู้อ่านหรือผู้รับสารสนใจข่าวมากยิ่งขึ้น ขณะที่กรณีของนักแสดงหญิงผู้เขียนใช้คำถามมุ่งไปที่รายละเอียดของข่าวมากกว่าตัวบุคคล ทำให้ผู้อ่านหรือผู้รับสารบริโภคข่าวน้อยกว่า ส่วนการใช้ประโยคแสดงเหตุและผลของนักแสดงชาย

และนักแสดงหญิง สะท้อนภาพของนักแสดงชายที่มีพฤติกรรมไม่ดี เช่น พุดไม่สุภาพ หรือไม่สามารถระงับความปรารถนาทางเพศได้ ทำให้ภาพของนักแสดงชายเป็นผู้ที่มักมากในกามเจ้าชู้ ซึ่งแตกต่างจากนักแสดงหญิงที่นำเสนอถึงภาระหน้าที่สำคัญ คือ ความเป็นแม่ที่ยอมเสียสละงานเพื่อดูแลลูกสะท้อนให้เห็นถึงจิตสำนึกของผู้หญิงที่อ่อนโยน อดทน และเสียสละ

3. กลวิธีอุปลักษณ์

อุปลักษณ์ เป็นการศึกษาเพื่อให้เข้าใจถึงวิธีการสื่อความของผู้เขียนที่ผู้ส่งสารต้องการส่งผ่านข้อมูลเพื่อให้ผู้รับสารหรือผู้อ่านเกิดความเข้าใจโดยง่ายผ่านการตีความเนื่องจากอุปลักษณ์เป็นการสื่อความไปยังผู้อ่านในลักษณะแบบพรรณนา เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนต้องการกล่าวถึง โดยกล่าวถึงการเปรียบเทียบการสื่อแทนความคิดของผู้เขียนจากสิ่งที่ผู้อ่านเคยพบเห็นมาก่อน (Angkapanichkit, 2017, p. 209)

ผู้วิจัยวิเคราะห์พาดหัวข่าวพบการใช้ภาษาที่สะท้อนความคิดของมนุษย์ โดยเปรียบลักษณะของนักแสดงชายและนักแสดงหญิงที่ตกเป็นข่าวซุบซิบไว้หลากหลายด้าน โดยจำแนกการอธิบายอุปลักษณ์ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การใช้อุปลักษณ์เปรียบนักแสดงชาย และการใช้อุปลักษณ์เปรียบนักแสดงหญิง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาของคนในสังคมแบบไม่รู้ตัว อาศัยการสื่อสิ่งหนึ่งด้วยการใช้ถ้อยคำที่อยู่ในแวดวงของอีกความคิดหนึ่งมาอธิบายสิ่งนั้น โดยถ้อยคำที่นำมาใช้เปรียบมีคุณสมบัติหรือความคิดบางอย่างร่วมกันหรือที่เรียกว่า มโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphor) อธิบายได้ดังนี้

3.1 มโนอุปลักษณ์ [ผู้หญิง คือ วัตถุสิ่งของ]

ผู้วิจัยวิเคราะห์พาดหัวข่าวพบการใช้ภาษาเปรียบผู้หญิงเป็นสิ่งของ โดยมีการใช้วงศัพท์เกี่ยวกับวัตถุหรือสิ่งของ ได้แก่ “สลัด” “เปิดตัว” “เท” ซึ่งคำศัพท์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ว่า ผู้หญิงเป็นวัตถุสิ่งของประดับตัว ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 37

เพจดังเมาท์ ไครเอ้ย !? พระเอกหนุ่ม เอาจริงตามจีบคู่จิ้น

แต่ยังไม่สลัดหญิงเก่า

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 38

...พระเอกยิ้มสวย ที่มูฟออนไว หลังเลิกแฟนเก่าแล้วกลับมาพอลโล IG ตอนแรกก็คิดว่าอาจมีรีเทิร์น แต่ตอนนี้ไปคุยกับสาวใหม่แล้ว
แถมมีลัคนเปิดตัวด้วย

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 39

พระเอกแวมไพร์หวนคืนของเก่า เพราะนางเอกเล่นตัวเกินเบอร์
(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 40

ดารานุ่มขาวโปิ๊ะ เทแพนชะนี หันไปกิ๊กกับหนุ่มหน้าใส ใครกันเอ่ย
(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบชีวิตของผู้หญิงเหมือนกับวัตถุสิ่งของ โดยใช้คำที่เป็นวงศัพท์เกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ คำว่า สลัด เปิดตัว หรือเท ที่ผู้ชายสามารถทำอะไรต่อวัตถุเหล่านั้นก็ได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของสังคมที่มีต่อผู้หญิง คือ การให้คุณค่าผู้หญิงให้เป็นเพียงวัตถุหรือสิ่งของที่เป็นเครื่องประดับข้างกายที่ผู้ชายสามารถจะกระทำการสิ่งใดกับวัตถุหรือสิ่งของก็ได้

3.2 มโนอุปลักษณ์ [ผู้ชาย คือ วัตถุสินค้า]

ผู้วิจัยวิเคราะห์พาดหัวข่าวพบการใช้ภาษาเปรียบผู้ชายเป็นวัตถุสิ่งของ โดยมีการใช้วงศัพท์เกี่ยวกับวัตถุ ได้แก่ “เท” “สลัด” “ยกให้” ซึ่งคำศัพท์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ที่ว่าผู้ชายก็สามารถเป็นวัตถุหรือสินค้าที่ผู้หญิงต้องการ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 41

พระเอกซบตาร์หน้าใส ดังแล้วเห็นแก่ตัว จนคนสนิทพากันเท
(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 42

ใครเอ่ย..? เม้าต์ดาราสาวหน้าเป๊ะ เจอพิษข่าวฉาว ทำผู้ชาย
ในสต็อกเกรดเอหายเรียบ !

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 43

เจ้าของคลินิกดัง แท็กหา ดาราสาว บ. อยากได้ผิวขาวบ้านมาก
พียกให้

(celebrity gossip, 2020)

การศึกษามโนอุปลักษณ์เปรียบผู้ชายเป็นวัตถุสินค้า พบการใช้ภาษานำเสนอภาพของนักแสดงชายที่ตกเป็นข่าวให้มีลักษณะคล้ายกับวัตถุหรือสินค้า เช่นคำว่า *สต็อก* เป็นศัพท์ใช้ในการตลาดเกี่ยวกับคลังสินค้าที่ผู้ค้าจะนำสินค้ามาเก็บตุนเพื่อเอาไว้จำหน่ายแก่ลูกค้าหรือผู้บริโภค โดยปรากฏร่วมกับคำว่า *เกรดเอ* แสดงให้เห็นว่าสินค้านี้ดีมีคุณภาพอันดับ 1 เป็นสินค้าที่ผู้คนที่ต้องการและราคาสูง ซึ่งการใช้คำในลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ชาย เป็นสินค้าที่ถูกจัดไว้เพื่อส่งออกหรือจำหน่าย เป็นสินค้าคุณภาพที่มีราคาสูง หรือการใช้คำว่า *เท* ชี้ให้เห็นถึงภาพของนักแสดงชายที่ถูกนำเสนอให้กลายเป็นวัตถุหรือสิ่งของชนิดหนึ่งที่สามารถมอบให้ใครตามที่ต้องการ การใช้งานดังกล่าวสะท้อนให้เห็นภาพของนักแสดงชายไม่ใช่มนุษย์ทั่วไปหากแต่เป็นวัตถุหรือสินค้าที่มีคุณภาพและราคาสูง

3.3 มโนอุปลักษณ์ [ผู้หญิง คือ อาหาร]

ผู้วิจัยวิเคราะห์พาดหัวข่าวพบการใช้ภาษาเปรียบผู้หญิงเป็นอาหาร โดยมีการใช้วงศัพท์เกี่ยวกับการกินอาหาร ได้แก่ “แซ่บ” “แอบกิน” “หวนกิน” ซึ่งคำศัพท์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ว่า การร่วมเพศของผู้ชายเหมือนมนุษย์ที่หิวโหยอาหาร ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 44

เมาทแรง พระเอกดัง แอบพานางเอกหน้าใหม่ไปแซ่บบนคอนโด
อึกษรย่อกี่มา

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 45

เมาทแซ่บ ! พระเอกร่างหมี ไปหาแฟนต่างชาติไม่ได้
แอบกินสาวไทย เพราะโควิด 19

(celebrity gossip, 2020)

การศึกษามโนอุปลักษณะการร่วมเพศของผู้ชายคือนุชย์ที่หิวโหย จากตัวอย่างพบการใช้คำที่แสดงถึงการร่วมเพศ เช่นคำว่า แซ่บ, แอบกิน และ หวงกิน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการร่วมเพศที่ทำให้ภาพของผู้ชายเป็นมนุชย์และให้ภาพของผู้หญิงเป็นอาหารที่ผู้ชายสามารถนำไปกินที่ใดก็ได้โดยพบคำว่า แอบ ประกอบการใช้คำกริยาคือคำว่า กิน ซึ่งให้เห็นถึงลักษณะการกินอาหารที่ต้องแอบหรือไม่สามารถให้ผู้อื่นในสังคมพบเห็นได้ ซึ่งเป็นการนำเสนอภาพของผู้หญิงที่เป็นอาหารผิดกฎหมายหรือกฎจารีตของสังคมที่ไม่สามารถรับประทานกันในรูปแบบทั่วไปเหมือนอาหารชนิดอื่น ๆ ได้ และนำเสนอภาพของนักแสดงชายที่เป็นมนุชย์ที่มักมากในการมรมณกับราคะและความปรารถนา

3.4 มโนอุปลักษณะ [นักแสดงชายและนักแสดงหญิง คือ สัตว์ป่า]

ผู้วิจัยวิเคราะห์พาดหัวข่าวพบการใช้ภาษาเปรียบนักแสดงชายและนักแสดงหญิงเป็นสัตว์ป่า โดยกรณีที่นักแสดงหญิงตกเป็นข่าวมีการใช้วงศัพท์เกี่ยวกับการล่า ได้แก่ ล่า, ชุ้ม, และ กัด ขณะเดียวกันในกรณีที่นักแสดงชายตกเป็นข่าวมีการใช้วงศัพท์เกี่ยวกับการถูกล่า ได้แก่ เหยื่อ, จับ ซึ่งคำศัพท์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ว่า ผู้ชายก็สามารถเป็นสัตว์ที่ถูกกระทำจากผู้ล่าได้ ซึ่งคำศัพท์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ว่า นักแสดงชายและนักแสดงหญิงเป็นสัตว์ป่า ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 46

ลือหึ่ง ! นางร้ายหุ่นแซ่บ เดินสายเที่ยวผับทองหล่อ ล่าเหยื่อไอโซ

หลังรายได้หด

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 47

เมาท์แซ่บจ้า นางร้าย ชอบชุ้มเหยื่อวงไอโซ หวังจับผู้ชายรวย

เพื่อนเอื่อมจนเลิกคบ – งานหดหาย

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 48

.....นางร้ายคนนี้ตะลอน ๆ ล่าเหยื่อตอนกลางคืน ออกไปล่าเหยื่อ

ไอโซย่านทองหล่อ เป็นผับยอดนิยม กัดจับผู้ชายพริ้มมรย ๆ ดาราสวยก็ต้องคู่กับไอโซ

(celebrity gossip, 2020)

การศึกษามโนอุปลักษณะเปรียบผู้หญิงคือสัตว์ป่า พบการใช้คำที่แสดงถึงสัญชาตญาณหรือวิธีการออกหากินที่มีลักษณะคล้ายกับสัตว์ป่า เช่นคำว่า ล่า เป็นลักษณะการออกหากินของสัตว์ป่าที่ต้องการเหยื่อมาเป็นอาหาร เป็นกระทำต่อสัตว์หรือสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือการใช้คำว่า ขย้ำ เป็นคำกริยาแสดงลักษณะการจับเหยื่อ คือ การปลายนิ้วหรือเล็บมาเพื่อใช้รวบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น หมาขย้ำแมว การใช้คำในภาษาดังกล่าวชี้ให้เห็นภาพของนักแสดงหญิงที่มีลักษณะคล้ายสัตว์ป่าที่ต้องออกหากินด้วยวิธีการขย้ำเหยื่อที่อยู่ตรงหน้า อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบการใช้ถ้อยคำที่สะท้อนมโนอุปลักษณะผู้ชายเป็นสัตว์ป่าที่ถูกล่า ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 49

ลือหึ่ง ! นางร้ายหุ่นแชบ เก่งเดินสายเที่ยวผับทองหล่อ
ล่าเหยื่อไฮโซ หลังรายได้หด

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างที่ 50

เมาท์แชบจ๋า นางร้าย ชอบล่าเหยื่อวงไฮโซ หวังจับผู้ชายรวย
เพื่อนเอื้อมจนเลิกคบ – งานหดหาย

(celebrity gossip, 2020)

การศึกษามโนอุปลักษณะเปรียบผู้ชายเป็นสัตว์ที่ถูกล่า พบการใช้ภาษานำเสนอภาพของนักแสดงชายที่ตกเป็นข่าวให้มีลักษณะเหมือนสัตว์ที่ถูกล่าหรือโดนกระทำ จากตัวอย่างพบคำว่า เหยื่อ แทนนักแสดงชายที่ตกเป็นผู้ถูกกระทำจาก สัตว์ป่า แทนความเป็นผู้หญิงที่จ้องจับผู้ชาย ทำให้สถานะของผู้ชายตกอยู่ภายใต้อำนาจของผู้หญิงที่ถูกจับให้กลายเป็นเหยื่อที่ไม่มีทางสู้ ซึ่งเป็นที่น่าสนใจที่ภาษาได้สร้างให้ภาพของนักแสดงชายกลายเป็นผู้ถูกอยู่ภายใต้อำนาจ แต่หากพิจารณาถึงเนื้อความของข่าวและบริบทของข่าวพบว่าเป็นเหตุการณ์หรือสถานการณ์ด้านลบ เพราะเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับตณห์การะ การให้ภาพของผู้ชายที่ด้อยกว่าผู้หญิงจึงเป็นการแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิง ก็สามารถทำพฤติกรรมที่เกี่ยวกับเพศหรือการะได้ และเป็นการสถาปนาความผิดด้านศีลธรรมและจารีตสังคมให้แก่ผู้หญิงในฐานะผู้ที่อยู่เหนือกว่า

ขณะเดียวกันพบการใช้คำเรียกผู้หญิงที่จัดอยู่ในลักษณะของสัตว์ป่า โดยอาศัยพฤติกรรมบางอย่างที่สอดคล้องกับพฤติกรรมหรือลักษณะการกระทำของผู้หญิง คือคำว่า ชะนี ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 51

ดาราทุ่นขาวโป๊วะ เทแฟนชะนี หันไปก๊ากับหนุ่มหน้าใส ใครกันเอ้ย

(celebrity gossip, 2020)

ตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงการใช้คำเปรียบผู้หญิงเป็นสัตว์ป่า โดยอาศัยลักษณะพฤติกรรมของสัตว์ เพราะชะนีมีเสียงร้องคล้ายการหา ผัว คือสิ่งที่คนในสังคมไทยเข้าใจถึงการโห่ร้องของชะนี ดังที่เข้าใจในประโยคที่ว่า ชะนีร้องหาผัว ซึ่งเป็นคำนิยมหรือชุดความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงที่ยากได้ผู้ชาย เป็นลักษณะในเชิงเพศราคะ อย่างไรก็ตามการใช้คำเรียกผู้หญิงว่า ‘ชะนี’ พบว่ากลุ่มที่มักใช้เรียกผู้หญิงด้วยคำดังกล่าวเป็นกลุ่มเพศที่สาม โดยส่วนใหญ่ สอดคล้องกับตัวอย่างที่นักแสดงชายเลิกคบกับผู้หญิงและไปคบหาดูใจกับผู้ชายที่เป็นเพศเดียวกันแทน

การศึกษามโนอุปลักษณ์แสดงให้เห็นถึงภาพแทนระหว่างนักแสดงชายและนักแสดงหญิง โดยภาษาสะท้อนภาพนักแสดงหญิงในลักษณะต่าง ๆ เช่น วัตถุสิ่งของที่ไม่มีค่าสามารถหาได้ง่าย เป็นสัตว์ป่าที่ล่าที่ต้องใช้ชีวิตกลางป่าหาเหยื่อในการดำรงชีวิต จากทั้ง 2 ประเด็น แสดงให้เห็นถึงลักษณะการให้ภาพของนักแสดงหญิงเป็นสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ ไม่มีสติ ความรู้สึกนึกคิดและจิตวิญญาณของความเป็นคน ขณะที่นักแสดงชายสะท้อนภาพในลักษณะของวัตถุลินค่าราคาสูง เป็นสัตว์ที่ถูกล่าจากสัตว์ป่ากระทั่งเป็นมนุษย์ที่มักมากในกามารมณ์แห่งราคะ สิ่งที่น่าสนใจ คือ ภาษาให้ภาพของนักแสดงหญิงที่พัฒนาจากวัตถุไม่มีชีวิตให้กลายเป็นสิ่งมีชีวิตแต่เป็นเพียงสัตว์ป่าล่าเหยื่อ ต่างจากนักแสดงชายที่พัฒนาจากวัตถุไม่มีชีวิตให้กลายเป็นสัตว์ถูกล่าจนกระทั่งได้กลายเป็นมนุษย์ที่มีสติ ความรู้สึกต่าง ๆ

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาพาดหัวข่าวกรณีนักแสดงชายและนักแสดงหญิงตกเป็นข่าวชู้ชبيبพบว่ามีการใช้กลวิธีทางภาษา 3 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์ กลวิธีโครงสร้างประโยค และกลวิธีอุปมาอุปไมย ผู้วิจัยสามารถสรุปการใช้ภาษาของกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ที่พาดหัวข่าวใช้นำเสนอข่าวชู้ชبيبดาราเพื่อสะท้อนภาพแทนนักแสดงชายและนักแสดงหญิงดังนี้ กลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การใช้คำเรียกลักษณะ พบการใช้คำเรียกลักษณะนักแสดงชาย เช่น ชูปตาร์หน้าใส, หล่อสุดเท่, พระเอกหนุ่มสุดหล่อ, สุดเฟรนด์ลี่, ล่อ...เรียบร้อย การใช้คำเรียกลักษณะนักแสดงหญิง เช่น หุ่นแซ่บ, หน้าเป๊ะ, ร่าเริง และพบการใช้คำกริยา ได้แก่ การใช้คำกริยาแสดงการกระทำที่ไม่ดีของนักแสดงชาย เช่น แอบพานางเอก, เมามาละวาด, ควงสาว, แอบก๊าก, ปาแก้วใส่หน้า, ตีซ้ำเลือด, ปืบคอ, ตี, ตบ

การใช้คำกริยาแสดงการกระทำที่ไม่ดีของนักแสดงหญิง เช่น จูบนัว, หวังจับ, เทียวผับ, เข้าผับ และการใช้คำกริยาแสดงการกระทำที่ดีของนักแสดงชาย เช่น รีบไปสารภาพ, ทำงานหนัก, คุ้ยเก่ง, พุดดี โดยไม่พบการใช้คำกริยาที่แสดงการกระทำด้านดีของนักแสดงหญิง ผู้วิจัยพบการใช้กลวิธีโครงสร้างประโยค แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การใช้ประโยคคำถาม และการใช้ประโยคแสดงเหตุและผล โดยเฉพาะการใช้ประโยคคำถามกับข่าวกรณีชู้ชبيبนักแสดงชายที่สะท้อนให้เห็นถึงจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ข่าวมีความน่าสนใจมากขึ้นและต้องการโน้มน้าวใจผู้อ่านหรือผู้รับสาร โดยพบการใช้ประโยคคำถามที่แตกต่างกัน ได้แก่ การใช้ประโยคคำถามชู้ชبيبนักแสดงชาย เช่น ใครกันนะ ?, ใครอะ ?!, ใครเอ่ย !?, และพบการใช้ประโยคคำถามต่อกรณีชู้ชبيبนักแสดงหญิง เช่น เอ๊ะยังงี้.., ทำไมใครกัน !?, หรือไม่ , จริงหรือเปล่า?

จากการศึกษากลวิธีทางภาษาแสดงให้เห็นถึงภาพแทนของนักแสดงชาย 2 ด้าน ภาพแทนนักแสดงชายที่ดี คือ การเป็นผู้นำครอบครัวที่ซื่อสัตย์ต่อภรรยา มีหน้าที่การงานที่ดีต้องทำงานหนักเพื่อครอบครัว และนำเสนอภาพของนักแสดงชายที่ไม่ดี คือ มินิสัยเจ้าชู้ที่ชอบใช้ความรุนแรงและมีความปรารถนาทางเพศ ส่วนภาพนักแสดงหญิงถูกนำเสนอ 3 ด้าน ได้แก่ ภาพแทนนักแสดงหญิงที่ดี คือการมีจิตสำนึกในความเป็นแม่ที่มีความอดทนเสียสละเพื่อดูแลครอบครัวได้ดีที่สุด และภาพของนักแสดงหญิงที่ไม่ดี คือ มินิสัยเจ้าชู้ไม่รักนวลสงวนตัวมีความปรารถนาทางเพศ ขณะเดียวกันภาพแทนของนักแสดงหญิงยังตอกย้ำความ

งามในเรื่องรูปร่างที่ถูกพิจารณาให้เป็นผู้หญิง ‘ดี’ คือ ผิวขาว ร่าม่อม หน้าใส ซึ่งเป็นความงามในอุดมคติของผู้ชาย

จากการศึกษาภาษาพบนำเสนอภาพแทนของนักแสดงชายและนักแสดงหญิงที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะภาพของนักแสดงหญิงถูกนำเสนอ 3 ประเด็น ได้แก่ ภาพแทนนักแสดงหญิงที่ดี คือการมีจิตสำนึกในความเป็นแม่ที่มีความอดทน เสียสละ เพื่อดูแลครรภ์ให้ดีที่สุด ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ Kaewuthai (2020) ได้ศึกษาภาพแทนของผู้หญิงไทยที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมกฎหมายตราสามดวง เกี่ยวกับลักษณะผู้หญิงไทยที่ดีต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดาและสามี หมายถึงผู้หญิงต้องอยู่ภายใต้การปกครองของผู้ชาย หรืองานงานวิจัยของ Chatrawangkhiri (2020) ศึกษาอัตลักษณ์พื้นถิ่นในบันเทิงคดีล้านนา (พ.ศ. 2521 – พ.ศ.2554) นำเสนออัตลักษณ์ที่สัมพันธ์กับเพศสภาพโดยให้ภาพของผู้หญิงที่ดีคือการอยู่ในกรอบศีลธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา จากการศึกษางานวิจัยแสดงถึงคุณค่าของผู้หญิงที่ดีควรอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายโดยมองข้ามบทบาทและความสำคัญที่ยิ่งใหญ่ คือ ‘ความเป็นแม่’ อันเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้หญิงที่ไม่น้อยไปกว่าผู้ชาย

ภาพของนักแสดงหญิงที่ไม่ดี คือ มีนิสัยเจ้าชู้ไม่รักนวลสงวนตัวและมีความปรารถนาทางเพศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Naiyaprom (2017) ศึกษาการเมืองเรื่องผู้หญิงในวรรณกรรมคำสอนล้านนาลาวและอีสาน โดยนำเสนอภาพของผู้หญิงที่ไม่ดีที่นอกจากไม่รับฟังคำสั่งหรือคำสอนของสามีหรือผู้ชายแล้ว ผู้หญิงที่มีความปรารถนาทางเพศถือว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี และตอกย้ำความงามของผู้หญิงในอุดมคติ คือ ผิวขาว ร่าม่อม หน้าใส ซึ่งเป็นความงามในอุดมคติของผู้ชาย จากการศึกษางานวิจัยส่วนใหญ่พบว่าภาพของผู้หญิงเป็นเพศที่อยู่ภายใต้อำนาจผู้ชาย เช่น ต้องฟังคำสั่งสอนของสามี มีเรือนร่างที่สวยงามตามขนบจารีตของผู้หญิง และผู้หญิงยังถูกนำเสนอให้เป็นเพศที่อ่อนแอไม่มีความมั่นคงในชีวิตจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยจากผู้ชาย

อย่างไรก็ตาม การศึกษาภาษาจากพาดหัวข่าวออนไลน์นำเสนอภาพแทนนักแสดงชาย 2 ประเด็น ได้แก่ ภาพแทนนักแสดงชายที่ดี คือการเป็นผู้นำครอบครัวที่ซื่อสัตย์ต่อภรรยา มีฐานะทางการเงินและหน้าที่การงานมั่นคง ถือเป็นคุณสมบัติหนึ่งของผู้ชายตามบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Chatrawangkhiri (2020) ศึกษาอัตลักษณ์พื้นถิ่นในบันเทิงคดีล้านนา (พ.ศ. 2521 – พ.ศ.2554) นำเสนออัตลักษณ์ที่สัมพันธ์กับเพศสภาพโดยให้ภาพของผู้ชายต้องดูแลและปกป้องผู้หญิงอันเป็นภาระหน้าที่ของผู้ชายที่จะ

ต้องรับผิดชอบ ซึ่งถือเป็นการตอกย้ำความคิดระบอบชายเป็นใหญ่ให้มีความสำคัญยิ่งขึ้น เพราะผู้ชายที่สถาปนาความเป็นผู้นำในครอบครัวพร้อมกับภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ เสมือนยังกดอำนาจการตัดสินใจของผู้หญิงและทำให้ผู้หญิงต้องพึ่งพาผู้ชายมากขึ้นไปด้วย

ภาพของนักแสดงชายที่ไม่ดี คือ มินิสัยเจ้าชู้ชอบใช้ความรุนแรงและมีความปรารถนาทางเพศ มีความแตกต่างจากสังคมยุคก่อนที่ผู้ชายจะต้องเคร่งครัดต่อศาสนา ดังงานของ Chatrawangkhir (2020) ศึกษาอัตลักษณ์พื้นถิ่นในบันเทิงคดีล้านนา (พ.ศ. 2521 – พ.ศ.2554) นำเสนออัตลักษณ์ที่สัมพันธ์กับเพศสภาพโดยให้ภาพของผู้ชายต้องเป็นผู้ที่เคร่งครัดในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ดังนั้นพฤติกรรมของนักแสดงชายที่ปรากฏเป็นภาพแทนของผู้ชายที่ไม่ดี เพราะแรงปรารถนาทางเพศ การมอมเมาและเป็นกิเลสตัณหาอย่างหนึ่งที่ผู้ชายส่วนใหญ่มีและปรารถนามากยิ่งขึ้นไม่ใช่เป็นผู้ชายในอุดมคติ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตถึงจุดร่วมระหว่างภาพแทนนักแสดงชายและนักแสดงหญิงที่สะท้อนความเป็นชายและความเป็นหญิง ให้กลายเป็นมนุษย์หรือสัตว์สังคมทั่วไปที่มีความต้องการเหมือนกัน เป็นบรรทัดฐานใหม่ที่สังคมพยายามให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมทางเพศ โดยมองข้ามสถานะทางเพศไปและขณะเดียวกันสังคมได้สร้างชุดความรู้หรือ ‘ภาพแทนร่วม’ ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง คือ มีความต้องการทางเพศเหมือนกัน

References

- Angkapanichkit, J. (2017). **Discourse Analysis**. Bangkok: Thammasat University. (In Thai)
- Chatrawangkhir, L. (2020). Local Identities in Lanna fiction: 1978-2011. **The Journal Human Sciences**, 21 (1), 75-95. (In Thai)
- Celebrity gossip** (2020). News.Kapook.com. Retrieved from <https://news.kapook.com/> (In Thai)
- Hall, S. (1977). **Representation: Cultural Representations and Signifying Practices**. London: SAGE Publications.
- Kaewuthai, A. (2020). Representation of thai Women through Linguistic Devices in the discourse of the three Seals Law in the Law on Husband and wife. **The Journal of The Faculty of Arts Silpakorn University**, 42 (2), 117-140. (In Thai)
- Naiyaphrom, R. (2017). The politics on Female in the Doctrinal Literature written in Isan Version. **The Journal of MCU Ubon Review**, 2 (3), 103-112. (In Thai)
- Phanphothong, N. (2013). **Linguistic Critical Discourse: Concepts and applications in the study of discourse in Thai language**. Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
- Phaosukthaworn, Y. (1996). **Analysis of the Ministry of Finance's press release selectively disseminated through the mass media during 1992-1994** (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)

Saisanun, K. (2009). Political communication of Thai Main Actors.

Interdisciplinary Studies Journal, 19 (1), 3-29. (In Thai)

Saengin, T. (2020). Language for Online News Headlines in mass media.

NBTC Journal, 376-393. (In Thai)

Srisan, S. (2018). **On Critical Discourse Analysis**. Bangkok. Sommati.

(In Thai)

การศึกษาดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

The Study of the Ethnic Group's Music of Tha Khanun Sub-district
Municipality, Thong Pha Phum District in Kanchanaburi

ธีรรัตน์ ศรีช่วงโชติ / Dheeraratn Srichuangchote

สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี,
กาญจนบุรี 71190, ประเทศไทย
*Music Education Department, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi 71190, Thailand*

Email: dheer89@kru.ac.th

Received: June 18, 2021

Revised: November 1, 2021

Accepted: December 19, 2021

Abstract

The purposes of this research were to study of the ethnic group's music of Tha Khanun sub-district municipality, Thong Pha Phum district in Kanchanaburi and the role of ethnical music in Tha Khanun Sub-district Municipality, Thong Pha Phum District, Kanchanaburi. All data are surveyed and interviewed by fieldwork study in Tha Kha-nun Sub-district Municipality, Thong Pha Phum District, Kanchanaburi during March 2018 and analyzed by framework of ethnomusicology. The results of this study indicated as follows:

1. Ethnical music in Tha Khanun Sub-district Municipality, Thong Pha Phum District, Kanchanaburi has 2 major ethnic groups including Karen ethnicity and Myanmar ethnicity where the Karen ethnicity music band is located at Ban Prang Ka Si which was a band that involves Rum Tong traditional dance and had 3 musical instruments, which included Pong, Wa, and Kor. For Myanmar ethnicity bands, we found 2 bands: 1. Saing-Waing, used 8 instruments, including Patwaing, Maunsain, Chauklonpat, Patma, Sakhun, Si-wa, Lingwin, and Sito and 2. Dobat – Waing, had 4 instruments, including Palwe, Dobat, bamboo clapper, and Lingwin.

2. In studying musical roles of Karen ethnicity and Myanmar ethnicity, it was found that the important roles were belief-based roles. The two ethnic groups had similar musical belief, which was the worship of musical instruments using an offering called Kadohpoi. It was the belief that had been practiced for a long time. Regarding the social role of music, it was found that music was considered one of the most important social symbols that connected people of their own race and other nationalities. For the economic role of music, musicians from the two ethnic groups were able to use musical talents for additional income in addition to get regular jobs. Income from performing, music was used to support the family and was another way to create an economy for the residential community.

Keywords: The Study, Music, Ethnic Group's

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และศึกษาบทบาทของดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ข้อมูลทั้งหมดได้จากการสำรวจ และสัมภาษณ์ ด้วยการลงพื้นที่ภาคสนามในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ในช่วงเดือนมีนาคม 2561 และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ตามแนวทางการศึกษาทางด้านมานุษยวิทยา ผลการวิจัยพบว่า

1. ดนตรีชาติพันธุ์ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบวงดนตรี จำนวน 2 กลุ่มชาติพันธุ์ คือดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง กลุ่มชาติพันธุ์พม่า โดยดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง พบที่บ้านปรังกาสี 1 วง เป็นวงดนตรีที่ใช้ในการแสดงรำตง มีเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง จำนวน 3 ชิ้น คือ โป่ง วา และเคาะ ส่วนดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์พม่า พบ 2 วง คือ 1. วงชาวยว บ้านเสาหงส์ มีเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงจำนวน 8 ชิ้น ได้แก่ มอชชาย เข่ากลองปัด ปัตมะ สะคุ่น ซี-วา ลิงวิน และซีโด 2. วงดะบะ บ้านหินแหลม มีเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง จำนวน 4 ชิ้นคือ ปะลุย ดุบัด โค๊ะ และ ลิงวิน

2. ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง และดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์พม่า มีลักษณะบทบาทที่เหมือนกัน กล่าวคือ ด้านบทบาททางความเชื่อ มีความเชื่อทางดนตรีที่คล้ายคลึงกัน โดยมีพิธีกรรมการบูชาเครื่องดนตรีด้วยเครื่องบูชาที่เรียกว่า กะเตาะโป้ย อันเป็นความเชื่อที่ยึดถือปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน ด้านบทบาททางสังคม ถือว่าดนตรีเป็นสัญลักษณ์ทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่ง และเป็นเอกลักษณ์ประจำเชื้อชาติทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนในเชื้อชาติตนเอง และชนเชื้อชาติอื่นๆ ให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ด้านบทบาททางเศรษฐกิจ นักดนตรีของทั้ง 2 กลุ่มชาติพันธุ์ สามารถใช้ความสามารถทางดนตรีเป็นรายได้เสริม นอกเหนือจากการทำอาชีพประจำ ด้วยการรับจ้างบรรเลงดนตรีในโอกาสต่างๆ ถือว่าเป็นรายได้ทางหนึ่งที่ใช้มาจุนเจือครอบครัว และเป็นการสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชนที่อยู่อาศัยอีกทางหนึ่งด้วย

คำสำคัญ: การศึกษา, ดนตรี, กลุ่มชาติพันธุ์

บทนำ

กาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีหลักฐานที่ปรากฏในประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยอาณาจักรทวารวดี และยังมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเมืองหน้าด่านในสมัยกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากมีอาณาเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้าน คือสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า จึงทำให้กาญจนบุรี เป็นจังหวัดที่มีผู้คนมากมายหลายกลุ่มชาติพันธุ์เข้ามาอยู่อาศัยตั้งแต่ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับประชากรจังหวัดกาญจนบุรีสมัยนั้นว่ามี คนไทย คนจีน ลาว มอญ กะเหรี่ยง และขมุ (King Rama 5, 1961, p. 80) ซึ่งจากการตรวจสอบข้อมูลจากทะเบียนราษฎรของอำเภอต่าง ๆ ทั้ง 13 อำเภอ พบว่าประชากรของจังหวัดกาญจนบุรี จำแนก ได้เป็น ชาวไทย ชาวจีน ชาว กะเหรี่ยงชาวมอญ ชาวพม่า ชาวละว้า ชาวลาวโซ่ง และลาวเวียง (Kanchanaburi, 1993, p. 8) การที่กาญจนบุรี มีประชากรมากมายหลายเผ่าพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกันทำให้เกิดพลวัตต่าง ๆ มากมาย ทั้งทางด้านที่เป็นคุณประโยชน์ต่อสังคม และด้านที่เป็นผลเสียต่อสังคมโดยรวม เพราะประชากรหลากหลายเผ่าพันธุ์เหล่านั้นมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งหยั่งรากฝังลึกในวิถีชีวิตมายาวนาน (Khongthaeothong, 2000, pp. 55-56)

ดนตรีจัดเป็นศิลปะอีกแขนงหนึ่งที่เราสามารถพบเห็นได้ในทุกกลุ่มชนชาติ หรือแม้กระทั่งในกลุ่มสังคมเล็ก ๆ ดนตรีเป็นเรื่องของเสียงที่อาศัยสื่อบรรลุเป็นเครื่องรับรู้ และแปลความหมายหรือไม่ก็ได้ ดุจเดียวกับเสียงของภาษาพูด ซึ่งในการตีความหมาย อาจจะแตกต่างกันไปตามแต่ความคิดแต่ละคนหรือรับรู้ไปคนละอารมณ์ก็ได้ (Phukhaothong, 1989, p. 9) ดนตรีในสังคมต่างๆทั่วโลกนั้นมักสร้างขึ้นด้วยวิธีการที่คล้ายคลึงกัน อีกทั้งยังมีการพัฒนาการนับพันปี ดนตรีมีถิ่นกำเนิดมาจากธรรมชาติ มนุษย์ได้คิดเลียนแบบธรรมชาติ โดยนำวัสดุทางธรรมชาติมาสร้างให้เกิดเป็นเสียง จึงเกิดการสร้างสรรค์ดนตรีในกลุ่มคน และกลุ่มคนเหล่านั้นได้นำเอาดนตรีมาสร้างประเพณีและวัฒนธรรมประจำกลุ่ม

ดนตรีของชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เป็นดนตรีที่แฝงจิตวิญญาณ มีเพื่อใช้บรรเลงในท้องถิ่นสำหรับประกอบพิธีกรรมและความบันเทิงในการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นบทเพลงที่เกิดจากภูมิปัญญา จึงมีเรื่องราวของการดำเนินชีวิตมาเกี่ยวข้องโดยสะท้อนออกมาจากงานดนตรีที่ตนได้สร้างขึ้น จึงทำให้มีความเป็นเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเองได้อย่างชัดเจน

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาดนตรีของชาติพันธุ์ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะศึกษาถึงอัตลักษณ์อันดีงามของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยอาศัยแนวทางการศึกษาดนตรีตามหลักของมานุษยวิทยาเป็นแนวทางในการศึกษาคำตอบ เนื่องจากดนตรีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่ามหาศาล เป็นมรดกท้องถิ่นเป็นมรดกของชาติพันธุ์ที่คนในท้องถิ่นนั้น ๆ จำเป็นที่จะต้องทราบ เพื่อช่วยกันรักษาเอกลักษณ์ที่ดีงามของท้องถิ่นตนเองไว้ให้ดำรงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาบทบาทของดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ทบทวนวรรณกรรม

Ratchabandittayasathan (2007, p. 128) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นระบบสัญลักษณ์ ที่สมาชิกในสังคมได้ตกลงใช้ร่วมกัน ผู้ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันคือ คนที่อยู่ในสังคมเดียวกันมีวัฒนธรรมเดียวกัน และได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน โดยเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น จากขั้นตอนการเรียนรู้ที่ พ่อแม่ สอนลูกทำให้เกิดการสืบทอดชาติพันธุ์ ดังนั้นความสัมพันธ์วัฒนธรรมและสังคมจึงเป็นความสัมพันธ์ที่แยกออกจากกันได้ยาก Phraya Anuman Rat Thon (1982, p. 103) ได้อธิบายความหมายของวัฒนธรรมว่าสิ่งที่มนุษย์ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง หรือผลิตขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของส่วนรวม ที่ได้ถ่ายทอดกันมา รวมทั้งความรู้สึกความคิดเห็น ความประพฤติ หรือการกระทำใดๆของมนุษย์โดยได้ปรากฏออกมาเป็น ภาษา ความเชื่อ ศิลปะ และประเพณีทางด้าน Wasi (1989, p. 33) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมคือพลังของภูมิปัญญาเป็นรากฐานของเศรษฐกิจ การเมือง และชุมชน โดยได้มาจากการเลือกสรรกลั่นกรองทดลองใช้ และได้ถ่ายทอดด้วยการปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเป็นวัฒนธรรม และกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้สังคมเกิดความเข้มแข็ง

นอกจากนี้ มีผู้ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมในอีกแง่มุมหนึ่ง เช่น Aphaphirom (1973, p. 51) ได้อธิบายถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ว่าการที่เราเหมือนหรือไม่เหมือนบุคคลอื่นๆ นั้น ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ เช่น การมองสิ่งเดียวกันของคนต่างวัฒนธรรมย่อมทำให้ความหมายต่างไปด้วย ตัวอย่างการมองดวงจันทร์ของคนในแต่ละมุมโลกจะทำให้มองเห็นสิ่งที่อยู่ในดวงจันทร์ต่างกัน คนไทยมองเห็นกระต่าย ส่วนคนอเมริกันมองเห็นเป็นมนุษย์ผู้ชาย ทางด้าน Wandt (1987, p. 119) ได้อธิบายถึงการพัฒนาทางวัฒนธรรมของมนุษย์ไว้ว่า วัฒนธรรมของมนุษย์มีการพัฒนาได้มากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับความเจริญทางด้านจิตใจ และสติปัญญาของมนุษย์ ถ้าจิตใจ และปัญญาเจริญ สิ่งที่สร้างขึ้นเป็นวัฒนธรรมก็จะเจริญ และเป็นไปตามส่วนที่เหมาะสมกัน ปัจจัยที่ทำให้วัฒนธรรมเจริญมีอยู่ 3 ประการ ได้แก่ การสะสม การปรับปรุง และการถ่ายทอด จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมไม่ใช่เป็นอยู่อย่างใดอย่างนั้น แต่มีสภาพเหมือนสิ่งมีชีวิต มีอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ถ้าคนในสังคมไม่รู้จักสะสมปรับปรุง และถ่ายทอดวัฒนธรรม ก็จะสลายไป สุดท้ายวัฒนธรรมจะมีลักษณะแข็งกระด้างจนไม่สามารถปรับตัวให้ก้าวหน้าเท่าเทียมกับสังคมอื่นได้

จากแนวทฤษฎีที่กล่าวมา สามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ทั้งนี้ชุมชนจะต้องมีแนวทางปฏิบัติรวมทั้งอุดมการณ์ร่วมกัน โดยยึดหลักตามทฤษฎีรากแก้ว วัฒนธรรมที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อที่จะให้ชุมชนหรือสังคมนั้นเกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทั้งวัฒนธรรม ภาษา และชาติพันธุ์ต่าง ๆ จากข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอยู่ในประเทศไทย พบว่ามีกลุ่มคนชาติพันธุ์ที่ดำรงชีวิตและอาศัยอยู่ในประเทศไทยมีทั้งหมด 70 กลุ่มชาติพันธุ์ และมีการกระจายตัวด้านภาษาต่าง ๆ ตามลักษณะความสัมพันธ์ของการร่วมเชื้อสายในกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้พบว่ามีภาษา 5 ตระกูล เนื่องด้วยจังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีชายแดนด้านตะวันตกติดกับประเทศพม่าเป็นระยะทางยาวถึง 370 กิโลเมตร ตามแนวเหนือจรดใต้ จึงทำให้มีชนกลุ่มน้อยหลากหลายกลุ่มจากประเทศพม่าได้เข้ามาพำนักอาศัยอยู่ในจังหวัด จนกระทั่งปัจจุบันนี้ประชากรจังหวัดกาญจนบุรีก็ยังคงประกอบด้วยหลายเชื้อชาติ กล่าวคือ กลุ่มคนไทย จีน กะเหรี่ยง ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่บนพื้นที่สูง มอญซึ่งมีทั้งที่อยู่มาแต่เดิมและอพยพเข้ามาใหม่ พม่า ขมุ ละว้า ลาวโซ่ง และลาวเวียง และส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมาย

Khongthaeothong (1995, pp. 48-53) ได้กล่าวถึงดนตรีของชาวกะเหรี่ยงไว้ว่าในประเพณีที่สำคัญๆของชาวกะเหรี่ยง มักจะมีการแสดงรำตง มาร่วมแสดงอยู่ในทุกประเพณี เช่น งานทำบุญข้าวใหม่ งานบุญสงกรานต์ งานแต่งงาน งานศพ การแสดงรำตงเป็นการร้องรำที่ใช้เสียงของดนตรีบรรเลงประกอบการแสดง เนื้อร้องของเพลงรำตงมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเป็นมาของชาวกะเหรี่ยง หรือเกี่ยวกับพุทธศาสนา สอดคล้องกับ Diphadung & Khammueang (1997, p. 38) ได้กล่าวว่า การรำตงเป็นวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งสามารถพบได้ในเขตจังหวัดกาญจนบุรี ในงานพิธีกรรมสำคัญ ๆ เพลงที่ใช้ประกอบในการรำตง ประกอบด้วย เพลงนำไหว้ครู เพลงสร้างความสามัคคี เพลงขอบคุณ เพลงที่กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของชาวกะเหรี่ยง และเพลงเกี่ยวกับพาราฮี เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบด้วย ฆ้องวงเล็ก ซึ่งได้รับอิทธิพลจากพม่า และยังมีเครื่องดนตรีสมัยใหม่ เช่น แมนโดลิน เป็นต้น Sutthitham (1998, pp. 33-35) อธิบายว่ากะเหรี่ยงเป็น ชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะนิสัยชอบร้องเพลงและเต้นรำ ในงานรื่นเริง พวกกะเหรี่ยงจะต้องมีการแสดงร้องรำทำเพลงเสมอ เช่นงานแต่งงาน งานปีใหม่ แม้กระทั่งงานศพของชาวกะเหรี่ยงก็ยังมีกรร้องเพลงรำพึงรำพันโหยหวน เป็นต้น สำหรับเพลงพื้นบ้านแบบดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงนั้น เรียกว่า “ทา” ซึ่งในเรื่องนี้ Buadang (2008, p. 87) ได้กล่าวไว้ว่ากะเหรี่ยงทางภาคเหนือของประเทศไทย มีศิลปะการแสดงที่เรียกว่า “ทา” ซึ่งเป็นการแสดงที่ขาดไม่ได้ในพิธีกรรม รวมกระทั่งเรื่องของความบันเทิงด้วย โดยปกติจะทำกันในงานแต่งงาน งานปีใหม่ และงานศพ ในงานศพนั้น หนุ่มสาวจะ “ทา” กันตลอดทั้งคืน โดยจะเดินรอบศพ และเครื่องบูชาต่างๆ ที่วางไว้กลางบ้าน นอกจากนี้ยังมีการเป่าเขาควาย ตีฆ้องกลอง และการรำดาบในพิธีทางศาสนา มีการเล่นเตหนา การตีกลองกบหรือกลองมโหระทึก ซึ่งมีเขามาที่หลังโดยได้รับอิทธิพลมาจากชุมชนกะเหรี่ยงตามบริเวณชายแดน Sunthonwat (2005, p. 88) ได้กล่าวถึงเครื่องดนตรีของคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้งนั้นมีความหลากหลาย โดยอาจจะมองเห็นว่าเครื่องดนตรีมีรูปร่างลักษณะแปลก ๆ แต่เมื่อได้ศึกษาจนเกิดความเข้าใจจะพบว่าเครื่องดนตรีของชาวกะเหรี่ยงมีลักษณะรูปร่างคล้ายกันกับเครื่องดนตรีของชาติที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงเช่น พม่า มอญ และไทย ซึ่งสามารถแบ่งตามประเภทของเครื่องดนตรีได้ ดังนี้ เครื่องตี เครื่องเป่า และเครื่องดนตรีสากล เครื่องดนตรีประเภทตีได้แก่ หมอง โทโป ปัตตะ เบ้ หล่าต่ง ไทจี ทางด้านเครื่องดนตรีประเภทเป่า ประกอบด้วย ปะหลุย ชะหลุย แกว ส่วนเครื่องดนตรีสากลประกอบด้วย แมนโดลิน กีตาร์ ออร์แกนไฟฟ้า เป็นต้น Trisawat (2000, p 49) ได้กล่าวว่า

ชาวกะเหรี่ยงมีการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมในหลายรูปแบบ เช่น ใช้บทเพลงเป็นเครื่องมือถ่ายทอดภูมิปัญญา ความเชื่อ วิถีชีวิต หรือบอกเรื่องราวต่างๆจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เหตุเพราะว่าเพลงพื้นบ้านเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการอบรมบ่มนิสัยถึงแม้ว่าเพลงพื้นบ้านจะไม่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน แต่ก็ยังมีให้เห็นในโอกาสสำคัญ ๆ เพลงกะเหรี่ยงพื้นบ้านใช้การร้องสืบทอดกันมาเป็นมรดกปราชญ์ในโอกาสต่าง ๆ เช่น กล่อมลูก งานแต่งงาน งานศพ เป็นต้น

PraphanPhong (2007, pp. 1048-1051) ได้กล่าวถึงดนตรีในประเทศพม่าไว้ว่า พม่าเป็นนักดนตรี ดิเยี่ยมในตะวันออก เพลงดนตรีของพม่าใช้คล้ายกันกับการเล่นละคร คือคล้ายกับเสียงร้อง เพราะละครพม่าเป็นแบบร้องรำสมกับดนตรี เพราะฉะนั้นเพลงของพม่าจึงแต่งสำหรับการเล่นละคร ทำนองของเพลงก็เปลี่ยนแปลงบทละคร เครื่องดนตรีพม่าที่ออกเสียงชัดคือ ปี่ เป็นเครื่องดนตรีพม่าที่เก่าแก่ที่สุด ตัวปี่นั้นทำด้วยไม้ดำ มีรูนิ้ว 7 รู ลึนปี่นั้นทำด้วยใบลานผูกกะก้านหลอดโลหะอันเสียบไว้กับปลายปี่ ผู้เป่าอมเข้าไปในปากข้างล่างที่ประดับด้วยลูกพรวนผูกไหมแดงแขวนไว้หวลวม ๆ รูนิ้วนั้นเจาะได้ระยะสำหรับให้ออกเสียงตามเสียงต่ำเสียงสูง เครื่องดนตรีที่ใช้ลมถัดไปก็คือขลุ่ย ทำด้วยไม้ซาง มีรูเท่ากันกับปี่ เครื่องสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือฆ้องวง พม่าเรียกว่ากัฎฎาย เครื่องดนตรีที่ต้องใช้คนมีฝีมืออีกประเภทหนึ่ง พม่าเรียกว่าเสียงวายุ เป็นกลองวง 18 ลูก แขวนกับ โครงทำด้วยไม้และหวาย กลองนี้คอยตีขัดจังหวะฆ้อง ใช้ข้าวสุกผสมกับเถ้าพอกกลางให้ได้เสียงคนตีกลองวงต้องเป็นคนชำนาญทางเพลงดนตรี

นอกจากนี้ยังมีเครื่องดนตรีสำหรับขัดจังหวะคือตะโพนใหญ่ ตะโพนนี้เป็นของวิเศษพิลึกอย่างหนึ่งในโลก เห็นแต่พม่าเท่านั้นเป็นผู้ทำและเป็นผู้ใช้ เครื่องดนตรีสำคัญอย่างสูงของพม่านั้นคือกระຈပ်ปี แต่พม่าเรียกพิดน ลักษณะเหมือนเรือมาดพม่าชุดไม้ลงทั้งแท่ง ตรงหัวต่อไม้กลมซ้อยปลาย ปากเรือหุ้มหนังลูกโคซึ่งตั้งรอบสำหรับรับเสียงให้กังวาน ตัวสายใช้ควั่น 13 เส้น พาดไว้บนตาไม้เบา ๆ มีคันบิดระดับเสียงอยู่ตอนไม้ต่อหัว ใช้หัวแม่มือซ้ายยกดให้ออกเสียง ใครตีดี กระຈပ်ปีนี้ได้แล้วถือว่าฝีมือหนักคนที่เล่นกระຈပ်ปีได้มักเป็นข้าราชการของพระมหากษัตริย์พม่า คนตีดี กระຈပ်ปีนั้นเรียกฉายาว่า เอียนซาเดอะ (อินทร์เทวดา) แปลว่านักดนตรีสวรรค์ เครื่องดนตรีพม่านั้น แม่ดริยางค์ (เครื่องสาย) ตามธรรมดาไม่มีใครเห็นผู้หญิงเป็นเลย เว้นแต่กระຈပ်ปี สตรีใดที่ตีดีกระຈပ်ปีเป็น จะต้องถูกคัดเลือกขึ้นเป็นนางพระกำนัลของพระอรรคมเหสี เครื่องดริยางค์อีกชนิดหนึ่ง รูปร่างคล้ายๆกัน และทำนองดีก็ละม้าย

กันแต่ตัวทำเป็นจระเข้พม่าจึงเรียกว่า ตะเข้ (มิตยอง) มีสาย 3 สาย

Phlaichomphu (2006, p. 296) กล่าวในหนังสือ พม่า: ประวัติศาสตร์อารยธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ว่า สิ่งที่สำคัญในการแสดงก็คือวงดนตรีที่เรียกว่าซายัง (Saing) มีลักษณะเหมือนกับวงดนตรีของอินโดนีเซียที่เรียกว่า กะเมลัน (Gamelan) ประกอบด้วย กลองวง 12 ใบ เรียกว่า ปัตวายัง ห้อง (เจวายัง) กลองเดี่ยวใหญ่ (ปัตมะ) ฉิ่ง (ลีนกวิน) กรับไม้ไผ่ (หว่าเล็ดคก) ขลุ่ยไม้ไผ่ (ปัลแว) และระนาดไม้ไผ่ (ปัตตะลา) เครื่องดนตรีที่โดดเด่นที่สุดของพม่า คือพิน 13 สาย มีความงดงามและประณีตมาก รูปร่างเหมือนเรือขนาดเล็ก

Niyomtham (1999, pp. 2-4) ในบทความจุลสารรู้จักพม่าศูนย์พม่าศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร เรื่อง ซายวาย: วงปีพาทย์พม่าไว้ว่า ซายวาย มีความหมายได้สองแบบ แบบแรกหมายถึง เปิงมางคอก และแบบที่สองหมายถึงวงปีพาทย์ที่มีเปิงมางคอกเป็นเครื่องดนตรีชิ้นสำคัญอาจเรียกวงปีพาทย์ชนิดนี้ว่า ปัตซาย ส่วนตัวเปิงมางคอกนั้น จะเรียกว่า ปัตวาย ซายวายเป็นวงดนตรีประจำชาติของพม่าที่ใช้ในงานพิธีและงานบันเทิง ใช้บรรเลงในงานหลวง งานวัด และงานราษฎร์ ปัจจุบันพม่านิยมนำวงซายวายมาเล่นในงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานบวช งานเจาะหู งานทรงเจ้านางรับปริญญา และงานต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง ซายวายเป็นวงดนตรีพื้นเมืองวงใหญ่ที่สุดของพม่า เครื่องดนตรีสำหรับวงซายวาย มี 12 ชิ้น ได้แก่ เปิงมางคอก กลองใหญ่ กลองสั้น ตะโพน กลองชุดหกใบ ห้องวง ห้องแฝง ฉิ่ง ฉาบ เกราะ กรับไม้ไผ่ และปี่แน ปัตวายหรือเปิงมางคอกประกอบด้วยกลองย่อย 21 ลูก ที่เรียกว่า ปัตโลง แขนวเรียงในคอก แต่ละลูกมีขนาดและระดับเสียงต่างกัน ก่อนเล่นต้องปรับเสียงด้วยจ่ากลอง ที่เรียกว่า ปัตสา ทำจากข้าวสุกผสมขี้เถ้า โดยนำมาแปะติด ที่หน้ากลอง นักตีปัตวายที่เก่งจะต้องแม่นยำในจังหวะ จึงจะทำให้การบรรเลงวงซายวายน่าฟัง

Phukhaothong (1989, p. 45) ได้อธิบายว่าปีพาทย์มอญหรือวงปาดของมอญ มีวิธีการประสมวง คล้ายกับวงปีพาทย์ของไทย ทำให้คิดว่าน่าจะมีการเลียนแบบกันระหว่างมอญกับไทย เครื่องดนตรีที่ใช้มีลักษณะที่ตรงกันของปีพาทย์มอญ และปีพาทย์ไทย เช่น ระนาดเอก ระนาดทุ้ม กลอง ตะโพน เป็นต้นเพียงแต่มีรูปลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ ห้องมอญ ตะโพนมอญ ซึ่งมีรูปร่างต่างจากเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์ของไทย กล่าวคือ ห้องของมอญจะวางตั้งในลักษณะวางตั้งในแนวตั้ง ส่วนห้อยของไทยจะวางแนวราบไปกับพื้น กลองของไทยมีกลองทัด แต่กลองของมอญมีกลองชุดที่เรียกว่า เปิงมาง

ทางด้าน Khaopluem (1998, p. 63) ได้อธิบายไว้ว่า ดนตรีมอญแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวงดนตรีและกลุ่มเครื่องดนตรี ประกอบด้วย ปังมาง(เป็งมาง) ตะโปน (ตะโพน) ซ้องมอญ ที่เชื่อว่าเป็นซ้องมอญดั้งเดิม วงปี่พาทย์มอญนั้น แต่เดิมใช้บรรเลง ได้ทั้งงานมงคล และงาน อวมงคล แต่คนไทยนิยมนำวงปี่พาทย์มอญมาบรรเลงในงานศพ เพราะชาวไทยเริ่มนำ ปี่พาทย์ มาบรรเลงในงานศพเป็นครั้งแรก จึงกลายเป็นประเพณีว่า ปี่พาทย์มอญนั้นใช้ในงานศพ

Kengkeaw (2004, Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เครื่องดนตรีชาวเขาเผ่า ลีซอ: กรณีศึกษา “ซ็อบบี้” บ้านเพชรดำ ตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบ ว่า ซ็อบบี้เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีมีสามสาย ชาวลีซอใช้ซ็อบบี้บรรเลงในโอกาสต่างๆ เพื่อ สร้างความสนุกสนานและความสามัคคีในชุมชน ได้แก่พิธีปีใหม่ พิธีแต่งงาน พิธีปีใหม่ร้อย พิธีทำบุญฮวงซุ้ย พิธีกินข้าวโพนใหม่ การเกี่ยวพาราสี และการฝึกสอนหย่อนใจ บทเพลง ที่บรรเลงโดยซ็อบบี้ จะมีความหมายบ่งบอกถึงสภาพแวดล้อมตลอดจนเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชุมชนลีซอ โดยมีระบบเสียงในบทเพลง 4 ระบบซึ่งส่วนใหญ่พบในจังหวะของห้องเพลง รูปแบบของบทเพลงที่เรียบง่าย เป็นเพลงท่อนเดียวบรรเลงซ้ำไปมามีการเคลื่อนที่ทำนอง หลายแบบ แต่ใช้การเคลื่อนที่แบบกระโดดมากที่สุด ผู้บรรเลงต้องเต้นรำโดยให้การก้าวเท้า สัมพันธ์กับจังหวะในบทเพลง

Tabwiset (2009, Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่องวงกวนกวีาตมอญ: ดนตรี ชุมชนมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า

1.วงกวนกวีาตมอญเป็นวงดนตรีประกอบการรำ การประสมวงประกอบด้วย กลุ่มเครื่องดนตรี 4 ประเภท ได้แก่ 1) เครื่องตีได้แก่ จัយาม (จะเข้) 2) เครื่องสีได้แก่ กะ ยอฮอรัน (ไวโอลิน) 3) เครื่องตี ได้แก่ ปี่ตกาล่า (ระนาดไม้) ปี่ตกาล่าปะซอล (ระนาดเหล็ก) ปี่ตกาน (ซ้องวง) วางซอน (กลอง 19 ใบ) 4)เครื่องเป่าได้แก่ ขะนัว (เป้) ตะหลด (ขลุ่ย) และเครื่องประกอบจังหวะได้แก่ หะเปินหะโหนก (ตะโพนใบใหญ่) หะเปิน (ตะโพนขนาด กลาง เปิงมาง (เป็งมาง 4 ใบ) คะดี (ฉิ่ง) คะเหนิด (เกราะ) ชาน (ฉาบ) วงกวนกวีาตมอญ มีบทบาทต่อวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาลสำคัญของชาวมอญในการเฉลิมฉลอง การบรรเลงเพื่อแสดงออกถึงความเป็นชนชาติมอญโดยยังรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ สำคัญไว้อย่างเหนียวแน่น

2. ลักษณะเพลงมอญที่บรรเลงนั้นเป็นเพลงที่นักดนตรีได้รับการสืบทอดมาจากครูดนตรีชาวมอญในประเทศพม่าทั้งการขับร้องโดยใช้บรรเลงประกอบการรำที่บ่งบอกเอกลักษณ์เฉพาะของชาวมอญ ปัจจุบันวงกว่านกวัดมอญมักจะบรรเลงในวันสำคัญประเพณีต่างๆในชุมชนและได้รับเชิญจากหน่วยงาน องค์กรต่างๆบรรเลงสาธิตในการสัมมนาทางวัฒนธรรมอยู่เป็นประจำ

Srinual (2013, p. 181) ได้ทำการวิจัยเรื่องดนตรีพิธีกรรมของชาวมอญหมู่บ้านสมใจนึก ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยได้สรุปผลงานวิจัยว่าความเป็นมาของวงชาวยายในชุมชน วงดนตรีที่พบในหมู่บ้านสมใจนึก ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรีนั้นเป็นวงดนตรีขนาดเล็ก มีเครื่องดนตรีทั้งหมด 5 ชิ้นเท่านั้นที่ใช้ในการบรรเลง คือ เปิงมาง, กลองชุดหกใบ, กลองเล็ก, เกราะ, ฉิ่ง, ฉาบ, ซ้องวง, หากจะแบ่งตามหน้าที่จะแบ่งได้ดังนี้ 1.กลุ่มเครื่องดนตรีดำเนินทำนอง 2.กลุ่มเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ 3.กลุ่มเครื่องดนตรี ให้จังหวะ ก่อตั้งวงเมื่อประมาณ 40 ปีก่อน โดยนางเล็กเป็นผู้ซื้อเครื่องดนตรีเข้ามาผ่านทางชายแดนโดยทหารพม่า ซื้อมาเพื่อใช้ในงานพิธีกรรมไหว้เจ้าเท่านั้น ด้วยความศรัทธาและเคารพนับถือบูชาจนได้ซึ่งปัจจุบันได้เกิดวงดนตรีชาวยายเพิ่มขึ้นอีก 2-3 วงในพื้นที่อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เครื่องดนตรี วิธีการบรรเลงเครื่องดนตรีที่พบในพิธีกรรมไหว้เจ้า หมู่บ้านสมใจนึก ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

1. ชาวยาย (เปิงมาง) ทำหน้าที่ดำเนินทำนองเป็นหลักมี 17 ลูก แขนวไว้กับคอก ใช้มือทั้งสองใน การบรรเลง ตีลงไปที่หนังกลอง

2. ปัดताल (ระนาดเหล็ก) ทำหน้าที่ดำเนินทำนองเหมือนชาวยาย มี 17 ลูก ทำด้วยเหล็กตีขึ้นรูปเป็นแผ่นวางอยู่บนราง ใช้ไม้ในการตี

3.จีวาย (ซ้องวง) มีลักษณะคล้ายซ้องวงของไทย มีคอกที่ตกแต่งอย่างสวยงาม ใช้บรรเลงทำนองประสาน และทำนองหลักในบางบทเพลงแล้วแต่หน้าที่มี 17 ลูก ใช้ไม้แข็ง 1 คู่ในการบรรเลง

4. ซอนลูปะ (กลอง 6 ใบ) ประกอบด้วยกลอง 6 ใบ ตะโพน 2 ใบ และลูกกลองคล้ายชาวยายอีก 4 ใบ ทำหน้าที่ให้จังหวะเพลง

5.กลุ่มเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ประกอบด้วย โกว (กลอง 1 ใบ) เหมือนลูกของชาวยาย, ยะเกว (ฉาบ), วา (เกราะพม่า), ซี (ฉิ่ง) เครื่องดนตรีกลุ่มนี้ใช้คนบรรเลงเพียง

แค่คนเดียว ใช้ไม้ไผ่ 1 คู่ในการบรรเลง ชี-วา ทำหน้าที่คล้ายฉิ่ง ของดนตรีไทย ให้จังหวะ แก้วดนตรี

Kanchanapradit (2004, pp. 240-242) ได้ศึกษาดนตรีชาวกะเหรี่ยง บ้านกองม่องทะ ตำบลไล่โว่ อำเภอสงขลาบุรี จังหวัดกาญจนบุรี สรุปได้ว่า ชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านกองม่องทะ ได้มีการสืบทอดวัฒนธรรมด้านดนตรีของตนเองมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยวิธีการถ่ายทอดด้วยปากเปล่า (Oral Tradition) โดยไม่มีการจดบันทึก ดนตรีชาวกะเหรี่ยง กองม่องทะมีทั้งดนตรีดั้งเดิม และดนตรีที่ได้รับอิทธิพลจากมอญและพม่า สามารถแบ่งประเภทเครื่องดนตรี ได้ดังนี้ 1) เครื่องตี ได้แก่ เมตารี (แมนโดลิน) และนาเค่ย (พิณกะเหรี่ยง) 2) เครื่องตี ได้แก่ ปาตาล่า (ระนาดเหล็ก) โหม่งวาย (ฆ้องราง) ตาคั่ว (ตะโพนเล็ก) ตะโพ้ว (ตะโพนใหญ่) โป้ว (เปิง 4 ใบ) เจ่งจี (ฉาบใหญ่) เวหล่าเคาะจี (เกราะไม้) ก้อง(กังสดาล) โคร๊ะ (เกราะไม้ขนาดใหญ่) 3) เครื่องเป่า ได้แก่กะหน่วย (ปี่) ปี่บา (แคน) และฆ่วย (ปี่เขาควย) ในด้านของเพลงขับร้องของชาวกะเหรี่ยง (กะคุ) เป็นบทเพลงดั้งเดิมที่ได้สืบทอดต่อมาจากบรรพบุรุษ มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ธรรมชาติ ศาสนา ประวัติศาสตร์ ของชนเผ่า โดยบทเพลงเหล่านี้แสดงถึงการถ่ายทอดทางวรรณกรรม และอนุรักษ์ภาษา โผล่งไว้ด้วย

วิธีการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาและรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลต่างๆ ทั้งด้านเอกสาร งานวิจัย และข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน และนักดนตรีที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาจัดลำดับเนื้อหาสาระเรียบเรียงให้เป็นหมวดหมู่ และลำดับขั้นตอนให้เป็นระเบียบตามหลักงานวิชาการ
3. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลหลัก ใช้ข้อมูลเอกสาร งานวิจัย ตำรา หนังสือวิชาการ และหนังสือทั่วไปที่เกี่ยวข้องเป็นข้อมูลสนับสนุน โดยมีรายละเอียดของการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 ศึกษาดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

3.2 บทบาทของดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

4. นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษา และวิเคราะห์นำมาเรียบเรียงเชิงพรรณนาวิเคราะห์ นำเสนอ เป็นความเรียง แล้วสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากการลงพื้นที่ศึกษาภาคสนามในเรื่องดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์และบทบาทของดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าตำบลท่าขนุนเป็น 1 ใน 7 ตำบลในเขตอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี มีอาณาเขตพื้นที่ติดกับท้องถื่นใกล้เคียงดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลท่าชะแล และตำบลปลีอก ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลสหกรณ์นิคม ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลห้วยเขย่ง ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลหินลาด จากการลงพื้นที่ เก็บข้อมูลภาคสนามในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าขนุน พบว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีประชากรของกลุ่มชาติพันธุ์เข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ได้แก่

1. ชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

ชาวกะเหรี่ยงในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน ส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านปรังกาสิ โดย ชาวกะเหรี่ยงยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมของตนไว้จนถึงปัจจุบัน เช่น ประเพณีการกวนข้าวทิพย์ ประเพณีสงกรานต์ การรำตง ซึ่งการรำตง เป็นการละเล่นพื้นบ้านโดยนิยมเล่นในงานสำคัญๆ เช่น งานปีใหม่ งานลอยกระทง งานฉลองพระเจดีย์ เป็นต้น ในการรำตงของชาวกะเหรี่ยงบ้านปรังกาสิ จะใช้ดนตรีบรรเลงประกอบการรำตง

1.1 ดนตรี และลักษณะเครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านปรังกาสิ ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 1 การร่ายรำ กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านปรังกาสิ
ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

วงดนตรีที่ใช้ประกอบการร่ายรำของบ้านปรังกาสิ อยู่ในการควบคุมดูแลของ นาย ณรงค์ รังษี มีเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงจำนวน 3 ชิ้น ดังนี้

ภาพที่ 2 นายณรงค์ รังษี
ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

1.1.1 โป่ง (Pong) เป็นเครื่องดนตรีที่อยู่ในตระกูล เมมบราโนโฟน (Membranophone) เป็นเครื่องดนตรีประเภทมีเสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของแผ่นหนัง มีลักษณะเป็นกลองรูปร่างทรงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 66 เซนติเมตร ซึ่งด้วยหนังวัว ทั้ง 2 ด้าน ใช้เชือกสำหรับดึงหน้ากลองทั้ง 2 หน้าที่ดึง มีไม้สำหรับใช้ตี 1 อัน ในการบรรเลงผู้บรรเลงใช้ไม้ตีลงบนหน้ากลอง มีเสียงดัง ตึง ตึง ใช้บรรเลงเป็นจังหวะต่าง ๆ

ภาพที่ 3 โป่ง

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

1.1.2 วา (Wa) เป็นเครื่องดนตรีที่อยู่ในตระกูล ไอดีโอโฟน (Idioophone) ประเภทเครื่องประกอบจังหวะ ทำจากทองเหลือง มี 2 อัน มีลักษณะเหมือนฉิ่งของไทย ทำหน้าที่ควบคุมจังหวะในการบรรเลง

ภาพที่ 4 วา

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

1.1.3 เคาะ (Kor) เป็นเครื่องดนตรีในตระกูล ไอดิโอโฟน (Idiophone) ประเภทกลุ่มเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ มีลักษณะคล้ายเกราะ หรือโกร่งของไทย มีไม้สำหรับใช้ตี 1 อัน

ภาพที่ 5 เคาะ

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

1.2 บทบาทของดนตรีชาติพันธุ์กะเหรี่ยง บ้านปรังกาสิ ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

1.2.1 บทบาททางความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

ชาวกะเหรี่ยง มีความเชื่อในเรื่องของจิตวิญญาณที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ โดยเชื่อว่า แม่น้ำ ผืนดิน ป่าไม้ และสิ่งต่าง ๆ มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยปกป้องดูแล เมื่อจะทำกิจกรรมใด ๆ จะต้องขออนุญาตเจ้าป่าเจ้าเขา เจ้าที่เจ้าทางก่อน จึงกลายเป็นธรรมเนียมประเพณีที่ยึดถือกันอย่างเคร่งครัด จากความเชื่อในเรื่องดังกล่าวส่งผลมาถึงเรื่องของความเชื่อทางดนตรี โดยเชื่อว่าเครื่องดนตรีทุกชิ้นมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สถิตอยู่ภายในเครื่องดนตรี และ ในวงดนตรี คอยดูแลปกป้องรักษาเครื่องดนตรี และคนในวงดนตรี ซึ่งนักดนตรีชาวกะเหรี่ยงบ้านปรังกาสิจะมี พิธีบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือ ด้วยการตั้งเครื่องบูชาที่เรียกว่า “กะเตาะปวย”

กะเตาะปวย เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คณะดนตรี และนักแสดงรำตง ชาวกะเหรี่ยงบ้านปรังกาสิ จะต้องมีไว้บูชา นักดนตรี และนักแสดงรำตงจะต้องไหว้ก่อนเริ่มการแสดงเสมอ นอกจากนี้ “กะเตาะปวย” ยังเป็นสิ่งที่แสดงความเป็นเจ้าของคณะ หรือหัวหน้าของวงดนตรี

ซึ่งผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางดนตรี และเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้านจะเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะได้บูชา “กะเต๊ะปวย” ซึ่ง “กะเต๊ะปวย” เป็นภาชนะเครื่องเซ่นบูชา ประกอบด้วย มะพร้าว 1 ลูก กล้วยน้ำว่า 2 หวี รูป 5 ดอก เทียน 5 เล่ม เงิน 5 บาท

ภาพที่ 6 กะเต๊ะปวย

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

การบูชากะเต๊ะปวย มีบทบาทสำคัญทางด้านความเชื่อ เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับคนในคณะ และคนในหมู่บ้าน กะเต๊ะปวย เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ตัวแทนจิตวิญญาณของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดูแลนักดนตรีและนักแสดงทุกคนให้มีความสงบสุข ปกป้องอันตราย และช่วยดลบันดาลให้นักดนตรีในคณะมีความเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป

1.2.2 บทบาทของดนตรีในสังคม

ดนตรีกะเหรี่ยงบ้านปรังกาสิ มีบทบาทสำคัญทางสังคมต่อบ้านปรังกาสิอย่างแท้จริง เพราะวาทกรรมต่างๆทางสังคมล้วนแต่มีดนตรีกะเหรี่ยงเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะทางด้านความบันเทิงดนตรีกะเหรี่ยง ได้เข้าไปใช้บรรเลงประกอบการร่ายในงานและประเพณีที่สำคัญต่าง ๆ ได้แก่ งานปีใหม่ งานลอยกระทงงานฉลองพระเจดีย์ งานแสดงต้อนรับผู้มีเกียรติที่เข้าเยี่ยมชมชุมชนบ้านปรังกาสิ

ในปัจจุบันมีการสนับสนุนให้เยาวชนกะเหรี่ยงบ้านปรังกาสีได้มาฝึกหัดการ รำตง และฝึกบรรเลง เครื่องดนตรีสำหรับบรรเลงประกอบการรำตง โดยทำให้เกิดเป็น กิจกรรมภายในชุมชนส่งผลให้เยาวชนกะเหรี่ยงบ้านปรังกาสีได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อีกทั้งเป็นการสืบทอด และอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง บ้านปรังกาสีให้คงอยู่ต่อไป

1.2.3 บทบาททางเศรษฐกิจ

1.2.3.1 บทบาททางเศรษฐกิจระดับผู้บรรเลงดนตรี

นักดนตรีชาวกะเหรี่ยงบ้านปรังกาสี ได้นำความรู้ทางด้านดนตรีมาประกอบอาชีพ รับจ้างบรรเลงดนตรีกะเหรี่ยงในพื้นที่อำเภอทองผาภูมิ และพื้นที่ใกล้เคียง โดยค่าตอบแทน จะขึ้นอยู่กับ การตกลงกันเองระหว่างผู้จ้างกับนักดนตรี ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้กับทาง ครอบครัวอีกทางหนึ่ง

1.2.3.2 บทบาททางเศรษฐกิจระดับชุมชนและท้องถิ่น

ทางหมู่บ้านปรังกาสีได้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนขึ้นมา โดยจัดให้มีการแสดงดนตรีกะเหรี่ยง และการแสดงรำตงสำหรับให้นักท่องเที่ยวได้รับชม จึงเป็นการสร้าง รายได้ให้กับชุมชนอีกด้วย

ภาพที่ 7 การประสมวงดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง บ้านปรังกาสี

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

2. ชาติพันธุ์พม่า

ชาติพันธุ์พม่า เป็นชนชาติหนึ่งที่ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลท่าขนุน โดยมีปะปนกับกะเหรี่ยงอยู่เกือบทุกหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เข้ามาทำอาชีพรับจ้างทำไร่ ทำสวน และทำก่อสร้าง ชาวพม่าได้นำประเพณีและวัฒนธรรมของตนเข้ามายังชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ด้วย เช่น ประเพณีการทรงเจ้า การไหว้ผีนต ประเพณีกลืน เป็นต้น

2.1 ดนตรี และลักษณะเครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์พม่า ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

จากการลงพื้นที่ภาคสนามผู้วิจัยพบว่าในปัจจุบันในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน มีวงดนตรีของ ชาติพันธุ์พม่าที่ใช้บรรเลงในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี 2 วง ได้แก่

2.1.1. วงชายวาย บ้านเสาหงส์ หมู่ที่ 2 ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

วงชายวาย เป็นวงดนตรีปี่พาทย์ของชาติพันธุ์พม่า อยู่ในการควบคุมดูแลของ นายจันดี จันสด นักดนตรีภายในวงเป็นชาวพม่าที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอทองผาภูมิ ปัจจุบันรับบรรเลงในงานต่าง ๆ ตามแต่จะมีผู้จ้างไปบรรเลง เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงมีจำนวน 8 ชิ้น ดังนี้

ภาพที่ 8 นายจันดี จันสด

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

2.1.1.1 ปัตวาย เครื่องดนตรีในตระกูล เมมบราโนโฟน (Membranophone) เป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของแผ่นหนัง เกิดเสียงด้วยการตี ใช้บรรเลงดำเนินทำนอง มีลักษณะเป็นคอกวงกลม ด้านหน้าแกะสลักเป็นรูปลวดลายต่าง ๆ ปิดทอง และประดับด้วยกระจกอย่างสวยงาม ด้านหลัง มีช่องไว้สำหรับให้ผู้บรรเลงลอดเข้าไปยังด้านใน ภายในมีกลองซึ่งมีชื่อเรียกเป็นภาษาพม่าว่า “ปัตโลง” ทำจากไม้หุ้มด้วยเชือกพลาสติก หน้ากลองทำจากหนังควาย หรือ หนังวัว จำนวน 19 ลูก แขนวนเรียงจากลูกใหญ่ไปหาลูกเล็ก (จากซ้ายไปขวา) บนหน้ากลอง ใช้ ปัตสา ซึ่งทำจากยางไม้ชนิดหนึ่งติดไว้บนหน้ากลอง สำหรับถ่วงเสียงให้กลองแต่ละใบมีระดับเสียง โดยมีขนาดและระดับเสียงต่างกัน ดังนี้

ภาพที่ 9 ปัตวาย

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

ลูกที่ 1	กว้าง 21 เซนติเมตร	สูง 36 เซนติเมตร
ลูกที่ 2	กว้าง 19 เซนติเมตร	สูง 34 เซนติเมตร
ลูกที่ 3	กว้าง 18.5 เซนติเมตร	สูง 33 เซนติเมตร
ลูกที่ 4	กว้าง 17.5 เซนติเมตร	สูง 33 เซนติเมตร
ลูกที่ 5	กว้าง 15.5 เซนติเมตร	สูง 32 เซนติเมตร
ลูกที่ 6	กว้าง 15 เซนติเมตร	สูง 30 เซนติเมตร
ลูกที่ 7	กว้าง 14.5 เซนติเมตร	สูง 30 เซนติเมตร

ลูกที่ 8	กว้าง 14 เซนติเมตร	สูง 29 เซนติเมตร
ลูกที่ 9	กว้าง 12.5 เซนติเมตร	สูง 28 เซนติเมตร
ลูกที่ 10	กว้าง 12 เซนติเมตร	สูง 26 เซนติเมตร
ลูกที่ 11	กว้าง 11.5 เซนติเมตร	สูง 25 เซนติเมตร
ลูกที่ 12	กว้าง 11 เซนติเมตร	สูง 25 เซนติเมตร
ลูกที่ 13	กว้าง 10.5 เซนติเมตร	สูง 25 เซนติเมตร
ลูกที่ 14	กว้าง 10 เซนติเมตร	สูง 24 เซนติเมตร
ลูกที่ 15	กว้าง 9.5 เซนติเมตร	สูง 23 เซนติเมตร
ลูกที่ 16	กว้าง 9 เซนติเมตร	สูง 22 เซนติเมตร
ลูกที่ 17	กว้าง 8.5 เซนติเมตร	สูง 20 เซนติเมตร
ลูกที่ 18	กว้าง 8 เซนติเมตร	สูง 18 เซนติเมตร
ลูกที่ 19	กว้าง 8.4 เซนติเมตร	สูง 17 เซนติเมตร

ระดับเสียงของป๊ตวาย (จากซ้ายไปขวา)

ลูกที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
เสียง	ด	ม	ฟ	ซ	ท	ด	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด+

2.1.1.2. มองชาย เป็นเครื่องดนตรีในตระกูล ไอติโอโฟน (Idiophon) เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของมวลวัตถุเอง ซึ่งเรียกเครื่องดนตรีชนิดนี้ว่า ช้อง (Gong) มองชาย เป็นช้องของพม่ามี 19 ลูก ผูกแขวนไว้บนรางที่มีรูปร่างลักษณะเป็นแผงสี่เหลี่ยมวางต่อประกอบกัน 4 แผง แต่ละแผงมีลูกช้องผูกไว้ตามจำนวนดังนี้ แผงที่ 1 มีลูกช้อง จำนวน 1 ลูก แผงที่ 2 มีลูกช้อง จำนวน 3 ลูก แผงที่ 3 มีลูกช้อง จำนวน 7 ลูก แผงที่ 4 มีลูกช้อง จำนวน 8 ลูก

ภาพที่ 10 มองชาย

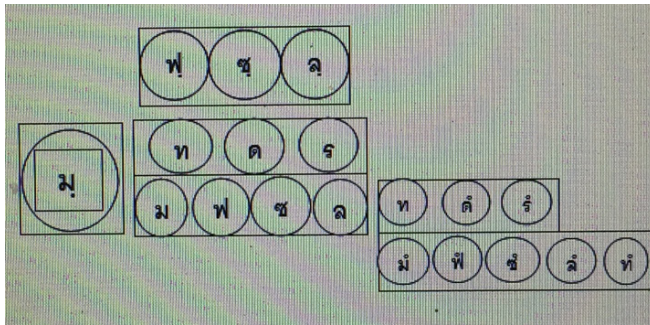
ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

ลูกฆ้องทั้ง 19 ลูก มีขนาดและเสียงต่างกัน คือ

ลูกที่ 1	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 27 เซนติเมตร
ลูกที่ 2	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 25 เซนติเมตร
ลูกที่ 3	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 25 เซนติเมตร
ลูกที่ 4	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 22 เซนติเมตร
ลูกที่ 5	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 22 เซนติเมตร
ลูกที่ 6	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 21 เซนติเมตร
ลูกที่ 7	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 เซนติเมตร
ลูกที่ 8	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 18 เซนติเมตร
ลูกที่ 9	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 18 เซนติเมตร
ลูกที่ 10	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 16 เซนติเมตร
ลูกที่ 11	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 16 เซนติเมตร
ลูกที่ 12	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 15 เซนติเมตร
ลูกที่ 13	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 15 เซนติเมตร
ลูกที่ 14	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 13 เซนติเมตร
ลูกที่ 15	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 13 เซนติเมตร

- ลูกที่ 16 ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 13 เซนติเมตร
 ลูกที่ 17 ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 เซนติเมตร
 ลูกที่ 18 ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10.5 เซนติเมตร
 ลูกที่ 19 ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร

ระดับเสียงของมองชาย

ภาพที่ 11 ระดับเสียงของมองชาย

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

2.1.1.3 เช่ากัโลงปัด เป็นเครื่องดนตรีในตระกูล เมมบราโนโฟน (Membranophon) เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของแผ่นหนัง เช่ากัโลงปัด เป็นกลองที่ซึ่งหน้าด้วยหนังวัว หรือหนังควายทั้ง 2 หน้า มี 6 ลูก ตัวกลองทำจากไม้เนื้อแข็งหุ้มด้วยเชือกพลาสติก ด้านข้างของเช่ากัโลงปัด มีไม้เสียบขัดกับแผ่นหนังทั้ง 2 ด้าน สำหรับยึดติดกลองทั้ง 6 ลูก เพื่อไม่ให้เคลื่อนไหวในเวลาบรรเลง บนหน้ากลองติดวัสดุสำหรับถ่วงเสียง เรียกว่า “ปัดสำ” เพื่อปรับระดับเสียงของกลองให้มีระดับเสียงที่ต่างกัน ดังนี้

ภาพที่ 12 เช่ากโลงปัด

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

ลูกที่ 1	เสียง ซ	ขนาด	กว้าง 17.5 เซนติเมตร สูง 33 เซนติเมตร
ลูกที่ 2	เสียง ด	ขนาด	กว้าง 15.5 เซนติเมตร สูง 32 เซนติเมตร
ลูกที่ 3	เสียง ฟ	ขนาด	กว้าง 15 เซนติเมตร สูง 30 เซนติเมตร
ลูกที่ 4	เสียง ข	ขนาด	กว้าง 14.5 เซนติเมตร สูง 30 เซนติเมตร
ลูกที่ 5	เสียง ต	ขนาด	กว้าง 14 เซนติเมตร สูง 29 เซนติเมตร
ลูกที่ 6	เสียง ม	ขนาด	กว้าง 13 เซนติเมตร สูง 30 เซนติเมตร

2.1.1.4 ปัดมะ เป็นเครื่องดนตรีในตระกูล เมมบราโนโฟน (Membranophone) เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของแผ่นหนัง ตัวกลองทำจากไม้ ..รูปทรงปล่องกลาง หุ้มด้วยเชือกพลาสติก และซึงปิดด้วยหนังวัว หรือหนังควายทั้ง 2 หน้า .หน้าใหญ่กว้าง 42 เซนติเมตร หน้าเล็กกว้าง 34 เซนติเมตร ตัวกลองวางบนขาตั้ง ทำจากไม้บนหน้ากลองที่ใช้ตี มีวัสดุทำจากยางไม้ เรียกว่า “ปัดสำ” ตีไว้สำหรับถ่วงเสียงให้ดังกังวานทั้ง 2 หน้า เสียงเกิดจากการตีที่หน้าใหญ่ ได้แก่ เสียงทิ้ง เสียงเกิดจากการตีที่หน้าเล็ก ได้แก่ เสียงเพ่ง และ เสียงปะ เสียงเกิดจากการตีพร้อมกันทั้ง 2 หน้า ได้แก่ เสียงพริต และ เสียงพริ้อ

ภาพที่ 13 ปัตมะ

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

2.1.1.5 ซะคุน เป็นเครื่องดนตรีในตระกูล เมมบรานโนโฟน (Membranophone) เสียงเกิดจาก การสั่นสะเทือนของแผ่นหนัง ตัวกลองทำจากไม้ รูปทรงปล่องกลาง หุ้มเชือกพลาสติก และซึงปิดด้วยหนังวัว หรือหนังควายทั้ง 2 หน้า หน้าใหญ่กว้าง 27 เซนติเมตร หน้าเล็กกว้าง 20 เซนติเมตร ตัวกลองวางบนขาตั้งทำจากไม้ บนหน้ากลองที่ใช้ตี มีวัสดุทำจากยางไม้ เรียกว่า “ปัตสา” ตีได้สำหรับถ่วงเสียงให้ดังกังวานทั้ง 2 หน้า ดังโดยเสียงเกิดจากการตีที่หน้าใหญ่ ได้แก่ เสียงเท่ง เสียงเกิดจากการตีที่หน้าเล็ก ได้แก่ เสียงตุง เสียงเกิดจากการตีพร้อมกันทั้ง 2 หน้า ได้แก่ เสียงพรีด

ภาพที่ 14 ซะคุน

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

2.1.1.6 ซิโต เป็นเครื่องดนตรีในตระกูล เมมบราโนโฟน (Membranophone) เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของแผ่นหนัง ตัวกลองทำจากไม้ รูปทรงป่องกลาง หุ้มเชือกพลาสติก และขึงปิดด้วยหนังวัว หรือหนังควายทั้ง 2 หน้า บนหน้ากลองมีวัสดุทำจากยางไม้ เรียกว่า “ปัตสา” ตีได้สำหรับถ่วงเสียงให้ดังกังวาน ซิโตมีทั้งหมด 4 ลูก ซึ่งแต่ละลูกจะมีขนาดและเสียงที่ต่างกัน

ภาพที่ 15 ซิโต

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

ลูกที่ 1 เสียง ซ	ขนาดกว้าง 40 เซนติเมตร ยาว 39 เซนติเมตร
ลูกที่ 2 เสียง ฟ	ขนาดกว้าง 35 เซนติเมตร ยาว 37 เซนติเมตร
ลูกที่ 3 เสียง ค	ขนาดกว้าง 30 เซนติเมตร ยาว 36 เซนติเมตร
ลูกที่ 4 เสียง ม	ขนาดกว้าง 36 เซนติเมตร ยาว 43 เซนติเมตร

2.1.1.7 ซี - วา เป็นเครื่องดนตรีในตระกูล ไอดิโอโฟน (Idiophone) ในกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ ซี - วา เป็นเครื่องดนตรี 2 ประเภทที่รวมเข้าเป็นอันเดียวกัน จึงเรียกชื่อรวมกันว่า ซี-วา มีไม้สำหรับใช้ตีให้เกิดเสียง “ซี” เป็นเครื่องดนตรีที่ทำจากโลหะ มีรูปร่าง และเสียง เหมือนฉิ่งของไทย แต่มีฝาเดียว ยึดติดกับ “วา” ในลักษณะหงายขึ้น โดยใช้ตะปูเป็นตัวยึดอย่างหลวม ๆ เพื่อให้เสียงดังกังวานออกมา “วา” ทำจากไม้เนื้อแข็ง โดยคว้านเนื้อไม้ด้านในให้เป็นโพรง มีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า

ภาพที่ 16 ซี้-วา

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

2.1.1.8 ลิงวิน เป็นเครื่องดนตรีในตระกูล ไอติโอโฟน (Idiophone) เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของมวลวัตถุเอง ใช้ประกอบจังหวะ ทำจากทองเหลือง ลักษณะเหมือนฉาบของไทย แต่มีฝาเดียว วางแทนไม้ในลักษณะหงายขึ้น ยึดติดกับแท่นไม้ด้วยตะปู มีไม้สำหรับใช้ตี 1 อัน

ภาพที่ 17 ลิงวิน

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

ภาพที่ 18 การประสมวงชาวยาย บ้านเสาหงส์

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

2.1.2 วงดубะวาย บ้านหินแหลม หมู่ 5 ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ควบคุมวงโดย นายชู ซึ่งเป็นคนเชื้อชาติพม่าที่เข้ามาประกอบอาชีพรับจ้างทำสวนที่บ้านหินแหลม ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นวงดนตรีประเภทหนึ่งของพม่า นิยมใช้บรรเลงในขบวนแห่งานมงคลต่าง ๆ เช่น การแห่ناق งานแห่กฐิน ไม่นิยมใช้ในงานอวมงคล โดยมีเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง จำนวน 4 ชิ้น คือ

ภาพที่ 19 นายชู

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

2.1.2.1 ปะลุย เป็นเครื่องดนตรีในตระกูล แอร์โรโฟน (Aerophones) คือเสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของอากาศ จัดอยู่ในประเภทเป่าลมเข้าไปในรูเป่า (Blowing into a tube) ทำจากทองเหลือง มีลักษณะกลวง ยาว 35 เซนติเมตร มีรูสำหรับเปิดปิดนิ้วเพื่อให้ได้เสียงสูง – ต่ำ ตามที่ต้องการเหมือนกับขลุ่ยของไทย

ภาพที่ 20 ปะลุย

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

2.12.2 คูบะ เป็นเครื่องดนตรีในตระกูล เมมบรานโนโฟน (Membranophone) เสียงเกิดจาก การสั่นสะเทือนของแผ่นหนัง ตัวกลองทำจากไม้ รูปทรงปล้องกลาง หุ้มด้วยหนังวัว หรือหนังควาย และซึงปิดด้วยหนังวัว หนังควายทั้ง 2 หน้า บนหน้ากลองมีวัสดุทำจากยางไม้ เรียกว่า “ปัดสำ” ติดไว้สำหรับถ่วงเสียงให้ดังกังวาน ตัวกลองหุ้มด้วยหนังวัว หรือหนังควาย มีเชือก หรือผ้า ผูกร้อยกับหนังกลองสำหรับใช้ห้อยคอ คูบะ ใน 1 ชุดมี 2 ลูก ใช้ตีสอดสลับกันเป็นจังหวะต่าง ๆ

ภาพที่ 21 ดูปะ

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

2.1.2.3 โค๊ะ เป็นเครื่องดนตรีในตระกูล ไอติโอโฟน (Idiophone) เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบจังหวะ ทำจากกระบอกไม้ไผ่ยาว 110 เซนติเมตร ด้านบนผ่ากลางลงมาครึ่งท่อน ส่วนด้านล่างทำสำหรับใช้จับเพื่อสะกดกในการบรรเลง

ภาพที่ 22 โค๊ะ

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

2.1.2.4 ลิงวิง เป็นเครื่องดนตรีในตระกูล ไอติโอโฟน (Idiophone) เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของมวลวัตถุเอง ใช้ประกอบจังหวะ ทำจากทองเหลือง มี 2 ฝา มีลักษณะเหมือนฉาบของไทยใช้ตีประกอบจังหวะของเพลง

ภาพที่ 23 ลิงวิง

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

ภาพที่ 24 การประสมวงดุเบะ

ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

2.2 บทบาทของดนตรีชาติพันธุ์พม่าในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

2.2.1 บทบาททางความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

ชนชาติพม่ามีความเชื่อคล้ายคลึงกันกับชาวกะเหรี่ยง คือมีความเชื่อในเรื่องของจิตวิญญาณ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เร้นลับ โดยปรากฏนามของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือว่า “นัต” หรือผีนัต ซึ่งเป็นผีบรรพบุรุษ หรือเทพารักษ์มีหน้าที่ในการคุ้มครองดูแลสถานที่ สิ่งของเครื่องใช้ รวมถึงเครื่องดนตรีชาวพม่าจึงเชื่อว่าในเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปกปักรักษาดูแล ก่อนที่จะเริ่มการบรรเลงดนตรีจึงต้องมีการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เสียก่อน เพื่อความเป็นสิริมงคล การบูชาเป็นการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ครู อาจารย์ รวมทั้งเทพยดา ตลอดจนเจ้าที่เจ้าทางที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ของงาน ลงมาช่วยทำให้การบรรเลงหรือการแสดงผ่านไปด้วยดี ไม่มีอุปสรรคมาขัดขวาง และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้บรรเลงและผู้แสดงอีกด้วย เครื่องพิธีที่ใช้บูชาครุนั้น ภาษาพม่าเรียกว่า “กะเต๊ะโปย” ซึ่งประกอบด้วย สร้อยประคำ 1 เส้น กล้วยน้ำหว่า 3 หรือ 5 หวี มะพร้าว 1 ลูก หมาก ยาสูบ ใบพลู หน้าแพรก ใบชา รูป 1 ห่อ เทียน 1 ห่อ น้ำแดง 1 ขวด กะละมัง หรือถาด สำหรับใส่ของทั้งหมด 1 ใบ หลังจากเสร็จงานแล้วจะทำการแจกจ่ายเครื่องบูชาใน กะเต๊ะโปย ให้กับนักดนตรีในวงเพื่อรับประทาน หรือนำไปใช้สอยตามอัธยาศัย

ภาพที่ 25 กะเต๊ะโปย ของวงดนตรีพม่า
ที่มา : Dheeraratn Srichuangchote (2018)

2.2.2 บทบาทของดนตรีทางสังคม

ดนตรีของชนชาติพม่ามีบทบาททางสังคมวัฒนธรรมของชาวพม่าเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะชายวัย ถือว่าเป็นวงดนตรีที่เป็นสัญลักษณ์หนึ่งที่สำคัญของชาวพม่า มีลักษณะของเครื่องดนตรี เสียงของดนตรี และวิธีการบรรเลงของเครื่องที่โดดเด่นเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ดนตรีพม่าทำหน้าที่ที่รับใช้สังคมของชาวพม่ามาโดยตลอด ทั้งการบรรเลงเพื่อความบันเทิง และการบรรเลงสำหรับประกอบในพิธีกรรมต่างๆ เช่น การทรงเจ้า การไหว้ผีนัต การบรรเลงในงานบวช งานกฐิน งานฉลองพระเจดีย์ รวมทั้งงานในพิธีศพ ชนชาติพม่าได้ให้ความสำคัญกับวงดนตรีของชาติตนเองเป็นอย่างมาก โดยจะพบวงดนตรีพม่าในงานต่างๆ ของชาวพม่าได้อยู่เสมอ

2.2.3 บทบาททางเศรษฐกิจระดับผู้เล่นดนตรี

จากการที่ชนชาติพม่าให้ความใส่ใจในวัฒนธรรมดนตรีของตนเองจึงทำให้นักดนตรีชาวพม่าในเขตเทศบาลท่าชนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี มีรายได้เสริมจากการบรรเลงดนตรีนอกเหนือจากรายได้จากการทำงานประจำที่ตนเองทำอยู่โดยค่าตอบแทนจะขึ้นอยู่กับการตกลงกันเองระหว่างผู้จ้างกับนักดนตรี

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตเทศบาลตำบลท่าชนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตเทศบาลตำบลท่าชนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี จากการศึกษาพบว่าในเขตเทศบาลตำบลท่าชนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี มีดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลท่าชนุน ดังนี้

ดนตรีของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง บ้านปรังกาสี ตำบลท่าชนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นวงดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำตง มีเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงจำนวน 3 ชิ้น ได้แก่ โป่ง วา และเคาะ

ดนตรีของชาติพันธุ์พม่าในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า มีจำนวน 2 วง ได้แก่ วงชายวาย บ้านเสาหงส์ ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี มีเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงภายในวงประกอบด้วย ปี่ตวย เข่ากลองปัด ปัดมะ สะคุ่น ซีโด่มองชาย จี วา และ ลิงวินวงชายวายเป็นวงดนตรีขนาดใหญ่ใช้บรรเลงประกอบในงานและพิธีกรรมต่างๆ เช่น งานบวช งานฉลองพระเจดีย์ งานทรงเจ้า งานศพ เป็นต้น

วงดุษะวาย บ้านหินแหลม ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นวงดนตรีที่ใช้ในงานมงคลสำหรับใช้บรรเลงประกอบขบวนแห่ เช่น แห่นาค แห่กฐิน เป็นต้น เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ได้แก่ ปะลุ่ย ดุษะ โคะ ลิงวิน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาบทบาทของดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

บทบาทสำคัญของดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่บทบาททางความเชื่อ บทบาททางสังคม และ บทบาททางเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

บทบาททางความเชื่อ

ชาวกะเหรี่ยงและชาวพม่าที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี มีความเชื่อที่คล้าย ๆ กัน กล่าวคือมีความเชื่อในเรื่องของจิตวิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ลี้ลับ โดยเชื่อว่าของทุกสิ่งล้วนมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยดูแลปกป้องรักษา เช่น ต้นไม้ ภูเขา ลำธาร ตลอดจนเครื่องดนตรีทุกชนิด จึงทำให้เกิดเป็นธรรมเนียมยึดถือปฏิบัติ สืบทอดกันมาว่าในทุก ๆ ครั้งที่มีการบรรเลงดนตรีไม่ว่าจะเป็นการบรรเลงเพื่อความบันเทิง หรือการบรรเลงเพื่อใช้ในพิธีกรรมต่างๆ จะต้องจัดเครื่องเซ่นไหว้บูชาก่อนที่จะเริ่มบรรเลงทุกครั้ง เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ไม่มีอุปสรรคใด ๆ เกิดขึ้น

บทบาททางสังคม

ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง และพม่า ถือว่ามีบทบาททางสังคมที่สำคัญอย่างแท้จริง เหตุเพราะว่าดนตรีเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ดนตรีทำหน้าที่รับใช้สังคมมาโดยตลอด ทั้งการบรรเลง เพื่อความบันเทิง และการบรรเลงประกอบพิธีกรรมในประเพณี ต่างๆ ซึ่งกลุ่มชนในชาติพันธุ์จะให้ความสำคัญกับดนตรีของตนเองเป็นอย่างมาก

บทบาททางเศรษฐกิจ

นักดนตรีชาวกะเหรี่ยง และชาวพม่า ได้นำความรู้ทางดนตรีมาเป็นเครื่องมือในการหาเลี้ยงชีพเป็นรายได้มาจุนเจือครอบครัว โดยค่าตอบแทนจากการเล่นดนตรีจะขึ้นอยู่กับ การตกลงกันเองระหว่างผู้จ้างกับนักดนตรี นอกจากนี้ทางหมู่บ้านปรั้งกาสได้จัดกิจกรรมการ ท่องเที่ยวของชุมชนขึ้นมา โดยจัดให้มีการแสดงดนตรีกะเหรี่ยง และการแสดงรำตงสำหรับให้ นักท่องเที่ยวได้รับชม จึงเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนและตัวนักดนตรีเองด้วย

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ในเขตเทศบาลตำบลท่า ขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้แนวทางตามหลักมานุษยวิทยาควิทยา พบว่า ในเขตเทศบาลท่าขนุนเป็นพื้นที่ ที่มีกลุ่มคนชาติพันธุ์กะเหรี่ยง และกลุ่มคนชาติพันธุ์ พม่าอพยพเข้ามาอยู่อาศัย คนกลุ่มชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยง และพม่าได้นำดนตรีซึ่งเป็นวัฒนธรรม ดั้งเดิมของตนมาใช้บรรเลงประกอบในวิถีชีวิต ในส่วนของดนตรีของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ได้มีวัฒนธรรมที่ใช้สำหรับบรรเลงประกอบการรำตง สำหรับใช้แสดงในประเพณี สอดคล้อง กับ Khongthaeothong (1995, pp. 48 - 53) ได้กล่าวถึงดนตรีของชาวกะเหรี่ยงไว้ว่าใน ประเพณีสำคัญ ๆ ของชาวกะเหรี่ยง มักจะมีการแสดงรำตง มาร่วมแสดงอยู่ในทุกประเพณี เช่น งานทำบุญข้าวใหม่ งานบุญสงกรานต์ งานแต่งงาน งานศพ การแสดงรำตงเป็นการร้องรำที่ใช้ เสียงของดนตรีบรรเลงประกอบการแสดง

ชาติพันธุ์พม่าได้นำวงดนตรีชายวาย เข้ามาใช้บรรเลงในประกอบในงานประเพณี และพิธีต่างๆด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับ Niyomtham (1999, pp. 2- 4) ที่อธิบายเกี่ยวกับดนตรี ของพม่าว่า วงชายวายเป็นวงดนตรีประจำชาติของพม่าที่ใช้ในงานพิธีและงานบันเทิง ใช้บรรเลง ในงานหลวง งานวัด และงานราษฎร์

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจสืบค้นข้อมูลทางดนตรีของกลุ่ม ชาติพันธุ์ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยอาศัยหลักการของมานุษยวิทยา เพื่อให้เกิดความรู้ที่ชัดเจนทางเรื่องดนตรี และ เพื่ออธิบายความสำคัญของดนตรีที่มีอยู่ในชุมชน และดนตรีนั้น มีบทบาทอย่างไรในสังคม ผล จากการศึกษาค้นคว้าได้แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกัน ระหว่างดนตรีกับบทบาททางดนตรี เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนต่อไป

References

- Aphaphirom, A. (1973). **Sociology**. Bangkok: Phrae Witthaya. (in Thai)
- Buadang, K. (2008). **Border Moei river with Ethnic Relations of Karen- Urban people**. Chiang Mai: Faculty of Social Sciences Chiang Mai University. (in Thai)
- Diphadung, S., & Khammueang, S. (1997). **Encyclopedia of ethnic groups in Thailand: Pwo Karen**. Nakhon Pathom: Mahidol University. (in Thai)
- Kanchanaburi Provincial Office. (1993) **A Briefing on Kanchanaburi**. Kanchanaburi: Kanchanaburi Provincial Office. (in Thai)
- Kanchanapradit, J. (2004) **A study of the Karen music at Kongmong – ta village, Laivo Sub – district, Sangklaburi district, Kanchanaburi province** (Master’ thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)
- Kengkeaw, C. (2004). **The instrument of Lisaw’s hill tribe: A case study of Subu at Phetdam village, Koakhor sub - district, Koakhor District, Phetchabun Province** (Master’ thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)
- Khaopluem, M. (1998). **Mae Mai Pleng Klong**. Bangkok: Thai Art and Culture. (in Thai)
- Khongthaeothong, M. (1995). **Kanchanaburi Studies: Thai-Karen People in Kanchanaburi**. Kanchanaburi: Center for Art and Culture, Kanchanaburi Rajabhat Institute. (in Thai)

- Khongthaeothong, M. (2000). **History of Kanchanaburi**. Kanchanaburi: Center for Art and Culture Kanchanaburi Rajabhat Institute. (in Thai)
- King Rama V. (1961). **King Rama V's Writings on his trip to Sai Yok Waterfall**. Phra Nakhon: Teachers Council of Thailand Trade Organization (in Thai)
- Niyomtham, O. (1999). Sai Wai: Myanmar Piphat. **Discovery of Burma Booklet, 10** (2), 1-14. (in Thai)
- Phlaichomphu, B. (2006). **Myanmar: History, civilization, and international relations** Bangkok: Odeon Store. (in Thai)
- Phraya Anuman Rat Thon. (1982). **Thai Studies**. Bangkok: Satsanaphan. (in Thai)
- Phukhaothong, S. (1989). **Thai Music and the path of Thai Music**. Bangkok: Rueankaeo Printing. (in Thai)
- Prince Narathip PraphanPhong. (2007). **Royal chronicles of Myanmar** (2nd ed.). Nonthaburi: Si Panya. (in Thai)
- Royal Institute. (2007). **Thai Children's encyclopedia Vol.23** (23th ed.). Bangkok: Rungsin Printing. (in Thai)
- Srinual, S. (2013) **Ritual Music of Burmese People at Somjainiek village, Thakanoon Sub – district, Thong pha Phum District, Kanchanaburi** (Master' thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. (in Thai)
- Sunthonwat, A. (2005). Musical Instruments of Thai- Karen people. **Ratchaburi Art & Culture Magazine, 7** (2), 85 – 104. (in Thai)
- Sutthitham, S. (1998). **Personal Documentary of Minority on high mountain of Karen**. Bangkok: 2020 World Media. (in Thai)

- Srisawat, W. (2000). Karen Culture: Music Communication through Song. **Ratchaburi Art & Culture Magazine. 3, (3), 48-58.** (In Thai)
- Tabwiset, A. (2009). **Wong Kuan – Kward Mon at Wong – Ga village, moo 2 Noug – Lu sub – district, Sangkhlaburi District, Kanchanaburi Province** (Master’ thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. (in Thai)
- Wandi, N. (1987). **Thai Culture and Society**. Chiang Mai: Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Teachers College. (in Thai)
- Wasi, P. (1989). **Culture and development**. Bangkok: Satsanaphan. (in Thai)

เรื่องเล่าประจำจังหวัดจันทบุรี: ความสัมพันธ์กับการสร้างพื้นที่ เพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดจันทบุรี

Local Narratives of Chanthaburi: The Relation of Space
Construction for Eco-Tourism Management in Chanthaburi

สมปอง มุลมณี / Sompong Mulmanee

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี 22000, ประเทศไทย
Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000, Thailand

Email: sompong_ti@hotmail.com

Received: September 28, 2021

Revised: December 21, 2021

Accepted: December 22, 2021

Abstract

The research on Narrative of Chanthaburi: Relation of space Construction for Eco-Tourism was conducted with objectives of collecting and studying local narratives of Chanthaburi province and studying the process of eco-cultural tourism management based on local narratives. The concepts of Myth and Narrative Studies, Cultural Ecology, and Creative Folklore were applied to analyze the data that appeared in 6 districts of Chanthaburi where the most popular eco-cultural attractions appeared: Mueang district, Laem Sing district. Khitchakut district, Tha Mai district, Makham district and Khalung district.

The results of the study indicated that local narratives related to the construction of eco-space in Chanthaburi province were in total of 41 versions, which were classified into four categories as follows: 9 versions of narratives explaining the construction of natural spaces, 20 versions of narratives explaining home, city, and the sacred people, 4 versions of narratives explaining traditions and rituals and 8 versions of narratives explaining Buddha's images and objects. It was found that the roles of local narratives which were used to create eco-cultural space for tourism management were categorized in 3 aspects: 1) creation of the identity of Chanthaburi people with local narratives for cultural tourism management, 2) narratives of rituals, beliefs, and traditions to tourism management and 3) creation of value for natural attractions with sacred stories.

Keywords : Local Narratives, Eco-Cultural Space , Creative Folklore, Eco-Tourism

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง เรื่องเล่าประจำจังหวัดจันทบุรี ความสัมพันธ์กับการสร้างพื้นที่เพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและศึกษาเรื่องเล่าประจำถิ่นจังหวัดจันทบุรี และศึกษากระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมด้วยการใช้เรื่องเล่าประจำถิ่นเป็นพื้นฐาน ผู้วิจัยใช้แนวคิดแนวคิดการศึกษาแบบเรื่องตำนานและเรื่องเล่า การศึกษาพื้นที่นิเวศวัฒนธรรม และคติชนสร้างสรรค์เพื่อการจัดการท่องเที่ยวเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องเล่าที่ปรากฏในพื้นที่ 6 อำเภอที่ปรากฏแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมที่แพร่หลายของจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอกิชกุฎ อำเภอท่าใหม่ อำเภอมะขามและอำเภอขลุง

ผลการศึกษาพบว่าเรื่องเล่าประจำจังหวัดจันทบุรีมีความสัมพันธ์กับการสร้างพื้นที่เชิงนิเวศในจังหวัดจันทบุรี มีทั้งสิ้น 41 สำนวน โดยจำแนกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) เรื่องเล่าอธิบายการสร้างพื้นที่ทางธรรมชาติ 9 สำนวน 2) เรื่องเล่าอธิบายการกำหนด

บ้าน เมือง และผู้คนศักดิ์สิทธิ์ 20 ส่วนวน 3) เรื่องเล่าอธิบายความเชื่อ ประเพณีพิธีกรรม 4 ส่วนวน และ 4) เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระพุทธรูป วัตถุสิ่งของ 8 ส่วนวน การวิจัยพบว่าเรื่องเล่าประจำถิ่นมีความสัมพันธ์กับการสร้างพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดจันทบุรี 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การสร้างอัตลักษณ์ชาวจันทบุรีด้วยเรื่องเล่าประจำถิ่นเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) เรื่องเล่าพิธีกรรม ความเชื่อ ประเพณีสู่การจัดการท่องเที่ยวและ 3) การสร้างมูลค่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติด้วยเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์

คำสำคัญ : เรื่องเล่าประจำถิ่น, พื้นที่นิเวศวัฒนธรรม, คติชนสร้างสรรค์, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บทนำ

เรื่องเล่าประจำถิ่น (Narratives) เป็นเรื่องราวที่สังคมสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการอธิบายปรากฏการณ์ที่สำคัญของชุมชน ในฐานะประวัติศาสตร์แบบท้องถิ่น แม้นักวิชาการอาจมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีมูลแห่งความจริงหรือเป็นเรื่องเล่าที่มีแต่จินตนาการ เชื่อถือไม่ได้โดยปราศจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อยืนยันความเป็นจริง ทว่าเรื่องเล่าประจำถิ่นนี้มีได้เลือนหายจากสังคม หากแต่กลับมีปริมาณและเนื้อหาที่หลากหลายเพิ่มขึ้น ทั้งเพิ่มบทบาทที่มีต่อสังคมปัจจุบันทั้งด้านการบอกเล่าเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และอิทธิพลต่ออารมณ์ความรู้สึกนึกคิดเพราะเป็นเรื่องที่ฝังแน่นอยู่ในจิตใจของผู้คนแทบทุกสังคมสืบต่อกันมาในหลายยุคหลายสมัย ดังที่ Hongsuwan (2011, p. 1) กล่าวว่าบทบาทของเรื่องเล่าตำนานประจำถิ่นในแง่ของการเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์อาจจะถูกดูเป็นเรื่องราวไร้ประโยชน์และถูกมองข้ามเสมอ แต่ในทางตรงกันข้าม วิธีชีวิตผู้คนในชุมชนกลับดำเนินชีวิตภายใต้ความเชื่อและตำนานประจำถิ่น

ความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องเล่ากับชุมชนในบริเวณจังหวัดจันทบุรี เนื่องจากชุมชนหลายชุมชนเป็นชุมชนที่เก่าแก่มากมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน จึงทำให้ปรากฏเรื่องเล่าที่หลากหลายและน่าสนใจต่อการศึกษบทบาทของเรื่องเล่าเหล่านี้ อาทิ เรื่องเล่าตำนานปรัมปราพื้นบ้าน เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนเรื่องเล่าที่มีบทบาทต่อสิ่งแวดล้อม การสร้างสรรค์พื้นที่ทางธรรมชาติ อันนำมาซึ่งการจัดการท่องเที่ยวที่หลากหลายของจังหวัดจันทบุรี ดังเช่น การกำหนดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับตำนานการเดินทางของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ผ่านพื้นที่ต่าง ๆ อาทิ อุ้งต๋อเรือ ท่าข้าม วัดพลับสถานที่ทุบหม้อข้าว

หม้อแกง หรือตำนานรอยพระพุทธรูปบนยอดเขาศิขณ อันนำมาซึ่งการกำหนดให้พื้นที่เขาเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีสัการรอยพระพุทธรูปประจำปี ดังนั้นการกำหนดพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่นล้วนแล้วแต่อาศัยเรื่องเล่าเพื่อเสริมสร้างความศักดิ์สิทธิ์และน่าสนใจสำหรับการจัดประเพณีพิธีกรรมของชุมชนในพื้นที่นั้น ๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องเล่าประจำถิ่นกับพื้นที่สำคัญของชุมชน ในฐานะการอธิบายเหตุ หรือการบันทึกเหตุการณ์ ทำให้เกิดพื้นที่พิเศษขึ้นในชุมชนที่พบจากการวิจัย ได้แก่ วัด ลำน้ำ ศาลเจ้า สถานที่ทางธรรมชาติ บ้านเรือน รวมทั้งอาชีพต่าง ๆ ของชุมชน ทุกอย่างล้วนเป็นหน้าที่ของเรื่องเล่าประจำถิ่นที่จะช่วยอธิบายความเป็นมาอย่างที่มีประวัติศาสตร์กระแสหลักไม่อาจจะอธิบายได้ในบางส่วน ซึ่งสถานที่ต่าง ๆ เหล่านี้ ชุมชนล้วนสามารถใช้เป็นต้นทุนหรือแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เป็นจุดเด่นของชุมชน โดยเฉพาะจังหวัดจันทบุรี ที่มีเรื่องเล่าประจำถิ่นที่มีเอกลักษณ์และน่าสนใจ ทั้งรูปแบบเรื่องเล่าที่เป็นของกลุ่มชาติพันธุ์ และเรื่องเล่าอิงกระแสหลักอย่างเช่นตำนานพระเจ้าตากสิน ที่ช่วยสร้างพื้นที่การท่องเที่ยวให้จังหวัดจันทบุรี ซึ่งการใช้เรื่องเล่าประจำถิ่นเพื่อสร้างพื้นที่ในลักษณะความเป็นนิเวศวัฒนธรรม (Cultural Ecology) อันทำให้การจัดการท่องเที่ยวชุมชนมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ด้วยความสำคัญของเรื่องเล่าประจำถิ่นที่สามารถเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมและการบอกเล่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของเรื่องเล่าประจำถิ่นที่มีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์พื้นที่เชิงนิเวศวัฒนธรรม เพื่อการจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี ซึ่งยังไม่มีกรวิจัยและเก็บข้อมูลรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องเล่าที่ปรากฏในท้องถิ่นจันทบุรี ตลอดจนกระบวนการสร้างความสำคัญให้ กับพื้นที่ทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวของชุมชนโดยการใช้เรื่องเล่าประจำถิ่นเป็นเครื่องมือพื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในรูปแบบของฐานข้อมูลที่สามารถนำไปพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ในรายวิชาคติชนวิทยาได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมและศึกษาเรื่องเล่าประจำถิ่นจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาเรื่องเล่าที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างพื้นที่เพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดจันทบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหา เรื่องเล่า นิทานท้องถิ่นทั้งในรูปแบบมุขปาฐะ และแบบลายลักษณ์อักษรที่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเก็บข้อมูลในพื้นที่ 6 อำเภอที่ปรากฏแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมที่แพร่หลายของจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอกิชกุฎ อำเภอท่าใหม่ อำเภอมะขาม และอำเภอลอง

กรอบแนวคิดและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย 3 แนวคิด คือ 1) แนวคิดการศึกษาแบบเรื่องตำนานและเรื่องเล่า (Myth and Narratives) 2) แนวคิดการศึกษาพื้นที่นิเวศวัฒนธรรม (Cultural Ecology) และ 3) แนวคิดคติชนสร้างสรรค์เพื่อการจัดการท่องเที่ยว (Creative Folklore) ตลอดจนการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ 1) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องเล่าและตำนาน 2) เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม และ 3) เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคติชนสร้างสรรค์เพื่อการจัดการท่องเที่ยว เพื่อศึกษาวิเคราะห์ โดยจะได้อธิบายให้ละเอียดซึ่งผู้วิจัยได้ขยายความไว้ดังนี้

เรื่องเล่าเป็นเรื่องที่ได้รับการคัดเลือกจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยมีการอธิบายและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ถูกเลือกมาในการเล่าเรื่องราวต้องมีการบรรยายหรือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุดของลำดับเหตุการณ์ ศาสตร์แห่งเรื่องเล่า หรือ Narratology เป็นแนวคิดที่ทำการศึกษาธรรมชาติแบบแผนกระบวนการทำงานและ

หน้าที่ของ “เรื่องเล่า” โดยแนวคิดดังกล่าวมีพัฒนาการความเป็นมาในระยะเวลายาวนาน ในโลกวิชาการศึกษาในตะวันตกแต่เริ่มมีการพัฒนาเป็นองค์ความรู้เฉพาะอย่างจริงจังในช่วงหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 20 ประเภทของเรื่องเล่าไว้อย่างหลากหลายในที่นี้ ผู้เขียนได้แบ่งประเภทของเรื่องเล่าออกเป็น 2 ประเภทคือ ประเภทที่หนึ่ง เรื่องเล่าอิงข้อเท็จจริง (Narratives non-fiction) ได้แก่ เรื่องเล่าที่อ้างอิงอยู่กับข้อเท็จจริงยกตัวอย่างเช่น ข่าว, สารคดี เป็นต้น ประเภทที่สองคือ เรื่องเล่าสมมติ (Narratives fiction) ได้แก่ เรื่องเล่าที่เกิดจากจินตนาการของผู้เขียนเช่น นวนิยาย บทกวี เรื่องสั้น นิทาน เป็นต้น

จากแนวคิดการศึกษาเรื่องเล่า สู่การสร้างพื้นที่นิเวศวัฒนธรรม (Cultural Ecology) ในมุมมองของ Pongsapich (2006, p. 122) กล่าวว่า คือการศึกษา “แก่นวัฒนธรรม” (Cultural Core) ซึ่งหมายถึง กลุ่มของลักษณะหรือแบบแผนวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมากที่สุดกับกิจกรรมเพื่อการดำรงชีพและการจัดการทางเศรษฐกิจ ดังนั้นแล้ว คำว่า นิเวศ ก็คือ พื้นที่ อันเป็นลักษณะทางกายภาพ ส่วนวัฒนธรรมนั้น คือ สิ่งผู้คนแสดงออกต่อพื้นที่นั้น ๆ การตีความ หรือการกระทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมในพื้นที่นั้น ๆ

นอกเหนือจากแนวคิดการสร้างนิเวศวัฒนธรรม ผู้วิจัยยังได้ใช้แนวคิดภูมิวัฒนธรรมของ Tansupol (2016, p.39) ที่กล่าวว่าภูมิวัฒนธรรม (Cultural Landscape) คือลักษณะภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ในอาณาบริเวณใดบริเวณหนึ่งอันสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองของคนในท้องถิ่น จนเป็นที่รู้จักร่วมกัน และมีการกำหนดนามชื่อเป็นสถานที่ต่าง ๆ นั่นคือ ภูมินาม โดยอาจสร้างเป็นตำนานมาอธิบายความเป็นมา ความหมาย ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เห็นได้ว่าสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพราะสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นย่อมอยู่บนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติในพื้นที่นั้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาการสร้างพื้นที่ ทั้งในแบบการสร้างพื้นที่นิเวศวัฒนธรรมและ ภูมิวัฒนธรรม ล้วนมีความสอดคล้องกันเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ทั้ง 2 แนวคิดนั้นกล่าวถึงลักษณะการสร้างพื้นที่พิเศษอันเน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน วัฒนธรรมและพื้นที่ทางกายภาพทางธรรมชาติ ด้วยการให้ความหมายของพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์พื้นที่นั้น ๆ ในการดำรงชีวิตและวัฒนธรรม

การผสมผสานระหว่างแนวคิดการศึกษาเรื่องเล่า และแนวคิดพื้นที่เชิงนิเวศวัฒนธรรมนั้น ต่อมาได้เกิดแนวคิดคติชนสร้างสรรค์ (creative folklore) เป็นทฤษฎีทางคติชนที่ Nathalang (2019, pp. 13-21) คติชนสร้างสรรค์คือข้อมูลทางคติชนที่มีการสร้างใหม่หรือผลิตซ้ำในบริบททางสังคมไทยปัจจุบันในลักษณะของการสืบทอดคติชนในบริบทใหม่การประยุกต์คติชนการต่อยอดและการตีความใหม่ได้สร้างความหมายให้กับ คติชนเพื่อนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มหรือสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่นอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ในบริบทของคติชนสร้างสรรค์นั้นได้จำแนกและมีส่วนเกี่ยวข้องถึง 3 บริบทได้แก่ บริบทสังคมโลกาภิวัตน์และการท่องเที่ยว บริบททุนนิยมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และบริบทข้ามชาติ-ข้ามพรมแดน

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องเล่าพื้นบ้านกับการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ และการท่องเที่ยวท้องถิ่นในภาคกลาง:มิติความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์โยหยาดอดีตกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของ Kasempolkoon (2013, pp.75-102) พบว่าปัจจุบันมีการนำเรื่องเล่าพื้นบ้านมาใช้อย่างมีนัยยะสำคัญในฐานะทุนทางวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์และการท่องเที่ยวในภาคกลาง โดยเน้นให้ผลิตภัณฑ์หรือการท่องเที่ยวเหล่านั้น “บอกเล่า” อดีตที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ผ่านการ “จำลองอดีตเก่า” และ “สร้างอดีตใหม่” ท่ามกลางการโยหยาดหา “วิถีไทย” การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตำรับอาหารท้องถิ่น ทำให้เห็นความสำคัญของเรื่องเล่าพื้นบ้านมีบทบาทที่น่าสนใจในการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์และการท่องเที่ยวท้องถิ่นท่ามกลางปรากฏการณ์โยหยาดอดีตในสังคมไทย ทั้งในฐานะส่วนหนึ่งของการจำลองและสร้าง “อดีต” เพื่อการท่องเที่ยว ฐานะเครื่องมือเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์และการท่องเที่ยว และฐานะการสร้างภาพลักษณ์ความเป็น “คนไทย รุ่นใหม่” (modern Thai) แก่ผู้บริโภค ซึ่งนับว่าเป็นตัวอย่างสำคัญในการใช้คติชนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์และการท่องเที่ยวท้องถิ่นตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์

นอกเหนือจากการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเล่าผู้วิจัยยังได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เรื่องเล่าเพื่อสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรม เช่นงานวิจัยของ Kunlabut (1994, pp. 81-90) เรื่อง “ประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับพระธาตุศรีสองรัก อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย” ได้ชี้ให้เห็นว่า ตำนานคติความเชื่อเป็นบ่อเกิดพิธีกรรมและพิธีกรรมส่งผลให้เกิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ กล่าวคือ พระธาตุศรีสองรักคือหลักบ้านใจเมืองของชาวด่านซ้าย มีคติในการ

สร้างเพื่อให้เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ปรับปรนคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเรื่องการสร้างเจดีย์เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าผสมผสานกับบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ผสมผสานกับตำนานท้องถิ่นการสละชีวิตเพื่อเป็นพุทธบูชาของวิญญานเสื้อบ้านทรงเมือง อันเป็นการสร้างคติความเชื่อเกี่ยวกับเจดีย์ประเภทอุเททิกะเจดีย์ และต้องการให้เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ (Sacred Place) และความเชื่อดังกล่าวทำให้เกิดประเพณีศักดิ์สิทธิ์ (Sacred Tradition)

การประกอบพิธีกรรม หรือการให้ความหมายแก่พื้นที่ อันทำให้พื้นที่นั้นผลัดเปลี่ยนจากพื้นที่ทางกายภาพทั่วไปให้มีความหมาย ผ่านตำนานความเชื่อที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อต่อรองอำนาจของชุมชนและอำนาจรัฐ ตามที่ Wongwareethip (2007, pp. 84-126) ได้เสนอบทความเรื่อง “การจารึกความทรงจำของท้องถิ่น: สิ่งที่ปรากฏในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” สารสำคัญของบทความสรุปได้ว่า พื้นที่ในแอ่งเชียงใหม่ลำพูนนั้นเป็นหน่วยทางการเมืองที่มีอำนาจของรัฐบาล ชุมชนได้พยายามสร้างความทรงจำของพื้นที่แอ่งด้วยการกอบกู้สถานะผู้สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ในแอ่ง และเสริมอำนาจให้ตนเองผ่านการบริหารจัดการพื้นที่และเวลาใหม่ด้วยการสร้าง “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ภายในโลกสามัญในช่วง พ.ศ.2530 เราจึงได้เห็นชุมชนหรือท้องถิ่นสร้างที่ยืนที่สังคมให้แก่ตนเองผ่านการสถาปนาพื้นที่ และเวลาชุดใหม่ที่โต้ตอบการแบ่งเส้นการปกครอง ดังที่ Hongsuwan (2010) ได้ศึกษาเรื่อง อาณาบริเวณชายแดนแม่น้ำโขงกับกระบวนการสร้างความหมายในบริบทของสังคมสมัยใหม่ : กรณีศึกษาเรื่องหนองคาย – เวียงจันทน์ ซึ่งการศึกษาได้วิเคราะห์การสร้างสังคมจากวัฒนธรรมดั้งเดิมให้เป็นเขตเศรษฐกิจในสังคมปัจจุบัน โดยอาศัยกรอบแนวคิดในการศึกษา คือ 1) อาณาบริเวณชายแดน กำหนดพื้นที่ ระหว่างจังหวัดหนองคายและเวียงจันทน์ 2) การสร้างพื้นที่ทางสังคม และ 3) การต่อรองเชิงความหมาย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาเขตเศรษฐกิจในภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงให้เป็นระบบทุนนิยมในสังคมโลกปัจจุบันไม่ใส่ใจการพัฒนาชุมชนเล็กๆที่อยู่รายรอบอาณาบริเวณจนถูกมองข้ามให้กลายเป็นชุมชนชายขอบ อันทำให้คนในชุมชนในฐานะคนในชุมชนชายขอบมีการปฏิบัติการ เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของพวกเขาเพื่อนิยามความหมายให้กับพื้นที่อยู่อาศัยของตนภายใต้การปะทะกับกลุ่มอำนาจที่เหลื่อมล้ำของรัฐ ผ่านการสร้างใหม่และผลิตซ้ำเกี่ยวกับสังคมชายแดนของตนเพื่อต่อรองทางอำนาจ ทั้งนี้อาณาบริเวณชายแดนแห่งนี้ไม่ได้หยุดนิ่ง แต่มีความเคลื่อนไหวหลากหลาย ซับซ้อน เป็นพลวัต เปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขที่สังคมได้เผชิญอยู่

การศึกษาดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นแนวคิดคติชนสร้างสรรค์ ซึ่งถูกบัญญัติขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2559 โดยมีผู้ที่ศึกษาข้อมูลคติชนในรูปแบบคติชนสร้างสรรค์ยุคแรกเริ่ม ได้แก่ Jaruworn (2016) ได้ศึกษาเรื่องคติชนกับการท่องเที่ยว: หมู่บ้านวัฒนธรรมหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า จากแนวคิดคติชนสร้างสรรค์ที่นำเสนอบริบทที่เกี่ยวข้อง 3 บริบทนั้น มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้การจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านหนองขาวพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ได้แก่ บริบททางสังคมโลกาภิวัตน์ทำให้การเผยแพร่ชักชวนและนำผู้คนจากทั่วโลกให้เข้าสู่ระบบการท่องเที่ยวของหมู่บ้านหนองขาวได้อย่างหลากหลาย ทั้งในและนอกเทศกาล ในขณะเดียวกัน ชุมชนก็เกิดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนกับคณะผู้ดูงาน ตลอดจนปรับเปลี่ยนเพื่อถ่ายทอดสู่นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม ด้วยการคัดเลือกข้อมูลทางคติชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน 4 กลุ่ม ได้แก่ ข้อมูลคติชนประเภทถ้อยคำ ข้อมูลประเพณีพื้นบ้าน ข้อมูลประเพณีวัฒนธรรมวัตถุ และข้อมูลประเพณีศิลปะพื้นบ้าน เพื่อเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมนำเสนอต่อนักท่องเที่ยว

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องเล่าประจำถิ่นเพื่อการสร้างพื้นที่จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์วัฒนธรรม พบว่าการใช้ข้อมูลเรื่องเล่าตำนานประจำถิ่นเป็นทุนเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมีผู้ศึกษาวิจัยที่กว้างขวางด้วยการใช้แนวคิดทฤษฎีทางคติชนวิทยา บทบาทของคติชน ตลอดจนการใช้แนวคิดคติชนสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางการศึกษา ซึ่งในวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยเองได้นำแนวทางจากการศึกษาต่าง ๆ เป็นพื้นฐานในการศึกษาบทบาทของเรื่องเล่าประจำถิ่นจังหวัดจันทบุรี เพื่อการสร้างพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม อันจะได้วิเคราะห์ผลของการศึกษาในลำดับต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการพรรณนาวิเคราะห์ ข้อมูลภาคสนาม ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดจันทบุรี โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1 ขั้นการสำรวจ สำรวจพื้นที่ในเขตจังหวัดจันทบุรี จำนวน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอขลุง อำเภอมะขาม อำเภอท่าใหม่ และอำเภอกิขุภูก

รวบรวม และจำแนกประเภทเรื่องเล่าที่ได้จากการรวบรวม

2 ขั้นคัดเลือกข้อมูล คัดเลือกเรื่องเล่าที่ผู้ในการรับรู้ของผู้คนในจังหวัด จันทบุรีจากชุมชน และลายลักษณ์โดยพิจารณาถึงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ พื้นที่ และมีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยว

3 ขั้นการสำรวจ และศึกษาชุมชน

4 การเตรียมตัวศึกษาภาคสนาม ก่อนลงพื้นที่ภาคสนาม ด้วยการทบทวน เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำรวจ และเก็บข้อมูลภาคสนามเบื้องต้น กำหนดช่วงเวลา ในการเก็บข้อมูล จัดทำเครื่องมือในการวิจัยและเก็บข้อมูล

5 รวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์วิทยากร ปราชญ์ชุมชนในพื้นที่ของแต่ละอำเภอ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยใช้เครื่องมือบันทึกการ สัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง โดยการลงพื้นที่จำนวน 2 ครั้ง

5.1 การลงพื้นที่ ครั้งที่ 1 เพื่อสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากประเด็นคำถามใน แบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เรียบเรียง

5.2 การลงพื้นที่ ครั้งที่ 2 เพื่อนำข้อมูลที่ผู้วิจัยสังเคราะห์เรียบร้อยแล้วไป ทำการตรวจสอบความคลาดเคลื่อน ก่อนนำมาปรับและวิเคราะห์ผลต่อไป

6. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในขอบเขตด้านเนื้อหาด้วย วิธีการ จัดระเบียบข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล จัดเตรียมข้อมูลตามจุดประสงค์ วิเคราะห์ข้อมูล ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่กำหนดไว้

พิสูจน์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล และรายงานการนำเสนอข้อมูลด้วยกระบวนการเขียน บรรยายด้วยถ้อยคำ (narrative / extended text) ซึ่งจะเป็นส่วนหลักกับการนำเสนอ ด้วยภาพวิเคราะห์ (visual display)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องเล่าประจำถิ่นจังหวัดจันทบุรีการสร้างพื้นที่เพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ผู้วิจัยพบว่าเรื่องเล่าประจำถิ่นจันทบุรีมี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การรวบรวมเรื่องเล่าประจำถิ่นเพื่อการศึกษาจำแนกประเภท เนื้อหา การสร้างพื้นที่ทางนิเวศ และด้านที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์กับการสร้างพื้นที่เพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดจันทบุรี

เรื่องเล่าประจำถิ่นจังหวัดจันทบุรี: การรวบรวมและศึกษา จำแนกประเภทเรื่องเล่าประจำถิ่น

การจัดกลุ่มเรื่องเล่าประจำถิ่นจังหวัดจันทบุรีเพื่อให้เห็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมและสังคมบางประการ ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ พบว่าเรื่องเล่าที่ปรากฏในท้องถิ่นจันทบุรีนั้นมีหลากหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเล่าที่สัมพันธ์กับธรรมชาติและวิถีชีวิต โดยการสร้างเรื่องราวประกอบกับสถานการณ์ทางธรรมชาติให้เกิดเป็นความน่าเชื่อถือและมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเรื่องเล่าที่สำคัญส่งต่อการสร้างพื้นที่เชิงวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวตามแนวทางของคติชนสร้างสรรค์ โดยการแบ่งประเภทของเรื่องเล่านั้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการแบ่งแบบเรื่องของเรื่องเล่า ดังที่ Puriwanchana (2009, p. 35) ได้จำแนกแบบเรื่อง (tale type) ของตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเลภาคกลางของไทย และวิเคราะห์ลักษณะเด่นของตำนานประจำถิ่นดังกล่าว สามารถนำมาประยุกต์เพื่อจัดแบ่งประเภทของเรื่องเล่าประจำถิ่นจันทบุรีได้ 4 แบบ ได้แก่ 1) เรื่องเล่าอธิบายการสร้างพื้นที่ทางธรรมชาติ 2) เรื่องเล่าอธิบายความเชื่อ ประเพณีพิธีกรรม 3) เรื่องเล่าอธิบายการกำเนิดบ้าน เมือง และผู้คน และ 4) เรื่องเล่าอธิบายการกำเนิดวีรบุรุษ เทพเจ้า ซึ่งการจำแนกรูปแบบของเรื่องเล่า นั้น จะนำไปสู่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ต่อการกระบวนการสร้างพื้นที่เพื่อใช้เป็นทุนเพื่อจัดการท่องเที่ยว และสร้างวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวจันทบุรีในลำดับต่อไป จากผลการศึกษาพบเรื่องเล่าประจำถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างพื้นที่เชิงนิเวศ 41 สำนวน ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปจำนวนเรื่องเล่าที่ปรากฏในจังหวัดจันทบุรี

แบบที่	ประเภทเรื่องเล่า	จำนวน / สำนวน	พื้นที่
1	เรื่องเล่าอธิบาย การสร้างพื้นที่ทาง ธรรมชาติ	9	อำเภอเมือง อำเภอศิขณภูมิ อำเภอมะขาม อำเภอท่าใหม่ อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอขลุง
2	เรื่องเล่าอธิบายการ กำเนิดบ้าน เมือง และ ผู้คนศักดิ์สิทธิ์	20	อำเภอเมือง อำเภอศิขณภูมิ อำเภอมะขาม อำเภอท่าใหม่ อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอขลุง
3	เรื่องเล่าอธิบายความ เชื่อ ประเพณีพิธีกรรม	4	อำเภอศิขณภูมิ อำเภอขลุง อำเภอแหลมสิงห์
4	เรื่องเล่าเกี่ยวกับ พระพุทธรูป วัตถุ สิ่งของ	8	อำเภอศิขณภูมิ อำเภอเมือง อำเภอมะขาม

จังหวัดจันทบุรี เป็นจังหวัดที่มีเรื่องราว เรื่องเล่าทางด้านธรรมชาติเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นพื้นที่ มีความสำคัญทางภูมิศาสตร์ที่หลากหลาย ทั้งป่า แหล่งน้ำ ทะเล ตลอดจนเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ทุกยุคสมัย ตั้งแต่อยุธยา รัตนโกสินทร์ตอนต้น มาจนถึงยุคปัจจุบัน อีกทั้งเป็นพื้นที่สำหรับเจ้านายเสด็จมาประทับอยู่บ่อยครั้ง เหตุดังกล่าวนี้ทำให้เรื่องเล่าของจังหวัดจันทบุรีมีความหลากหลาย ทั้งเรื่องเล่าเชิงประวัติศาสตร์ และเรื่องเล่าแบบพื้นบ้าน การให้ความหมายของพื้นที่ การอธิบายเรื่องราวภูมินาม โดยเฉพาะเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับการอธิบายชื่อบ้านนามเมืองและสถานที่ทางธรรมชาติ พบว่าทุกพื้นที่นั้นมีเรื่องราวประกอบ และเชื่อมโยงกับความเชื่อ ประเพณีพิธีกรรมของท้องถิ่น

ภาพที่ 1 ซ้าย ภาพวัดทองทั่ว ขวา ต้นประตูละคร วัดเขาบรรจบ ตำบลมะขาม
ที่มา : Sompong Mulmanee (2020)

จากการวิจัยพบว่าพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ปรากฏเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์กระจายอยู่ในทุกพื้นที่ อาทิ เรื่องเล่าเกี่ยวกับบรอยพระพุทธบาท วัด ประเพณีทางด้านศาสนา ตลอดจนเรื่องเล่าสามารถสร้างมูลค่าทางการท่องเที่ยวได้อีกด้วย ได้แก่ เรื่องเล่าตำนานความรักของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ที่มีต่อพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ (พระนางเรือล่ม) ที่สร้างความศักดิ์สิทธิ์และความพิเศษให้น้ำตกพลิ้ว หรือเรื่องราวประวัติศาสตร์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่สร้างประวัติศาสตร์ให้แก่ชุมชนบางกะจะ ทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องเล่าที่สร้างคุณค่าให้แก่ชุมชน พื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดจันทบุรี

เรื่องเล่าประจำถิ่นจันทบุรี: ความสัมพันธ์กับการสร้างพื้นที่เพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดจันทบุรี

การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของจังหวัดจันทบุรี ได้รับความนิยมและโปรโมทให้เป็นอีกหนึ่งช่องทางการท่องเที่ยว นอกเหนือจากการท่องเที่ยวทางทะเลที่ได้รับความนิยมเป็นต้นทุนเดิมอยู่แล้ว ดังนั้นการสร้างอัตลักษณ์ให้พื้นที่การท่องเที่ยวใหม่ในแนวทาง “การท่องเที่ยววิถีจันท” จึงเป็นการท่องเที่ยวตามแนวทางใหม่ที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมวัฒนธรรมประเพณี และสถานที่ในเชิงนิเวศวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น ดังที่ Jaruworn (2016, p. 57) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นท่องเที่ยวที่มุ่งให้นักท่องเที่ยวได้ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) การท่องเที่ยวงานประเพณีวัฒนธรรม (Traditional and Art Tourism) การท่องเที่ยววิถีชีวิตในชนบท

(Rural Tourism and Village Tourism) เป็นต้นโดยการท่องเที่ยวเหล่านี้ นำวัฒนธรรมประจำถิ่นเป็นจุดขาย

การศึกษาวิเคราะห์เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลทางคติชน ที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมเพื่อจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับการประกาศเป็นเมืองการท่องเที่ยวแบบ “วิถีจันท” โดยการกำหนดประเด็นการวิเคราะห์ เป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การสร้างอัตลักษณ์ชาวจันทบุรีด้วยเรื่องเล่าประจำถิ่นเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) เรื่องเล่าพิธีกรรม ความเชื่อ ประเพณีสู่การจัดการท่องเที่ยวและ 3) การสร้างมูลค่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติด้วยเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ ดังต่อไปนี้

ประเด็นการวิเคราะห์ที่ 1 ชักเย่อเกวียน : การสร้างอัตลักษณ์ชาวจันทบุรีด้วยเรื่องเล่าประจำถิ่นเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งพบว่าข้อมูลประเพณีการแห่ผ้าพระบาทเพื่อชักเย่อเกวียนของชุมชนตะปอนนั้น ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการสร้างตัวตนของคนในชุมชนตะปอนด้วยวัฒนธรรมประเพณี ดังที่ Nathalang (2014, pp. 364-365) กล่าวว่า พิธีกรรมเป็นเรื่องของกลุ่มชน พิธีกรรมเป็นการ รวมพลัง ของคนในสังคมการประกอบพิธีกรรมแต่ละครั้งทำให้สมาชิกในสังคมรู้สึกมั่นคงอบอุ่นพิธีกรรมสร้างความรู้สึก ความเป็นพวกเดียวกัน ดังนั้น พิธีกรรมจึงเป็นกลไกในการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชน นอกจากนั้น หน้าที่ประการสำคัญของพิธีกรรม คือ ช่วยให้นุชนยุมีมั่นคงทางใจ มีความสบายใจขึ้นเพราะพิธีกรรมมักเกี่ยวข้องกับการขอรับรองให้อำนาจเหนือธรรมชาติช่วยเหลือในสิ่งที่มนุษย์ไม่มั่นใจ เช่น ขอฝน ขอให้ผลผลิตดี ขอให้หายเจ็บไข้ พิธีกรรมมักมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ตำนาน อาจกล่าวได้ว่าสมาชิกในสังคมใช้เรื่องเล่าประเภทตำนานในการอธิบายเหตุผลและที่มาในการประกอบพิธีกรรม ตำนานจึงเป็นส่วนที่นำมธรรมในขณะที่พิธีกรรมเป็นส่วนที่เป็นรูปธรรม

ประเด็นที่ 2 ประเพณีขึ้นเขาชิมกฎ : เรื่องเล่าพิธีกรรม ความเชื่อ ประเพณีสู่การจัดการท่องเที่ยววิถีจันทวิถีไทย โดยประเพณีนมัสการรอยพระพุทธบาทเขาชิมกฎหรือพระบาทพลวง เป็นเทศกาลเดือน 3 ที่ปฏิบัติกันมาช้านาน แต่เดิมเริ่มขึ้นไปนมัสการในวันขึ้น 1 ค่ำ ถึงขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี แต่มารยะหลังนี้เริ่มเป็นที่รู้จักของผู้คนที่มีความเลื่อมใสศรัทธาทั้งชาวไทยและต่างประเทศ จึงได้เปิดเวลาให้นมัสการมากขึ้น กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2536 เปิด 30 วัน ในปี พ.ศ. 2537 เปิด 45 วัน และในปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมาเปิดให้นมัสการ 60 วัน และยังคงเริ่มเปิดให้นมัสการเดือน 3 เหมือนเดิม (ระบบฐานข้อมูล

ท้องถิ่น สำหรับสืบค้นข้อมูลทางด้านศิลปวัฒนธรรม จังหวัดจันทบุรี)

พระพุทธรบาทหลวง ตั้งอยู่เขตอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ อำเภอเขา
คิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเชื่อกันว่ามีรอยพระพุทธรบาทของพระพุทธรเจ้าประทับอยู่บน
หินขนาดกว้าง 1 เมตร ยาว 2 เมตร อยู่บนยอดเขาสูงจากระดับน้ำทะเล 1,050 เมตร ซึ่ง
แต่เดิมมีชาวบ้านเป็นผู้ค้นพบและเมื่อความทราบถึงพระครูธรรมสรคุณหรือหลวงพ่อเขียน
ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดกะทิงในขณะนั้น จึงได้ริเริ่มการนมัสการรอยพระพุทธรบาท เพื่อเป็นการ
ระลึกถึงพระพุทธรเจ้า จนเกิดเป็นประเพณีนมัสการรอยพระพุทธรบาทเรื่อย มาจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาประเพณีขึ้นเขาคิชฌกูฏที่ใช้ในการจัดการพื้นที่เพื่อการ
ท่องเที่ยว ใน 3 หลักการ ได้แก่ ประการแรกวิธีคิดในการสร้างประเพณีขึ้นเขาคิชฌกูฏ
ในฐานะประเพณีสร้างสรรค์ ตั้งแต่การตั้งชื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ การใช้เรื่องเล่าที่
เกี่ยวข้อง ประการที่สองการสร้างรูปแบบกิจกรรมในประเพณีขึ้นเขาคิชฌกูฏ ด้วย
กระบวนการบวงสรวงเปิดป่า การจัดกิจกรรมถือศีล และการกำหนดช่วงเวลาขึ้นนมัสการ
รอยพระพุทธรบาท ประการสุดท้ายการสร้างประเพณีขึ้นเขาคิชฌกูฏภายใต้บริบทการท่องเที่ยว
และทุนนิยม ประเพณีขึ้นเขาคิชฌกูฏจึงสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงจากประเพณี
ชาวบ้านสู่ประเพณีจังหวัดและประเพณีระดับ ประเทศ ภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวและ
ทุนนิยมที่ช่วยสร้างรายได้ให้กับจังหวัดจันทบุรีได้เป็นอย่างดี และสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้
ยุคทุนนิยมที่ต้องใช้เป็นปัจจัยในการซื้อสินค้าและบริการและเมื่อมีการปรับจากประเพณี
ชาวบ้านสู่ประเพณีระดับประเทศ

ประเด็นที่ 3 การสร้างมูลค่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติด้วยเรื่องเล่า
ศักดิ์สิทธิ์ พบว่าประวัติความเป็นมาของพื้นที่ทางธรรมชาติในบริเวณจังหวัดจันทบุรี
ทั้งเรื่องเล่าเกี่ยวกับภูเขา ที่มีต้นกำเนิดและความพิเศษบางประการ แม่น้ำที่มีลักษณะพิเศษ
ทางวัฒนธรรม ความศักดิ์สิทธิ์ น้ำตกและพื้นที่ทางธรรมชาติอื่น ๆ ที่มีความสำคัญและ
ถูกจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด ล้วนมีเรื่องเล่าตำนานพื้นบ้านประกอบเพื่อสร้างความ
น่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งการผนวกเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อ ความ
เหนือธรรมชาติเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้พื้นที่เชิงนิเวศนั้น เป็นพื้นที่เชิงนิเวศวัฒนธรรม
คือ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนด กระบวนการวิวัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรม
การปรับตัวของผู้คนชาวจันทบุรีภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลงอันเกิด
จากการปรับตัว (Adaptation) ให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยเรื่องเล่าพื้นบ้านเป็น

สิ่งถ่ายทอดเพื่อการรับรู้ร่วมกัน ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปกระบวนการสร้างมูลค่าการท่องเที่ยวสถานที่ธรรมชาติด้วยเรื่องเล่าประจำถิ่นเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องเล่ากับพื้นที่ ทั้งในฐานะเรื่องเล่าอธิบายมูลเหตุการเกิดพื้นที่ และเรื่องเล่าที่สร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่พื้นที่ทางธรรมชาติ เช่น เขาสระบาป หรือเขาชีชมภู 2) สถานการณ์การท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดจันทบุรี การจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี ในปัจจุบันแม้ว่าสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ หรือแม้แต่ภาวะโรคระบาดทั่วโลกในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมาจะทำให้การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณี หรือสถานที่ต่าง ๆ จะถูกจำกัด อันทำให้สถานการณ์นั้นไม่คึกคักดังเช่นที่เป็นมา แต่ทว่า การจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวของจันทบุรี ยังคงเป็นที่ชื่นชอบสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวในรูปแบบส่วนตัว ไม่เป็นหมู่คณะใหญ่ และการพักผ่อนในสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติเสมอ โดยสถิติการท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรีในปี 2563 พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงไปตามสถานการณ์ของโลก แต่ทว่า เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติของช่วงเดือนที่การระบาดของโรค โควิด-19 ยังไม่รุนแรงนั้น จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาสู่จังหวัดจันทบุรี ในช่วงเทศกาลขึ้นมัสการรอยพระพุทธรูปเขาชีชมภู มีจำนวนมากขึ้นกว่าปี 2562 มาก

การใช้ข้อมูลคติชนสร้างสรรค์ เป็นทุนเพื่อการดำเนินการท่องเที่ยว ของจังหวัดจันทบุรี สะท้อนให้เห็นว่า เรื่องเล่ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างมูลค่าให้การจัดการท่องเที่ยว ตั้งแต่การสร้างความตระหนักของจิตสำนึกคนจันทบุรี ด้วยการนำเสนอประเพณีพิธีกรรม อาทิ ประเพณีแห่ผ้าพระบาท ประเพณีขึ้นเขาชีชมภู จนถึงการสร้างอัตลักษณ์ผ่านทางวิถีชีวิตชาวสวน ที่มีความเป็นตัวตนผ่านวาทกรรม “คนจันทบุรี”

การใช้ประเพณีพิธีกรรม ความเชื่อของคนจันทบุรีที่มีต่อรอยพระพุทธรูปในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งรอยพระพุทธรูปที่ปรากฏขึ้นเองตามธรรมชาติ การวาด และการสร้างขึ้นจากวัสดุ สะท้อนให้เห็นความเชื่อของชาวจันทบุรีที่มีต่อพุทธศาสนา ในฐานะเป็นศาสนาที่อยู่เหนือภูตผี ยักษ์ วิญญาณต่างๆ ข้อมูลทางคติชนเหล่านี้ ถูกสื่อผ่านเรื่องเล่าประจำถิ่น และปรับเปลี่ยนเป็นทุนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวได้ทั้งสิ้น จึงเกิดเป็นงานเทศกาลการท่องเที่ยว ทั้งงานขึ้นเขาชีชมภู ตลอดระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่ ช่วงเดือน 3 ถึงเดือน 5 ของทุกปี ต่อจากนั้นก็เทศกาลงานแห่ผ้าพระบาท ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ด้วยการโปรโมท “ประเพณีหนึ่งเดียวในโลก” กิจกรรมการท่องเที่ยวเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นผลจากการใช้เรื่องเล่าเพื่อสร้างประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของจันทบุรีที่มีความเป็นพิเศษและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้พร้อมจะหลงใหลในมนเสน่ห์ของวัฒนธรรมพื้นถิ่น

สรุปและอภิปรายผล

ผลของการวิจัยพบว่า จากการรวบรวมและศึกษา จำแนกประเภทเรื่องเล่าประจำถิ่นของจังหวัดจันทบุรี การจัดหมวดหมู่ของเรื่องเล่า สะท้อนให้เห็นว่า สามารถจำแนกหมวดหมู่ของเรื่องเล่า เป็น 4 หมวด ได้แก่ ประการแรกเรื่องเล่าเกี่ยวกับธรรมชาติชื่อบ้านนามเมือง เป็นเรื่องเล่าที่พบมากที่สุด ประการที่สองเรื่องเล่าเกี่ยวกับพื้นที่ทางธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นต้นทุนหลักในการจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี ประการที่สามเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัตถุลึกลับของ พระพุทธรูปต่าง ๆ ซึ่งพบว่าเรื่องเล่าประเภทนี้มีความสัมพันธ์กับสถานที่ และถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่ ต่อมาจึงกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำพื้นที่ และประการสุดท้ายที่ได้จัดหมวดหมู่เรื่องเล่าได้แก่ เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อและประเพณี ที่อธิบายความเป็นมาของประเพณี และสร้างมูลค่าให้กับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

กระบวนการเปลี่ยนสภาพเรื่องเล่าประจำถิ่นสู่การเป็นต้นทุนทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรีนั้น พบว่า มีตัวอย่างการสร้างมูลค่าของข้อมูลคติชนแบบสร้างสรรค์ ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การสร้างอัตลักษณ์ชาวจันทบุรีด้วยเรื่องเล่าประจำถิ่นเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบการสร้างอัตลักษณ์ด้วยเรื่องเล่ากำเนิดภูมิบ้านนามเมือง การสร้างประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อแสดงตัวตนคนจันทบุรีอย่างแท้จริง 2) เรื่องเล่าพิธีกรรม ความเชื่อ ประเพณีสู่การจัดการท่องเที่ยว พบว่าประเพณีประจำถิ่นจังหวัดจันทบุรีนั้นมีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนเอง สามารถบ่งชี้เป็นวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน เช่นประเพณีขึ้นเขาศิขณภูฏ ประเพณีชักเย่อเกวียน อันมีเพียงหนึ่งในเดียวในโลกเท่านั้น และ3) การสร้างมูลค่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติด้วยเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ พบว่าเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ไม่เพียงสร้างอัตลักษณ์ให้กับผู้คนในจังหวัดจันทบุรี

เรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติดังถูกนำไปสร้างคุณค่า ความน่าสนใจให้กับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อาทิ เรื่องราวการกำเนิดพื้นที่ป่าเขา น้ำตก หิน ให้เกิดความน่าสนใจ และยังเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์ให้พื้นที่เพื่อกำหนดพื้นที่ท่องเที่ยวอันเป็นพื้นที่ทางนิเวศวัฒนธรรมเฉพาะถิ่น เนื่องจากเรื่องเล่าคือสื่อกลางที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสร้างอัตลักษณ์ของผู้คนในสังคม อธิบายพิธีกรรม สืบทอดเรื่องราวของสังคมให้คงอยู่ เสริมสร้างปัญญาของผู้คน ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการแก้ไขความคับข้องใจของชุมชน (Nathalang, 2014, pp. 366-385)

การต่อยอดเรื่องเล่าสู่การสร้างอัตลักษณ์สินค้าพื้นเมืองจันทบุรี ด้วยบทบาทของเรื่องเล่าที่ศิราพรได้สรุปไว้ว่าเรื่องเล่าตำนานคือสิ่งที่ใช้บอกอัตลักษณ์ของชุมชน ดังจะเห็นได้จากเรื่องเล่าที่มาของชื่อบ้านนามเมือง ในฐานะประวัติศาสตร์ชุมชนในจังหวัดจันทบุรี หลากหลายชุมชนได้ยกระดับเรื่องเล่าของชุมชนให้เป็นเสมือนเครื่องมือสร้างตัวตนให้ชุมชนของตนเองเพื่อสร้างมูลค่าแห่งอัตลักษณ์นั้นในการสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งปรากฏชัดเจนในชุมชนต่าง ๆ ของจังหวัดจันทบุรี เช่น ชุมชนหนองบัว จัดการท่องเที่ยววิถีจันท ด้วยการจัดตลาดชุมชนขนมแปลก ภาพตลาดที่เน้นจัดสถานที่ในชุมชนเก่าแก่ ปรับให้เป็นตลาดเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมวิถีชีวิตผู้คนที่อยู่บริเวณริมคลองหนองบัวอันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น นำเสนอสินค้าอัตลักษณ์ของชุมชนได้แก่ ขนมที่มีชื่อเฉพาะถิ่น เช่น ขนมควยลิง ขนมติดคอ ที่เพียงฟังชื่อก็สื่อถึงตัวตนของตลาดขนมแปลก นอกจากนี้ยังเน้นการขายข้าวของเครื่องใช้ อาหารเฉพาะถิ่น เช่น ไม้กวาดดอกหญ้า หนองบัว กว๋ยเตี่ยวเรือหนองบัว สินค้าเหล่านี้ล้วนแล้วแต่สะท้อนถึงความเป็นตัวตนของชุมชนหนองบัว

นอกเหนือจากนั้น ชุมชนบางกะจะ ได้จัดตั้งตลาดชุมชนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีก 1 แห่งเช่นกัน ด้วยการนำเรื่องเล่าประวัติศาสตร์สมเด็จพระเจ้าตากสิน ตั้งทัพที่บริเวณวัดพลับ บางกะจะ ก่อนที่จะเข้าตีเมืองจันทน์ในอดีตได้สั่งทหารทุบหม้อข้าว จนเป็นอนุภาคของตำนานที่ทุกคนรับรู้ได้อย่างกว้างขวาง ชุมชนจึงได้ใช้พื้นที่บริเวณนั้นตั้งเป็นตลาด “ทุบหม้อ” การใช้ชื่อเพื่อสื่อถึงเรื่องเล่า และเชื่อมโยงถึงประวัติศาสตร์ที่ผู้คนรับรู้อย่างทั่วถึง และจำหน่ายสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของคนบางกะจะ ภายใต้เงาของความเป็นคนจันทน์อีกพื้นที่หนึ่ง ด้วยการจำหน่ายอาหาร สินค้าเฉพาะถิ่น เช่น กว๋ยเตี่ยวเส้นจันทน์ผัดปู เครื่องใช้เฉพาะถิ่น และการจัดสถานที่ตลาดจำลองเสมือนค่ายทหารในยุคอดีต ทำให้เป็นจุดเด่นในการท่องเที่ยวที่เสนอให้เห็นอัตลักษณ์ของความเป็น “คนจันทน์” ได้อย่างชัดเจนการใช้ข้อมูลคติชนท้องถิ่น เพื่อสร้างสินค้าชุมชนในลักษณะของขนม เครื่องใช้ อาหารเฉพาะถิ่นของชุมชนหนองบัว จังหวัดจันทบุรี สะท้อนให้เห็นการใช้ข้อมูลเรื่องเล่าเพื่อสร้างสินค้าเพื่อจำหน่าย และเป็นทุนสำหรับการจัดการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศวัฒนธรรม

ประเพณีพื้นบ้านยกระดับสู่ความเป็นหนึ่งเดียวในโลก ชุมชนชาวจันทบุรี มีประเพณีวัฒนธรรมที่เฉพาะกลุ่ม หลากหลายเป็นการวิถีปฏิบัติของชาวบ้าน แต่ละชุมชนที่แตกต่างกันออกไป ดังเช่นกลุ่มชาวบ้านที่มีความศรัทธาต่อรอยพระพุทธรูปหนอยอดเขา

คิซมกฏ จะจัดกิจกรรมนมัสการรอยพระพุทธรูป ประจำปี ในช่วงเทศกาลเดือน 3 ด้วยความเรียบง่าย ต่อมาเมื่อประเพณีขึ้นเขาคิซมกฏเป็นที่รู้จักมากขึ้น จึงมีหลายภาคส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการจังหวัดจันทบุรี ราชการหน่วยงานต่าง ๆ ดังนั้นการจัดประเพณีขึ้นเขาคิซมกฏจึงมีระเบียบแบบแผนมากขึ้น มีการจัดตั้งคณะสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการ มีกำหนดการ มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน มีการประมูลร้านค้า เพื่อให้ร้านค้าเข้ามาขายอาหารและขายสินค้าต่าง ๆ ซึ่งส่วนหนึ่งถือเป็นข้อดีที่ทำให้วัดพลวง วัดกะทิง ชาวบ้านในพื้นที่และจังหวัดได้รับรายได้จากการขายของ แต่อีกด้านหนึ่งชาวบ้านที่ไม่มีกำลังทรัพย์มากพอ ก็ไม่สามารถเข้ามาขายของได้ เพราะมีการเก็บค่าเช่าที่ราคาสูงจากคณะกรรมการเขาคิซมกฏ จึงทำให้ชาวบ้านเริ่มลดบทบาทลง และชาวบ้านก็อยู่ห่างไกลวัดมากขึ้นเรื่อย ๆ

การสร้างพื้นที่และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในพื้นที่ของชุมชนมีความหมายต่อการดำรงชีวิตและสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเข้าไปมีบทบาทต่อธุรกิจการท่องเที่ยว ดังที่ Seang Ngam (2010, p. 2) ได้กล่าวไว้ว่า สินค้าการท่องเที่ยวที่สำคัญคือประเภทแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนาวัฒนธรรม วิถีชีวิตและแหล่งธรรมชาติ รัฐดำเนินการกระตุ้นให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งการเพิ่มมูลค่า ความน่าสนใจให้พื้นที่ท่องเที่ยวเหล่านี้ คือการใส่เรื่องเล่า และพิธีกรรมเข้าไปในพื้นที่ โดยที่ไม่เป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมการสืบสานตำนานเรื่องราวต่าง ๆ อาทิ การแสดงการชักเย่อเกวียนของตำบลเกวียนหัก การแสดงตำนานสมเด็จพระนเรศวร หรือการจัดกิจกรรมนมัสการรอยพระพุทธรูปเขาคิซมกฏ กิจกรรมเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นการนำเรื่องเล่าประจักษ์สร้างให้กลายมาเป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานบันเทิงของคนทั่วไปทั้งชาวไทยและต่างประเทศ การฟื้นฟูประเพณีเป็นเพียงผิวเผินเพื่อให้เกิดความตื่นตาตื่นใจของนักท่องเที่ยว (Wanlipodom, 2000, p. 25)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในลักษณะชุมชนวิถีชีวิตที่ได้รับการส่งเสริมโดยภาครัฐของปัจจุบันทำให้เรื่องเล่าของชุมชนท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างเรื่องราว (Story) เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่าการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่เน้นการนำเสนอพื้นที่ทางวัฒนธรรมนั้น การใช้เรื่องเล่าประจักษ์มีบทบาทอย่างยิ่งต่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ในส่วนของการใช้เรื่องเล่าเพื่อสร้างความน่าสนใจทางการท่องเที่ยวและสอดคล้องกับวิถีชีวิต แต่ละพื้นที่ล้วนต้องการนักสื่อความหมายของชุมชน ซึ่งถือเป็นผู้ประชาสัมพันธ์งาน และมีบทบาทอย่างมากในการสร้างความประทับใจและมูลค่าแก่

การท่องเที่ยว ดังที่ Jaruworn (2006, p. 394) ได้อธิบายให้เห็นถึงบทบาทของเรื่องเล่าตำนานปรัมปรา ว่ามีคุณค่าประการสำคัญในฐานะที่เป็นข้อมูลคติชนที่มีบทบาทในการบันทึกร่องรอยความขัดแย้งทางความเชื่อทางศาสนา และร่องรอยความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนโดยเป็นการบันทึกทัศนคติของบรรพชนไทย-ไท แต่ครั้งอดีตกาลส่งผ่านมายังชนรุ่นหลังได้รับทราบ มากกว่าที่จะเป็นการบันทึกข้อเท็จจริงโดยตรง

References

- Jaruworn, P. (2006). **Conflict and compromise in Thai myths** (Doctoral dissertation). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Jaruworn, P. (2016). **Folklore and tourism: Nong Khao Cultural Village in Kanchanaburi Province**. Bangkok: Academic Publishing Project Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Hongsuwan, P. (2010). **Area Studies of Mekong border region and the process of creating meaning in the context of Modern society: a case study of Nong Khai - Vientiane**. Mahasarakham: Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University. (In Thai)
- Hongsuwan, P. (2011). **Myths of Lanna Buddha image, the power of wisdom, belief and relationship with local**. Chiang Mai: Max Printing (Lanna Heritage Office). (In Thai)

- Kasempolkoon, A. (2013). Local Narratives and the Making of the Value Additions for Local Products: Relationship between Nostalgic Phenomena and Creative Economy. **Journal of Letters**, 42 (2). 103-132. Retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jletters/article/view/50689>.
- Kunlabut, S. (1993). **The traditions and ceremonies related to Wat Phra That Sri Song Rak in Dan Sai District, Loei Province** (Master's thesis).Mahasarakham University, Mahasarakham. (In Thai)
- Na Thalang, S. (2014). Folklore Theory: Methods of Analysis of Mythology-Folk Tales. (4th ed.) Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Na Thalang, S. (2019). Creative Folklore: Synthesis and theory (2nd ed.) Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization). (In Thai)
- Pongsapich, A. (2006). **Cultural diversity: (Paradigms and the role of civil society)** (5th ed.) Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Puriwanchana, S. (2009). **The Mythical Legends of Central Coast and rivers: Reconciliation in diversity**. Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
- Saengngam, A. (2010). **A study of resource potential and management of cultural tourism by the community to promote tourism in Thung Kula RongHai** (Master's thesis). Mahasarakham University, Mahasarakham. (In Thai)
- Sonjan, C. (2017). Reproduction and Regeneration in Boon Khao Jee trandition, Pho Chai District, Roi Et Province. **Journal of The Way Human Society**, 5 (2), 167-189. Retrieved from <https://drive.google.com/drive/folders/1swJepReWyFGN56xlbvnrPbfnYJTZz7C>.

- Tansupol, A. (2016). Cultural Ecology: A Key to Sustainable Development. **Journal of Humanities and Social Sciences**, 12 (1), 194-221.
Retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/eJHUSO/article/download/82628/65660/>
- Wanlipodom, S. (2007). The meaning of myth. **Muangboran Journal**, 33 (1), 1 Retrieved from <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=888>.
- Wongwareethip, W. (2007). The Inscription of local memories: what appears at the Sacred Site. **The Journal of the Thai Khadi Research Institute**, 4 (1), 84-131.

แนะนำผู้เขียน

Contributor

กฤษฎา กันติชล

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์)
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตหาดใหญ่
นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

Kritsada Kantichon

Master of Arts (Thai and Applied Thai)
Faculty of Liberal Arts,
Prince of Songkhla University, Hat Yai Campus
Graduate Student, Thai Language Program
Prince of Songkhla University, Hat Yai Campus

กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์

การจัดการดุสิตบัณฑิต (การจัดการการสื่อสาร)
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Kobkan Wisesram

Doctor of Management
(Communication Management)
Suan Dusit Rajabhat University
Assistant Professor in Faculty of Humanities and
Social Sciences Phetchabun Rajabhat University

กาญจนาพร พงษ์พรหม

นักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Kanjanaporn Phongphrom

Graduate Student in Thai Language Program
Faculty of Humanities and Social Sciences
Khon Kaen University

จารุวรรณ เบญจาทิกุล

อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ภาษาศาสตร์)
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา

Charuwan benchathikul

Doctor of Philosophy (Linguistics)
Faculty of Arts, Chulalongkorn University
Assistant Professor in Faculty of Liberal Arts
University of Phayao

จิรรัฐพร ไทยงูเหลือม

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Jiratthiporn Thainguluam

Doctor of Philosophy (Thai Language)
Faculty of Humanities, Kasetsart University
Assistant Professor in Faculty of
Humanities and Social Sciences,
Nakhon Ratchasima Rajabhat University

จุฬาลักษณ์ อุทัยแสน

ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Julalak Uthaisan

Bachelor of Arts (Thai Language)
Faculty of Humanities and Social Sciences
Phibunsongkhram Rajabhat University

ชวรินทร์ คำมาเขียว

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนภาษาไทย)
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาภาษาตะวันออก
 คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

Chawarin khammakhiao

Master of Arts (Teaching Thai)
 Faculty of Education, Chiang Mai University
 Lecturer in Department of Eastern Languages
 Faculty of Business Administration and
 Liberal Arts
 Rajamangala University of Technology Lanna

ณฐ อังศุวิริยะ

อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 รองศาสตราจารย์ ประจำคณะศิลปศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

Natha Angsuviyria

Doctor of Philosophy (Thai Language)
 Faculty of Arts, Chulalongkorn University
 Associate Professor in Faculty of Liberal Arts
 Prince of Songkhla University, Hat Yai Campus

ธีรรัตน์ ศรีช่วงโชติ

ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (มานุษยดุริยางควิทยา)
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 อาจารย์ดนตรีไทย ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Dheeraratn Srichuangchote

Master of Arts (Ethnomusicology)
 Srinakharinwirot University
 Lecturer in Music Education Program
 Faculty of Humanities and Social Sciences
 Kanchanaburi Rajabhat University

นาฏอนงค์ พวงสมบัติ	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยนเรศวร อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
Nathanong Phuangsoombat	Master of Arts (Thai Language) Naresuan University Lecturer in Thai Language Program Faculty of Humanities and Social Sciences Phetchabun Rajabhat University
บุญยงค์ เกศเทศ	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (มานุษยวิทยา) คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ศาสตราจารย์เกียรติคุณ คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Boonyong Ketthet	Doctor of Philosophy (Anthropology) Faculty of Arts and Social Sciences, Panjab University Honorary Professor in Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University
ประวิทย์ หล่อเณรี	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ครู โรงเรียนบ้านโคกไม้แดงหัวกระสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
Prawit Lorpheree	Master of Education (Thai Language) Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University Teacher at Ban Khok Mai Daeng Hua Krasang School Buriram Primary Educational Service Area Office 3

ปรัชญ์ วิสเพ็ญ

นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตร์)
 วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
 อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Prat Weesaphen

Master of Communication Arts
 (Communication Arts)
 College of Communication Arts,
 Rangsit University
 Lecturer of Thai for Communication
 Faculty of Humanities and Social Sciences
 Rajabhat Maha Sarakham University

ปาริฉัตร พยุงศรี

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)
 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Parichat Payungsri

Master of Arts (Thai Language)
 Faculty of Humanities,
 Srinakharinwirot University
 Lecturer in Faculty of Liberal Arts
 Rajamangala University of
 Technology Thanyaburi

พิพัฒน์ ประเสริฐสังข์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Phiphat Prasertsang

Master of Arts (Thai Language)
 Faculty of Humanities and Social Sciences
 Mahasarakham University
 Lecturer in Faculty of Humanities and Social Sciences
 Buriram Rajabhat University

มีรันตี นาคสวัสดิ์

Mirantee Naksawat

ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Bachelor of Arts (Thai Language)
Faculty of Humanities and Social Sciences
Phibunsongkhram Rajabhat University

มีงมนัสชน จังหาร

Mingmanuschon Changharn

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Master of Arts (Thai Language)
Faculty of Humanities and Social Sciences
Mahasarakham University
Lecturer in Thai for Communication Program
Faculty of Humanities and Social Sciences
Rajabhat Maha Sarakham University

เลอสันต์ ฤทธิขันธุ์

Lerson Ritthikhan

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (คอมพิวเตอร์ศึกษา)
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Doctor of Philosophy Program in
(Computer Education)
Faculty of Education,
Rajabhat Mahasarakham University
Lecturer in Faculty of Education
Buriram Rajabhat University

วรวรรณ ศรียาภัย

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ประจำคณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา

Warawat Sriyabhaya

Doctor of Philosophy (Thai Language)
Faculty of Humanities and Social Sciences
Mahasarakham University
Associate Professor in School of Liberal Arts
University of Phayao

วรัญญา ยิ่งยงค์ศักดิ์

ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
อาจารย์ประจำสาขาประจำสาขาวิชาภาษาไทย
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Warunya Yingyongsak

Doctor of Philosophy (Thai Language)
Faculty of Humanities, Naresuan University
Lecturer in Thai Language Department
School of Liberal Arts, Phayao University

ศรัญญา มณีทอง

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (เคมี)
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Saranya Maneethong

Doctor of Philosophy (Chemistry)
Faculty of Science, Mahasarakham University
Assistant Professor in Faculty of Science
Buriram Rajabhat University

สมปอง มุลมณี

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Sompong Mulmanee

Master of Arts (Thai Language)
 Faculty of Humanities and Social Sciences
 Mahasarakham University
 Lecturer in Thai Language Program
 Faculty of Education,
 Rambhai Brani Rajabhat Univerisity

สุชาดา เจียพงษ์

อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
 คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Suchada Jiaphong

Doctor of Philosophy (Thai Language)
 Faculty of Humanities, Silpakorn University
 Assistant Professor in Thai Language Program
 Faculty of Humanities and Social Sciences
 Pibulsongkram Rajabhat University

อรัทัย ขันโท

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนภาษาไทย)
 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
 นิสิตปริญญาเอกหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 (ภาษาไทย) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Oratai Khanto

Master of Arts (Teaching Thai)
 Faculty of Humanities,
 Chiang Rai Rajabhat University
 Doctoral Student, Department of Thai Language
 School of Liberal Arts,
 Phayao University

อรทัย เพียยุระ

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (เพศและวรรณคดี)
มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ
อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Orathai Piayura

Doctor of Philosophy (Gender and Literature)
University of London, England
Lecturer of Thai Language Program
Faculty of Humanities and Social Sciences
Khon Kaen University

รูปแบบของบทความในวารสาร

ชื่อเรื่องภาษาไทย (TH Sarabun PSK 20 point ตัวหนา)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (TH Sarabun PSK 20 point ตัวหนา)

ชื่อผู้เขียนคนที่ ¹ /คนที่ ² /คนที่ ³ /คนที่ ⁴ ภาษาไทย (TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา)

ชื่อผู้เขียนคนที่ ¹ /คนที่ ² /คนที่ ³ /คนที่ ⁴ ภาษาอังกฤษ (TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา)

^{1,2,3,4} ชื่อสังกัดหน่วยงาน สถานที่ ภาษาไทย (TH Sarabun PSK 13 point ตัวธรรมดา)

^{1,2,3,4} ชื่อสังกัดหน่วยงาน สถานที่ ภาษาอังกฤษ (TH Sarabun PSK 13 point ตัวธรรมดา)

E-mail-ของผู้เขียนหลัก (TH Sarabun PSK 12 point)

วันที่ส่ง วันที่แก้ไข วันที่รับบทความ (Th Sarabun PSK 12 point ตัวธรรมดา)

Abstract

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)

เนื้อความมีความยาวไม่เกิน 300 คำ (TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)

.....
.....

Keywords://aa //bb //cc จำนวน 3-5 คำ

(TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดาขีดซ้าย เคาะระหว่างคำ 2 เคาะ)

บทคัดย่อ

บทคัดย่อภาษาไทย (TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ขีดซ้าย)

เนื้อความมีความยาวไม่เกิน 300 คำ (TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)

.....
.....

คำสำคัญ://กก//ขข//คค จำนวน 3-5 คำ

(TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดาขีดซ้าย เคาะระหว่างคำ 2 เคาะ)

บทนำ

.....
.....

วัตถุประสงค์การวิจัย

.....

.....

ทบทวนวรรณกรรม

.....

.....

วิธีการวิจัย

.....

.....

ผลการวิจัย

.....

.....

อภิปรายและสรุปผล

.....

.....

(หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย ตั้งค่าเป็น 2 คอลัมน์)

(เนื้อหา TH Sarabun PSK เนื้อหา 16 point ตัวธรรมดา ตั้งค่าชิดซ้าย-ขวา ย่อหน้า 1 ซม.)

References (เอกสารอ้างอิง)

.....

.....

(หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา ตั้งค่าชิดซ้าย ตั้งค่าเป็น 1 คอลัมน์)

การนำเสนอตาราง และ รูปภาพ

(ตารางที่ x TH SarabunPSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย ตั้งค่าเป็น 1 คอลัมน์)

(ชื่อตาราง TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)

ตารางที่ 14 ผลการประเมิน ด้านรูปเล่ม

ข้อประเมิน	คะแนน	$\bar{x}$	S.D	แปลผล
1. คุณภาพของกระดาษ	22	4.40	0.89	มาก
2. การออกแบบหน้าปก	23	4.60	0.55	มากที่สุด
3. ขนาดรูปเล่ม	19	3.80	0.45	มาก
4. ลักษณะตัวอักษร	20	4.00	0.71	มาก
5. ภาพประกอบในเล่ม	15	3.00	1.00	ปานกลาง
6. การจัดบทและหน้า	21	4.20	0.45	มาก
รวม	120	4.00	0.67	มาก

(ชื่อรูปภาพ แผนภูมิ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา จัดกึ่งกลาง ตั้งค่าเป็น 1 คอลัมน์)

ที่มา: (TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา จัดกึ่งกลาง)

ภาพที่ 1 เสถียรภาพของรัฐบาลที่มี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี

ที่มา : Arun Watcharasawat (2018)

ข้อกำหนดของวารสาร

วิจิตรวรรณสาร กำหนดตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับแรกระหว่างเดือน มกราคม- เมษายน ฉบับที่สองระหว่างเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่สามระหว่างเดือน กันยายน-ธันวาคม วารสารเปิดรับบทความวิจัย (research article) บทความวิชาการ (academic article) บทวิจารณ์หนังสือ (book review) เพื่อพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ตามที่เห็นสมควร และ บทความที่จะตีพิมพ์ต้องเป็นผลงานที่ยังไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อลงพิมพ์ในวารสารอื่นใดมาก่อน โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมสาขาย่อยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ดังต่อไปนี้ ภาษาไทย วรรณคดีไทย คติชนวิทยา ชาติพันธุ์วิทยา ภาษาศาสตร์ การสอนภาษา และภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งกองบรรณาธิการจะพิจารณาต้นฉบับ (manuscript) ตามข้อกำหนดของวารสาร และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (peer reviewer) จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้อ่าน หากผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม บทความนั้นอาจถูกให้ปรับแก้ไขเปลี่ยนแปลงเนื้อหา รูปแบบ และสำนวน ตามที่ กองบรรณาธิการวารสารเห็นสมควร กองบรรณาธิการจะส่งข้อเสนอแนะผู้ทรงคุณวุฒิให้แก่ผู้เขียนเพื่อดำเนินการแก้ไข หากผู้เขียนมีเหตุผลตามหลักวิชาการที่ไม่สามารถดำเนินการตามข้อเสนอแนะได้ ให้ผู้เขียนชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อกองบรรณาธิการจะได้พิจารณาในการตีพิมพ์ต่อไปและเพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากลและนำไปอ้างอิงได้

การจัดเตรียมต้นฉบับ

1. ความยาวของบทความอยู่ระหว่าง 15-20 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว
2. รูปแบบตัวอักษร ให้จัดพิมพ์ด้วยแบบตัวอักษร TH SarabunPSK เท่านั้น
3. ชื่อเรื่องบทความภาษาไทย ขนาดตัวอักษร 20 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
4. ชื่อเรื่องบทความภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 20 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้า

กระดาษ

5. ชื่อผู้เขียนทุกคน ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา)
6. ชื่อสังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย ขนาดตัวอักษร 13 พอยนต์ (ตัวอักษรปกติ)
7. อีเมลของผู้ประสานงาน ขนาดตัวอักษร 12 พอยนต์
8. วันที่ส่ง วันที่แก้ไข วันที่รับบทความ ขนาดตัวอักษร 12 พอยนต์ (ตัวอักษรปกติ)
9. เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ จัดชิดซ้ายขวา

พิมพ์ 1 คอลัมน์

10. คำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย

11. เนื้อหาคำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ วรรค 2 เคาะระหว่างคำ
12. ชื่อหัวเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย ไม่ใส่เลขลำดับที่
13. เนื้อหาบทความ พิมพ์ 2 คอลัมน์ ในแต่ละคอลัมน์ให้ชิดขอบซ้ายขวา ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์
14. เนื้อหาบทความ ย่อหน้า 1 ซม.
15. ชื่อตาราง ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) ให้ระบุไว้บนตารางจัดชิดซ้าย ได้ตารางให้บอกแหล่งที่มา
จัดชิดซ้าย ส่วนรายละเอียดตัวอักษรปกติ
16. ชื่อรูปภาพ ชื่อแผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) ให้ระบุไว้ใต้รูปภาพ แผนภูมิจัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้รูปภาพ แผนภูมิให้บอกแหล่งที่มาเป็นภาษาอังกฤษ จัดกึ่งกลาง
17. ระยะขอบกระดาษ 1 นิ้ว (2.54 ซม.) เท่ากันทุกด้าน
18. หมายเลขหน้า ให้ใส่ไว้ตำแหน่งด้านล่างขวาดังแต่ต้นจนจบบทความ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์
19. ชื่อเอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย
20. เนื้อหาเอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ พิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ จัดชิดซ้าย บรรทัดที่สองจัดเอียงมาทางขวา ½ นิ้ว หรือ 5 ตัวอักษรเคาะ

ส่วนประกอบของบทความ

1. ชื่อเรื่องบทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
2. ชื่อผู้เขียนทุกคน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
3. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ความยาวไม่เกิน 300 คำ
4. คำสำคัญ 3-5 คำ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
5. เนื้อเรื่อง
 - 1) บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา และบทสรุป
 - 2) บทความวิจัย ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ ทบทวนวรรณกรรม วิธีการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล สรุปผลการวิจัย
 - 3) บทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย บทนำ บทวิจารณ์ และ บทสรุป
6. เอกสารอ้างอิงในตัวเนื้อหา (ภาษาอังกฤษ)

7. ตารางประกอบ รูปภาพ แผนภูมิ หรืออื่น ๆ ต้องใส่หมายเลขกำกับในบทความและอ้างอิงแหล่งที่มาของตารางรูปภาพและแผนภูมิให้ถูกต้อง โดยไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น ใช้รูปภาพสีหรือขาว-ดำ ที่มีความคมชัด และส่งภาพถ่ายต้นฉบับหรือไฟล์รูปภาพแยกต่างหาก แนบมาพร้อมกับบทความด้วย

8. เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (ภาษาอังกฤษ) ให้แนบเอกสารอ้างอิงภาษาไทยมาด้วย

คำแนะนำในการเขียนอ้างอิง

การเขียนอ้างอิงตามรูปแบบของวารสาร วิจิตรวรรณสาร กองบรรณาธิการวารสาร ได้ยึดรูปแบบการเขียนอ้างอิงตาม Publication Manual of the American Psychological Association ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 โดยปรับรูปแบบบางรายการให้เข้ากับบริบทของวารสารไทยของวิจิตรวรรณสาร รูปแบบการเขียนอ้างอิงในบทความในวารสารจะประกอบกรอ้างอิง 2 ส่วน คือ 1) การอ้างอิงในเนื้อหาคือ 2) รายการอ้างอิงท้ายบทความ

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation)

การอ้างอิงในเนื้อหาเป็นการอ้างอิงในระบบนามปี โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ เพื่อเป็นการแนะผู้อ่านไปยังแหล่งข้อมูลที่อ้างอิงท้ายเล่มเอกสารวิชาการ ที่มีการจัดเรียงตามลำดับตัวอักษร การอ้างอิงในเนื้อหา จะมี 2 ลักษณะ คือ การอ้างอิงต้นข้อความ (Narrative Citation) การอ้างอิงท้ายข้อความ (Parenthetical Citation)

การอ้างอิงชื่อผู้แต่ง ต้นข้อความ

ในกรณีที่ชื่อของผู้แต่งที่เป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติให้ปรับเป็นชื่อภาษาอังกฤษแบบถ่ายเสียง โดยใช้นามสกุลผู้แต่ง ตามด้วยปีที่พิมพ์เป็นปีคริสต์ศักราช ในวงเล็บ ในกรณีที่อ้างแบบสรุปใจความ หรือใส่ตัวย่อในภาษาอังกฤษว่า (p.) ในกรณีที่มิมีจำนวนหน้าเดียว หรือตัวย่อในภาษาอังกฤษว่า (pp.) ในกรณีมีจำนวนตั้งแต่สองหน้าขึ้นไป ก่อนเลขหน้าในวงเล็บ ในกรณีที่อ้างแบบระบุเลขหน้า ตัวอย่างเช่น

Triwiset (2018) พบว่า..... หรือ Triwiset (2018, p. 4) พบว่า..... หรือ
Triwiset (2021, pp. 4-5) พบว่า.....

การอ้างอิงชื่อผู้แต่ง ท้ายข้อความ

ในกรณีที่ชื่อของผู้แต่งที่เป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติให้ปรับเป็นชื่อภาษาอังกฤษแบบถ่ายเสียง โดยใช้นามสกุลผู้แต่งตามด้วยปีที่พิมพ์เป็นปีคริสต์ศักราช ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาคหลังชื่อผู้แต่งในวงเล็บ หรือตัวย่อในภาษาอังกฤษว่า (p.) ในกรณีที่มิมีจำนวนหน้าเดียว หรือ ตัวย่อในภาษาอังกฤษว่า (pp.) ในกรณีที่มิมีจำนวนตั้งแต่สองหน้าขึ้นไป ก่อนเลขหน้าในวงเล็บ ตัวอย่างเช่น

การศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นในประเทศไทย.....(Triwiset, 2018) หรือ

การศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นในประเทศไทย.....(Triwiset, 2018, p. 4) หรือ
(Triwiset, 2021, pp. 4-5)

การอ้างอิงแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ในกรณีที่ผู้เขียนใช้แหล่งข้อมูลขั้นต้นที่ไม่มีการพิมพ์เผยแพร่หรือค้นหาไม่ได้ การอ้างแหล่งข้อมูลชั้นรองหรือการอ้างตามบุคคลอื่น ให้ใช้คำภาษาอังกฤษว่า ‘as cited in’ ในวงเล็บ เช่น ผู้เขียนอ่านบทความที่แต่งโดย Knipe & Horowitz (2018) ที่อ้าง Truslow (2009) โดยที่ผู้เขียนไม่สามารถอ่านงานเขียนต้นฉบับของ Truslow ด้วยตนเอง ในรายการอ้างอิงจะใส่เฉพาะแหล่งข้อมูลชั้นรองที่เขียนโดย Knipe & Horowitz (2018) เท่านั้น การอ้างอิงในตัวเองหาจะใช้รูปแบบ ดังตัวอย่าง

(Truslow, 2009, as cited in Knipe & Horowitz, 2018)

ถ้าผู้เขียนไม่ทราบปีที่พิมพ์เผยแพร่ของแหล่งข้อมูลขั้นต้น ก็ให้ละปีที่พิมพ์ไว้ในการอ้างอิงตัวในตัวเองหาโดยไม่ต้องใส่ ดังตัวอย่าง

Newton's diary (as cited in Hale, 1912)

การอ้างอิงการสัมภาษณ์

งานเขียนบางประเภทที่ไม่สามารถสามารถสืบค้นโดยผู้อ่านทั่วไปได้ เช่น งานที่ไม่มีแหล่งอ้างอิง จะถูกอ้างเป็นการสื่อสารส่วนบุคคล (personal communication) ซึ่งการสื่อสารส่วนบุคคลรวมถึง อีเมล ข้อความ การสนทนาออนไลน์หรือ ข้อความส่วนบุคคล การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ การบรรยายในชั้นเรียนที่ไม่ได้บันทึกไว้ บันทึกข้อความ จดหมาย ข้อความจากการอภิปรายกลุ่มที่ไม่สามารถค้นได้ เนื่องจากว่าผู้อ่านไม่สามารถสืบค้นข้อมูลการสื่อสารส่วนบุคคลเหล่านี้ได้ การอ้างอิงการสื่อสารส่วนบุคคลในบทความจึงไม่ใส่ไว้ในรายการอ้างอิงท้ายบทความ แต่ให้ใส่ข้อมูลเท่าที่เป็นไปได้ในตัวเองหาเท่านั้น โดยให้รูปแบบต่อไปนี้ ชื่อตัวผู้ที่สัมภาษณ์เป็นอักษรย่อในกรณีชาวต่างชาติและตัวเต็มในกรณีคนไทย และนามสกุลเต็มเป็นภาษาอังกฤษใส่คำว่า ‘personal communication’ ตามด้วย เดือน วันที่ ตามด้วย เครื่องหมายจุลภาค ตามด้วย ปีเป็นปีคริสต์ศักราช และ ใช้ตัวเลขอารบิก ดังตัวอย่าง

ในการอ้างอิง ต้นข้อความ J. T. Lewis (personal communication, May 14, 2018)
หรือ

ในการอ้างอิง ท้ายข้อความ (K. Taylor, personal communication, March 17, 2019)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ

1. การอ้างอิงท้ายบทความในรูปแบบที่กำหนดของวิจิตรวรรณสาร ในกรณีที่ย้ายการอ้างอิงต้นฉบับเขียนเป็นภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ให้แปลเอกสารอ้างอิงทั้งหมดเป็นภาษาอังกฤษและใส่คำภาษาอังกฤษที่บอกว่าอยู่ภาษาไทย (In Thai) หรือว่าในภาษาต่างประเทศอื่น ๆ (In 'Language') กำกับต่อท้ายเอกสารอ้างอิงที่แปลเป็นภาษาอังกฤษจากต้นฉบับเดิมที่เป็นภาษาไทย หรือภาษาอื่น ๆ ดังตัวอย่าง

Suklarpkrit, S. (2018). **Monogamy: Family colonial in Siam**. Bangkok:
Matichon. (In Thai)

Kruawitchayachan, J. (1994). **The Way of Life of the Mon People**.
Bangkok: Dan Suttha Printing. (In Chinese)

2. การอ้างอิงผู้แต่งชื่อเดียวกันแต่ปีที่พิมพ์ต่างกันให้เรียงลำดับโดยใช้ปีที่พิมพ์ก่อนเป็นเกณฑ์ ส่วนการอ้างอิงผู้แต่งคนเดียวกันที่ตีพิมพ์ภายในปีเดียวกัน ให้ใช้ตัวอักษรในภาษาอังกฤษว่า a หรือ b เป็นต้น กำกับหลังจากปีที่พิมพ์ภายในวงเล็บ ดังตัวอย่าง

Bednarik, R. G. (2003a). Concerns in rock art science. **Aura Newsletter**,
20 (1), 1-4.

Bednarik, R. G. (2003b). A figurine from the African Acheulian.
Current Anthropology, 44 (3), 405-413.

References Samples (ตัวอย่างการอ้างอิง)

Journal article (บทความในวารสาร)

McCauley, S. M., & Christiansen, M. H. (2019). Language learning as language use: A cross-linguistic model of child language development. *Psychological Review*, 126 (1), 1–51.

Magazine article (บทความในนิตยสาร)

Bergeson, S. (2019, January 4). Really cool neutral plasmas. *Science*, 363 (6422), 33–34.

Newspaper article (บทความในหนังสือพิมพ์)

Guarino, B. (2017, December 4). How will humanity react to alien life? Psychologists have some predictions. *The Washington Post*.

Book republished in translation (หนังสือแปล)

Piaget, J., & Inhelder, B. (1969). *The psychology of the child* (H. Weaver, Trans.; 2nd ed.). Basic Books.

Book in a series (หนังสือที่มีพิมพ์หลายครั้ง)

Madigan, S. (2019). *Narrative therapy* (2nd ed.). American Psychological Association.

Anthology (หนังสือรวมเล่ม)

Gold, M. (Ed.). (1999). *The complete social scientist: A Kurt Lewin reader*. American Psychological Association.

Religious work (คัมภีร์ทางศาสนา)

The Qur'an (M. A. S. Abdel Haleem, Trans.). (2004). Oxford University Press.

Ancient Greek or Roman work (หนังสือกรีกหรือโรมันโบราณ)

Aristotle. (1994). *Poetics* (S. H. Butcher, Trans.). The Internet Classics Archive.

Shakespeare (หนังสือของเชกสเปียร์)

Shakespeare, W. (1995). *Much ado about nothing* (B. A. Mowat & P. Werstine, Eds.). Washington Square Press.

Chapter in an edited book (บทในหนังสือที่มีบรรณาธิการ)

Weinstock, R., Leong, G. B., & Silva, J. A. (2003). Defining forensic psychiatry: Roles and responsibilities. In R. Rosner (Ed.), *Principles and practice of forensic psychiatry* (2nd ed., pp. 7–13). CRC Press.

Grant (รายงานวิจัยที่ได้รับทุนจากหน่วยงาน)

Blair, C. B. (Principal Investigator). (2015–2020). *Stress, self-regulation and psycho-pathology in middle childhood* (Project No. 5R01HD081252-04) [Grant]. Eunice Kennedy Shriver National Institute of Child Health & Human Development.

Conference session (การประชุมสัมมนาวิชาการ)

Fistek, A., Jester, E., & Sonnenberg, K. (2017, July 12–15). *Everybody’s got a little music in them: Using music therapy to connect, engage, and motivate* [Conference session]. Autism Society National Conference, Milwaukee, WI, United States.

Unpublished dissertation or thesis**(วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกหรือโท)**

Harris, L. (2014). *Instructional leadership perceptions and practices of elementary school leaders* [Doctoral dissertation]. University of Virginia.

Dissertation or thesis published online
(วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกหรือโทที่เผยแพร่ออนไลน์)

Hutcheson, V. H. (2012). **Dealing with dual differences: Social coping strategies of gifted and lesbian, gay, bisexual, transgender, and queer adolescents** [Master's thesis, The College of William & Mary]. William & Mary Digital Archive. <https://digitalarchive.wm.edu/bitstream/handle/10288/16594/HutchesonVirginia2012.pdf>

Unpublished manuscript (เอกสารที่ยังไม่ตีพิมพ์)

Yoo, J., Miyamoto, Y., Rigotti, A., & Ryff, C. (2016). **Linking positive affect to blood lipids: A cultural perspective** [Unpublished manuscript]. Department of Psychology, University of Wisconsin–Madison.

Film or video (ภาพยนตร์หรือวิดีโอ)

Forman, M. (Director). (1975). **One flew over the cuckoo's nest** [Film]. United Artists.

TV series (ซีรีส์ในโทรทัศน์)

Simon, D., Colesberry, R. F., & Kostroff Noble, N. (Executive Producers). (2002–2008). **The wire** [TV series]. Blown Deadline Productions; HBO.

YouTube video or other streaming video (ทูปวิดีโอหรือสตรีมมิงวิดีโอ)

Cutts, S. (2017, November 24). **Happiness** [Video]. Vimeo.
<https://vimeo.com/244405542>

Single song or track (เพลงเดี่ยว)

Beyoncé. (2016). **Formation** [Song]. On Lemonade. Parkwood; Columbia.

Tweet (ทวีตในทวิตเตอร์)

White, B. [@BettyMWhite]. (2018, June 21). I treasure every minute we spent together #koko [Image attached] [Tweet].Twitter.
<https://twitter.com/BettyMWhite/status/100995189284622745>

Facebook post (โพสต์ในเฟซบุ๊ก)

Gaiman, N. (2018, March 22). 100,000+ Rohingya refugees could be at serious risk during Bangladesh's monsoon season. My fellow UNHCR Goodwill Ambassador Cate Blanchett is [Image attached] [Status update].
Facebook. <http://bit.ly/2JQxPAD>

Webpage on a news website (เว็บเพจในข่าวเว็บไซต์)

Avramova, N. (2019, January 3). The secret to a long, happy, healthy life? Think age-positive. CNN. <https://www.cnn.com/2019/01/03/health/respect-toward-elderly-leads-to-long-life-ntl/index.html>

การเชื่อมโยงความในแง่ย่อบทละครโทรทัศน์ไทยประเภท肥皂นิยาย พ.ศ. 2562

Reference as Cohesive Devices toward Popular Thai Soap Opera Synopsis in 2019

อรทัย ขันโท / วรวรรณ์ ศรียากัย / วรัญญา อึ้งยงศักดิ์ / บุญยงค์ เกศเทศ

Oratai Khantao / Warawat Sriyaphai / Warunya Yingyongsak / Boonyong Ketthet

ความหลากหลายของมนุษย์วิถีใหม่: รสนิยมการปฏิบัติทางเพศแบบเบี่ยงในเชียงใหม่ร่วมสมัย พ.ศ. 2553-2562

Diversity in New Lifestyles: Queer Sexual Orientations and Behaviors in Contemporary Thai Short Stories from 2010-2019

กาญจนาพร ทองพรม / อรทัย เพียรระ

Kanjanaporn Phongphrom / Orathai Piyura

กลยุทธ์นำเสนออุปกิเลส 16 ในนวนิยายเรื่อง “กาฬปักษี” ของสไบเมือง

A strategy of presentation of ‘Upakilesa 16’ in Sabaimueang’s Kalapaksi

ปาริฉัตร พงษ์ศรี

Parichat Payungsri

การจัดระบบและอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานโดยบูรณาการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในจังหวัดบุรีรัมย์

Systematization and Conservation of Palm Leaf Manuscripts by Scientific Integration in Buriram Province

พิพัฒน์ ประเสริฐสังข์ / เลอสินี ฤทธิชัย / ศรัญญา มณีทอง

Phiphat Prasertsang / Lerson Ritthikhan / Saranya Maneethong

นิเวศสำนึกในวรรณกรรมเยาวชน เรื่องอุกยากลางห้วย ของ คามิน คมนีย์

Ecological Conscience in Youth Literature Luk Yang Klang Huai of Kamin Kamani

มิ่งมนัสชน จังหาร / ปรัชญ์ วิสเพ็ญ

Mingmanuschon Changham / Prat Weesaphen

การใช้ข้อคิดที่ได้จากรวมธรรมเป็นแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมของเยาวชน

The Use of Morality in Literature as a Guideline to Encourage Youth’s Behavior

นาถอนงค์ พวงสมบัติ / กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์

Nathanong Phuangsombat / Kobkan Wiseram

ศัพท์โบราณในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554

Archaic words in the Royal Institute Dictionary Published in 2011

จุฬาลักษณ์ อุทัยแสน / มिरันตี นาคสวัสดิ์ / สุชาดา เจียพงษ์

Julalak Uthaisang / Mirantee Nakawat / Suchada Jilaphong

การศึกษาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้คำเมืองปะคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

A Study of Critical Reading Ability on Unit Plan ‘Valuable Pakham’ of Grade 7 Students

ประวิทย์ หล่อเกียร / จิรวิทย์ ไทยงูเหลือม

Prawit Lorpheree / Jirathiporn Thainguluam

พระราชนิพนธ์ - พระยาพรหมจักร: พลวัตอุดมคติจากวรรณกรรมลายลักษณ์อินเดีย-ไทยวน

Phra Ram – Phraya Phrommachak: Ideological Dynamics from Written Literature of India -Tai Yuan

ชาวันพร คำมาเชื้อ / วรวรรณ์ ศรียากัย / บุญยงค์ เกศเทศ / จารุวรรณ เบญจาทิกุล

Chawarin Khamkhiao / Warawat Siyabhaya / Boonyong Ketthet / Charuwan Benchathikul

กลยุทธ์ภาษาสู่การนำเสนอภาพแทนนักแสดงชายและนักแสดงหญิงกรณีศึกษาเป็นประเด็นข่าวซุบซิบดาว

Language Strategies for Representing Images of Actors and Actresses: A Case Study of Celebrity Gossip

กฤษฎา กันติชล / ณฐ อังศุวิริยะ

Kritsada Kantichon / Natha Angsuwiriya

การศึกษาดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ในเขตเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

The Study of the Ethnic Group’s Music of Tha Khanun Sub-district Municipality, Thong Pha Phum District in Kanchanaburi

ธีรรัตน์ ศรีช่วงโชติ

Dheeraratn Srichuangchote

เรื่องเล่าประจำจังหวัดจันทบุรี: ความสัมพันธ์กับการสร้างพื้นที่เพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดจันทบุรี

Local Narratives of Chanthaburi: The Relation of Space Construction for Eco-Tourism Management in Chanthaburi

สมปอง มุลมานี

Sompong Mulmanee